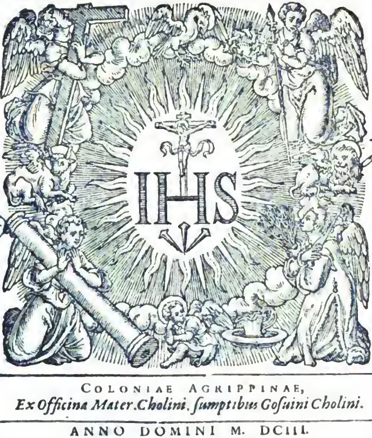
DIVINARVM NOVI *Testamenti, siue*

CHRISTI FILII DEI, NOVI TESTAMENTI MEDIATORIS, APPARITIONVM LIBRI TRES:

QVORVM PRIMVS ILLAM, QVAE IN PARTICVLARI IVDICIO *omnibus dicitur apparere:* ALTER *Sacramentales, quibus sub peregrinis speciebus aliquando conspicitur:* TERTIVS *Impersonales, in quibus sub alienis personis exhibetur, explicat.*

AVCTORE PETRO THYRAEO, SOCIETATIS IESV, DOCTORE THEOLOGO.

S. Maria da Scala

COLONIAE AGRIPPINAE,
Ex Officina Mater. Cholini. sumptibus Gosuini Cholini.

ANNO DOMINI M. DCIII.
Cum gratia & Priuileg. Cæs. Maiest.

Cornelio Francescucci

EVCHARIO SANGIO,

AVGVSTOPOLITANO PRAESVLI AMPLISS.

IVLII ANTISTITIS VVIRCEBVRGICI, DVCIS FRANC.

PROEPISCOPO,

VIRTVTIS, DOCTRINAE SANCTIORIS,

SAPIENTIAE RECONDITIORIS, TOTIVSQ. HVMANITATIS

EXEMPLARI, LVMINI PATRIAE,

AMICO HEV VNICO

POSTHVMVM HVNCCE PARTVM,

ΑΠΑΤΟΡΑ PARENTI OPTVMO,

DESERTVM PVPILLVM ORPHANOTROPHO LIBERALISS.

EMORIENS,

IN FIDEM DAT, COMMENDAT

PETR. THYRAEVS

ANNO. CIↃ· IↃCI. III. NON. DECEMB.

AD EVNDEM REVERENDISS. D. EVCHARIVM.

EVCHARI, decus eruditionis,
Doctrinæ decus & politioris,
Decus præcipuum tuis amicis,
Decus præ reliquis tuo THYRAEO,
Heu quondam! cape pro tuo THYRAEO
Tristes exuuias tui THYRAEI
Paucis ille quidem tibi dicauit
Ingeni monumenta, dum viæ se
Aptat (imperiosa longiores
Nempe Parca negat moras) id vnum
Additurus, vt has manu SACERDOS
DEO PRIMITIAS leuans sacrata,
Ferres, MVNERA & VLTIMA ista VITAE,
Mortis PRIMITIAS simul putare:
Sic EXTREMA TIBI, DEOQVE PRIMA
Per te, demoriens dicat THYRAEVS
Pectus præcipuum in tuis amicis.

I. R.

INDEX

INDEX COPIOSIOR CAPITVM LIBRI, DE CHRISTI APPARITIONE in Particulari Iudicio.

CAPVT PRIMVM.

An præter Vniuerſale Iudicium, quod in fine ſeculorum inſtituetur, detur aliquod Particulare, quod ſingulis priuatim ſubeundum eſt, in fine vitæ ipſorum.

Dari aliquod docetur.

1. *Aſſertione Iudicij generalis.*
2. *Exemplis Spirituum bonorũ, quos beatos iam eſſe, patet,*
   Definitione Eccleſiæ,
   Propria quorundam confeſſione,
   Deſiderio eorundem viuentium,
   Gloria corporum mortuorum,
   Promiſſione Chriſti,
   Exemplo Angelorum,
   Authoritate Apoſtoli.
3. *Exemplis Spirituum malorum, quos damnatos iam eſſe, patet*
   Definitione Eccleſiæ,
   Propria quorundam confeſſione,
   Exemplo raptorum ad inferos,
   Supplicijs allatis, corporibus:
   Exemplis epulonis,
   Exemplo Dæmonum.
   Authoritate Eccleſiaſt.
4. *Sententia D. Pauli post mortem ſtatuentis Iudicium.*
5. *Ratione à tempore meritorum petita*
6. *Authoritatibus Patrum.*
   Cypriani,
   Chryſoſtomi,
   Auguſtini,
   Damaſceni,
   Ambroſij,
   Confeſſione Berengarij.

CAPVT SECVNDVM.

Non tolli, aut ſuperuacaneum eſſe Iudicium Vniuerſale in fine ſæculorum, quamuis præceſſerit ſingulorum Particulare.

Vniuerſale enim poſtulant.

Diuina prouidentia,
Proborum & improborum merita,
Humana vita conditio,
Chriſti humilitas, &c.

CAPUT TERTIUM.

An ex quorundam Spirituum, quam habent iam felicitate, & aliorum quam patiuntur, miseria, bene colligatur Iudicium Particulare.

CAPUT QUARTUM.

An Sacrarum Scripturarum testimonijs, & authoritate, doceri posſit Iudicium Particulare singulorum.

CAPVT QVINTVM.

An rectè aſtruatur Particulare Iudicium rationibus naturalibus, quæ tamen ſuum in fide habent fundamentum.

Non malè aſtruitur ex his.

1. *Quod retributio perfecta meritorum à Deo non fiat in hac vita.*
2. *Sed conuenientiſſimè fiat mox à ſingulorum morte:*
   Tum quod nulla cauſa cur differenda,
   Tum quia iuſta cauſa, cur ſtatim facienda:
   Cum lex Dei videatur id ſuadere:
   Confirmare idem Salomon & Tobias:
   Et fauere Philoſophi infideles, exemplis & ſententijs

CAPVT SEXTVM.

An exemplis, & rerum geſtarum hiſtoria, doceri poſſit præter generale, dari quoque Particulare Iudicium.

Probant non parum.

1. *Exempla hominum iudicatorum,*
   Doctoris Pariſienſis,
   Vdonis Magdeburgenſis,
   Stephani ſeruarij,
   Militis apud Bedam,
   Religioſi apud eundem,
   Religioſi apud Climachum,
   Conſtantini Copron.
2. *Exempla citatorum ad Iudicium,*
   Agreſtij haeretici,
   Ferdinandi Regis Hiſpan.
   Religioſi Corbienſis,
   Arnoldi Epiſc. Mogunt.
   Abbatis Hersfendenſis,
   Ioannis Turſonis,
   Ligi Gotholanenſis,
   Franciſci Ducis Armoricorum,
   Philippi Pulchri,
   Paſnutij Benedicti,
   Stephani, Aegidij, &c.
3. *Exempla fruentium gaudijs cæleſtibus, aut ad illa tendentium.*
   Odilonis Abbatis,
   Sergij & Bacchi Martyrum,
   Traſilla Virginis,
   Euagrij Philoſophi,
   Martialis Epiſcopi,
   Eulaliæ Virginis,
   Hieronymi presbyteri,
   Seuerini Colonienſis Epiſc. &c.
4. *Exempla patientium pœnas infernales, aut ad illas raptorum*
   Religioſi cuiuſdam,
   Neſtoriani cuiuſdam,

CAPVT SEPTIMVM.

De personis, quæ ad Particulare Iudicium pertinent, & prima quæstio est, de Angelis, tam bonis, quam malis.

CAPVT OCTAVVM.

An in alia vita ad tempus, ob maculas quasdam, purgandi hominum Spiritus, mox à morte hoc Particulare iudicium subeant.

CAPVT NONVM.

An qui cum solo peccato Originali hinc discedunt infantes Iudicium sustineant Particulare,

CAPVT DECIMVM.

De negotijs, & Causis in Particulari Iudicio discutiendis: & principio, an quædam ad illud pertineant in eodemque tractentur

CAPVT VNDECIMVM.

Quænam Causæ atque negotia ad particulare Iudicium pertinent.

CAPVT DVODECIMVM.

Quando primum in vsu esse cœperit Iudicium Particulare, præsertim apud homines.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Quandonam Iudicium Particulare exerceatur, antene, vel post, vel in singulorum hominum morte.

1. Posset omni tempore, in, ante, vel post mortem illud exerceri, si Deus ita vellet.
Pro Dei enim voluntate exercetur.
2. Non exercetur anima adhuc in corpore existente.
Tum enim adhuc meritorum locus,
Nec probant contrarium, varia quæ afferuntur exempla, desperatorum hominum,
Cum corpore ad cælum trāslatorum
Cum corpore ad inferos raptorū,
Apostolorum, quibus constitis sua salus.
3. Præterea non diu post mortem differtur, nulla siquidem causa cur differri debeat.
Nec contrarium docent exempla
Doctoris Pariensis,
Curmæ Traiani,
Falconillæ, Platonis.
4. Exercetur in cuiusq; hominis morte.
Hoc necesse est, si nec post, nec ante,
Sed & admodum hoc conueniens,
Et Florentino Concilio docetur.
5. Sed tamen aliquando in morte suspenditur, & in aliud tempus, pro Dei voluntate differtur, idq; primò, in ijs, qui à morte aliquando reuocantur ad vitā tam bonis & iustis, quam improbis & iniustis, secundò, in ijs, qui ex supplicijs inferni transferuntur ad gaudia cælestia quamuis & dici possit etiam hos à morte iudicari.

CAPVT DECIMVM QVARTVM

Quanto tempore peragatur Iudicium Particulare, cum singulis, quæ iudicantur, animabus.

Breuissimo admodum peragitur adeoque vnico momento.
Illo scilicet medio, post mortem, & aliam vitam, hinc Dominus aduētū suū comparat furi & fulguri.
Nec contrarium suadent, ut multitudo causarum, aut modus causas discutiendi, aut vlla exempla, quæ in contrarium possunt afferri.

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Quonam loco Particulare Iudicium, cum singulorum animabus exerceatur.

1. Non exercetur in singulis animarum proprijs sedibus.
Quia possessio sediū sequitur iudiciū.
2. Nec exercetur in cælo.
Quia multi iudicati & iudicantur, qui cælum nunquam intrarunt.

3. Exer-

SEQVVNTVR CAPITA SECVNDAE PARTIS.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

An necessario sit aliquis constituendus Iudex pro Particulari Iudicio.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM

Deus ne per se, an potius aliqua creatura, Angelus v. g. Iudicem agat in Particulari Iudicio.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

An Christus omnium à mundo condito iudicatorum fuerit Iudex.

CAPVT DECIMVM NONVM.

An Christo homini commissum sit Particulare Iudicium cum hominibus exercendi.

CAPVT VIGESIMVM.

An inueniantur in Christo homine conditiones absoluti Iudicis: Iurisdictio, scilicet, scientia & Potestas.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

Vnde, & à quo Christus homo acceperit potestatem exercendi Iudicium Particulare.

Tum

Tum quod fortè Patris nomen non tã personæ sit, quam naturæ,

Tum quod nomen Patris multarum vtilium rerum nos admoneat.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

An Pater & Spiritus sanctus ita filio potestatem iudicandi contulerint, vt ipsi iam nihil in Iudicio agant.

In omni Iudicio, cum Filio etiam Pater & Spiritus sanctus habent suas partes,

Opera enim Trinitatis sunt indiuisa.

Et quidem principem locum habẽt Pater & Spiritus sanctus cum verbo: Christus q. vt instrumentum.

Quia Dei beneficio habet.

Duplicis instrumenti Christus vices gerit in Iudicio coniuncti, & separati: Sed diuerso respectu.

Iudicium tamen dicitur translatum in filium, & non esse apud Patrem aut Spiritum sanctum.

Quia nullus, vt filius iudicat,

Non sunt distincta Iudicia Christi & Trinitatis.

Ad plures se extendit Dei, quã Christi Iudicium,

Christi Iudicia possunt distingui duplicia: quædam in carne, quædam extra carnem peracta.

CAPVT VIGESIMVM. TERTIVM.

Quanta sit potestas iudicandi in Christo, an æqualis cum Dei.

Ad plures iudicandos se Dei extendit quia ad omnes omninò rationales creaturas,

A tempore quo Iudicium Christo cõmissum est, sine Christo nullus iudicatur.

Cur enim vnus præ alio.

Differt quoque Dei à Christi potestate.

Dei enim independens, nõ Christi.

Dei, retributio decernitu nõ Christi,

Dei ipsi conuenit ab intrinseco, non Christi,

Dei primaria, non Christi.

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

Quo titulo, siue qua ratione Christo conueniat potestas Iudicaria.

Conuenit primo ratione naturæ; non quidem diuinæ,

Nec puræ humanæ,

Sed humanæ in tali hypostasi.

Conuenit deinde ratione operationũ meritoriarum

Testibus Iob, Paulo, Augustino.

Duplici ergò titulo hanc potestatem habet.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

Quando Christus acceperit Iudiciariam potestatem, & quando ea vti cœperit.

Ab ipso incarnationis momento Christus potestatem iudicandi habuit,
Et ratione naturæ,
Et ratione operum meritoriorum.
Sed tamen mox potestate vsus nõ est quia nec necessarium.
Non vsus illa vnquam, ante mortem quia statui glorioso conuenit.
Vsus est statim à morte:
Quia tunc gloriosus status habuit initium varia fuerunt Christi Iudicia

Quædam exercuit in anima seperata
Quædam in anima corpori coniuncta
Rursus
Quædam exercuit in carne; sed non per carnem:
Quædam in carne & per carnem.
Rursus.
Quædam exercuit nec in carne, nec per carnem:
Quædam in carne sed non per carnem
Quædam in carne, & per carnem.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

An Particulare Iudicium per ipsummet Christum exerceatur, an per alium aliquem, qui Christi personam sustineat.

Quemadmodum Generale, ita Particulare Iudicium per ipsummet Christum exercetur.
Ipsius natura illud debetur,
Ipsius opera illud merentur
Nec quidquã hic inconueniens
Non excercetur per Angelos:
Quia nec per vnum aliquem.
Nec per alios atque alios, vt v. g. singuli à suis Tutelaribus iudicentur.
Optimè per Christum fiunt, quæ in hoc Iudicio concurrunt.
Christus, dum iudicat, non ex cœlo ad Terram descendit.
Verisimile Christum Nunquam in propria persona quando visus est aliqua Iudicia exercere apud mortales assuisse.

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

Quo-

Quomodo ipsis iudicandis Christus dicat sententiam, corporali, an spirituali voce.

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

An Christus Iudex appareat iudicandis, & ab ijsdem videatur.

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

Qua forma & specie Christus iudicandis appareat,

CAPVT TRIGESIMVM.

Cum qua maiestate & potestate in Particulari Iudicio Christus appareat.

CAPVT TRIGESIMVM PRIMVM.

An & quomodo Christum cognoscant, omnes, quibus ipse in Particulari Iudicio apparet.

INDEX COPIOSIOR CAPITVM LIBRI, DE APPARITIONE CHRIsti Sacramentali.

TRACTATVS PRIMI.

An posit dici Christus apparere in sacramento, quando sub speciebus Sacramentalibus est præsens, & sacramentum videtur.

Dici quodam modo potest Christum apparere in Sacramento.
Quia non malè dicitur videri in Sacramento.
Propriè tamen non dicetur apparere,
Quia non sub propria specie videtur
Sic non propriè dicitur, videri.

CAPVT QVINTVM.

In quem finem Christus realiter in Eucharistiæ Sacramento præsens hominibus voluerit adesse.

Vt esset, scilicet, sacramentum, quod à fidelibus sumeretur.
Et esset sacrificium nouæ legis, quod passim offerretur.

CAPVT SEXTVM

Quidnam mouerit Christum vt in Eucharistia nobis verè realiterque adesse voluerit.

Mouit maximè bonitas & clementia erga genus humanum.
Hanc egregiè in hoc Sacramento ostendit vnione, qua se nobis vnit.

CAPVT SEPTIMVM.

Quare Dominus in Eucharistia se non offerat sub propria specie.

Vt constaret ratio Sacramenti, quod aliud à se debet significare.
Ne cũ horrore sumeretur sacramẽtũ.
Denique sic fides habet suum meritũ: & quidem magnum: propter difficilia, quæ hic creduntur.

CAPVT OCTAVVM.

Quare sub duplici panis & vini specie Dominus voluerit contineri.

Sic melius refricatur memoria passionis Christi:
Sic duplex Christi corpus exprimitur
Sic indicatur commodè refectio spiritualis:
Sic optimè peragitur sacrificium incruentũm nouæ legis.
Sic admonetur homo, quid à Christo habeat:
Sic vis sacramenti indicatur:
Sic conuenientius reuerentia tribuitur Sacramento,

C 4

CAPVT NONVM.

Quare Dominus voluerit desinere substantiam panis & vini in sacramento Eucharistiæ.

CAPVT DECIMVM.

An Christus totus sit sub speciebus panis & vini.

SEQVITVR TRACTATVS SECVNDI INDEX.

CAPVT VNDECIMVM.

An dentur Apparitiones inusitatæ, sub speciebus non purè sacramentalibus, sed prodigiosis & peregrinis

Dari probatur varijs exemplis sequentibus,

CAPVT DVODECIMVM

An allatis præcedenti Capite exemplis sufficienter fides fiat Sacramentalibus Apparitionibus, sub specie peregrina.

Plurimum pro ipsis faciunt.

Ipsarum multitudo omni ferè tempore:
Eandem varietas;
Testes diuersissimi:
Pluralitas conditionis & sexus, quibus ostensa,
hostia prodigiosa, & sanguis quæ inueniuntur:
Miracula, quæ hodie & semper facta apud has hostias,
Annales regnorum: Ciuitatum.
Scriptores docti, & pij qui ipsas descripserunt.
Similia prodigia, quæ circa Eucharistiam olim acciderunt.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Varias esse admodum Apparitiones Sacramentales sub specie peregrina & inusitata: & diuidi easdem posse.

Pro ratione formarum, quæ videntur
Pro ratione hominum, quibus fiunt Apparitiones:
Pro ratione temporum & locorum, quibus fiunt:
Pro ratione effectuum qui sequuntur Apparitiones;
Pro ratione finium, qui Deo potuerunt esse propositi.

CAPVT DECIMVM QVARTVM

Ad quod genus Apparitionum, hæ sacramentales, sub specie peregrina & inusitata pertineant.

Pertinent non ad Intellectuales:
Non ad Imaginarias:
Non Auriculares:
Sed ad visibiles, siue Oculares.
Sed tamen:
Non semper in speciebus sacramentalibus accidit mutatio, quæ videtur accidisse,
quando à paucis visa peregrina species:
Quando subita mutationes notata
Quando res Christo non conuenientes obseruata:
Quando fructus & finis easdem non postulauit.
Nihilominus vera aliquando quæ visa est, accidit mutatio, vt
Quando omnium sensus hic idem in-

indicauit:
Quando item magnum timor allatus:
Quando sanguis v.g calice exceptus.
Idem mappas & lintea infecit:
Quando species per multos annos cō-seruata.
Frequentius ex parte rei, siue specierum sacramentalium nulla fit mutatio, rarius fit. Secundum Regulas S. Thomæ.

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Sub quibus, & quot, formarum generibus sacramentalis sub peregrina & inusitata specie Apparitio obseruata sit.

Obseruata sub specie.

Pueri siue infantis:
Christi crucifixi:
Christi venientis ad iudicium,
Faciei Christi.
Carnis humanæ:
Carnis cruentatæ:
Manus humanæ:
Carnis partim, partim panis:
Sanguinis separati:
Hostiæ cruentatæ:
Agni immaculati:
Forte & aliarum:

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

Quodnam fuerit contentum specierum insolitarium, quæ in Eucharistiæ sacramento acciderunt: & principio, An Christus, vel Christi caro, aut sanguis verè realiterque illa fuerint, aut fuerint sub ijs, qui sunt visa.

Omnipotentia Dei fieri potest vt sub propria specie Christus, quemadmodum est in cælis, appareat in Sacramento.
Quia non repugnat idem corpus pluribus locis esse. Eadē Dei omnipotentia fieri potest, vt Christus verè appareat in sacramento sub specie pueri.
Quia potest ipse, quam vult formam assumere. Eadem omnipotentia potest verè sub forma Agni apparere.
Probat id apparitio sub specie sacramentali Quandocunque in his apparitionibus nulla fit in speciebus sacramentalibus mutatio verè est & manet sub ijs Christus.
Quia saluis speciebus adest Christus Quandocunque salua specie sacramentali, sub forma peregrina in quam videtur sed non est conuersa sacramentalis apparitio, vel infans, vel caro, &c non illa Christum continent, nec sunt Christus aut eius caro &c
Quia forma peregrina in aere tantū Aut organo sensus tantum est.

(*)(*)(*) 3 Quan-

Quandocunque specierum sacramentalium aliquid permanet illud verè Christum continet quamuis peregrina ad sacramentalem accedat,
Quia saluis speciebus manet Christus
Nō personaliter aut realiter est Christus aut videtur Christus, quando hostia mutata apparet aut puer aut crucifixus.
Quia nec conuenit ibi Christum esse,
Nec necessarium ibi Christum esse.
Non Christi est caro, aut sanguis, qui mutatis speciebus sacramentalibus aliquando apparet.
Eadem huius quam praecedentis rationes.
Quandocunq; in dictis Apparitionibus tanta in sacramento, accidentium mutatio non facta est, quin sub ijs substantia panis & vini possit subsistere, verè manet Christus.
Quia saluis speciebus à sacramento non desinit Christus.
Vt plurimum in his Apparitionibus, adest verè Christus.
Quia vt plurimum manent salua species sacramentales.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

Quid sentiendum de formis pueri, infantis, Christi crucifixi, eiusdem ad Iudicium venientis, faciei humanæ agni quoque &c. quæ aliquando in sacramento Eucharistiæ apparuerunt.

Non verus viuusque infans aut puer fuit, qui visus est

Quia miraculum postularet quo quid hic opus, & qualis ipsi anima fuisset.
Cuius etiam fuisset religionis?
Cur nullus vnquam motus in eo obseruatus?
Et desinens puer quo perueniret?
An etiam moreretur aliquando?
Denique non necesse est, vt viuus fuerit puer,
Nec quidquam vt viuus sit suadet.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

Quid sentiendum de carne visa in Eucharistia, item de sanguine, qui aliquando fluxit de hostia, aliquando obseruatus in calice.

Nō vera caro fuit, aut ver' sanguis, qui aliquādo apparuit.

Neque enim alicuius bruti fuit.
Neque hominis, cuius enim?
Et si mansit cum speciebus sacramentalibus
Facta fuerit penetratio dimensionum
Et quando desinit, in quid desinit?
Et pro breui tempore opus non est:
Longo non sine miraculo conseruatur
Finis etiam hic propositus, non postulat verā carnē verumq; sanguinē.
Denique nihil potest afferri pro vera carne &c.

CAPVT DECIMVM NONVM.

Quodnam sit vel fuerit subiectum formarum & specierum peregrinarum, quæ in Apparitionibus Sacramentalibus sunt obseruatæ.

CAPVT VIGESIMVM.

De modis quibus sacramentales Apparitiones sub peregrinis formis accidunt.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

Quæ causa efficiens Apparitionis Christi Sacramentalis sub peregrinis speciebus & qua ratione formæ fiant.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

An Apparitiones Christi sacramentales sub peregrinis speciebus quandoque Dæmonum opera perficiantur: quibusue hæ apparitiones Dæmoniacæ accidant.

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

De causis quasi Efficientibus harum Apparitionum, siue de Occasionibus, quæ quodam modo causæ Apparitionum dici possunt

In harum numero sunt

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

An cum vel sine hominum peccato aliquando acciderint hæ peregrinæ & inusitatæ, in sacramento Apparitiones

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

Quomodo à Deo fides Christiana his Apparitionibus Christi, sub peregrinis speciebus, promoueatur.

Promo-

(*) (*) (*) (*)   In

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

Quidnam Dæmonibus propositum sit, quando similibus Apparitionibus homines dementant.

CAPVT TRIGESIMVM.

Inquiruntur causæ, & rationes singularum formarum peregrinarum, sub quibus Christus creditur, exhibitus in sacramento.

CAPVT TRIGESIMVM PRIMVM.

Quid sentiendum de sumptione specierum peregrinarum in Sacramento Eucharistiæ.

CAPVT TRIGESIMVM SECVNDVM.

An Christo sub speciebus Sacramentalibus, & Sacramento Christum continenti, diuinus cultus tribui possit & debeat,

Chri-

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM

An & quae reuerentia debeatur speciebus, sub quibus iam panis & vini substantia esse nequit, ideoque nec verè Christi corpus aut sanguis est.

CAPVT TRIGESIMVMQVARTVM.

An & quae reuerentia debeatur speciebus, quae Christum sub forma pueri, aut Crucifixi referunt.

INDEX COPIOSIOR IN LIBRVM, DE APPARITIONIBVS CHRISTI impersonalibus

CAPVT PRIMVM.

Posse dari Christi, siue filij Dei, in Nouo Testamento Apparitiones Impersonales, docent Apparitiones Impersonales.

CAPVT SECVNDVM.

Trium opera contingere posse Impersonales Christi Apparitiones.

CAPVT TERTIVM.

Apparitiones Christi Impersonales confirmantur exemplis virorum Christianorum.

CAPVT QVARTVM.

Exemplis generis fœminini confirmantur Impersonales Christi Apparitiones videlicet.

CAPVT QVINTVM.

Exemplis Infidelium, tam Iudæorum, quam Paganorum demonstrantur Impersonales Christi Apparitiones: scilicet.

CAPVT SEXTVM.

Exemplis aliquot docetur alia Christi Impersonalis Apparitio, quæ auditus quidem, non autem visus est:

exemplis inquam.

CAPVT SEPTIMVM.

Quadruplices esse Apparitiones Christi Impersonales.

CA-

CAPVT OCTAVVM.

An omnes Christi post Ascensionem in cœlos, Apparitiones sint Impersonales, & vnde constet esse tales.

CAPVT NONVM.

Sub quot generibus formarum Christi Impersonalis Apparitio acciderit, & sub quibus ipse propriè dicitur apparere.

CAPVT DECIMVM.

De naturali specie atqua forma, qua alia atque alia Christus alijs atque alijs apparuit.

CAPVT VNDECIMVM.

De maiestate & splendore in Christo apparente obseruatis.

CAPVT DVODECIMVM

De habitu Chriſti, ſub quo viſus eſt in Apparitionibus Imperſonalibus.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

De Apparatu, cum quo Chriſtus obſeruatus eſt in Apparitionibus ſuis Imperſonalibus

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

De formali cauſa in apparitione Imperſonali vocali, qua Chriſtus auditur, & non videtur

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

De Apparitionum Chriſti cauſa materiali ſiue ſubiecto.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

De Cauſa Efficiente Apparitionum Chriſti Imperſonalium.

Illa non ipsus est Christus, sed angelus aliquis, pro Christi voluntate
Nulli enim Angelorum deest aut solertia, aut potentia, quæ hic requiruntur, & sufficiunt.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

De finibus Apparitionũ Christi Impersonalium, & primo cur post gloriosam ad cœlos ascensionem, hominibus aliquando voluerit apparere.

Ex parte sua voluit:
Vt fidem verbis suis faceret,
Vt curam suam erga nos testaretur
Vt daret argumẽta suæ clementiæ,
Vt doceret se iustum iudicem,
Vt commendaret studiũ orationis

Ex parte hominum voluit.
Vt auocaret vel eriperet à malo.
Vt vrgeret ad bonum,
Vt confirmaret in bono,
Vt commendaret virtutis studiosos
Vt honore eosdem prosequeretur.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

Cur non Autoprosopos, Personaliter, sed Hæteroposopos Christus voluerit Apparere.

Voluit libere non ex necessitate.
Alioquin potuit per se semper adesse
Vt per se adesset non cõueniebat, maximè, quod vires naturæ hoc superaret.

CAPVT DECIMVM NONVM.

Cur non sub aliqua, sed alia atq; alia forma Christus voluerit apparere

Triplices formæ dici possunt sub quibus Christus apparuit.
In quibusdam Christi notitia fuit proposita.
In alijs rei vel personæ cõmendatio.
In tertijs Mysterij significatio,
Secundarij fines alij atq; alij fuerũt.

CAPVT VIGESIMVM.

De multiplicibus actionibus, quæ in apparente Christo sunt obseruatę Nam.

Aliæ interna, aliæ externa, &
In vtroque genere species varia.
Exempla singulorum suggerunt Apparitiones allatæ alias.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

Quæ conditio Actionum Christi in Apparitionibus Impersonalibus.

Actiones, quæ viuens requirũt, à quo sint, & in quo sint, partim verè tales fuerunt quales indicatæ fuerunt, partim nequaquam.
Actiones, quæ nec viuens requirunt, à quo sint, nec in quo sint, vere tales esse potuerũt quales indicatæ sunt.
Actiones quæ viuens requirunt à quo sint, non autem in quo sint, secundum genus tales fuerunt quales indicatæ: secundum speciales verò rationes: non item. Propriè nõ dicitur Christus se in his Apparitionibus mouere.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

De causa efficiente Actionum Christi in Apparitionibus Impersonalibus: quomodoque eædem à suo auctore proficiscantur

Efficiens earundem est Angelus, qui Christi hic personam sustinet

Duobus modis verò ab ipso proficiscuntur, nunc mediata, nunc, immediata actione.

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

Rectène omnes conueniant Christoque tribui debeant Actiones, quæ in impersonalibus Apparitionibus sunt obseruatæ.

Rectène omnes omnino tribuuntur; vt inductione ostenditur:

Etiam illa, qua visus est celebrare, Vt docetur varijs modis.

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

An orationi & sermoni Christi, quem in hisce Apparitionibus habuit, fides semper fuit accommodanda.

Omnino fuit, siue à Christo is esset, siue ab Angelo Christi personam agente.

Nec probant contrarium, quæ pro contrario adferuntur orationes variæ.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

De tribus circumstantijs Apparitionum Christi Impersonalium personis, temporibus, locis,

Nullarum Christus singularem habuit rationem in his Apparitionibus.

Quemadmodum nec harum habuit singularem rationem Deus in Apparitionibus Vet. Test.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

De triplicibus Effectibus Apparitionum Christi Impersonalium.

Primi sunt passiones atque affectus qui non semper fuerunt tremor et trepidatio: sed aliquando hæc aliquando gaudium &c et quæ vtriusque causa.

Secundi sunt, effectus passionum
Tertij sunt dicta, factaque, quæ in Apparitionibus interuenerunt, quæ respondent finibus Christo propositis.

DE

DE CHRISTI APPARITIONE IN IVDICIO PARTICVLARI,

Quod in ſingulorum, ex hac vita, deceſſu, inſtituitur.

LIBRI QVINQVE.

INTRODVCTIO IN CHRISTI APPARITIONEM,

qua in ſingulorum ex hac vita deceſſu ſe exhibet, omniumque rationes exigit.

APparitio Chriſti in Iudicio Particulari duorum poſtulat explicationem; ſi quidem propria eius ratio conditioque exactius demonſtrari debeat: Particularis videlicet Iudicij; & Chriſti Domini, in eodem Iudicio, officij atque muneris &c. Vtrobiq; plura ſunt dicenda: Quæ quemadmodum difficultatem habent magnam; ita voluptatem veritatis ſtudioſo adferunt non paruam. Nos quantum Sacrarum Scripturarum *authoritate, & Sanctorum Patrum ſententia, ingenijque lumine aſſequi poſſumus, breuiter, pro inſtituti noſtri ratione, ſaluo interim ſingulis ſuo iudicio aperiemus.*

ERGO DE PRIORI ILLO

Quæruntur ſequentia:

Sitne aliquod Iudicium Particulare, in fine vitæ cuique subeundum.

An omnino certum sit fieri hoc particulare Iudicium; & id non repugnet, nec tollat Iudicium Vniuersale: Poßit etiam colligi ex fœlicitate & miseria Spirituum quorundam: Demonstrari item Sacrarum Scripturarum authoritate: rationibus quoque naturalibus, quæ tamen fidei fundamento nituntur: doceri denique exemplis, siue historia rerum gestarum.

Quæ personæ in hoc Iudicio comparere debeant;

An Angeli ad ipsum pertineant; tam boni, quàm mali.

An pertineant Spiritus, qui ad Purgatoriũ mittũtur.

Añ idem illud subeant, qui cum solo peccato originali hinc discedunt.

Quæ causæ atque negotia in hoc Iudicio discutiantur;

An certæ quædam ad illud pertineant.

Quænam qualesue sint, quæ pertineant.

Quod tempus huic Iudicio definitum: hoc est

Quando primum ipsius vsus esse cœperit.

Quando cum singulis exerceatur.

Quantò tempore absoluatur, longo an breui.

Quis locus eiusdem, siue

Vbinam Iudicium hoc Particulare iudicandi subeant.

DE POSTERIORI VERO subiecta discutiuntur.

AN certus aliquis Iudex in Particulari Iudicio constituendus sit.

An Iudex ille Deus sit; an potius, Dei loco, aliquis spiritus.

An

An Christus omnium à condito mundo iudicatorum Iudex fuerit.

An Christus in fine seculorum; & postquam homo est factus, cœperit primum esse Iudex.

An in Christo conditiones Iudicis perfecti & absoluti fuerint.

Vnde Christus acceperit potestatem Iudicium hoc exercendi, & à quo.

An Pater & Spiritussanctus, ita contulerint Christo filio potestatem iudicandi, vt ipsi iam nihil in Iudicio agant.

Quanta hæc potestas iudicandi sit in Christo.

Qua ratione, siue quo titulo Iudiciaria potestas Christo conueniat:

Quando hanc potestatem Christus acceperit, & eadem cœperit vti.

An Particulare Iudicium per ipsummet Christum, an per alium, qui Christi personam sustineat, exerceatur.

Quomodo iudicandis Christus dicat sententiam, corporali an spirituali voce.

An Christus Iudex appareat iudicandis, & ab ijsdem videatur.

Qua forma & specie Christus iudicandis appareat.

Cum qua maiestate & potestate hic appareat.

An & quomodo Christum cognoscant, omnes, quibus ipse in Iudicio Particulari apparet.

SEQVITVR.

Tractatus de Apparitione Christi, in Particulari Iudicio, pars prior.

CA-

CAPVT PRIMVM.

An præter vniuerfale Iudicium, quod in fine fæculorum inftituetur, detur aliquod Particulare quod fingulis priuatim fubeundum eft, in fine vitæ ipforum.

Dari aliquod docetur.

1. *Affertione Iudicij generalis.*
2. *Exemplo Spirituum bonorum, quos beatos iam effe patet.*
Definitione Ecclefiæ,
Propria quorundam confeffione,
Defiderio eorundem viuentium,
Gloria corporum mortuorum,
Promiffione Chrifti,
Exemplo Angelorum,
Authoritate Apoftoli.
3. *Exemplo fpirituum malorum, quos damnatos iam effe, patet definitione Ecclefiæ.*
Propria quorundam confeffione,
Exemplo raptorum ad inferos,
Supplicijs allatis corporibus,
Exemplo epulonis,
Exemplo Dæmonum,
Authoritate Ecclefiaft.
4. *Sententia D. Pauli poft mortem ftatuentis Iudicium.*
5. *Ratione à tempore meritorum petita.*
6. *Authoritatibus Patrum.*
Cypriani,
Chryfoftomi,
Auguftini,
Damafceni,
Ambrofij,
7. *Confeffione Berengarij.*

1. IVdicium Particulare quidem propterea negant; quòd Generale quoddam, vnum, in fine mundi, coram omnibus, fit inftituendum: & animabus defunctorum hominum, vel ante illud fua merces non tribuatur; vel fi tribuatur, ipfæ nihilominus conditionem fuam ignorent; vtrum videlicet, in beatorum fint claffe, an damnatorum: denique, quod nulla eius in facris Scripturis fiat mentio; nec ratio vlla, vt admittatur, cogat.

2. Fuerunt huius fententiæ non ignobiles Authores. Inter alios difertis verbis illam aftruit Lactantius firmianus, lib. 7. Inftitutionum, cap. 21. fic enim loquitur. *Nec tamen quifquam putet animas, poft mortem, protinus iudicari. Omnes in vna eademq; cuftodia detinentur, donec tempus adueniat, quo Maximus Iudex meritorum faciat examen. Tum quorum fuerit probata iuftitia, ij præmium immortalitatis accipient:* quo-

quorum autem peccata & scelera detecta fuerint, non resurgent; sed cum impijs in easdem tenebras recondentur, ad certa supplicia destinati.

3. Catholici verò ex contrarijs illud constitui colligunt. Primum quidem, quia Generale quoddam & Vniuersale Iudicium futurum dicitur: deinde, quia animabus defunctorum hominum iam sua merces est tributa, & eædem certæ sunt de sua conditione, in qua perpetuò permansuræ: tertiò, quia nec leuia pro ipso argumenta suggerit Sacra Scriptura; quartò denique, quòd idem, si non necessariæ, certè probabiles rationes suadeant.

4. Etenim Generale non tantum dictum volunt, quod Omnes ad illud sint vocandi; in eodemque mercedem laborum Omnes simul accepturi; verum etiam, quòd aliud à se, quod Generale non sit id est, Particulare, arguat & iudicet Si enim vnum tantum futurum; quid opus appositione *Generalis?* Itaque & hac volunt distinguendum à Particulari: atque significari duo esse Iudicia: & in Generali Omnes simul iudicari in Particulari singulos per se seorsum.

5. Et si iudicati quidam, certis quasi indicijs deprehenduntur, quid de præcedente Iudicio possumus dubitare? Dubitabimus ignem inueniri, vbi deprehenditur fumus? fortè indicia hominum iudicatorum nulla deprehenduntur: Deprehenduntur & damnatorum & beatorum. Hoc alterum pro Particulari Iudicio argumentum est; sed fœcundum admodum idcircò, quòd pluribus rationibus constet, aliquos vita functos beatam & felicem vitam agere: alios viuere miserrimam, in grauissimis tormentis.

6. Pro illis, qui beatam vitam agunt, est primùm Catholicæ Ecclesię definitio, quę quosdam credit felicem cum Christo in cælis vitam agere. Vnde & illis de hoc gratulatur: eos hoc nomine honorat, & honore dignos censet: eorum patrocinia implorat; suosque cupit, apud Christum, esse patronos & intercessores.

7. Est deinde quorundam Spirituum confessio, qui post mortem viuentibus apparuerunt, & secum bene agi, seque felices esse testati sunt Quot horum exempla produci possunt? B Agnes parentibus, ad eius sepulchrum assiduè vigilantibus, quadam nocte choro virginum comitata cum apparuisset, sic ad eos locuta dicitur: *Ne me parentes, mortuam lugeatis. Nam vna cum his virginibus viuo apud illum in cælis, quem in terris tota mente dilexi.* Ita Breuiarium Romanum ex B Ambros. Serm. 90 D. Bernardus Guualdricum auunculum defunctum post aliquot dies noctu vidit. sciscitatur, quo

in statu sit? Respondet auunculus, *In prospero.* Quærit iterum Bernardus Quid causæ fuerit, vt in agone infremeret, & corpore terribiliter moueretur? *Eadem* ait ille *hora, duo nequam Spiritus me in puteum profundißimum præcipitare nitebantur, vnde ita contremui: verum accurrente B. Petro euasi* Auctor vitæ Bernardi lib.1.cap.10. Seruiunt hic exempla eorum, qui ex Purgatorijs pœnis ad cælestis patriæ quietem sunt translati; Paschasij, Seuerini, Arnulphi præsbyteri, vitalianæ, sororis D. Malachiæ, quorũ mẽtio fit cap.71.li. de Conf. infestis & aliorum quos indicant Capita 75. 76. 78. eiusdem libri.

8. Est tertio viuentium quorundam desiderium, qui præsentis vitæ miserias pertæsi; huius idcirco vsuram cum alia commutare cupiuerunt, quod ex hac erepti perfruituri essent in illa, cœlestibus gaudijs. B. Martinus cum ad Candacensem vicum, suę diœcesis, in grauem febrim incidisset, assiduè Deum precabatur oratione vt se ex illo mortali corpore liberaret. Ita Sulpitius in vita Martini, & ex Sulpitio Breuiarium Roman. Et B Paulus, Cupit. *dissolui, & esse cum Christo.* Phi. 1. Qui cum Christo esse cupiebat, illi aliquid futuræ felicitatis deesse potuit? Idem desideriũ fuit in B. Andrea, vnde & multitudinem quæ ipsum ex carcere eripere cupiebat, rogauit ne se ad optatissimam Martyrij coronam properantem impedirent. Idem cum crucem in qua suspendendus erat vidisset exclamare cœpit. *O bona crux, accipe me ex hominibus, & redde me magistro meo.* Ita in historia vitæ ipsius.

9. Est quarto, gloria, quæ defunctorum corporibus diuinitus exhibita est. Neque enim verisimile est illorum animabus gloriam suam defuisse, quorum corpora in cineres resoluenda Deus egregiè honorasset. Huius gloriæ testimonia sunt lumen insolitum, fragrãs odor, Angelorum concentus, &c Quadraginta Martyrum apud Sebasten Armeniæ oppidum, combustorum ossa in fluuium proiecta sub aquis veluti micantium stellarum imagines, lucere visa sunt. Basilius Hom. 40. Marty. Supra Nicolai Remensis, & sororis tumulum, quos capta, vrbe effera Vandalorum gens Christum confitentes peremerat, & lampades ardere visæ, & Angelorum cantus auditus Marulus, lib 6. cap. 16. D. Hieronymi corpus, cum spiritum reddidisset, subita lux circumfulsit, & suauissimum odorem dedit. Idem ibidem B Martini vultus, cum obdormiuisset, splendidus apparuit. vt non mori eum sed ad immortalitatem transire fidem cuiuis faceret: Sulpitius in Vita eius. Mercurij Martyris apud Cęsaream passi, capite truncũ corpus & splendore fulsit, & odore fragrauit: eoq; miraculo plurimi cõmoti, Christianam

reli-

religioné cóplexi sunt. Petrus de Natal. Om... quá plures. An verò plus gloriæ cadauera sanctorum, nunc suaui odore fragrantia, nunc ingenti luce conspicua, habebunt, quam animæ.

Maius pro hac re argumentum accipitur ex promissione Christi, latroni, in Cruce facta, qua dictum eadem die, qua Christus, futurum eundem in paradiso. Hoc enim, si non alterius vitæ fœlicitas, quid promittitur? Certè de felicitate hoc intelligunt sanctissimi Patres. 10.

Accedit huic aliud non minus: sed ab angelis petitum. Hos felices esse dubitare non possumus. Christi pro ipsis est sententia, qui eos *semper faciem Patris qui in cælis est, videre* asseruit. An verò faciem Patris in cœlis possunt videre, & felices non esse? *Hæc est vita æterna*, inquit Patris veritas, & verbum, Ioan. 17. *vt cognoscant te solum Deum verum &c.* 11.

Denique mox à morte suorum laborum fructus & præmia suscipere homines, disertis verbis docet Apostolus, 2. Cor. 5. *Scimus* inquit, *quia si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, ædificationem ex Deo habemus domum non manufactam, æternam in cælis.* Hæc pro felicibus De quibus paulo post plura. 12.

Pro infelicibus etiam non desunt argumenta. Et hic primum est Ecclesiæ definitio, quæ quemadmodum quosdam felices Dei visione: ita quosdam censet esse infelices, quod à Deo Deiquè regno reiecti, supplicijs æternis sint traditi. 13.

Seruit & hic spirituum quorundam cófessio, qui post mortem apparuerunt, suasquè, quas grauissimas paterentur, pœnas, verbis atquè rebus ipsis demonstrauerunt. Referuntur horum multa exempla: quæ legere licet apud Cæsarium. lib primo cap. 33. & lib. 5. c. 23. Vide eiusdem librum. 12. legendus quoque Bredenbachius, lib 7. Collat. cap. 11. & 46. 14

Seruiunt & illi hoc loco, qui obseruati sunt ad inferni supplicia rapi, quales inter alios fuit Theodoricus Rex Italiæ, cuius animá solitarius Lyparitanus vidit inter Ioannem Papam & Symmachum patritium vinctis deduci manibus, & in ollam vulcani proijci, vt narrat B. Gregorius lib. 4. Dialog. 5 40. Huic adiungo Chrisorium Romanum, hominem diuitem & flagitiosum. Cum hic graui valetudine quateretur, & iam expirans anxiaretur apparere deterrimi dæmones, ipsum trahere ad inferna nitentes. Conterritus miser filij opem implorat, atquè huc & illuc in lecto se miris modis vertit. Postremo cùm amicorum auxilium (hi spiritus non videbant) desperasset, ad hostes conuersus: *Inducias oro*, in- 15.

 quit,

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

Qnidnam Dæmonibus propositum sit, quando similibus Apparitionibus homines dementant.

CAPVT TRIGESIMVM.

Inquiruntur causæ, & rationes singularum formarum peregrinarum, sub quibus Christus creditur, exhibitus in sacramento.

CAPVT TRIGESIMVM PRIMVM.

Quid sentiendum de sumptione specierum peregrinarum in Sacramento Eucharistiæ.

CAPVT TRIGESIMVM SECVNDVM.

An Christo sub speciebus Sacramentalibus, & Sacramento Christum continenti, diuinus cultus tribui possit & debeat.

Chri-

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM

An & quæ reuerentia debeatur speciebus, sub quibus iam panis & vini substantia esse nequit, ideoque nec verè Christi corpus aut sanguis est.

CAPVT TRIGESIMVMQVARTVM.

An & quæ reuerentia debeatur speciebus, quæ Christum sub forma pueri, aut Crucifixi referunt.

INDEX COPIOSIOR IN LIBRVM, DE APPARITIONIBVS CHRISTI impersonalibus

CAPVT PRIMVM.

Posse dari Christi, siue filij Dei, in Nouo Testamento Apparitiones Impersonales, docent Apparitiones Impersonales.

CAPVT SECVNDVM.

Trium opera contingere posse Impersonales Christi Apparitiones.

CAPVT TERTIVM.

Apparitiones Christi Impersonales confirmantur exemplis virorum Christianorum.

CAPVT QVARTVM.

Exemplis generis fœminini confirmantur Impersonales Christi Apparitiones videlicet.

CAPVT QVINTVM.

Exemplis Infidelium, tam Iudæorum, quam Paganorum demonstrantur Impersonales Christi Apparitiones: scilicet.

CAPVT SEXTVM.

Exemplis aliquot docetur alia Christi Impersonalis Apparitio, quæ auditus quidem, non autem visus est:

exemplis inquam.

CAPVT SEPTIMVM.

Quadruplices esse Apparitiones Christi Impersonales.

CA-

CAPVT OCTAVVM.

An omnes Christi post Ascensionem in cœlos, Apparitiones sint Impersonales, & vnde constet esse tales.

CAPVT NONVM.

Sub quot generibus formarum Christi Impersonalis Apparitio acciderit, & sub quibus ipse propriè dicitur apparere.

CAPVT DECIMVM.

De naturali specie atqua forma, qua alia atque alia Christus alijs atque alijs apparuit.

CAPVT VNDECIMVM.

De maiestate & splendore in Christo apparente obseruatis.

CAPVT DVODECIMVM

De habitu Christi, sub quo visus est in Apparitionibus Impersonalibus.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

De Apparatu, cum quo Christus obseruatus est in Apparitionibus suis Impersonalibus

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

De formali causa in apparitione Impersonali vocali, qua Christus auditur, & non videtur

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

De Apparitionum Christi causa materiali siue subiecto.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

De Causa Efficiente Apparitionum Christi Impersonalium.

Illa non ipsus est Christus, sed angelus aliquis, pro Christi voluntate Nulli enim Angelorum deest aut solertia, aut potentia, quæ hic requiruntur, & sufficiunt.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

De finibus Apparitionũ Christi Impersonalium, & primo cur post gloriosam ad cœlos ascensionem, hominibus aliquando voluerit apparere.

Ex parte sua voluit:	*Ex parte hominum voluit.*
Vt fidem verbis suis faceret,	*Vt auocaret vel eriperet à malo.*
Vt curam suam erga nos testaretur	*Vt vrgeret ad bonum,*
Vt daret argumẽta suæ clementiæ,	*Vt confirmaret in bono,*
Vt doceret se iustum Iudicem,	*Vt commendaret virtutis studiosos*
Vt commendaret studiũ orationis	*Vt honore eosdem prosequeretur.*

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

Cur non Autoprosopos, Personaliter, sed Hæteroposopos Christus voluerit Apparere.

Voluit libere non ex necessitate.	*Vt per se adesset non cõueniebat, maximè, quod vires naturæ hoc superaret.*
Alioquin potuit per se semper adesse	

CAPVT DECIMVM NONVM.

Cur non sub aliqua, sed alia atq; alia forma Christus voluerit apparere

Triplices formæ dici possunt sub quibus Christus apparuit.	*In alijs rei vel personæ cõmendatio.*
In quibusdam Christi notitia fuit proposita.	*In tertijs Mysterij significatio,*
	Secundarij fines alij atq; alij fuerũt.

CAPVT VIGESIMVM.

De multiplicibus actionibus, quæ in apparente Christo sunt obseruatæ Nam.

Aliæ internæ, aliæ externæ, &	*Exempla singulorum suggerunt Apparitiones allatæ alias.*
In vtroque genere species variæ.	

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

Quæ conditio Actionum Christi in Apparitionibus Impersonalibus?

Actiones, quæ viuens requirũt, à quo sint, & in quo sint, partim verè tales fuerunt quales indicatæ fuerunt, partim nequaquam.	*Actiones quæ viuens requirunt à quo sint, non autem in quo sint, secundum genus tales fuerunt quales indicatæ: secundum speciales verò rationes: non item. Propriè nõ dicitur Christus se in his Apparitionibus mouere.*
Actiones, quæ nec viuens requirunt, à quo sint, nec in quo sint, verè tales esse potuerũt quales indicatæ sunt.	

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

De causa efficiente Actionum Christi in Apparitionibus Impersonalibus: quomodoque eædem à suo auctore proficiscantur

Efficiens earundem est Angelus, qui Christi hic personam sustinet

Duobus modis verò ab ipso proficiscuntur, nunc mediata, nunc, immediata actione.

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

Rectène omnes conueniant Christoque tribui debeant Actiones, quæ in impersonalibus Apparitionibus sunt obseruatæ.

Rectène omnes omnino tribuuntur; vt inductione ostenditur:

Etiam illa, qua visus est celebrare, Vt docetur varijs modis.

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

An orationi & sermoni Christi, quem in hisce Apparitionibus habuit, fides semper fuit accommodanda.

Omnino fuit, siue à Christo is esset, siue ab Angelo Christi personam agente.

Nec probant contrarium, quæ pro contrario adferuntur orationes variæ.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

De tribus circumstantijs Apparitionum Christi Impersonalium personis, temporibus, locis,

Nullarum Christus singularem habuit rationem in his Apparitionibus.

Quemadmodum nec harum habuit singularem rationem Deus in Apparitionibus Vet. Test.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

De triplicibus Effectibus Apparitionum Christi Impersonalium.

Primi sunt passiones atque affectus qui non semper fuerunt tremor et trepidatio: sed aliquando hæc aliquando gaudium &c et quæ vtriusque causa.

Secundi sunt, effectus passionum

Tertij sunt dicta, factaque, quæ in Apparitionibus interuenerunt, quæ respõdet finibus Christo propositis.

DE

DE CHRISTI APPARITIONE IN IVDICIO PARTICVLARI,

Quod in singulorum, ex hac vita, decessu, instituitur.

LIBRI QVINQVE.

INTRODVCTIO IN CHRISTI APPARITIONEM,

qua in singulorum ex hac vita decessu se exhibet, omniumque rationes exigit.

APparitio Christi in Iudicio Particulari duorum postulat explicationem; si quidem propria eius ratio conditioque exactius demonstrari debeat: Particularis videlicet Iudicij; & Christi Domini, in eodem Iudicio, officij atque muneris &c. Vtrobiq; plura sunt dicenda: Quæ quemadmodum difficultatem habent magnam; ita voluptatem veritatis studioso adferunt non paruam. Nos quantum Sacrarum Scripturarum authoritate, & Sanctorum Patrum sententia, ingenijque lumine assequi possumus, breuiter, pro instituti nostri ratione, saluo interim singulis suo iudicio aperiemus.

ERGO DE PRIORI ILLO Quæruntur sequentia:

A Sitne

SItne aliquod Iudicium Particulare, in fine vitæ cuique subeundum.

An omnino certum sit fieri hoc particulare Iudicium; & id non repugnet, nec tollat Iudicium Vniuersale: Posit etiam colligi ex fœlicitate & miseria Spirituum quorundam: Demonstrari item Sacrarum Scripturarum authoritate: rationibus quoque naturalibus, quæ tamen fidei fundamento nituntur: doceri denique exemplis, siue historia rerum gestarum.

Quæ personæ in hoc Iudicio comparere debeant;

An Angeli ad ipsum pertineant; tam boni, quàm mali.

An pertineant Spiritus, qui ad Purgatoriū mittūtur.

Aū idem illud subeant, qui cum solo peccato originali hinc discedunt.

Quæ causæ atque negotia in hoc Iudicio discutiantur;

An certæ quædam ad illud pertineant.

Quænam qualesue sint, quæ pertineant.

Quod tempus huic Iudicio definitum: hoc est

Quando primum ipsius vsus esse cœperit.

Quando cum singulis exerceatur.

Quantò tempore absoluatur, longo an breui.

Quis locus eiusdem, siue

Vbinam Iudicium hoc Particulare iudicandi subeant.

DE POSTERIORI VERO subiecta discutiuntur.

AN certus aliquis Iudex in Particulari Iudicio constituendus sit.

An Iudex ille Deus sit; an potius, Dei loco, aliquis spiritus.

An

An Christus omnium à condito mundo iudicatorum Iudex fuerit.

An Christus in fine seculorum; & postquam homo est factus, cœperit primum esse Iudex.

An in Christo conditiones Iudicis perfecti & absoluti fuerint.

Vnde Christus acceperit potestatem Iudicium hoc exercendi, & à quo.

An Pater & Spiritussanctus, ita contulerint Christo filio potestatem iudicandi, vt ipsi iam nihil in Iudicio agant.

Quanta hæc potestas iudicandi sit in Christo.

Qua ratione, siue quo titulo Iudiciaria potestas Christo conueniat:

Quando hanc potestatem Christus acceperit, & eadem cœperit vti.

An Particulare Iudicium per ipsummet Christum, an per alium, qui Christi personam sustineat, exerceatur.

Quomodo iudicandis Christus dicat sententiam, corporali an spirituali voce.

An Christus Iudex appareat iudicandis, & ab iisdem videatur.

Qua forma & specie Christus iudicandis appareat.

Cum qua maiestate & potestate hic appareat.

An & quomodo Christum cognoscant, omnes, quibus ipse in Iudicio Particulari apparet.

SEQVITVR.

Tractatus de Apparitione Christi, in Particulari Iudicio, pars prior.

CA-

Caput Primum.

An præter vniuersale Iudicium, quod in fine sæculorum instituetur, detur aliquod Particulare quod singulis priuatim subeundum est, in fine vitæ ipsorum.

Dari aliquod docetur.

1. *Assertione Iudicij generalis.*
2. *Exemplo Spirituum bonorum, quos beatos iam esse patet.*
Definitione Ecclesia,
Propria quorundam confeßione,
Desiderio eorundem viuentium,
Gloria corporum mortuorum,
Promißione Christi,
Exemplo Angelorum,
Authoritate Apostoli.
3. *Exemplo spirituum malorum, quos damnatos iam esse, patet definitione Ecclesia.*
Propria quorundam confeßione,
Exemplo raptorum ad inferos,
Supplicijs allatis corporibus,
Exemplo epulonis,
Exemplo Dæmonum,
Authoritate Ecclesiast.
4. *Sententia D. Pauli post mortem statuentis Iudicium.*
5. *Ratione à tempore meritorum petita.*
6. *Authoritatibus Patrum.*
Cypriani,
Chrysostomi,
Augustini,
Damasceni,
Ambrosij,
7. *Confeßione Berengarij.*

1. Iudicium Particulare quidem propterea negant; quòd Generale quoddam, vnum in fine mundi, coram omnibus, sit instituendum: & animabus defunctorum hominum, vel ante illud sua merces non tribuatur; vel si tribuatur, ipsæ nihilominus conditionem suam ignorent; vtrum videlicet, in beatorum sint classe, an damnatorum: denique, quod nulla eius in sacris Scripturis fiat mentio; nec ratio vlla, vt admittatur, cogat.

2. Fuerunt, huius sententiæ non ignobiles Authores. Inter alios disertis verbis illam astruit Lactantius firmianus, lib. 7. Institutionum, cap. 21. sic enim loquitur. *Nec tamen quisquam putet animas, post mortem, protinus iudicari. Omnes in vna eademq; custodia detinentur, donec tempus adueniat, quo Maximus Iudex meritorum faciat examen. Tum quorum fuerit probata iustitia, ij præmium immortalitatis accipient: quo-*

quorum autem peccata & scelera detecta fuerint, non resurgent; sed cum impijs in easdem tenebras recondentur, ad certa supplicia destinati.

3\. Catholici verò ex contrarijs illud constitui colligunt. Primum quidem, quia Generale quoddam & Vniuersale Iudicium futurum dicitur: deinde, quia animabus defunctorum hominum iam sua merces est tributa, & eædem certæ sunt de sua conditione, in qua perpetuò permansuræ: tertiò, quia nec leuia pro ipso argumenta suggerit Sacra Scriptura; quartò denique, quòd idem, si non necessariæ, certè probabiles rationes suadeant.

4\. Etenim Generale non tantum dictum volunt, quod Omnes ad illud sint vocandi; in eodemque mercedem laborum Omnes simul accepturi; verum etiam, quòd aliud à se, quod Generale non sit, id est, Particulare, arguat & iudicet. Si enim vnum tantum futurum; quid opus appositione *Generalis?* Itaque & hac volunt distinguendum à Particulari: atque significari duo esse Iudicia: & in Generali Omnes simul iudicari in Particulari singulos per se seorsum.

5\. Et si iudicati quidam, certis quasi indicijs deprehenduntur, quid de præcedente Iudicio possumus dubitare? Dubitabimus ignem inueniri, vbi deprehenditur fumus? fortè indicia hominum iudicatorum nulla deprehenduntur: Deprehenduntur & damnatorum & beatorum. Hoc alterum pro Particulari Iudicio argumentum est; sed fœcundum admodum idcircò, quòd pluribus rationibus constet, aliquos vita functos beatam & felicem vitam agere: alios viuere miserrimam, in grauissimis tormentis.

6\. Pro illis, qui beatam vitam agunt, est primùm Catholicæ Ecclesię definitio, quę quosdam credit felicem cum Christo in cælis vitam agere. Vnde & illis de hoc gratulatur: eos hoc nomine honorat, & honore dignos censet: eorum patrocinia implorat; suosque cupit, apud Christum, esse patronos & intercessores.

7\. Est deinde quorundam Spirituum confessio, qui post mortem viuentibus apparuerunt, & secum bene agi, seque felices esse testati sunt Quot horum exempla produci possunt? B Agnes parentibus, ad eius sepulchrum assiduè vigilantibus, quadam nocte choro virginum comitata cum apparuisset, sic ad eos locuta dicitur: *Ne me parentes, mortuam lugeatis. Nam vna cum his virginibus viuo apud illum in cælis, quem in terris tota mentē dilexi.* Ita Breuiarium Romanum ex B Ambros. Serm. 90 D. Bernardus Guualdricum auunculum defunctum post aliquot dies noctu vidit. sciscitatur, quo

in statu sit? Respondet auunculus, *In prospero.* Quærit iterum Bernardus Quid causæ fuerit, vt in agone infremeret, & corpore terribiliter moueretur? *Eadem* ait ille *hora, duo nequam Spiritus me in puteum profundissimum præcipitare nitebantur, vnde ita contremui: verum accurrente B. Petro euasi* Auctor vitæ Bernardi lib.1.cap.10. Seruiunt hic exempla eorum, qui ex Purgatorijs pœnis ad cælestis patriæ quietem sunt translati; Paschasij. Seuerini, Arnulphi præsbyteri, vitalianæ, sororis D Malachiæ, quorũ mẽtio fit cap.7 1.li. de Conf. infestis & aliorum quos indicant Capita 75. 76. 78. eiusdem libri.

8. Est tertio viuentium quorundam desiderium, qui præsentis vitæ miserias pertæsi; huius idcirco vsuram cum alia commutare cupiuerunt, quod ex hac erepti, perfruituri essent in illa, cœlestibus gaudijs. B. Martinus cum ad Candacensem vicum, suę diœcesis, in grauem febrim incidisset, assiduè Deum precabatur oratione vt se ex illo mortali corpore liberaret. Ita Sulpitius in vita Martini, & ex Sulpitio Breuiarium Roman. Et B Paulus, Cupit. *dissolui, & esse cum Christo*: Phi. 2. Qui cum Christo esse cupiebat, illi aliquid futuræ felicitatis deesse potuit? Idem desideriũ fuit in B. Andrea, vnde & multitudinem quæ ipsum ex carcere eripere cupiebat, rogauit ne se ad optatissimam Martyrij coronam properantem impedirent. Idem cum crucem in qua suspendendus erat vidisset exclamare cæpit. *O bona crux, accipe me ex hominibus, & redde me magistro meo.* Ita in historia vitæ ipsius.

9. Est quarto, gloria, quæ defunctorum corporibus diuinitus exhibita est. Neque enim verisimile est illorum animabus gloriam suam defuisse, quorum corpora in cineres resoluenda Deus egregiè honorasset. Huius gloriæ testimonia sunt lumen insolitum, fragrãs odor, Angelorum concentus, &c Quadraginta Martyrum apud Sebasten Armeniæ oppidum, combustorum ossa in fluuium proiecta sub aquis veluti micantium stellarum imagines, lucere visa sunt. Basilius Hom. 40. Marty. Supra Nicolai Remensis, & sororis tumulum, quos capta, vrbe efferа Vandalorum gens Christum confitentes peremerat, & lampades ardere visæ, & Angelorum cantus auditus Marulus, lib 6 cap 16. D. Hieronymi corpus, cum spiritum reddidisset, subita lux circumfulsit, & suauissimum odorem dedit. Idem ibidem B Martini vultus, cum obdormiuisset, splendidus apparuit vt non mori eum sed ad immortalitatem transire fidem cuiuis faceret: Sulpitius in Vita eius. Mercurij Martyris apud Cæsaream passi capite truncũ corpus & splendore fulsit, & odore fragrauit: eoq; miraculo plurimi cõmoti, Christianam reli-

religionē cōplexi sunt. Petrus de Natal. Om[illegible] alios quā plures. An verò plus gloriæ cadauera sanctorum, nunc suaui odore fragrantia, nunc ingenti luce conspicua, habebunt, quam animæ.

Maius pro hac re argumentum accipitur ex promissione Christi, latroni, in Cruce facta, qua dictum eadem die, qua Christus, futurum eundem in paradiso. Hoc enim, si non alterius vitæ fœlicitas, quid promittitur? Certè de felicitate hoc intelligunt sanctissimi Patres. 10.

Accedit huic aliud non minus: sed ab angelis petitum. Hos felices esse dubitare non possumus. Christi pro ipsis est sententia, qui eos *semper faciem patris qui in cælis est, videre* asseruit. An verò faciem Patris in cœlis possunt videre, & felices non esse? *Hæc est vita æterna*, inquit Patris veritas, & verbum, Ioan. 17. *vt cognoscant te solum Deum verum &c.* 11.

Denique mox à morte suorum laborum fructus & præmia suscipere homines, disertis verbis docet Apostolus, 2. Cor. 5. *Scimus* inquit, *quia si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, ædificationem ex Deo habemus domum non manufactam, æternam in cælis*. Hæc pro felicibus De quibus paulo post plura. 12.

Pro infelicibus etiam non desunt argumenta. Et hic primum est Ecclesiæ definitio, quæ quemadmodum quosdam felices Dei visione: ita quosdam censet esse infelices, quod à Deo Deiquè regno reiecti, supplicijs æternis sint traditi. 13.

Seruit & hic spirituum quorundam cōfessio, qui post mortem apparuerunt, suasquè, quas grauissimas paterentur pœnas, verbis atquè rebus ipsis demonstrauerunt. Referuntur horum multa exempla: quæ legere licet apud Cæsarium. lib primo cap. 33. & lib. 5. c. 23. Vide eiusdem librum. 12. legendus quoque Bredenbachius, lib 7. Collat. cap. 11 & 46. 14

Seruiunt & illi hoc loco, qui obseruati sunt ad inferni supplicia rapi, quales inter alios fuit Theodoricus Rex Italiæ, cuius animā solitarius Lyparitanus vidit inter Ioannem Papam & Symmachum patritium vinctis deduci manibus, & in ollam vulcani proijci, vt narrat B. Gregorius lib. 4. Dialog. 3 40. Huic adiūgo Chrisorium Romanum, hominem diuitem & flagitiosum. Cum hic graui valetudine quateretur, & iam expirans anxiaretur apparuere deterrimi dæmones, ipsum trahere ad inferna nitentes. Conterritus miser filij opem implorat, atquè huc & illuc in lecto se miris modis vertit. Postremo cùm amicorum auxilium (hi spiritus non videbant) desperasset, ad hostes conuersus: *Inducias oro*, in- 15.

quit, *inducias vel v[illegible] [illegible]uane*, hæc ingeminans exſpirat. Vide aliud, apud Bredenb. lib. 8 cap. 13. & 4.

16. Seruiunt quoque hic ſupplicia, quæ quorundam defunctorum corporibus ſunt allata. Neq; enim credi debet immunes animas à ſupplicijs fuiſſe, quando pœnæ in corpore ſtatutæ, ſuppliciorum animarũ Magna ſunt argumenta Vnius meminit B. Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 32. Curialis is fuit. Hic cum in vigilia Paſchæ cuiuſdam ſibi amiciſsimi filiam ad Baptiſmum tenuiſſet, contracta ſpirituali neceſsitudine eam illo die ſecum manere petijt: conceſſam lautè & opipare accepit, & quaſi à ſe genitæ amoris ſigna oſtendit; alium amorem cælans in corde. Nocte enim ſuperueniente, miſellam nihil tale metuentem inuadens vitiauit. Cæterum cum illuxiſſet, tanti ſceleris conſcius ad Eccleſiam procedere verebatur. Ne tamen de ſe ſuſpitionem alijs generaret, ſi tam ſolemni feſto Miſſæ non intereſſet; perrexit non cum modico vindictæ diuinæ timore: ſed dici illius impunitas reliquorum ſecuritatem ſuppeditauit, quaſi verò malorum obliuiſcatur Deus, ſi non ita cito caſtiget Die igitur ſeptimo poſt commiſſum flagitium, cum ſanus ambularet; repentè concidit mortuus Cumquè ſepeliſſent eum, flamma de tumulo erumpens ardere non deſijt, donec cadauer ſimul cum conditorio conſumpſit. Similia exempla idem Gregorius habet, cap. 35. de Valentino curatore. Eccleſiæ Mediolanenſis & cap. 54. de Tinctore quodam & cap. 51. de Moniali.

17. Maius his argumentum diues epulo prębet: vt qui grauitatem ſuppliciorum, quæ patiebatur multis modis declarat. Nam & locum, vbi degit vocat *tormentorum*, & ipſe dicitur eſſe *in tormentis*, & *cruciari à flamma*: & *aquæ guttulam* petit pro linguæ refrigerio, in maximis ignis ardoribus Lucæ 16.

18. Nec hic, vt nec ſuperius, nobis deſunt Angeli. Quoniã vt quoſdam, Dei viſione, conſtat eſſe beatos; ita quoſdam miſeros, ob grauia, quæ ſuſtinent tormenta. Indicat hoc ſanctiſsimus Petrus, 2. cap. 1. *Deus*, inquiens, *Angelis peccantibus non pepercit, ſed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos.*

19. Denique quemadmodum à morte ſuorum laborum fructus accipere iuſtos ex B. Paulo docuimus, ita non dubium, quin & ſuorum mali malos ſint reportaturi, confirmante hoc Eccleſiaſt. 11. *facile eſt coram Deo in die obitus retribuere vnicuique iuxta vias ſuas*: *& in fine hominis denudatio operum eius*, Sed de hoc plura poſt.

20. Ergo cum ſint quidam, qui inferni ſuſtineant pœnas: & ſint, qui ad cœleſtia gaudia ſunt admiſsi, quod poſſumus de iudicio præceden-

cedente dubitare? Iudicio, inquam, quo illi ad supplicia, hi ad felicitatem sunt destinari? sortè iudicium nullum præcessit, fortè nulla iudicis sententia interueniente ignorant vitæ suæ conditionem quamuis etiam hi pœnas sustineant, illi gaudio exultent: sed credendum non est ipsos suam conditionem ignorare.

21. Cum enim verum securumquè gaudium esse non possit, vbi ne à bono excidamus, & malis inuoluamur, timor est: Rursus, extremum malum non sit, vbi spes est mali, quod patimur, euadendi aut hi miseri non erunt, si spe boni iactantur: aut illi non felices & beati, si de bono, quod possident, securi non sunt. *Vita perpetua*, inquit B. Hieronymus in 25. Matth *metum non habet ruinarum*. Quia verò hi felices sunt, illi infelices, vtrisquè quæ ipsorum sit conditio, constabit. Vnde verò, nisi per iudicis sententiam?

22. Et hanc sui status conditionem non ignorauit diues Epulo Ex eius id colligitur summo silentio Si enim spem vllam habere potuit libertatis à pœnis obtinendæ, cur huius non meminit? Pro fratribus absentibus est solicitus, ne ad tormentorum locum illi veniant; & pro se quoque, vt leuamen in tormentis habeat: vt verò à tormentis eripiatur, non postulat; cur quæso? quia latam in se sententiam sciuit irreuocabilem.

23. Nec ignorauit suam in paradiso iam cum Christo constitutus latro. Nam qui viuens adhuc audiuit. *Hodie mecum eris in paradiso*, non dubium quin illius anima, corpus egressa, felicitatem per sententiam, à Christo latam, sit consecuta.

24. Angelos ignorare multò minus credi debet, Vtri enim? Mali qui peccarunt; an boni, qui in gratia perstiterunt? Illos scire probat implacabile, & perpetuum odium, quo Deum Opt. Max prosequuntur; & conatibus ipsius, in omnibus, quantum possunt, resistunt. Neque enim possent non de Deo melius sentire; & ad eius aliquantulum se voluntatem accommodare, si vel minimam spem alicuius felicitatis & boni à Deo obtinendi haberent. Sic contraria bonorum studia & quo Deum prosequuntur amor, probant ipsos de felicitate, qua perfruuntur, esse securos.

25. Pro eodem Particulari Iudicio adducitur D. Pauli hæc sententia ex Epistolæ ad Heb petita, cap 9 *Statutum est omnibus semel mori post hoc autem Iudicium*. Quamuis enim verba hæc exponi possint de Iudicio illo vniuersali; quod post omnium mortem, in fine sæculorum, subsequetur: tamen non omninò malè etiam de singulorum hominum morte, proprioque ac particulari Iudicio intelliguntur. Certè sic exponit ibidem B. Ambrosius, *Statutum est*, inquit,

quit, *omnibus semel mori: & post mortem iudicabitur vnusquisque iuxta merita sua, &c.*

26. Est denique pro hoc iudicio ratio. Cum enim tempus merendi atq; demerendi morte hominum finiatur, accommodatissimum idem est vt eodem vnusquisque de proprijs actibus iudicetur. Cur enim differatur? Cur tantò tempore fligentur iusti non solum diu sperantes, sed etiam de salute sua incerti, inter spem & metum hærentes, ? præsertim cùm afflictio illa nihil ad salutem prosit? nec prodesse possit? Cur etiam toto illo tempore iusti peccatoribus erunt æquales: & ipsorum non melior, quam horum conditio? vtriquè, scilicet, in perpetuò metu atque formidine salutis non obtinendæ

27. Hinc disertæ Patrum sunt pro hoc iudicio sententiæ Primus est Cyprianus, sermone de mortalitate: *Gratulari*, inquit, *oportet, & temporis munus amplecti, quod dum nostram fidem firmiter promimus, & labore tolerato ad Christum, per angustam Christi viam, pergimus, premium vitæ & fidei, ipso iudicante capiamus.* Secundus est B Chrysostomus homil. 37. in Matth *Postquam*, inquit, *diem suum obierimus, iudicium & pæna consequetur. In inferno enim Psalmista dicit. Qui confitebitur tibi.* Homil. verò 14. in Matt. sic habet, *Sicut illi, qui de carceribus educuntur vna cum ipsis catenis ad iudicium pertrahuntur, sic omnes animæ cum hinc emigrauerint, varijs peccatorum catenis implicitæ ad terribile illud ducentur tribunal.* Tertius est B Augustinus, lib 2 de origine animæ *iam illud* inquit, *recte sane, & valde salubriter creditur, iudicari animas, cum de corporibus exierint, antequam veniant ad illud iudicium, quo eas oportet iam redditis corporibus, iudicari* Quartus est Damas Orat de defunctis. *Aiunt*, inquit, *viri diuinitus illustrati, quod cum exhalamus spiritum, quasi in libra humana opera probantur.* Quintum Ambrosium superius citauimus.

28. Concludit hoc caput Berengarius Sacramentarius aliquando hæreticus; sed in fine vitæ saniora consilia secutus, & de perfidia dolens suspirando hanc reliquid confessionem. *Hodie apparebis mihi Dominus meus Iesus Christus propter pænitentiam, vt spero, ad gloriam, vel propter alios vt timeo, ad pænam æternam.* Vide Gaguinum in Vita Henrici, &c.

CAPVT SECVNDVM.

Non tolli, aut superuacaneum esse iudicium vniuersale, in fine sæculorum, quamuis præcésserit singulorum Particulare.

Vniuersale enim postulant

Diuina prouidentia,	*Humana vitæ conditio,*
Proborum & improborum merita,	*Christi humilitas &c.*

Quatuor vel quinque modis, obiter, præcedenti Capite iudicium Particulare astruximus: positione iudicij generalis: felicitate atque miseria quorundam Spirituum: authoritate S. Scripturæ: ratione naturali, quę tamen suum fundamentum ponit fidem: verum etiam gestarū historia. Vtrum hi autem plenā fidem eidem faciant, forsitan quidam dubitant, quæ ergo in singulis aliquam difficultatem habent, si explicauerimus certius Particulare iudicium demonstrauerimus. 1.

Ergò, quod generali iudicium futurum est aliquando, non necessariò arguit Particulare aliquod esse. sed tamen illud huic non repugnare, omnino credendum est, quia iustissimæ causæ esse possunt, cur etiam postquam cum singulis Particulare, iudicium institutum est, Vniuersale, siue Generale, admitti debeat. 2.

Atque cur Particularæ conueniat institui in fine cuiusque vitæ, quando mereri iam amplius vel demereri nemo potest, ratio in fine præcedentis capitis allata non malè probat: Cur verò, præter hoc generale, in mundi fine, coram omnibus, subsequi debeat, postulant partim diuina prouidentia, proborum atque improborum merita: partim humanæ vitæ cōditio, partim iudicis Christi humilitas. 3.

Iustissimus est Deus Opt. Max. Id quamuis meritò omnes confiteri debeant, qui quid Deus sit norunt: vt tamen omnes eum intelligant, quando hic mundus finem est habiturus & vnusquisq; tam in corpore, quàm anima, meritorū accépturus retributionem omninò rectè postulat ratio. Quomodo verò melius intelligent, quàm si pro tribunali Dei filius sedeat; singulorū causas discutiat 4.

singulis pro meritorum ratione, quod ipsis debetur, reddat? & hoc in totius mundi præstat theatro, omnibus omnino præsentibus.

5. Bonorum quoque merita publicum, & vniuersale iudicium requirunt: vt, scilicet, qui publicè, vt Apostolus loquitur ad Hebræos. 11. *Ludibria & verbera sunt experti, insuper & vincula & carceres: & qui lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt: qui circuierunt in melotis, in pellibus caprinis: egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus*; ij in conspectu vniuersi mundi honorentur; dignique sint, qui à sapientissimo iudice commendentur, & ad æternæ vitæ gaudia inuitentur.

6. Contrariam ob causam contraria merces publicè improbis est tribuenda. Hos conuenit coram vniuerso mundo confundi, qui in mundo, vel impio dominati sunt, vel ad plurimos suæ impietatis exempla transmiserunt: vel vniuersorum Dominum inhonorarunt. Conuenit, vt quantum in delitijs fuerunt, tantum accipiant tormentorum.

7. Rursus conditio vitæ humanæ hoc iudicium postulat. Homo anima constat & corpore, anima & corpore meretur, & demeretur anima & corpore est præmia meritorum suorum atque demeritorum recepturus, quidni igitur cum anima iam corpore erit restituta, id est, in fine seculorum iudicium subiret? & iudicis voce dignus iudicetur, cui quæ reportat prœmia eidem tribuantur.

8. Denique summa Christi humilitas postulat, vt cum maiestate ad iudicium veniat, homines iudicaturus, qui in infirmitate carnis nostræ contra omne ius æquitatemquè ab hominibus esset iudicatus. Atque ad hoc alludere videtur apud Isaiam, cap. 45. *Viuo ego, quia mihi curuabitur omne genu*, & illud in Apocalyp. 3. *Ego vici, & sedi in throno patris mei.* Hinc benè B. Augustinus de verbis Domini, sermon. Vltimo *Sedebit*, inquit, *Iudex; qui stetit sub Iudice: damnabit verò eos, qui falsò factus est reus.*

CAPVT TERTIVM.

An ex quorundam Spirituum, quam habent iam fœlicitatem, & aliorum, quam patiuntur miseria, benè colligatur Iudicium Particulare.

1. Fœlicitatem hominum non differri: sed mox bene purgatis eandem tribui, certum est.

Definitione Concil. { *Florent.* / *Trident.*

Definitione Pōtif. { *Benedicti XII* / *Innocent. III.*

Sententia Patrum antiquorum,

Græcorum	*Latinorum*
Iustini,	*Cypriani,*
Origenis,	*Ambrosij,*
Chrysostomi,	*Augustini,*
Theodoreti,	*Bernardi,*
Theophylacti,	*Hilarij,*
Oecumenij,	*Prudentij,*
&	*&*

Explicantur contraria eorundem Patrum,

2. Sic damnationem hominum improborum non differri, ad extremum Iudicij Generalis diem extra omnem controuersiā est.

3. Cum vero vtriq; tam hi, quam priores illi, de statu suo sint certi: alioqui,

Nec hi essent prorsus miseri:

Nec illi verè felices.)

Sequitur sententia Iudicis, quæ in Particulari Iudicio fertur,

Hunc ipsis innotescere, ideoq; ipsos iudicari, etiam ante diem extremum.

DVo vim argumenti alterius, quo Particulare Iudicium, ex quorundam fœlicitate, & aliorum infœlici conditione astruximus, eneruare videntur. Alterum est, quòd vsque ad extremum Iudicij Generalis diem, supplicia omnia, & omnia pręmia sint suspensa, & ab illo peracto primùm initium sint acceptura. Alterum, quòd quamuis etiam quidam fœlicitate perfruantur, alij etiam igne torqueantur infernali, nondum tamen ijdem certi esse posśint de sua conditione, & ob id non necesse sit confiteri, iam priuato Iudicio ipsos, vel damnatos esse ad supplicia, vel adiudicatos fœlicitati beatis paratæ. Et pro illo sunt non leues Authores; pro hoc non leuia argumenta. 1.

Nam qui volunt merita suspensa esse, & operibus hominum, maximè Sanctorum, mercedem nondum tributam, nec tribui antequam corpora animabus sint restituta, sunt ex Latinis Tertullianus, Ambrosius, Augustinus, Hilarius, Prudētius, Bernardus, Ex Græcis Iustinus, Origenes, Chrisostomus, Theodoretus, Theophilactus, Oecumenius, Audiamus eos loquentes. 2.

Tertullianus ergò lib. 4. contra Marcionem sic habet. *Apparet esse aliquam localem determinationem, quæ sinus dicta sit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius,* &c. *Eam igitur regionem dico Sinum Abrahæ: etsi non cœlestem; sublimiorem tamen inferis, interim refrigerium præbituram* 3.

ram animabus iustorum, donec consummatio rerum Resurrectionem omnium plenitudine mercedis expungat. Idem lib. de Anima cap. antepenultimo. *Nemini*, inquit, *ante Resurrectionem ex his, quæ in vita gessit, præmium redditur.* Ibidem. *Nulli patet cælum, terra adhuc salua, ne dixerim clausa. Cum transactione enim mundi reserabuntur regna cælorum.*

4. Ambrosius, lib 2 de Cain & Abel, cap. 2. *Soluitur a corpore anima*, inquit, *& post finem vitæ huius, adhuc futuri iudicij ambiguo suspenditur.* Idem Ambrosius in lib de bono mortis, cap. 10. locum quem petunt Omnes animæ corporibus exutæ, appellat. *infernum, q. i non videtur.*

5. Augustinus, lib. 12. in Genes. cap. 35. docet mentem carne deposita, non sic videre posse *immutabilem substantiam, vt sancti angeli vident.* Idem in Enar. Psal. 36. *Post vitam istam*, inquit, *nondum eris, vbi erunt sancti, quibus dicetur, Venite benedicti Patris mei, possidete regnum.* Idē lib 12 de Genes. ad literam, cap. 9. *Pars illa*, inquit, *ciuitatis Dei, quæ coniungenda immortalibus Angelis, ex mortalibus hominibus congregatur, nunc vel mortaliter peregrinatur in terris: vel in ijs, qui mortem obierunt, secretis animarum receptaculis sedibusque requiescit.* Idem in Enchirid. ad Laurentium, cap. 160. sic ait. *Tempus quod inter hominis mortem, & vltimam Resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet.* Et lib. 1. Retract. cap. 14. cum hanc quæstionem ex professo attigisset, indiscussam reliquit, ita scribens. *Illud nos beatissimos facit, quod ait Apostolus 1. Corinth. 15. Tunc autem facie ad faciem. & tunc cognoscam, sicut & cognitus sum, qui hoc inuenerunt, ipsi dicēdi, sunt in beatitudinis possessione consistere. Sed quinam sint illi beatissimi, qui iam sint in ea possessione, magna quæstio est. Et angelis sanctis quod ibi sint, nulla quæstio est. Sed de sanctis hominibus iam defunctis, vtrum ipsi saltem dicendi sint, iam, in illa possessione consistere, meritò quæritur, iam enim corpore quo anima aggrauatur, exuti sunt: sed adhuc expectant etiam ipsi redemptionem corporis sui, & caro ipsorum requiescit in spe, needum in futura incorruptione clarescit. sed vtrum ad contemplandam cordis oculis veritatem facie ad faciem, nihil ex hoc minus habeant, non hic locus disputando inquirere.*

6. Bernardus Serm. 3. de Sanctis. *In illam*, inquit, *beatissimam Dei domum animæ nec sine nobis intrabunt; nec sine corporibus suis.* In eodem sermone explicans illud Dauidicū, *Quam dilecta tabernacula.* Psal. 83. tres distinguit animarum gradus. *Aduertistis*, inquit, *ex his quæ dicta sunt, tres esse sanctarum status animarum: primum, videlicet, in corpore corruptibili. secundum sine corpore, tertium in beatitudine consummata.* Primum in tabernaculis: secundum in atrijs: tertium in domo Dei.

Hilarius, in Psal. 138. explanans illud, si descēdero &c dicit esse

legem

legem humanæ necessitatis, vt sepultis corporibus animæ ad inferos descendant, quam legem neque ipse Christus recusauerit.

Prudentius etiam in poematibus suis piorum animas è corpore decedentes dicit deferri in paradisum terrestrem, vnde Adam eiectus est. Sic enim canit in Hymno pro exequijs defunctorum.

Quànam regione iubebis
Animam requiescere puram?
Gremio senis abdita sancti
Recubabit: vt est Eleazar,
Quem floribus vndique septum
Diues procul aspicit ardens.
Sequimur tua dicta Redemptor,
Quibus atra morte triumphans,
Tua per vestigia mandas
Socium crucis ire latronem.
Patet ecce fidelibus ampli
Via lucida iam paradisi:
Licet & nemus illud adire
Homini, quod ademerat anguis.

Idem Prudentius nunc easdem animas sub altare Dei collocare videtur. In Hymno enim decem & octo Martyrum Cæsar Augustanorum ita loquitur.

Hæc sub altari sita sempiterno,
Lapsibus nostris veniam precatur
Turba, quam seruat procerum creatrix
Purpureorum.

Latini hi auctores Græci sequuntur.

Primus est Iustinus Martyr. Ille, quæstione 60. in Genes. sic loquitur. *Neque enim ante resurrectionem vnicuique ex ijs, quæ in vita gessit, præmium reddetur.* & quæst. 76. ait animam boni latronis custodiri in cætu Beatorum ad resurrectionis remunerationisq; diem. Verba eius hæc sunt. *Si ante resurrectionem nulla sunt operum præmia, quis fructus fuit latroni, cum in paradisum eius animus introductus est præsertim cum paradisus sub sensum cadat, animi autem essentia non percipiatur sensibus?* Responsio. *Hoc latro consecutus est, cum in paradisum intrauit, quod re ipsa sibi emolumentum fructumque cognouit, quia dignus est habitus cætu beatorum, in quo custoditur ad resurrectionis remunerationisque diem.*

Origenes, Homil. septima in Leuit. *Nondum*, inquit *sancti receperunt lætitiam suam: nec Apostoli quidem: sed & ipsi expectant, vt ego lætitiæ*

eorum

eorum particeps fiam. Idem lib. periarchon 2. loquens de loco, ad quem animæ tendunt post mortem. *Puto*, inquit, *quod sancti quique discedentes ex hac vita, permaneant in loco aliquo, in terra posito, quem paradisum dicit scriptura diuina, velut in quodam eruditionis loco, & vt ita dixerim auditorio, vel schola animarum, in quo de omnibus his, quæ in terra viderant doceantur.* Et lib. 4. Periarchon, *Qui de hoc mundo*, inquit, *secundum communem istam mortem recedunt, pro actibus suis & meritis dispensantur, prout digni fuerint iudicati, alij quidem in locum, qui dicitur infernus, alij in sinum Abrahæ, per diuersas mansiones.*

11. Chrysostomus, Homil. 39. in 1. ad Corinth. *Animus*, inquit, *sine carne ipsa admirandis illis bonis non fruetur.* Ibidem dicet, quod si corpus non resurgat, animam nostram incoronatam mansuram & *extra cœlestem beatitudinem.* Hanc sententiam idem Chrysostomus longiore verborum ambitu & exemplis adhibitis circumscribit Homil. 28. in Epistolam ad Hebr. De loco autem in quo ipsæ nondum coronatæ animæ detineantur, idem in commentarijs Pauli iudicare videtur esse *sinum Abrahæ.* Idem insinuat, homil. 35. ad populum Antioch & Homil. 55. Mattheũ. & Hom. 50. in Genesim.

12. Theodoretus Cyrensis Episcopus, in 11. cap. ad Heb *Sanctorum ergo* inquit, *tot & tanta fuerunt certamina; et illi tamen nondum coronas acceperunt. Expectat enim vniuersorum Deus aliorum certamina, vt soluto stadio, omnes qui victoriam fuerint consecuti, simul victores pronunciet, & remuneret.*

13 Theophilactus, Bulgarorum Episcopus, in idem 11. cap ad Heb. *Sancti*, ait, *nihil adhuc cœlestium promissionum sunt assecuti, tametsi fuisse constat nonnullos, vt Dauidem Regem, his terræ bonis affectos: haud tamen præsentia ipsi inquirimus, sed quæ in cœlo sunt certiores & veraciores promissiones.* Hoc idem habet in Commentarijs super 23 Caput Lucæ, exponens illud, *Hodie mecum eris in paradiso Sancti*, inquit, *tametsi nondum perfectè bonis fruantur, iam tamen versantur in locis lucidis & fragrantibus, & pulchris tabernaculis, etiam si nondum distributionem regiorum bonorum assequantur.*

14. Oecumenius in 11. ad Hebræos *Omnes*, inquit, *sancti testimoniũ promeriti, quod per fidem Deo placuerunt, nondũ consecuti sunt bona iustis promissa: Deo de nobis melius prouidente, ne illi aliquid amplius, quam nos, haberent in eo, quod priores coronati essent. Vnum definit tempus, vt & nos cum ipsis coronemur. Hoc autem pro nobis est: illi nunquam sedent irremunerati, nostram exspectantes administrationem.*

15 Plures pro hac sententia proferre possemus Auctores. Præter hos quoque profert Sixtus Senensis, lib. 6. Bibliothecæ suæ san-

ctæ la-

æ, Iacobum fratrem Domini, in sua Liturgia; Irenæum Lugdunensem. lib. 5. aduersus Heres. Clementem Romanum D Petri discipulum, lib. 2. Hypotyposeon: Aretham in Comm. in Apocalyp. Euthymium in cap 32. Lucæ. & Ioannem Pontificem Roman. eius nominis xxii. qui vt eandem omnes tenerent & tuerentur, decreto dicitur constituisse. Sed pluribus ad illam persuadendam opus non est.

16. Et vt hæc sententia graues habet authores, ita non leuia sunt argumenta quæ ostendant non necesse esse ob id Particulare iudicium constitui, quod quidam felicitatem possideant, alij patiantur cruciatus infernales: propterea, quod & felices quidã esse possint, & quidam, propter cruciatus, quos sustinent, miseri, quamuis neutri sint iudicati.

17. Non dubitant quidam asserere diuina visione fœlicem aliquando fuisse B. Paulum: alij etiam Moysen; quorum tamen neuter coram diuino tribunali sententiam acceperat: Et cruciatus inferni perpessos esse credi potest eos, qui sine fide, aut etiam cũm grauibus peccatis ex hac vita, discesserunt, & tamen non omnes hos iudicatos fuisse videntur probare illi, qui ad præsentem vitam à sanctis hominibus sunt reuocati, & postea in sanctorũ numerum (vt de aliquibus certum est) ascripti Neque enim semel prolata à Deo sententia reuocari potest.

18. Quot verò sunt, qui sine fide, aut certè cum grauibus peccatis hinc discesserunt, & ad vitam rursus sunt reuocati? Refert B. Gregorius, lib. 1 Dialogorum, cap. 12. a S. Seuero excitatum fuisse quẽdam virum pessimum, qui à Dæmonibus in infernum ductus fuerat. Scribit Egesippus. lib. 3 cap. 2. B. Petrum excitasse affinem quẽdam Cæsaris Ethnicum à morte. Nec dubitari potest, quin Apostoli Ethnicos, plures ad vitam reuocarint Maximus serm. 2. de S. Agnete, dicit ab ea excitatum filium præfecti, qui in peccato mortali obierat. Et Euodius. lib. 1. de Miraculis S Stephani testatur puerulum mortuum ante baptismum, ad S. Stephani reliquias fuisse dilatum, ibidemque ad vitam redijsse.

19. Atque hæc duo sunt, quibus nostra, pro Iudicio Particulari allata, euerti videtur. Sed tamen reuera non euertitur, quia in altero falsum assumitur; in altero malè concluditur, falsum est hominum opera, ante Iudicij extremi diem, non remuneratum iri. Malè concluditur, non necessarium esse vt Iudicium præcedat mercedis retributionem, quod aliqui suorum laborum mercedem aliquam ante Iudicium acceperint.

C Omnino

20. Omnino fide Christiana tenendum est, eos qui ex hac vita discedunt, mox operum suorum fructus percipere: & alios quidem mox rapi ad infernalia supplicia; alios, in quibus nihil restat purgandum, associari choris Angelorum in cœlesti curia, atque adeo Dei beatissima visione perfrui.

21. Est pro hac re disertum florentinæ Synodi œcumenicæ decretum. *Definimus, inquiunt Patres, illorum animas, qui post baptisma susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quæ post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel iisdem exutæ corporibus, sunt purgatæ, in cœlum mox recipi, & intueri clarè ipsum Dominum, trinum & vnum, sicuti est: pro meritorum tamen diuersitate, alium alio perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali discedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendos.*

22. Idem habet concilium Tridentinum sess. 25. Idem Benedictus XII in Extrauagante Benedictus, quam ad verbum refert Alphonsus à Castro, lib. 3. contra Heres. verbo Beatitudo, hæres. 6. Idem Innocentius M. in Capitulo Maiores, Extra de Baptismo, & eius effectu; & in Cap. Apostolicam, Extra, de Presbytero non baptizato.

23. Nec hîc Patres desiderantur, quin imo illi ipsi huic sententiæ suffragantur propemodum omnes, qui superius contra eandem sunt producti. A. Græcis principium facimus, dum hoc docemus.

24. Iustinus, quæst. 75. à Gentibus posita. *Post animi à corpore excessum statim fit bonorum malorumque distinctio, ducuntur enim ad loca quæ illis digna sunt, ab Angelis: bonorum quidem animi, in paradisum, vbi consuetudo est & aspectus Angelorum, & Archangelorum, visio etiam conseruatoris Christi.* Hæc Iustinus. Itaque, quòd quæst. 60 dicit *ante Resurrectionem non reddi præmia,* de perfecta absolutaquè retributione intelligendum est, qua homo in corpore simul & anima laborum operumq; mercedem accipit, quòd verò quæst. 76. respondet magis nobis fauet, vt qui Lazarum ad cætum beatorum admittit.

25. Origenes, lib. 2. periarchon, cap. 12. *Si quis,* inquit, *mundus corde, & purior mente, & exercitatior sensu fuerit, citò ad aëris locum ascendet, & ad cœlorum regna perueniet.* Ibidem asserit D. Paulum omnia iam *in Deo* videre. quod igitur hom. 7. in Leuiticum dicit, de perfecta lætitia accipiendum, quæ concedetur assumptis iam, in communi omnium resurrectione corporibus. Errauit tamen Origenes in eo, quod ad felicitatem suam putauit animam peruenire, per varia loca, & virtutum progressus: velitq; primum duci ad locũ aliquem terrestrem, vt ibi expoliatur: deinde duci ad loca aerea, & ibi discere quædam sublimiora: tandem duci supra cælos ad Christum.

Chry-

Chrysostomus, homil. in illud sap. 5. *Iustorum animæ in manu Dei sunt &c. Iusti,* inquit, *in aliam vitam translati beati sunt, eo, quod ad Christum abierunt, & propius ad Regem: non per accessum & fidem, sed facie ad faciem* & homil. 69. ad Popul. *Iusti,* inquit, *cum hinc migrarint, felices omninò sunt, ad Christum enim transierunt.* Homil. 16. itē ad Roma. *Mors,* ait, *non separat nos à Christo, sed magis ad eum chorum coniungit, qui cum Christo est, gloriaque illa potiri facit.* Similia habet, homil. 4. ad Philip & homil. le cruce & latrone, & lib 6. de sacerdotio. Quid igitur est, quod idem Chrysostomus, superius citatus docet *animum sine carne non beari?* Respondeo non negare ipsum felicitatem non tribui ante corporum resurrectionem; sed simpliciter nullis bonis cælestibus perfruiturum animum; si non ipsa aliquando resurgat caro, vtpote quæ vt communes cum animo habuit labores, communem etiam debeat cum animo habere felicitatem. *Paradisi* autem locos ipsos beatos à cœlo non excludit quia nouum non est, vt 2. pro cœlo, & pro cœlesti gaudio accipiatur. 26.

Theodoretus, lib. 8. ad Græcos, qui est de Martyribus, *Si cœlum,* inquit, *sedes illorum est, qui pie vixerunt, hunc profectò finem sui cursus, & Martyres iam consecuti sunt, his enim magis pium nihil esse potest.* & infra. *Martyres nunc & à cunctis latè mortalibus honores amplissimos ferunt, & æternis insigniti sunt coronis.* Si æternis coronis insigniti sunt, quomodo non assecuti sunt *repromissiones,* vt supra obiectus Theodoretus dicit, nisi de repromissione resurrectionis, & gloriæ corporalis sit sermo? 27.

Theophilactus, in cap. 23. *Dicendum est,* inquit, *idem esse paradisum & regnum cœlorum. Nam latro est in Paradiso, & regno: alioquin non frueretur perfecta bonorum participatione.* Quando ergo alicubi dicit Sanctos *nihil* cœlestium promissionum accepisse, illius gloriæ intelligit, quam corpori affert resurrectio. 28.

Oecumenius denique, in 9. cap. ad Heb. dicit non solum Christum in cœlum ingressum esse; sed *humanum quoque genus* secum duxisse. Ad illud quod superius ex ipso allatum est eo sensu credendum est esse locutum quo Theophilactus, atque Theodoretus & S. Chrysostomus. Hi Græci, sequuntur Latini. 29.

Ex latinis pro contraria sententia productus fuit antiquissimus scriptor Tertullianus, hic si nobis non fauet, certè non obest. Potest enim hoc inter alios ipsius errores referri, ob quos eundem in Catalogo Hæreticorum recenset B. Augustinus, lib. de Hæres cap. 86 Eidem verò nos apponimus sanctissimum Martyrem Cyprianum, qui lib. de Exhortatione Martyrij, cap. vltimo. *Quis,* inquit, 30.

non omnibus viribus elaboret, vt cum Christo statim gaudeat? & infra. *Clauduntur oculi in persecutionibus terra, sed patet cœlum. Quanta dignitas, & quanta securitas exire hinc latum: exire inter pressuras & angustias gloriosum? claudere in momento oculos, quibus homines videbantur & mundus, & aperire eosdem statim, vt Deus videatur & Christus? tam velociter migrandi quanta felicitas? vt terris repentè subtraharis, vt in regnis cælestibus reponaris?*

31. Ambrosius, lib. 7. Epist. 59. ad Thessalonicenses, *Acolius*, inquit, *superiorum incola, possessor ciuitatis æterna, illius Hierusalem, qua in cœlo est, vidit illic vrbis illius mensuram immensam, purum aurum, lapidem preciosum, lumen sine sole perpetuum: & hac omnia iam dudum sibi comperta, sed nunc facie ad faciem.* Idem Ambrosius, Epist. 85. Prothasium & Geruasium dicit esse plenos luminis & fulgoris æterni, eorumq; corpoa in terra, animas in cœlo esse. Quod verò idem, vt superius allatum est, ait animam post hanc vitam *ambiguo futuri iudicij* suspendi referri debet non ad futuram sententiam illius iudicij, sed ad tempus eius, quod etiam angelis ipsis, nedum beatis animabus ignotum est, vt Christus affirmauit, Matth. 24.

32. Augustinus pluribus locis Catholicam sententiam docet. lib. 12. Genes. cap. 34. dicit animas Sanctorum esse in paradiso, siue *tertio cœlo*, quo raptus S. Paulus, deinde explicans tertium cœlum asserit id esse, quo mente ea, quæ sunt in cœlo, ipsa dei *substantia, verbumq́, per quod omnia facta* sunt, in caritate spiritus sancti ineffabiliter videtur. Idem lib. 20. de Ciuit. cap. 13. *Anima* inquit, *victrices gloriosorum Martyrum, omnibus doloribus ac laboribus superatis atq; finitis, posteaquam mortalia membra deposuerunt, cum Christo vtiq́ regnauerunt & regnant; donec finiantur mille anni, vt postea, etiam receptis corporibus iam immortalibus, regnent.* Idem lib. Meditat cap. 22. *Fœlix anima*, inquit, *qua terreno resoluta corpore, libera cœlum petit. Habet enim præsentem, serenitq́, indesinenter pulcherrimum dominum, cui seruiuit, quèm dilexit, ad quē tandem lata & gloriosa peruenit:* Pro locorum autem contrariorū explicatione, notanda duo, primum. B. Augustinum existimasse animas Sanctorum videre quidem Deum, sed non ita perfectè, vt post resurrectionem, propterea quod naturale desiderium recipiendi corpus non sinat animam toto conatu ferri in Deum, quemadmodum toto feruntur Angeli, in quibus illud desiderium non est, atque hoc est, quod dicit *animam non videre Deum, vt Angelos.* Alterum est, quod quamuis nunquā dubitarit Augustinus quin animæ nūc sint beatæ, dubitauit tamen aliquando de loco, vbi beatitudine afficerentur. Aliquando opinatus est ipsas esse extra cœlum; sed,

plurie-

pluribus locis, esse in cœlo constanter affirmauit, vt lib. 20. de Ciuit. cap. 15. & lib. 2. qq. Euang cap. 38. Quocirca quod de abditis animarum receptaculis scribit, meritò de sedibus mortali naturæ inaccessis, quos in ipso cœlo animæ habent, intelligi potest.

33.

S. Bernardi, Serm. 5. de festo Omnium Sanctorum aliquos iam dicit esse iustos, qui *iam Dei conspectum meruerint*, & non adhuc viuãt in fide. Et Sermone de S. Malachia ait illum *pari cum Angelis gloria & felicitate lætari*. Et Epistola ad fratres de Hibernia, loquens de eodem Malachia: *Non iam*, inquit, *fide ambulas, sed in specie regnas. Absit, vt immutata, nedum exinanita, tua illa operosa charitas reputetur, cum ad fontem ipsum charitatis æternæ procumbis, pleno hauriens ore, cuius & ipsa prius stillicidia sitiebas.* Quocirca non probantur Alphonsus à Castro, atque Sixtus Senensis, qui contrariam sententiam Bernardo tribuunt. Quod si contrarium dicere videtur, intelligendus est loqui de perfecta visione, quam habebit anima, postquam indua corpus, toto impetu in Deum feretur.

34.

Hilarius, in Psal. 64. *Beati quidem*, inquit, *sunt, qui iam à Deo ad habitandum in tabernaculis eius electi sunt: sed festinare nos in consortium huius beatitudinis congruum est, operationibus id, atq; orationibus expetentes.* Itaque quod in Psal. 138. dicit *esse legem humanæ necessitatis, vt anima ad inferos descendant*, intelligitur pro eo tempore, quo cœlum clausum fuit, postquam verò Christus ascendens aditum ad cœlum reserauit, nulla ad inferos descendendi omnibus animabus necessitas incumbit.

35.

Prudentius denique, etiam ad horum accedit sententiam. In carmine enim de B. Agnete sic cecinit:

O virgo felix, ô noua gloria:
Cœlestis arcis nobilis incola.

Similia multa.

Habet Prudentius. Quapropter cum dicit animas *deduci ad sinum Abrahæ, vel ad paradysum, vnde Adam eiectus est*, figuratè loquitur, quia tam sinus Abrahæ, quam paradisus terrestris typi sunt regni cœlorum.

36.

Dictis Patribus possumus addere ex Latinis. B. Paulinum, Natal. 3. de S. Felice, Prosperum Aquitanicum, lib. 1. de vita contemp. cap. 1. Maximum Taurinensem, hom. in S. Eusebium Vercellensem; Leonem I. sermone de S. Laurentio; fulgentium serm. de S. Stephano; Primasium in 9. ad Heb. Gregorium Magnum in 4. Psal. pœnit: Bedam in 6. Apocalyps. Anselmum in 2. Corinth. 5. Sulpitium in Epist. ad Aurelium Diaconum. Et ex Græcis B. Ignatiũ,

Epist. ad Romanos; Dionysium Areopagitam, lib. de Eccl. Hierarch. cap. 7: Irenæum, lib. 1. cap. 2. Athanasium in Vita Antonij: Basilium, Homil. in 40. Martyres: Gregorium Nazianzenum, Oratione in Basilium: Gregorium Nyssenum, Oratione in S. Ephré: Cyrillum Hierosol. Catech. 13: Cyrillum Alexandrinum, lib. in Ioannem, cap. 36: Epiphanium, hæres. 78: Eusebium lib. 4. Histo. cap. 15. Damascenum, in Historia de Barlaam & Iosaphat, in fine: Quidquid sit, dubium esse non potest, laborum præmia, non ad extremum Iudicij extremi diem suspendi; sed vt Sanctos ita improbos mox à morte dignos laborum fructus percipere & illos de æterna salute esse securos; hos ob supplicia, quæ sciunt nunquam finem habiturā esse miserrimos.

38. Qui verò hoc agnoscit, vt agnoscere omnes tenentur, qui pro Catholicis haberi volunt, possuntne dubitare de Iudicio, quo hi laborum fructus decreti sunt? Si de mercede fælici hi, illi de infelici sunt certi, cuius sententia certi sunt, nisi cuius voluntate atque imperio vtrisquè merces decernitur? Si certi non sunt, quomodo hi fælices prorsus; illi prorsus sunt infælices? Ita superius argumentati sumus.

39. Ergo cum quatuor possent esse status animarum post hanc vitā: vt vel sciant conditionem status sui, & mercedem quoque habeāt: vel nec sciant conditionem, nec habeant mercedem: vel sciant quidem conditionem, non tamen habeant mercedem; vel mercedem habeant, conditionem verò ignorent; si aliquis Iudicium postulat, primus postulat, qualem ostendimus omnium propemodum esse, qui ex hac vita discesserunt.

40. Nec mouere nos debet, quod fœlices quidam dicantur fuisse, qui non fuerunt iudicati, rursus quidā infelices sine Iudicio præcedente Allata quidem pro hac re sunt, superius Thes. 17. &c. exempla; sed Assertioni nostræ vim nullam afferunt

41. Qui enim illi, sine præcedente Iudicio fœlices? Moyses producitur atque Apostolus Paulus, verum si fælices illi fuerunt, non ex eorum sunt numero, de quibus nobis sermo. De ijs loquimur, qui post depositam grauis corporis sarcinam in beatorum societatem assumpti sunt, quos omnes Particulare Iudicium subire docemus: quales non fuerunt Moyses atque Paulus; quibus hoc priuilegiū contigit vt salua vita, in fragili corpore, Dei visione fruerentur, quemadmodum probabilis est multorum sententia.

42. Sic qui aut sine Baptismo, aut cum grauibus peccatis hinc discesserunt, & rursus ad vitam sunt reuocati, quemadmodum per

Parti-

Particulare Iudicium à morte, vltimam sententiam non acceperũt; ita neque inferni aut damnatorum pœnas sustinuerunt, vt sententia; ita quæ præteritis meritis pœna debebatur fuit suspensa, quod quia magno diuinæ sapientiæ consilio, & rarissimè accidit, communes eiusdem sapientiæ diuinæ leges minimè tollit.

CAPVT QVARTVM.

An Sacrarum Scripturarum testimonijs, & authoritate, doceri possit Iudicium Particulare singulorum.

1. Scripturæ quædam expreßius videntur illud insinuare, scilicet	*Vt docent sequentes.*
Illa Iohannis 4.	*Eccles. 11.*
Illa ad Hebr. 9.	*Lucæ 22.*
Illa Eccles. 11.	*Actuum 7.*
Non tamen omninò probant.	*Philip. 2.*
2. Quædam per consequentiam quandam; vt illæ quæ docent,	*2. Corinth. 5.*
Non differri meritorum Retributionem ad generale Iudicium,	*Ephesio: 4.*
	Hebræo, 9. 12.
	Apocalyp. 6.
	Explicantur loca contraria dicta;

QVi nihil credendum, aut recipiendum censent Christiano homini, quod non Sacrarum Scripturarum authoritate nititur & confirmatur; illi, præterquam quod Christo Christique Ecclesiæ iniuriam faciunt; etiam omnia Christianæ religionis mysteria in dubium vocant. Quocirca, qui se Catholicos, omnibus temporibus, sunt professi; si fidei dogmata eorundem Scripturarum authoritate possent confirmare; minus de veritate illorum dubitabant: si tamen harum authoritate destituerentur, non ob id ijsdem fidem negabant. 1.

Hinc est, vt parum prudenter agant, qui in particulari Iudicio astruendo Scripturas vrgent; sed multo ij imprudentius qui idcirco negant quod pro eodem nulla putent esse Scripturarum sacrarum subsidia: Quia vt plurima Christianæ religionis alia dogmata; ita hoc de Particulari Iudicio, alijs potest rationibus constitui, & stabiliri. 2.

Sed tamen non omninò hîc nos Scripturis destitutos esse qui- 3.

dam existimant. & alij quidem in disertis earundem verbis credũt doceri Particulare iudicium: alij obscurius, per quandam consequentiam id volunt ex ijs colligi. Disertis verbis credunt id astrui à B. Paulo, quando dixit, ad Heb. 9. *Statutum est omnibus semel mori: post hoc autem iudicium*, obscurius verò colligi ex ijs, quibus significatur quosdam iam damnatos esse; quosdam saluatos, quod sine iudicio fieri, non, existimant.

4. Priorum authoritate nos superius vsi sumus, Capite primo: Posteriores ad hypothesim suam astruendam vtuntur Scripturę locis: quæ partim vetus, partim nouum testamentum suppeditat; quemadmodum mox docebitur.

5. Verum sunt, qui vtrosquè oppugnant, nec credant particulare iudicium illa D. Pauli sententia cõstitui: nec doceri scripturis quosdam iam aut ad æterna supplicia damnatos, aut in societatem beatorum Angelorum ascriptos. Quid quod iudicium velint tolli ex contrarijs scripturis, ijs, scilicet, quibus doceri videtur bonorum pręmia & mercedem ad extremum iudicij diem differri Tales sunt quod Dominus, Matth 20. *ad vesperam* (in fine mundi) *omnes simul* operarios vocet: & simul omnibus mercedem laborum persoluat: quod B. Apostolus 2. Timoth. 4. dicat sibi *repositam coronam iustitiæ, quam accepturus sit in illa* (vltima) *die* & ad Hebræos 11. doceat *sanctos nõ consummari sine nobis, nec repromißiones reportare*: quod Beatissimus Ioannes 1. cap. 3. asserat *tum nos similes Christo futuros, & eundem, sicuti est, visuros, cum apparuerit* ad iudicij, videlicet, diem. Idem Ioannes Apocal. 6. vidit subtùs altare animas interfectorum, & audiuit ipsis dictum, *vt requiescant, donec compleantur conserui eorum.*

6. Duo igitur nobis hic præstanda. Alterum est definire, Vtrum iudicium Particulare disertis verbis sacrarum scripturarum asseratur: Alerum. Vtrum earundem authoritate posit constitui, laborum prœmia, & operum mercedem, non differri ad generale iudicium in fine mundi peragendum.

7. Pro iudicio ergo particulari tria ex scripturis loca efferuntur. Vnus est Ioan. 4. *Pater* inquit Dominus, *omne iudicium filio dedit*. Alter Pauli est, ad Heb. 9. *Statutum est omnibus hominibus semel mori, & post hoc iudicium*. Tertius Ecclesiastici 11 *facile est coram Deo, in die obitus retribuere vnicuique secundum vias suas, & in fine hominis denudatio operum eius.*

8. Ex primo idcirco quidam illud colligunt, quod *plurium* Iudiciorum Christus meminit; *Omne*, inquit, non vnum *iudicium* Pater filio dedit, vt ob id præter Generale videatur constituisse particula-

re. Ex secundo, quod morti vniuscuiusq; *iudicium* subiungat: quod verò illud aliud est si Particulare non est? Ex tertio, quod Deus dicatur *in die obitus retribuere vnicuique*, & in fine, hominum opera denudare.

Sed ex prioribus locis, firmum satis argumentum non accipitur. Neque enim necesse est, vt si plura iudicia admittantur, vt admitti debent, præter Generale, Particulare concedatur: etiam plura dici possunt omnium hominum, qui in fine sæculorum, in vno generali iudicabuntur. Sic necesse non est, aliud quam Vniuersale intelligamus illud, quod mortem sequitur, quoniam non *statim* post mortem iudicium exercendum significat Apostolus. 9.

Tertius & postremus locus magis ad rem facit, idquè propter duo, quæ in iudicio inueniri solent, videlicet, quod in eodem causæ iudicandorum cognoscantur, & iudicatorum deinde meritis sua tribuantur præmia. Hæc enim vtroque cum in die obitus vniuscuiusque Ecclesiasticus significet futura certè non obscurè cum singulis particulare iudicium, post mortem instituendum, demonstrat. Hoc de priori. 10.

Clariora sunt scripturæ præsidia pro posteriori, quæ ostendunt laborum fructus, & operum præmia non differri, ad mundi huius consummationem, & Generale iudicium, sed mox, à morte, illa impijs, mox etiam iustis, in quibus nihil restat purgandum, retribui. Et primò quidem hic seruit nobis proximè citatus Ecclesiasticus. *Denudatio enim operum* cuius meminit, per Iudicium fit, quod sequitur postea eorundem *retributio*; quæ dum *in fine obitus* futura dicitur vniuscuiusque, significatur quod mox à morte premia meritorum dispensentur: quæ quemadmodum iustis erant sinus Abrahæ ante reseratum, per Christi passionem, cœlum, & post ipsum, fælix Dei visio; ita impijs, qui semper patet, Infernus. 11.

Secundò hic seruit illud, apud Lucam, cap. 23. vbi Dominus latroni, inquit, *Hodie mecum eris in paradiso.* Quis enim hic *paradisus*? An terrestris ille, corporum delitijs seruiens? Sed quid si ille in rerum natura esse negetur? Deinde latronis anima *mox* corporis vinculis erat absoluenda, & non terrestribus, sed spiritualibus delicijs reficienda. Ergò illum paradisum Dominus intelligebat, cuius terrestris ille typus fuit; & quem B. Paulus, 2. Corinth. 12 vocat *tertium cœlum*; in quo Dei visio veraque fælicitas habetur. Hic cum *eo die*, quo memoriam sui in regno Christi petebat latro, promittatur; docetur *mox* à morte ad fælicitatem veram perennemquè homines assumi. 12.

13. Tertius pro nostra sententia est B. Stephanus, Actuum cap 7. vbi à Domino (quem videbat in cælis ad dextram Patris) rogabat accipi Spiritum suum. *Video*, inquit, *cælos apertos, & Iesum stantem*; mox, *Domine*, inquit, *accipe Spiritum meum*. Quo quæso, cupiebat Martyr spiritum transferri, nisi ad Dominum, cui eundem commendabat. At hic in cælo erat; Cœlestis igitur regni incola esse cupiebat, an sine cælestis regni fœlici fruitione?

14. His accedit D. Paulus, qui ad Philip 2. sic loquitur, *Cupio dissolui & esse cum Christo*. Quid est *esse cum Christo* aliud, quàm præmij loco Christo perfrui? Ita Ambrosius eo loco; & benè, quia ioannis 12. hoc tanquam præmium suis promittit Dominus, vt, *vbi ille est, sint ministri eius*. Cupiebat igitur sanctissimus Paulus. post dissolutioné huius corporis Christo perfrui. Quando vero? An post aliquot annorũ millia? Minimè. Mox post corporis depositã sarcinã.

15. Seruit secundo nobis idem Paulus, in 2. ad Corinth. 5. vbi, quod ad Philippenses sibi optabat fieri citò, indicat omnibus sanctis cõtingere post mortem. Docet enim animam iusti absoluta peregrinatione huius vitæ in qua ambulat per obscuram cognitionem fidei, Deo præsentem fieri per claram visionem; oppositam illi obscuræ cognitioni. *Quandiu*, inquit, *sumus in corpore, peregrinamur à Domino: Per fidem enim ambulamus, & non per speciem*. Et mox subdit. *Audemus autem & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentes esse Deo*. Huc etiã pertinet quod ante ibidem dixerat: *Scimus, quoniã si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur; quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cælis*.

16. Tertiò idem D. Paulus seruit, in sua ad Ephes. 4 cap vbi indicat Christum animas quas ex limbo eduxerat, secum transuexisse ad cœlum. Hoc significari, docent per illud, quod dicitur, *Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem*, Hieronymus in Psal. 67. & Ambrosius aliique in dictum locum. An verò in cœlo esse contingit, & Deum non videre? *Angeli*, inquit Dominus, Matth. 18. *eorum in cælis, semper vident faciem patris*) Et videre contingit Deum, & non esse felicem. *Hæc est vita æterna*, inquit, Dominus, Ioann. cap. 17. vt cognoscant te Deum, &c.

17 Idem Apostolus ad Hebræos eiusdem est sententiæ, quando, ca. 9. docet *priore tabernaculo statum habente, nondum propalatam viam sanctorum*. Significat enim toto tempore veteris Testamenti non patuisse aditum ad cœlum, ideoque etiam iustissimos descendisse ad inferos: sed postquam Christus velum tabernaculi perrupit, propalatam eandem esse, & aditum ad cœlum patere.

In

18. In eadem ad Hebræos Epistola Idem Apostolus, cap 12. vocat animas iustorum *spirituum perfectorum, & conscriptos in cælis Ciues, & Ecclesiam primitiuorum, & Hierusalem cœlestem.* An hæ infelices, an non fœlices esse possunt.

19. Dictis locis omnibus adiungimus illud. Apocalyp. 6 vbi Martyrum animabus dicuntur datæ singulæ stolæ albæ, quæ si illæ gloria sunt animarum quam ex beatitudine percipiunt quemadmodū exponūt B. Augustinus, serm. 4 de innocentib. Gregorius in Psal. 4. Pœnit. Beda, Haymo. & Anselmus in dictum locum. Atque hæc nostræ Assertioni seruiunt scripturæ loca.

20. Dictis vero non aduersantur, quæ Theses in contrarium sunt allata. Nam quod de *denario diurno* dicitur, qui ad vesperam simul omnibus datur, Matth. 20. si quid probat. probat in extremo illo generalique iudicio, quando mundi est vespera, publicè animabus perfectam mercedem reddendam esse. Cum hoc verò consistit, quod singulis interim sua in fine vitæ cuiusque sit tribuenda. Quanquā dici etiam possit in parabola Domino tantum propositum fuisse docere minori tempore Patres noui testamenti laborare, quam laborarint illi veteres testamenti, & tamen eosdem ad eandem beatitudinem peruenire. Neque enim oportet. vt in parabolis omnia conueniant cum rebus, quæ per parabolas significantur.

21. *Dies illa*, qua sibi reddendam dicit Apostolus *coronam iustitiæ* (de qua Thes. 5.) si extrema est, qua totus mundus iudicatur etiam particulare iudicium non tollit, quoniam de consummata felicitate loqui intelligendus est Apostolus, quæ corporis erit & animæ, quæque in illa conferetur. Sed & vltimam diem vitæ cuiusq; potest significare: quoniam & in hac quoque Apostolo corona iustitiæ reddita est, qua anima est coronata, quando à vinculis corporis absoluta eo cæpit perfrui, de quo olim *Cupio dissolui, & esse cum Christo.*

22. *Repromissio sanctorum*, quam non sine nobis accepturi dicuntur, (Thes. 5.) ad corporum pertinet felicitatem. Hanc quamuis quidam singulari priuilegio, etiam iam possideant beati tamen ante extremum iudicij diem accepturi non sunt ita B Augustinus dictum locum exponit. Potest quoque dici hunc esse sensum. quod Patres veteris testamenti ante tempus gratiæ non sint adepti beatitudinem; sed adepti tunc primum sint, quando Christus mortuus fuit, quo tempore non sunt *consummati sine nobis*, id est sine aliquibus ex nobis; quia vna cum ipsis mox à Christi morte, latro æternam fœlicitatem obtinuit, secundum illud, *Hodie mecum eris in paradiso.* Lucæ 23.

Assere-

23. Afferebatur (Thef.5.) & illud, quod B. Ioannes dicit *nos Christo similes futuros; cum apparuerit ille.* Ita eſt, tum ſimiles ipſi erimus. Verùm non apparebit tantum Chriſtus in vltimo illo generalique Iudicio: Apparebit quoque in morte cuiuſquè, atque tum qui ſine; conſcientia peccati hinc benè purgati, diſcedunt, ſimiles ipſi erũt quia ſecundum animam verè beati erunt, & Chriſtum, ſicuti eſt, videbunt.

24. Minus difficultatis habet, quod eadem 5. Theſi refertur, *animas interfectorum contineri ſub altari, ibidemq; exſpectare ſuos conſeruos.* Neq; enim altare hoc Sanctos cœlo excludit: neque fœlicitate optata ipſos priuat, quod iubeantur exſpectare uos conſeruos. Exſpectant conſeruos corporum fœlicitate, quam ſine conſeruis non obtinebunt: habent tamen animarum. Altare verò Chriſtus eſt, quomodo verò illud eoſdem excludit cœlo, cum in cœlo ſit Chriſtus? Certè per altare Chriſtum intelligunt Beda, atque Anſelmus; docentque animas interfectorum dici *eſſe ſub altari*, quia Chriſto inferiores ſunt loco & dignitate: & quia ſub Chriſti patrocinio atque profectione vixerunt, eidemque ſua præmia accepta ferunt.

CAPVT QVINTVM.

An certè aſtruatur Particulare Iudicium rationibus naturalibus, quæ tamen ſuum in fide habent fundamentum.

Non malè aſtruitur ex his,

1. *Quod retributio perfecta meritorum à Deo non fuit in hac vita.*
2. *Conuenientiſſimè fiat mox à ſingulorum: tum quod nulla cauſa cur differenda,*

Tum quia iuſta cauſa, cur ſtatim facienda:
Cum lex Dei videatur id ſuadere:
Confirmare idem Salomon & Tobias:
Et fauere Philoſophi infideles.
Exemplũ &
Sententijs.

1. FAcilius rationibus probabitur in fine vitæ cuiuſq; tribui ſingulis, ſecundum merita mercedem; quàm ſtatim vnumquemquè à Deo iudicari, quia tamen illa non rectè tribui videtur; niſi Iudicium, qua iuſta decernitur præcedat; etiam hoc ipſo, quodam modo Iudicium aſtruxerimus, quando docuerimus in fine vitæ cuiuſque ſuam cuiquè, pro meritorum

torum ratione, tribui mercedem. Ergò vel hoc præsenti Capite ostendamus.

2. Tribui vero *mox* à morte quid prohibet? felicitas (quæ merces est bonorum meritorum) in hac vita non contingit; quemadmodũ nec extrema miseria malorũ operum merces, idcircò; quòd in hac vita mereri contingat, & præterea à gratia excidere in peccatum, & rursus à peccato redire ad gratiam. Cum verò in futura vita neutrum habeat locum, quid prohibet, vt & extremum malum, & summa felicitas homines *mox* à morte sequantur? hæc quidem illos, quorum vita benè religioséque transacta est, illud verò hos; qui, cum Dei Offensa, hanc mortalem vitam sunt egressi.

3. Quid enim hic dubium? An quòd idcircò, in hac vita, nullus verè miser beatusquè dici, & esse possit, quòd meriti adhuc sit hîc tempus, & à gratia contingat excidere, atque rursus ad gratiam redire? At de hoc nemo rectè dubitauerit. Cum enim, quod à Deo Opt. Max. tribuitur præmium, merces sit; conuenit non tum detur, quando spacium adhuc est merendi; sed postquam merita finẽ accipiunt. Et cum constans sit perpetuumquè præmium; eo tempore non conferatur; dum inconstantia sunt merita, fieriquè facilè potest, vt ad vitia à virtutibus trahamur.

4. Quod verò in hac vita & meritis sit locus, & à peccato contingat redire ad gratiam; & à gratia ad peccatum, partim norunt omnes, partim plurimis Sacrarum Scripturarum doceri potest exemplis; vt taceam sensuum quotidiano iudicio hoc confirmari.

5. Forsitan dubium vtrum in futura vita mereri non contingat, nec à gratia ad miseram peccatorum conditionem redire, aut ab hac ad gratiam. At multò minus hîc dubium est. *Præsens tempus*, inquit B. Hieronymus quodam loco, *sementis est, futurum messis.* Et quia in illa vita mereri non contingit, sicuti nec demereri; hinc nec à peccatis datur reditus ad gratiam; nec à gratia ad miseram peccatorum conditionem: quoniam sine meritis atque demeritis illa non contingunt.

6. Dabit ergò tunc Dominus singulis suam mercedem, postquam mereri iam amplius non poterunt. Quia cur differat, rationem nõ habet, cum mereri iam amplius non poterunt, nec à statu, quem adepti, sunt recedere.

7. Fortè negatur idcircò post mortem mercedem dari, quod anima nuda eius post mortem non sit capax: aut si capax sit, non tamen conueniat soli animæ illam tribui, cum sola mercedem non meruerit, sed eidem strenuã operam communicarit corpus, ideoque

corpori coniuncta mercedem referre debeat: quod ante extremi Iudicij diem futurum non est.

8. Verum negari rectè non potest animam mercedis capacem esse, siue illius ratio habeatur, quæ iustis tribuenda, siue illius, quæ reprobis & impijs. Illa Dei visio est, ad quam habendam corpore nō indiget anima: hæc eiusdem carentia, & cruciatus infernalis ignis, qui non minus in animam, quam in spiritus angelicos seuiunt; *vero, sed miris modis*, vt loquitur B. Augustinus.

9. Et quamuis verum sit, quod nullum in anima sit meritū, quod sine corpore peractum sit, non tamen necesse vt nullum ad animam perueniat præmium sine corpore. Merces enim tunc rectè & conuenienter redditur cum is, qui laborauit eius est capax; aliâs minimè. Ergò cùm, mox à morte, anima & suppliciorum infernalium capax sit, & perpetuæ veræque fælicitatis, corpus nequaquam, vtpote corruptum; non malè animæ sua tribuitur beatitudo, quamuis sua corpori tribui nequeat.

10. Quid quod anima quodam iure sibi vendicare videatur, vt beatitudinem etiam suam prę corpore obtineat? Nonne ipsa præcipuū principium bonorum operum est, quibus merces debetur? corpus verò eiusdem quasi instrumentum? Nonne ratio meritorum atque demeritorum in operibus nostris ex electione pendet, quæ ab anima proficiscitur?

11. His addo quod hominibus non idcirco solum à morte sua debeatur merces quia cur differenda sit, ratio nulla detur; verum etiam, quia iustitiæ lex illam quodam modo postulat. Et quæ illa? illa, qua Deus Opt. Max. alios ad mercedis retributionem mox vrget. *Non morabitur* inquit ipse, Leuit 19. *Opus mercenarij apud te vsq; mane.* Non vult morari, *vsq; mane* apud alios; apud se volet morari per annorum aliquot milia opus mercenarij?

12. Similis lex Deut. 24. habetur. *Non negabis*, inquit Dominus, *mercedem indigentis, & pauperis fratris tui; siue aduenæ, qui tecum moratur in terra, & intra portas tuas est; sed eadem die reddes ei precium laboris sui, ante solis occasum; quia pauper est, & ex eo sustentat animam suam: ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum.*

13. Probant æquitatem legis huius suo calculo Tobias atque Salomon. Ille ita ad filium suum, cap 4. *Quicunq;*, inquit, *tibi aliquid operatus fuerit, statim illi mercedem restitue: & merces mercenarij tui apud te omninò non remaneat.* Salomon verò Prouerb. 3 ita loquitur. *Ne dicas amico tuo, Vade & reuertere, & cras tibi dabo, cùm possis hodie dare.*

Non potest non affligere, defunctorum piè animas, diuturna fælicitatis

licitatis exſpectatio, quoniam, vt Prouerb. 13.dicitur, *Spes quæ differtur, affligit animam.* At quomodo vt affligantur meriti ſunt boni? Et quemadmodum hos affligeret exſpectatio boni; ita impios recrearet dilatio ſupplicij, quocirca vt illi non merentur dilationem fœlicis præmij; ita hi indigni, vt ipſorum differantur ſupplicia, vtriſque igitur rectè ſua poſt mortem merces tribuetur. Atque hæ pro Particulari Iudicio rationes.

15. Vtrum his moti ſint Philoſophi quidam, & rerum magiſtri, homines vera religione veriq́ue Dei agnitione deſtituti dicere non poſſum; id videor rectè poſſe affirmare rationem rectam eoſdem ſecutos eſſe; quando poſt hanc vitam decuerunt hominum merita diſcuti, & pro meritorum qualitate ſingulis ſuam tribui mercedē: ſceleratis ſua ſupplicia; iuſtis & probis honorum gradus & gaudia. Neque enim hoc potuit, eos latere, ſi & aliam, poſt hanc, vitam eſſe crediderunt, & quæ virtutum vitiorumque conditio eſt, non ignorarunt.

16. Poſſent ex horum numero plures produci, etiam Poëtæ: ſed vnus pro omnibus producetur diuinus Plato, quem ſemel, atque iterum, producit, de Præparatione Euangelica Euſebius. *Dicam, inquit, tibi ſermonem Alcinoi apologum, ſed fortiſſimi viri, Eris nomine, genere Armeni, Pamphilia oriundi: qui olim in prælio mortuus, poſt decimum diem ferè corpore corrupto, delatus à ſuis domum, cum in rogum poneretur, decimo die, poſtquam decidit, reuixit, multaq; ibi vidiſſe narrauit: & inter alia, quod anima egreſſa è corpore, cum multis in locum quendam admirandum deueniſſet, vbi terræ hiatus inter ſe connexi, maximi erant, & ex oppoſito duo ad cœlum itinera: iudices autem ſedentes vidiſſe, à quibus, qui iuſti fuiſſe iudicabantur, in anteriori parte ſignis alligatis ad dextram, & ſurſum in cœlum ire videbantur. iniuſti verò ad ſiniſtram, & deorſum, ſignis ad poſteriorem partem eorum alligatis, in quibus ſcripta erant eorū facinora. Quæ cum vidiſſet, acceſſiſſe & rogaſſe dicebat, vt liceret ei hominibus hæc nunciare. quod cum illis placuiſſet, per omnia illa loca diligentius ductum fuiſſe.* Ita cap.18. lib.11. ex Platone Euſebius.

17. Eodem lib. ſed cap 20. inter alia Iudicium hoc aſtruens ſequentia ex eodem Platone refert. *Cum defuncti ad eum locum deuenerint, quo deportantur, primum diiudicantur, quinam iuſte, & quinam contra vixerint & ſi qui videbuntur medio quodam modo vixiſſe, in vehicula ſcandunt ſua, & per ea ſic vecti in paludem deferuntur, vbi graui ſupplicio depurgantur & poſtea liberati, honores conſequuntur, ſecundum benefactorum ſuorum dignitatem. Qui autem videbuntur propter magnitudinem peccatorum curari non poſſe, in Tartarum omnes deiecti, nunquam inde poſſunt exire. Qui autem ſan-*

ditate vita excelluisse videbuntur, ij sunt, qui ab ista tertia, quasi à vinculis liberantur &c.

28. Idem Plato in Gorgia, teste eodem Euseb, lib. 12. cap. 3. sic habet, *Audi sermonem, inquit, quem tu fabulosum dices, ego verò verissimum arbitror.* Et post pauca. *Qui iuste, sancteq; vixit, eum, postquam mortuus fuit in beatorum insulas profectum, absque vllo incommodo, summa in beatitudine viuere. Qui verò iniuste atque impie, eum in atrocißima proficisci supplicia, quæ Tartarum appellant,* & post pauca. *Nudi autem mortui iudicantur, & iudex ipse nudus est: quia defunctus &c.* & paulo post. *Cum ad iudicem anima peruenerit veluti ad Rhadamantum Asiaticum, confestim iudex, etiam si Regis magni anima esset, in ea perspicit vulnera, & cicatrices iniuriarum, quas singulæ operationes animæ impresserunt, quare rectè ad carcerem Tartari immittit, &c.* Vide ibidem plura, eademq; exemplis confirmari.

CAPVT SEXTVM.

An exemplis, & rerum gestarum historia, doceri poßit præter generale dari quoque Particulare iudicium.

Probant non parum.

Exempla hominum iudicatorum
1. *Doctoris Parisiensis,*
Vdonis Magdeburgensis,
Stephani ferrarij,
Militis apud Bedam,
Religiosi apud eundem
Religiosi apud Climachum
Constantini Copron

2. *Exempla citatorum ad iudicium,*
Agrestij hæretici,
Ferdinandi Regis Hispan.
Religiosi Corbiensis,
Arnoldi Episcopi Mogunt,
Abbatis Hersfendensis,
Ioannes Tursonis,
Lugi Gothelanensis,
Francisci ducis Armoricorum,
Philippi Pulchri,
Pasentij benedicti,
Stephani, Ægidij, &c.

3. *Exempla fruentium gaudijs cœlestibus aut ad illa tendentium.*
Odilonis Abbatis,
Sergij & Bachi Martyrum.
Trabillæ virginis,
Euagrij philosophi,
Martialis Episcopi,
Eulaliæ virginis,
Hieronymi presbyteri,
Seuerini Coloniensis Episcopi.

4. *Exempla patientium pœnas infernales, aut ad illas raptorum*
Religiosi cuiusdam,
Nestoriani cuiusdam,
Chilperici Regis,
Pandulphi principis.
Gentilis cuiusdam,
Virorum excitatorum à mortuis,
Rufi cuiusdam,
Stephani Romani,
Comitis Matisconensis
Catarinæ Iudæ.

Exem-

1. EXemplis denique, & rerum gestarum historia astruendum est Particulare iudicium. & quidē duplici illa ratione, quam ferè hactenus tenuimus, vt, videlicet ijs doceamus & iudicium dari: & post mortem mox iustos, & iniustos sua sequi præmia. Nam & hæc, vt diximus iudicij huius quædam sunt confirmatio.

2. Ad tres verò classes exempla, quæ ex rerum gestarū historia colliguntur, reuocabuntur. In prima erunt, quæ ipsum per se iudiciū attingent: In secunda, quæ doceant quosdam ob vitam benè transactam cœlestibus frui delitijs: In tertia, quæ demonstrent quosdā pati supplicia: siue illa æterna sint, vt sunt damnatorum, siue temporalia, vt sunt purgandorum spirituum.

3. In singulis classibus non vnius generis sunt omnia. Nam ad primam & illi pertinent, qui iudicati leguntur, & illi qui iudicandi ad iudicium quasi citati, ideoque hanc vitam cum alia commutarunt. In tertia sunt alij, qui obseruati sunt pœnas pati, alij, qui visi ad eandem rapi.

Exempla primæ classis, eorum, qui leguntur post mortem iudicati: aut ad iudicium quasi rapti & citati sunt.

4. Ergò omni dubitatione sublata, huic iudicio fidem facit spectaculum anno 1092. exhibitū. Scribit Franciscus Puteus, in vita Brunonis, authoris Carthusianæ familiæ, floruisse eo tempore virum, doctrina inter omnes eximiū, & quod quidem ex externis moribus iudicari poterat virtute & sanctitate praditum: quibus rebus celebritatem nominis præter cæteros assecutus sit. Hic igitur tantus vir in morbum incidit, munitur sacramentis, moritur. Confluunt ad funeris honorem vt par erat, in homine, qui magnum sui desiderium relinqueret, variarum artium doctores & studiosi: alij præterea magno numero mortales. Effertur longa pompa: deponitur in medio templo, circumstat, qui exequias Christiano more decantet. Vbi ad eam lectionem ventum est, cuius prima sunt verba, *Responde mihi*, &c. cum omniū admiratione & horrore cadauer assurgit, & clarè, vt à tota circumfusa corona exaudiretur exclamat, *Iusto Dei iudicio accusatus sum.* Hoc dicto iterum recumbit. Tam admiranda res omnes, qui aderant, ingenti terrore compleuit. Itaque visum est differre, ac postridiè instaurare funus. Interim fama tam

nouę rei vulgata, vt in ampla & populosa vrbe infinitam vtriusque sexus multitudinem vndique exciuit. Postridie instaurantur exequiæ. Circumstant omnes exspectabundi. Atque ecce ibi, cum iterum illa verba pronunciata essent, iterum cadauer se erigens, exclamat, *Iusto Dei iudicio accusatus sum* iterumque reclinat caput Tum verò incredibilis omnibus incessit pauor. Sed quod nondum etiam, quæ de ipso sententia lata esset, appareret (suspicari enim poterat accusatum illum falso à criminatore Diabolo, iudicatum quidem à Deo sed absolutionis sententia) visum est tertio proferre diem funeris Tum verò tota ciuitas ad tam inusitatum spectaculum concurrere Peragitur quod vocãt. *Officium defunctorum* ad eundem locum lectionis Hic tertiò infelix ille caput erigens, horribili boatu diuini Tribunalis sententiam proclamat: *Iusto Dei iudicio condemnatus sum.* Quis fuerit tunc omnibus præsentibus animorum sensus; qui pallores qui tremores qui metus; Verbis explicari non potest. Vnum hoc constat Brunonem adolescentem, studentem literis, cũ sex eiusdem studij & ætatis sodalibus ex tam horribili Iudicio hominis, omnium opinione probi & sancti, tantum pauoris concepisse; vt, relicto seculo, in montes Sabaudię, & Delphinatus ex templo aufugerint, atque in syluas, quæ ipso horrore, inferos semper repræsentarent, se abdiderint. Testantur vel in hodiernum diem terroris illius magnitudinem, toto orbe exstructa & mira sanctitate florentia Carthusianorum monasteria, quorum ille ordinem inusitata corporis asperitate tum primum, cum sex illis sodalibus inchoauit.

5. Cum Vdo Episcopus ne signis quidem, ac diuinis vocibus cõmonitus, ab impudicitia sibi temperaret, viri religiosi Deum, vt Episcopum, aut corrigeret, aut tolleret rogauerunt. Inter eos cum noctu in Ecclesia S Mauritij Fredericus Canonicus eiusmodi precibus operam daret, vehementioris venti afflatu omnia, quæ in templo erant lumina extingui perspexit: nec multò post duos iuuenes venire, duo candelabra accensis cereis ferentes, & Christum, cum parente eius, atque Apostolis subsequi. A quibus cum essent vocati sancti homines, quorum corpora in templo quiescebant, visus est inter eos Mauritius venire, qui longa atque graui oratione Vdonem Episcopum accusauit, quem haud multo post Christus nudum adferri à duobus iussit atque damnauit. Is autem pugno ab ipsorũ altero, qui eum portarunt, grauiter in medijs renibus ictus, Christianam hostiam, quam in communione eius diei pridie sumpserat, reuomuit in calicem, qui altari impositus fuit atque securi percus-

percusso Vdone, rerum illarum omnium visio euanuit. Quare vehementer territus Fridericus, cum ad altare accessisset, calicemque in eo esse cum Christiana hostia inspexisset, & simul Episcopum mortuum humi iacentem, alios religiosos viros excitauit, qui ablatum inde Episcopi corpus in agro sepeliuerunt. Ita Fulgosus, lib. 9. Exemp. cap. 12. & Ioannes Naucierus. 2. part. gene. 31.

6\. Scribit B. Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 36. de Stephano quodam, qui cum esset mortuus, & Iudici oblatus, audiuit Iudicem dicentem, *Non hunc, sed Stephanum Ferrarium vocari iussi.* Atque ita ille reuixit & Stephanus ferrarius simul, qui in vicinia morabatur, obijt. Simile huic narrat B. Augustinus, lib. de Cura pro mortuis, cap. 12. de quodam Curma.

7\. Beda habet lib. 5. Historiæ gentis Anglorum, cap. 14. quod sequitur. *Fuit* inquit, *temporibus Coenredi, qui post Edilredum regnauit, vir in laico habitu atq; officio militari positus: sed quantum pro industria exteriori Regi placens, tantum pro interna suimet negligentia displicens Deo. Admonebat ergo illum sedulò, vt confiteretur; & emendaret & relinqueret scelera sua, priusquam subito mortis superuentu, tempus omne pœnitendi & emendandi perderet. Verum ille, licet frequenter admonitus, spernebat verba salutis, seseq; tempore sequenti pœnitentiam acturum esse promittebat. Inter hæc tactus infirmitate decidit in lectum, atque acri cœpit dolore torqueri. Ad quem ingressus Rex (diligebat enim eum) multum hortabatur, vt vel tunc, antequã moreretur, pœnitentiam ageret commissorum. At ille respondebat, non se tunc velle confiteri peccata sua, sed cum ab infirmitate resurgeret: ne forte exprobrarent sibi sodales, quod timore mortis faceret ea, quæ sospes facere noluerat, fortiter quidem vt sibi videbatur, locutus; sed miserabiliter, vt postea patuit, dæmoniaca fraude seductus est. Cumq; morbo ingrauescente denuo ad eum visitandum & docendum Rex intraret, clamauit statim miserabili voce: Quid vis modo? Quid huc venisti? Non enim mihi aliquid vtilitatis aut salutis potes vltra conferre. At ille, Noli,* inquit, *ita loqui. Vide vt sanum sapias. Non,* inquit, *insanio, sed pessimam mihi conscientiam certus præ oculis habeo. Et quid,* inquit, *hoc est? Paulo ante,* inquit, *intrauerunt domum hanc duo pulcherrimi iuuenes, & resederunt circa me: vnus ad caput, & vnus ad pedes. Protulitq; vnus libellum perpulchrum, sed vehementer modicum, ac mihi legendum dedit; in quo omnia, quæ vnquam bona feceram, intuens scripta reperi: & hæc erant nimium pauca & modica. Receperunt codicem, neq; aliquid mihi dicebant. Tunc subito superuenit exercitus malignorum & horrendorum vultu spirituum, domumq; hanc & exterius obsedit, & intus maxima ex parte residens impleuit. Tunc ille, qui & obscuritate tenebrosæ faciei, & primatu sedis maior videbatur eorum, proferens codicem horrendæ visionis, &*

magnitudinis enormis, & ponderis penè importabilis, iussit vni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem, inueni omnia scelera, non solum quæ opere vel verbo; sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccaui, manifestissimè in eo tetris esse literis descripta, dicebatque ad illos, qui mihi assederant viros albatos & præclaros: Quid hic sedetis? scientes certissimè quia noster est iste? Responderunt, Verùm dicis, Accipite & in cumulum vestræ damnationis ducite. Quo dicto statim disparuerunt surgentesque duo nequissimi Spiritus habentes in manibus furcas, percusserunt me; vnus in capite, & alius in pede. Qui videlicet modo cum magno tormento irrepunt mea viscera, in interiora corporis mei, Moxque vt ad inuicem peruenient moriar, & paratis ad rapiendum me Dæmonibus in inferni claustra pertrahar. Sic loquebatur miser desperans, & non multo post defunctus, pænitentiam, quam ad breue tempus cum fructu veniæ facere supersedit, in æternum sine fructu, pænis subditus, facit. Hactenus Beda.

8. *Idem Beda sequens habet, cap. 15. eiusdem libri. Noui,* inquit, *fratrem, quem vtinam nunquam nouissem, cuius etiam nomen, si hoc aliquid prodesset dicere possem, positum in monasterio nobili, sed ipsum ignobiliter viuentem. Corripiebatur quidem sedulò à fratribus, ac maioribus loci, atque ad castigationem vitam conuerti admonebatur. Et quamuis eos audire noluisset, tolerabatur tamen ab ijs longanimiter. &c. Percussus hic est languore, atque ad extrema perductus, vocauit fratres, & multum mœrens ac damnato similis cæpit narrare, quia videret inferos apertos, & Sathanam immersum in profundum tartari, Caipham quoque cum cæteris qui occiderunt Dominum, iuxta eum; flammis vltricibus contraditum. In quorum vicinia,* inquit, *heu misero mihi locum aspicio æternæ perditionis esse præparatum. Audientes hæc fratres, cœperunt diligenter exhortari, vt vel tunc positus adhuc in corpore pænitentiam ageret. Respondebat ille desperans. Non est mihi modo tempus vitam mutandi, cum ipse viderim iudicium meum esse completum. Talia dicens obijt* Et hoc Beda.

9. Climachus, in schola sua, gradu 7. religiosi meminit, qui multis annis religiosam vitam egit. *In infirmitate constitutus ante vnum exitus sui diem,* inquit, *repentè animo obstupuit,* apertisque oculis ad dextram & sinistram partem *lectuli circumconspiciebat, & quod rationem quidam à se exigerent, cunctis qui stabant audientibus, aiebat aliquando quidem. Ita sanè: sic reuera est; sed pro hoc tot annis ieiunaui. Aliquando verò, non certè sed mentimini hoc non feci. Deinde rursus, ita verè est: hoc ita est, sed fleui, sed ministraui: Ac rursus: verè me accusatis. In quibusdam etiam aliquando aiebat. Ita sane: & quidem ad hæc quid dicam non habeo ideo misericordia opus est. Et erat profectò spectaculum horrendum, ac terrificum, inuisibile illud seuerissimumque iudicium.* Ita Climachus.

10. Huc pertinent quæ ſequuntur. Legimus de B. Euſtachio Abbate, cum hæreticus quidam Agreſtius B. Columbarium, iam mortuum conuitijs & calumnijs laceraret, ſic vltum eſſe calumniatorem Cum Agreſtius multa friuola garriret, ſagax Euſtachius ſic reſpondit: *In horum præſentia ſacerdotum, te ego eius diſcipulus & ſucceſſor cuius tu diſciplinam & inſtituta damnas, ad diuinum iudicium, cũ illo, intra præſentis anni circulum diſceptaturum inuito, vt iuſti Iudicis examen ſentias, cuius famulum tuis obtrectationibus maculare conaris.* Quid deinde, vt B. Euſtachij ſententia ad diuinum iudicium ipſum vocantis præualeret, ante triginta dierum circulum, priuſquã vertentis anni meta compleretur, à ſeruo ſuo, quem ipſe redemerat, ſecuri percuſſus interijt. Ionas Abbas in vita S. Euſtachij.

11. Scribũt Hiſtorici Ferdinandum Hiſpanorum, 3. Regem iuſsiſſe duos nobiles perduellionis reos, ex turri, & rupe altiſsima præcipitari, illos conſtanter crimen negaſſe: quod quia videbant ſe fruſtra facere. tandem ad diuinum tribunal prouocaſſe, Regique denunciaſſe ibi vt ſe ante triceſimum diem ſiſteret, ipſum deinde Ferdinandum die triceſimo ſatis ſubita morte abreptum. Ita Ritius lib 3 de Regib Hiſpaniæ, Mariana in Annalib lib 15. cap 11.

12. Multa præbet huius argumenti ex Germania Martinus Delrio, lib. 4. Diſquiſ. Magic. cap. 5. quæſt. 4 ſect. 1. Menuerium Padelbornenſem Epiſcopum graui contumelia, Corbienſis quidam Monachus affecerat: cui Epiſcopus redditurum altiſsimo facti rationem prædixit. Monachus floccipendens riſit Epiſtolam. Ecce moritur Antiſtes: nihil mali ſentiens ante monachus, in ipſa hora mortis Epiſcopi expirauit. Krantzius, lib. 4. Hiſt Metrop. cap. 4.

13. Paucis annis poſtea Henricus Moguntinus Epiſcopus, falsò & per calumniam Arnoldi accuſatus, & per præuaricationem Cardinalium duorum à Pontifice Eugenio 3. ad cauſæ cognitionem delegatorum depoſito, ipſi Arnoldus ſuffectus fuit. ſed ad iuſtum Iudicem Deum interpoſita appellatione ſequenti anno mortuus fuit Eius audita morte, ambo illi Cardinales obiere ſubito, alter digitos proprios arrodens, alter in latrinis more Arij. Ita Conradus in Chroni. Moguntino.

14. Tempore Henrici 4. Burchardus Halberſtadienſis Epiſcopus, & Meginherus Abbas Herfeldenſis, de iuribus Eccleſiarum litigantes, inuicem ad Dei tribunal euocarunt, & ambo, de dicta repentè ex hoc ſæculo migrarunt In Annalib Boiorum l b 4.

15. In Gothia mirabile accidit illud Ioannis Turſonis, de quo ſic ſcribit Olaus, lib. 14. Hiſt Aquilo. cap 20. *quendam capite plecti iuſſetat.*

rat. Is genibus innixus, En morior iniustè, inquit, *teque hac hora ante tribunal Dei voceto, vt respondeas, cur me innocentem morti condemnes. Vix autē miser ille carnificis manu obtruncatus fuerat, cum etiam iudex ex equo cecidit exanimis.*

16. In Liguria Genuensium, triremes aduersus piratas emissæ biremem Gotholanam accepére, & in Siculorum Gotholanorumque contemptum, extra Drepanum, furcæ noctu biremis Rectorem affixerunt. Miser ille diu frustra quæstus, nihil vnquam se Genuensibus nocuisse, vt vidit plus gentis odium illos, quam æquitatem mouere, præcipuamque mortis causam esse trienrarchum Genuensem, iussit, vt se ille intra sextum mensem, ante Deum iudicem sisteret. Nec irrita vocatio fuit, condicto Ligur tempore mortuus fuit. Fulgosus, lib. 1 Exemp. cap. 6.

17. Armoricis Franciscus Dux præfuit. Is summa crudelitate fratrē ex Anglia redeuntem de medio sustulit sed vicissim fratris citatione intra annum de medio sublatus, principatum cum vita amisit. AEneas Syluius Europ. Hist. cap 34.

18. Ex Templarijs damnatis vnus, Neapolitanus Eques traditur ad diuinum iudicium appellasse: & Clementem V. ac Philippum pulchrum, Francorum Regem, anni spacio contesso, coram tribunal illud supremum citasse. Addit fulgosus, dict. lib. cap 6. intra id tempus Clementem repente mortuum, nec multò post, Philippum quoque interijsse. Meierus lib. 2. Annal.

Exempla secundæ Classis eorum, qui fruuntur cœlestibus gaudijs, aut obseruati sunt ad illa tendere, aut ad ea recipi

19. Odilio Abbas Cluniacensis, qua die defunctus est, Gregorio monacho multa luce refulgens apparuit, seque æternæ beatitudinis præmio potiri dixit. Surius Tomo 1.

20. Sergius & Bachus Martyres, carceris angustia constricti, beatæ vitæ spe gaudebant. Et cum prior Bachus per tormenta consumptus animam exhalasset, Sergius relictum se quærens, valde animo affligebatur, vbertimque flebat. Flenti noctu Bachus apparuit, visu iucundus, luce decorus, gemmea corona insignis. Tum ne lugeret, iussit. Mox enim fore, vt ipse quoque pœnis conficiatur, sibique iungatur. Marulus, lib. 6. cap. 16.

Trasillæ virgini primum in visu apparuit fœlix, & perpetuæ lucis illi sedem ostendens, *Veni*, inquit, *& fruere consessu hoc beatorum.* Mox ipsa febris morbo affecta, & iam animam agens, vidit ad se veni-

venientem Iesum; & ijs qui aderant, vt assurgerent iussit, eò quod aduenisset Dominus. Tum ad visionem, quam sola cernebat, mentem oculosque dirigens, expirauit: atque ilicò suauissimus odor nares omnium occupans, nemini dubium reliquit, quin verè ibi Dominus affuerit, & Sanctorum societati adiunxerit. Grego. 4. Dialo. cap. 16. & Homil. 38. in Euang.

22. De Synesio Cyrenes Episcopo, Euagrio Philosopho, ex Leontio memoriæ mandauit Sophronius (Prat. Spirit. cap. 195.) Cum Euagrium Synesius assiduè conaretur ad Christianam religionem traducere; isque obijceret doctrinam Christianorum de Resurrectione corporum, deque mercede bonorum operum, maximè centupla post hanc vitam recipienda, sibi non posse non fabulosam videri. Tandem tamen Episcopus nihil diligentiæ prætermittens, ei persuasit Christianum fieri, & cum liberis baptizari. *Cæterum non multò postea quam baptizatus fuit dedit Episcopo, auri tria centenaria in vsum pauperum dicens: Accipe aurum illud, & distribue illud pauperibus; & fac mihi cautionem manu tua, quod Christus mihi ipsum reddet in futuro sæculo. Qui accepto auro promptè illi cautionem fecit, vt petebat. Vixit igitur post baptismum aliquot annos Philosophus, & tandem infirmatus est vsque ad mortem. Cum verò morti proximus esset, dixit filijs suis: Quando curabitis funus meum, chartam istam in manibus meis ponite, & me cum illa sepelite. Mortuo autem illo fecerunt filij, sicut eis ipse præceperat, sepelieruntque eum cum chirographo. Tertia autem post sepulturam die, apparuit, Episcopo Synesio nocte quiescenti, dicens: Veni ad sepulchrum vbi iaceo; & accipe chirographum tuum. accepi enim debitum & satisfactum mihi est, atque vt certior eius rei fias, propria mea subscripsi manu. Ignorabat enim Episcopus, quòd Chirographum consepelissent ei. Mane autem facto, accersitis filijs eius dixit: Num aliquid in monumento cum Patre vestro sepeliuistis. Illi putantes, quod eos de pecunijs interrogaret, dixerunt; Nihil Domine, præter pannos consuetos. Quid igitur? Nunquid vel chartam aliquam consepelistis ei? Tunc recordati filij, (ignorabant enim, quod de chirographo diceret) dixerunt ei: Ita sanè Domine: chartam enim quandam moriens dedit nobis, & ait: Quando sepelieritis me, chartam istam in manibus meis date, nullo penitus sciente. Tunc dixit illis Episcopus somnium, quod nocte illa viderat. Sumens itaque illos cum clericis & primarijs Ciuitatis, accessit ad Philosophi monumentum. Quo aperto inuenerunt iacentem Philosophum, chirographumque manu Episcopi conscriptum, suis manibus tenentem. Accipientes autem chirographum ex eius manibus, aperuerunt, inueneruntque in eo nouiter manu Philosophi subscripta ista: Ego Euagrius Philosophus tibi sanctissimo Domino Synesio Episcopo salutem. Accepi debitum in his literis manu mea conscriptum; satisfa-*

ctumque mihi est; & nullum contra te habeo ius propter aurum, quod dedi tibi, & per te Christo Deo, & Saluatori nostro.

23. Vespasiano Imp. S. Martialis Lemouicum Episcopus vixit discipulus Christi: 16. vidit S. Valeriæ Martyris animam instar lucidæ flammæ cœlum petentem. Narratur in actib. Martialis apud Surium.

Prudentius de S. Eulalia sic canit

Virgo citum cupiens obitum.
Appetit, & bibit ore rogum.
Emicat inde columba repens,
Martyris os niue candidior
Visa relinquere, & astra sequi:
Spiritus hic erat Eulaliæ
Lacteolus, celer innocuus.

24. Eadem, qua mortuus est hora B. Hieronymus, Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus animam eius angelicis manibus gestatam cœlum versus tendere conspexit. Eodem quoque die eadem anima, miro radians fulgore Augustino, Hippone apparuit: Turoni quoque duo religiosi lucentem globum aëra transire, & inde dulciter canentium choros audiri dum admirantur, intelligũt B. Hieronymi animam tunc apud Bethlehem defuncti, ab Angelis ad paradisi quietem ferri. Marulus lib. 6. cap. 16.

25. Adhæc Pafnutij, Benedicti, Stephani, Aegidij, Spei. Abbatum. Tiburtij, Valeriani, Maximi, Marcellini, Petri, Iustini, Pastoris, Quintini, Seueri Martyrum: Germani Capuani Episcopi, Onuphrij solitarij in Aegypto, compluriumque aliorum felices animæ, quo die corpora sua reliquerunt, eo ad cœlum tolli visæ sunt: & dum tollerentur, melos interdum lætantum Angelorum auditum. Marulus ibidem.

26. B. Seuerinus Coloniensis Episcopus, eadem hora, qua obijt vidit animam B. Martini ab Angelis ad cœlum ferri. Seuerus quoq; religiosus ipsum in quiete conspexit, niueo tegumento, vultu rutilo, radiantibus oculis, librum manu gerentem, summa cœli petere. Sulpitius in vita Martini.

27. Septem mulierum, quæ, cum B. Blasio Epis. ad Sebasten Martyrum sunt passæ, cum capite plecterentur, animas virginali forma à corporibus egredi viderunt, cœlumque versus ferri candidas admodum, & corollis circa capita fulgentibus decoras & hoc ipsi sicarij testabantur, à quibus interemptæ sunt. Metaphrastes.

Exem-

Exempla tertiæ partis eorum, qui alterius vitæ pœnas patiuntur, aut ad easdem visi sunt rapi.

28. Narrat Ioannes Climachus, Grad. 6. fuisse Religiosum, qui cum negligentius viueret, quam professio religionis postularet, morbo ad extrema deductus, horam circiter iacuerit exanimis. Post sibi redditus petierit, vt qui adessent, omnes discederent. Egressis omnibus solum illum in antro relictum, aditum saxis obstruxisse, atque inibi duodecim ipsos annos, tam asperè vixisse, vt nulla colloquia admitteret, nullum, præter panis & aquę pauxillum, cibum corpori indulgeret. Sedentem autem instar attoniti, ea solum versasse animo, quæ in excessu illo suo conspexerat: tantis semper illi per genas euntibus lachrymis. Quo igitur tépore ventum esset ad moriendum monachos effracto aditu ingressos ad hominem, supplices petiuisse in eleemosynæ loco, pia oratione, omnes ad virtutis studiũ incitaret. At illum, quamuis iam moribundum, nihil illorum precibus cessisse, hoc solum respondisse, *Ignoscite mihi, quia nemo qui reuera mortis memoriam nouit, peccare vnquam poterit.*

29. Sequens simile propemodum, narrat Sophronius (Prat. Spir. ca. 26.) *Monachus quidam fuit Nestorianus. Hic cum in spelunca esset vidit quendam astantem sibi aspectu terribilem & dicentem. Veni & vide veritatem. Assumensque eum duxit in locum tenebrosum, & fœtidum, ignem euaporantem: atque in ipsis ignibus vidit Nestorium, Eutychetem, Apollinarem, Dioscorum, Seuerum Originem, & alios quosdam, dixitque illi is qui apparuerat, Locus iste paratus est Hæreticis. Beda lib. 5. Anglorum Historiæ, cap: 13.* Similia his habet.

30. Circa annum Domini 587. Guntrammo Regi de Chilperico pessimo Francorum tyranno visio huiusmodi fuit ostensa; quam ipsemet Rex apud Gregorium Turonensem sic narrat *Vidi & ego aliam visionem, quæ huius interitum nunciauit, Adducebatur enim in conspectu meo à tribus Episcopis vinctus catenis, quorum vnus Tetricus, alius Agricola, tertius vero Nicetius Lugdunensis erat, è quibus dicebant duo, soluite eũ, quæso, & castigatum abire permittite. Quibus è contrario cum amaritudine Tetricus Episcopus respondebat: Non fiet ita, sed igne concremabitur pro sceleribus suis. Et cum diu multumque altercantes quasi hæc inter se verba conferrent; conspicio eminus ahenum super ignem positum feruere vehementer. Tunc me flente apprehensum infelicem Chilpericum confractis membris proijciunt in aheum. Nec mora inter vndarum vapores ita dissolutus ac liquefactus est, vt nullum ex eo penitus indicium remaneret.* Ita Gregorius Turon. lib. 8. Hist. frac. cap. 5.

31. Simile quid legitur in Chronico Casſinenſi lib. 2. cap. 62. à puero conſpectum Pandulphum Principem Capuanum ferreis nexibus vinctum: & in cœnoſo ac fœtido lacu vſque ad guttur demiſſum, & reſtibus à duobus nigerrimis ſpiritibus in profundũ ſubinde demitti, & iterum extrahi. Cauſam rogatus reſpondit. *Quoniam aureum calicem cœnobio S. Benedicti eripui, & in agone mortis reſtituere neglexi.* Et cap. 84. Eremita quidam vidit Aethiopes ſtramine onuſtos (qui ſe Dæmones dixerunt) eidem Pandulpho rogum parantes, & eadem hora compertus eſt exſpiraſſe.

32. Macharius Alexandrinus, dum aliquando per Scythioticam ſolitudinem deambularet, caluariam hominis humi iacentem conſpicatus cœpit per Chriſtum Ieſum obſecrare, & interrogare, cuius fuiſſet, dum viueret, quoque in loco animus, quendam inhabitator ſuus, degeret. Grande miraculum Aridum os carneque & neruis nudum prorupit in vocem, ac ſe gentilem fuiſſe, proximiq; vici indigenam reſpondit; nunc verò in foueam baratri infernalis tã altè retruſum anguſtiari, quàm procul à terra diſtet cœlum. Sed etiam ſe inferius corruere Iudæos incredules: & ipſis inferius hæreticos Chriſtianos, qui reuelatam diuinitus veritatem mendacibus peruertere ſententijs moliuntur. Surius Tom. 1.

33. In ea Epiſtola, quàm Cyrillus Hieroſ. Epiſcopus de ſignis B. Hieronymi, poſt obitum factis, ad Auguſtinum ſcribit, legimus fuiſſe eo tempore hæreſim negantium defunctorum animas aut pœnas ſentire, aut beatitudine perfrui, donec in communi Reſurrectione corpora animabus reddantur. Cum vehementius hæc ſerperet, apparuit Hieronymus Euſebio; iuſsit ſaccum, quo pro indumento vtebatur trium virorum cadaueribus (qui ea nocte mortui erant) imponi, vt redditi vitæ doceant, quanto errore tenerentur, qui talia aſſerunt. Reſuſcitati igitur coram omnibus, qui ad Eccleſiam, vt hoc miraculum viderent, magna cœna conuenerãt; confitebantur & beatorum præſentem gloriam, & damnatorũ pœnam. Habetur inter Epiſt. B. Auguſt. epiſt. 206. c. 52.

34. Idem Cyrillus refert, cum mæſtus, oraret, indicari ſibi petens, qualiter ſe haberet Ruſi nepotis ſui nuper defuncti anima, ſe fœtorem primo ſenſiſſe, ſupra modum, grauem, neq; naribus omninò, niſi compreſsis tolerabilem. Mox deinde Ruſum conſpexiſſe, catenis candentis ferri præcinctum, flammas fumo mixtas ore vomentem, & toto corpore, ex ardoribus, quos intra ſe habere videbatur, ſcintillantem. Ibidem. cap 14.

35. Stephanus Romanus, vir ſua ætate illuſtris, Conſtantinopolim

profe-

profectus, in valetudinem incidens vita decessit. | *Et quoniam illi, qui ipsum comitati fuerant, officij gratia, corpus eius ad patriam referre volebant, quæsitus est pollinctor, qui illud exenteratum sale condiret, ne in itinere putresceret. Pollinctore tunc non inuento, is qui mortuus iacebat, die postero exsurrexit viuus. Narrare autem postea solebat, tum se ad inferos deductum, vidisse formidabilia illa, quæ olim audita non crediderat. & dum veluti reus ante Iudicis tribunal sisteretur, dimitti iussum, reprehenso errore eorum, qui ipsum adduxerant, cum non ipse, sed Stephanus ferrarius adduci iussus esset, se igitur restituto, eadem hora ferrarum hunc, vicinum suum, defunctum fuisse, & tantæ visioni fidem fecisse.* Ita B. Greg. 4. Dialo. cap 26. Superius idem allatum.

26. Refert Petrus Cluniacensis lib. 2. Miracul. cap. 1. vindictã sumptam de Comite Matisconensi, ob frequentia, quę commiserat sacrilegia, quæ proposito nostro seruit *Cum solemni die*, inquit, *Matiscone in palatio proprio resedisset Comes, eumque multitudo tam militum, quam diuersi ordinis circumstaret, repentè ignotus homo, equo insidens, per palatij ostium ingressus, omnibus conspicientibus & admirantibus vsque ad ipsum equitando peruenit. Cumque ei astaret, se ei velle colloqui dicens, vt surgeret, ac sequeretur, non tam monuit, quam imperauit. At ille inuisibili potentia constrictus, nec iam resistere valens, surrexit, atque vsque ad ostium domus processit: vbi equum paratum inueniens, eumque ab eo conscendere iussus, ascendit. Cuius statim ille habenas arripiens, statim cum velocissimo cursu, per aëra ferri cunctis conspicientibus cœpit. Cumque immenso eius clamore, & miserabili eiulatu, tota ciuitas commota, ad tam inuisum spectaculum concurrisset, tãdiu eum per aëra currentem attoniti conspexerunt, quamdiu naturali oculorum acie eum subsequi potuerunt. Qui cum eum diu Succurrite, Ciues, succurrite, vociferantem audirent, nec iuuare valerent, subtractus tandem visibus hominum, æternus quemadmodum meruerat, est factus socius Dæmonum.*

27. Hatto ex Franciæ Regum stemmate natus primum Abbas diuitis Augiæ, postea Moguntinus Archipræsul, quia Comitem montis Pauonis Albertum, eo quod Conradum Bauarorum moderatorem Lodruuici fratrem interemisset, obtruncare iusserit, à Dæmonibus mox arreptus est, & viuus in mõtem Aethnam perpetuò flagrantem iniectus. Auditæ tum per aëra hæ voces.

28. *Sic peccata luis, sic Hatto cadendoque ruis.* Ita VVilhelmus Eisingring in Chronico Spirensium circa annum Domini. 891.

29. Adscribam Historiam spectri (nescio an Dæmonis, an ipsius animæ damnatæ) qua memoria digniorem me legisse non commemini, prolixitatem narrationis ex litteris Prouanis, anni 1590. colle-

ctam, ipſis ſiue Franc. Bencij, ſiue Gaſp. Spitilli verbis commemoratam, ſpero lectionis voluptas & vtilitas ſuperabit. *Accidit in miſſione (illâ Itatinâ) eidem P. Samaniego res admirabilis, & conſideratione digna, cuique eo in genere vix contigit ſimilis, quæ etiam eiuſdem vrbis incolis, in quâ euenit, ita innotuit, totque teſtimonijs confirmatur, vt nullus dubitandi locus relinquatur, quæ ab ijs perſonis accepta eſt, qui oculis & auribus hauſerunt: qui caſus euentu infelix, ideò permiſſus eſt (quemadmodum etiam de ſimilibus, quæ in confeſſione contigerunt credi poteſt) vt hic nouus populus diſcat, qua fide & integritate vti debeat pœnitentiæ Sacramento, in quo non paruam ſentit difficultatem. Quare etiam Iuda, quæ in omnium oculis legẽ integræ confeſſionis violabat, videntibus eiſdem punita eſt & caſtigata, vt vnius animæ ruina multarum ſalus procuraretur. Res igitur quæ accidit eſt eiuſmodi. Agebat in domo præcipuæ cuiuſdam Dominæ huius loci adoleſcentula decem & ſex circiter annorum, quæ bello capta, ac baptiſmo tincta, Catharina vocabatur. In ea, cum ætate, creſcebat libertas, & mores diſſoluti: etiamſi non rarò ab herâ reprehenſa caſtigaretur & eo peruenit malitia, vt cum perditis quibuſdam clam conſueſceret, nec tamen propterea à confeſſione abſtineret: ſed hoc peccatum labris premeret, ne meretricola aut perditis moribus haberetur. Hæc igitur, kal. Aug. 1590. morbo depreſſa ſacerdotem euocauit cui animi noxas aperiret, ſed id fecit, non integrè, vt & in eadem ægritudine nouem alijs vicibus recedente ſacerdote, præſentibus alijs famulis contemptim ridebat hac fermè oratione: Aliud quod agerem non erat, quam vt peccata faterer: adiectis etiam turpibus & inhoneſtis verbis, quibus offenſæ cæteræ, ſingula ad Heram referebant, quæ merito Catharinam increpans, tandem vultu & voce mutatis, amicè rogauit, quænam illa eſſent, quæ patri aperire non vellet. Narrauit illa non difficulter, adiunxitque quoties Patrem in morbo vocaſſet, vt ſe purgaret confeſſione ſtetiſſe ad læuam quendam Æthiopi ſimilem, qui moneret ne fateretur, quod ea peccata leuiſſima eſſent, & nullius momenti, & ex illorum confeſſione à Patre diſſolutior haberi poſſet. A dextrâ verò manu apparuiſſe S. Mariam Magdalenam exhortantem, vt quicquid eſſet liberè euomeret. Accerſitum itaque rurſum Patrem Domina de omni eo, quod acciderat, inſtruxit qui modis omnibus tentauit, vt ad integram animæ expiationem induceret: ſed fruſtra, quo enim exhortabatur magis, eò reddebatur obſtinatior, ita vt nec nomen IESV enuntiare vellet. Alio etiam tempore cum illi ſacram Crucifixi imaginem offerrent, vt in eum intueretur, & animo reuolueret Chriſtum pro nobis cruci affixum, & in cruce mortuum, ſumma cum indignatione, & animi commotione reſpondit. Iam ſcio: ſed quid vultis faciã? Ad quam Hera, vt ad Chriſtum te conuertas, qui admiſſa crimina remittat, ſi fatẽdo recognoſcas. Cui Catharina, obſecro vt mihi deſinatis eſſe moleſtæ. Cũque Hera abceſſiſſet, cœpit amores ſuos, & turpitudinem decantare: durauit-*

que ad dies plures hæc agendi & dicendi ratio, donec quadam nocte, accersita cum ancillis Hera, hæc in verba prorupit. Torqueor & animo angor plurimum ob violatam confessionem. Et ab ea hora vsque ad mediam noctem toto corpore obriguit, vt crederetur mortua: & de humatione & sepultura esset cogitatio sed ad se reuersa accitoque sacerdote, nihil de antiquâ fatendi consuetudine remisit. Tres post horas, paullò ante quã expiraret, exhortata à seruis, vt apprehensa manu Cruce, & cereo sacro nomen IESV inuocaret: respondit: Quis est ille IESVS? eum non noui: ac in vltimam partem lecti reflexa, sedesque audiebatur cum alio quodam, qui tamen oculos fugiebat, colloqui. Ac alia serua, quæ eodem in loco ægra decumbebat vehementer Dominam rogauit, vt in distinctum cubiculum transferretur: quod vt aiebat, laruas quasdem atras videret, quibus admodum terrebatur. Nocte ea, qua Catharina extincta est, domus tota tam fœtido ac putri odore perfusa est, necessarium vt fuerit, cadauer loco patente & aperto exponere: Dominæ etiam frater è cubili brachio extractus est. Ancilla quædam in humeris veluti calce percussa est, pertulitque aliquot dies eius læsionis signa. Equus mansuetissimus alioquin, actus in murum calcibus huc & illuc discurrens tota nocte insanijt. Idem fecerunt & canes multa discursione & latratu. Humato iam corpore, cum ex ancillis quædam locum intrasset, in quo Catharina decubuerat, [illegible] conspecto, sensit in se vas quoddam, quod tabulatis impositum erat [illegible]. Maior præterea pars huius vrbis vidit multo crepitu & sonitu huc & illuc plurimos lateres & tegulas, etiam ad duo millia passuum proijci: non quod in palatio vllus sit later vel tegula, tum, vt pleraque huius vrbis ædificia, omnia, palma tegatur. Ancilla alia spectãtibus multis pede protracta fuit longissimè, etiamsi, quæ traheret, non videretur. Septimo Octobris, cum quædam serua vestiarium esset ingressa, vt inde vestem aliquam sibi sumeret, vidit Catharinam erigentem sese in pedes vt vas quoddam arriperet, fugiente illa tanto impetu vas in murum impulit, vt in mille partes frangeretur. Die insequẽti vestiario annexa fuit Crucis imago chartacea, quæ vno impetu à muro auulsa, in conspectu omnium, tres in partes distracta est. Eodem die cum in hortu Domina cænaret, medius later Panci iniectus, totam cænam euertit: cuius filius annorum quatuor eo ipso tempore clamare cæpit, Matercula, Matercula, Catharina me præfocat, appensisque ad collum sanctorum exuuijs ab ea pœna liberatus fuit. Hæc Dominã coegerunt vt ædes mutaret, & in consobrinæ domum se reciperet, relictis ancillis quibusdam ædium custodibus. Decimo dicti mensis, cum ex ancillis aliqua in officinam dispensatoriam iuisset, sensit se ter à Catharina vocari, quam timore nimio dilapsam exhortatæ sunt cæteræ, vt inuocato Domini nostri auxilio, cereoque sacro accenso regrederetur assumptis duabus, quæ cæteris animosiores videbantur, securè rediit, quam defuncta monuit, vt dimissis alijs, cereo abiecto quod pœnam inferret, sola persisteret. Emittebat Catharina ex omnibus corpo-

ris iuncturis flamma incredibili cum fœtore. Caput cum pedibus ardebat. cincta erat veluti ignita fascia octo aut decem digitos lata, quæ in terram vsque protendebatur, videbaturque libidinis & admissæ turpitudinis pœna & castigatio quadam. Viso hoc spectro tremere. & exalbescere capit serua ad quam infelix defuncta, accede huc. Quoties ego te euocaui; Respondit serua penè exanimis. Bone Iesu, quis non horreat te visa? Quæ cum diceret, in eundē locum descendit formosissimus puer albis vestibus, qui seruam hortatus est, vt posito timore forti esset animo, notaretq; diligenter, quæ à Catharina acciperet, vt in alios euulgaret, ac simulatq; ab hoc loco abcessisset, cōfessione maculas omnes expiaret. Tum hac in verba Catharina, scias inferno me mancipatā, & grauissimis subiectam pœnis, quod cum sacerdoti aduoluerer, vt peccata faterer leuissima tantum referrem, cuiusmodi sunt, quod garrula essem, & loquax, in iram procliuis, & id genus alia: silentio verò inuoluerem libidines, & consuetos cum adolescentibus congressus. Tu igitur disce bene confiteri, & nullum crimen tacere. Horumque vos commoneo, quod ita mihi imperatum sit, cogarque aliorum in exemplum hac verbis aperire. Hactenus Bencius. plura his similia omitto quæ legere licebit apud Martinum Delrio, lib 3. c. 1. q. 7 Magicarum Disquisit.

CAPVT SEPTIMVM.

De personis, quæ ad Particulare Iudicium pertinent & prima quæstio est, de Angelis, tam bonis, quam malis.

Boni ad illud pertinent, illudq; subierunt, vt constat ex felicitate; quam possidere ipsos.	*Similiter illud subijsse malos,*
Docet Christus,	*Insinuant Apostoli,*
Insinuat Raphael Angelus,	*Affirmant Doctores,*
Doctores constanter affirmant,	*Ratio confirmat,*
Ratio confirmat,	*Nec quidquam prohibet,*
Nec quidquam impedit.	*Et vtriq; mox illud subiuerunt*
	Hi à casu, illi à merito.

1. DEmonstratum pluribus est præter Generale & Vniuersale Iudicium, dari aliquod Particulare: proximum est, vt doceamus, *quarum* illud sit *personarum*, siue quorum causæ ibi tractētur, & in genere prima quæstio est; Virū ad illud *homines* tantum pertineant; an quoque naturæ angelicæ. Ratio dubitandi inde accipitur; quòd Particularis Iudicij nomine illud

illud intelligatur à plerisque, quo vel æterna gehennæ supplicia; vel cælestia regni cœlorum gaudia, quibusdam propter sua merita, ante extremum illud atque Generale Iudicium, decernuntur & deferuntur, quod cum in Angelis perfectum videamus; nulla iusta ratio datur, cur à Particulari Iudicio illos excludamus.

2. Alij ipsos ad hoc Iudicium non admittunt; & solis hominibus constitutum volunt; cùm post mortem (quæ in cœlestibus Spiritibus locum non habet) dicatur peragendum. Quidam etiam idcircò Angelos excludunt, quod ipsis, vel certè ipsorum quibusdam, malis scilicet, sua non constet damnatio; nec infernalia adhuc, quæ peccando meruerunt tormenta sust neant.

3. Quærunt etiam, quando hoc Iudicium de Angelis factum esse potuit: & quando singulorum meritis sua reddita merces? Vt longo tempore post merita reddita credatur, dici rectè non potest: Cur enim dilata? Mox autem reddita non videtur; quoniam à supplicijs dixeris immunes fuisse malos, qui tempore Christi deprecabantur *abyssum*, Matth. 8. & rogabant, *ne ante tempus à Christo torquerentur* Lucæ 8. Et bonos eodem Christi tempore non fœlices, propterea facile creditur, quod nemo ante Christum cœlos conscenderit; secundum illud Ioa 3. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis, qui est in cælis.*

4. Sed quæstio potius de nomine, quam de re est. Qui Particulare Iudicium illud dixerunt, quod post mortem cuiusq; exerceatur; rectè spiritus, angelicos excludunt. Qui verò, melius, omne illud arripiunt quò Dei voluntate aut supplicia, aut gaudia pro meritorum qualitate decernuntur & conferuntur, ipsos nec possunt, nec debent excludere; propterea, quòd boni & fruantur iam, & olim fruiti sint sua felicitate; & mali patiantur iam, & olim passi sint, sua tormenta.

5. Neque enim de horum, altero, iam dubium animum Christianus homo debet habere, quamuis & olim fuerit, & iam sit apud quosdam ambiguum, quonam tempore, primum illi fœlices, esse cœperint Dei visione, hi infelices propter infernalis ignis cruciatus. Sed prius illud demonstremus, antequam de hoc inquiramus.

6. Ergò bonis Angelis ad felicitatem nihil deesse, eosdemque Dei visione perfectè frui ex illo Christi, Matth. 18 colligitur, quod Angelos paruulorum dicat *semper videre faciem Patris, qui est in cælis*. Cū enim hæc sit *vita æterna*, Ioan. 17. & *omne bonum*, Exod. 33. *Deum cognoscere, & facie ad faciem videre*, quomodo boni Angeli non felices iudicandi sunt?

7. Idem duobus modis insinuat Raphael, apud Tobiam, ca. 12. primò cum dicit se *astare cum Angelis ante Dominum*: deinde quando docet se *cibo vti & potu inuisibili*, qui ab hominibus videri non potest. An Dominum non videt, qui ante Dominum stat. Potus autem & cibus inuisibilis ille est (suspicor) qui in mensa apponetur, ad quã suos Dominus faciet discumbere, quando seruiens ipsis est ministraturus, Lucæ. 12.

8. Communis iam hæc de Angelorum felicitate est sententia Consulẽdi sunt D. Thomas in 2 I dist. 5. q. 2. ar. 2. Bonauentura atq; AEgidius ibidem dist. 4. & 5. Marsilius q. 4. ibidem Magister, atque Altisiodorensis, lib. 2. Summæ, cap. 3.

9. Seruiunt boni Angeli hominum animabus ad felicitatem quam meruerunt consequendam, easque ad cœlos tendentes ducunt, comitantur, & quibus obsequijs possunt, sequuntur, vt superius dictum est: & ipsis cœli aditus non patebit.

10. Quæ precor, potest iusta esse causa, cur felices credi non debeât. An quia felicitatem non meruerunt? Meruerunt omnium Catholicorum Doctorum consensu, & suffragijs: & quidem egregijs excellentissimarum virtutum actibus meruerunt. An quia meruerũt quidem, sed illius capaces non sunt; sed si qui diuinæ visionis sunt capaces, certè sunt Spiritus angelici, ab omni malitiæ concretione alienissimi, & ad altissimas res contemplandas aptissimi.

11. Fortè differri debuit felicitas, ne Christum ipsi infelicitate præcedant. Sed esto, eò vsque sit dilata, & cum primum concessa certè iudicium particulare illi tum subijsse dici possunt, quod vel iam felices sint, ante Generale illud iudicium, quo omnes beati ad felicitatem sunt assumendi.

12. Verum nec vsque ad Christum eorum felicitas est dilata: quoniã cur differri debuerit, nulla est causa Quod *nemo ascensurus cœlum dicitur, nisi post Christum filium hominis*, de hominum genere accipi debet. Hos Christum præcedere oportet, vt intelligerent nõ suo merito, sed Christi beneficio sibi ostia ad cælestia gaudia patere, quæ peccato primorum parentum, in quibus omnes peccauerunt, fuerunt clausa

13. Idẽ de malis spiritibus sentiendum est nec horum ad extremum iudicij diem damnatio dilata est: iam patiuntur, quam sua superbia & apostasia meriti sunt, pœnam. Colligunt hoc doctores ex D. Petro atque Iuda. Ille sic loquitur, in 2. cap. 2. *Angelis peccantibus Deus nõ pepercit, sed rudentibus inferni detractos tradidit cruciandos.* Iudas verò, *Angelos*, inquit, *qui non seruauerunt suum principatum, sed dereliquerunt*

suum

suum domicilium, id iudicium magni Dei vinculis æternis sub caligine reseruauit.

14. Hinc est, vt pro damnatis, & qui grauissimas pœnas sustineant, Dæmones habuerint viri egregiè docti. Strabus in 3. ad Philip. & Venerab. Beda in 3. D. Iacobi scribunt, *quod quocunque volitent suum secum infernum circumferant.* B. Augustinus, lib. de correptione & gratia cap. 10. & Prosper lib. 1. de vita contemplatiua docent & iudicatos esse & miseros esse. Reliquorum ferè non contraria sententia.

15. Et quemadmodum boni Spiritus sua obsequia præstant animabus beatis, quæ hinc ad paradisi gaudia transeunt, ita sua præstant mali impiorum animabus, qui infernum petunt, eorum sunt duces & vectores. An fortè ipsi ab inferni pœnis liberi? Locus ille pœnarum paratus est Diabolo, & Angelis eius. Matth. 25. ibi vt sedes habent, ita vt tormenta sustinent.

16. Nullam rationem video, cur ipsorum supplicia dilata esse credere debeamus, quemadmodum nullam diximus, ob quam hominibus post mortem sua differantur, quoniam, *quod in hominibus mors est, in malis Spiritibus est à diuina gratia casus*, quemadmodum Damascenus loquitur, lib. 2. de fide Orthod. cap. 4.

17. Nec deprecatio, qua Lucæ 8. quidam petũt *ne mittantur in abyssum* ipsos docet à gehennæ supplicijs esse liberos. Non supplicia deprecantur, sed suppliciorum locum, quem prius supplicium augere sciunt, quoniã pro aliqua fœlicitatis suę parte habent, si vagari liberè possint, & miseros mortales diuexare, atque à Christo abducere quod in abysso non conceditur. Nequam.

18. Sic quod dicunt se *à Christo ante tempus torqueri* Matth. 8. nõ significat eos tunc vel ante tortos non fuisse. Futuram torturam, quæ prioris (quæ iam eos premebat) auctuarium quoddam est, timent, quam ex inferni carcere habent. Quocirca idem petunt, dum ne *in abyssum mittantur*, flagitant, *ne ante tempus torqueantur.*

19. Itaque non probatur sententia Iustini, dum in Apolog. 1. & 2. sæpius repetit Dæmones igni sempiterno *non traditos, sed tradendos aliquando*, nec Irenæi, qui lib. 5. docet Diabolum *ante Christi aduentum nunquam Deum blasphemasse*, quod suam tum adhuc ignoraret damnationem: ab Apostolis autem & Christo didicerit tandem, ignem æternum sibi paratum esse, nec Epiphanij in Hæresi Sethianorum, vbi docet Dæmones non modo ignorasse suam damnationem, sed etiam *salutem per Christi aduentum sperasse*, desperasse vero tum, cum pro se atque in sui gratiam nihil à Christo fieri obseruarent.

20. Sunt alij Patres, qui eosdẽ dicunt *non ignorare sua futura tormenta*: inter quos sunt Ambrosius in cap. 8. Lucæ, Hieronymus atque

Chrysostomus in 8. Matthei Augustinus lib. 8. de Ciuit Dei, c. 23. Gregorius 4. Moralium cap. 10. & 4. Dialogorum cap 29. Bernardus item in serm. de Malach. verum per hoc quod dicũt nõ *ignorare ipsos futura tormenta*, non à præsentibus eosdem absoluunt. Præsentem iam habent carnificinam: futuram exspectant maiorem, quando in abyssum mittentur, & omnis vagandi, hominesque vexandi facultas auferetur.

21. Habent igitur suam fœlicitatem boni spiritus, habent suum infernum mali spiritus. An habuerunt *semper*, vel, *quando* primum habere cæperunt? Non habuerunt semper quia non ita creati, vt hi essent felices, illi miseri. Ad miseriam suam hi suis peccatis peruenerunt: & fœlicitatem suam illi suis operationibus diuina gratia adiuti, obtinuerunt.

22. An verò *mox* postquam peccarunt, illi sua supplicia peccatis debita senserunt? hi ad cœlorum gaudia sunt assumpti statim postquã gaudia illa sunt promeriti? vtrorumq; volunt quidam mercedẽ dilatam alij dilatã malorum tantum ad vltimum huius mundi diem, quo Generale iudicium instituetur. Nos superius vtrisq; mox dilatam astruximus. Itaque & Dei visione mox fuerunt fœlices boni spiritus: & infelices atq; miseri, damnatorum, quod visio illa ipsis sit subtracta & infernalibus fuerint incendijs traditi.

23. An quoquè vtrisque constitit mercedis, quam receperunt, æternitas? De bonis vix licet dubitare, propterea quod visione Dei fœlices esse nequeant & ignorare vtrum constans sit perpetuaque & fœlicitas. De malis forsitan quis dubitauerit. quod pœnas pati contingat, & ignorare, quanto tempore illæ perferendæ. Quocirca inuenti sunt, qui cum Origine illos eripiendos aliquando docuerunt.

24. Verum probamus magis, quod quemadmodum boni se perpetuã fœlicitatem ingressos cognouerunt, quando fœlicitatem sunt consecuti; ita cognouerunt impij perpetua duratura supplicia, quę mox à perpetrato peccato experiri cæperunt, vt ob id intellexerint & se miseros; & quemadmodum B. Augustinus atque Prosper docent, esse *damnatos*.

25. Cur enim ignorare debuerunt, æterna esse quæ paterentur supplicia? Fortè peccatum quod perpetrarunt, tantum non fuit, vt æterna ipsi supplicia deberentur? At lethale nullum est cui hæc non iustissimè debeatur; ob grauissimam, quæ Deo infinito infertur, iniuriam. Fortè poterunt à peccato resurgere, & in gratiam cum Deo redire? At ita tenaces sunt eorum cogitationes, ita obduratæ volun-

voluntates, vt ab eo, cui se applicant, diuelli se nulla ratione patiantur.

26. An igitur *iudicati* dici possunt? Quid prohibet non video, cum & sententiam Dei omnia iudicantis intellexerint, & quæ Iudicium sequi soleant, supplicia experti sint & experiantur. Cæterum, quonam modo iudicati dici debeant, atque à quo Iudice, &c. posterius dicetur.

27. Ex dictis inferimus, quod spem salutis nunquam habuerint, à tempore, quo à Deo reiecti fuerunt: nunquam pro peccati perpetrati expiatione quidquam præstiterint: nunquam Deo supplices facti sint: à Deo manserint semper auersi: eius sint hostes & esse se declararint: & quibus modis possunt, honorem eiusdem obscurarint nequissimi, in omnem æternitatem permansuri Nequam.

CAPVT OCTAVVM.

An in alia vita ad tempus, ob maculas quasdam, purgandi hominum Spiritus mox à morte hoc Particulare Iudicium subeant.

Subire credi debet, cum conditionem suam non ignorent. Nam
Se non esse in numero fœlicium cognoscunt ex malis, quæ patiuntur, & loco, vbi patiuntur.
Nec esse in classe damnatorum intelligunt facilè.
Ex habitibus super naturalibus quos habent,
Ex loco vbi degunt,
Ex pœnarum socijs,
Ex occupationibus & studijs,
Ex subsidijs, quæ postulant à viuis.

1. QVamuis Particulare Iudicium Angelos subiuisse dici possit; ad *homines* tamen maximè illud pertinet, de quibus etiam præcipua nostra disputatio est. Quoniam verò hominum gradus varij sunt, vtrum *omnes* illud ingredi oporteat quæstio est. Neque enim necesse est, vt si pro hominibus particulare Iudicium institutum esse dicamus, mox omnes ad illud admittamus.

2. Gradus autem hominum, de quibus controuersia est, non secundum ætatem distinguendi sunt, quam alij virilem & adultam habent, alij teneram & infantilem. Neque secundum sexum, in masculinum & fœmininum. Neq; secundum progenitores, quos quidam habent generis claritate illustres; alij obscuros & humiles. Neque secundum fortunæ, corporis aut animæ dotes; sed secundum

conditionem, qua ex hac vita discedunt, & rectè, quoniam Iudiciū post hanc vitam instituitur; & in eodem merces tribuitur hominibus prout status, in quo discedunt, requirit.

3. Discedentium verò ex hac vita quadruplex est conditio. Quidam ex hac misera & ærumnosa, quam in morte deponunt, transeunt mox ad felicem vereque beatam. Quidam propter peccata, quæ perpetrarunt, & dignis pœnitentiæ operibus non expiarunt, mox rapiuntur ad infero, æterno gehennæ igne cruciandi. Sunt tertij, qui nec mox ad cœlum ascendunt; quod à næuis & maculis prius sint purgandi: nec remittuntur ad infernum; quòd Dei sint amici, Dei gratia instructi, & de peccatis quidem pœnitentiam egerunt, verum tamen non tantam, quantam illa meruerunt. Quarto sunt, qui cum solo originali ex hac vita discedunt hi à cœlo peccati onere prohibentur: nec tamen patiuntur cruciatus inferni; quia per se nihil deliquerūt: nec etiam expiantur igne purgatorio; quia ille Dei tantum amicis purgandis seruit in quorum numero hi nō sunt. De duobus horum generibus quæstio est.

4. De quibus vero? Non de primis illis atque secundis; quoniam de horum Iudicio non dubitamus, hos sua mox sequitur merces, perpetua scilicet fœlicitas, & damnatio perpetua. Dubitatur à quibusdam de tertijs & quartis: quod tertij, quamuis sciant, sentiant se pati, status tamen sui conditionem ignorent; quarti eandem ignorent, quamuis tormenta nulla experiantur.

5. Omnis igitur nostra occupatio in eo erit, An qui ex hac vita discedunt, cum quibusdam næuis, in alia vita expurgandi, pueri item cum solo Originali, de statu suo mox certi reddantur: sciantque illi, quod ad tempus pœnas habeant sustinere ijsque persolutis ad cœlum assumendi sint: hi vero illam suam esse conditionem, vt perpetuo, diuino conspectu carere debeant, ob peccatum quod in primo omnium parente perpetrarunt. Hoc enim si constitutum fuerit, non minus de horum Iudicio, quàm priorum illorum rectè quis dubitauerit. De purgandis primum dicamus.

6. Hos ergo de statu incertos esse docuit aliquando Lutherus, quemadmodum patet ex articulo 38. damnato à Leone, X. Idem senserunt ex Catholicis Michaël Baius, lib. 2. de meritis operum, cap 8. Sed certos eosdem esse idcircò rectius iam à cōmuni Theologorum schola docetur, quod plura in se ipsi defunctorum Spiritus argumenta inueniant, quibus ijsdem persuadeatur se in eo statu degere, à quo necessariò aliquando ad cœlorum gaudia sint assumendi.

Pri-

Primum cognoſcunt ſe non fœlices eſſe An fœlices eſſe diciue poſſunt; & ſimul grauiſsimas Purgatorij pœnas ſuſtinere? fœlicitatis illa conditio eſt, vt omne malum excludat; nullum, nec minimum, ſecum admittat. Accedit quod locus vbi degunt, eoſdem id doceat, quamuis tam graues pœnas etiam non ſuſtineant. Neque enim ignorare poſſunt, non ſe ſurſum aſcendiſſe. poſtquam ex hac vita diſceſſerunt; ſed deorſum. ſub terras veniſſe; atque eò loci degere, vbi quæ beatis parata eſt fœlicitas tribui non ſolet. 7.

Sic quoque cognoſcunt non prorſus infelices eſſe, & deſperatæ ſalutis, atque hoſtes diuinæ Maieſtatis, quoniam quibus inſtructi ſunt cognoſcunt in ſe, ſupernaturales habitus fidei, ſpei atque charitatis; quorum ea conditio eſt, vt in prorſus miſeros deſperatoſque homines non cadant. 8.

Forte dictis habitibus inſtructi non ſunt? Omninò ſunt. Etenim illorum quorundam ea eſt ratio, vt homines in alia vita non deſerant qualis eſt charitas, de qua Apoſtolus, 1. Corinth. 13. *Charitas nunquam excidit.* quidam etſi deſinere poſsint in alia vita, non tamen deſinunt, niſi in eorum loco præſtanti ex quid ſubſtituatur; qualis eſt fides, cui in illa vita viſio ſuccedit. 9.

Fortè dictis habitibus inſtructi quidem ſunt; ſed tamen ignorant ſe inſtructos eſſe? Poſſunt id in hac vita ignorare: veruntamen non in futura. Si enim aliquid cognoſcunt Spiritus illi, quid minus, quam in ſe exiſtentes habitus poſſunt cognoſcere? Quos tamen in hac vita non cognoſcunt; quòd alius ſit modus intelligendi animarum & ſpirituum ſeparatorum; alius quando ipſi corporibus ſunt incluſi. 10.

Vehementia dolorum, & cruciatuum, quos patiuntur, fortè impedit, ne quam alioquin poſſunt, non intelligant, & attendant ſuæ vitæ conditionem? Non impedit. Diuitem epulonem non impediuit in inferno, Lucæ 16. impediet hos in Purgatorio? Quod hac in vita ex doloris intenſione ratio atque iudicium impediatur, ex læſione contingit corporalis organi ibi, quia anima nullum corporale organum habet, id timendum non eſt. 11.

Ex loco etiam vbi degunt conijciunt ſecum deſperatum non eſſe; ſed certam ſpem ſalutis ſupereſſe. Alium ſuum cognoſcunt ab inferno locum, quamuis vtrobique idem vnuſquè ſit ignis, inferior eſt damnatorum; ſuperior ille, qui purgandis Spiritibus ſeruit. 12.

Certius idem intelligunt ex pœnarum ſocijs. Damnatorum ſocij ſunt damnati, & immundi Dæmonum Spiritus, à quibus vſque 13.

 ad.

CAPVT NONVM.

An qui cum solo peccato Originali hinc discedunt Infantes Iudicium sustineant Particulare.

Non patet his infantibus aditus ad cœlum.
Ob peccatum quod habent,
Atq; ita docent Patres & concilia,
Nec aliud habent scripturæ
Sed tamen non traduntur pœnis infernalibus cum per se Deum non offenderint.
Medius igitur ijs status erit inter beatos atque damnatos.
Teste Nazianzeno,
Cui fauet ratio,
Nec obstat quicquam.
Hunc medium statum cum cognoscant eiusq; causam, & cognoscãt statim à morte, non malè dicitur eos à morte particulare iudicium subire.

DE Infantibus, qui cum solo Originali peccato hinc discedunt, maior est difficultas. Omninò hos quis à iudicio hoc dixerit excipiendos, propterea, quod in iudicio vel æterna vita decernatur, vel perpetuum supplicium, quemadmodum 25. Matth. significat Dominus. Neutrum enim horum apud hos infantes locum habere potest. Vita siquidem æterna non sunt digni: vt verò perpetuum supplicium sustineant quis facile dixerit eos, qui, per se Deum, qui suppliciorum iustus est author, nunquam offenderunt? 1.

Deinde iudicium de actibus omisionibusque instituitur: in eodemque quæ quis aut gessit, aut gerere debuit reportabit, quemadmodum post Dominum Matth. 25. docet sanctissimus Paulus, 2. Co. 5. quid verò infantes mali gesserunt? quid boni, quod præstare potuerũt, emiserunt? illi imprimis qui antequam hanc lucem aspexerunt, vitam reliquerunt? 2.

Distinguunt Doctores duplex iudicium, alterum vocant *discussionis* alterum *damnationis*. Ibi singulorum merita discutiuntur, hic meritis digna præmia decernũtur. Distinctio est in scholis recepta Neutrum apud hos Infantes locum habet Non primum, quia nulla hic quæ discutiantur, merita Non secundum: quia damnatio cessat, vbi nulla merita . . . 3.

His, atque his similibus rationibus permoti viri non leuiter docti, infantes hos, & quicunque cum solo Originali discedant ex

hac vita, prorſus excludunt à Iudicio, non hoc particulari tantum, verum etiam à futuro illo in ſeculorũ fine, Vniuerſali. Quid quod quidam eosdem nec quidem comparituros velint in Vniuerſali? Alij comparituros in eodem concedant, verum non vt iudicandos, ſed vt pompæ Iudicialis ſpectatores? Sunt quoque, qui in illo velint iudicari, verum tamen non per ſe, ſed in ſuo capite, quemadmodum in ſuo capite peccauerunt.

5. Nos, quod ad præſens Particulare Iudicium (de quo noſtra hæc Diſputatio eſt) attinet, rem conſtare poſſe exiſtimamus, ſi duo definiamus. Alterum eſt, quænam in futuro ſeculo ſit conditio eorum qui ex hac vita, cum ſolo Originali diſcedunt. Alterum, vtrum cõditionem hanc illi, qui hinc diſcedunt, intelligãt. Nam aliquam eorum firmam ſtabilemque oportet eſſe conditionem: & vix licebit dubitare, illos poſſe dici iudicari, ſi quæ ſua ſit conditio, certò cognoſcant.

6. Ergò de Conditione illorum qualis illa ſit, vnum certum & indubitatum eſt apud verè Catholicos, omninò hos infantes extra ſaluãdorum ordinem eſſe, nec ſpem vllam habere, quod felici Dei viſione ſint perſruituri aliquando. Nam cum hæc nõ niſi mundis corde tribuenda ſit, & quos nulla peccatorum ſarcina grauat, quomodo felices aliquando erunt, qui onus peccati quod in primo parente contraxerunt, nunquam deponunt.

7. Vtrum verò hic dubium? An quod peccatum habeant? an quod cum peccato Dei viſio, & felicitas nequeat ſubſiſtere? Illud citra æternæ ſalutis diſpendium negare nemo poteſt: hoc docet ſanctiſsimus Ioannes, quando aſſerit in Cœleſtem illam Hieruſalem *non intrare aliquid coinquinatum, aut immundum*. Apocal. 21.

8. Forte in alia vita ſpes eſt veniæ peccati Originalis obtinendæ. Si quidem illa eſſet, ſpes quoq; obtingendæ fœlicitatis aliquando eſſet. Verum quod in hac vita peccatum non remittitur, eius condonatio & remiſsio in futura fruſtrà exſpectatur. *Vbicunque ceciderit lignum*, dicitur Eccleſ. 11. *ſiue ad auſtrum, ſiue ad Aquilonem, ibi erit.*

9. Atque hæc Sanctorum Patrum vna eſt ſententia. *Nulla ſalus æternæ* inquit B. Auguſtinus, lib. 1. de Peccat. meritis, & remiſſ. cap. 23. *præter baptiſmum Chriſti, promittatur infantibus; quam non promittit ſcriptura diuina, humanis omnibus ingenijs præferenda.* Et S. Fulgentius, lib. de fide ad Petrum, cap. 3. *Paruulos*, inquit, *quibus nulla poſſunt vel bona vel mala ineſſe propria merita voluntatis, inſolubili nexu æterna damnatio retinet.* Et B. Anſelmus, lib. de conceptu virginali, ca. 27. *Si Originale peccatum*, inquit, *eſt aliquod peccatum, neceſſe eſt omnem hominẽ in eo natum*

illo

non dimisso damnari. Hinc quoque Beatissimus Bernardus, epist.191. ad Innocentium docet. *Infantes perire, si non baptizentur.*

10. Nec ab hac Patrum sententia discedunt Concilia. Palestinum, teste B. Augustino in Epist 106. ad Paulinum, compulit Pelagium anathematizare, *infantes, etiamsi non baptizentur habere vitam aeternam.* Carthaginense, in Epist. apud Augustinum. 90. *Quicunq; ,* inquit, *negat paruulos à perditione liberari per baptismum Christi, & salutem percipere sempiternã, anathema sit.* Milleuitanum, in Epist 92. ad Augustinũ similia habet. *Pueros,* inquit, *paruulos, si nullis innouentur Christianæ gratia sacramentis, habituros vitam æternam, nequaquam præsumptione contẽdunt.* Hinc & florentinum Concilium, in vltima sessione, docet illorum animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo Originali discedunt, *mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendos.*

11. Nec aliud docent nos Scripturæ. Non vult Dominus, Ioan. 3. *introire in regnum Dei, qui renatus non fuerit, ex aqua & Spiritu Sancto.* Idem eodem cap. sic loquitur. *Qui credit in filium habet vitam æternam: qui autem incredulus est filio nec videbit vitam, sed ira Dei manet super eo.* Sic & Apostolus ad Rom. 5. dicit *per vnius delictum in Omnes transire damnationem.*

12. Hoc ergo certum est: Dubium verò apud quosdam, Vtrũ prætetquã ad fœlicẽ visionẽ non admittuntur, ad infernalis quoq; ignis pœnas relegentur in æternum cum Dæmonibus cruciandi? an potius alia quædam media, sit ipsorum inter damnatos, atque fœlices conditio: vt videlicet, nec pœnas infernales ferant, nec fœlici Dei fruantur conspectu. Atque horum prius si constiterit, fortassis ad propositam quæstionem in promptu erit responsio. Quis enim dubitabit iudicari, si constitutum certumque sit perpetuis gehennæ ignibus mox à morte tradi cruciandos?

13. Quid verò? In horum damnatorum classe sunt nostri infantes? Sentiunt ita quidam, iidem à sua parte existimant stare & Patres quosdam, & Sacratissimas Scripturas; grauia in rebus Theologicis præsidia.

14. Ex Patribus producuntur præcipuè duo; B Gregorius, atque Augustinus, Gregorius ita loquitur, 9. Moral. cap. 16 *Nonnulli,* inquit, *prius à præsenti luce subtrahuntur; quam ad proferenda bona malaue merita actiua vita perueniant, Quos quia à culpa originis, sacramenta salutis non liberant; & hic ex proprio nihil egerunt, & illuc ad tormenta perueniunt.* Et infra. *Perpetua quippe tormenta percipiunt, qui nihil ex propria voluntate peccauerunt.*

15. B. Augustinus copiosior est in hac materia. Libro primo de O-

 rigine

rigine animæ, cap. 9. *Non baptizatis paruulis*, inquit, *nemo promittat inter damnationem regnumq; cælorum, quietis vel felicitatis cuiuslibet, atque vbilibet medium locum, hoc enim ijs hæresis Pelagiana promisit.* Et Serm. 14 de Verbis Apostoli: *Nullus*, inquit, *relictus est medius locus, vbi ponere queas infantes. De viuis & mortuis iudicabitur; alij erunt ad dextram, alij ad sinistram. Non noui aliud. Si ergo dextra erit & sinistra: & nullum medium locum in Euangelio nouimus; ecce in dextra regnum cælorum est. Percipite*, inquit, *regnum: qui ibi non est, in sinistra est. Quid erit in sinistra? Ite in ignem æternum.*

16. Scripturæ proferuntur illæ; quæ *paleas*, (quales hi infantes sunt, non enim triticum sunt) docent *mittendas in ignem æternum*. Matth. 3. Angelos in consummatione sæculi, eos *qui iusti non sunt, à iustis separaturos, & missuros in ignem*, Matth. 13. ijs qui à sinistris erunt, vt paruuli erunt, audituros, *vt discedant in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius*: denique *omnem arborem, quæ fructum bonum non facit, exscindendam, & in ignem mittendam*, Matth. 3.

17. Sed tamen ab hac sententia plerique nostra ætate discedunt: existimantque alienum à diuina bonitate atque clementia, vt in æternum infernalis ignis supplicia velit tolerare eos; qui nulla sua propria culpa diuinam maiestatem offenderunt. Itaque pœnam *sensus*, (quam ignis affert) à pœna *damni* distinguunt; quod illa prauæ cõuersioni debeatur, hæc auersioni, & cum in pueris conuersio praua nulla vnquam fuerit: pœnam inquiunt *sensus* non percipient vllam habebunt solam pœnam *damni*. Ita illi.

18. Sic locum horum puerorum à damnatorum loco distinguunt. Cur, quæso, ob causam aliam; quàm, quod qui damnatos cruciat ignis, nihil agat in pueros? Quid enim si vnus idemque ignis, vtrosque torquet, distinctis locis constituuntur?

19. Apocalypsis 18. pro quantitate deliciarum decernitur quantitas tormentorum. *Quantum glorificauit se, & in delitijs fuit*, inquit Angelus, *tantum date illi tormentorum.* At delicias experti non sunt Infantes; experientur tormenta, & quidem perpetua ignis infernalis? qui paratus est Diabolo & Angelis eius?

20. Ignem & vermem coniungit Isaias, cap. vltimo: & post Isaiam Dominus, Marci. 9. *Vermis eorum non moritur, & ignis eorum non extinguetur.* Ergò quia vermem mordentis conscientiæ non sentient paruuli, nec experientur torquentem ignem.

21. B. Innocentium illi in hoc sequi videntur hi Authores, hic in Epistola decretali, quæ habetur libro 3. Decretalium, Titulo de Baptis. & eius effectu, cap. Maiores, docet *pœnam peccati Originalis esse ca-*

sse carentiam visionis diuinæ, actualis autem gehennæ perpetua cruciatum. Quo loco per cruciatum gehennæ non potest intelligi nisi pœna *sensus*, quæ pœnæ damni est opposita.

22. Medius igitur status, inter beatos, atque ad inferorum cruciatus damnatos, his pueris concedetur. Nec Dei visione dicentur fœlices: nec ignis infernalis cruciatu infelices. A visione beata, Dei prohibet ipsos peccati originalis onus, quod habent Non patiuntur cruciatus infernalis ignis; quia sentire non debent cruciantem pœnam, qui non senserunt afficientem voluptatem. Vitam agent igitur non prorsus miseram, quamuis non fœlicem.

23. Pro hac sententia est insignis B. Gregorij Nazianzeni authoritas. Ille in Oratione in S. Lauacrum, tria genera hominum sine baptismo decedentium esse dicit: quorum alij baptismum contempserint: alij ex negligentia propria emiserint: alij hoc est, infantes, aliorum negligentia illo caruerint. De horum omnium pœna post hanc vitam ita pronunciat. *Existimo*, inquit, *futurum, vt primi quidem, cum aliorum scelerum, tum etiam baptismi contemptu pœnas luant. Alij autem pœnas quidem, sed leuiores pendant: vt qui non tam animi prauitate quā stultitia à baptismo aberrarint. Postremi deniq., nec cœlesti gloria, nec supplicijs à iusto iudice afficiantur; vtpote qui licet baptismo consignati non fuerint, improbitate tamen careant; atque hanc iacturam passi potius fuerint, quam fecerint. Neque enim quisquis supplicio dignus non est, protinus honorem quoque meretur. Quemadmodum nec quisquis honore indignus est, statim etiam pœnam promeretur.* Ita Nazianzenus.

24. B. Augustinus lib. 5. in Iulianum, cap. 8. sic loquitur. *Ego autem non dico paruulos sine Christi baptismate morientes, tanta plectendos esse pœna; vt ijs non nasci potius expediret.* Et infra. *Quis dubitauerit paruulos non baptizatos in damnatione omnium leuissima futuros? Quæ, qualis, & quanta erit, quamuis definire non possim; non tamen audeo dicere, quod ijs vt nulli essent, quam vt ibi essent, potius expediret.*

25. Et ratio hîc seruire potest. Propter Originale peccatum non iniungitur in Ecclesia hominibus baptizandis, quamuis adultis, vlla satisfactio pœnalis; neque iubentur propter peccatum illud vllam animo tristitiam doloremque concipere. verisimile igitur est, nullam ipsi in futuro seculo respondere sensibilem pœnā; sed beatitudinis sempiternæ tantum carentiam.

26. Verisimilius hoc ex eo fit, quod nemo cruciatus perferat, idcirco, quia virtutum habitibus careat, aut ad mala pronus sit, atque procliuis: sed quia malè operatus est: quis enim à magistratu suspenditur, qui habitu iustitiæ caret, aut ad furta pronus est? Qui fu-

catum, quod in primo parente contraxerunt. Docet hoc B. Gregorius 9. Moral cap. 12. loquens enim de Christo in Generali iudicio iudicante. *Quosdam*, inquit, *tunc errore culpæ originalis astrictos, etiam sine operibus damnat*. & B. Augustinus, serm. 14. de verbis Apostoli, *vbi docet paruulos resurrecturos ad iudicium & iudicandos.*

Adde quod eandem quoque poterunt cognoscere, *ante illum diē*: idque partim aliorum relatione, partim ex affectibus quos in alia vita ipsi obseruabunt. Et quid prohibet dicamus ab ipsis etiam Spiritibus angelicis, à quibus ad destinatum locum transferuntur, eandem ipsos intelligere. 32.

Hæc fieri *possunt*: Admodum autem est verisimile ipsos quoque *mox à morte* suam hanc conditionem agnoscere, non minus quam illos, qui vel Dei gratia, cœlestibus gaudijs perfruituri, vel in peccatis, quæ perpetrarunt, perpetuò cruciādi, hinc discedunt. Quidni hoc dicamus? 33.

Fortè mox à morte cognoscere nequeunt. At quemadmodum vltimo Iudicij die poterunt, & postquam aliquādiu in illo sæculo fuerunt, possunt, ita mox à morte possunt cognoscere. Neq; enim tunc minus apti sunt ad intelligendum quā temporibus sequentibus: & quemadmodum sequentibus temporibus sunt, à quibus possunt intelligere, ita mox à morte esse possunt. 34.

Fortè prohibet mœror & tristitia, qui eosdem affligeret, cum vt affligantur non meruerint. Sed post doctissimum Soto noster Bellarminus, Tom 3. lib. 6. cap. 6. non existimat inconueniens, si eos tristitia affici dicamus. Quamuis partim ex diuina prouidētia, partim ex prudentia & rectitudine voluntatis horum paruulorum fore credat Zoares Tom. 2. in 3. partem D. Thomæ Disp 57. sect. 6 vt non sentiant tristitiam, nec dolorem, de beatitudine amissa: sed omninò sint conformes diuinæ voluntati: & contenti ijs bonis naturalibus; quibus præditos illos volet Deus Opt. Max. 35.

Hinc iam, ad propositam quæstionem, quid respondendum sit, clarum est. Respondendum & hos paruulos particulare iudicium subire, ipsosque mox à morte Dei sententiam intelligere, qua in perpetuum à felici Dei visione propter peccatum Originale arceantur. 36.

Nec assertioni huic obstat, quod in iudicio, vel vita æterna, vel sempiternum supplicium iudicandis decernitur, Matth. 25. quoniam ad eos hæc pertinent, qui ob propria mèrita damnantur, in quorum classe Infantes non sunt. 37.

Sic necesse non est, vt de actibus tantum Iudicium instituatur: 38.

Ad Iudicium sufficit, quidquid dãnationis, siue ab æterna vita exclusionis, causa iusta esse potest, siue illud sit in genere actuum vitiosorum, siue habituum prauorum. Atque ita ad secundum argumentum responsum sit, quod superius Thesis. 2. protulit.

9. Iudicium vero hoc quod subeunt paruuli & *discussionis* erit, & *damnationis*. Quoniam quamuis sine operibus damnabuntur, damnabuntur tamen ob peccatum quod habent: seque iustè hoc nomine damnari, id est cœlesti gloria priuari intelligent, quemadmodum dictum est.

CAPVT DECIMVM.

De negotijs & causis in Particulari Iudicio discutiendis: & principio, An quædam ad illud pertineant in eodemque tractentur.

Dubium nullum quin Animarum ibi causæ & negotia tractentur, cum	*3. Aut distrahantur magnitudine gaudij*
1. Vi intelligendi separatæ omnes polleant.	*& Iudex omnino credi possit velle iudicandos scire, iustam esse,*
2. Nec doloris vehementia perturbentur.	*quam singulæ reportant mercedis retributionem.*

1. CAusas & negotia vocamus, res, quæ in Iudicijs tractari solent: & quæ propter vel præmia vel supplicia decernuntur. Quæ tractari in iudicijs dicuntur, quãdo illa inter iudicem ex vna parte, & Reum siue iudicandum ex parte altera, discutiuntur. De his duplex quæstio est: Altera, sintne aliquæ causæ in Particulari Iudicio tractandæ. Altera, quæ illæ causæ. Vtraque difficultatem aliquam habet, prior forsitan maiorem.

2. Maiorem, inquam, ob duplicem causam, vna accipi potest ex parte Rei siue Iudicandi, altera ex parte Iudicis. Rei, forsitan in Iudicio est illa conditio, vt nullas causas posit intelligere, nec ad eas aduertere. Iudex forsitan, nolet causas discutere, sed in Particulari Iudicio tantum præmia singulis mercedemque tribuere, causarum verò cognitionem reseruare in vltimum atque Vniuersale Iudicium.

3. Et posterius hoc non conuenienter fieri dixeris. Quid enim necesse est cum singulis priuatam disputationem instituere, quando vna dies ventura est in qua omnium oportet causas discuti? sufficit iam à morte singulis retribui, quod suum est, in die illa intelligetur quam iusta fuerit retributio.

Posterius illud, quod ex Iudicandi conditione accipitur, duobus modis videtur fieri posse: aut ab intrinseco, vt si animæ nostræ post mortem ea sit conditio, vt percipere nihil valeat: aut ab extrinseco, vt si post mortem dicatur obruenda magnitudine vel suppliciorum, quæ malis afferentur, vel gaudiorum, quę boni ex Dei visione percipient. 4.

Et vtrumque fieri etiam quis facilè crediderit, prius quidem illud, propterea, quod anima in intelligendo subsidio corporis indigeat, quod in morte deponitur: posterius idcircò, quod etiam in hac vita accidere obseruemus, vt nunc doloris, nunc voluptatis magnitudo mentem vehementer distrahat, & non rectè quod iudicet, impediat. 5.

Prior ergo quæstio ex trium pendet resolutione. Primum est, Vtrum anima corpore soluta, officia intellectus atq; ingenij valeat exercere. Alterum, An si posit, in his non impediatur externis alterius, vitæ, aut supplicijs, aut gaudijs. Tertium, posito quod & posit, & non impediatur, An Iudex velit iusti Iudicij mox à morte innotescere mortalibus causas, & nō easdem ad generale iudicium differri. Si enim horum vel vnum deficiat nullus diiudicationi causæ locus relinquetur Singula ergò breuiter expendamus. 6.

Igitur in primo illo difficultas magna non erit. Non illa animæ nostrę à vinculis corporis solutę conditio est, vt intelligendo percipere valeat nihil. Postulat quidem corporis subsidium in hac vita: veruntamen non in futura. Quemadmodum non vnum subsistendi statum, ita nec vnam operandi, siue intelligendi, rationem habet. Existere potest in corpore: existere potest sine corpore. Et sicuti dum existit in corpore, corporis subsidio iuuatur vt intelligat: ita dum existit sine corpore, subsidio corporis vt intelligat, non indiget. 7.

Manet ipsi suæ vires integræ; quæ in ipsa immediatè suas habet sedes, intellectus scilicet, & voluntas: an tāto tempore, quo corpore soluta est, illæ sunt otiosæ? perpetuum quasi somniabunt somnium, donec ad corpus redeat anima? anima à dormientibus gliribus nihil differret? Pulchrè B. Hieronymus ad Pammachium, *incorporalem*, inquit, *& æternam animam, in modum glirium immobilem, torpentemque sentire non possumus.* 8.

Nec ipsos rerum Magistros, Philosophos loquor, hæc res latuit. Id breuiter dictum sit, neminem animæ separatæ cognitionem negare, qui ipsi immortalitatem tribuit. Quid verò mirum? *Nihil in rerum natura cohærere valet, absq; operatione aliqua, tanquam fine sui esse*: vt

docet Philosophus 2. de Cœlo, tex. 17. nec igitur anima separata existens sua operatione carebit.

10. Atque hoc de omnium hominum anima dixerim, non illorum solum, qui diutius in hac vita sunt peregrinati, & hic specierum, quibus in intelligendo vtimur, thesaurum compararunt, verum etiam eorum, qui vel in vtero materno moriuntur, vel vbi hanc vitam ingressi sunt, mox per mortem deserunt, antequam quidquam scire potuerunt. Nulla prorsus est, quæ officio intelligendi in vita illa sit destituta.

11. Sed tamen in his posterioribus difficilius intelligitur, qua ratione post mortem intelligant: in prioribus nō item. Quia cum intellectio sine speciebus & simulachris rerum, quæ intelliguntur, non fiat, hi ijs vti poterunt, quas exercitio huius vitæ partas ad aliam transferunt. at quibus vtentur illi priores? qui hinc nullas secum ferunt & quorum intellectus est veluti tabula rasa?

12. Nec his eædem deerunt. Et quidam quidem ab anima docent easdem emanare naturaliter, quorum sententiam non improbabilē existimat noster Fonseca, lib. 2. Metaph. cap. 1. q. 2. sect. 7. ad 6. sed rectius dicitur diuinam prouidentiam hic animabus non deesse: quemadmodum illa in necessarijs deest nullis rebus. Deus igitur naturæ author, tot species animabus conferet, quod opus habebunt in illa vita ad intelligendum. Decet hæc S. Thomas, 1. part. q. 89. a. 1. ad 3. & post Thomam Thomistæ.

13. Ex se igitur anima non impeditur in Iudicio. An impeditur superueniente dolore atque gaudio, ne ad Iudicies sententiam attendat; suasque causas & conditionem intelligat. Si quidem constitueris animam corpore exutam, prius Iudici sisti, sententiamque accipere: postmodum verò vel ad supplicia rapi, vel imbui cœlesti visione, difficultatem magnam non videberis sentire: quia dolor vel gaudium futurum: præsentem animæ aduertentiam non tollit. Sed quid si cum sententia & Iudicio supplicium, vel gaudium sit coniunctum? & anima, postquam corpus deposuit supplicium mox sentiat, vel gaudio mox perfundatur?

14. Nec tunc quidem ipsa impedietur, ne ad causas, conditionemque suam attendat. Hoc cum ex multis alijs, tum ex ipsis animabus, iā fœlicibus, atque pœnas etiam alterius vitæ sustinentibus manifestum est. Etenim si iam in medijs flammis constitutæ, sibi præsentes esse possunt: & possunt esse præsentes, cum torrente voluptatū cœlestium obruūtur; quid in rationis vsu atq; iudicij discretione valebunt, cum vel pœnas primum vel cœlestia gaudia ingrediuntur?

Quod

Quod verò hîc ponimus, in tribus animarum generibus est clarum, primum illis, qui cum Christo iam in cœlo regnant: deinde qui perpetuis gehennæ ignibus sunt adiudicati: tertiò ijs, qui ad tempus purgatorias pœnas sustinent. Nullarum aut vehementia doloris, aut magnitudine gaudiorum, ratio atque Iudicium euertitur. Singulis manet suum præsentissimum Iudicium, sua præsentissima ratio.

15. Et in beatis illis multa hoc probant; sed imprimis Dei, diuinarumque rerum, quam perpetuò habent, in Deo Opt. Max. intelligentia: communio item earundem, qua in cœlis fruuntur, & cum spiritibus cœlestibus, & cum regni consortibus, animabus, vt nihil dicam de cura, quam habent de nostris rebus, de negotijs, quæ secum nobiscum aut pro nobis tractant, & fœlicissimè expediunt. In omnibus his nihil rationi decedit: quamuis repleantur ab vbertate domus Dei, & torrente voluptatis obruantur.

16. In illis ad perpetuos cruciatus damnatis probat hoc diues Epulo. Sepultus ille erat in inferno, loco tormentorum miserrimo; parato Diabolo & Angelis eius: patiebatur tormenta grauissima. An vsum rationis illa sustulerunt? Non sustulerunt. Id docent cogitationes eius, quas habuit de Abrahamo, Lazaro, Moyse, Prophetis, fratribus, suisque cruciatibus, docent rationes, quibus, per Abrahamum, & sibi cupit esse prospectum, & fratribus.

17. De tertijs animabus eorum, qui purgatorium patiuntur ignem, facilius creditur, quod dicitur. Quamuis enim illi eundem infernalem ignem sentiant, quem damnati: non æquè tamen graue omnes experiuntur. Sed &, in damnatis, cum dolore, summa impatientia coniuncta est; quæ in purgandos non cadit. Quod si igitur in damnatos dolor rationem non euertit: vt non euertere iam demóstrauimus, profectò nec euertet in purgandis.

18. Sed & præsentissimi iudicij atque rationis, in hisce purgandis animabus magna argumenta sumunt ex ipsarum cum hominibus conuersatione. Constat siquidem sæpius ad viuos easdem redijsse; cum mortalibus egisse; mortalium subsidia postulasse; post accepta gratias egisse (exempla horum nos aliás dedimus) quis verò in ijsdem vnquam vel leuissimum perturbati iudicij atque rationis indicium obseruauit?

19. Idem ex Apparitionibus petitum argumentum seruire potest duobus prioribus animarum generibus, quoniam & illæ, si quando rebus humanis interfuerunt, se vsu rationis destitutos non esse, multis modis declararunt; quamuis minus damnatorum, quã beatorum.

21. Quocirca non eadem est animæ separatæ, atque cum corpore coniunctæ ratio. In corpore existens, si affectibus, atque passionibus illud afficiatur, perturbatur; aliquando etiam ab operationibus cogitur desistere; si vehementiores sint atque intolerabiliores affectus. At separatæ operationes nulla tollit passio nullus dolor, nulla voluptas. Causam huius quidam, non malè, in corpus conferunt à quo hîc pendet in suis operationibus, itaque fit, vt si illud malè afficiatur, suas functiones habere perfectè ipsa nequeat.

22. Ex parte igitur animæ nihil est, quod Causarum in Particulari Iudicio diiudicationem impediat. An forte in Iudice defectus est, vt ille in iudicio tantum velit supplicia afferri, & cœlestem mercedem; tribui; Causarum verò cognitionem reseruari ad Iudicium Generale? Ad hoc tertio loco respondendum est Et quod res est, respondetur breuissimè: Causarum cognitionem, & dijudicationem non differri.

23. Itaque quemadmodum in Generali Iudicio iustissimam miseri intelligunt suam damnationem, & non tantum pœnas experiuntur: & quemadmodum in eodem Iudicio beati iustissimam intelligunt, suam mercedem & fœlicitatem; & non tantum mercedem capiunt: ita in Particulari hoc, non solum mali sentient pœnas, & beati ingredientur cœlorum gaudia; sed quoque iustè hæc fieri, & suis meritis tribui intelligent.

24. Neque enim Particulare Iudicium ab vniuersali in hac re quidquam differet quamuis alijs rationibus differat permultum; maiestate scilicet Iudicis, loci qualitate, conditione temporis præsentia spirituum atque hominũ; hoc quoque, quod in Generali omnes omnium conscientias intuebuntur, & non suas tantum; in Particulari vnusquisque secum tantum erit occupandus.

25. Atque hanc causarum tractationem omninò necesse est fieri, si sua Iudicio ratio debet constare Necesse est iudicando, dum Iudici sistitur, Causæ de quibus conuenitur, proponantur: æquitas vel iniquitas aperiatur, vt quam sit iusta quæ in ipsum sententia profertur, intelligat. N- runt ergò omnes à morte, quis suus status norunt, quam iustè ad illum statum, iudicis sententia transferantur. Atque sic ad priorem quæstionem responsum sit.

CAPVT VNDECIMVM.

Quænam causæ atque negotia ad Particulare Iudicium pertineant.

Perti-

Pertinent quadruplices,	illo Iudicio iudicantur, vt sunt,
Christi Domini nostri merita,	*Beandi, tam adulti, quam infantes,*
Peccatum originale,	*Damnandi ad cruciatum infernales,*
Officia virtutum Christia.	*Purgandi igne purgatorio ad tempus.*
Peccata actualia.	*Discedentes ex hac vita, cum solo peccato originali*
Quemadmodū cognoscitur ex quatuor hominum generibus, qui in	*In his dicta causa locum habent.*

Causæ iam inquirendæ, quæ in Particulari Iudicio tractantur, & propter quas vel supplicia decernuntur vel præmia. Hę verò quamuis ex alijs rebus possint, commodissimè tamen accipiuntur ex ipsis iudicandis: ex quibus & nos easdem venabimur. 1.

Iudicandorum autem quatuor ordines superius distinximus. In primo posuimus beatos, qui ad cœlum transferuntur. In secundo eos, qui damnantur ad cruciatus infernales. In tertio omnes, qui ad tempus expurgantur, in quarto quosdam, quibus nec cœlum conceditur, nec tribuitur infernus, nec à sordibus aliquibus sunt purgandi, vt sunt qui cum solo originali hinc discedunt. 2.

Illi primi ordinis duplicis sunt generis. Quidam beneficio Christi, absque vllis suis saluantur meritis quidam cum Christi beneficio iūgūt merita, quibus sua merces tribuitur. Prioris generis sunt Infantes qui aut sacramentis diuinitus institutis sunt initiati aut pro fidei professione sanguinem innocentem fuderunt. Posterioris adulti, qui cum Christi gratia bene vixerunt. 3.

Vtrosque hos ad cœlum admitti certum est. Pro Secundis est illud D. Pauli ad Rom. 2. *Gloria & honor & pax omni operanti bonum.* Pro primis illud D. Augustini, lib. 10. de Genes. cap. 32. *Consuetudo matris Ecclesiæ in paruulis baptizandis nequaquam spernenda est, nec vllo modo superflua deputanda.* & illud, Ioan 3. *quod natum est ex carne caro est. & quod natum est ex Spiritu, Spiritus est.* & illud Apost. ad Ephes. 5. *mundans Ecclesiam lauacro.* 4.

Secundorum merita sunt varia. Nam vel interna sunt & cogitationum: vel externa, siue linguæ officio sint peracta, siue alijs corporis menbris, vel fructus sæ omissionis eius quod malè potuit fieri. Omnia enim merita vel cogitationum sunt, vel verborū, vel operum, vel omissionum. Habendam horum rationem in Particulari Iudicio probandum non est hoc loco, quia probatum est in illo, quem de vniuersali Iudicio tractatum dedimus. 5.

6. Illi secundi ordinis, qui ad Cruciatus inferni damnantur, in sua tantum mala atque peruersa merita, suæ perditionis causam debet conferre, non aliorum recipient in futura vita, quod malè egerunt in præsenti; quomodocunque etiam illud perfectum sit, commissione vel omissione illud meruerunt: ita hi, quod puniatur commissione omissioneque meruerunt. Omissio eius fuit, quod debuerunt præstare commissio eius, quod debuerunt omittere: siue illud sit cogitatum, siue verbum prolatum, siue externum opus. De his D Paulus ad Rom. 2. *Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum.*

7. Eadem est conditio tertiorum, eorum inquam, qui ad tempus purgantur. Quidquid pati untur proprijs id meritis debetur. Nulla aliorum peccata cruciatuum, quos patiuntur, ipsis sunt causa. Atque vt in damnatis meritorum ratio multiplex, ita multiplex apud hos, hoc discrimine distinguuntur, quod damnatorum cruciatus æterni sunt horum temporarij. & illi extra Dei sint gratiam, nec aliquando venturi ad gratiam: hi in Dei gratia sint, & à gratia, bene purgati, transituri sint ad gloriam.

8. Quarti, infantes, vnum habent, quod illos facit miseros, onus peccati originalis. Boni nihil fecerunt, ob quod possint assumi ad salutem. Sic nec Christi beneficium ipsos promouet ad cœlum, quia media ipsis adhibita non sunt, quibus ad mortales Christi beneficium deriuatur. Infernum meriti non sunt, quia cruciatus sustinere non debent, qui propria voluntate mali cómiserunt nihil. Media ergò eorum sors erit. Atque hoc superius doctum est.

9. Hi iudicandorum ordines. Quid ex his? hoc scilicet, Quadruplices Causas ad Iudicium venire; Christi merita, peccatum originale, Officia virtutum, propria peccata. Quomodo hoc? Quia ex his omnes qui in iudicio particulari comparent, sententiam accipiunt. ob Christi merita transferuntur ad cœlum Infantes pro fide interfecti, aut sacramentis initiati. Ob peccatum originale à cœlo Deique visione reijciuntur infantes, qui nullum pro expiatione peccati illius remedium acceperunt. Ob virtutum exercitia cœlum ingrediuntur adulti beati, atque ij qui ad tempus expiantur. Ob propria peccata ad inferos detruduntur damnati.

10. Hæ causæ in Iudicium veniunt Particulare: quia hæ pertinent ad Iudicium Generale: à quo Particulare in Causarum discussione nô differt, cum ex ijsdem in hoc, ex quibus in illo mercedis fiat retributio. Itaque rectè faciunt, qui dum rationes assignant, cur post Particulare instituatur vniuersale, ex parte Dei tantum hominum-

que

quæ eas venantur, non ex Causarum discrimine, quia, scilicet, quæ ad Generale Iudicium sunt deferendæ, in particulari iam sint discussæ.

Porrò ex dictis manifestum est, nō omnium iudicandorum vnā 11. esse conditionem, ratione causarum. Quidam plures habent, quidam pauciores, quidam tantum vnam. Vna tantum in ijs inueniuntur, qui soli Christi beneficio saluantur; aut ob originale peccatum damnantur: plures apud reliquos, pro vt plura eorum contingit esse merita.

Sed tamen quamuis numero Causarum differant, vno tamen 12. momento omnes omniumque definiuntur Causæ. Non plus temporis postulat Iudicium, quod in infantes cadit qui vel ob solum Originale damnantur, vel solo Christi beneficio saluantur, quàm quod fertur in adultos, qui vel in studio virtutum multos annos posuerunt, vel tota vita se totos vitijs atque concupiscentijs tradiderunt, quemadmodum posterius dicetur.

CAPVT DVODECIMVM.

Quando primum in vsu esse cæperit Iudicium Particulare præsertim apud homines.

Cæpit mox à morte hominum improborum, vt qui, per hoc supplicijs æternis adiudicati, & subiecti fuerunt, etiam ante Christum natum.	*Nec vllus proborum illud euasit, quāuis ad fœlicitatem alterius vitæ nullus eorum admissus sit ante Christi mortem.* *Vtrumque egregiè docetur.*

IN hac de tempore Iudicij Particularis inquisitione, tri- 1. um potest haberi ratio, quæ nobis sunt explicanda. Primum est quando in vsu esse cœperit Particulare Iudicium. Alterum, Quando homines illud subeant. Tertium, Quanto tempore cum singulis peragatur. Primum tempus respicit ætatem mundi: Alterum hominum iudicandorum, Tertium Iudicij durationem. Primum hoc Capite absoluamus.

Qui ad Iudicium Particulare volunt pertinere etiam Angelicos 2. Spiritus, tam bonos quam malos, necesse est confiteantur Iudicij huius vsum fuisse mox à mundo condito: propterea, quod Angeli, qui à Deo recesserunt post peccatum perpetratum, mox Dei Iudicio ad infernum sint præcipitati, qui verò Deo fide, spe atq; cha-

ritate adhæſerunt, mox ad perpetuam fœlicitatem ſint aſſumpti. De hoc quia plura ſuperius, hic nihil prꝛterea.

3. De hominibus aliqua difficultas eſt, quando illi primum iudicari cœperint: partim propterea, quod Chriſtus Dominus dicatur conſtitutus Iudex viuorum atque mortuorum, ideoq; ante Chriſtum nullus videri poſsit dici iudicari; partim etiam idcircò, quia omnis Iudicij finis eſt, vel damnatio, vel æterna ſalus, ſalus autem ante Chriſtum nulli contigerit. Quocirca omne videtur ſuſpenſum fuiſſe vſque ad Chriſtum, etiam damnatorum, cum cur mali ante Chriſtum debeant damnari potius, quàm probi beari, nulla videatur iuſta eſſe cauſa.

4. Hinc manifeſtum eſt, ex quatuor pendere, ad propoſitam quæſtionem, reſponſionem, quæ difficilem aliquo modo faciunt ſolutionem. Primum eſt, Vtrum per Chriſtum Dominum omnes in particulari Iudicio ſint iudicandi. Alterum, Vtrum ante Chriſti aduentum nullus mortalium ſit ſaluatus. Tertium, An ante eiuſdem aduentum nullus ſit damnatus. Quartum, poſito quod quidam ſint damnati & nulli ſaluati, poſsit nihilominus admitti Iudicium Particulare, non in damnatis ſolùm; ſed omnibus ſimpliciter hominibus:

5. Primum illud ad alteram præſentis Tractatus partem pertinet, quocirca, vt ſingula ſuis locis ſeruentur, hîc definiri non debet. Id certum eſt, non omni tempore Chriſtum, quâ homo eſt fuiſſe; ſed in fine ſeculorum ante annos 1601. incarnatum eſſe, & natum. Vtrum, quamuis non ſemper fuerit, Iudicium tamen eidem, qua Deus, ſingulari quadã ratione tribui poſsit & debeat, aliàs dicetur.

6. An verò ante Chriſtum aliquis ſaluatus? Hoc ſecundum Reſpõdetur breuiter; Nullum prorſus mortalium ſaluatum eſſe, quantumcunque etiam piè religioſeq; hanc vitam tranſegit. Hoc plerique ex illa, Domini ſententia intelligunt, Ioan. 3. *Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis qui deſcendit de cœlo* quanquã inde colligatur rectius cœlum ante Chriſtum neminem, aſcendiſſe, quod verum, licet ante quidam, fœlices fuerint.

7. Sed id clarius, docet Apoſtolus, ad Hebr. 9. vbi explicans ritum veteris legis, *quo ſummus Sacerdos tantum ſemel in anno ingrediebatur in Sancta Sanctorum, non ſine ſanguine, quem offerret pro peccato*; dicit in hoc ſignificatum eſſe nondum fuiſſe propalatam Sanctorum viam; donec Chriſtus ſummus Sacerdos ſeipſum pro peccato obtulit, in ſacrificium iſti exponunt Chryſoſtomus atque Theophylactus.

8. Et cap. 10. dicit nos habere fiduciam in introitu Sanctorum, in

Chriſti

Christi sanguine, quam initiauit nobis, inquit, *viam nouam & viuentem* vbi Chrysostomus. *Introitum hic*, inquit, *dixit cœlum, & accessum ad spiritualia, quam initiauit, inquit seu propalauit. Dedicatio enim dicitur initium vtendi: & ideo nouam dicit, siquidem nunc apertæ sunt portæ cœli, quod neq; tempore Abrahæ contigit.*

9. Hinc de veteribus Patribus dixit idem Apostolus, cap. 11. *Iuxta fidem defuncti*, inquit, *sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus; sed à longè eos aspicientes. A longè*, inquit B. Thomas, *oculis fidei considerantes, quod post mortem essent accepturi; non protinus, sed post longa tempora in aduentu Christi.*

10. Idem significat Apostolus, cap. 4. ad Ephesios exponens illud Psalmi, *Ascendit in altum captiuam duxit captiuitatem.* Quæ enim hæc *captiuitas?* Patres sancti fuerunt, qui ante Christi mortem veluti captiui tenebantur: à Christo autem & ex captiuitate educti, & ad cœlestem patriam adducti.

11. Et Sanctus Petrus idem mysterium significat, 1. cap. 3. *Christus*, inquit, *semel pro peccatis nostris mortuus est: iustus pro iniustis; vt nos offerret Deo mortificatos quidem carne, viuificatos autem spiritu: in quo veniens prædicauit ijs, qui in carcere erãt spiritibus.* Significat enim Apostolus Christum in Spiritu, id est, sola anima prædicasse; & simul æternam gloriam sanctis contulisse. Ita Cyrillus Alex. lib. 12. in Ioannem cap. 36. & Nicephorus Constantinopolitanus, Epistola ad Leonem papam, quæ habetur in Synodo Ephesin.

12. Hinc B. Ambrosius dicit *cœlum ante Christum fuisse inaccessibile.* Anselmus vero, atq; B. Thomas propterea *Christum dici ostium*, Ioan. 10. *& viam*, Ioan. 14. quia ipse ostium, & viam ad cœlorum regnum aperuit Chrysostomus, hom. 4. in Ioan. *Christi sanguinem esse clauem paradisi; & per eundem inuentam esse terram viuentium, quam primus Adam perdidit.*

13. Hinc quoque initium prædicationis Euangelicę *à regno cœlorum* factum esse, notant quidam: quia illud non in veteri Moysis, sed noua Christi lege confertur. Et ante passionem Christi dicitur illud *appropinquasse* Matth. 3. *pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnũ cœlorum*, quia passio Christi, per quam cœli porta erat referanda, iam parum aberat. At illa exhibita non solum appropinquasse, sed & aduenisse dicitur.

14. Rationem huius ex lege diuinæ Iustitię petunt quidam hæc postulabat, vt quemadmodum omnes in Adam peccãtes à Dei regno exclusi per Christum erant, reconciliandi, ita non ante Christum ad cœlestem patriam admitterentur, sed ipsum ducem atq; princi-

pem

pem de diabolo triumphantem sui sequerentur ciues, quibus vi-
ctoriam parasset.

15. Nec assertioni nostræ obstat, quod Eccles. 11 dicitur, *facile est Deo in die obitus retribuere vnicuiq; secundum vias suas.* Nam & his animabus, de quibus nostra est quæstio, in die obitus in certa infallibiliq; spe tribuitur, quod in re tribuetur, quādo illud tribui potest, qui mercenario plaustrum vini debet, quamuis non statim, post laborem tribuet, tribuisse tamen dicitur, quia cum ille vas habet, vinum tribuit.

16. Sic nec obstat, quod D. Paulus dicat, Patres veteris Testamenti, *qui per fidem vicerunt regna, adeptos repromissiones.* Quoniam de temporalibus repromissionibus loquitur D. Paulus. Quamuis & diu posit eo tempore, quo Apostolus scribebat, spiritualis vitæ repromissiones, ipsos etiam adeptos fuisse.

17. Sed si nulli saluati sunt ante Christum, & nulli ante Christum fuerunt felices atque beati, an ergò ante eundem omnes miseri atque infelices? Nulli miseri atque infelices. Qui pie integreque in hoc seculo vixerunt, si quando hic discesserūt, nec quicquam, quod purgari debuit, habuerunt, non infelices fuerunt aut vllos alterius vitæ cruciatus sustinuerunt. Dei solum caruerunt beata visione.

18. Hæc tamen visionis carentia tristitiam aliquam attulit. *Iustorum animabus*, inquit B Gregorius, 15 Moral. cap 16. *graue tadium fuit post solutionem carnis adbuc speciem non videre.* Veruntamen vt huc tristitiā ita ex certissima & infalibili spe atque exspectatione futuræ gloriæ voluptatem capiebant atque solatium: de quo B Chrysostomus, homil de Diui. & Epulone, putat intelligi illud Lucæ 15. *Nunc vero hic consolatur.*

19. Itaque non ad locum Cruciatuum infernalium illi descenderūt. Impijs, sceleratis & coinquinatis ille paratus est. Non ad locum, vbi quidam ad tempus purgantur, quia purgandum in his nihil fuit. Proprius illis locus fuit destinatus, quem D. Lucas *Sinum Abrahæ*, alij plerique *limbum Patrum* appellant.

20. Ex dictis infertur animas illas corpore exutas retinuisse fidem spem, atque charitatem vsque ad Christi mortem. Quid enim retinuisse prohibet? aut quid potuit hos habitus euertisse. quid quod & horum habituum actus exercuerint? Neque enim potuerunt fuisse otiosæ.

21. Infertur secundo, in gratia easdem fuisse confirmatas; ita vt peccare amplius non potuerint. Si enim potuerunt peccare quomodo non Dei iram quoque in se prouocare? & si hoc, quomodo non ex

amicis

amicis fieri inimici?à gratia excidere.infernũ mereri? At fieri hoc prorſus nequit: Etiam hic locum habet,quod dixit Epulo,Lucæ 16.*inter nos & vos, chaos magnum firmatum eſt,vt ij,qui volunt hinc tranſire ad vos non poßint,neq; inde huc tranſmeare.* Mors hominis,vt terminus eſt vitæ, ita meritorum & demeritorum. *Vbicunque ceciderit lignum,ſiue ad Auſtrum,ſiue ad Aquilonem,ibi manebit.*

22. Infertur tertiò,eaſdem animas mereri non poſſe quidquã,quod ipſis ad cumulum beatitudinis proficiat. Lege Dei præſens tempus tantum meriti eſt:futurum mercedis. Itaque & Apoſtolus vult vnumquemque reportare *propria corporis,prout geßit,ſiue bonum, ſiue malum*, 2.Corinth.5.6 Si in illa vita animarum merita creſcere poſſunt,quod plerique merita tot ſeculis comparabunt?

23. Veruntamen non quemadmodum ante Chriſtum, ad felicem Dei viſionem nulli ſunt admiſsi, ita nulli ante Chriſtum ad inferni cruciatus ſunt detruſi. Quicumque cum mortalibus criminibus etiam ante Chriſtum, diſceſſerunt,mox perpetuis ſupplicijs ſunt deputati, & addicti, non minus,quam, qui poſt Chriſtum cum ſimilibus peccatis hinc diſceſſerunt. Et ita tertiæ quæſtioni reſponſum ſit. Nec malè,

24. An fortè Core,Dathan & Abiron,qui viui dicuntur,*ad infernum deſcendiſſe* inferni cruciatus, non niſi, poſt Chriſtum, ſenſerunt? Num.16. Et Chriſtum exſpectarunt omnes Sodomitæ quorum ſummam nequitiam igne & ſulphure Deus in hac vita vindicauit? Geneſ.19. exſpectarunt gentes vera religione alienæ? plurimi apud Iudæos Reges, qui cum Deo quaſi belligeraſſe credi poſſent?

25. Ita, quibuſdam locis, Scripturæ de inferno loquuntur,vt prorſus videantur ſignificare eundem tormentorum eſſe locum. Tales ſunt in nouo Teſtamento,ille,actu.2.*quem Deus ſuſcitauit ſolutu doloribus inferni*,in veteri ille Pſal. 17. *Dolores inferni circumdederunt me* & ille Prouerb.9. *Et ignorauit,quod ibi ſunt gigantes, & in profundo inferni conuiua illius*:& ille Iob.21. *Tenent tympanum, & cytharum. & in puncto ad inferos deſcendent.*

26. Hæc omnium Doctorum videtur eſſe ſententia. Quando enim de Chriſti ad inferos deſcenſu agunt;& quid apud inferos fecerit, perquirunt;docent eos, qui ibidem tormenta patiebantur, non à tormentis ereptos, ſed in ijſdem eſſe relictos. In tormentis igitur eoſdem eſſe arbitrati ſunt.

27. Ante Chriſti mortẽ fuit in inferno diues epulo & inferni patiebatur tormenta: quid verò prohibet omnes, qui eiuſdẽ cum epulone ſunt conditionis,eãdẽ quoq; ſortem pati: & quidem mox à

K morte?

rigine animæ, cap. 9. *Non baptizatis paruulis*, inquit, *nemo promittat inter damnationem regnumq; cælorum, quietis vel felicitatis cuiuslibet, atq; vbilibet medium locum, hoc enim ijs hæresis Pelagiana promisit.* Et Serm. 14 de Verbis Apostoli: *Nullus*, inquit, *relictus est medius locus, vbi ponere queas infantes. De viuis & mortuis iudicabitur; alij erunt ad dextram, alij ad sinistram. Non noui aliud. Si ergo dextra erit & sinistra: & nullum medium locum in Euangelio nouimus; ecce in dextra regnum cælorum est. Percipite*, inquit, *regnum: qui ibi non est, in sinistra est. Quid erit in sinistra? Ite in ignem æternum.*

16. Scripturæ proferuntur illæ; quæ *paleas*, (quales hi infantes sunt, non enim triticum sunt) docent *mittendas in ignem æternum*. Matth. 3. Angelos in consummatione sæculi, eos *qui iusti non sunt, à iustis separaturos, & missuros in ignem*, Matth. 13. ijs, qui à sinistris erunt, vt paruuli erunt, audituros; *vt discedant in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius*: denique *omnem arborem, quæ fructum bonum non facit, excidendam, & in ignem mittendam*, Matth. 3.

17. Sed tamen ab hac sententia plerique nostra ætate discedunt: existimantque alienum à diuina bonitate atque clementia, vt in æternum infernalis ignis supplicia velit tolerare eos; qui nulla sua propria culpa diuinam maiestatem offenderunt. Itaque pœnam *sensus*, (quam ignis affert) à pœna *damni* distinguunt; quod illa prauæ conuersioni debeatur, hæc auersioni; & cum in pueris conuersio praua nulla vnquam fuerit: pœnam inquiunt *sensus* non percipient vllam habebunt solam pœnam *damni*. Ita illi.

18. Sic locum horum puerorum à damnatorum loco distinguunt. Cur, quæso, ob causam aliam, quàm, quod qui damnatos cruciat ignis, nihil agat in pueros? Quid enim, si vnus idemque ignis, vtrosque torquet, distinctis locis constituuntur?

19. Apocalypsis 18. pro quantitate deliciarum decernitur quantitas tormentorum: *Quantum glorificauit se, & in delicijs fuit*, inquit Angelus, *tantum date illi tormentorum*. At delicias experti non sunt Infantes; experientur tormenta, & quidem perpetua ignis infernalis? qui paratus est Diabolo & Angelis eius?

20. Ignem & vermem coniungit Isaias, cap. vltimo: & post Isaiam Dominus, Marci. 9. *Vermis eorum non moritur, & ignis eorum non extinguetur.* Ergò quia vermem mordentis conscientiæ non sentient paruuli, nec experientur torquentem ignem.

21. B. Innocentium illi in hoc sequi videntur hi Authores, hic in Epistola decretali, quæ habetur libro 5. Decretalium, Titulo de Baptis. & eius effectu, cap. Maiores, docet *pœnam peccati Originalis esse ca-*

esse carentiam visionis diuinæ, actualis autem gehennæ perpetua cruciatum. Quo loco per cruciatum gehennæ non potest intelligi nisi pœna *sensus*, quæ pœnæ damni est opposita.

Medius igitur status, inter beatos, atque ad inferorum cruciatus damnatos, his pueris concedetur. Nec Dei visione dicentur fœlices: nec ignis infernalis cruciatu infelices. A visione beata, Dei prohibet ipsos peccati originalis onus, quod habent Non patiuntur cruciatus infernalis ignis; quia sentire non debent cruciantem pœnam, qui non senserunt afficientem voluptatem. Vitam agent igitur non prorsus miseram, quamuis non fœlicem. 22.

Pro hac sententia est insignis B. Gregorij Nazianzeni authoritas. Ille in Oratione in S. Lauacrum, tria genera hominum sine baptismo decedentium esse dicit: quorum alij baptismum contempserint: alij ex negligentia propria emiserint: alij hoc est, infantes, aliorum negligentia illo caruerint. De horum omnium pœna post hanc vitam ita pronunciat. *Existimo, inquit, futurum; vt primi quidem, cum aliorum scelerum, tum etiam baptismi contemptu pœnas luant. Alij autem pœnas quidem, sed leuiores pendant: vt qui non tam animi prauitate quā stultitia à baptismo aberrarint. Postremi deniq., nec cœlesti gloria, nec supplicijs à iusto iudice afficiantur; vtpote qui licet baptismo consignati non fuerint, improbitate tamen careant; atque hanc iacturam passi potius fuerint, quam fecerint. Neque enim quisquis supplicio dignus non est, protinus honorem quoque meretur. Quemadmodum nec quisquis honore indignus est, statim etiam pœnam promeretur.* Ita Nazianzenus. 23.

B. Augustinus lib. 5. in Iulianum, cap. 8. sic loquitur. *Ego autem non dico paruulos sine Christi baptismate morientes, tanta plectendos esse pœna; vt ijs non nasci potius expediret.* Et infra. *Quis dubitauerit paruulos non baptizatos in damnatione omnium leuissima futuros? Quæ, qualis, & quanta erit, quamuis definire non possim; non tamen audeo dicere, quod ijs vt nulli essent, quam vt ibi essent, potius expediret.* 24.

Et ratio hic seruire potest. Propter Originale peccatum non iniungitur in Ecclesia hominibus baptizandis, quamuis adultis, vlla satisfactio pœnalis; neque iubentur propter peccatum illud vllam animo tristitiam doloremque concipere. verisimile igitur est, nullam ipsi in futuro seculo respondere sensibilem pœnā; sed beatitudinis sempiternæ tantum carentiam. 25.

Verisimilius hoc ex eo fit, quod nemo cruciatus perferat, idcirco, quia virtutum habitibus careat, aut ad mala pronus sit, atque procliuis: sed quia malè operatus est: quis enim à magistratu suspenditur, qui habitu iustitiæ caret, aut ad furta pronus est? Qui fu- 26.

ratur habet timere hæc. Possunt tamen qui virtutibus carent & ad mala sunt proni, reijci ab aliqua dignitate adipiscenda Ergo cum Originale peccatum, culpa solum habitualis sit, reijcientur quidem tanquam indigni à cœlesti beatitudine adeunda; nō tamen punientur supplicio ignis & sulphuris, quæ pœnæ cruciatus graues secum afferunt.

27. Nec hic vrgemur contrarijs sententijs Patrū. Patres Patribus opponimus. Augustinum etiam Augustino. Scripturæ verò hanc sententiam non euertunt, quoniam vel de ijs loquuntur, qui in Christi sunt Ecclesia, ideoque ad Infantes nostros, qui extra Ecclesiam sunt, non pertinent; vel de adultis, extra quorum ordinem etiam illi sunt.

28. Ijs, qui in Ecclesia sunt seruiunt, primum illa, quæ est *de paleis & tritico*, Matth. 3. quia in area Ecclesiæ hæc inueniuntur: deinde illa, qua iusti dicuntur *separandi ab iniustis*: quia ex parabola sagenæ, bonos malosque pisces continentis illa infertur: per *sagenam* verò Ecclesiam intelligit B. Augustinus, lib. contra Donatistas denique illa, qua qui à *dextris sunt, dicuntur vocandi ad cœlum*; *& qui à sinistris, mittendi in infernum*, eodem Augustino teste. De adultis, si non iam dictæ loquuntur, loquitur illa, quæ *arboris malæ meminit*. Matth. 3. Hi enim fructum facere possunt; & quia quem possunt facere non faciunt, idcircò in ignem mittuntur.

29. His ita constitutis iam redit nostra quæstio, Vtrum iudicari dici debeant Infantes. Certè si hanc suam conditionem non ignorant, sed mox à morte cognoscunt, cur iudicari dici nōn debeant, non video. Cum enim ipsorum Iudicium aliud esse non possit, quàm quòd intelligant se æterna Dei visione, propter peccatum Originale, priuari; si hoc à morte cognoscunt, quomodo negabitur eosdem à morte iudicari?

30. Quid verò? An cognoscunt?&, An statim cognoscunt? Difficulter vtrumque dixeris Si enim cognoscunt, quo modo non summo mœrore atque tristitia afficiuntur? Et, vt statim cognoscant qua ratione fieri potest, cum nullis rerum simulachris et speciebus ipsorum intellectus sit instructus.

31. Sed tamen *aliquando* ipsos hanc suam conditionem cognituros, dubitandum non est, cognoscent vel tunc, quando in extrema illa die coram Christi tribunali sunt comparituri, vltimamque sententiam, cum vniuerso hominum genere, accepturi. Tunc quemadmodum alios Christi beneficio intelligēt saluatos, alios ob sua peccata perpetuis ignibus traditos se à cœlorū regno excludi ob peccatum.

catum, quod in primo parente contraxerunt. Docet hoc B. Gregorius 9. Moral cap. 12. loquens enim de Christo in Generali iudicio iudicante. *Quosdam*, inquit, *tunc errore culpæ originalis astrictos, etiam sine operibus damnat*. & B. Augustinus, serm. 14. de verbis Apostoli, *vbi docet paruulos resurrecturos ad iudicium & iudicandos.*

Adde quod eandem quoque poterunt cognoscere, *ante illum diē*: idque partim aliorum relatione, partim ex affectibus quos in alia vita ipsi obseruabunt. Et quid prohibet dicamus ab ipsis etiam Spiritibus angelicis, à quibus ad destinatum locum transferuntur, eandem ipsos intelligere. 32.

Hæc fieri *possunt*: Admodum autem est verisimile ipsos quoque *mox à morte* suam hanc conditionem agnoscere, non minus quam illos, qui vel Dei gratia, cœlestibus gaudijs perfruituri, vel in peccatis, quæ perpetrarunt, perpetuò cruciãdi, hinc discedunt. Quidni hoc dicamus? 33.

Fortè mox à morte cognoscere nequeunt. At quemadmodum vltimo Iudicij die poterunt, & postquam aliquãdiu in illo sæculo fuerunt, possunt, ita mox à morte possunt cognoscere. Neq; enim tunc minus apti sunt ad intelligendum quã temporibus sequentibus: & quemadmodum sequentibus temporibus sunt, à quibus possunt intelligere, ita mox à morte esse possunt. 34.

Fortè prohibet mœror & tristitia, qui eosdem affligeret, cum vt affligantur non meruerint. Sed post doctissimum Soto noster Bellarminus, Tom. 3. lib. 6. cap. 6. non existimat inconueniens, si eos tristitia affici dicamus. Quamuis partim ex diuina prouidētia, partim ex prudentia & rectitudine voluntatis horum paruulorum fore credat Zoares Tom. 2. in 3. partem D. Thomæ Disp 57. sect. 6 vt non sentiant tristitiam, nec dolorem, de beatitudine amissa, sed omninò sint conformes diuinæ voluntati: & contenti ijs bonis naturalibus, quibus præditos illos volet Deus Opt. Max. 35.

Hinc iam, ad propositam quæstionem, quid respondendum sit, clarum est. Respondendum & hos paruulos particulare iudicium subire, ipsosque mox à morte Dei sententiam intelligere, qua in perpetuum à felici Dei visione propter peccatum Originale arcentur. 36.

Nec assertioni huic obstat, quod in iudicio, vel vita æterna, vel sempiternum supplicium iudicandis decernitur, Matth. 25. quoniam ad eos hæc pertinent, qui ob propria merita damnantur, in quorum classe Infantes non sunt. 37.

Sic necesse non est, vt de actibus tantum Iudicium instituatur: 38.

Ad Iudicium sufficit, quidquid dânationis siue ab æterna vitæ exclusionis, causa iusta esse potest, siue illud sit in genere actuum vitiosorum, siue habituum prauorum. Atque ita ad secundum argumentum responsum sit, quod superius Thesis. 2. protulit.

Iudicium vero hoc quod subeunt paruuli & *discussionis* erit, & *damnationis*. Quoniam quamuis sine operibus damnabuntur, damnabuntur tamen ob peccatum quod habent: seque iustè hoc nomine damnari, id est cœlesti gloria priuari intelligent, quemadmodum dictum est.

CAPVT DECIMVM.

De negotijs & causis in Particulari Iudicio discutiendis: & principio, An quædam ad illud pertineant in eodemque tractentur.

Dubium nullum quin Animarum ibi causæ & negotia tractentur, cum
1. Vi intelligendi separatæ omnes polleant.
2. Nec doloris vehementia perturbentur.
3. Aut distrahantur magnitudine gaudij
& Iudex omnino credi possit velle iudicandos scire, iustam esse, quam singula reportant mercedis retributionem.

1. CAusas & negotia vocamus, res, quæ in Iudicijs tractari solent: & quæ propter vel præmia vel supplicia decernuntur. Quæ tractari in iudicijs dicuntur, quādo illa inter iudicem ex vna parte, & Reum siue iudicandum ex parte altera, discutiuntur. De his duplex quæstio est: Altera, sintne aliquæ causæ in Particulari Iudicio tractandæ. Altera, quæ illæ causæ. Vtraque difficultatem aliquam habet, prior forsitan maiorem.

2. Maiorem, inquam, ob duplicem causam, vna accipi potest ex parte Rei siue Iudicandi, altera ex parte Iudicis. Rei, forsitan in Iudicio est illa conditio, vt nullas causas possit intelligere, nec ad eas aduertere. Iudex forsitan, nolet causas discutere, sed in Particulari Iudicio tantum præmia singulis mercedemque tribuere, causarum verò cognitionem reseruare in vltimum atque Vniuersale Iudicium.

3. Et posterius hoc non conuenienter fieri dixeris. Quid enim necesse est, cum singulis priuatam disputationem instituere, quando vna dies ventura est in qua omnium oportet causas discuti? sufficit iam à morte singulis retribui, quod suum est, in die illa intelligetur, quam iusta fuerit retributio.

Poste-

Posterius illud, quod ex Iudicandi conditione accipitur, duobus modis videtur fieri posse: aut ab intrinseco, vt si animæ nostræ post mortem ea sit conditio, vt percipere nihil valeat: aut ab extrinseco, vt si post mortem dicatur obruenda magnitudine vel suppliciorum, quæ malis afferentur, vel gaudiorum, quę boni ex Dei visione percipient. 4.

Et vtrumque fieri etiam quis facilè crediderit, prius quidem illud, propterea, quod anima in intelligendo subsidio corporis indigeat, quod in morte deponitur: posterius idcircò, quod etiam in hac vita accidere obseruemus, vt nunc doloris, nunc voluptatis magnitudo mentem vehementer distrahat, & non rectè quod iudicet, impediat. 5.

Prior ergo quæstio ex trium pendet resolutione. Primum est, Vtrum anima corpore soluta, officia intellectus atq; ingenij valeat exercere. Alterum, An si possit, in his non impediatur externis alterius, vitæ, aut supplicijs, aut gaudijs. Tertium, posito quod & possit, & non impediatur, An Iudex velit iusti Iudicij mox à morte innotescere mortalibus causas, & nō easdem ad generale iudicium differri. Si enim horum vel vnum deficiat nullus diiudicationi causæ locus relinquetur. Singula ergò breuiter expendamus. 6.

Igitur in primo illo difficultas magna non erit. Non illa animæ nostrę à vinculis corporis solutę conditio est, vt intelligendo percipere valeat nihil. Postulat quidem corporis subsidium in hac vita: veruntamen non in futura. Quemadmodum non vnum subsistendi statum, ita nec vnam operandi, siue intelligendi, rationem habet. Existere potest in corpore; existere potest sine corpore. Et sicuti dum existit in corpore, corporis subsidio iuuatur vt intelligat: ita dum existit sine corpore, subsidio corporis vt intelligat, non indiget. 7.

Manet ipsi suæ vires integræ; quæ in ipsa immediatè suas habet sedes, intellectus scilicet, & voluntas: an tāto tempore, quo corpore soluta est, illæ sunt otiosæ? perpetuum quasi somniabunt somnium, donec ad corpus redeat anima? anima à dormientibus gliribus nihil differret? Pulchrè B. Hieronymus ad Pammachium, *incorporalem, inquit, & æternam animam, in modum glirium immobilem, torpentemque sentire non possumus.* 8.

Nec ipsos rerum Magistros, Philosophos loquor, hæc res latuit. Id breuiter dictum sit, neminem animæ separatæ cognitionem negare, qui ipsi immortalitatem tribuit. Quid verò mirum? *Nihil in rerum natura cohærere valet, absq; operatione aliqua, tanquam sine suo esse: vt*

 docet

docet Philsophus 2. de Cœlo, tex. 17. nec igitur anima separata existens sua operatione carebit.

10. Atque hoc de omnium hominum anima dixerim, non illorum solum, qui diutius in hac vita sunt peregrinati, & hic specierum, quibus in intelligendo vtimur, thesaurum compararunt, verum etiam eorum, qui vel in vtero materno moriuntur, vel vbi hanc vitam ingressi sunt, mox per mortem deserunt, antequam quidquam scire potuerunt. Nulla prorsus est, quæ officio intelligendi in vita illa sit destituta.

11. Sed tamen in his posterioribus difficilius intelligitur, qua ratione post mortem intelligant: in prioribus nō item. Quia cum intellectio sine speciebus & simulachris rerum, quæ intelliguntur, non fiat, hi ijs vti poterunt, quas exercitio huius vitæ partas ad aliam transferunt. at quibus vtentur illi priores? qui hinc nullas secum ferunt & quorum intellectus est veluti tabula rasa?

12. Nec his eædem deerunt. Et quidam quidem ab anima docent easdem emanare naturaliter, quorum sententiam non improbabilé existimat noster Fonseca, lib. 2. Metaph. cap. 1. q. 2. sect. 7. ad 6. sed rectius dicitur diuinam prouidentiam hic animabus non deesse, quemadmodum illa in necessarijs deest nullis rebus. Deus igitur naturæ author, tot species animabus conferet, quod opus habebunt in illa vita ad intelligendum. Docet hæc S. Thomas, 1. part. q. 89. a. 1. ad 3. & post Thomam Thomistæ.

13. Ex se igitur anima non impeditur in Iudicio. An impeditur superueniente dolore atque gaudio, ne ad Iudicis sententiam attendat; suasque causas & conditionem intelligat. Si quidem constitueris animam corpore exutam, prius Iudici sisti, sententiamque accipere: postmodum verò vel ad supplicia rapi, vel imbui cœlesti visione, difficultatem magnam non videberis sentire: quia dolor vel gaudium futurum: præsentem animæ aduertentiam non tollit. Sed quid si cum sententia & Iudicio supplicium, vel gaudium sit coniunctum? & anima, postquam corpus deposuit supplicium mox sentiat, vel gaudio mox perfundatur?

14. Nec tunc quidem ipsa impedietur, ne ad causas conditionemq; suam attendat. Hoc cum ex multis alijs, tum ex ipsis animabus, iā fœlicibus, atque pœnas etiam alterius vitæ sustinentibus manifestum est. Etenim si iam in medijs flammis constitutæ, sibi præsentes esse possunt: & possunt esse præsentes, cum torrente voluptatū cœlestium obruūtur; quid in rationis vsu atq; iudicij discretione valebunt, cum vel pœnas primum vel cœlestia gaudia ingrediuntur?

Quod

Quod verò hîc ponimus, in tribus animarum generibus est clarum: primum illis, qui cum Christo iam in cœlo regnant: deinde qui perpetuis gehennæ ignibus sunt adiudicati: tertiò ijs, qui ad tempus purgatorias pœnas sustinent. Nullarum aut vehementia doloris, aut magnitudine gaudiorum, ratio atque Iudicium euertitur Singulis manet suum præsentissimum Iudicium, sua præsentissima ratio.

15. Et in beatis illis multa hoc probant; sed imprimis Dei, diuinarumque rerum, quam perpetuò habent, in Deo Opt. Max. intelligentia communio item earundem, qua in cœlis fruuntur, & cum spiritibus cœlestibus, & cum regni consortibus, animabus, vt nihil dicam de cura, quam habent de nostris rebus, de negotijs, quæ secum nobiscum aut pro nobis tractant, & fœlicissimè expediunt. In omnibus his nihil rationi decedit: quamuis repleantur ab vbertate domus Dei, & torrente voluptatis obruantur.

16. In illis ad perpetuos cruciatus damnatis probat hoc diues Epulo. Sepultus ille erat in inferno, loco tormentorum miserrimo; parato Diabolo & Angelis eius: patiebatur tormenta grauissima. An vsum rationis illa sustulerunt? Non sustulerunt. Id docent cogitationes eius, quas habuit de Abrahamo, Lazaro, Moyse, Prophetis, fratribus, suisque cruciatibus, docent rationes, quibus, per Abrahamum, & sibi cupit esse prospectum, & fratribus.

17. De tertijs animabus eorum, qui purgatorium patiuntur ignem, facilius creditur, quod dicitur. Quamuis enim illi eundem infernalem ignem sentiant, quem damnati: non æquè tamen graué omnes experiuntur. Sed &, in damnatis, cum dolore, summa impatientia coniuncta est; quæ in purgandos non cadit. Quod si igitur in damnatos dolor rationem non euertit: vt non euertere iam demóstrauimus, profectò nec euertet in purgandis.

18. Sed & præsentissimi iudicij atque rationis, in hisce purgandis animabus magna argumenta sumunt ex ipsarum cum hominibus conuersatione. Constat siquidem sæpius ad viuos easdem redijsse; cum mortalibus egisse, mortalium subsidia postulasse; post accepta gratias egisse (exempla horum nos aliâs dedimus) quis verò in ijsdem vnquam vel leuissimum perturbati iudicij atque rationis indicium obseruauit?

19. Idem ex Apparitionibus petitum argumentum seruire potest duobus prioribus animarum generibus, quoniam & illæ, si quando rebus humanis interfuerunt, se vsu rationis destitutos non esse, multis modis declararunt; quamuis minus damnatorum, quá beatorum.

21. Quocirca non eadem est animæ separatæ, atque cum corpore coniunctæ ratio. In corpore existens, si affectibus, atque passionibus illud afficiatur, perturbatur; aliquando etiam ab operationibus cogitur desistere; si vehementiores sint, atque intolerabiliores affectus. At separatæ operationes nulla tollit passio, nullus dolor, nulla voluptas. Causam huius quidam, non malè, in corpus conferunt à quo hîc pendet in suis operationibus, itaque fit, vt si illud malè afficiatur, suas functiones habere perfectè ipsa nequeat.

22. Ex parte igitur animæ nihil est, quod Causarum in Particulari Iudicio diiudicationem impediat. An forte in Iudice defectus est, vt ille in Iudicio tantum velit supplicia afferri, & cœlestem mercedem tribui; Causarum verò cognitionem reseruari ad Iudicium Generale? Ad hoc tertio loco respondendum est. Et quod res est, respondetur breuissimè: Causarum cognitionem, & diiudicationem non differri.

23. Itaque quemadmodum in Generali Iudicio iustissimam miseri intelligunt suam damnationem, & non tantum pœnas experiuntur: & quemadmodum in eodem Iudicio beati iustissimam intelligunt, suam mercedem & fœlicitatem; & non tantum mercedem capiunt: ita in Particulari hoc, non solum mali sentient pœnas, & beati ingredientur cœlorum gaudia; sed quoque iustè hæc fieri, & suis meritis tribui intelligent.

24. Neque enim Particulare Iudicium ab vniuersali in hac re quidquam differet quamuis alijs rationibus differat permultum; maiestate scilicet Iudicis, loci qualitate, conditione temporis præsentia spirituum atque hominũ; hoc quoque, quod in Generali omnes omnium conscientias intuebuntur, & non suas tantum; in Particulari vnusquisque secum tantum erit occupandus.

25. Atque hanc causarum tractationem omninò necesse est fieri, si sua Iudicio ratio debet constare. Necesse est iudicando, dum Iudici sistitur, Causæ de quibus conuenitur, proponantur: æquitas vel iniquitas aperiatur, vt quam sit iusta quæ in ipsum sententia profertur, intelligat. Nerunt ergò omnes à morte, quis suus status norunt, quam iustè ad illum statum, iudicis sententia transferantur. Atque sic ad priorem quæstionem responsum sit.

CAPVT VNDECIMVM.

Quænam causæ atque negotia ad Particulare Iudicium pertineant.

Perti-

Pertinent quadruplices,

Christi Domini nostri merita,
Peccatum originale,
Officia virtutum Christia.
Peccata actualia.
Quemadmodũ cognoscitur ex quatuor hominum generibus, qui in illo Iudicio iudicantur, vt sunt,
Beandi, tam adulti, quam infantes,
Damnandi ad cruciatus infernales,
Purgandi igne purgatorio ad tempus.
Discedentes ex hac vita, cum solo peccato originali
In his dicta causa locum habent.

Causæ iam inquirendæ, quæ in Particulari Iudicio tractantur, & propter quas vel supplicia decernuntur vel præmia. Hę verò quamuis ex alijs rebus possint, commodissimè tamen accipiuntur ex ipsis iudicandis: ex quibus & nos easdem venabimur. 1.

Iudicandorum autem quatuor ordines superius distinximus. In primo posuimus beatos, qui ad cœlum transferuntur. In secundo eos, qui damnantur ad cruciatus infernales. In tertio omnes, qui ad tempus expurgantur, in quarto quosdam, quibus nec cœlum conceditur, nec tribuitur infernus, nec à sordibus aliquibus sunt purgandi, vt sunt qui cum solo originali hinc discedunt. 2.

Illi primi ordinis duplicis sunt generis. Quidam beneficio Christi, absque vllis suis saluantur meritis quidam cum Christi beneficio iũgũt merita, quibus sua merces tribuitur. Prioris generis sunt Infantes qui aut sacramentis diuinitus institutis sunt initiati aut pro fidei professione sanguinem innocentem fuderunt. Posterioris adulti, qui cum Christi gratia bene vixerunt. 3.

Vtrosque hos ad cœlum admitti certum est. Pro Secundis est illud D. Pauli ad Rom. 2. *Gloria & honor & pax omni operanti bonum.* Pro primis illud D. Augustini, lib. 10. de Genes. cap. 32. *Consuetudo matris Ecclesiæ in paruulis baptizandis nequaquam spernenda est, nec vllo modo superflua deputanda.* & illud, Ioan 3. *quod natum est ex carne caro est. & quod natum est ex Spiritu, Spiritus est.* & illud Apost. ad Ephes. 5. *mundans Ecclesiam lauacro.* 4.

Secundorum merita sunt varia. Nam vel interna sunt & cogitationum: vel externa, siue linguæ officio sint peracta, siue alijs corporis menbris, vel fructuosæ omissionis eius quod malè potuit fieri. Omnia enim merita vel cogitationum sunt, vel verborũ, vel operum, vel omissionum. Habendam horum rationem in Particulari Iudicio probandum non est hoc loco, quia probatum est in illo, quem de vniuersali Iudicio tractatum dedimus. 5.

6. Illi secundi ordinis, qui ad Cruciatus inferni damnantur, in sua tantum mala atque peruersa merita, suæ perditionis causam debet conferre non aliorum recipient in futura vita; quod malè egerunt in præsenti; quomodocunque etiam illud perfectum sit, commissione vel omisione illud meruerunt: ita hi, quod puniãtur commisione omisioneque meruerunt. Omisio eius fuit, quod debuerunt præstare commisio eius, quod debuerunt omittere: siue illud sit cogitatum, siue verbum prolatum, siue externum opus. De his D Paulus ad Rom. 2. *Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum.*

7. Eadem est conditio tertiorum; eorum inquam; qui ad tempus purgantur. Quidquid pati untur proprijs id meritis debetur Nulla aliorum peccata cruciatuum, quos patiuntur. ipsis sunt causa. Atque vt in damnatis meritorum ratio multiplex, ita multiplex apud hos, hoc discrimine distinguuntur, quod damnatorum cruciatus æterni sunt horum temporarij. & illi extra Dei sint gratiam, nec aliquando venturi ad gratiam: hi in Dei gratia sint, & à gratia, bene purgati, transituri sint ad gloriam.

8. Quarti; infantes; vnum habent, quod illos facit miseros; onus peccati originalis. Boni nihil fecerunt, ob quod posint assumi ad salutem. Sic nec Christi beneficium ipsos promouet ad cœlum, quia media ipsis adhibita non sunt, quibus ad mortales Christi beneficium deriuatur. Infernum meriti non sunt, quia cruciatus sustinere non debent, qui propria voluntate mali cõmiserunt nihil. Media ergò eorum sors erit. Atque hoc superius doctum est.

9. Hi iudicandorum ordines. Quid ex his? hoc scilicet, Quadruplices Causas ad Iudicium venire; Christi merita, peccatum originale, Officia virtutum; propria peccata Quomodo hoc? Quia ex his omnes qui in iudicio particulari comparent, sententiam accipiunt. ob Christi merita transferuntur ad cœlum Infantes pro fide interfecti, aut sacramentis initiati. Ob peccatum originale à cœlo Deique visione reijciuntur infantes, qui nullum pro expiatione peccati illius remedium acceperunt Ob virtutum exercitia cœlum ingrediuntur adulti beati, atque ij qui ad tempus expiantur. Ob propria peccata ad inferos detruduntur damnati.

10. Hæ causæ in Iudicium veniunt Particulare: quia hæ pertinent ad Iudicium Generale: à quo Particulare in Causarum discusione nõ differt, cum ex ijsdem ín hoc, ex quibus in illo mercedis fiat retributio. Itaque rectè faciunt, qui dum rationes asignant, cur post Particulare instituatur vniuersale, ex parte Dei tantum hominum-

que

que eas venantur, non ex Causarum discrimine, quia, scilicet, quæ ad Generale Iudicium sunt deferendæ, in particulari iam sint discussæ.

Porrò ex dictis manifestum est, nõ omnium iudicandorum vnã esse conditionem, ratione causarum. Quidam plures habent, quidam pauciores, quidam tantum vnam. Vna tantum in ijs inuenitur, qui soli Christi beneficio saluantur; aut ob originale peccatum damnantur: plures apud reliquos, pro vt plura eorum contingit esse merita. 11.

Sed tamen quamuis numero Causarum differant, vno tamen momento omnes omniumque definiuntur Causæ. Non plus temporis postulat Iudicium, quod in infantes cadit qui vel ob solum Originale damnantur, vel solo Christi beneficio saluantur, quàm quod fertur in adultos, qui vel in studio virtutum multos annos posuerunt, vel tota vita se totos vitijs atque concupiscentijs tradiderunt, quemadmodum posterius dicetur. 12.

CAPVT DVODECIMVM.

Quando primum in vsu esse cæperit Iudicium Particulare præsertim apud homines.

Cæpit mox à morte hominum improborum, vt qui, per hoc supplicijs æternis adiudicati, & subiecti fuerunt, etiam ante Christum natum.	*Nec vllus proborum illud euasit, quãuis ad fœlicitatem alterius vitæ nullus eorum admissus sit ante Christi mortem.* *Vtrumque egregiè docetur.*

IN hac de tempore Iudicij Particularis inquisitione, trium potest haberi ratio, quæ nobis sunt explicanda. Primum est quando in vsu esse cœperit Particulare Iudicium. Alterum. Quando homines illud subeant. Tertium, Quanto tempore cum singulis peragatur. Primum tempus respicit ætatem mundi: Alterum hominum iudicandorum, Tertium Iudicij durationem. Primum hoc Capite absoluamus. 1.

Qui ad Iudicium Particulare volunt pertinere etiam Angelicos Spiritus, tam bonos quam malos, necesse est confiteantur Iudicij huius vsum fuisse mox à mundo condito propterea, quod Angeli, qui à Deo recesserunt post peccatum perpetratum, mox Dei Iudicio ad infernum sint præcipitati, qui verò Deo fide, spe atq; cha- 2.

ritate adhæserunt, mox ad perpetuam fœlicitatem sint assumpti. De hoc quia plura superius, hic nihil prætterea.

3. De hominibus aliqua difficultas est, quando illi primum iudicari cœperint: partim propterea, quod Christus Dominus dicatur constitutus Iudex viuorum atque mortuorum, ideoq; ante Christum nullus videri possit dici iudicari; partim etiam idcircò, quia omnis Iudicij finis est, vel damnatio, vel æterna salus, salus autem ante Christum nulli contigerit. Quocirca omne videtur suspensum fuisse vsque ad Christum, etiam damnatorum, cum cur mali ante Christum debeant damnari potius, quàm probi beari, nulla videatur iusta esse causa.

4. Hinc manifestum est, ex quatuor pendere, ad propositam quæstionem, responsionem, quæ difficilem aliquo modo faciunt solutionem. Primum est, Vtrum per Christum Dominum omnes in particulari Iudicio sint iudicandi. Alterum, Vtrum ante Christi aduentum nullus mortalium sit saluatus. Tertium, An ante eiusdem aduentum nullus sit damnatus. Quartum, posito quod quidam sint damnati & nulli saluati, possit nihilominus admitti Iudicium Particulare, non in damnatis solùm, sed omnibus simpliciter hominibus:

5. Primum illud ad alteram præsentis Tractatus partem pertinet, quocirca, vt singula suis locis seruentur, hîc definiri non debet. Id certum est, non omni tempore Christum, quâ homo est fuisse; sed in fine seculorum ante annos 1601. incarnatum esse, & natum. Vtrum, quamuis non semper fuerit, Iudicium tamen eidem, quà Deus, singulari quadà ratione tribui possit & debeat, aliàs dicetur.

6. An verò ante Christum aliquis saluatus? Hoc secundum Respõdetur breuiter; Nullum prorsus mortalium saluatum esse, quantumcunque etiam piè religioseq; hanc vitam transegit. Hoc plerique ex illa, Domini sententia intelligunt, Ioan 3. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, filius hominis qui descendit de cælo* quanquã inde colligatur rectius cœlum ante Christum neminem, ascendisse, quod verum, licet ante quidam, fœlices fuerint.

7. Sed id clarius, docet Apostolus, ad Hebr. 9 vbi explicans ritum veteris legis, *quo summus Sacerdos tantum semel in anno ingrediebatur in Sancta Sanctorum, non sine sanguine, quem offerret pro peccato*; dicit in hoc significatum esse nondum fuisse propalatam Sanctorum viam; donec Christus summus Sacerdos seipsum pro peccato obtulit, in sacrificium ista exponunt Chrysostomus atque Theophylactus.

8. Et cap. 10. dicit nos habere fiduciam in introitu Sanctorum, in

Christi

Christi sanguine, quam initiauit nobis, inquit, *viam nouam & viuentem* vbi Chrysostomus *Introitum hic*, inquit, *dixit cœlum, & accessum ad spiritualia, quam initiauit*, inquit, *seu propalauit. Dedicatio enim dicitur initium vtendi: & ideo nouam dicit, siquidem nunc aperta sunt porta cœli, quod neq; tempore Abrahæ contigit.* 9.

Hinc de veteribus Patribus dixit idem Apostolus, cap. 11. *Iuxta fidem defuncti*, inquit, *sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus; sed à longè eos aspicientes. A longè*, inquit B. Thomas, *oculis fidei considerantes, quod post mortem essent accepturi; non protinus, sed post longa tempora in aduentu Christi.* 10.

Idem significat Apostolus, cap. 4 ad Ephesios exponens illud Psalmi, *Ascendit in altum captiuam duxit captiuitatem.* Quæ enim hæc *captiuitas*? Patres sancti fuerunt, qui ante Christi mortem veluti captiui tenebantur: à Christo autem & ex captiuitate educti, & ad cœlestem patriam adducti. 11.

Et Sanctus Petrus idem mysterium significat, 1. cap. 3. *Christus*, inquit, *semel pro peccatis nostris mortuus est: iustus pro iniustis; vt nos offerret Deo mortificatos quidem carne, viuificatos autem spiritu: in quo veniens prædicauit ijs, qui in carcere erãt spiritibus.* Significat enim Apostolus Christum in Spiritu, id est, sola anima prædicasse; & simul æternam gloriam sanctis contulisse. Ita Cyrillus Alex. lib. 12. in Ioannem cap. 36. & Nicephorus Constantinopolitanus, Epistola ad Leonem papam, quæ habetur in Synodo Ephesin. 12.

Hinc B. Ambrosius dicit *cœlum ante Christum fuisse inaccessibile.* Anselmus vero, atq; B. Thomas propterea *Christum dici ostium*, Ioan. 10. *& viam*, Ioan. 14. quia ipse ostium, & viam ad cœlorum regnum aperuit. Chrysostomus, hom. 4. in Ioan. *Christi sanguinem esse clauem paradisi, & per eundem inuentam esse terram viuentium, quam primus Adam perdidit.* 13.

Hinc quoque initium prædicationis Euangelicę *à regno cœlorum* factum esse, notant quidam: quia illud non in veteri Moysis, sed noua Christi lege confertur. Et ante passionem Christi dicitur illud *appropinquasse* Matth. 3. *pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnũ cœlorum*, quia passio Christi, per quam cœli porta erat reseranda, iam parum aberat. At illa exhibita non solum appropinquasse, sed & aduenisse dicitur.

Rationem huius ex lege diuinæ Iustitię petunt quidam: hæc postulabat, vt quemadmodum omnes in Adam peccãtes à Dei regno exclusi per Christum erant, reconciliandi, ita non ante Christum ad cœlestem patriam admitterentur, sed ipsum ducem atq; princi- 14.

pem

amicis fieri inimici? à gratia excidere, infernũ mereri? At fieri hoc prorsus nequit: Etiam hic locum habet, quod dixit Epulo, Lucæ 16. *Inter nos & vos, chaos magnum firmatum est, vt ij, qui volunt hinc transire ad vos non possint, neq; inde huc transmeare.* Mors hominis, vt terminus est vitæ, ita meritorum & demeritorum. *Vbicunque ceciderit lignum, siue ad Austrum, siue ad Aquilonem, ibi manebit.*

Infertur tertiò, easdem animas mereri non posse quidquã, quod ipsis ad cumulum beatitudinis proficiat. Lege Dei præsens tempus tantum meriti est: futurum mercedis. Itaque & Apostolus vult vnumquemque reportare *propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum.* 2. Corinth. 5. 6 Si in illa vita animarum merita crescere possunt, quod plerique merita tot seculis comparabunt? 22.

Veruntamen non quemadmodum ante Christum, ad felicem Dei visionem nulli sunt admissi, ita nulli ante Christum ad inferni cruciatus sunt detrusi. Quicumque cum mortalibus criminibus etiam ante Christum, discesserunt, mox perpetuis supplicijs sunt deputati, & addicti, non minus, quam, qui post Christum cum similibus peccatis hinc discesserunt. Et ita tertiæ quæstioni responsum sit. Nec malè. 23.

An fortè Core, Dathan & Abiron, qui viui dicuntur, *ad infernum descendisse* inferni cruciatus, non nisi, post Christum, senserunt? Num. 16. Et Christum exspectarunt omnes Sodomitæ quorum summam nequitiam igne & sulphure Deus in hac vita vindicauit? Genes. 19. exspectarunt gentes vera religione alienæ? plurimi apud Iudæos Reges, qui cum Deo quasi belligerasse credi possent? 24.

Ita, quibusdam locis, Scripturæ de inferno loquuntur, vt prorsus videantur significare eundem tormentorum esse locum. Tales sunt in nouo Testamento, ille, Actu. 2. *quem Deus suscitauit solutis doloribus inferni*, in veteri ille Psal. 17. *Dolores inferni circumdederunt me* & ille Prouerb. 9. *Et ignorauit, quod ibi sunt gigantes, & in profundis inferni conuiuæ illius*: & ille Iob. 21. *Tenent tympanum, & cytharum. & in puncto ad inferos descendent.* 25.

Hæc omnium Doctorum videtur esse sententia. Quando enim de Christi ad inferos descensu agunt; & quid apud inferos fecerit, perquirunt; docent eos, qui ibidem tormenta patiebantur, non à tormentis ereptos, sed in ijsdem esse relictos. In tormentis igitur eosdem esse arbitrati sunt. 26.

Ante Christi mortẽ fuit in inferno diues epulo & inferni patiebatur tormenta: quid verò prohibet omnes, qui eiusdẽ cum epulone sunt conditionis, eandẽ quoq; sortem pati: & quidem mox à 27.

 morte?

morte? quemadmodum mox à morte passus est epulo? vt insinuat Lucas, cap. 16. Ita enim ille. *Mortuus autem est diues: & sepultus in inferno. Eleuans autem oculos, cum esset in tormentis*, &c.

28. Quod si rationibus hîc locus est, non leues suppetunt. Superius negauimus Sanctis tributam fœlicitatem, ante Christi mortem; quod illa per primum parentem ablata, per Christi merita, quæ in morte communicata sunt, debuit restitui, & ob id ante illam nulli tribui potuit. Sed non ob id quoque supplicium ad Christi mortem differri debuit; quia ad illud patuit aditus per peccatum; quod non minus Deo, ante, quàm post Christi mortem displicebat, & vindicandum erat.

29. Si nulli ante Christi mortem inferni cruciatibus fuerunt addicti, profectò vix melior toto illo tempore fuerit Sanctissimorum quorumcunque Dei amicorum conditio, quàm perditissimorum; quòd quemadmodum nec illi; ita nec hi vlla tulerint supplicia, vllos cruciatus, quis verò hoc crediderit? quis dixerit?

30. Superius docuimus Sanctis fœlicitatem animæ non negari, ex bonis; quibus etiam Deus eorum defunctorum corpora dignatus est; propterea, quòd merita magis animabus quàm corporibus sint tribuenda: quidni igitur hîc quoque ex supplicijs & ignominia, quibus improborum corpora diuinitus sunt affecta concludimus & animas mox à morte sine supplicijs non fuisse.

31. Alia igitur proborum, ex hac vita discedentium conditio fuit ante Christum; alia improborum, fuerunt hi ob cruciatus infernales mox miseri: non fuerunt illi, Dei visione mox beati. In his fuit iusta causa cur præmium fuerit dilatum In illis nulla iusta, cur debuerint differri supplicia. Qui in omnem æternitatem sunt iustè cruciandi, illis iniuria fit, quod, aliquot seculis, ante Christum crucientur?

32. His sic constitutis, quid de Particulari Iudicio hominum dici debeat, facilè concluditur: Cum enim ex Iudicij effectu Iudicium colligamus; ex conditione improborum, qui olim damnati sunt, colligitur rectè peractum esse, Iudicium. Quocirca mox Iudicij vsus esse apud mortales cœpit, quàm primum ex hac vita impij discesserunt, & supplicijs æternis sunt addicti.

33. Sed an apud hos tantum locum habuit; non etiam probos? Etiã apud probos & qui in Dei gratia hinc discesserunt, locum habuit. Nullus ex hac vita discessit qui hoc Iudicium non subiuerit Adeos quoque, qui, ante Christum, hanc vitam cum alia commutarunt, putamus pertinere, quod dixit B. Chrysostomus, hom. 37. in Matth.

Matth. *Postquam diem tuum obieris, Iudicium & pœna consequetur*, &c. Itaque vt improbi ex hoc Iudicio cognouerunt suam perpetuam damnationem; ita iusti ex eodem suam fœlicem, in omnem æternitatem duraturam, conditionem.

34. Nec obstat, quod fœlices non fuerint mox Dei visione, quoniam quemadmodum non idcircò à Iudicio hoc repelluntur, qui modo cum maculis quibusdam, in alia vita eluẽdis, moriuntur; ita nec iusti, qui olim hinc discesserunt, ad tempus à fœlicitate suspensi. Illi Dei Iudicio sunt certi, quòd post expiatas sordes beandi: hi certi, quòd beandi, post peractũ à Christo humanæ redemptionis opus.

35. Aliud est iudicari; aliud Iudicij effectum sentire. Iudicium ferri potest; & Iudicij effectus differri atque suspendi, quemadmodum & in hac vita apud homines videmus suspendi; & suspenditur in illa, apud animas igne purgatorio ad tempus expiandas.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Quando nam Iudicium Particulare exerceatur, ante ne, vel post, vel in singulorum hominum morte.

1. Posset omni tempore, in, ante, vel post mortem illud exerceri; si Deus ita vellet.
Pro Dei enim voluntate exercetur.
2. Non exercetur anima adhuc in corpore existente.
Tunc enim adhuc meritorum locus.
Nec probant contrarium, varia quæ afferuntur exempla, desperatorũ hominum.
Cum corpore ad cœlum translatorũ,
Cum corpore ad inferos raptorum.
Apostolorum, quibus constitit sua salus.
3. Præterea Non diu post mortem differtur.
Nulla siquidem causa cur differri debeat.
Nec contrarium docent exempla.
Doctoris Parisiensis
Curmæ, Traiani,
Falconillæ, Platonis.
4. Exercetur in cuiusque hominis morte.
Hoc necesse est, si nec post, nec ante.
Sed & admodum hoc conueniens,
Et florentino Concilio docetur.
5. Sed tamen aliquando in morte suspenditur; & in aliud tempus, pro Dei voluntate differtur, idq, primo, in ijs, qui à morte aliquando reuocantur ad vitam
Tam bonis & iustis
Quam improbis & iniustis.
Secundo, in ijs, qui ex supplicijs, inferni transferuntur ad gaudia cœlestia, quamuis & dici possit etiam hos à morte iudicari.

dentur Elias, de quo sic 4. Reg. 6. *Ascendit Elias per turbinem in cœlum:* atque Ioannes Euangelista, quem felicem esse nemo dubitat adeoque iudicatum, mortuum verò permulti. Pro ijs verò, qui ad inferos detrusi, Core Dathan & Abiron, de quibus Num. 16.

5. Accedit his, quod quis possit suspicari omnes Apostolos adhuc in carne existentes iudicatos esse. Cum enim iudicari, sit iudicis sententia ad supplicia vel præmia futuræ vitæ, ob benè maleuè facta certum reddi, quare iudicati in corpore dici non possunt Apostoli, quibus adhuc in hac vita degentibus, Christi Iudicis oratione constitit quod *ipsorum esset regnum cœlorum?* quod *paratus illis locus apud Patrem?* quod *sessuri super duodecim sedes iudicarĕq; duodecim tribus Israel:* propterea quod *pauperes spiritu:* quod *cum Christo fuerint in tribulationibus, omnia reliquerint* &c. Hæc pro primo tempore.

6. Pro secundo, illo, quod mortem sequitur, etiam sunt rerum gestarum historiæ. Superius produximus Iudicium Doctoris Parisiensis, cuius primum post aliquot dies à morte, hæc oratio, *Iusto Dei iudicio iudicatus sum*, cum pridiè eius diei dixisset, *Iusto Dei iudicio accusatus:* & postridiè *Iusto Dei Iudicio condemnatus sum.*

7. Suggerit aliud B. Augustinus, lib. de Cura pro Mortuis, cap. 12. vbi Curmæ cuiusdam meminit, qui post mortem iussus adduci ad *locum mortuorum*, quæ alius Curma prius lustrauarat, vt ibidem sententiam Iudicis acciperet. Atque hoc necesse est contigisse tempore aliquo post mortem: nisi eodem momento animam in corpore posueris, atque inferno, *loco*, vt ibidem dicitur, *mortuorum.*

8. Similia his refert Leontius, in vita Ioannis Eleemosynarij, docet enim fuisse reuelatum S. Simeoni, animam exeuntem de corpore deferri ad Iudicium: ibi accusari à malis Angelis, defendi à bonis *& tunc esse timore pœnā, & de exitu Iudicij incertam.* Similia quoq; docet Cyrillus Alexandrinus, in Oratione de exitu animæ. *Quis terror,* inquit, *quis tremor, quod certamen, quæ vis animam manet à corpore secedentem?* & infra. *Quanta formidine & timore arbitraris animam, die illa, percelli, horribiles intuentem, & aduersos Dæmones, quos aspiciens ad cœlestes Angelos confugiens, sublime petit,* & infra. *In medio stat anima meticulosa & trepidans, quousque ob actiones, dicta factaq; sua, vel damnata in vincula conijciatur, vel iustificata liberetur.*

9. Hanc sententiam multum confirmant exempla eorū, qui à mortuis ad vitam redierunt. Qui si mox à morte iudicati fuerunt, facti sunt ex felicibus miseri, siquidem in iudicio ciuibus cœlestibus fuerunt adscripti: aut ex infelicibus, quodam modo felices, dum ad eum vitæ statum sunt reuocati, in quo salutem suam operari pos-

sint, & quidam etiam operati sunt. Quot verò à mortuis ad vitam reuocatos producere possumus?

10. Confirmant etiam exempla quorundam, qui longo post mortem, tempore primum sanctorum societati asscripti fuerunt. qui tamen si statim in morte, vel à morte, iudicium subire debuerunt, ad supplicia infernalia fuissent damnati (Nisi fortè semel damnatis spem dederis veniæ peccatorum, & gaudiorum cęlestium.) Hic est Traianus Imp. de quo multorum est opinio, quod anima ipsius, orationibus B. Gregorij ab inferni pœnis sit erepta, propter Damasceni authoritatem, in oratione de defunctis, est quoque Falconilla, quæ ab inferno dicitur erepta precibus S. Theclæ, eodem Damasceno authore. Et in quibusdam Patrum historijs (vt Nicetas refert super Gregorium Nazianzenum orat. 42.) legitur Platonem apparuisse cuidam Christiano, qui ei sæpè maledicebat, atq; dixisse *Ego quidem me peccatorem esse non inficior, verum cum Christus in infernum descendit, nemo ante me ad fidem accessit.*

11. Nec hîc deest ratio. Etenim Iudici oportet præsentetur Iudicandus homo absentem enim non condemnabit, vel iustificabit, necesse est igitur, vel ad Iudicem proficiscatur homo, vel ad hominẽ veniat Iudex. An horum alterum tempus non requirit? Hæc pro secundo, illo post mortem, tempore.

12. Pro tertio, est communis omnium propemodum Theologorum sententia Non admittunt illi prius tempus, propterea; quod quamdiu in corpore degit anima mereri possit, atque demereri, ideoque Iudicis sententiam q. incertam facere. Nec admittunt secundum, quòd nulla iusta ratio dari possit, cur Iudicium etiam ad minimum tempus debeat differri. Quid ergo? Quinque damus Asserta.

13. Primum est, Potest, si ita Deus vellet, Particulare Iudicium exerceri omni tẽpore: & eo, quo anima adhuc agit in corpore: & postquam illa corpus reliquit, & etiam quando idem illa relinquit Difficultas hîc nulla. Deo enim quid impossibile? Nunquid eius voluntate Iudicium hoc de hominibus fit? quidni igitur quo ipse volet tempore fiat, Verum, non quid fieri possit; sed quid fiat, definiamus.

14. Secundum igitur Assertum esto. Iudicium Particulare non fit, quo tempore anima est in corpore Hoc ex Iudicij conditione perspecta deprehendetur. Illa ipsius est vt sit Dei Iudicis irreuocabilis sententia; qua mortales intelligunt certam suis meritis, vel damnationem, vel salutem tribui. Sed multa attendenda hoc loco.

Primum eſt, Iudicis ſententiam ad Iudicium requiri. Neq; enim fieri poteſt, vt ſine ſententia Iudicium vllum peragatur. Quis verò, Iudex ille futurus, Deus ne an homo; quia poſtea inquirendum, hîc definiendum non eſt.

15. Sed Iudicis ſententiā ad Iudicium non ſufficit. Nunquid Dei ſententia ab omni æternitate, omnibus omninò mortalibus, vel æterna vita, vel perpetua damnatio eſt conſtituta? Omninò conſtituta eſt (Ipſe quoſdam ante mundi conſtitutionem, elegit: quoſdā reprobauit, antequam etiam quidquam boni præſtiterunt, vel mali egerunt). Quis verò omnes ab omni æternitate propriè dixerit iudicatos?

16. Nec ſufficit irreuocabilis ſententia, quia illa ipſa Dei ſententia, qua ab omni æternitate quoſdā elegit ad futuræ vitæ gaudia, quoſdam ad æterna ſupplicia deſtinat, irreuocabilis eſt. Neq; enim Deus vt homo eſt, qui mutetur, Num. 29.

17. Requiritur ergò præterea, vt mortales iudicandi hanc Dei ſententiam intelligant. Ipſorum enim hic res agitur: ipſorum intereſt. Ergò quemadmodum iudicatus non dicitur reus à Principe, ſi Princeps apud ſe ſtatuat extremo illum ſupplicio afficere, reus interim in carcere exiſtens hanc Principis ſententiam non intelligat, ſed neceſſe eſt Iudicem ſententiam ferentem audiat, ſeque damnatum eſſe intelligat: ita non cenſebitur iudicatus homo, ex eo, quod ab omni æternitate Deus eundem conſtituit vel cœleſti gloria coronare, vel perpetuis ſupplicijs cruciare. Vt hanc Dei ſententiam cognoſcat homo, neceſſe eſt. Atque hac ratione Iudicium Particulare non malè diſtinxeris à Reprobatione atque prædeſtinatione: vbi hominibus conditio ſua ignota eſt.

18. Interim tamen, eſſe poſſunt homines, qui Dei ſententia reprobis, atque perditæ ſalutis hominibus (in quorum ſe numero eſſe, ſcire poſſunt) conſtituta eſſe ſupplicia non ignorant, quos nec dū tamen rectè dixeris eſſe iudicatos. Et eſſe poſſunt, adeoque fuerūt, quibus ſua, Chriſti reuelatione, ſalus conſtitit: quos etiam non facilè dixeris iudicatos, requiritur ergò, & hoc quoque, vt certum ſuum felicitatis atque ſuppliciorum ſtatum cognoſcant, eundemque ſuis tribui meritis norint. Omnium ſiquidem meritorum in Iudicio habetur ratio: omnibus ſua digna retribuetur merces.

19. Ergò quamdiu meritorum adhuc eſt locus, Iudicium non benè exercebitur propterea, quod cum meritis poſsint creſcere pręmia quæ certa in Iudicio tribui debent, & quibus nec detrahi quidquā poſsit nec quidquam accedere. Sed & quando merendi adhuc lo-

cus est, contingit à gratia excidere: an verò potest fieri, vt à statu suo excidat, qui aliquando est iudicatus? Iudicatus igitur nullus censebitur, qui aut mereri quidquam potest, aut demereri.

21. Hinc iā Asserti nostri ratio intelligitur. Nulli possunt dici iudicati, qui adhuc possunt mereri. Omnes quādiu viuunt, mereri adhuc possunt. Nulli ergo quamdiu viuunt, possunt dici iudicati. Argumentationis propositio maior ex dictis facilè intelligitur. Minor communis omnium sententia est, qui toto præsentis vitæ tempore volunt mereri nos posse atque demereri: & posse sperare omnes, quandiu possunt spirare.

22. Quid ergò est, dicet aliquis, quod iudicati quidam creduntur, antequam Spiritum emiserunt? Si crediti sunt quidam iudicati, dubito, certè nulli iudicati sunt. Et crediti possunt esse iudicati, qui futuri à Deo atque instantis Iudicij signa dederunt, tremendi atq; horribilis, tremenda atque horribilia, quæ vt plerunque infirmos & agonizantes afflixerunt, ita superstites adhuc, eorumdemque spectatores erudierunt, atque sui officij admonuerunt.

23. Quocirca & B. Gregorius, 4. Dialog. cap. 38. hæc non tam propter ipsos, qui illa patiebantur, fieri existimat, quam alios circumstantes, quos Deus his ad saniora consilia cogitationesque voluit venire: quando hanc malè actæ vitæ intelligunt persæpè esse mercedem, vt & de salute quasi homines desperent, & à præsentis vitæ cruciatibus tendant ad horrenda illa vitæ futuræ supplicia.

24. Et horum nunc vermis conscientiæ, qui impios non deserit, est causa nunc ipsi Spiritus maligni, vtrique potentissimi hostes ad summas angustias hominum mentibus, illo præsertim extremo tempore, afferendas. Ille intus latens excruciat: hi extrinsecus, quas possunt contrarias adhibent machinas. & ille apud improbos locum habet, hi & improbos, & probos aggrediuntur. Atque illa de illis responsum sit, qui iudicati ante mortem videri possunt

25. Quid verò de illis, qui cum corpore ex hac vita ad aliam migrarunt? Profectò, si migrarunt quidam, & vel ad cœlorum gaudia admissi sunt, vel rapti ad inferni supplicia, iudicati illi prius fuerunt. Etenim vt vel ad gloriam quis admittatur beatorum, vel rapiatur ad cruciatus inferorum perpetuos, sine Iudicio Dei interueniente non fit. Sed, An cum corpore quidam migrarunt? Nulli migrarunt.

26 Producitur Elias, qui & non *mortuus* dicitur, *& raptus ad cœlum.* Quod mortuus nondum sit Elias facilè creditur: similiter, quod raptus ad cœlum, quod verò Dei visione fuerit fœlix, non itē. Primum

mum enim illud docet B. Augustinus præter alios, lib. de pecc. Orig. cap 23. *Eliã, inquit, & Enoch non dubitamus in corporibus, in quibus nati sunt, viuere.* Alterum verò habet liber 4 Regum. cap 2 & Machabeorum 1. cap. 2. At non necesse est Dei visione idcircò sit fœlix quod in cœlum dicatur raptus, cœlum ad quod raptus dicitur Elias non beatorum domicilium est, sed aer. & ad cœlum raptus dicitur, qui sursum in aërar aptus est, atque in locum quendam, vbi aduentum Antechristi præstolatur constitutus.

27. Quo modo, quæso, Dei visione beatus credi potuit Elias, dum in cœlum dicitur raptus; cum beata Dei visio ante Christi mortem mortalium obtigit nulli? ipse vero annis ante Christum nõgentis quadraginta plus minus, sit raptus?

28. Forsitan qui ante Christi mortem fœlix non fuit; fœlix fuit mox à Christi morte, cum alijs veteris Testamenti sanctis Patribus Verum nec tum fœlix fuit. Corpus quod circumferebat mortale, & minimè gloriosum id non permittebat. Quorum anima Dei visione est fœlix, illorum corpora ex animæ fœlicitate sunt gloriosa? quod mortem olim sub. turo non fuit concessum Eliæ.

29. Quocirca non probatur sententia Procopij Gatzęi, in Genesim Augustini item Eugubini in Recognitionibus veteris Testamenti, in cap. 2. Genes. & Ambrosij Catarini in Opus. de consummata gloria Christi, qui Eliam volunt visione diuinæ essentiæ dignatum esse.

30. Sed tamen qui visione diuinæ essentiæ fœlix non est; singulari quadam perfectione diuinæ contemplationis donatus est. Docet hoc B. Augustinus, sequentibus verbis. *Neq; enim arbitrandum est,* inquit, *vel sic esse tam, sicut erunt Sancti, quando peracto operis die denarium accepturi sunt: vel sic, quemadmodum, sunt homines, qui ex ista vita nondum emigrarunt. Iam itaque aliquid melius habet: quamuis nondum habeat, quod ex hac vita recte gesta, in finem habiturus est.* Ita Augustinus, li. 9 Genes. ad literam, cap. 6.

31. Productus etiam est Ioannes Euangelista: qui & beatus visione Dei dicitur; quod sine Iudicio factum esse nequit · & tamen corporis sarcinam nunquam deposuisse; quod arguit ante mortem Iudicium aliquando fieri. Verùm prius illud facilè admittitur: posterius non item.

32. Non dubitamus Dei visione fœlicem esse sanctissimum Ioannem. Ab Ecclesia in eius honorem institutum festum id nos docet Neminem illa colit colendumque proponit, nisi beatum Christo que fruentem. Cur vero mortuus negatur? An quia Petro de mor

fieri, iustissima. Et hoc quidem posterius in 4 Asserto erit docendum: prius verò ita demonstratur. Si differri oportet, id fiet, vel ratione meritorum. quæ plura post mortem possunt comparari: vel quia à morte homo potest & à gratia excidere, & cum Deo in gratiá redire: vel quia, quæ secum à morte adfert merita, tanta & talia non sunt, vt sententiæ in Iudicio ferendæ respondeant: vel denique quia tempus requiritur, quo Iudicem iudicandus homo debet cõuenire. Nullum horum dici potest. Quod enim si aliquod? aut quid aliud.

Merita post mortem nulla comparantur. Hęc vita est qua bonũ quod ad felicitatem facit, licet operari. In alia, quamuis benè & malè agere contingat, ad meritorum tamen cumulum non proficiunt quæcunque aguntur. Hic tempus sementis: illic messis. Ibi recipitur, quod hic expenditur, nihil ibi seritur, quod aliquãdo metatur. 83.

Hinc sequitur, quod nec à Dei gratia ibi quis possit excidere vel si extra gratiam est, in gratiam, cum Deo, redire. Nam demeritis à gratia exciditur, quæ vt diximus ibi locum non habent: & meritis fit, vt ad gratiam redeamus, si non vt in scholis loquimur, *de condigno* certè *de congruo*, quæ quoque ab illa vita sunt aliena. In illa vita *manet lignum vbicunque ceciderit, siue ad Austrum, siue ad Aquilonem.* Ecclesi. 11. 93.

Fortè à morte tot merita atque demerita non afferuntur, vt & Iudicium institui possit, & in eodem sententia ferri. Verum si quidam non tot secum afferunt, quod ad salutem, vel damnationem necessaria sunt, quomodo non necesse est eos perpetuò, à suppliciis inferni, & à cœlorum gaudijs suspendi, cum ad præsentis vitæ, quæ secum deferunt, merita, nulla alia, post hanc vitam, possint accedere. 40.

Sed nec vlla tam sunt parua, & pauca iustorum hominum merita quæ vitam æternam non mereantur, apud illum, qui etiam suam mercedem promisit *h iustui aqua frigidæ*. Nec vllum est tam leue peccatum lethale, quod non in perpetuum puniri possit, & iustè debeat, per illum, qui *iustitia iudicat*. 41

Longitudo fortassis itineris quod conficiendum est iudicando ad iudicem. aut iudici ad reum iudicandum, tempus postulat. intermedium inter mortem atq; iudicij actum. Sed quid si illo ipso loco, vbi vita relinquitur, iudicãdo adsit Iudex? quid si mox à morte, illo loco sistatur iudicandus, vbi iudex? Sed de hoc alias. Ex quo etiam colligetur, quid ad vltimum, pro contraria sententia sit respondendum. Nunc priora discutiamus. 42.

43. Productus fuit, Thesi sexta, Doctor Parisiensis, qui, post aliquot à morte dies, se *iudicatum* dixit. Ita est. Veruntamē, qui post dies aliquot se iudicatū dixit; antea iudicatus esse potuit. An fortè etiā *accusatum* tum primum dixeris, quando primū funeris die se accusatum asseruit? & primò *condemnatum* quando tertio die se dixit cōdemnatum? Tempus non postulat. Vniuersale totius orbis Iudiciū & Particulare vnius hominis trium dierum requirit spaciū? Dispēsatione diuina, magno hominum bono, factum est, vt qui mox à morte, & *accusatus*, & *iudicatus*, & *condemnatus* est, hæc tribus distinctis diebus reuelaret.

44. Productus deinde fuit vnus & alter Curma ex B. Augustino, quid respondetur? Prior mortuus non fuit, nec iudicatus. Dei tamen dispensatione permissus est damnatorum cruciatus in imagine quasi intueri: posterior mortuus est, & iudicatus, veruntamen non tunc primum ad mortuorum locū peruenit, sed quando primū corpus deposuit. Locus mortuorū supplicij ipsi officina fuit.

Producti quoque aliqui, qui ad vitam reuocati fuerunt. Plures tales fuerunt, verum ex omnibus, qui à prima morte, sententiam in iudicio accepit, nullus enim fuit. Si, qui piè hinc discesserunt, digni vita æterna, reuocati sunt, ex cœlo cœlestique gloria reuocati non sunt: quanquam quendam gaudiorum futuræ vitæ gustum habere potuerint. Si qui impij & æternis supplicijs digni redierūt, æternis gehennæ supplicijs traditi non fuerunt, quanquam quendam illorum gustum potuerint cœpisse. Vtrorumque sententia, & Iudicium fuit suspensum quod quas ob causas Deus voluerit, nos definire non possumus, non dubium quin iustissimæ illi fuerint.

45.

Producti & quidam, qui ex inferno sunt erepti: qui certè post mortem iudicati dici non possunt: aut si possunt, concedēdum Iudicium Dei incertum esse, & in inferno spem esse salutis. Quid ad hos? Hoc primum difficulter credi ex inferno aliquos esse liberatos. Adducuntur Traianus, Falconilla, & Plato. Vtrum historijs sit adhibenda fides, dubitant, non sine ratione, permulti.

46.

De Traiano enim quæritur primo, si saluatus precibus B. Gregorij credi potest, an etiam à morte ad vitam sit prius reuocatus? Hoc enim omninò necesse est, si saluus factus aliquando est, quoniā saluari sine sacramentis Christianis non potuit; quorum capax nisi ad vitam reuocatus, non fuit, at quis ad vitam eundem reuocatum dixit.

47.

Deinde quæritur, quo fundamento nitantur, qui volunt saluatum. Profertur quidem oratio Damasceni, de mortuis, vbi hoc do-

cetur, verum oratio illa Damasceni non est, nisi Damascenum sibi dixeris contrarium, quia in eadem oratione docet *multos ad infernũ damnatos, Christi apud inferos prædicatione fidem suscepisse, & saluatos esse:* qui tamen, lib. 2. de fide Orthod cap. 4. *vult hoc hominibus esse mortem, quod Angelis est casus*, id est nulli semel damnato spem esse salutis.

49. Præterea quæritur, quomodo si orationibus B Gregorij saluatus est Traianus, tantum huius tam nouæ & insolitæ rei est silentiũ apud Scriptores latinos? & præsertim eos qui B. Gregorij res gestas, etiam leuiores, scriptis posteritati dederũt. Scripsit vitam sanctissimi pontificis Ioannes Diaconus quemadmodum eandem ex Romanis archiuis diligentissimè collegit, sed huic rei negat fidem habendam, lib. 2. cap. 44.

50. Docet B. Gregorius, lib. 34. Moral cap. 13. non posse preces ad Deum fundi, pro salute infidelium defunctorum. & ipse pro infideli, & Christiani nominis hoste preces fudisset? fortè peccauit? at tunc, vt exaudiretur, non meruit, fortè benè fecit, quomodo igitur negat pro infidelibus defunctis esse orandum. Plura de Traiano apud Bellar. Tom. 1. lib. 2. de Purgatorio, cap. 8.

51. De Falconilla, quæ S. Teclæ precibus dicitur erepta, idem sit responsum. Ex eadem præsumpta Damasceni Oratione, idem exemplum petitum est. Plato verò, nisi certioribus grauioribusque argumentis vrgeamur, nihil nos mouet. Multa alia de Christi apud inferos prædicatione referuntur à fide Christiana aliena, inter quæ & illud (quod referunt Irenæus li. 1. cõtra Heres. cap. 29. & Epiphanius Heres. 24.) Marcioné videlicet asseruisse, *Christũ ad inferos descendendo, omnes animas damnatas liberasse*, & (quid stultius.) *Sanctorum ibidem animos reliquisse, quod prædicationi Christi ad inferni incolas factæ, fidem noluerint adhibere.* Hoc ergò primò dictum sit.

52. Deinde, detur ex inferno liberatos quosdam qua iam ratione negabitur à morte eosdem esse iudicatos. An quia Iudicium Dei irreuocabile, & quos semel ad supplicia destinat, eos à supplicijs nõ reuocat? propterea quod in inferno nulla sit redemptio? At ordinaria id Dei lege fieri dicetur: quid verò prohibet, vt quemadmodum in alijs rebus præter ordinarias leges, quædam permittit & facit; ita quosdam ab inferni supplicijs, magnis de causis & iustis, quamuis nobis ignotis, liberet?

53. Posset & illud dici, eosdem vltimam sententiam non accepisse: supplicijs tamẽ fuisse subiectos, propter illa, quæ in vita commiserunt peccata; sed supplicijs ad tempus ferendis quod ab ijsdem aliquando liberandi, vltima Dei sententia, definitoque & absoluto

Iudicio ſocietati Sanctorum eſſent adſcribendi. Hæc pro tertio Aſſerto omnia.

54. Addidimus quartum. Particulare hominum Iudicium, in cuiuſq; morte exercetur. Hoc ex dictis quiuis facile concluſerit. Cum enim Iudicium hoc Dei hominibus exerceatur: & non ante, aut etiam poſt mortem exerceatur neceſſe eſt exerceatur in ipſa morte an verò illo ipſo momento, quo corpus anima relinquit; an aliquo immediatè ſequenti id in ſcholis diſcutiendum relinquimus.

55. Eſt etiam pro hoc Aſſerto ratio. Quoniam neque dignum eſt aut côueniens; vt proborum Iudicium, & præmiû differatur à morte: & dignum, vt improbi, quàm primum poſſunt, ſuæ improbitatis accipiant retributionem. Illorum non differendum Iudicium & præmium; quod *ſpes quæ differtur, affligat animã* Prou. 13. horum non differenda ſupplicia vt quę iuſtiſsima omni tempore, etiam improborum conſcientia, cognoſcantur.

56. Denique hæc eſt Concilij Florentini expreſſa ſententia. Ita enim habet, ſeſſ. vltima. *Definimus eorum animas quæ poſt baptiſma ſuſceptum, nullam omninò peccati maculam incurrerunt: illas etiam quæ poſt peccati cõtractam maculam, vel in ſuis corporibus, vel ijſdem exutæ corporibus ſunt purgatæ in cœlum mox recipi, & intueri clarè Dominum, trinum & vnum, ſicuti eſt pro meritorũ diuerſitate, alium alio perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel ſolo originali diſcedunt, Mox in infernum deſcendere, pœnis tamen diſparibus puniendos.*

57. Quintum denique, ac poſtremum Aſſertum ſit. Iudicium Particulare aliquando à morte ſuſpenditur, & in aliud tempus, pro Dei voluntate differtur. Hoc in duobus hominum generibus accidere veriſimile eſt. Primum in ijs, qui à morte aliquando ad vitam reuocantur: tum deinde ijs, qui ex ſupplicijs infernalibus transferuntur ad gaudia Sanctorum. In priorum claſſe fuerunt plures; in poſteriorum, ſi aliqui, profectò pauciſsimi.

58. In poſterioribus oportet Iudicium idcircò transferri; quod quæ Iudicium ſequuntur ſupplicia, æterna ſint, ex Domini ſententia, Matth. 25. & optimè B. Auguſtinus, lib. 21. de Ciuit. Dei, cap. 24. *nimiæ dicat eſſe præſumptionis aſſerere eos, non manſuros perpetuò in igne, quibus Veritas dicit* (tam in Particulari, quam Vniuerſali Iudicio) *Ite in ignẽ æternum.* Quocirca cũ horum ſupplicia æterna non ſint ſed temporanea; ſua ipſis Iudicis extrema ſententia, quæ in illo Iudicio fertur, non conſtabit; niſi quando à pœnis omnibus expediti, in æternam Societatem ciuium ſupernorum admittentur. Niſi (quod probabiliter dicitur) etiam his credatur, a morte, Iudicis ſententia

reue-

reuelari, fore; vt, ad quæ deputantur, supplicia, non in æternum, sed ad tempus sustineant. Quod si concedatur, tum profectò non minus his, quam purgandis animabus, de sua etiam sententia, à morte constabit.

59. Verum in prioribus illis certius constat Iudicium transferri. Nam eorum, quos mori contigit, quidam desperatę salutis aliquando fuerunt; vt fuerunt infideles, & quicunque cum peccatis mortalibus aut etiam cum solo originali hinc discesserunt: quidam Dei amici, & de quorum salute dubium esse non debuit. Vtros verò iudicatos rectè à morte dicemus?

60. Non illos priores: quod ad vitam reuocati eorum quidam, Christianam religionem sint complexi, & sancta conuersatione spem certam salutis dederint, adeoque societati Sanctorum sint ascripti. Hos verò, qua ratione à prima morte iudicatos dicemus; cum *in inferno nulla sit redemptio? & lignum vbi ceciderit, perpetuò manere debeat?*

61. Quocirca suspensum fuerit Iudicium in puero, qui ante baptismum mortuus, ad Reliquias S. Stephani excitatus; de quo Euodius, lib. 1. de Miraculis S. Stephani: in viro quoque pessimo, quem S. Seuerus ad vitam reuocauit; de quo lib. 1. Dialog. cap. 12. B. Gregorius: in affine quoque Cæsaris, homine Ethnico, quem à mortuis excitatum à S. Petro docet Egesippus, lib. 3. cap. 2. in præfecti filio, qui in peccato mortali obijt & precibus S. Agnetis reuixit, teste Maximo, sermone 2. de B. Agnete.

62. Nec iudicatos dixeris illos secundos, vereque fuisse fœlices; aut quod eorum quidam postquam secundo vsuram huius vitæ acceperunt, prauè vixerint vel viuere potuerint, idemque irritum facere diuinum Iudicium: aut, si id dici de nullo potest, quod maiores ijdem progressus in studio virtutum fecerint, ideoque maiorem gloriæ coronam meruerint; quod in ijs, qui ad certum gloriæ gradum semel sunt iudicati locum non habet.

63. Itaque *absolutè* à sua morte iudicatus non fuerit Marcellus quidam vir sanctus, & à B. Fortunato ad vitam reuocatus, de quo Gregorius, lib. 1. Dialog. cap. 9. Sanctus item Maternus, quem aliqui secundò, aliqui tertio existimant hanc præsentem vitam ingressum. Lazarum quoque sororum sanctarum, Magdalenæ atque Marthæ, fratrem, qui à Domino à mortuis est excitatus. Atque ita de iudicio horum sentiunt B. Thomas in 4. dist 45. quæst 2. ar. 2. Richardus, Durandus atque alij ibidem.

64. Interim tamen, qui à prima morte iudicati non sunt, si aliquando iudicati sunt, vt sunt, à morte iudicati sunt. Quocirca & cũ hoc

Afferto, quartum consistit, mox à morte, siue in morte iudicium Particulare, cum hominibus peragi. Quanto verò tempore ad id peragendum est opus? Hoc sequenti Capite inuestigandum est.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Quanto tempore prorogatur Iudiciũ Particulare, cum singulis, quæ iudicantur, animabus.

Breuissimo admodum peragitur, adeoq; vnico momento
Illo scilicet medio, post mortem, & aliam vitam.
Hinc Dominus aduentum comparat furi & fulguri
Nec contrarium suadent, aut modus causas discutiendi, aut vlla exempla quæ in contrarium possunt afferri.

1 LOngiori Temporis mora Iudicium Particulare peragi, ex tribus quis forsitan suspicabitur. Primum est multitudo causarum, quæ in iudicium veniunt. Alterum est modus easdem definiendi, Tertium exempla eorum, cum quibus Iudicium longiori tempore videtur productum.

2. Quamuis enim quidam eorum, qui hoc Iudicium subeũt, vnam forsitan, aut alteram causam habeant (vt sunt. qui aut in Originali peccato hinc discedunt, aut cum solius baptismi sacramento) pauci tamen hi sunt, aliorum comparatione, qui multis annis vixerunt & ad Iudicium deferent causas omnium operũ, omnium verborum, omnium cogitationum, &c.

3. Sic modus discutiendi has causas tempus aliquod non breue videtur postulare. Neque enim dicta, facta cogitataue tantum proponuntur, etiam qua intentione omnia peracta à qualibus item personis, quibus locis, quibusue temporibus, & quorum cum fructu aut detrimento expenditur. Summa, quidquid in dictis factis cogitationibus ad cumulum vel cruciatum, vel gaudiorum, quouis modo facit attenditur.

4. Produximus quoque superius Capite sexto, quosdã, qui in hoc Iudicio non breui videntur fuisse tempore. Inter quos ille est cuius. Climachus meminit grad. 7 Schol qui in Iudicio positus nunc quædam negabat, nunc quædam admittebat; & horum iam veniam precabatur, iam testabatur pœnitentiam. Ille quoque quem Beda docet multitudine criminum tandem conuictum desperasse Plures iam dictum Caput suppeditat.

Interim tamen res non ita se habet. Nec causarum multitudo, nec

nec modus easdem discutiendi moram diuturniorem requirunt: nec producta exempla conuincunt protractum aliquando Iudiciũ fuisse. Nonne in extremo illo Generalique Iudicio non proprias solum, verum etiam omnium mortalium causas omnes intuebuntur? Et quemadmodum in Particulari, nonne in Generali quoque omnes causæ discutientur? omniumque ratio habebitur, ex quibus vel supplicium Iudicandorum, vel corona gloriæ incrementa accipit? & tamen in ictu oculi hæc fient omnia.

4. Exempla, quæ produximus, non Iudicij moram ostendunt; sed nunc conscientiæ afflictæ angustias; nunc hominum cum Spiritibus immundis colluctationes, quas illo tempore Nequam nobiscum suscipiunt; quo si nobis non triumphant, nunquam sunt triumphaturi.

5. Porro breuissimo tempore, atque adeo vno momento Iudicium hoc peractum iri docent clarissimè quæ præcedenti capite sunt conclusa. Quid enim inter præteritum, atque futurum est medium nisi indiuiduum præsens, momentum atque instans? Ergò illo tempore quod inter præteritam hanc vitam atque futuram est medium, Iudicium exerceatur, omninò necesse est momento breuissimo absoluatur.

6. Et Dominus idem docet duplicium rerum similitudine, quibus se atque aduentum suum comparat, *furis*, scilicet, & *fulguris*. Nam & asserit se *vt furem venturum*, 1. Thess. 5. & aduentum suum futurum, *vt fulgur quod in Oriente oritur, & paret vsque ad Occidentem*. Fur enim capta præda velocissimè discedit: & fulgur vno momento ab oriente in occidentem elucet.

7. Præterea mox à morte animam suam, quæ ipsis debetur, habent mercedem: at mercedis retributio Iudicij quædam est executio atque effectus, ipsumque Iudicium sequitur. impossibile igitur longiori tempore exerceatur. Quid porrò hic dubium?

8. Forsitan à morte negatur animabus, mox suam esse mercedem. At cur hoc negatur? An quia fieri non potest, vt mox à morte in cœlo sint, in inferno iudicandæ animæ? At possunt suam habere mercedem, quamuis nec in cœlo sint, nec in inferno. Cœlũ habent quæcunque Dei fruuntur fœlici visione, quæ ad locum, id est cœlum empyreum, beatorum domicilium ligata non est. Infernum habent quorumque cruciatus perpetuos ignis infernalis sustinent, quamuis & extra inferorum carceres illæ existant.

9. Non ea beatitudinis est ratio, vt nisi quis cælestia illa vastissima que corpora penetrauerit, atque cœlum empyreum ingressus sit,

beatus esse non possit. Non in hoc infelicitas consistit miserorum, vt in corde sint terræ vbi Dæmonum creditur esse domicilium, & carcer. Ordinaria illa beatorum & damnatorum sunt loca. Nihilominus, quemadmodum vbique est Deus, ita vbique potest velle, & esse suũ hominibus cœlum & fœlicitatem, infernum & extremam miseriam. Hoc ergò nomine probi sunt felices, quia Dei fruuntur visione: hoc nomine improbi infelices, quia igne cruciantur infernali, quem & extra infernum habent Dæmones qui aërem obsident. quemadmodum suum cœlum & felicitatem Angeli boni qui hominibus sæpè adsunt in terris.

10\. Quocirca & illæ animæ; quæ ad infernum vehi obseruatæ sunt, antequam ad inferorum loca peruenirent, ignem secum ferebant infernalem: & quæ visæ sunt rapi ad cœlum, Dei fuerunt visione felices, antequam etiam ad cœlum empyreum, beatorum domicilium venirent.

11\. His addo, quod animæ corpora egressæ, etiam mox in suis possint esse locis, & sibi paratis sedibus: mox in cœlo esse animæ beatorũ: mox esse in inferno, animæ damnatorum, quamuis non media, vastissimaque spacia conficiant, & metiantur, quæ inter infernum, siue cœlum atque locum vbi corpora deponunt, intersunt, quod quemadmodum fiat, docent Doctores Scholastici.

12\. Et hoc quidem communiter, & frequentissimè accidere existimamus, vt, scilicet, & beatæ animæ mox atque corpus relinquunt sunt in cœlo & miseræ, mox post depositũ corpus sunt in inferno iuxta illud Iob. 12. ducũt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendũt. Potest nihilominus suas iustissimas habere causas Deus, cur quorundam cruciatus antequam ad miserorum loca perueniat velit obseruari à mortalibus: & quorundam ab ijsdem deprehendi felicitatem, antequam ad cœlum perueniant. Vt vt sit, hoc certum, suam mercedem mox omnes habere, postquam corpora deponũt.

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Quonam loco Particulare Iudicium cum singulorum animabus exerceatur.

1. Non exercetur in singulis animarum proprijs sedibus.
Quia possessio sediũ sequitur Iudiciũ
2. Nec exercetur in cœlo.
Quia multi iudicati & iudicantur, Qui cœlum nunquam intrarunt.
3. Exercetur vbi animæ corpora deponunt, quocunque hoc loco contingat.
4. Non necesse est vt Iudex descendat ad loca vbi animæ iudicãtur.
Solutio contrariorum locorum.

Da

De tribus locis dubium esse potest, vbi animæ Particulare Iudicium subeant, illo, vbi corpora relinquunt: cœlo, vbi creditur esse iudex: atque vbi ipsæ habituræ sunt suas perpetuas, vel ad tempus sedes. Si priora duo loca constituantur, omnibus animabus eadem erunt vbi iudicentur, si posteriora, non eadem, sed alia atque alia. 1.

Loca enim quo animæ migrant, accepturæ sua domicilia atq; sedes, varia sunt, & præcipuè quatuor, primus est cœlum empyreum beatorum domicilium, alter infernus, carcer damnatorum: tertius purgatorium, ad quem perueniunt, in quibus aliquid est purgandum, vnde deinde ad cœlum transferuntur, quartus limbus Patrũ, qui ante Christi passionem seruiuit sanctis Veteris Testamenti Patribus, post putatur seruire ijs, qui hinc discedunt cum peccato Originali hæc loca. 2.

Et pro omnibus locis videntur militare rationes, omnibus videtur Iudicium particulare exerceri. Pro primis illis, vbi animæ deponunt corpora, videtur hæc esse; quod mox à morte animabus sententia sua constet: & præterea; quod ad certas sedes deduci non possint, nisi iam iudicatæ; cum locorum occupatio, præcedentis Iudicij videatur quædam esse executio. 3.

Et sint qui dicunt Christum venire ad singulos homines morientes, vt de illis Iudicium ferat. Hocque sibi rectè videntur colligere ex illo Matth 13. & 24. *Vigilate, quia nescitis, qua hora filius hominis veniet.* Vnde Innocentius 3. lib. 2. cap. 43. de Contemptu mundi dicit *omnem animam, priusquam de corpore egrediatur, videre Christum in Cruce positum.* Pro eodem facit, quod 1. Timoth 6. dicitur, *vt serues mandatum sine macula irreprehensibile vsq; ad aduentum Domini nostri Iesu Christi*, id est, vsque ad diem mortis. Et de iustis saltem potest hoc confirmari, illis Christi verbis Ioa. 14. *Si abiero & præparauero vobis locum; iterum venio & recipeam vos ad meipsum.* Etenim præsentis temporis *venio*, mox illud futurum significat, ideoque non ad Vniuersale Iudicium, longo post tempore futurum, videtur pertinere. 4.

Pro cœlo verò nõ leues sunt Patrũ sententiæ, qui Iudicẽ in cœlo constituunt, eidemq; animas volunt præsentandas, atq; ibidem iudicandas. *Cum anima separatur à corpore* inquit B. Augustinus, lib. de vanit. seculi, cap. 1. *Veniunt angeli, & perducunt eam ante tribunal iudicis.* Eodem modo loquitur D. Bernardus, in Meditationibus, cap. 1. & Hugo de S. Victore, lib. 1. de Anima ca. 2. & Chrysostomus 5.

 homil.

homil. 14. in Matth. *Omnes*, inquit, *animæ, cũ hinc emigrauerũt, ad terribile illud deducentur tribunal.* Idem ferè habet homil. 46 ad populũ.

Pro tertijs eſt illud, quod animæ nulla loca habẽt niſi aut in corpore, aut ijs ſedibus quæ pro meritis ſunt à Deo ipſis deſtinatæ, & ob id cum in corpore exiſtentes Iudicium non ſubeant oportet ſubeant in ſedibus, ibi deſtinatis. Itaque mox à corpore ſingulæ ſuis ſedibus, vt plurimum conſtituerentur, ibidemque & Iudicis ſententiam intelligerent & ſententiæ ſimul reſpondentem mercedem acciperent.

7. Omnia hæc probabilitatis ſpeciem habent, ſed tamẽ in re difficili quod veriſimilius exiſtimatur, quatuor Aſſertis proponimus, ſaluo interim ſingulis ſuo iudicio. Neque enim facilè erroris damnaueris, quid quis horum dixerit.

8. Primum ergò Aſſertum eſto. Iudicium Particulare non in ſingulis animarum ſedibus exercebitur: ita, videlicet, vt primum animas ſingulas ad ſuas ſedes deferri oporteat, atque ibidem deinde ſententiam Iudicis accipere. Quamuis enim fieri poſſit, & vt plurimũ quoque fiat, vt mox à morte in ſedibus ſuis ſint animæ, abſque eo quod media ſpacia tranſeant; quia tamen occupatio hæc ſedium, Iudicij quædam eſt executio, ſi non tempore profectò natura oportet ſequatur Iudicium.

9. Præterea vniuerſalis hæc lex eſſe non poteſt, vt in ſuis ſedibus omnes iudicari dicamus. An fortè illæ iudicabuntur, qui non, niſi poſt multum temporis ad ſua loca perueniunt? Certè aut hos non oportet in deſtinatis ſibi locis iudicari, aut iudicium ipſorum ad longum tempus differri, quod cum ijs aduerſetur, quæ ſuperius rectè ſunt definita ſi non omnes, has rectè non oportet in ſibi deſtinatis ſedibus iudicari. Quod verò quidam non ſtatim, ſed poſt aliquod tempus ad ſua loca perueniant, quia alias demonſtratum eſt hic probari non debet.

10. Tertiò quorundam loca temporanea ſunt, vt quæ ad tempus occupanda, deinde relinquenda. Sic Purgatorij eſt locus, & ante Chriſtum Patrum limbus. Quæ ergo ad hæc loca deuenient, quibus qua ſo ſententiam Iudicis accipient? Indignum eſt illam differri, donec ad vltimo deſtinata perueniant. Si verò mox intelligetur à morte non neceſſe dicamus deſtinatis locis iudicium ſingularum fieri. Hoc primum Aſſertorum.

11. Secundum ſit. Nec in cœlo Particulare omnium iudicium exerceri. Et hoc primum quidem de illis eſt manifeſtum, quæ Chriſtum præceſſerunt. Neque enim horum quiſquam cœlum intrauit, quẽ-

admodum

admodum non malè quidam ex illo Ioan. 14. *Vado parare vobis locum* colligunt, Sed & cœlum omnibus clausum fuit, donec aperiret ille, qui profectus est, vt locum pararet Si verò omnibus illis temporibus clausum fuit, quo modo quicunque ex hac vita discesserunt, cœlum, vt sententiam acciperent, ascenderunt.

12. Præterea quantus singulis diebus, imo singulis horis, aliquando etiam vno eodemque momento animarum numerus ascendet. Neque enim rarum multos ex hac vita nunc vno anno, nunc vno die nunc etiam eodem momento ad aliam transire, & tamen hos oportet primum ad cœlos peruenire, si omnes in cœlo Iudicium subire & sententiam suam oportet accipere.

13. Rursus, necesse non est, vt pro sententia accipienda cœlum conscendant animæ, quia quam accepturæ sunt sententiam, non minus in quouis loco quam cœlo possunt audire atque intelligere. Quæ igitur necessitas, vt in cœlo Iudicis constituatur tribunal? ad illud tendant Iudicium subituræ?

14. Fortassis post Christum incumbit necessitas cœlum ascendendi, atq; ibidem Iudicis sententiam audiendi. Cur incumbat nulla est causa. Etenim quo tempore adhuc Christus in terris nobiscum conuersabatur, propter iudicem, (si quidem ipse omnium iudex constituatur) ascendere necesse non fuit, quia in terris, non in cœlis inueniebatur Christus: quando verò ipse cœlos ascendit, cœlum petere non fuit necessarium iudicandis, quod vt in cœlis, ita omnibus locis, extremam sententiam Dominus possit reuelare.

15. Et si in aliquibus animabus conceditur quod in cœlo Iudicium subeant in omnibus fieri quis credet? An ascensuræ sunt, in quibus quædam sunt expurganda? ascensuræ, quæ ad perpetuos inferorū carceres damnantur? *Nihil immundum & coinquinatum cœlum ingreditur*, Apocalyp. 21 peccatum & quidquid ex peccato contractum est locus ille non sustinet.

16. Nec contrarium nobis sentiunt, vt putamus; qui superius producti sunt Patres. Animas tantum à Christo iudicandas docent. quod & fieri potest, quamuis etiam non ad cœlum perueniant, vt postea docebimus Ab Angelis verò illæ dicuntur per ducendæ ad Iudicis tribunal; quia mox à morte sine societate Angelorum non sunt; & ab ijsdem singulæ ad destinata sibi loca vel ducuntur, vt bonæ; vel rapiuntur, vt malæ; hæ à malis Angelis; illæ à bonis Quanquam & dici possit ad nostrum Iudicium allusisse Patres, & ex nostro nos ad illius voluisse notitiam deducere: sicut & illud, non di-

ci à Patribus animas ad cœlum transferendas, sed ad Iudicis tribunal, quod iuxta ipsas animas esse potest.

17. Tertium assertum est. Iudicium Particulare exercetur, vbi animæ corpora deserunt, id est, iuxta, vel pone ipsa corpora, quæ deponunt Hoc non malè ex dictis intuleris. Si enim non in suis sedibus iudicantur; nec in cœlo: & tamen necesse est ad suas sedes tendere à morte; vbi iudicabuntur, nisi vbi suum corpus deponunt; & vnde ad suas sedes tendunt. An verò ad animas iudicandas Iudicem descendere necesse est? Pro hoc sit sequens Assertum.

18. Quartum assertum. Non necesse est Iudex, ad loca, vbi animæ iudicantur, descendat. Si enim Deus Iudex constituitur, descendere ille rectè non dicetur, quod vbique sit præsens; & quocunque loco animæ existant, ab ipso sententiam possint accipere. Si verò Christus; vt semper descendat, nullo modo conuenire videtur. Sed hæc modo sufficiant. Plura, quando de Iudice agemus.

19. Vnum superest, argumentis respondeamus, quæ Iudicem ad iudicandos docent venire Profertur illud Matth. 24. *Vigilate, quia nescitis qua hora filius hominis veniet.* Sed quid si de vniuersali Iudicio Dominus intelligatur locutus? ad quod ipse de cœlo venturus dicitur, cum potestate & maiestate? quanquam & de Particulari illud accipi possit ad quod Dominus venire dici potest, non quia autoprosopos ipse futurus erit præsens; sed quia efficaci eius voluntate atque imperio singulis retribuetur, prout gesserunt in corpore, siue bonum, siue malum.

20. Producitur illud, 1. Timoth. 6. vbi Timotheus iubetur *seruare mandatum sine macula irreprehensibile vsq; ad aduentum Domini nostri Iesu Christi*, quod de morte ipsius intelligi necesse est; cum vt post mortem mandatum seruet ipsi imperare nemo possit. Ita est vsque ad mortem mandatum seruare iubetur, in morte quoque exspectare aduentum Domini, quia in morte, Domini voluntate pro mandato seruato mercedem copiosissimè est reportaturus. Potest quoque dici in morte Dominum ad nos venire: quia nos ad Dominum in morte venimus: quemadmodum & in oratione dominica dum Regnum Dei aduenire nobis postulamus, petimus nos ad Dei regnum venire posse.

21. Producitur demum & illud, Ioan. 14. *Si abiero & præparauero vobis locum, iterum venio, & recipiam vos ad meipsum.* Verum secundus aduentus est de quo loquitur Dominus, tunc veniet, & ad paratum electis locum, suos, vnà cum corpore, & anima assumet. Nec obstat præsentis temporis verbum *Venio*, quo proximè instare aduentus,

de quo

de quo Dominus loquitur, significatur, quoniam licet aduentus secundus siue postremus, tempori collatus serus videatur, tamen æternitati si comparetur, citò venturus dicitur in Scripturis. Ita Ioan. 1. cap. 2. *Filioli nouissima hora est*. 2. Petri. 3. *Mille anni apud Dominum sicut dies vnus* Apocaly. 1. *quæ oportet fieri à te.* Hanc breuitatem Dominus verbo præsentis temporis, *Venio*, indicat. q. d. iam iam proximè aduentus meus adest. Potest quoque dici Præsens *Venio*, loco futuri *Veniam* positum esse. Neque enim hoc nouum est in Scripturis.

Finis prioris partis de Iudicio Particulari.

SEQVI-

SEQVITVR ALTERA PARS TRACTATVS DE PARTICVLARI IVDICIO quod in singulorum morte peragitur.

ALtera parte præsentis disputationis de Iudice, à quo in Particulari Iudicio sententia exspectatur, agendum est, de quo, si non plura, profectò difficiliora sunt, quæ in quæstionem veniunt. Et difficilius quoque hîc quid de omnibus statuendum inuenitur, quod Sacrarum Scripturarum atque sapientum authoritate persæpè videamur destitui; ratione quoque atque experientia parum iuuari. Quæ tamen vndecunque coniectura possumus consequi, proponemus; & proposita potius volumus, quam temerè conclusa. Disquirenda autem hæc sunt.

Sitne aliquis Iudex in Particulari Iudicio constituendus

An Iudex ille Deus sit, an potius Dei loco aliquis Spiritus, siue creatura.

An Christus omnium á condito mundo iudicatorum Iudex fuerit,

An Christus in fine seculorum, & postquam homo factus est, cœperit esse Iudex.

An in Christo conditiones Iudicis fuerint, vel eorum aliquid defuerit, quod ad Iudicem perfectum requiritur.

Vnde acceperit Christus potestatem hoc Iudicium exercendi.

An

An Pater & Spiritus sanctus ita contulerint Christo potestatem iudicandi, vt ipsi iam nihil in Iudicio agant.

Quanta hæc fuerit potestas iudicandi in Christo.

Qua ratione, siue quo titulo, Iudiciaria potestas Christo conueniat.

Quando Christus hanc potestatem acceperit, & vti eadem cœperit.

An Particulare Iudicium per ipsum Christum; an per alium, Christi nomine fiat, qui Christi personam agat.

Quomodo Christus Iudicandis sententiam dicat; an corporali an spirituali voce.

An Christus Iudex appareat iudicandis, & ab ijsdem videatur.

Qua forma & specie Christus iudicandis appareat, & ab ijsdem videatur.

An cum aliqua maiestate & potestate appareat.

An & quomodo Christum cognoscant omnes, quibus in Iudicio particulari ipse appareat.

Sequuntur Capita Secundæ Partis.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

An necessario sit aliquis constituendus Iudex, pro Particulari Iudicio.

Melius aliquis constituitur quam negatur:
Tum quia Iudiciũ Iudicũ est actus,
Tum quia Vniuersale suum habet Iudicem.
Tum quia spiritus dum in hoc Iudicio seruiunt non latet sententia Iudicis.

Tum quia ita sentiunt Patres.
Fortè tamen non multum erraret, qui certum Iudicem negaret.
A multis quoq; difficultatibus idem se expediret, ad quas, qui Iudicem admittunt, debent respondere.

 Diffi-

1. Difficultas, quæ in constituendo Iudice hîc interuenit, efficit vt quæramus Sitne aliquis Iudex in particulari Iudicio constituendus. Et profectò si doctum fuerit cōstituendum nullum, multo labore in quæstionibus sequentibus liberabimur; quem necesse est superare si Iudex aliquis certus constituatur, qui singulis, prout gesserunt in corpore, mercedem in Iudicio retribuat.

2. Difficultas verò ex eo oritur potissimum, quod quis constituendus sit, difficulter inueniatur. Nā vt vnus aliquis fuerit à condito mundo qui ad mundi vsque consummationem, omnes iudicet, & iudicarit vix fieri posse videtur. Quem enim dixeris? Christum Dominum? At nō semper ille fuit. Deum Opt. Maximum? & Christum hominem sic excluseris, cui tamen *omne Iudicium* dicitur *contulisse Pater.* Ioan. cap. 5 Vt verò plures sint, non videtur conuenire; quod vnus omnibus possit (fortè etiam debeat) sufficere: & frustra debeat tribui pluribus, quod ab vno rectè, perfecteq; perficitur

3. Nec (quod aliqui timere possunt) si Iudex aliquis esse negetur, qui mortalium causas dijudicet, ob id cogemur dicere mercedem singulorum vsque ad extremum Iudicij diem differri, suspensaque esse peruersorum supplicia, bonorum præmia, quoniam potest quisque à morte laborum suorum fructus percipere. & vel tunc propria conscientia dictante, vel post, Christo in extremo Iudicio iudicante, intelligere iustissimam esse retributionem, quæ confertur. Quid enim horum impossibile? aut quid iniustū? quid nouū?

Sic neque necesse erit hac ratione Iudicium Particulare tollere.

4. quoniam hoc ipso Iudicium illud peragi, à morte, dicetur; quod vnusquisque quæ sibi debentur, recipiat, iustissimaque intelliget quàm reportat meritorum retributionem, quamuis etiam nec corā Iudice comparuerit, nec Iudicis vocem & sententiam acceperit Quid enim opus Iudicis sententia? quid opus Iudici sistatur iudicandus? Sistendus aliquando (in fine seculi) atque tunc vna omnibus sententia potest satisfacere. Sufficit nunc vnumquemq; pro meritorum ratione accipere mercedem: & intelligere iustissimam esse mercedem, quæ vtraque sine Iudice possunt fieri.

5. Probabiliter hæc dicuntur. Nec facilè erroris damnabitur à plurimis etiam difficultatibus se expediet qui ita loquetur, aut sentiet. Sed tamen mallem dicere & in hoc particulari Iudicio suum esse Iudicem; quemadmodum suus est, in Generali: & quemadmodum in Generali non sufficit vnicuique sua Quemlibet iudicans & damnās vel saluans conscientia ita neque hic illam sufficere.

Ipsum

Ipsum nomen Iudicij hoc suadere videtur. Quod enim verum Iudicium dixeris, vbi nullus Iudex? an non iudicium Iudicis quidam est actus? Et cum in eodem vel præmia probis vel supplicia improbis decernuntur, hæc quis, nisi Iudex, decernit? Vt veræ reæ & bene sibi consciæ conscientiæ hæc præstent, non conuenit quod nullus in sua causa bonus sit Iudex: & quod aliæ sint partes iudicandorum, aliæ Iudicis.

6. Præterea cuiusque conscientia, quamuis etiam sine Iudicis sententia, quæ sibi debentur probè intelligeret, non tamen hoc ipso rectè iudicata dicetur. An quicunq; intelligit qua sibi meritò debentur præmia, vel supplicia, ad hæc dicetur iudicatus? Speculatiui intellectus ille actus esse potest: Iudicium verò est practici: & quo alterius imperio atque sententia efficaciter homo intelligit, hæc sibi deberi.

7. Similiter ex eo, quod Particulare hoc iudicium vocatur, arguit iudicem in ipso necessarium esse. Præcipua enim quæ hoc, ab Vniuersali, discriminat differentia est, quod hoc priuatim fiat atq; cum singulis seorsum: illud publicè, atque in communi omnium hominum conuetu alioquin vt in illo est certus, præter iudicandos, Iudex, ita quoq; hic præter quemlibet iudicandum, necesse est certũ cõstitui iudicẽ, cuius sententia præmia decernuntur & supplicia.

8. Statim à morte deducuntur, vel rapiuntur ad loca sua singuli, qui ex hac vita discedunt: idq; per Angelos, nũc bonos nũc malos prout postulat cõditio iudicandorum. Dubiũ de hac re nullum est. An verò propria hoc Angelorum fit authoritate? Non propria, sed Dei id faciunt voluntate. Rursus, dum hoc illi faciunt, an ignorare possunt quas ob causas hos deducunt ad cœlos, illos rapiunt ad inferos? Non possunt ignorare. Quid verò prohibet vt quemadmodum Angeli hæc norunt, quorum tamen causa non agitur, ita norint illi, quorum causa agitur, mortales? Habebunt igitur & hi iudicis sententiam, adeòque iudicium subibunt.

9. Duobus modis Patres, qui de hoc Iudicio loquuntur hic nobis pro iudice admittendo seruiunt. Vnus est, quia *Tribunal* constituunt, coram quo ex hac vita discedentes volunt comparere, ibidemque benè vel malè actæ vitæ rationem reddere. Alter quia iudicis quoque mẽtionem faciunt. Et hoc quidem expressè iudicem concedunt, illo vero priori implicitè, propterea quod Tribunal non nisi iudici iudicaturo constituatur.

10. Et *tribunal* quidem proferunt B. B. Chrysostomus atque Augustinus Chrysostomus, homil. 14 in Mat sic loquitur: *Sicut illi, qui*

de carceribus educuntur, vnà cum ipsis catenis ad Iudicem pertrahuntur sic omnes animæ, cum hinc emigrauerint, varijs peccatorum catenis implicitæ ad terribile illud ducentur Tribunal. Augustini sunt sequentia verba, lib. de vanitate seculi, cap. 1. *Cum anima*, inquit, *separatur à corpore, veniunt Angeli, vt perducant illam ante Tribunal Iudicis.*

11. *Iudicem* verò produnt duobus modis, nunc indefinitè, nunc definitè adeoque ipsum nominãdo. Indefinitè, iam dicto loco B. Augustinus, definitè autem, eumque nominando, Innocentius 3. qui Christum à iudicandis existimat conspiciendum: & B. Cyprianus, cuius hæc est oratio, Serm. de Mortalitate. *Gratulari*, inquit, *oportet, & temporis minus amplecti: quod dum nostram fidem firmiter promimus, & labore tolerato ad Christum, per angustam Christi viam pergimus, præmium vitæ fidei, ipso iudicante capiamus.*

12. Et quid quæso prohibet, cur minus Iudex in hoc Iudicio constitui debeat? An quia plures & non vnus, admittendi essent? Sed quid si vnus omnium mortalium constituatur? Quid etiam prohibet plures esse alijs atque alijs temporibus? si vnius eiusdemque prudentiæ sint illi, æquitatisque egregiè amantes? Verum de hoc in sequentibus.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

Deus ne per se, an potius aliqua creatura, Angelus v.g. Iudicem agat in Particulari Iudicio.

Potuit Deus alicui Angelorum imponere mortalium hominũ Iudicium.	*Ipse Iudicio potest effectum dare,*
Non hoc dubium.	*Ipse valet authoritate apud iudicandos.*
Nullus Angelorum potuit Iudex fuisse omnium, qui sunt iudicati	*Ipse meritò habet rationem legum suarum.*
Quia omnes iudicati	*Ipse potest præstare, quæ in Iudicio necessaria*
Optime dicitur Iudicium Particulare per ipsum Deum immediatè fieri.	*Ipse Iudex in Iudicio generali,*
Ipse enim omnes ad Iudicij effectum creauit.	*Ipsi merito omnis creatura sistitur in fine vitæ.*
	Ipse sic misericordiæ & iustitiæ dat argumenta,

1. FOre Iudicem aliquem in Iudicio Particulari constitutum est, quæramus nunc, Quis ille sit. Atque vt à generalioribus atque vniuersalioribus ad particulariora descendamus, primum disquiramus Deus ne sit, siue omnium

omnium creator, an potius aliqua creatura. Nam Deum non futurũ, posset quis ex duobus conijcere. Primũ est, quod apud mortales in hoc seculo fieri obseruemus, vt apud quos summa & potestas ipsi pro tribunalibus nõ sedeãt & per se causas definiant, atq; discutiant; sed suos habeant Vicarios, & Officiales, per quos ius dicunt. Quid vero prohibet, vt similiter diuinũ Iudiciũ exerceri dicamus.

Alterum est, quod omnia propemodum per Angelos Deus in hoc inferiori mundo efficiat. Per illos de sua voluntate nos faciat certos: per illos, soletur afflictos: tueatur atque defendat oppressos ducat atque reducat: puniat atq; vindicet; quemadmodũ passim diuina docent eloquia. Et qui hæc, atq; his similia, exercent Angeli, quid ni Iudicium quoq;, Dei nomine, apud homines exequentur. 2.

Duo hic sunt certa. Primum est, potuisse alicui Angelorũ à Deo officium hoc tributum esse, vt ipsius nomine mortales iudicet, atque vel præmia perpetuò duratura, vel sempiterna supplicia denuncient. Quid mirum? Quod per se potest Deus, quidni posset creaturarum ministerio? siquidem illud potestatem atque vires non superet creaturarum, vt non superat hoc opus. 3.

An forsitan hoc ipsarum vires superat? Non superat. Quemadmodum in alijs rebus plurima quæ diuino iudicio constituta sunt atque definita, per Angelos administros mortalibus denunciantur, ita quoque potest, quæ cuique merces debeatur, cum authoritate, atque efficaci imperio, denunciari Deo mox singulis suam mercedem conferente. Homines possunt sic iudicare homines, pro Dei voluntate, non poterunt Angeli homines? Et qui Angeli in extremo iudicio quidam q. Iudices sunt futuri, non poterunt esse in Particulari? Hoc primum. 5.

Alterum est, Angelorum nullum, sed nec vllam rationalẽ creaturam, Omnium, qui iudicati sunt, Iudicem posse constitui, aut debere. Quid ita? quia nulla omninò fuit, est, aut erit creatura rationalis, quæ Iudicium Particulare non subiuit aliquando, aut olim subibit, & quomodo ergò omniũ vnà aliqua erit & Iudex? an forsitan vna, & Iudex erit, & iudicabitur à seipsa. 6.

Atque vt hæc duo certa sunt, ita non existimamus alienum à veritate vt Omne Iudicium ab Angelis auferamus, omne soli Deo tribuamus: dicamus Deum tantum esse, cui & conueniat Particulare Iudicium exercere, & Deum esse, qui idem, per se, illud exerceat. Certe conuenire vt exerceat, atque adeo exercere intelliget, qui & Dei functiones volet diligentius attendere, & quæ illius Iudicij sint conditiones expendere. 7.

tura & quidem tunc, quando extremam sententiam est acceptura, qua vel perpetuis miserijs deputatur, vel perpetuis delitijs. Cum ergò in Particulari cuiusque iudicio hoc fiat, tunc certè suo creatori sistetur atque ab eodem extremam sententiam accipiet.

14. Deo duo actus maximè conueniũt, egregieq; eundem commendant, Misericordiæ atque iustitiæ. Vnde & Propheta, Psal. 100. *misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine.* Et hos, cum tota mortalium vita multis argumentis per se demonstret, non per se, sed alios, demonstrabit quando illustrissima horum dare potest argumenta? in iudicio, inquam Particulari, vbi & *Iustitia iudicat*, & *misericordia eius super cælos exaltatur?*

15. Rationibus hisce vtimur, vt ostendamus, quam Deo conueniat Iudicium relinqui: & non tribui alicui creaturarum, alioqui si authoritatibus hac in re esset agendum, possent pro nostra sententia plerique adduci, qui Particularis huius iudicij meminerunt, qui quod Deo illud concedant vel expreßis iudicant verbis, vel hoc ipse insinuat, quod nullius alius à Deo faciant mentionem.

16. Nec rationes has euertunt contrariæ, quanquam enim Deus plerunque sua per Angelos agat & perficiat: non tamen perficit & agit omnia, propterea, quod quædam per eosdem fieri nõ possint, quædam quamuis possint vt tamen per eosdem fiant, non ita conuenit. Et vtrumque in Iudicio Particulari: si omnium ratio habenda, locum habet, quia nec omnia omninò quæ hic concurrunt, per Angelos possunt fieri, & quæ fortaßis possunt fieri, conuenientius per Deum, quam eosdem perficiuntur, quemadmodum sequentia docebunt.

17. Et quamuis summos Magistratus per alios Iudicia exercere videamus, non tamen necesse est ipsi per alios exerceant. Sed & quos per alios Iudicia exercere videmus, videmus etiam per seipsos exercere: quod dum faciunt, quia se nihil indignum, faciunt ita dum frequentißimè & vt plurimum faciunt, suo optimè officio fungi existimantur ab alijs: & tales se probant, quales haberi volunt, & esse debent.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

An Christus omnium à mundo condito iudicatorum fuerit Iudex.

Nullum dubium, quin in vniuersali omnium Iudicio Christus futurus sit Iudex.	*Quia non semper fuit Christus*
Docent hoc Athanasius,	*Particularia ergo quædam Iudicia per Deum sunt facta:*
Dominus ipse,	*Vt omnia, quæ non per Christum facta.*
Petrus & Paulus.	*Quæ tamen merces in illis tributa beneficio Christi tributa*
Non omnium fuit Iudex in Particulari.	*Nam per ipsum saluati omnes.*

1\. CHristum Dominum, in Particulari omnium Iudicio præsidere, & iudicem agere, ex illo, fortasſis, quis suſpicabitur, quod *Iudex* dicatur *constitutus viuorum & mortuorum* à S. Petro Actuum 10. Alius de hoc dubitauerit, quod iudex dici non poſsit, qui quo tempore Iudicium peractum eſt, non fuerit; vt non omni tempore fuit Chriſtus, quo ad Particulare Iudicium vocati ſunt homines.

2\. Certum verò, hîc eſt in Vniuerſali illo Iudicio Chriſtum, pro tribunali, cum poteſtate ſeſſurum, & Iudicem totius orbis futurũ Docet hoc, poſt Apoſtolorum ſymbolum, B. Athanaſius his verbis. *Ad cuius aduentum omnes reſurgere habent cum corporibus ſuis, & reddituri ſunt de factis proprijs rationem,* ipſi, ſcilicet, Chriſto, *qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos.*

3\. Docet idem Dominus, Ioan. 5. *Neq; enim Pater,* inquit *iudicat quenquam, ſed omne Iudicium dedit filio? vt omnes honorificent filium ſicut honorificauit Patrem* & Matth. 24 *filius hominis,* inquit, *venturus eſt in gloria Patris ſui, & reddet vnicuique ſecundum opera ſua.*

4\. Docent idem Apoſtolorum Principes, Petrus atque Paulus. Ille Actuum 10 *Præcepit* inquit *nobis Dominus prædicare populo, & teſtificari? quia ipſe eſt, qui conſtitutus eſt à Deo, Iudex viuorum & mortuorum* hic in poſteriori ad Corinth. 5. ſic loquitur. *Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti; Vt referat vnuſquiſq; in propria corporis; prout geſsit, ſiue bonum ſiue malum.*

5\. Hoc ergò certum. Dubium autem, An quoque præſideat in Particulari Iudicio ibidemque Iudicem agat: & quidem Chriſtus homo, quemadmodum homo in Generali eſt ſeſſurus. & mundum iudicaturus. Nam qua Deus non magis ab ipſo, quam Patre, & Spiritu ſancto, Iudicium dempſeris. Quid ergò ad hoc quod ſequitur.

6\. Non omnia Particularia Iudicia, quæ ab orbe condita ſunt perfecta Chriſtum Iudicem habuerunt, imò nullum habuit, antequam humanam naturam ipſe pro nobis aſſumpſit, ſed nec omnia, poſt huma-

humanam naturã assumptam,per eundem sunt peracta. Posterius hoc in sequentibus disquirendum erit; prius docemus sequenti ratiocinatione.

Non potuit quidquam facere Christus,antequam esset;sed antequam humanam naturam assumeret, nõn erat Christus,non igitur quidquam potuit ante facere: per consequens nec iudicare. Hic quod in Minori propositione assumitur,non illum habet sensum, vt negetur filius Dei, ab omni æternitate fuisse; sed qui ab omni æternitate fuit,filius Dei; negatur ab omni æternitate fuisse Christus,id est,humanam naturam habuisse. Hanc non ab omni æternitate habuit; in tempore accepit:& factus est in tempore homo; qui ab æterno erat Deus. 7.

Christus ergò non fuit, antequam carnem assumeret. Qui verò non fuit,quomodo agere potuit? præsidere in Iudicio? sententiam dicere? causas definire?supplicia vel præmia decernere? *actiones*,inquiunt Philosophi, *suppositum sunt rerumq; existentium.* hæc si tollas nullus actioni locus relinquitur. 8.

Atque hoc non obscurè insinuat Dominus ipse: & Domini discipulus,Petrus.Docuimus,Ioan.5.quando *sibi datum dicit omne Iudicium à Patre.* Petrus Actuum,12. quando Christum *dicit constitutũ à Deo Iudicem.* Quod enim *datur*; in tempore significatur acceptum: & *quando constitutus Iudex dicitur à Patre* insinuatur nõ semper fuisse. 9.

At iustificatos fortassis dixeris plures,per Christum;imò omnes omninò, qui à condito orbe fuerunt, antequam etiam esset Christus.*Neq; enim præter Christi nomen aliud est, in quo oporteat nos saluari.* Actuum 4. cap. quid igitur prohibet ab eodem Christo antequam esset, omnes esse iudicatos?Respondetur, non eandem rationem esse Iudicij,& Iustificationis,siue salutis.Salus,& iustificatio, merito Christi contigit,quod virtutem suam habere potuit, atque adeo habuit,quamuis etiam ipsum longè post sequatur. (quemadmodũ mercedẽ hodie cõtingit accipere;& post dies aliquot primũ operas suas atq; labores,quibus merces debetur,offerre) At Iudiciũ actus efficientẽ causam requirit, quę,nisi sit,operari nulla ratione potest. 10.

Sed tamen, quod Christi merito habuerunt mortales,antequam Christus homo fieret,non ipsis meruit Christus,antequam homo fieret. Meruit hoc,postquam homo factus est, quoniam vt efficientis causæ est iudicare;ita mereri:quocirca nec mereri ipse potuit,nisi postquam homo esset. 11.

Per Christum ergo non iudicati sunt ad cœlestia gaudia Angeli. Per Christum non sunt æternis supplicijs addicti Dæmones. Per 12.

O Christum

homil. 14. in Matth. *Omnes*, inquit, *animæ, cũ hinc emigrauerũt, ad terribile illud deducentur tribunal.* Idem ferè habet homil. 46 ad populũ.

Pro tertijs est illud, quod animæ nulla loca habẽt nisi aut in corpore, aut ijs sedibus quæ pro meritis sunt à Deo ipsis destinatæ, & ob id cum in corpore existentes Iudicium non subeant oportet subeant in sedibus, sibi destinatis. Itaque mox à corpore singulæ suis sedibus, vt plurimum constituerentur, ibidemque & Iudicis sententiam intelligerent & sententiæ simul respondentem mercedem acciperent.

7. Omnia hæc probabilitatis speciem habent, sed tamẽ in re difficili quod verisimilius existimatur, quatuor Assertis proponimus, saluo interim singulis suo iudicio. Neque enim facilè erroris damnaueris, quid quis horum dixerit.

8. Primum ergò Assertum esto. Iudicium Particulare non in singulis animarum sedibus exercebitur: ita, videlicet, vt primum animas singulas ad suas sedes deferri oporteat, atque ibidem deinde sententiam Iudicis accipere. Quamuis enim fieri possit, & vt plurimũ quoque fiat, vt mox à morte in sedibus suis sint animæ, absque eo quod media spacia transeant; quia tamen occupatio hęc sedium, Iudicij quædam est executio, si non tempore profectò natura oportet sequatur Iudicium.

9. Præterea vniuersalis hæc lex esse non potest, vt in suis sedibus omnes iudicari dicamus. An fortè illæ iudicabuntur, qui non, nisi post multum temporis ad sua loca perueniunt? Certè aut hos non oportet in destinatis sibi locis iudicari, aut iudicium ipsorum ad longum tempus differri, quod cum ijs aduersetur, quæ superius rectè sunt definita si non omnes, has rectè non oportet in sibi destinatis sedibus iudicari. Quod verò quidam non statim, sed post aliquod tempus ad sua loca perueniant, quia alias demonstratum est hic probari non debet.

10. Tertiò quorundam loca temporanea sunt, vt quæ ad tempus occupanda, deinde relinquenda. Sic Purgatorij est locus, & ante Christum Patrum limbus. Quæ ergo ad hæc loca deuenient, quibus quæso sententiam Iudicis accipient? Indignum est illam differri, donec ad vltimo destinata perueniant. Si verò mox intelligetur à morte non necesse dicamus destinatis locis Iudicium singularum fieri. Hoc primum Assertorum.

11. Secundum sit. Nec in cœlo Particulare omnium iudicium exerceri. Et hoc primum quidem de illis est manifestum, quæ Christum præcesserunt. Neque enim horum quisquam cœlum intrauit, quẽ admodum

admodum non malè quidam ex illo Ioan. 14. *Vado parare vobis locum*, colligunt. Sed & cœlum omnibus clausum fuit, donec aperiret ille, qui profectus est, vt locum pararet Si verò omnibus illis temporibus clausum fuit, quo modo quicunque ex ha c vita discesserunt, cœlum, vt sententiam acciperent, ascenderunt.

Præterea quantus singulis diebus, imo singulis horis, aliquando etiam vno eodemque momento animarum numerus ascendet. Neque enim rarum multos ex hac vita nunc vno anno, nunc vno die nunc etiam eodem momento ad aliam transire. & tamen hos oportet primum ad cœlos peruenire, si omnes in cœlo Iudicium subire & sententiam suam oportet accipere. 12.

Rursus, necesse non est, vt pro sententia accipienda cœlum conscendant animæ, quia quam accepturæ sunt sententiam, non minus in quouis loco, quam cœlo possunt audire atque intelligere. Quæ igitur necessitas, vt in cœlo Iudicis constituatur tribunal? ad illud tendant Iudicium subituræ?. 13.

Fortassis post Christum, incumbit necessitas cœlum ascendendi, atq; ibidem Iudicis sententiam audiendi. Cur incumbat nulla est causa. Etenim quo tempore adhuc Christus in terris nobiscum conuersabatur, propter iudicem, (si quidem ipse omnium iudex constituatur) ascendere necesse non fuit, quia in terris, non in cœlis inueniebatur Christus: quando verò ipse cœlos a cendit, cœlum petere non fuit necessarium iudicandis, quod vt in cœlis, ita omnibus locis, extremam sententiam Dominus posit reuelare. 14.

Et si in aliquibus animabus concedatur quod in cœlo Iudicium subeant in omnibus fieri quis credet? An ascensuræ sunt, in quibus quædam sunt expurganda? ascensuræ, quæ ad perpetuos inferorū carceres damnantur? *Nihil immundum & coinquinatum cœlum ingreditur*, Apocalyp 21. peccatum & quidquid ex peccato contractum est locus ille non sustinet. 15.

Nec contrarium nobis sentiunt, vt putamus; qui superius producti sunt Patres. Animas tantum à Christo iudicandas docent. quod fieri potest, quamuis etiam non ad cœlum perueniant, vt postea docebimus. Ab Angelis verò illæ dicuntur perducendæ ad Iudicis tribunal: quia mox à morte sine societate Angelorum non sunt; & ab ijsdem singulæ ad destinata sibi loca vel ducuntur, vt bonæ; vel rapiuntur, vt malæ: hæ à malis Angelis; illæ à bonis. Quanquam & dici possit ad nostrum Iudicium allusisse Patres, & ex nostro nos ad illius voluisse notitiam deducere: sicut & illud, non di- 16.

ci à Patribus animas ad cœlum transferendas, sed ad Iudicis tribunal, quod iuxta ipsas animas esse potest.

17. Tertium assertum est. Iudicium Particulare exercetur, vbi animæ corpora deserunt, id est, iuxta, vel pone ipsa corpora, quæ deponunt Hoc non male ex dictis intuleris. Si enim non in suis sedibus iudicantur; nec in cœlo: & tamen necesse est ad suas sedes tendere à morte; vbi iudicabuntur, nisi vbi suum corpus deponunt; & vnde ad suas sedes tendunt. An verò ad animas iudicandas Iudicem descendere necesse est? Pro hoc sit sequens Assertum.

18. Quartum assertum. Non necesse est Iudex, ad loca, vbi animæ iudicantur, descendat. Si enim Deus Iudex constituitur, descendere ille rectè non dicetur, quod vbique sit præsens; & quocunque loco animæ existant, ab ipso sententiam possint accipere. Si verò Christus; vt semper descendat, nullo modo conuenire videtur. Sed hæc modo sufficiant. Plura, quando de Iudice agemus.

19. Vnum superest, argumentis respondeamus, quæ Iudicem ad iudicandos docent venire Profertur illud Matth. 24. *Vigilate, quia nescitis qua hora filius hominis veniet.* Sed quid si de vniuersali Iudicio Dominus intelligatur locutus? ad quod ipse de cœlo venturus dicitur, cum potestate & maiestate? quanquam & de Particulari illud accipi possit ad quod Dominus venire dici potest, non quia autoprosopos ipse futurus erit præsens; sed quia efficaci eius voluntate atque imperio singulis retribuetur, prout gesserunt in corpore, siue bonum, siue malum.

20. Producitur illud, 1. Timoth. 6. vbi Timotheus iubetur *seruare mandatum sine macula irreprehensibile vsq; ad aduentum Domini nostri Iesu Christi*, quod de morte ipsius intelligi necesse est; cum vt post mortem mandatum seruet ipsi imperare nemo possit, Ita est vsque ad mortem mandatum seruare iubetur, in morte quoque expectare aduentum Domini, quia in morte, Domini voluntate pro mandato seruato mercedem copiosissimè est reportaturus. Potest quoque dici in morte Dominum ad nos venire: quia nos ad Dominum in morte venimus: quemadmodum & in oratione dominica dum Regnum Dei aduenire nobis postulamus, petimus nos ad Dei regnum venire posse.

21. Producitur demum & illud, Ioan. 14. *Si abiero & præparauero vobis locum, iterum ven o, & recipiam vos ad meipsum.* Verum secundus aduentus est de quo loquitur Dominus, tunc veniet, & ad paratum electis locum, suos, vnà cum corpore, & anima assumet. Nec obstat præsentis temporis verbum *Venio*, quo proximè instare aduentus, de quo

de quo Dominus loquitur, significatur, quoniam licet aduentus secundus siue postremus, tempori collatus serus videatur, tamen æternitati si comparetur, citò venturus dicitur in Scripturis. Ita Ioan. 1. cap. 2. *Filioli nouissima hora est.* 2. Petri. 3. *Mille anni apud Dominum sicut dies vnus* Apocaly. 1. *quæ oportet fieri à te.* Hanc breuitatem Dominus verbo præsentis temporis, *Venio,* indicat. q. d. iam iam proximè aduentus meus adest. Potest quoque dici Præsens *Venio,* loco futuri *Veniam* positum esse. Neque enim hoc nouum est in Scripturis.

Finis prioris partis de Iudicio Particulari.

SEQVI-

SEQVITVR ALTERA PARS TRACTATVS DE PARTICVLARI IVDICIO quod in singulorum morte peragitur.

ALtera parte præsentis disputationis de Iudice, à quo in Particulari Iudicio sententia exspectatur, agendum est, de quo, si non plura, profectò difficiliora sunt, quæ in quæstionem veniunt. Et difficilius quoque hîc quid de omnibus statuendum inuenitur, quod Sacrarum Scripturarum atque sapientum authoritate persæpè videamur destitui; ratione quoque atque experientia parum iuuari. Quæ tamen vndecunque coniectura possumus consequi, proponemus; & proposita potius volumus, quam temerè conclusa. Disquirenda autem hæc sunt.

Sitne aliquis Iudex in Particulari Iudicio constituendus

An Iudex ille Deus sit, an potius Dei loco aliquis Spiritus, siue creatura.

An Christus omnium á condito mundo iudicatorum Iudex fuerit,

An Christus in fine seculorum, & postquam homo factus est, cœperit esse Iudex.

An in Christo conditiones Iudicis fuerint, vel eorum aliquid defuerit, quod ad Iudicem perfectum requiritur.

Vnde acceperit Christus potestatem hoc Iudicium exercendi.

An

An Pater & Spiritus ſanctus ita contulerint Christo poteſtatem iudicandi, vt ipſi iam nihil in Iudicio agant.

Quanta hæc fuerit poteſtas iudicandi in Chriſto.

Qua ratione, ſiue quo titulo, Iudiciaria poteſtas Chriſto conueniat.

Quando Chriſtus hanc poteſtatem acceperit, & vti eadem cœperit.

An Particulare Iudicium per ipſum Chriſtum; an per alium, Chriſti nomine fiat, qui Chriſti perſonam agat.

Quomodo Chriſtus Iudicandis ſententiam dicat; an corporali an ſpirituali voce.

An Chriſtus Iudex appareat iudicandis, & ab iiſdem videatur.

Qua forma & ſpecie Chriſtus iudicandis appareat, & ab iiſdem videatur.

An cum aliqua maieſtate & poteſtate appareat.

An & quomodo Chriſtum cognoſcant omnes, quibus in Iudicio particulari ipſe appareat.

Sequuntur Capita Secundæ Partis.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

An neceſſario ſit aliquis conſtituendus Iudex, pro Particulari Iudicio.

Melius aliquis conſtituitur quam negatur:

Tum quia Iudiciũ Iudicis eſt actus,

Tum quia Vniuerſale ſuum habet Iudicem.

Tum quia ſpiritus dum in hoc Iudicio ſeruiunt non latet ſententia Iudicis.

Tum quia ita ſentiunt Patres.

Fortè tamen non multum erraret, qui certum Iudicem negaret.

A multis quoq; difficultatibus idem ſe expediret, ad quas, qui Iudicem admittunt, debent reſpondere.

1. DIfficultas, quæ in constituendo Iudice hîc interuenit, efficit vt quæramus Sitne aliquis Iudex in particulari Iudicio constituendus. Et profectò si doctum fuerit cõstituendum nullum, multo labore in quæstionibus sequentibus liberabimur; quem necesse est superare, si Iudex aliquis certus constituatur; qui singulis, prout gesserunt in corpore, mercedem in Iudicio retribuat.

2. Difficultas verò ex eo oritur potissimum, quod quis constituendus sit, difficulter inueniatur. Nã vt vnus aliquis fuerit à condito mundo qui ad mundi vsque consummationem, omnes iudicet, & iudicarit vix fieri posse videtur. Quem enim dixeris? Christum Dominum? At nõ semper ille fuit. Deum Opt. Maximum? & Christum hominem sic excluseris, cui tamen *omne iudicium* dicitur *contulisse Pater*. Ioan. cap. 5 Vt verò plures sint, non videtur conuenire; quod vnus omnibus possit (fortè etiam debeat) sufficere: & frustra debeat tribui pluribus, quod ab vno rectè, perfecteq; perficitur.

3. Nec (quod aliqui timere possunt) si Iudex aliquis esse negetur, qui mortalium causas dijudicet, ob id cogemur dicere mercedem singulorum vsque ad extremum Iudicij diem differri, suspensaque esse peruersorum supplicia, bonorum præmia, quoniam potest quisque à morte laborum suorum fructus percipere. & vel tunc propria conscientia dictante, vel post, Christo in extremo Iudicio iudicante, intelligere iustissimam esse retributionem, quæ confertur. Quid enim horum impossibile? aut quid iniustũ? quid nouũ?

4. Sic neque necesse erit hac ratione Iudicium Particulare tollere. quoniam hoc ipso Iudicium illud peragi, à morte, dicetur; quod vnusquisque quæ sibi debentur, recipiat, iustissimaque intelliget quàm reportat meritorum retributionem, quamuis etiam nec corã Iudice comparuerit, nec Iudicis vocem & sententiam acceperit. Quid enim opus Iudicis sententia? quid opus Iudici sistatur iudicandus? Sistendus aliquando (in fine seculi) atque tunc vna omnibus sententia potest satisfacere. Sufficit nunc vnumquemq; pro meritorum ratione accipere mercedem: & intelligere iustissimam esse mercedem, quæ vtraque sine Iudice possunt fieri.

5. Probabiliter hæc dicuntur. Nec facilè erroris damnabitur à plurimis etiam difficultatibus se expediet qui ita loquetur, aut sentiet. Sed tamen mallem dicere & in hoc particulari Iudicio suum esse Iudicem; quemadmodum suus est, in Generali: & quemadmodum in Generali non sufficit vnicuique sua Quemlibet iudicans & damnãs vel saluans conscientia ita neque hic illam sufficere.

Ipsum

Ipsum nomen Iudicij hoc suadere videtur. Quod enim verum Iudicium dixeris, vbi nullus Iudex? an non iudicium Iudicis quidam est actus? Et cum in eodem vel præmia probis vel supplicia improbis decernuntur, hæc quis, nisi Iudex, decernit? Vt veræ reæ & benè sibi consciæ conscientiæ hæc præstent. non conuenit quod nullus in sua causa bonus sit Iudex: & quod aliæ sint partes iudicandorum, aliæ Iudicis.

6. Præterea cuiusque conscientia, quamuis etiam sine Iudicis sententia, quæ sibi debentur probè intelligeret, non tamen hoc ipso rectè iudicata dicetur. An quicunq; intelligit quæ sibi meritò debentur præmia, vel supplicia, id hæc dicetur iudicatus? Speculatiui intellectus ille actus esse potest: Iudicium verò est practici: & quo alterius imperio atque sententia efficaciter homo intelligit, hæc sibi deberi.

7. Similiter ex eo, quod Particulare hoc iudicium vocatur, arguit iudicem in ipso necessarium esse. Præcipua enim quæ hoc, ab Vniuersali, discriminat differentia est, quod hoc priuatim fiat atq; cum singulis seorsum: illud publicè, atque in communi omnium hominum conuétu alioquin vt in illo est certus, præter iudicandos, Iudex, ita quoq; hic præter quemlibet iudicandum, necesse est certũ cõstitui iudicé, cuius sententia præmia decernuntur & supplicia.

8. Statim à morte deducuntur, vel rapiuntur ad loca sua singuli, qui ex hac vita discedunt: idq; per Angelos, nũc bonos nũc malos prout postulat cõditio iudicandorum. Dubiũ de hac re nullum est. An verò propria hoc Angelorum fit authoritate? Non propria, sed Dei id faciunt voluntate. Rursus, dum hoc illi faciunt. an ignorare possunt quas ob causas hos deducunt ad cœlos, illos rapiunt ad inferos? Non possunt ignorare. Quid verò prohibet vt quemadmodum Angeli hæc norunt, quorum tamen causa non agitur ita norint illi, quorum causa agitur, mortales? Habebunt igitur & hi iudicis sententiam, adeòque iudicium subibunt.

9. Duobus modis Patres, qui de hoc iudicio loquuntur hic nobis pro iudice admittendo seruiunt. Vnus est, quia *tribunal* constituũt coram quo ex hac vita discedentes volunt comparere ibidemque benè vel malè actæ vitæ rationem reddere. Alter quia iudicis quoque mẽtionem faciunt. Et hoc quidem expressè iudicem concedunt, illo vero priori implicitè, propterea quod Tribunal non nisi iudici iudicaturo constituatur.

10. Et *tribunal* quidem proferunt B. B. Chrysostomus atque Augustinus Chrysostomus, homil. 14 in Mat sic loquitur: *Sunt illi, qui*

de carceribus educuntur, vnà cum ipsis catenis ad Iudicem pertrahuntur sic omnes animæ, cum hinc emigrauerint, varijs peccatorum catenis implicitæ ad terribile illud ducentur Tribunal. Augustini sunt sequentia verba, lib. de vanitate seculi, cap. 1. *Cum anima*, inquit, *separatur à corpore, veniunt Angeli, vt perducant illam ante Tribunal Iudicis.*

11. *Iudicem* verò produnt duobus modis, nunc indefinitè, nunc definitè adeoque ipsum nominãdo. Indefinitè, iam dicto loco B. Augustinus, definitè autem, eumque nominando, Innocentius 3. qui Christum à iudicandis existimat conspiciendum: & B. Cyprianus, cuius hæc est oratio, Serm. de Mortalitate. *Gratulari*, inquit, *oportet, & temporis minus amplecti: quod dum nostram fidem firmiter promimus, & labore tolerato ad Christum, per angustam Christi viam pergimus, præmium vitæ fidei, ipso iudicante capiamus.*

12. Et quid quæso prohibet, cur minus Iudex in hoc Iudicio constitui debeat? An quia plures & non vnus, admittendi essent? Sed quid si vnus omnium mortalium constituatur? Quid etiam prohibet plures esse alijs atque alijs temporibus? si vnius eiusdemque prudentiæ sint illi, æquitatisque egregiè amantes? Verum de hoc in sequentibus.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

Deus ne per se, an potius aliqua creatura, Angelus v. g. Iudicem agat in Particulari Iudicio.

Potuit Deus alicui Angelorum imponere mortalium hominũ Iudicium.	*Ipse Iudicio potest effectum dare,*
Non hoc dubium.	*Ipse valet authoritate apud iudicandos.*
Nullus Angelorum potuit Iudex fuisse omnium, qui sunt indicati	*Ipse meritò habet rationem legum suarum.*
Quia omnes iudicati	*Ipse potest præstare, quæ in Iudicio necessaria*
Optime dicitur Iudicium Particulare per ipsum Deum immediatè fieri.	*Ipse Iudex in Iudicio generali,*
Ipse enim omnes ad Iudicij effectum creauit.	*Ipsi meritò omnis creatura sistitur in fine vitæ.*
	Ipse sic misericordiæ & iustitiæ dat argumenta,

1. FOre Iudicem aliquem in Iudicio Particulari constitutum est, quæramus nunc, Quis ille sit. Atque vt à generalioribus atque vniuersalioribus ad particulariora descendamus, primum disquiramus Deus ne sit, siue omnium

omnium creator, an potius aliqua creatura. Nam Deum non futurũ, posset quis ex duobus conijcere. Primũ est, quod apud mortales in hoc seculo fieri obseruemus, vt apud quos summa & potestas ipsi pro tribunalibus nõ sedeãt & per se causas definiant, atq; discutiant; sed suos habeant Vicarios, & Officiales, per quos ius dicunt. Quid vero prohibet, vt similiter diuinũ Iudiciũ exerceri dicamus.

Alterum est, quod omnia propemodum per Angelos Deus in hoc inferiori mundo efficiat. Per illos de sua voluntate nos faciat certos: per illos, soletur afflictos: tueatur atque defendat oppressos ducat atque reducat: puniat atq; vindicet; quemadmodũ passim diuina docent eloquia. Et qui hæc, atq; his similia, exercent Angeli, quid ni Iudicium quoq;, Dei nomine, apud homines exequentur. 2.

Duo hic sunt certa. Primum est, potuisse alicui Angelorũ à Deo officium hoc tributum esse, vt ipsius nomine mortales iudicet, atque vel præmia perpetuò duratura, vel sempiterna supplicia denuncient. Quid mirum? Quod per se potest Deus, quidni posset creaturarum ministerio? siquidem illud potestatem atque vires non superet creaturarum, vt non superat hoc opus. 3.

An forsitan hoc ipsarum vires superat? Non superat. Quemadmodum in alijs rebus plurima quæ diuino iudicio constituta sunt atque definita, per Angelos administros mortalibus denunciantur, ita quoque potest, quæ cuique merces debeatur, cum authoritate, atque efficaci imperio, denunciari Deo mox singulis suam mercedem conferente. Homines possunt sic iudicare homines, pro Dei voluntate, non poterunt Angeli homines? Et qui Angeli in extremo iudicio quidam q. Iudices sunt futuri, non poterunt esse in Particulari? Hoc primum. 5.

Alterum est, Angelorum nullum, sed nec vllam rationalẽ creaturam, Omnium, qui iudicati sunt, Iudicem posse constitui, aut debere. Quid ita? quia nulla omninò fuit, est, aut erit creatura rationalis, quæ Iudicium Particulare non subiuit aliquando, aut olim subibit, & quomodo ergò omniũ vnà aliqua erit & Iudex? an forsitan vna, & Iudex erit, & iudicabitur à seipsa. 6.

Atque vt hæc duo certa sunt, ita non existimamus alienum à veritate vt Omne Iudicium ab Angelis auferamus, omne soli Deo tribuamus: dicamus Deum tantum esse, cui & conueniat Particulare Iudicium exercere, & Deum esse, qui idem, per se, illud exerceat. Certe conuenire vt exerceat, atque adeo exercere intelliget, qui & Dei functiones volet diligentius attendere, & quæ illius Iudicij sint conditiones expendere. 7.

ctura & quidem tunc, quando extremam sententiam est acceptura, qua vel perpetuis miserijs deputatur, vel perpetuis delitijs. Cum ergò in Particulari cuiusque iudicio hoc fiat, tunc certè suo creatori sistetur atque ab eodem extremam sententiam accipiet.

14. Deo duo actus maximè conueniũt, egregieq; eundem commendant, Misericordiæ atque iustitiæ. Vnde & Propheta, Psal. 100. *misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine.* Et hos, cum tota mortalium vita multis argumentis per se demonstret, non per se, sed alios, demonstrabit quando illustrissima horum dare potest argumenta? in iudicio, inquam Particulari, vbi & *Iustitia iudicat, & misericordia eius super cælos exaltatur?*

15. Rationibus hisce vtimur, vt ostendamus, quam Deo conueniat Iudicium relinqui: & non tribui alicui creaturarum, alioqui si authoritatibus hac in re esset agendum, possent pro nostra sententia plerique adduci, qui Particularis huius iudicij meminerunt, qui quod Deo illud concedant vel expressis iudicant verbis, vel hoc ipse insinuat, quod nullius alius à Deo faciant mentionem.

16. Nec rationes has euertunt contrariæ, quanquam enim Deus plerunque sua per Angelos agat & perficiat: non tamen perficit & agit omnia, propterea, quod quædam per eosdem fieri nõ possint, quædam quamuis possint, vt tamen per eosdem fiant, non ita conuenit. Et vtrumque in Iudicio Particulari, si omnium ratio habenda locum habet, quia nec omnia omninò quæ hic concurrunt, per Angelos possunt fieri, & quæ fortassis possunt fieri, conuenientius per Deum, quam eosdem perficiuntur, quemadmodum sequentia docebunt.

17. Et quamuis summos Magistratus per alios Iudicia exercere videamus, non tamen necesse est ipsi per alios exerceant. Sed & quos per alios Iudicia exercere videmus, videmus etiam per seipsos exercere: quod dum faciunt, quia se nihil indignum, faciunt ita dum frequentissimè & vt plurimum faciunt, suo optimè officio fungi existimantur ab alijs: & tales se probant, quales haberi volunt, & esse debent.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

An Christus omnium à mundo condito iudicatorum fuerit Iudex.

humanam naturā assumptam, per eundem sunt peracta. Posterius hoc in sequentibus disquirendum erit; prius docemus sequenti ratiocinatione.

Non potuit quidquam facere Christus, antequam esset; sed antequam humanam naturam assumeret, non erat Christus, non igitur quidquam potuit ante facere: per consequens nec iudicare. Hic quod in Minori propositione assumitur, non illum habet sensum, vt negetur filius Dei, ab omni æternitate fuisse: sed qui ab omni æternitate fuit, filius Dei; negatur ab omni æternitate fuisse Christus, id est, humanam naturam habuisse. Hanc non ab omni æternitate habuit; in tempore accepit: & factus est in tempore homo; qui ab æterno erat Deus. 7.

Christus ergò non fuit, antequam carnem assumeret. Qui verò non fuit, quomodo agere potuit? præsidere in Iudicio? sententiam dicere? causas definire? supplicia vel præmia decernere? *actiones*, inquiunt Philosophi, *suppositum sunt rerumq; existentium.* hæc si tollas nullus actioni locus relinquitur. 8.

Atque hoc non obscurè insinuat Dominus ipse: & Domini discipulus, Petrus. Docuimus, Ioan. 5. quando *sibi datum dicit omne Iudicium à Patre.* Petrus Actuum, 12. quando Christum *dicit constitutū à Deo Iudicem.* Quod enim *datur*; in tempore significatur acceptum: & *quando constitutus Iudex dicitur à Patre* insinuatur nō semper fuisse. 9.

At iustificatos fortassis dixeris plures, per Christum; imò omnes omninò, qui à condito orbe fuerunt, antequam etiam esset Christus. *Neq; enim præter Christi nomen aliud est, in quo oporteat nos saluari.* Actuum 4. cap. quid igitur prohibet ab eodem Christo antequam esset, omnes esse iudicatos? Respondetur, non eandem rationem esse Iudicij, & Iustificationis, siue salutis. Salus, & iustificatio, merito Christi contigit, quod virtutem suam habere potuit, atque adeo habuit, quamuis etiam ipsum longè post sequatur, (quemadmodū mercedē hodie cōtingit accipere; & post dies aliquot primū operas suas atq; labores, quibus merces debetur, offerre) At Iudiciū actus efficientē causam requirit, quę, nisi sit, operari nulla ratione potest. 10.

Sed tamen, quod Christi merito habuerunt mortales, antequam Christus homo fieret, non ipsis meruit Christus, antequam homo fieret. Meruit hoc, postquam homo factus est, quoniam vt efficientis causæ est iudicare; ita mereri: quocirca nec mereri ipse potuit, nisi postquam homo esset. 11.

Per Christum ergo non iudicati sunt ad cœlestia gaudia Angeli. Per Christum non sunt æternis supplicijs addicti Dæmones. Per 12.

O Christum

CAPVT DECIMVM NONVM.

An Christo homini commissum sit Particulare Iudicium cum hominibus exercendi.

Multa probant commissam potestatem exercendi Iudicium Particulare.
B. Cyprianus Martyr.
Loca Scripturæ.
Opera, quæ per filium Deus operatur.
Futuræ felicitatis conditio,
Iudicia per Christum hic facta,
apparitiones quædam:

Conueniens quoq; est, vt quemadmodum in Vniuersali, ita in Particulari sit Iudex Christus homo.
Nam & hic humilitas Christi valet et hic expedit intelligãt summam Iudicis æquitatem,
Et hic non paruus honor ad Christũ deriuabitur per Iudicium.

NOn omnium Particulare, Iudicium per Christũ peractum est, Hoc præcedenti Capite conclusimus. An saltem aliquorum? Hoc deinceps inuestigandum. Putant id quidam affirmari posse, ex illo Ioan. 5. *Omne Iudicium Pater filio dedit.* quasi voce *omne*, non Vniuersale solum sed Particulare quoque Dominus sit complexus: Verum firmum hoc satis argumentum non est; propterea; quod dictio *omne* ad omnes homines in Generali Iudicio iudicandos posſit referri. In illo siquidem nullus à Christi iudicio se abducet. 1.

Alij ad idem asserendũ vtuntur illa Christi oratione qua, Matth. 24. iubemur singuli *vigilare; quod ignoremus, qua hora filius hominis sit venturus:* & illa, qua, apud Ioannem, cap 14. dixit *vado parare vobis locũ & iterum venio ad vos & recipiam vos ad meipsum:* Illa quoque, D. Pauli, 1. ad Timoth. 5 exhortatione qua illum monet *seruare mandatum sine macula, irreprehensibile, vsq; ad aduentum Domini* qui vtiq; in morte futurus est. Sed & hæc ad Vniuersale Iudicium à plerisq; referuntur. 2.

Interim tamen non malè Christum in Particulari Iudicio iam Iudicem agere, atq; multis annis egisse & creditur, & dicitur Diserta est pro hoc sanctissimi Cypriani Martyris oratio, vt Scholasticos Doctores taceam. Ille, sermone de Mortalitate, sic loquitur, *Gratulari,* inquit, *oportet; & temporis munus amplecti: quod dum nostram fidem firmiter promimus; & labore tolerato ad Christum per angustam viam Christi pergimus; præmium vitæ & fidei, ipso iudicante accipiamus.* 3.

Quid quod & illa ex Scripturis sacris allata loca, licet de Genera- 4.

li Iudicio à plerisque accipiantur; non malè etiam de Particulari, posſint intelligi? Hoc tum ex eo eſt manifeſtum; quod quædam, vis illis afferatur, vel afferri videatur, quando pro Generali accipiuntur; quam non patiuntur, quando intelliguntur de Particulari: tum ex eo quoque, quòd à quibuſdam accipiuntur pro Particulari.

5\. Pleraque per filium operari ſolet Deus Optimus Max. poſtquam ille humanam naturam aſſumpſit, quæ alioquin per ſe facere eſt ſolitus. Ita per filium iam peccata remittit; per filium mortuos ad vitam excitat, & excitabit in extrema illa die, &c quidni igitur per filium ex hac vita iudicabit tranſeuntes ad vitam aliam?

6\. Beneficio filij habet omnes, qui ex hac vita diſcedunt, ad futuræ vitæ fœlicitatem: & ingratitudinis ſuæ atque malitiæ admonentur omnes in extrema hora, qui hoc beneficio vſi non ſunt; & ſuæ perpetuæ damnationis ſunt cauſa. An verò non conuenit, hoc in illa hora intelligant, Chriſto Iudice?

7\. Forſitan & pro Chriſto Iudice ſunt quædam Iudicia; quæ per Chriſtum exercita leguntur. Inter illa poteſt referri illud de Vdone Magdeburgenſi, quem & Chriſto præſentatum, & apud Chriſtũ accuſatum, & à Chriſto condemnatum, ſuperius non ſemel diximus. Refert & Cæſar Baronius (ex Gregorio Turonenſi, de Geſtis Francorum, lib. 2. cap 23.) Tomo 6. circa annum Domini, 484. Pincernam quendam inſontem vidiſſe Chriſtum, veluti Iudicem inter plurimos dealbatos, in ſplendido ſolio ſedentem, ibidemque Sidonium cum presbytero, qui illi moleſtus fuerat, quaſi litigantem & contendentem: damnato verò presbytero quæſitum eſſe, quis alterum presbyterum, qui & ipſe Sidonio moleſtus fuerat, accerſeret: & vocatum à Iudice pincernam, miſſumque cum mandatis ad presbyterum accerſendum; qui mox auditis his mandatis expirauit. Alia omitto.

8\. Forſitan & pro eodem faciunt Apparitiones Chriſti factæ morituris, & ex hac infœlici ad fœlicem vitam tranſeuntibus. Quamuis enim illa argumentum ſummi amoris Chriſti erga morituros, & ipſorum quoque ſanctitatis poſſint eſſe Indicia, credi nihilominus poteſt, per eundem, qui morituris obſeruatus eſt apparere, ipſos quoque ſententiam extremam accipere. Pauci verò non ſunt, quibus Chriſtus apparuit Nos exempla afferimus duo tantum, Alterum Eliſabeth Pannonum Regis filiæ, ad quam animam iam agentem hæc Chriſti vox facta dicitur; *Veni ſponſa, cæleſti thalamo potire.* Ita Iacobus Montanus, in eius Vita. alterum Tranſillæ, quæ Chriſtum ad ſe venire alta voce clamauit, quando hanc vitam cum

alia commutauit. Historiam pluribus prosecutus est B. Gregorius, 4. Dialogorum. cap 16.

9. Et omninò conuenit, vt qui in vniuersali Iudicio Iudex positus est singulari quodam priuilegio. sit quoque Iudex in Particulari, præsertim cum alia sententia in hoc ferenda non sit, nec alia retributio futura, quam in Vniuersali: & quæ rationes probant conueniens esse, vt in Vniuersali pro Tribunali sedeat Christus, eædem vrgeant, vt Particulare eidem Iudicium relinquatur.

10. Ibi Iudex constituitur; quia sic ipsius merebatur humilitas, dignumque erat, iudicaret cum summo honore iustè, qui cum summa ignominia iudicatus erat iniustè. An verò hæc Christi humilitas in Particulari iudicio locum non habet? aut fortè maioris dignitatis est in Particulari præsidere, quam Generali?

11. Constitutus fuit in Vniuersali, vt summam æquitatem Dei intelligant damnandi, quando audient sententiam proferri ab eo, qui ipsorum fuit studiosissimus patronus, & ipsos tanquam clientes est tutatus: prætereà, vt consolationem accipiant iusti & probi, quādo quem habuerunt semper aduocatum, videbunt suum Iudicem. At hæc non minus in Particulari, quam Vniuersali Iudicio locum habent, dignissimum, vt & in illo iustam iudicis sententiam intelligant damnati, & consolationem accipiant beandi.

12. Constitutus fuit Iudex in Vniuersali, vt honoraretur ab omnibus, secundum illud Ioannis, 5. *Pater omne iudicium dedit filio: vt omnes honorificent filium, sicut honorificant patrem.* Iam verò etiam ad honorem potest facere filij, quòd priuatim singulos iudicet, & singulis, prout in corpore gesserunt, retribuat bonum vel malum, prout meruerunt.

CAPVT VIGESIMVM.

An inueniantur in Christo homine conditiones absoluti Iudicis: Iurisdictio, scilicet, scientia & Potestas.

Pro Iurisdictione, quam in omnes habet homo Christus, sunt
Deus Pater, Christus ipse, (lu. Apostol: Paulus, Archāgelus Gabrie-
Est & summa in Christo homine scientia,
Beata, scilicet, & Infusa,
Vtraque cognoscit quæ ad hoc Iudicium necessaria.
Nec deest ipsi necessaria potestas
Docent hoc facta ipsius illustria,
Prophetæ & Apostoli.
Atque hac potest
Sibi sistere iudicandos,
Sententiam in ipsos ferre,
Mercedem operum reddere.

3. TRes sunt praecipuae, quae in Iudice debent esse conditiones, si rectè officio ille suo in Particulari Iudicio, fungi debet, Iurisdictio, scientia atque Potestas Iurisdictione habet dominium in iudicandos: scientia illi seruit, ne in iudicando erret. Potestas, vt iudicio suo det effectum. Neque enim rectè iudicabitur quisquam si vel ab eo, qui in ipsum potestatem non habet iudicetur: vel si Iudex causas iudicandi iustitiaeque leges ignorat: vel pro meritis mercedem nequit conferre, iudiciumque exequi An verò haec sunt in Christo, quem in particulari Iudicio Iudicem constituimus?

2. Sunt in ipso, qua Deus est quis negabit? An non Deus Dominus est vniuersorum? An quidquam potest ipsum latere? An quidquam esse impossibile? Ergò si Deus est Christus: Dominus erit vniuersorum; nihil ipsum latebit; nihil ipsi impossibile.

3. Verum, quoniam ratione humanitatis Iudex esse dicitur, & Iudicij potestatem in tempore accepisse, an quoque ratione humanitatis habet potestatem in iudicandos? secundum humanitatem omnia nouit? secundum humanitatem exequitur, quae ad Iudiciũ pertinent? Et secundum hanc habuit potestatem in iudicandos: & causas iudicandorum nouit: & iudicio suum effectum dare potest. Docemus haec sequentibus.

4. Pro Iurisdictione ergò, quam in omnes ratione humanitatis habet, est illud Psalmi secundi. *Ego autem constitutus sum ab eo Rex, super montem sanctum eius*, & illud Dei Patris in eodem Psalmo: *Postula à me & dabo tibi gentes hereditatem tuam & possessionem tuam terminos terrae*, Hic enim quemadmodum certum est loqui Prophetam de Christo homine, ita certum in omnem hominem potestatem dari.

5. Pro eadem est. D. Paulus, ad Ephes. cap. 1. dum dicit Christum *constitutum esse caput super omnem Ecclesiam, quae est corpus eius; & omnia pedibus eius esse* subiecta Fortè de Christo homine sermo ibi non est? Esse confirmat oratio proximè praecedens, qua quem dixit caput Ecclesiae, dixit *suscitatum à mortuis*, Quis verò à mortuis, nisi Christus homo, excitari potuit? In diuinitatem mors nullum ius habet.

6. Deinde iudicandi aliquando homines, corpus sunt Christi. An Christi, quâ Deus, tantum? an etiam quâ homo? Etiam quâ homo. Hinc in eadem Epistola, cap. 4. Apostolus vult *omnes in Christo crescere*: & cap. 5. ita docet, Christum nostrum esse caput quemadmodũ *mulieris caput est vir* qui vtique eiusdem cum illa est naturae. Pulchrè Hilarius, de Trinitate Tract. 8. *Ob dispensationem corporis nostri, ipse est*

caput

caput nostrum. Idem docent Basilius lib. de Spirit. sancto, cap. 5. Augustinus Præfatione in Psal. 29.

7. Dedit & Archangelus Christo hic testimonium, quando Lucæ. 1. filio virginis (vtique homini) dixit *dandam sedem Patris eius Dauid & regnaturum in domo Iacob in æternum: & regni eius non futurum finem.* Dedit & Propheta Isaias, cap. 9. quando Christum docet principē pacis: & imperium eius multiplicandum: & sessurum super solium Dauid Dedit & Ezech cap. 34. quando asserit futurum pastorem in medio sui populi simul & principem.

8. Sed & Dominus ipse sibi testimonium dedit, post gloriosam resurrectionem quando dixit sibi *potestatem datam omnem in cœlo & in terra*: ideoque se mittere cum potestate suos, Euangelium prædicādi omni creaturæ. In quos enim hæc potestas data credi potest, si non in mortales? & quid nomine *omnis creaturæ* intelligitur nisi homo? *Omnis creaturæ nomine*, inquit B. Gregorius Homil. 29. in Euāg. *signatur homo. Omnis enim creaturæ aliquid habet homo. Habet namq; commune esse cum lapidibus, vigere cum arboribus: sentire cum animalibus: intelligere cum Angelis.*

9. De Iurisdictione ergò Christi in omnes dubium non est, ipsum in Symbolo confitemur dominum nostrum. An fortè dubium de scientia? Nec de hac dubium, etiam secundum humanam naturam tanta scientia instructus est quanta ad iudicium Particulare cum dignitate exercendum est necessaria, & duplex quidem illa est; Altera, qua hæc in Verbo cognoscit; quam *Beatam* dicimus: altera, qua extra Verbum, quæ *ipsi diuinitus dicitur infusa*. Vtraque, quæcunque ad Iudicium Particulare exercendum cum dignitate sunt necessaria, cognoscit. Manifestum hoc est ex amplitudine materiæ, quæ sub scientiam vtramque cadunt.

10. Quid enim in Deo, priori illa scientia, *beata*, scilicet, non cognoscit? cōmunis Theologorum est sententia Christū hominē in verbo videre simul, *& in actu secundo*, vt loquuntur quæcunq; videt Deus Opt. Max. *scientia visionis*, id est, res omnes quæ sunt fuerunt vel erunt. Ita S. Thomas in 3. parte. quæst. 10. & in Magistrum Doctores, dist. 13. in 3. Nec fundamento caret de Christo communis hæc sententia quoniam omnis beatus in verbo omnia videt, quæ ad statū suum pertinent (quid enim potest minus desiderare cognoscere?) iam verò ad statum & dignitatem animæ Christi pertinent omnia quæcunque Deus *scientia* videt *visionis*, idque multas ob causas: primò, propter dignitatem personæ suæ, secundò, quia est omnium hominum, & Angelorum præsertim iustorum & prædestinatorum

caput, tertiò, quia Iudex omnium est constitutus, quartò, quia illi subiecta sunt omnia: & propter eius gloriam & honorem, suo modo omnia sunt creata.

16. Sed & de infusa scientia, eadem est Doctorum sententia, quoniã per hanc volũt Christum cognoscere res omnes naturales: cognoscere omnia singularia, materialia, spiritualia: substãtias, accidientia cognoscere cogitationes etiam cordium, cognoscere futura contingentia: denique cognoscere res supernales, atque adeo mysteria gratiæ.

17. Ex quo facilè concluseris, Christum hominem nihil latere eorum, quæ ad Iudicium Particulare vitæ exequendum requiruntur. Cum enim duo illa maximè sint, Actus hominum, interni atq; externi: Regulæ item atque leges, quibus actus respondere debent, nihil horum eundem latere ex dictis est manifestum etiam parum oculato.

18. Et vtraque hac scientia non primum tunc instructus erit Dominus noster Iudex, quando Vniuersalem omnium aget Iudicem. Nec etiam per patres eam sortietur, quando singuli ipsius Tribunali sistentur. A primo conceptionis suæ tempore vtramque plenissimè habuit. Pulchrè B. Bernardus, homil. 2. super Missus est. *Siue latens in vtero, inquit, siue vagiens in præsepio, siue iam grandiusculus in templo, siue iam perfecta ætate docens in populo, æquè profectò plenus fuit Spiritu sancto, nec fuit hora in quacunque ætate sua, qua de plenitudine illa, quam in conceptione sui accepit in vtero, vel aliquid minueretur, vel aliquid eidem adijceretur.*

19. Idem insinuat Propheta Isaias, cap. 11. cum sic loquitur. *Egredietur virga de radice Iesse: & flos de radice eius ascendet: & requiescet super eum Spiritus sapientiæ,* & Euangelista atque Apostolus Ioannes, inquiens, *Verbum caro factum est & habitauit in nobis. Et vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.*

20. Nec dictis obstat, quod Christus dicatur *profecisse sapientia.* Profectus ille Domini non verus fuit, sed similitudinarius: quia scilicet visus est profecisse. *Iuxta hominis,* inquit Beda hom. Dominicæ primæ post Epiphaniam, *naturam proficiebat sapientia, non quidem ipse sapientior ex tempore existendo, qui à prima conceptionis hora spiritu sapientiæ plenus permanebat, sed eandem, qua plenus erat sapientiam cæteris ex tempore ministrando.* & Gregorius Nazianzenus, Oratione in Basilium: *Proficiebat,* inquit, *sapientia; non vt incrementum aliquod acciperet; cum ab initio Dominus gratia sapientiaque absolutus esset; sed quod hæc hominibus ignaris paulatim apparerent.*

21. Quocirca & vix dici volunt *profecisse* Dominum. *Qui,* (verba sunt Damas-

Damasceni lib. 3 cap. 22.) *profitere ipsum dicunt sapientia & gratia; & horum accessionem, additionemq; subinde suscipientem; non secundum hypostasin adorant vnionem*, &c. Et Athanasius, serm. 4. contra Arianos simpliciter *negat, Christum in sapientia profecisse. Estne,* inquit, *ille homo, vt vulgus hominum, an Deus humanitate & carne indutus? Quod si vulgaris est homo, esto vt pro conditione aliorum hominum profectus capiat, at isti usmodi est Samosatensis sententia, quam vos tanto animo & ope fouetis*, &c. Et Sophronius, in Epist. ad Sergium, quæ legitur in 6. Synodo, Actione 11. damnat Themistium authorem Agnotarum *qui Christum dicebant ignorasse diem iudicij.*

Et profectò omnium ad Iudicium requisitorum, imò omnium omnino scientia instructum, esse debuisse, non obscurè ratio demonstrat. Quid enim? An conueniebat, vt in anima quam Dei Patris æterna sapientia (filius) inhabitaret, deesset sapiētia? &, vt caput minus ornatum sit, minusque sapientia præstet, quàm membra? At Christi animam Dei patris sapientia inhabitabat: Christus, quâ homo, caput est omnium hominum atque Angelorum, qui plurimum scientia excelluerunt. 17.

Cæpit Christus in incarnatione sua esse filius Dei, debuit igitur tunc omnibus bonis repleri, quoniam filius omnium paternorum bonorum est hæres. Fortè necesse fuit exspectare successionem à morte Patris, at Pater non moritur. Fortè oportuit illum ad tempus esse sub tutoribus? at quos Christo dederis tutores? Itaque verissimè dixit Petrus, Ioan. 21. *Domine tu omnia scis.* 18.

Potentiam quoque debet habere Iudex. Et Christus habet. Potens est etenim quâ homo; non tantum quâ Deus, qua ratione Patre inferior non est quem Omnipotentem in capite Symboli Apostolorum confitemur, & qui à potentia nomen habet, vt Omnipotens dicatur: & apud quem non est impossibile omne verbum. 19.

Potens autem est Christus multis modis. Potens patrocinio & intercessione, apud Patrem. Vnde non minus verè, quā prudenter dicebat Martha, Ioan 11. *Scio quia quæcunque popósceris à Deo, dabit tibi Deus.* Et Dominus Matth. 26. *An putas, quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo, plusquā duodecim legiones Angelorum?* & alibi Ioann. 11, *Gratias ago tibi Domine; quia audisti me. Ego autem sciebam, quia semper me audis.* 20.

Potens quoque Dominus merito? quid mirum? Eius vna gutta saluum facere potest totum mundum omni scelere. Ipse nos in sanguine suo reconciliauit Patri: vt iam non simus hospites & aduenæ; sed domestici Dei, filij Dei, hæredes omnium bonorum paternorum, quæ in cœlis exspectantur. 21.

22. Sed tamen neutram hanc potestatem hic in Iudicio postulamus. Neque enim venturus est ad Iudicium Christus, vt supplex Patri pro nobis fiat; sed vt actus nostros discutiat: nec vt merita offerat; sed vt meritorum suorum rationes exigat; videatque an quibus bonis & meritis bene vti potuerunt mortales, quoque sint vsi.

23. Potentia ergo quam habere debet Christus Iudex, virtutis est, atque imperij qua effectum dare debet Iudicio; ne improbitas relinquatur nō vindicata, nec virtuti sua defuerit merces & præmiū. Hac vult excellere Iudicem Sapiens, quando sic loquitur Eccles. 11, *Noli quærere fieri iudex nisi valeas virtute irrumpere iniquitates*. An vero & hæc in Christo? Non dubitaueris credo si quę olim communem nobiscum vitam agens, præstiterit, expenderis.

24. Quam enim in corpore mortali mirabilia fecit? Testatur hoc cæci videntes, claudi ambulantes, leprosi mundati, surdi audientes, mortui resurgentes, peccatores & impij iustificati; quæ pluribus vno Euangeliorum libro prosecuti sunt quatuor Euangelistæ. *Virtutes exibant ab illo*, inquit B. Lucas, cap. 6. *& sanabat omnes*.

25. Talia opera perpetrauit Christus homo, qualia sufficere poterant, ad diuinitatis suæ fidem omnibus mortalibus persuadendam. Hinc ipse Ioan. 5. *Opera, quæ dedit mihi Pater, vt faciam; ipsa sunt, quæ testimonium perhibent de me*. & cap. 10. *Si mihi non vultis credere, operibus credite*. & cap. 15. *Si opera non fecissem in ijs, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*.

26. Et hanc potestatem agnoscebant plerique in Domino. Si enim non agnoscebant, ad quid, vt à Domino auxilium obtinerent, Dominum conueniebant? cur post acceptum beneficium fuerunt Domino grati? Optimè dixit (Matth. 8.) leprosus, *Domine si vis, potes me mundare*.

27. De hāc potestate locutus est Euangelista, Ioan. 13. *Sciens quia omnia dedit illi pater in manus*, & dominus Matth. 28. inquiens, *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra* & Ioannis 17. *Dedisti ei potestatem omnis carnis*. & Daniel cap. 7. *dedit illi* (filio hominis) *potestatem & honorem & regnum*. Ratione huius Christus *Dei brachium* dicitur, propter hanc scriptum est in fœmore eius, Rex Regum & Dominus dominantium.

28. Ergo, quemadmodum Christi in creaturas Iurisdictio magna: & de ijsdem scientia magna; ita & in easdem potestas magna. An tanta, vt ad omnia quæ ad Iudicium concurrunt, sit sufficiens? Constituamus primò, quæ ad Iudicium requiruntur: tum deinde quid in singulis Christus possit definiamus?

Tria vero sunt, quæ hic requiruntur; primum est, vt Iudici sistatur reus, ipsique sit præsens. Alterum, vt sententiam cum potestate Iudex dicat. Tertium vt quæ merentur iudicandi, tribuat, vt sunt vel supplicia inferorum, vel gaudia beatorum, quæ ex Dei fœlici visione percipiuntur. Omnia porro hæc intelligi possunt, vel immediatè fieri per Iudicem; vel per alios aliquos, pro Iudicis tamen imperio & voluntate.

29. Quando tamen pro Iudicis fiunt voluntate & imperio, quamuis etiam per alios fiant, optimè dicuntur fieri per Iudicem; propterea, quod alijs istis, veluti ministris Iudex vtatur: & ipsi propria authoritate faciant nihil; sed omnia authoritate Iudicis, vt ob id hi, quasi *manus dextra Iudicis* dici possint.

30. Sed an hæc omnia per Christum hominem fieri possunt? Et omnia per ipsum solum? vel eorum quædam per alios, ipsius tamē imperio? Omnia ipsius potestate fieri posse, atque adeo fieri credimus; quamuis quædam non per solum ipsum, sed per alios; pro ipsius tamen voluntate atque imperio, fiant.

31. Præsens est ipsi iudicandus; quomodocunque verò; vires Christi hæc res non superat, siue ipsius ad iudicandum hominem descensu hoc fieri dicatur; siue iudicandi ad Iudicem raptu, ibi vires per se habet sufficientes, hic Angelorum cum potestate vtetur ministerio quamuis neutro modo futurus præsens credatur; sed alio quodam, de quo in sequentibus.

32. Præsens verò iam iudicando, loquetur, sententiamque dicet. Et hoc quo modo postea explicabitur. Certum est locutionem hanc internam esse quæ sono externo non indigeat, cum ad spiritualem animam dirigatur. Quis autem hanc Christo detraxerat? Nihil ita ad Iudicem pertinet, vt sententiæ prolatio.

33. In mercede, quæ iudicandis confertur, difficultas quædam esse videtur. Nam sanctis hominibus debita beatitudo, non Christo, sed soli Deo tribuenda videtur, solus Deus est, qui hominem beare potest. Impijs verò infligenda supplicia tribueris igni infernali potius, atque apostolis Angelis; quàm Christi humanitati: Quid verò? Nullæ ergò hic Christi partes? ad hæc virtus Christi non se extendet? Etiamsi & hic nullæ Christi agentis partes, Iudicium tamen non malè Christo tribueris quoniam necessarium non est ad Iudicem, vt per ipsum Iudicij fiat executio.

34. Sed tamen hic Christus quoque suas partes habet. In impiorum supplicijs: quia pro Christi voluntate infliguntur; voluntate inquam, non diuina tantum, sed etiam humana: Nam & hac ignis in-

fernalis habet, vt agat in spiritus: & hac dæmonibus imperat, vt de hominibus supplicia sumant: & hac damnatis necessitatem affert, vt pœnas sustineant.

§ 2. Fœlicitas autem & beatitudo, quamuis præcipuam causam à qua affertur, habet Deum, Christi tamẽ humanitatem nec hîc rectè excluseris, tum quia Christi hominis voluntas diuinæ conformis est eademque vult homines beari, tum quia non minus rectè Christo beatitudinem tribueris, quam iustificationem, ad quam eiusdem humanitatem operari docent Theologi.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

Vnde, & à quo Christus homo acceperit potestatem exercendi Iudicium Particulare.

Non à se illam habet
Quia non necessario coniuncta cum natura humana.
Habet eandem à Deo,
Vt à quo omne bonum est.
Et à Deo patre eandem habet atq; à Spiritu sancto; imo à se ipso Deo.
Quia à Deo trino omne bonum est.
Pater tamen potius dicitur dare filio Iudicandi potestatem quam Spiritus sanctus:
Tum quod præcipuè in Patre omnis potestas resideat.
Tum quod fortè Patris nomen non tam personæ sit, quam naturæ.
Tum quod nomen Patris multarum vtilium rerum nos admoneat.

1. CHristum hanc potestatem Iudicandi habere docuimus, à quo illam acceperit & vnde profecta, iam est inquirendum: inquirendum an à se habuerit, an potius ab alio: & si hoc, à quonam. De ea verò quæstio est, quam vt homo habuit, non quam vt Deus. Hanc enim à Patre esse profectam facilè inde colligitur, quod quæcunq; Christus Deus habet, habeat à Patre.

2. A se verò Christus homo potestatem iudicandi non habet, quoniam cum humanitate illa necessario coniuncta non est. Si enim est, cur non omnibus inest? cur præ cæteris Christo illa tribuitur? cum non minus alij, quàm Christus, humanã naturam habeant? Sed nec illa in humana natura possunt inueniri, quæ ad hanc potestatem, cum authoritate administrandam, sunt necessaria. Hoc ergò principio sit constitutum.

3. Huic addimus secundum; quid eandem à Deo habeat. Quid mirum

rum? Ab illo debuit accipere, qui eandem in sua potestate, cum iure habet; & cui vult potest conferre. At habuit solus Deus: à solo igitur Deo eandem habuit Christus. Et hoc quidem ex duobus illis rectè concluditur, quod verò in posteriori assumitur, probari non debet cum id superius sit dictum. Verum quod altero, priori illo, asseritur ratio ipsa, atque adeo natura suadet. Neque enim quisquam à quocunque potest accipere, quod alter non habet; quemadmodum nec quisquam dare, quod non habet. Quocirca benè D. Petrus docet, Christum *à Deo viuorum atque mortuorum Iudicem esse constitutum*. Actuum 10. Hoc secundo sit assertum.

4. Sed quoniam & Pater Deus est, & filius Deus, & Spiritus sanctus Deus; à quo accepisse dicetur? An ab vna personarum aliqua, an ab omnibus æqualiter? Hoc difficultatem aliquam habet. Etenim Christus Patri attribuit, *Pater*, inquiens Ioan. 5. *omne iudicium dedit Filio*. Et tamen difficulter Spiritum sanctum excluseris; quoniam quam habet potestatem iudicandi Pater; eandem habet & spiritus sanctus. vna eademq; vtrisque est, vna si data Christo potestas hæc, non minus à Spiritu sancto data esse credi debet, quàm à Patre.

5. Adde, quod & filius à se illam accepisse credi possit. Nam & ipse verus Deus, cum Patre, & Spiritu sancto: & eadem illi communis est cum Patre & Spiritu sancto: nec quidquam Pater dat & Spiritus sanctus; quod non filio quoque accepto tribui debeat. *Indiuisa sunt opera Trinitatis ad extra*. Itaque quemadmodum ipsi commune fuit cum Patre & Spiritu sancto opus incarnationis, ita collatio potestatis Christo homini facta.

6. Non sine ratione hæc dici videntur. Nec à ratione sunt aliena, aut etiam veritate. Verum est à Patre filium habere iudicandi potestatem? Christi nos ad credendum hic vrget oratio. Verum quoq; est, eandem habere à Spiritu sancto. Quoniam quæcunq; vlli creaturarum impertit Pater, impertit Spiritus sanctus, Verum & illud, habere Christum illam ipsam à se; eandem ob causam, quod Pater atque Spiritus nihil vlli conferant, quod non & filius conferat; vtpote vnus idemque cum Patre & Spiritu sancto atque indiuisus Deus.

7. Quid igitur est quod *Pater* dicatur *Iudicium dedisse filio*, non Spiritus sanctus. Respondeo, quod dum *Pater* dicitur *dedisse filio*, non negatur dedisse Spiritus sanctus: quemadmodum & alios sæpè Patri multa tribuuntur; quæ Spiritui sancto non rectè detraxeris, quamuis Spiritus sancti nulla fiat mentio. Talia sunt, quod dicatur *vsquemodo operari* (Ioan. 5.) Pater: & in symbolo Apostolorum pater, creasse-

ceasse cœlum & terram, &c. Itaque sicut Spiritus sanctus operatur, quamuis dicatur operari Pater: & Spiritus sanctus creditur creasse cœlum & terram, quamuis Pater dicatur creasse, ita credi debet eundem Spiritum Christo potestatem iudicandi contulisse, quamuis solius Patris mentionem fecerit Dominus.

8. Sed cur Spiritus sancti nulla mentio? cur tantum eius silentium? Ad hoc in promptu facilis esset responsio, si de potestate iudicandi locutus esset Christus quam ipse tanquam filius Dei commune habet cum Patre, & Spiritu sancto. Etenim hanc à solo Patre habet filius, quemadmodum à solo patre est genitus filius & quam quantamque habet potestatem, habet à patre, & de hac locutum Christum Ioan. 5. credunt Hilarius, lib. 7. de Trinitate, Ambros. lib. 2. de fide, cap. 2. Chrysostomus, homil. 38. Verum quoniam de potestate Christi hominis videtur esse sermo, alia ratio, cur solius patris mentio facta sit, assignari debet.

9. Quid verò si illa esse dicatur, quod præcipuè in Patre potestas, quæ Christo collata est, resederit, & ab eodem, tãquam primo fonte non in filium solum, sed etiam Spiritum sanctum descenderit? Etenim solus Pater principium est, siue principio, filius autem & Spiritus principia quidem sunt, sed de principio, filius, videlicet, Spiritus sancti & creaturarum; Spiritus sanctus creaturarum tantũ. Itaque quemadmodum à patre in filium per generationem æternam potestas iudicandi deriuata est, ita ab eodem patre & filio, per communem spirationem peruenit in Spiritum sanctum, vt idcircò optimè fiat solius patris mentio quod omnis in filio & Spiritu sancto potestas à patre sit & patris à nullo sit.

10. Forsitan quoque dici poterit *Patris* nomine non personam tantum primam, sed Deum vnum in tribus personis intelligi quemadmodum enim non raro nomen naturæ conueniens, pro persona ponitur, ita non raro nomen personæ naturæ tribuitur Vtriusque exempla passim in Scripturis sunt obuia.

11. Et profectò Christo Domino admodum fuit familiare, vt quando de Deo absolutè loquitur, nomen personæ *Patris* vsurpet. Hoc demonstrant sequentes eius orationes. *An non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones Angelorũ.* Matth. 26. *Nolite facere domum patris mei domum negotiationis*, Ioan. 2. *Nam & pater tales quærit, qui adorent eum in veritate*, Ioan. 4. *Pater meus vsque modo operatur*, Ioan. 5. *Non accusaturus sum vos apud patrem*, Ioan. 5. *Non quia patrem videt quisquam*, Ioan. 6. *Honorificabit eum pater meus, qui in cœlis est*, Ioan. 12. *Pater meus diliget eum*, Ioan. 14. &c.

Et hoc Dominus non leuibus ex causis fecisse videtur, in quarũ 12. numero non malè qui recensuerit quod cũ filius Dei esset, patris, tãquam sibi conuenientius, nomen præ alijs elegerit: rursus quod hoc *patris* nomine voluerit nos Dei erga mortales promptum affectum, & benefaciendi studium intelligere: nostram etiam erga Deũ fiduciam excitare. studium ipsi seruiendi promouere: intelligere denique longè esse aliam rationem veteris legis, vbi pro *patris*, *Dei* atque *Domini* nomen in vsu erat; quam nouæ, vbi gloriari licet in spe filiorum Dei & ad Deum clamare, Abba Pater.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

An Pater & Spiritus sanctus ita filio potestatem iudicandi contulerit, vt ipsi iam nihil in Iudicio agant.

In omni Iudicio cum filio etiam pater & Spiritus sanctus habent suas partes,
Opera enim Trinitatis sunt indiuisa.
Et quidem principem locum habent, Pater et Spiritus sanctus cum verbo Christus q. vt instrumentum.
Quia Dei beneficio habet.
Duplicis instrumenti Christus vices gerit in Iudicio coniuncti, & separati:
sed diuerso respectu.

Iudicium tamen dicitur translatum in filium, & non esse apud Patrem aut Spiritum sanctum.
Quia nullus, vt filius iudicat
Non sunt distincta Iudicia Christi & Trinitatis.
Ad plures se extẽdit Dei quam Christi, Iudicium
Christi Iudicia possunt distingui duplicia.
Quædam in carne, quædam extra carnem peracta.

A Patre & Spiritu sancto, quin imò à verbo 1. ipso Christum hominem accepisse potestatem Iudicium faciendi demonstratum est, verum; vtrum ita Christo hanc potestatem contulerint, vt nullum ipsi iã amplius Iudicium subeant; totumque Christo relinquant, fortè quis interrogauerit. 2. Et contulisse hoc modo vt credat facilè inducetur illa Christi oratione Ioan. 5. *Pater non iudicat quemquam, sed omne Iudicium filio dedit*. Sed tamen animo hærebit, si secum repetat sine Deo fieri nihil & illud, *Opera Trinitatis ad extra* (inter quæ est hoc iudicium) *esse communia personis omnibus*,

sententia, aut miseri, aut beati sunt pronunciati.

8. Sed tamen nec in his Iudicijs Dei filius desideratus fuit, quoniam, qui in tempore factus est homo, ab æterno fuit Deus: & ob id, qui in tempore factus est Iudex secundum humanam naturam, ab æterno fuit Iudex secundum diuinam, cuius tamen Iudicij effectus in tempore dare cœpit.

9. Iudicia ergò duplicia exercuit Filius Dei, Christus Dominus. Quædam, scilicet, incarne, quædam extra carnem. In carne exercuit, quæ incarnationem secuta sunt, ipso Iudice. Extra carnem, quæ incarnationem præcesserunt. Hæc cum Spiritu sancto & Patre, vt Deus, exercuit; illa cum Patre & Spiritu sancto vt homo Deus.

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

Quanta sit potestas Iudicandi in Christo, an æqualis cum Dei.

Ad plures iudicādos se Dei extendit.	*state.*
Quia ad omnes omninò rationales creaturas.	*Dei enim in dependens, non Christi,*
A tempore, quo Iudicium Christo commissum est.	*Dei, retributio decernitur; non Christi,*
Sine Christo nullus iudicatur.	*Dei, ipsi conuenit ab intrinseco, non Christi,*
Cur enim vnus præ alio:	*Dei primaria, non Christi.*
Differt quoque Dei à Christi pote	

1. De potestate Iudicandi, quam, vt homo, habet, est quæstio. Nam de ea, quam habet, vt filius Dei, & Verbum Patris, certa res; eandem videlicet esse diuinam, nec minorem quam Patris sit, & Spiritus sancti: vt qui vnus idemque est cum Patre & Spiritu sancto perfectus Deus.

2. Quantitas verò hæc ratione duorum accipi potest: vel iudicandorum, vel ipsiusmet potestatis iudiciariæ. Ibi quæritur, An omnes, quicunque Dei Iudicium subeunt, subeant & Christi hominis; hîc, An illa Christi potestas differat à diuina, & tanta sit tamque excellens; quanta, & quàm excellens diuina.

3. Prius illud facilius absoluitur, quoniam aliquoties dictum coram Christi tribunali, non comparuisse, qui Christum tempore præcesserunt. Non potuit Christus quenquam in carne iudicare; quando carnem ipse nondum fuit indutus. Quocirca plurimi in vitæ termino coram diuino tribunali comparuerunt, qui Christi

tribunal ignorarunt, ideoque ex hac parte non tanta Christi, quam taDei vnius & trini in Iudicando potestatem.

4. Sed tamen, postquam Iudiciariam potestatem hanc, sibi homini datam, exercere cœpit, exercere non desijt, nec desinet, quamdiu erunt iudicandi. Nullus ipsius Iudicium declinabit. Ita Pater voluit, postquam filius homo factus est; quoniam *dedit ipsi potestatem Iudicium facere, quia filius hominis est*: quod quia non minus in omnibus, quam aliquibus locum habet, non minus credendum est omnium, quàm aliquorum, Iudicium; ad ipsum deinceps pertinere, ideoque in posterum (quod ad iudicandos attinet) tantam Christi esse quantam Dei potestatem.

5. Est nihilominus etiam ex alia ratione longè inferior hæc Christi hominis in iudicando potestas, quàm Dei. Quoniam illa Dei, independens est ab omni potestate superiori; quemadmodũ & Deus nullum habet sic superiorem: at Christi pendet à diuinitate, quemadmodum & humanitas eius à diuinitate.

6. Rursus, Deus supremam habet authoritatem in decernẽdis præmijs, & pœnis singulorum iudicandorum; illiusque voluntate & sapientia constitutæ sunt singulis operibus iustæ retributiones. At hîc Christus qua homo nihil habuit: quoniam vt diuina, ita sola diuina voluntate & sapientia (non verò humana aut Christi hominis) retributiones sunt constitutæ Deus est supremus legislator & gubernator hominum: ad ipsius prouidentiam pertinet debita singulorum meritis præmia constituere. Atque hinc est, vt etiam ante Christi incarnationem, singulis operibus tam hominum, quam Angelorum, certa fuerint constituta præmia.

7. Tertiò, Deo hæc potestas conuenit *ab intrinsecis & essentialibus*, vt in scholis loquimur *principijs naturæ*, at quidquid potestatis Christus homo in hoc Iudicio habet, non ipsi ratione humanitatis conuenit, siue ex principijs illius, sed hoc habet propter vnionem ad diuinam personam, vel certè propter infinitum meritum.

8. Atque hinc illa distinctio potestatis *primaria* & *secundaria* in Iudicio. Et Deo quidem illa *primaria* relinquitur; homini Christo illa *secundaria*, & illa huic superior est, hæc illi diuinæ quasi subordinata atque ab eadem manans, quo sensu & *delegata* quandoque dicitur & ex *commissione*: quamuis alia quadam ratione *ordinaria* dici posit, quatenus Christo conuenit, ratione proprij muneris & officij, vt qui summus est sacerdos & spiritualis Rex.

C A-

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

Quo titulo, siue qua ratione Christo conueniat potestas Iudiciaria.

Conuenit primò ratione naturæ:
Non quidem diuinæ,
Nec puræ humanæ,
Sed humanæ in tali hypostasi.

Conuenit deinde ratione operationum meritoriarum.
Testibus Iob, Paulo, Augustino (bet.
Duplici ergo titulo hāc potestatē ha-

1\. DVplici titulo aliquibus quædam possunt tribui, eademque illis conuenire. Alia enim habere possunt ratione naturæ, qua præditi sunt, alia ratione operationū, quas exercent. Ratione naturæ quidam habent, quod dociles sint alij quod ad studia minus apti. Ratione operationum, quod ad Magistratus atque honores assumpti, vtpote si v. g. egregiam operam in patriæ libertate vindicanda nauarunt. Quæ naturam sequuntur proprietates ferè sunt atque effectiones: quæ operationes, præmia ferè virtutum.

2\. Christum habere potestatem Iudicandi dictum est: quo verò titulo illam habet? An naturam illa sequitur? an tribuitur ratione operationum, quas exercuit? Hoc inquirendum est, præsenti capite, & demonstrandum vtroque titulo eandem haberè à Christo: id est, & naturam sequi, & eiusdem operationibus tribui.

3\. Porrò quæ naturam in Christo sequuntur triplicis sunt generis, Quædam enim diuinam tantum sequuntur: quædam humanam absolutè, nulla habita ratione ad diuinam hypostasim: quædam humanam quatenus in diuina hypostasi subsistit. Quemadmodum enim duplex in Christo natura diuina & humana: & duplicem conditionem humana induit, ita tribus modis Christo quædam ratione naturæ possunt conuenire.

4\. Conuenit verbi gratia, ipsi ratione diuinæ naturæ, quod omnipotens sit, quod scientia instructus diuina, &c. Conuenit eidem ratione humanæ nudæ, quod intellectu polleat atque voluntate, qualem Deus atque natura omnibus mortalibus concesserunt: conuenit ratione humanæ naturæ, sed in diuina hypostasi subsistente, quod sacerdos sit, & hominum apud Deū patrem potens mediator

5\. Sic operationes in Christo possunt duplices distingui Quædam enim possunt habere rationem meriti: à quibusdam potest illa abesse quales vtrum eiusdem aliquę in hac vita fuerint disputant qui-

dem certè dari in ipso, postquam vitam mortalem cum immortali commutauit nemo negauerit.

6. Hæc cum ita sint, cum potestatem Iudiciariam in Christo, & naturā dixerimus sequi, & operationibus tribui, de qua natura quod diximus intelligi debet? diuina an humana? de quibus item operationibus? Hoc sequentibus definimus.

7. Ergò non ratione diuinæ naturę Christo hæc Iudiciaria potestas tribuitur. Ab æterno hanc non habuit; accepit in tempore. At si ratione diuinæ naturæ haberet, ab æterno, & non in tempore illam accepisset. quoniam non in tempore incepit esse, sed ab omni æternitate natura diuina fuit. Quocirca nec probat S. Thomas sententiā Chrysostomi. qui Christo, tanquam Deo hanc potestatem tribuit. Verba Chrysostomi hæc sunt, homil. 38. in Ioannem. *Nolite hoc mirari*, inquit *Non enim propterea suscepit Iudicium filius, quoniam homo est: sed quia ineffabilis Dei filius est.* Vide Thomam. 3. p. q. 59. ar. 2.

8. Nec tribuitur Christo, ratione naturæ puræ humanæ. Cur enim ipsi præ cæteris tribueretur? Quæ naturam *per se* sequuntur, illa omnes in quibus natura est, sequuntur. An verò in omnibus potestas est iudicandi? In Deo est: & in solo Christo, *quem Deus constituit iudicem viuorum atque mortuorum*. Actuum. 10.

9. Naturam ergò humanam sequitur in tali hypostasi Christo, quatenus homo Deus est conuenit, vt Iudex sit mortalium omnium. Atque hoc est, quod ratione vnionis hypostaticæ dicunt eandem ipsi tribui: quod illam Christo soli velint competere, vt qui solus sit homo Deus, Hæc prior ratio, qua ipsi conuenit iudicandi potestas.

10. Eadem etiam concessa est ratione operationum, quas exercuit, & quidem illarum quæ meritorum habent conditionem. hæc enim cum fuerint in Christo maxima, & gloriam animæ gratiamque mereri ijsdem non potuerit, quod potuit, meruit; nominis, scilicet, excellentiam, & hanc iudicandi potestatem. Ita S. Thomas, ar. 3. quæst. 59. affertque pro hoc illud Iob cap. 34. *Causa tua tanquam impij iudicata est; causam iudiciumque recipiens*, quod quamuis in omnes iustos, qui iniustè iudicantur. quadret, Christo tamen præcipuè conuenit, & q. per antonomasiam. Adfert & illud B. Augustini, lib. de verbis Domini, sermo. vltimo. *Sedebit ille*, inquit, *Iudex, qui sedit sub Iudice; damnabit verò reos, qui falso factus est reus.*

11. Ergò duplici nomine Christo potestas iudicandi conuenit, naturæ atque operationum, naturæ, quia Dei est filius. operationum, quia illæ sua hac mercede priuari non debuerunt. Priorem rationē insinuat

insinuat Dominus, quando dicit sibi datam potestatem iudicandi, quia filius hominis est, posteriorem D. Paulus, quando ob humilitatem suam docet accepisse nomen, quod est super omne nomen, &c. Philip. 2.

11. Sed tamen quæ duplici ratione ipsi conuenit, non duplex est potestas. Vna eademque duplici titulo habetur: illo priori, quasi hereditario, hoc posteriori. quasi meriti, & illo eandem habuisset cum honore, etiamsi nihil operatus fuisset: hoc habuit; quia operatus, ideoque cum laude & gloria.

12. Absurdum verò non est; quod duplici titulo eandem habuit; & quod quā habuit, quasi hereditariò etiam habuerit ex merito quoniam nec absurdum est, vt quod Regnum filius alicuius Regis accipit iure hereditario, (vtpote cui naturæ iure debetur) idem accipiat tanquam præmium rerum præclarè pro patris honore, atque regni emolumento gestarum.

13. Adde & hoc, meritis operationibusque Christi potius tribui actualem huius potestatis possessionem atq; eiusdem vsum, & perpetuitatem, quam potestatem ipsam, quoad eiusdem substantiam hoc enim modo potius naturam sequitur, quam operationibus atque meritis tribuitur. Vide Scariz. Tom. 2. disp. 72. sect. 1.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

Quando Christus acceperit Iudiciariam potestatem, & quando ea vti cæperit.

Ab ipso incarnationis momēto Christus Iudicandi potestatem habuit.	*Quadā exercuit in anima separata.*
Et ratione naturæ.	*Quadam in anima corpori coniūcta.*
Et ratione operum meritoriorum	*Rursus.*
Sed tamen mox. potestate vsus non est: quia nec necessarium.	*Quadam exercuit in carne, sed non per carnem.*
Non vsus illa vnquam ante mortem, quia statui glorioso conuenit.	*Quadam in carne & per carnem.*
Vsus est statim à morte:	*Rursus.*
Quia tunc gloriosus status habuit initium.	*Quadam exercuit nec in carne, nec per carnem*
Varia fuerunt Christi iudicia.	*Quadam in carne, sed non per carnem.*
	Quadam in carne, & per carnem.

1. EX dictis facilè colligitur, quid ad præsentem quęstionem (qua de tempore, qua hanc potestatem Christus habere cœpit; quæritur) respondendum sit. A b ipso enim suæ conceptionis, instanti illam accepit. Quo modo hoc? Quoniam, vt dictũ, vnionem hypostaticam illa sequitur. quocirca cũ hæc instanti conceptionis plenissimè perfecta sit, dubitare non possumus, quin illo eodem momento Iudiciaria potestas Christo collata fuerit.

2. Verum quoniam duplici titulo eandem Christo tributam diximus, videlicet, & vnionis hypostaticæ, & præterea, quia illam meruit, an fortè vtroque, ab instanti conceptionis, ipsa collata dici debet? omninò dici debet. Nec hoc mirũ Quia nullo momento Christus homo fuit, quo non meruit, & cum omni opere omnia, quæ consequi potuit meruerit, etiam meruerit hanc Iudiciariam potestatem.

3. Quid enim hic dubium? An quod primo suæ conceptionis momento meruerit? an non hoc, sed quod meruerit hanc Iudiciariam potestatem? Non illud prius: quia nihil eorum hic desiderabis quod ad meritum est necessarium. Non posterius, quia tantum meritum, in quacunque Christi operatione; quantum ad quamcunque dignitatem aut honorem obtinendum iuste quis requisiuerit.

4. Non verò ita primò instanti hanc dignitatem Christum meruisse credi debet, vt non sequentibus illam meruerit Etiam sequentibus meruit, ideoque eandem pluribus modis meruit; quemadmodum etiam, *vt copiosa esset redemptio nostra apud Deum patrem*, eandem ipse pluribus modis meruit, quamuis vno quodam opere (*passione*) excellentissimè.

5. Sed quæ ab instanti conceptionis Christo Iudiciaria potestas debebatur ratione naturæ; & quam operationibus meritus erat, illam non statim, vt debebatur, & vt meritus erat, atque adeo, vt habebat, exercuit. Sed nec vt exerceret, erat necessarium: quoniam sicut ab ipsius voluntate pendebat, vt & homo fieret; homo factus operaretur ita, vt quod homo factus, & operationibus obtinuerat exerceret ab ipsius pendebat voluntate. Etiam apud homines fieri obseruamus, vt non semper vtantur, quam habent potestate.

Quan-

6. Quando igitur Iudiciaria potestatē vti cœpit? Certè ea vsus non est quando in carne mortali adhuc nobiscum conuersabatur. Omninò ad gloriosum Christi statum potestas hæc pertinet, non miserum, & infirmum. Hinc & in hoc constitutus negabat se missum, *vt iudicet mundum, sed vt mundus per ipsum salutem habeat*. Ioan. 3. & Lucæ 12. rogatus à quodam vt fratrem cogeret ad diuidendam hæreditatem *Homo*, inquit, *quis me constituit iudicem, aut diuisorem inter vos*.

7. Ante mortem igitur potestate hac vsus non est dominus. An vsus, postquam à morte resurrexit? Non video, cur vsum esse negari debeat. Cum enim ad gloriosum ipsius statum potestatis huius vsus pertineat, verisimile est vsum eadem fuisse, quando in glorioso statu ipse fuit, vt fuit quando à morte resurrexit. Fortè hoc ipsius indicat oratio, quando dixit *datam sibi omnem potestatem in cælo & in terra*. Matth. 28.

8. Sed & fortè ante Resurrectionem est vsus. Quia & ante resurrectionem gloriosus eius status (cum quo vsus huius potestatis initium habuisse dicitur) fuit mox á morte scilicet antequam etiam resurgeret. A morte ab infelici fragilique huius vitæ conditione, ad felicem, & omnis mali expertem transijt Dominus. Itaque quemadmodum & ante resurrectionem, Christi beneficio felices, vera Dei visione cæperunt esse patres, quos limbus continebat: ita & ante resurrectionem hac sua potestate cæperit vti Christus.

9. Hinc tria infero Primum est Christum hanc potestatem exercuisse & in anima separata, & in anima corpore coniuncta, In separata, illo triduo, quo corpus ipsa non informabat. In anima corpori coniuncta, reliquo tempore à sua morte, ad mundi vsque consummationem.

10. Alterum est, Christum Dominum, quo tempore in corpore fuit dupliciter se ad Iudicium particulare habuisse: quoddam scilicet exercuisse in carne, sed non per carnem, quoddam in carne, & per carnem. In carne, sed non per carnem exercuit omnia, quæ perfecta sunt à tempore incarnationis vsque ad mortem; per carnem; & in carne, omnia quæ à morte peracta.

11. Tertium est Christum Dei filium, quædam Iudicia exercuisse, nec in carne, nec per carnem: quædam in carne, sed non per carnem quædam in carne, & per carnem. Nec in carne, nec per carnem exercuit, quæcumq; ante incarnationem peracta sunt, in quibus cōmunis fuit cū patre & Spiritu sancto Iudex. In carne sed non per carnē

quæ exercuit homo factus; sed nondum post mortem glorificatus. In carne, & per carnem, quæ post mortem sunt peracta, quæ partim perfecta sunt per diuinitatem & separatam animam, partim per diuinitatem & animatum corpus.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

An Particulare Iudicium per ipsummet Christum exerceatur, an per alium aliquem, qui Christi personam sustineat.

Quemadmodum Generale, ita Particulare Iudicium per ipsummet. Christum exercetur.
Ipsius naturæ illud debetur,
Ipsius opera illud merentur,
Nec quicquam his inconueniens.
Non exercetur per Angelos.
Quia nec per vnum aliquem.
Nec per alios atq; alios, vt v. g. singuli à suis Tutelaribus iudicentur.
Optime per Christum fiunt, quæ in hoc Iudicio concurrunt.
Christus dum iudicat, non ex cœlo ad terram descendit.
Verisimile Christum nunquam in propria persona affuisse quando visus est aliqua Iudicia exercere apud mortales.

1\. QVemadmodum Deus in Veteri Testamento, quædam per se; quædam per Angelos, suo tamen nomine, quique ipsius personam sustinerent, operatus est: ita Christum per se quædam fecisse & facere quædam per Angelos, qui ipsius personam sustineant, nemo facilè negauerit. Et de Deo multis exemplis id docet Liber datus de Diuinis Veteris Testamenti Apparitionibus: de Christo, quem mox dabimus, de Apparitionibus Christi Impersonalibus.

2\. Hæc cum ita sint; non temerè quæritur, Quomodo Christus iudicium Particulare exerceat, An per seipsum, vt ipse sententiam iudicandis dicant; & hos ad supplicia damnet, illos vocet ad præmia; an non ipse per se; sed Angelus aliquis eius nomine exequatur; & iudicandi non immediatè à Christo, sed ab Angelo, Christi q. vicario, atque legato, sententiam accipiant.

3\. Verisimiliter hoc posterius dici videtur: primũ propterea quòd pleraque, vt olim in veteri Testamento Deus, ita in nouo Christus exequatur per Angelos; vnde & nomen habent, quod *Administratorij* dicantur Spiritus. Heb. 1. tum deinde, quod iudicandis Angeli

sint

sint præsentes, & eorundem ministerio singuli à morte ad sua lœta sedes deducantur. tertiò, idcircò, quod videatur fieri non posse; vt omnia Iudicia per ipsum Christum exerceātur, & per eundem in omnes sententia proferatur, nisi vel concedatur ad terram ipsum descendere dum homines exspirant, vel admittatur, omnes qui hinc discedunt, transferri ad tribunal Christi Iudicis: vt taceam tantam iudicandorum multitudinem plurimum negotij vni facessere.

4. Verum enim verò, quamuis fieri possit, non tamen crederem fieri vt Vicarios Christi in hoc Iudicio agant Angeli. Quemadmodum per ipsum Generale, in fine seculorum ita per ipsum, & non per Angelos, in fine vitæ cuiusque iudicium Particulare fiet, vtrobique ipse sententiam dicet, vtrobique ex ipso sententiam intelligent iudicandi.

5. Atque hoc ijs rationibus facilè persuadebitur, quibus superius astructum est, in hoc Iudicio Christum Iudicem agere. Ad easdem verò illæ accedunt, ob quas præcedenti capite, 24. diximus Christo conuenire atque deberi hanc Iudiciariam potestatem, quarum altera ex hypostasi diuina, altera ex ipsius meritis petebatur. Quemadmodum enim vnio in propria persona est facta: & dignitatem atque potestatem iudicandi sibi non Angelis meruit Christus, ita conuenit, vt in propria persona ipse iudicet, non verò iudicet aliquis alius, Christi personam sustinens.

6. Et quid potest obstare ne ipse iudicet? An fortè, vt per se faciat, non conuenit? At conuenit, vt in propria persona, & per se Iudiciū Vniuersale exequatur, vt igitur illud, ita hoc per se exercebit, vel ratio danda cur non conueniat ipsum Iudicium Particulare, & tamen conueniat Vniuersale.

7. Multa quidem per Angelos Christus facit, quæ tamen quia Christi Vicarij illi sunt, Christo rectè tribuuntur; at non necesse est ob id omnia Angelis tribui; quemadmodum neque omnia tribuuntur Angelis in vetere lege, aut omnia per ipsos facta dicuntur, quia quædam per ipsos facta sunt.

Et sint mox à morte præsentes iudicandis Angeli; & probi, per bonos deducantur ad fœlices sedes: improbi & damnati per malos rapiantur ad tormentorum loca: non tamen ob id necesse est ipsorum ore sententia feratur, imò hoc ipsum ministerium quod hic iudicandis præstant Iudicium sententiæque prolationem ipsis adimit; quoniam non vt Iudices sunt præsentes sed vt Iudicis iudicijque ministri, parati ad Iudicij executionem faciendam.

Et quinam Angeli esse possunt, per quos hoc Iudicium exer-

ceat Christus ? & qui singulis sententiam vltimam dicent, An forte vnus aliquis pro omnibus constituetur? an non hoc; sed alij atque alij, pro alijs atque alijs hominibus qui Iudicium subeunt?

10. Prius illud vix dixeris, quia quem præ reliquis designaueris, nō facilè inuenies. Sed & præ multitudine iudicandorū hîc vnius opera vix videtur sufficere. Accedit quod hunc à Deo infinita propemodum scientia instructum esse oporteat, vt qui de infinitis propemodum infinitorum hominum verbis, dictis, cogitatis iustam debeat ferre sententiam,

11. Alij fortè erunt, atque alij, pro alijs atque alijs hominibus. Et qui quæso illi? An singulorum proprij quos ab ortu habent & natiuitate? Si quidem per Angelos iudicandos sententia innotesceret, quod per hos innotesceret facilius mihi pateret persuaderi: sed tamen quia & hos insigni scientia instructos esse oporteret, non per hos quoque Iudicium crederem exerceri; si ipsos non solum quæ setentia proferenda sit, sed etiam quam iusta sit proferenda cognoscere concesseris.

12. Præterea iudicandi, per Angelos, ad sua singuli deducentur loca. Credi verò potest, quod per eosdem Iudicis sententiam intelliget, per quos ad loca ducentur. Quid enim prohibet, cur minus id fiat. At certum est, non omnes per proprios Angelos tantum ad sua loca deduci, non igitur, omnes per proprios iudicabuntur.

13. Et profectò singulos per proprios sibi, tutelaresque Angelos deduci ad sua loca dici non debet. Deducātur probi ad cœlos per proprios: illi item, qui ad purgatoria transmittuntur loca: & qui cum solo Originali hinc discedunt, certè damnatos non proprij Angeli boni; sed mali, degeneresque ad inferorum rapient supplicia.

14. Fortasis dicetur omnia Iudicia per Christum exerceri non posse, quod omnibus ille præsens esse nequeat, ideoque omninò opus esse Angelorum opera. At nec necesse est, præsens sit Iudex: nec necesse, ipsus de cœlo ad terras descendat, vt iudicet; neque oportet animas ad cœlum assumi, & Christo sisti, vt sententiam ex ore Iudicis audiant. Potest Christus Iudex sententiam dicere, & eandem iudicandi possunt audire, quamuis suis singuli etiam locis maneant.

15. Quod dicimus ex modo, quo Iudicium hoc fit, intelligitur: primò enim non necesse, vt sensibilis vox interueniat, qua sententia proferatur quia animarum hoc Iudicium est: quæ vt corporeis auribus sunt destitutę ita sensibilem vocem non requirunt, qua mens Iudicis ad ipsas deuehatur.

16. Sententia accipitur à iudicandis, auribus spiritualibus, siue mentis

tis, quocirca & voce spirituali, quæ reuelatione atque locutione fit intellectuali, hæc verò cum præsentiam corporalem non requirat loquentis non postulat præsentem in suo corpore Christum. Quocirca Christus in cœlo residens, ad aurem mentis, voce mentis atque intellectus iudicandis loquetur, quando singuli ab illo suam in Iudicio sententiam accipient. Sed de hoc sequenti capite.

Fortasis fieri posse non creditur, vt præsens in persona non sit Christus, & tamen Christum loquentem audiant animæ. Sed non hoc est ex illorum genere, quæ fieri nequeunt. Spiritualis Christi locutio, quemadmodum & auditio, qualis in hoc animarum Iudicio interuenit, loci distantia non impeditur. 17.

Atque hoc est quod doctissimus Tostatus Abulēsis indicat, quæstione 23. in 24. Matth. quando dicit *Christum venire in morte vniuscuiusque, non secundum præsentiam vocalem; sed secundum efficaciam, per quam fit, vt vnusquisque suum statum agnoscat; & imperium atque sententiam iudicis audiat, & ex vi illius statim tendat in locum suis meritis debitum.* 18.

Hæc cum ita sint, credi non debet Christum ex cœlis ad terram descendere, quando hoc Iudicium in terra exercendum est quoniā vt propter sententiam iudicandis iudicandam descendat prorsus necessarium non est. Sed quot etiam ipsius essent descensus, quot occupationes? quot motus? Quoties etiam ex vno ad alium locum erit migrandum? quoties & in eodem instanti in diuersis, maximeque distantibus locis esse oportebit? Neque enim nouum est multos quotidie animam agere, & eodem quandoque instanti, plurimos diuersissimis maximeque distantibus locis constitutos. 19.

Duplex est modus existēdi Christi personaliter; vnus est ille, quo sub ea forma in cœlo existit, qua Visus est cœlos ascendere, alter, quo in sacramento nobiscum est sub speciebus panis & vini vtro ergò adest; iudicandis, si adest; Posteriori nullus dixerit; quod vi consecrationis tantum sit hoc modo præsens, quę nulla obseruatur ijs locis, vbi mortales animam agunt. Priori quamuis in pluribus esse posit; esse, scilicet simul in cœlo & in terra; quis tamen toties esse dixerit quoties esse necesse est, si præsens personaliter iudicandis esse debet? 20.

Quocirca anteprosopos & in proprio corpore credendum non est Christum affuisse in quibusdam Iudicijs, quæ ipso Iudice peracta videntur, vt verbi gratia illo, quo Magdeburgensis Vdo damnatus dicitur, Visio illa omnis Angelorum opus fuit, vel præcipuū: & Christus non suam in illa; sed Angeli Christi personam egerūt; quemadmodum, vt plurimum, Dei egerunt in veteri Testamento. 21.

22. Quid quod nec Iudicium propriè Particulare fuit, quo sacrilegum Vdonem damnauit Christus: quemadmodum nec Particulare Iudicium dixeris, quando à vita hac ad mortem aliquis damnatur. Externa quædam visio fuit, qua Deus grauitatem sceleris ad posteros voluit venire:& vnius exemplo plures ad suauiora consilia reuocare.

23. Particulare Iudicium, quod Vdo subijt: hanc visionem secutum est illudque sustinuit quando miser animam efflauit. Tum primũ postremam Christi Iudicis sententiam, quæ reuocari non potuit, audiuit quamuis de eadem non potuit dubitare, quando ad Christi tribunal viuus raptus est, sua ipsum condemnante conscientia.

24. Idem dixero de alijs quibusdam visionibus, in quibus Christus circa mortem quibusdam apparuisse dicitur. Neque enim in proprio corpore ijs Christus adfuit: neque vt iudicaret adfuit: neque Iudicium sub ea forma, qua apparuit exercuit.

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

Quomodo ipsis iudicandis Christus dicat sententiam, corporali an spirituali voce.

Non dicit voce corporali
Quomodo enim in cælo formata vox hic in terris audietur?
Quid etiam Christi vocibus opus?
Dicit voce Spirituali.
Hæc conueniens animabus iudicandis.
Spirituali voce Iudicis.
Sententia in omni Particulari Iudicio innotescit.

1. IVdicis Christi, in Generali Iudicio, sententententia externis auribus percipietur *Omnes siquidem audient vocem filij hominis*: & quidam quidem hac intelligent sibi eundum ad supplicia æterna: alij se hęredes fieri regni cœlorum. In Particulari Iudicio eadem sententia percipietur, an quoque eodem modo? Hoc nunc inquiramus.

Certum est quod externis corporeisque auribus illa audienda

non sit: quoniam quæ hoc Iudicium subituræ sunt animæ, quomodo auribus corporeis sententiam Iudicis poterunt audire, cum corporeis externisque auribus careant.

2. Sed tamen, quæ carent externis corporeis, non carent internis, vt ita dicam Spiritualibus auribus: id est facultate, qua Christi iudicantes sententiam vocemque percipiant: quemadmodum & eandem in extremo illo generalique Iudicio percipiant Angeli quamuis corporeis auribus ac potestate audiendi sint destituti. Habent suas corporeas aures res corporeæ, quibus audiunt: habent & suas spirituales Spiritus & animæ, quibus audiunt.

3. Differunt verò hoc spirituales hæ animorum & Spirituum aures à corporeis rerum corporearum. Quod corporales corporalium & externarum vocum tantum sunt capaces Spirituales (vt sunt ipsorum Spirituum) & externarum vocum, & internarum siue spiritualium Spiritus v. g. percipere possunt & quæ externa voce loquimur, & quæ sine externa voce socij Spiritus, sola mente atque cogitatione iisdem volunt innotescere.

4. Atq; hoc non de ijs tantũ spiritibus intelligêdum est qui prorsus omnis concretionis sunt expertes, & ad corpora affectionem non habent; sed etiam de ipsis Spiritibus humanis. Docent hoc exempla eorum qui ad superstites aliquando redierunt, & cum hominibus, de variis rebus egisse depræhensi sunt, interrogasse varia, varia respondisse.

5. Hinc iam quæstio est, Quonam modo sententia Iudicis Christi (Christi, inquam quia alia ratio eius Iudicis qui ante Christum in hoc Particulari Iudicio præsedit) ipsis iudicandis hic innotescat: an externa aliqua Christi loquentis voce an potius reuelatione interna, quali suas sententias atque consilia sibi inuicem communicant Spiritus. Quamuis enim certum sit quod externis auribus illam percipere nequeant, dubium tamen esse potest vtrum Christi externa voce interueniente eandem sint intellecturi, an potius interiori locutione qua mentes iudicandorum conuenit, & singulos prout meruerunt iudicat.

6. Posteriori verò hoc modo non priori illã innotescere omnino credendum est. Qua enim ratione fieri dicemus, vt externa Christi vox, ad omnes perueniat, quicunque hoc Particulare Iudicium subeunt cum dictum sit ipsum fomaticos cælum non relinquere? & coram, antopt ospos iudicandis non adesse? An in cœlo residens vocem format, quæ inde ad eos qui iudicantur in terris, defertur. Quis hoc dixerit?

8. Sed & cum iudicandorum sit infinita multitudo, quot Christi erunt voces? Neque enim vna pro omnibus sufficit: quia neque vna omnibus sententia seruit pro ratione meritorum, quæ diuersissima sunt in diuersis, sententia ferenda alia atque alia.

9. Ergò quemadmodum corpore præsens iudicandis non est Christus in hoc Particulari Iudicio; ita neque corporalis vox est, qua Iudicis sententia iudicandis innotescit interna locutione Iudicium perficietur: locutione conuenienti admodum hominum spiritibus, in quorum gratiam Iudicium hoc maximè institutum est.

10. Locutio igitur hæc non Christi fit corporali lingua, quemadmodum illa, qua in extremo Iudicio sentētiam proferet, fit operatione intellectus & voluntatis, qua & sententia animabus indicatur; & ipsæ vel supplicijs deputantur æternis, vel ciuibus asscribuntur cœlestibus.

11. Quocircà (quod superius quoque diximus) necesse non est, vt animæ vel ad cœlum, pro sententia intelligenda, deferantur, & Christo Iudici sistantur, vel Christus cœlum relinquat, atque iudicandas animas, in terra conueniat, existentes in terra, Christi in cœlo loquentis hanc vocem, sententiamque proferentis percipient, propterea quod locutio hæc locorum distantia non impeditur.

12. Hac ratione Iudicis Christi sententia iudicandis, in Particulari Iudicio innotescit. An eodem omnibus, quicunque tandem; quocunque tempore iudicati sunt, etiam illo, quando Iudicem Christus homo non egit; innotuit? Eodem omninò innotuisse crediderim quoniam sicuti animorum illud tantum Iudiciū est post Christum: ita Spirituum illud atque animorum tantum fuit ante Christum: ideoque vt iam Spiritualis locutio sufficit, ita temporibus omnibus sufficit.

13. Discrimen tamen aliquod est, quoniam quando per Christum Iudicium hoc exerceri cæptum est, non diuina solum voluntate atque intellectu, vt olim, sed humana quoque, locutio perfecta est & perficitur. Et Christus, qui ante cum patre & Spiritu sancto, Deus tantum iudicabat, & meritorum præmia conferebat: iam homo factus, Deus iudicat & homo: Deus eadem cum patre & Spiritu sancto voluntate & intellectu: homo propria atque à patris & Spiritus S. distincta voluntate atque intellectu.

CAPVT

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

An Christus Iudex appareat iudicandis, & ab ijsdem videatur.

Oculis incorporeis à nullis in hoc Iudicio Iudex est visus.
Quia his oculis destituti sunt iudicandi oculis incorporeis Christum Iudicem vident quicunque ab eodem iudicantur etiã mali.
Nihil enim prohibet cur minus videatur: & vt videatur omninò conuenit.
Apparitio Christi in hoc Iudicio est intellectualis.
Non visibilis,
Non vocalis,
Non imaginaria,

Ante Christi peractam passionem Deus Iudex à nullo iudicando homine est visus.
Quia nullus ante illam fœlix fuit.
Post Christi passionem, quicunque mox à iudicio sunt saluati, vident Deum Iudicem.
Quia fuerunt fœlices.
Præter hos fœlices, nulli Deum suum Iudicem viderunt.
Ergò
Aliquando nullus Iudex
Aliquando Vnus
Aliquando plures } *à iudicandis visi.*

1\. SI loquentem audire nõ contingeret, nisi idem quoq; videretur, facilis esset responsio ad Quæstionem, qua quæritur, vtrum Christum suũ Iudicem in particulari Iudicio animæ videant. Omninò enim ipsas eundem videre confitendum esset, si modo vera sunt quæ hactenus diximus; videlicet, iudicandas Iudicis sententiam audire. Nunc verò, quoniam non semper hoc necesse est accidere; & contingat audire quosdam, quos videre facultas non datur nõ temerè quæritur, An qui auditur Iudex Christus in Particulari Iudicio, idem quoque videatur.

2\. Et de Christo quidem quæritur, respondendum verò, non de Christo solo, verum etiam de Iudice, per quem aliquando hoc Particulare Iudiciũ administratum est: antequã homini Christo illud esset commissum; qualem superius diximus Deum Opt. Maximũ.

Difficultas autem ex eo oritur; quod iudicis conspectu; quamuis nõ omnes plures tamen sint indignæ, illæ scilicet, quæ ob peccata, quę secum ad tribunal hoc deferunt, à diuino conspectu in æternum sunt repellendæ. Accedit, quod quibus oculis Christus secundum humanitatem videri possit, dubium esse possit. Quid ergò? Quod ingenio & ratione assequi possumus, subiungimus.

4. Primum ergò hoc certum est, visionem hanc, si fit, non oculo corporeo fieri, atque eodem nec Christum Iudicem, nec qui Christum in iudicandi munere præcessit, videri Animæ siquidem sunt, quæ hoc Iudicium subeunt at hæ quemadmodum nec carnem habent nec ossa, ita nec corporeos oculos: Si verò oculos corporeos non habent, oculis corporeis Iudicem poterunt videre?

5. Sed tamen quæ corporeis carent oculis, habēt incorporeos; qui in vi intelligendi consistunt; quia v. g. in hac mortali vita, hoc ipso quædam videre dicuntur, quatenus per rerum species atque simulachra, res ipsas percipiunt: vt ob id idem sit hic videre, quod intelligere An verò his oculis, id est, facultate intelligendi Iudiciū suum vident? Aliud hîc de Christo aliud de Deo trino vnoque dicendum.

6. De Christo ergò omninò existimamus probabile; quod quæ iusque ab ipso iudicantur animæ ipsum etiam hisce oculis videant, & non tantum loquentis sententiam audiant, pro hac sententia illi Patres sunt, qui Christo certam formam, sub qua appareat, in hoc Iudice tribuunt; de quibus in sequentibus. Sed ratio haud obscurè illam probat. Quibus enim animabus hic aspectus negabitur?

7. An ijs quæ mox vbi corpora deserunt, sunt fœlices; Nequaquā Conditio status in quem mox à morte constituuntur postulat vt Iudicem Christum videant. Siquidem mox fœlices sunt, quam primum hanc vitam cum alia commutarunt ideòque Deum, in cuius visione fœlicitas consistit vident. Qui verò Deum vident. Christum hominem non vident?

8. An negabitur animabus, vel damnatorum hominum, vel eorum quos prius expurgare oportet, antequam ad cęlestem curiam Deique beatam visionem admittantur. Et hæ Iudicem Christum vidēt quando Iudicis sententiam accipiunt. Neque enim cur minus videant; quidquam obstat Quid enim.

9. An quia corporeis oculis sunt destitutæ? Ad hos non requirimus in hac Iudicis visione. An fortè priuatæ sunt facultate intelligendi? at vt animæ perpetuæ; ita perpetuę, quæ in ijsdem sedes suas habent facultates nec animas deserunt aliquando. Fortè nequeunt vti, quam habent facultatē intelligendi? at sic oportebit easdem quasi perpetuum somniare somnium. Fortè sub hunc Spiritualem visum non cadit homo Christus? at eundem iam in cœlo intuentur animæ beatæ, & in terris sæpissimè intuentur non beatæ.

10. Forte non vident, quia, vt videāt, sunt indignæ Et hoc cur quæso? an quia indignę vt voluptatem aliquam ex felici Christi conspe-

Fortè loci distantia impedit, vt videri non possit Christus exi- 11.
stens in cœlo ab animabus, corpora in terra relinquentibus. Verùm Quemadmodum auditio spiritualis præsentem non requirit loquentem; ita neque spiritualis (quemadmodum hic est) visio præsentem requirit qui illum, debet videri. Etiam nos terra constituti, oculis mentis contemplamur, & quæ sub terra sunt, & quæ in supremis geruntur cœlis.

Nihil ergò impedit, cur minus Iudicem Christum animæ quæ ab 12.
ipso iudicantur, videant. Addo, quod omninò conueniat, vt videant quod quia ijsdem rationibus doceri potest, quibus alias docuimus conuenire, vt Christum Iudicem in extremo illo generalique Iudicio videant omnes, hic probari pluribus non debet.

Ex dictis colligitur, ad quod genus Apparitionum hæc Christi 13.
in Particulari Iudicio, referri debeat. Ad nullum aut potest, aut debet nisi ad Intellectualem referri. Non ad visibilem aut vocalé: quoniam hæ externorum sensuum postulant subsidium. Non ad Imaginariam, quia hæc non sine Imaginatione perficitur, Animæ verò & hac carent, & illis. Ad solam igitur pertinet Intellectualem, quia solius Intellectus operatione peragitur. Atque hactenus de Christo Iudice, quid de Deo trino & vno? Hoc tribus Assertis docemus.

Primum sit Deum trinum & vnum ante Christi peractam passio- 14
nem in nullo Particulari Animarũ (animarum dico) Iudicio visum esse. Si enim visus est, sub sui aliqua specie visus est, an per se, sine aliqua specie? Primum dici non potest, quia quæ Deum repræsentet, speciem nullam dederis. Secundũ si cõcesseris, iam fœlices aliquos ante Christi passionem dixeris, cuius contrariũ docent Catholici.

Alterum est. Post peractam Christi passionem, Deum vnum tri- 15.
numque Iudicé visum cum Christi humanitate, siue homine Christo ab animabus ijs, quæ corporis vinculis solutæ, mox aptæ inuétæ fuerunt cœlestibus gaudijs. Cum enim eo ipso momento, quo iudicabantur, essent fœlices: & fœlices sine Dei visione esse nequeant, quo modo non Deum suum Iudicem viderunt. Fortè non cõceditur eo ipso momento, quo iudicãtur, esse fœlices, at eo momẽto, si in statu merendi non sunt, quemadmodum non sunt, oportet meritorum habeant mercedem, quæ est Dei visio beata.

Tertium est præter has felices mox à corpore animas nullæ sunt 16.
quæ Deum vnum trinumque suum Iudicem videant. Atque hoc ex dictis quilibet concluserit. Etenim visio illa beatis tantum contingit, quæcunque ergò beatæ non sunt, Iudicem suum, Deum vnum trinumque non vident.

17. Hinc colligitur primò; Iudicium Particulare aliquando peractū fuisse, quando nullus visus est aut apparuit Iudex. Hoc apud eos omnes accidisse credimus, quicunque ante Christi peractam passionem ex hac vita discesserunt. Quem enim hi iudicem videre potuerunt? Non Deum vnum trinumque, quia sine felicitate, quæ ante Christi passionem nulli mortalium contigit, hic videri non potuit. Non Christum hominem, quia ante passionem in nullo ille iudicio præsedit nullam sententiam tulit.

18. Colligitur secundo; In Particulari animarum Iudicio quandoq; vnum tantum iudicem obseruatum esse & visū. In omni videlicet eo, quo post Christum passum mortales à regno cœlorum: aut ad tempus, aut perpetuò exclusi fuerunt. Siquidem mortalium creditur ab illo tempore iudicatus nullus, qui non Christum suum Iudicem viderit.

19. Colligitur tertio in quorundam Particulari Iudicio, non vnum sed plures esse iudices visos. In illorum scilicet, qui post Christum passum, mox ab huius vitæ miserijs ad futuræ gaudia sunt translati. Nam & hi Christum hominem viderunt, quod commune habēt cum omnibus, qui post Christum sunt mortui: & præterea viderunt Patrem & Spiritum; quod ijs tanquam beatis. proprium fuit.

20. Colligitur quarto. paucis admodum esse, quibus visio Christi Trinitatisq; in Iudicio illo contingit: plures quibus altera Christi tātum adhuc plures, quibus nec Christi, nec Dei. Quoniam in tertio hoc genere sunt, quicunque ab orbe condito, per quatuor millia pluresque annos fuerunt ad Christi vsque passionem. In illo secundo quicunque fuerunt à Christi passione: in primo soli mox à morte beati quorum minimus est numerus, secundum illud Matt. 7. *Arcta est via quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inueniunt eam*, & illud Matth 22. *multi vocati, pauci electi.*

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

Qua forma & specie Christus iudicandis appareat.

Non apparet sub forma Agni,
Quia reuera agnus non est Christus
Nec sub forma infantis,
Quia infirmitatis illa forma est

Nec sub forma Crucifixi,
Quia & hæc infirmitatis est.
Apparet ea, qua gloriosus cœlos ascendit, & quā iam in cœlis habet.

TItulus capiti præfixus, de Christo Iudice tantum, indicat esse quæstionem: non de Deo vno trinoque: Et merito. In Deo enim vno trinoque forma frustra quæritur; quoniam sicuti ipsius nulla datur species, ita nulla forma. In Christo non temere petitur? quia cum & apud homines olim degens varia apparuerit, visus etiam sit sub varia in apparitionibus Impersonalibus; quanam conspiciatur in hoc Iudicio dubiū esse potest. 1.

Est autem de ea summum silentium apud Authores. Suspicor propterea; quod hanc curiosius quidam noluerint inuestigare: vel, quod difficulter hic quidquam certi constitueris: vel, quod parum ad Iudicandos pertinere crediderint, quanam forma Iudex appariturus sit; multum, vt clementem inueniant Iudicem. 2.

Vnum propemodum inuenio Innocentiū 3. qui de forma Christi, pro Particulari Iudicio præsidentis aliquid asseruerit. Quoniā in eo, quem de mūdi contemptu, Opusculo, scripsit, lib. 2. cap. vltimo, docet Christum *in forma Crucifixi* apparere omnibus iudicandis tam bonis, quā malis. Verba ipsius ascribimus. *Videt etiam*, inquit, *tam bonus, quam malus, antequam egrediatur anima de corpore Christum in Cruce positum. Malus videt sibi ad cōfusionem, vt erubescat se non esse redemptum sanguine Christi, sua culpa exigente. vnde de malis dicitur in Euangelio; Viderunt in quem pupugerunt: quod intelligitur de aduentu Christi ad iudiciū & de aduentu eius ad diem mortis cuiuslibet hominis. Bonus verò videt ad exultationem. Et hoc habemus ex verbis Apostoli, qui ait, vsque in aduentum Domini nostri Iesu Christi, id est ad diem mortis, quādo apparet tam bonis, quam malis Christus in cruce positus. & ipse Christus de Ioanne Euangelista ait, Sic eum volo manere donec veniam, scilicet veniam ad obitum eius.* Ita Innocentius. 3.

Sed tamē quamuis curiosius Christi forma inquiritur, quia tamē sub aliqua conspicitur illaque spectatoribus vel extremam miseriā vel perpetuam afferet felicitatem, non frustra inquiritur: & curiositas si non laudem meretur, certè caret reprehensione. 4.

Difficilis verò multas ob causas hic est definitio, tum quia scripturis nullis iuuamur: tum quia difficulter aliquā ex varijs sub quibus Christus aliquando visus est, assignaueris. Nec aliorum hic sententia niti licebit, quia summum omnium propemodum est silentium. 5.

Producit quidem Crucifixi speciem Innocentius P. sed vnus ille inter tam multos silentes. Dubitare etiam quis posset, cur sub Cru- 6.

cifixi forma Dominum velit apparere Pontifex omnibus etiam bonis?imò cur sub Crucifixi forma velit apparere vllis? Nos in re dubia, quid conuenienter hactenus assertis subiungi possit, paucis dicemus. Si id primò constituerimus, de quatruplici forma quæstionem esse posse, Agni sub qua Dominum Ioannes in Apocalypsi exhibet, infantis, crucifixi, atque ea quam iam in cœlo residens habet.

7. De agni forma forsitan iderco quis dubitabit, quod ab Apostolo, iam dicto, cap. 5. dicatur *Agnus* (Christus) *qui occisus est, accipere virtutem & diuinitatem & sapientiam & fortitudinem, & honorem, & gloriā & benedictionem.* Sed agnus verus Christus non est, quemadmodum nec verus, quamuis dicatur, *leo* Per metaphoram hæc Christo tribuuntur. Itaq; nec sub forma Agni Iudicium exercebit, Quid quod sub forma Agni antoprosopos ipse sit visus.

8. Infantis formam quandoque habuit. Sic enim de eodem Fortunatus Poeta Christianus.

Quando venit ergo sacri
Plenitudo temporis,
Missus est ab arce Patris,
Natus orbis conditor:
Atque ventre virginali
Caro factus prodijt.
Vagit infans inter arcta
Conditus præsepia
Membra pannis inuoluta.
Virgo mater alligat:
Et manus pedesque currat
Stricta cingit fascia.

Et Sedulius de Christi natiuitate

Feno iacere pertulit;
Præsepe non abhorruit,
Paruoque lacte passus est,
Per quem nec ales esurit.

Sed nec sic creditur apparere Iudex: quod verisimile sit hanc formam infirmitati eius, quam nostri assumpsit, inseruiuisse, non causa statui glorioso, ad quem Iudicij hic actus pertinet.

9. Sub Crucifixi forma omnibus apparere tàm bonis quam malis docet Innocentius. Nolo damnare viri auctoritatem: Verum cum hæc non Christi glorioso statui conueniat, sed illi, quo in infirmitate carnis hominum salutem operatus est, mallem statui glorioso

magis

magis conueniëtem tribuere Christo: ad cuius gloriam facit, quod Iudex viuorum atque mortuorum sit constitutus.

Et vix rectè dici posse videntur, quod bonis, iisque, qui postquā corpora deposuerunt, Domini mox gaudia ingrediuntur; in Crucifixi forma sit conspiciendus. Cum enim hi illo ipso momento, quo iudicantur, fœlici Dei visione futuri sint beati, & Christum hominem quoque sint intuituri; an alia forma intuebuntur, quàm qua se in cœlis omnibus exhibebit? 10.

Quocirca de beatis illis primum dixerim, visuros quidem ipsos Christum; sed forma se Christum ipsis offerre tali, qualem visus est habere quando cœlos gloriosè ascendit, & quali venturus est in extremo die Iudex viuorum atque mortuorum. 11.

Addidero, eadem forma omnibus appariturum, etiam malis. Quid enim opus est aliam assumat? Præterea cum Iudicium hoc per se exhibeat Christus, & per se ipse iudicandis sententiam dicat, non verò per Angelos, in propria quoque quam habet in cœlis sese forma offeret, commodius; quam alia aliqua, quam aliquando in hoc mundo est visus. Atque hoc de forma. 12.

Capvt Trigesimvm.

Cum qua maiestate & potestate in Particulari Iudicio Christus appareat.

Beatæ animæ suum Iudicem vident in maiestate & cum potestate,
Quia hæc cum beatitudine sunt coniuncta.
Verisimile & non beatos videre suū Iudicem in maiestate & potestate.
Id & conditio Iudicii.
Et iudicandorum videtur postulare.
Nullam tamen voluptatem ex hac visione capient damnatorum animæ.
Summam capient animæ beatorum.
Aliquam etiam capient illorum, qui ad tempus expiantur igne purgatorio.

Maiestatem, de quo hîc quærimus, ponimus in corporis gloria, Potestatem in comitatu cœlestium Spirituum. Itaque quando quæritur, Vtrum cum potestate aliqua atque gloria, Christus in hoc Iudicio appareat; quæritur, Vtrum gloriosum ipsius corpus videbitur, atque vna cum ipso cœlestium Spirituum societas.

Et hic, quid in Iudicio mox beatarum animarum dicendum sit, facilius.

1. EX dictis facilè colligitur, quid ad pręsentem quęstionem (qua de tempore, qua hanc potestatem Christus habere cœpit; qua ritur) respondendum sit. Ab ipso enim suæ conceptionis, instanti illam accepit. Quo modo hoc? Quoniam, vt dictũ, vnionem hypostaticam illa sequitur. quocirca cũ hæc instanti conceptionis plenissimè perfecta sit, dubitare non possumus, quin illo eodem momento Iudiciaria potestas Christo collata fuerit.

2. Verum quoniam duplici titulo eandem Christo tributam diximus, videlicet, & vnionis hypostaticæ, & prӕterea, quia illam meruit, an fortè vtroque, ab instanti conceptionis, ipsa collata dici debet? omninò dici debet. Nec hoc mirũ Quia nullo momento Christus homo fuit, quo non meruit, & cum omni opere omnia, quæ consequi potuit meruerit, etiam meruerit hanc Iudiciariam potestatem.

3. Quid enim hîc dubium? An quod primo suæ conceptionis momento meruerit? an non hoc, sed quod meruerit hanc Iudiciariam potestatem? Non illud prius: quia nihil eorum hic desiderabis quod ad meritum est necessarium. Non posterius, quia tantum meritum, in quacunque Christi operatione; quantum ad quamcunque dignitatem aut honorem obtinendum iuste quis requisiuerit.

4. Non verò ita primò instanti hanc dignitatem Christum meruisse credi debet, vt non sequentibus illam meruerit. Etiam sequentibus meruit, ideoque eandem pluribus modis meruit, quemadmodum etiam, *vt copiosa esset redemptio nostra apud Deum patrem*, eandem ipse pluribus modis meruit, quamuis vno quodam opere (*passione*) excellentissimè.

5. Sed quæ ab instanti conceptionis Christo Iudiciaria potestas debebatur ratione naturæ; & quam operationibus meritus erat, illam non statim, vt debebatur, & vt meritus erat, atque adeo, vt habebat, exercuit. Sed nec vt exerceret, erat necessarium: quoniam sicut ab ipsius voluntate pendebat, vt & homo fieret; homo factus operaretur ita, vt quod homo factus, & operationibus obtinuerat exerceret ab ipsius pendebat voluntate. Etiam apud homines fieri obseruamus, vt non semper vtantur, quam habent potestate.

Quan-

Quando igitur Iudiciaria potestatè vti cœpit? Certè ea vsus non est, quando in carne mortali adhuc nobiscum conuersabatur. Omninò ad gloriosum Christi statum potestas hæc pertinet, non miserum, & infirmum. Hinc & in hoc constitutus negabat se missum, *vt iudicet mundum, sed vt mundus per ipsum salutem habeat.* Ioan. 3. & Lucæ 12. rogatus à quodam vt fratrem cogeret ad diuidendam hæreditatem *Homo,* inquit, *quis me constituit iudicem, aut diuisorem inter vos.* 6.

Ante mortem igitur potestate hac vsus non est dominus. An vsus, postquam à morte resurrexit? Non video, cur vsum esse negari debeat. Cum enim ad gloriosum ipsius statum potestatis huius vsus pertineat, verisimile est vsum eadem fuisse, quando in glorioso statu ipse fuit, vt fuit quando à morte resurrexit. Fortè hoc ipsius indicat oratio, quando dixit *datam sibi omnem potestatem in cælo & in terra.* Matth. 28. 7.

Sed & fortè ante Resurrectionem est vsus. Quia & ante resurrectionem gloriosus eius status (cum quo vsus huius potestatis initium habuisse dicitur) fuit mox á morte scilicet antequam etiam resurgeret. A morte ab infelici fragilique huius vitæ conditione, ad felicem, & omnis mali expertem transijt Dominus. Itaque quemadmodum & ante resurrectionem, Christi beneficio felices, vera Dei visione cæperunt esse patres, quos limbus continebat: ita & ante resurrectionem hac sua potestate cæperit vti Christus. 8.

Hinc tria infero. Primum est Christum hanc potestatem exercuisse & in anima separata, & in anima corpore coniuncta. In separata, illo triduo, quo corpus ipsa non informabat. In anima corpori coniuncta, reliquo tempore à sua morte, ad mundi vsque consummationem. 9.

Alterum est, Christum Dominum, quo tempore in corpore fuit dupliciter se ad Iudicium particulare habuisse: quoddam scilicet exercuisse in carne, sed non per carnem, quoddam in carne, & per carnem. In carne, sed non per carnem exercuit omnia, quæ perfecta sunt à tempore incarnationis vsque ad mortem; per carnem; & in carne, omnia quæ à morte peracta. 10.

Tertium est Christum Dei filium, quædam Iudicia exercuisse, nec in carne, nec per carnem: quædam in carne, sed non per carnem quædam in carne, & per carnem. Nec in carne, nec per carnem exercuit, quæcumq; ante incarnationem peracta sunt, in quibus cõmunis fuit cũ patre & Spiritu sãcto Iudex. In carne sed non per carnẽ 11.

sint præsentes,& eorundem ministerio singuli à morte ad sua loca sedes deducantur. tertiò, idcircò, quod videatur fieri non posse; vt omnia Iudicia per ipsum Christum exerceātur,& per eundem in omnes sententia proferatur, nisi vel concedatur ad terram ipsum descendere dum homines exspirant, vel admittatur, omnes qui hinc discedunt, transferri ad tribunal Christi Iudicis: vt taceam tantam iudicandorum multitudinem plurimum negotij vni facessere.

4 Verum enim verò, quamuis fieri possit, non tamen crederem fieri vt Vicarios Christi in hoc Iudicio agant Angeli. Quemadmodum per ipsum Generale, in fine seculorum, ita per ipsum, & non per Angelos, in fine vitæ cuiusque iudicium Particulare fiet, vtrobique ipse sententiam dicet, vtrobique ex ipso sententiam intelligent iudicandi.

5 Atque hisce ijs rationibus facilè persuadebitur, quibus superius astructum est, in hoc Iudicio Christum Iudicem agere. Ad easdem verò illæ accedunt, ob quas præcedenti capite. 24. diximus Christo conuenire atque deberi hanc Iudiciariam potestatem, quarum altera ex hypostasi diuina, altera ex ipsius meritis petebatur. Quemadmodum enim vnio in propria persona est facta & dignitatem atque potestatem iudicandi sibi non Angelis meruit Christus, ita conuenit, vt in propria persona ipse iudicet, non verò iudicet aliquis alius, Christi personam sustinens.

6 Et quid potest obstare ne ipse iudicet? An fortè, vt per se faciat, non conuenit? At conuenit, vt in propriâ persona,& per se Iudiciũ Vniuersale exequatur, vt igitur illud, ita hoc per se exercebit, vel ratio danda cur non conueniat ipsum Iudicium Particulare, & tamen conueniat Vniuersale.

7 Multa quidem per Angelos Christus facit, quæ tamen quia Christi Vicarij illi sunt, Christo rectè tribuuntur; at non necesse est ob id omnia Angelis tribui; quemadmodum neque omnia tribuuntur Angelis in vetere lege, aut omnia per ipsos facta dicuntur, quia quædam per ipsos facta sunt.

Et sint mox à morte præsentes iudicandis Angeli; & probi, per bonos deducantur ad fœlices sedes: improbi & damnati per malos rapiantur ad tormentorum loca: non tamen ob id necesse est ipsorum ore sententia feratur, imò hoc ipsum ministerium quod hic iudicandis præstant Iudicium sententiæque prolationem ipsis adimit; quoniam non vt Iudices sunt præsentes sed vt Iudicis iudicijque ministri, parati ad Iudicij executionem faciendam.

Et quinam Angeli esse possunt, per quos hoc Iudicium exer-

ceat Christus ? & qui singulis sententiam vltimam dicent, An fortè vnus aliquis pro omnibus constituetur? an non hoc; sed alij atque alij, pro alijs atque alijs hominibus qui Iudicium subeunt?

10. Prius illud vix dixeris, quia quem præ reliquis designaueris, nō facilè inuenies. Sed & præ multitudine iudicandorū hîc vnius opera vix videtur sufficere. Accedit quod hunc à Deo infinita propemodum scientia instructum esse oporteat, vt qui de infinitis propemodum infinitorum hominum verbis, dictis, cogitatis iustam debeat ferre sententiam,

11. Alij fortè erunt, atque alij, pro alijs atque alijs hominibus. Et qui quæso illi? An singulorum proprij quos ab ortu habent & natiuitate? Si quidem per Angelos iudicandos sententia innotesceret, quod per hos innotesceret facilius mihi paterer persuaderi: sed tamen quia & hos insigni scientia instructos esse oporteret, non per hos quoque Iudicium crederem exerceri; si ipsos non solum quæ setentia proferenda sit, sed etiam quam iusta sit proferenda cognoscere concesseris.

12. Præterea iudicandi, per Angelos, ad sua singuli deducentur loca. Credi verò potest, quod per eosdem Iudicis sententiam intelliget, per quos ad loca ducentur. Quid enim prohibet, cur minus id fiat. At certum est, non omnes per proprios Angelos tantum ad sua loca deduci, non igitur, omnes per proprios iudicabuntur.

13. Et profectò singulos per proprios sibi, tutelaresque Angelos deduci ad sua loca dici non debet. Deducātur probi ad cœlos per proprios: illi item, qui ad purgatoria transmittuntur loca: & qui cum solo Originali hinc discedunt, certè damnatos non proprij Angeli boni; sed mali, degeneresque ad inferorum rapient supplicia.

14. Fortassis dicetur omnia Iudicia per Christum exerceri non posse, quod omnibus ille præsens esse nequeat, ideoque omninò opus esse Angelorum opera. At nec necesse est, præsens sit Iudex: nec necesse, ipsus de cœlo ad terras descendat, vt iudicet; neque oportet animas ad cœlum assumi, & Christo sisti, vt sententiam ex ore Iudicis audiant. Potest Christus Iudex sententiam dicere, & eandem iudicandi possunt audire, quamuis suis singuli etiam locis maneant.

15. Quod dicimus ex modo, quo Iudicium hoc fit, intelligitur: primò enim non necesse, vt sensibilis vox interueniat, qua sententia proferatur quia animarum hoc Iudicium est: quæ vt corporeis auribus sunt destitutę ita sensibilem vocem non requirunt, qua mens Iudicis ad ipsas deuehatur.

16. Senteitia accipitur à iudicandis, auribus spiritualibus, siue mē-

tis

tis, quocirca & voce spirituali, quæ reuelatione atque locutione fit intellectuali, hæc verò cum præsentiam corporalem non requirat loquentis non postulat præsentem in suo corpore Christum Quocirca Christus in cœlo residens, ad aurem mentis, voce mentis atque intellectus iudicandis loquetur, quando singuli ab illo suam in Iudicio sententiam accipient Sed de hoc sequenti capite.

Fortassis fieri posse non creditur, vt præsens in persona non sit Christus, & tamen Christum loquentem audiant animæ. Sed non hoc est ex illorum genere, quæ fieri nequeunt. Spiritualis Christi locutio, quemadmodum & auditio, qualis in hoc animarum Iudicio interuenit, loci distantia non impeditur. 17.

Atque hoc est quod doctissimus Tostatus Abulēsis indicat, quæstione 13. in 24. Matth. quando dicit *Christum venire in morte vniuscuiusq, non secundum præsentiam vocalem; sed secundum efficaciam, per quam fit, vt vnusquisque suum statum agnoscat; & imperium atque sententiam Iudicii audiat, & ex vi illius statim tendat in locum sui meriti debitum.* 18.

Hæc cum ita sint, credi non debet Christum ex cœlis ad terram descendere, quando hoc Iudicium in terra exercendum est. quoniā vt propter sententiam iudicandis iudicandam descendat prorsus necessarium non est. Sed quot etiam ipsius essent descensus, quot occupationes? quot motus? Quoties etiam ex vno ad alium locum erit migrandum? quoties & in eodem instanti in diuersis, maximeque distantibus locis esse oportebit? Neque enim nouum est multos quotidie animam agere, & eodem quandoque instanti, plurimos diuersissimis maximeque distantibus locis cōnstitutos. 19.

Duplex est modus existēdi Christi personaliter; vnus est ille, quo sub ea forma in cœlo existit, qua Visus est cœlos ascendere, alter, quo in sacramento nobiscum est sub speciebus panis & vini vtro ergò adest, iudicandis, si adest; Posteriori nullus dixerit; quod vi consecrationis tantum sit hoc modo præsens, quę nulla obseruatur ijs locis, vbi mortales animam agunt. Priori quamuis in pluribus esse possit; esse, scilicet simul in cœlo & in terra; quis tamen toties esse dixerit quoties esse necesse est, si præsens personaliter iudicandis esse deberet? 20.

Quocirca anteprosopos & in proprio corpore credendum non est Christum affuisse in quibusdam Iudicijs, quæ ipso Iudice peracta videntur, vt verbi gratia illo, quo Magdeburgensis Vdo damnatus dicitur, Visio illa omnis Angelorum opus fuit, vel præcipuū: & Christus non suam in illa; sed Angeli Christi personam egerūt; quemadmodum, vt plurimum, Dei egerunt in veteri Testamento. 21.

22. Quid quod nec Iudicium propriè Particulare fuit, quo sacrilegum Vdonem damnauit Christus: quemadmodum nec Particulare Iudicium dixeris, quando à vita hac ad mortem aliquis damnatur. Externa quædam visio fuit, qua Deus grauitatem sceleris ad posteros voluit venire: & vnius exemplo plures ad suauiora consilia reuocare.

23. Particulare Iudicium, quod Vdo subijt: hanc visionem secutum est illudque sustinuit quando miser animam efflauit. Tum primũ postremam Christi Iudicis sententiam, quæ reuocari non potuit, audiuit quamuis de eadem non potuit dubitare, quando ad Christi tribunal viuus raptus est, sua ipsum condemnante conscientia.

24. Idem dixero de alijs quibusdam visionibus, in quibus Christus circa mortem quibusdam apparuisse dicitur. Neque enim in proprio corpore ijs Christus adfuit: neque vt iudicaret adfuit: neque Iudicium sub ea forma, qua apparuit exercuit.

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

Quomodo ipsis iudicandis Christus dicat sententiam, corporali an spirituali voce.

Non dicit voce corporali
Quomodo enim in cœlo formata vox hic in terris audietur?
Quid etiam Christi vocibus opus?
Dicit voce Spirituali.

Hæc conueniens animabus iudicandis.
Spirituali voce Iudicis.
Sententia in omni Particulari Iudicio innotescit.

1. IVdicis Christi, in Generali Iudicio, sentententia externis auribus percipietur *Omnes siquidem audient vocem filij hominis*: & quidam quidem hac intelligent sibi eundum ad supplicia æterna: alij se hęredes fieri regni cœlorum. In Particulari Iudicio eadem sententia percipietur, an quoque eodem modo? Hoc nunc inquiramus.

Certum est quod externis corporeisque auribus illa audienda

non sit: quoniam quæ hoc Iudicium subituræ sunt animæ, quomodo auribus corporeis sententiam Iudicis poterunt audire, cum corporeis externisque auribus careant.

Sed tamen, quæ carent externis corporeis, non carent internis, vt ita dicam Spiritualibus auribus: id est facultate, qua Christi iudicantes sententiam vocemque percipiant: quemadmodum & eandem in extremo illo generalique Iudicio percipiant Angeli quamuis corporeis auribus ac potestate audiendi sint destituti. Habent suas corporeas aures res corporeæ, quibus audiunt: habent & suas spirituales Spiritus & animæ, quibus audiunt. 2.

Differunt verò hoc spirituales hæ animorum & Spirituum aures à corporeis rerum corporearum. Quod corporales corporalium & externarum vocum tantum sunt capaces Spirituales (vt sunt ipsorum Spirituum) & externarum vocum, & internarum siue spiritualium Spiritus v g. percipere possunt & quæ externa voce loquimur, & quæ sine externa voce socij Spiritus, sola mente atque cogitatione ijsdem volunt innotescere. 3.

Atq; hoc non de ijs tantū spiritibus intelligēdum est qui prorsus omnis concretionis sunt expertes, & ad corpora affectionem non habent; sed etiam de ipsis Spiritibus humanis. Docent hoc exempla eorum qui ad superstites aliquando redierunt, & cum hominibus, de variis rebus egisse depræhensi sunt, interrogasse varia, varia respondisse. 4.

Hinc iam quæstio est, Quonam modo sententia Iudicis Christi (Christ.) inquam quia alia ratio eius Iudicis qui ante Christum in hoc Particulari Iudicio præsedit) ipsis iudicandis hic innotescat: an externa aliqua Christi loquentis voce. an potius reuelatione interna, quali suas sententias atque consilia sibi inuicem communicant Spiritus. Quamuis enim certum sit quod externis auribus illam percipere nequeant, dubium tamen esse potest vtrum Christi externa voce interueniente eandem sint intellecturi, an potius interiori locutione qua mentes iudicandorum conuenit, & singulos, prout meruerunt iudicat. 5.

Posteriori verò hoc modo non priori illā innotescere omnino credendum est. Qua enim ratione fieri dicemus, vt externa Christi vox, ad omnes perueniat, quicunque hoc Particulare Iudicium subeunt cum dictum sit ipsum somaticos cælum non relinquere? & coram, antoprosopos iudicandis non adesse? An in cœlo residens vocem format, quę inde ad eos qui iudicantur in terris, defertur. Quis hoc dixerit? 6.

8\. Sed & cum iudicandorum ſit infinita multitudo, quot Chriſti erunt voces? Neque enim vna pro omnibus ſufficit: quia neque vna omnibus ſententia ſeruit pro ratione meritorum, quæ diuerſiſsima ſunt in diuerſis, ſententia ferenda alia atque alia.

9\. Ergò quemadmodum corpore præſens iudicandis non eſt Chriſtus in hoc Particulari Iudicio; ita neque corporalis vox eſt, qua Iudicis ſententia iudicandis innoteſcit interna locutione Iudicium perficietur: locutione conuenienti admodum hominum ſpiritibus, in quorum gratiam Iudicium hoc maximè inſtitutum eſt.

10\. Locutio igitur hæc non Chriſti fit corporali lingua, quemadmodum illa, qua in extremo Iudicio ſententiam proferet, fit operatione intellectus & voluntatis, qua & ſententia animabus indicatur; & ipſæ vel ſupplicijs deputantur æternis, vel ciuibus aſcribuntur cœleſtibus.

11\. Quocirca (quod ſuperius quoque diximus) neceſſe non eſt, vt animæ vel ad cœlum, pro ſententia intelligenda, deferantur, & Chriſto Iudici ſiſtantur, vel Chriſtus cœlum relinquat, atque iudicandas animas, in terra conueniat, exiſtentes in terra, Chriſti in cœlo loquentis hanc vocem, ſententiamque proferentis percipient, propterea quod locutio hæc locorum diſtantia non impeditur.

12\. Hac ratione Iudicis Chriſti ſententia iudicandis, in Particulari Iudicio innoteſcit. An eodem omnibus, quicunque tandem; quocunque tempore iudicati ſunt, etiam illo, quando Iudicem Chriſtus homo non egit; innotuit? Eodem omninò innotuiſſe crediderim. quoniam ſicuti animorum illud tantum Iudiciũ eſt poſt Chriſtum: ita Spirituum illud atque animorum tantum fuit ante Chriſtum: ideoque vt iam Spiritualis locutio ſufficit, ita temporibus omnibus ſuffecit.

13\. Diſcrimen tamen aliquod eſt, quoniam quando per Chriſtum Iudicium hoc exerceri cæptum eſt, non diuina ſolum voluntate atque in ellectu, vt olim, ſed humana quoque, locutio perfecta eſt & perficitur. Et Chriſtus, qui ante cum patre & Spiritu ſancto, Deus tantum iudicabat, & meritorum præmia conferebat: iam homo factus, Deus iudicat & homo: Deus eadem cum patre & Spiritu ſancto voluntate & intellectu: homo propria atque à patris & Spiritus S. diſtincta voluntate atque intellectu.

CAPVT

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

An Christus Iudex appareat iudicandis, & ab ijsdem videatur.

Oculis incorporeis à nullis in hoc Iudicio Iudex est visus.

Quia his oculis destituti sunt iudicandi oculis incorporeis Christum Iudicem vident quicunque ab eodem iudicantur etiã mali.

Nihil enim prohibet cur minus videatur: & vt videatur omninò conuenit.

Apparitio Christi in hoc Iudicio est intellectualis.

Non visibilis,
Non vocalis,
Non imaginaria,

Ante Christi peractam passionem Deus Iudex à nullo iudicando homine est visus.

Quia nullus ante illam fœlix fuit.

Post Christi passionem, quicunque mox à iudicio sunt saluati, viderunt Deum Iudicem.

Quia fuerunt fœlices.

Præter hos fœlices, nulli Deum suum Iudicem viderunt.

Ergò

Aliquando nullus Iudex
Aliquando Vnus
Aliquando plures.
} à iudicandis visi,

SI loquentem audire nõ contingeret, nisi idem quoq; videretur, facilis esset responsio ad Quæstionem, qua quæritur, vtrum Christum suũ Iudicem in particulari Iudicio animæ videant. Omninò enim ipsas eundem videre confitendum esset, si modo vera sunt quæ hactenus diximus; videlicet, Iudicandas Iudicis sententiam audire. Nunc verò, quoniam non semper hoc necesse est acccidere; & contingat audire quosdam, quos videre facultas non datur nõ temerè quæritur, An qui auditur Iudex Christus in Particulari Iudicio, idem quoque videatur. 1.

2. Et de Christo quidem quæritur; respondendum verò, non de Christo solo, verum etiam de Iudice, per quem aliquando hoc Particulare Iudiciũ administratum est: antequã homini Christo illud esset commissum; qualem superius diximus Deum Opt. Maximũ.

Difficultas autem ex eo oritur: quod iudicis conspectu, quamuis nõ omnes plures tamen sint indignæ, illæ scilicet, quæ ob peccata, quę secum ad tribunal hoc deferunt, à diuino conspectu in æternum sunt repellendæ. Accedit, quod quibus oculis Christus secundum humanitatem videri posit, dubium esse posit. Quid ergò? Quod ingenio & ratione assequi possumus, subiungimus.

4. Primum ergò hoc certum est, visionem hanc, si fit, non oculo corporeo fieri, atque eodem nec Christum Iudicem, nec qui Christum in iudicandi munere præcessit, videri. Animæ siquidem sunt, quæ hoc Iudicium subeunt: at hæ quemadmodum nec carnem habent nec ossa, ita nec corporeos oculos: Si verò oculos corporeos non habent, oculis corporeis Iudicem poterunt videre?

5. Sed tamen quæ corporeis carent oculis, habẽt incorporeos; qui in vi intelligendi consistunt; qua v. g. in hac mortali vita, hoc ipso quædam videre dicuntur, quatenus per rerum species atque simulachra, res ipsas percipiunt: vt ob id idem sit hic videre, quod intelligere. An verò his oculis, id est, facultate intelligendi Iudiciũ suum vident? Aliud hîc de Christo aliud de Deo trino vnoque dicendum.

6. De Christo ergò omninò existimamus probabile; quod quæcumque ab ipso iudicantur animæ ipsum etiam hisce oculis videant, & non tantum loquentis sententiam audiant, pro hac sententia illi Patres sunt, qui Christo certam formam, sub qua appareat, in hoc Iudice tribuunt; de quibus in sequentibus. Sed ratio haud obscurè illam probat. Quibus enim animabus hic aspectus negabitur?

7. An ijs quæ mox vbi corpora deserunt, sunt fœlices; Nequaquã Conditio status in quem mox à morte constituuntur postulat vt Iudicem Christum videant. Siquidem mox fœlices sunt, quam primum hanc vitam cum alia commutarunt ideòque Deum, in cuius visione fœlicitas consistit vident. Qui verò Deum vident. Christum hominem non vident?

8. An negabitur animabus, vel damnatorum hominum, vel eorum quos prius expurgare oportet, antequam ad cęlestem curiam Deique beatam visionem admittantur. Et hæ Iudicem Christum vidẽt quando Iudicis sententiam accipiunt. Neque enim cur minus videant; quidquam obstat Quid enim.

9. An quia corporeis oculis sunt destitutæ? Ad hos non requirimus in hac Iudicis visione. An fortè priuatæ sunt facultate intelligendi? at vt animæ perpetuæ; ita perpetuę, quæ in ijsdem sedes suas habent facultates, nec animas deserunt aliquando. Fortè nequeunt vti, quam habent facultatẽ intelligendi? at sic oportebit easdem quasi perpetuum somniare somnium. Fortè sub hunc Spiritualem visum non cadit homo Christus? at eundem iam in cœlo intuentur animæ beatæ, & in terris sæpissimè intuentur non beatæ.

10. Forte, non vident, quia, vt videãt, sunt indignæ. Et hoc cur quæso? an quia indignę vt voluptatem aliquam ex felici Christi conspe-

Fortè loci distantia impedit, vt videri non possit Christus existens in cœlo ab animabus, corpora in terra reliquentibus. Verum Quemadmodum auditio spiritualis præsentem non requirit loquentem; ita neque spiritualis (quemadmodum hic est) visio præsentem requirit qui illum, debet videri. Etiam nos terra constituti, oculis mentis contemplamur, & quæ sub terra sunt, & quæ in supremis geruntur cœlis. 11.

Nihil ergò impedit, cur minus Iudicem Christum animæ quæ ab ipso iudicantur, videant. Addo, quod omninò conueniat, vt videant quod quia ijsdem rationibus doceri potest, quibus alias docuimus conuenire, vt Christum Iudicem in extremo illo generalique Iudicio videant omnes, hic probari pluribus non debet. 12.

Ex dictis colligitur, ad quod genus Apparitionum hæc Christi in Particulari Iudicio referri debeat. Ad nullum aut potest, aut debet nisi ad Intellectualem referri. Non ad visibilem aut vocalē: quòniam hæ externorum sensuum postulant subsidium. Non ad Imaginariam, quia hæc non sine Imaginatione perficitur, Animæ verò & hac carent, & illis. Ad solam igitur pertinet Intellectualem, quia solius Intellectus operatione peragitur. Atque hactenus de Christo Iudice, quid de Deo trino & vno? Hoc tribus Assertis docemus. 13.

Primum sit Deum trinum & vnum ante Christi peractam passionem in nullo Particulari Animarū (animarum dico) Iudicio visum esse. Si enim visus est, sub sui aliqua specie visus est, an per se, sine aliqua specie? Primum dici non potest, quia quæ Deum repræsentet, speciem nullam dederis. Secundū si cōcesseris, iam fœlices aliquos ante Christi passionem dixeris, cuius contrariū docent Catholici. 14

Alterum est Post peractam Christi passionem. Deum vnum trinumque Iudicē visum cum Christi humanitate, siue homine Christo ab animabus ijs, quæ corporis vinculis solutæ, mox aptæ inuētæ fuerunt cœlestibus gaudijs. Cum enim eo ipso momento, quo iudicabantur, essent fœlices: & fœlices sine Dei visione esse nequeant, quo modo non Deum suum Iudicem viderunt. Fortè non cōceditur eo ipso momento, quo iudicatur, esse fœlices, at eo momēto, si in statu merendi non sunt, quemadmodum non sunt, oportet meritorum habeant mercedem, quæ est Dei visio beata. 15.

Tertium est præter has felices mox à corpore animas nullæ sunt quæ Deum vnum trinumque suum Iudicem videant. Atque hoc ex dictis quilibet concluserit. Etenim visio illa beatis tantum contingit, quæcunque ergò beatæ non sunt, Iudicem suum, Deum vnum, trinumque non videbunt. 16.

17. Hinc colligitur primò; Iudicium Particulare aliquando peractū fuisse, quando nullus visus est aut apparuit Iudex. Hoc apud eos omnes accidisse credimus, quicunque ante Christi peractam passionem ex hac vita discesserunt. Quem enim hi iudicem videre potuerunt? Non Deum vnum trinumque, quia sine felicitate, quæ ante Christi pasionem nulli mortalium contigit, hic videri non potuit. Non Christum hominem, quia ante pasionem, in nullo ille iudicio præsedit nullam sententiam tulit.

18. Colligitur secundo: In Particulari animarum Iudicio quandoq; vnum tantum iudicem obseruatum esse & visū. In omni videlicet eo, quo post Christum passum mortales à regno cœlorum: aut ad tempus, aut perpetuò exclusi fuerunt. Siquidem mortalium creditur ab illo tempore iudicatus nullus, qui non Christum suum Iudicem viderit.

19. Colligitur tertio, in quorundam Pariculari Iudicio, non vnum sed plures esse iudices visos. In illorum scilicet, qui post Christum passum, mox ab huius vitæ miserijs ad futuræ gaudia sunt translati. Nam & hi Christum hominem viderunt, quod commune habēt cum omnibus, qui post Christum sunt mortui: & præterea viderunt Patrem & Spiritum; quod ijs tanquam beatis, proprium fuit.

20. Colligitur quarto, paucis admodum esse, quibus visio Christi Trinitatisq; in Iudicio illo contingit: plures quibus altera Christi tãtum adhuc plures, quibus nec Christi, nec Dei. Quoniam in tertio hoc genere sunt, quicunque ab orbe condito, per quatuor millia pluresque annos fuerunt ad Christi vsque pasionem. In illo secundo quicunque fuerunt à Christi pasione: in primo soli mox à morte beati quorum minimus est numerus, secundum illud Matt. 7. *arcta est via quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inueniunt eam*, & illud Matth 22. *multi vocati, pauci electi.*

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

Qua forma & specie Christus iudicandis appareat.

Non apparet sub forma Agni,
Quia reuera Agnus non est Christus
Nec sub forma infantis,
Quia infirmitatis illa forma est

Nec sub forma Crucifixi,
Quia & hæc infirmitatis est.
Apparet ea, qua gloriosus in cœlos ascendit, & quā iam in cœlis habet.

Titu-

1. TItulus capiti præfixus, de Christo Iudice tantum, indicat esse quæstionem: non de Deo vno trinoque: Et merito. In Deo enim vno trinoque forma frustra quæritur; quoniam sicuti ipsius nulla datur species, ita nulla forma. In Christo non temerè petitur? quia cum & apud homines olim degens varia apparuerit, visus etiam sit sub varia in apparitionibus Impersonalibus; quanam conspiciatur in hoc Iudicio dubiũ esse potest.

2. Est autem de ea summum silentium apud Authores. Suspicor propterea; quod hanc curiosius quidam noluerint inuestigare: vel, quod difficulter hic quidquam certi constitueris: vel, quod parum ad Iudicandos pertinere crediderint, quanam forma Iudex appariturus sit; multum, vt clementem inueniant Iudicem.

3. Vnum propemodum inuenio Innocentiũ 3. qui de forma Christi, pro Particulari Iudicio præsidentis aliquid asseruerit. Quoniã in eo, quem de mũdi contemptu, Opusculo, scripsit, lib. 2. cap. vltimo, docet Christum *in forma Crucifixi* apparere omnibus iudicandis tam bonis, quã malis Verba ipsius asscribimus. *Videt etiam*, inquit, *tam bonus, quam malus, antequam egrediatur anima de corpore Christum in Cruce positum. Malus videt sibi ad cõfusionem, vt erubescat se non esse redemptum sanguine Christi, sua culpa exigente. vnde de malis dicitur in Euangelio; Viderunt in quem pupugerunt: quod intelligitur de aduentu Christi ad iudiciũ & de aduentu eius ad diem mortis cuiuslibet hominis. Bonus verò videt ad exultationem. Et hoc habemus ex verbis Apostoli, qui ait, vsque in aduentum Domini nostri Iesu Christi, id est ad diem mortis, quãdo apparet tam bonis, quam malis Christus in cruce positus. & ipse Christus de Ioanne Euangelista ait, Sic eum volo manere donec veniam, scilicet veniam ad obitum eius.* Ita Innocentius.

4. Sed tamẽ quamuis curiosius Christi forma inquiritur, quia tamẽ sub aliqua conspicitur illa, quæ spectatoribus vel extremam miseriã vel perpetuam afferet felicitatem, non frustra inquiritur: & curiositas si non laudem meretur, certè caret reprehensione.

5. Difficilis verò multas ob causas hic est definitio: tum quia scripturis nullis iuuamur: tum quia difficulter aliquã ex varijs sub quibus Christus aliquando visus est, assignaueris. Nec aliorum hic sententia niti licebit, quia summum omnium propemodum est silentium.

6. Producit quidem Crucifixi speciem Innocentius P. sed vnus ille inter tam multos silentes. Dubitare etiam quis posset, cur sub Cru-

magis conueniĕtem tribuere Christo: ad cuius gloriam facit, quod Iudex viuorum atque mortuorum sit constitutus.

10. Et vix rectè dici posse videntur, quod bonis, ijsque, qui postquã corpora deposuerunt, Domini mox gaudia ingrediuntur; in Crucifixi forma sit conspiciendus. Cum enim hi illo ipso momento, quo iudicantur, fœlici Dei visione futuri sint beati, & Christum hominem quoque sint intuituri; an alia forma intuebuntur, quàm qua se in cœlis omnibus exhibebit?

11. Quocirca de beatis illis primum dixerim, visuros quidem ipsos Christum; sed forma se Christum ipsis offerre tali, qualem visus est habere quando cœlos gloriosè ascendit, & quali venturus est in extremo die Iudex viuorum atque mortuorum.

12. Addidero, eadem forma omnibus appariturum, etiam malis. Quid enim opus est aliam assumat? Præterea cum Iudicium hoc per se exhibeat Christus, & per se ipse iudicandis sententiam dicat, non verò per Angelos, in propria quoque quam habet in cœlis sese forma offeret, commodius; quam alia aliqua, quam aliquando in hoc mundo est visus. Atque hoc de forma.

CAPVT TRIGESIMVM.

Cum qua maiestate & potestate in Particulari Iudicio Christus appareat.

Beata animæ suum Iudicem vident in maiestate & cum potestate,
Quia hæc cum beatitudine sunt coniuncta.
Verisimile & non beatos videre suũ Iudicem in maiestate & potestate.
Id & conditio Iudicij.
Et iudicandorum videtur postulare.
Nullam tamen voluptatem ex hac visione capient damnatorum animæ.
Summam capient animæ beatorum.
Aliquam etiam capient illorum, qui ad tempus expiantur igne purgatorio.

MAiestatem, de quo hîc quærimus, ponimus in corporis gloria, Potestatem in comitatu cœlestium Spirituum. Itaque quando quæritur, Vtrum cum potestate aliqua atque gloria, Christus in hoc Iudicio appareat; quæritur, Vtrum gloriosum ipsius corpus videbitur, atque vna cum ipso cœlestium Spirituum societas.

Et hic, quid in Iudicio mox beatarum animarum dicendum sit, facilius

facilius habetur: difficilius forsitan, quid in aliarum, quarum vel fœlicitas ad tempus differtur donec plenè sint expurgatæ; vel nulla speratur, quod peccatis suis ex gentibus, à regno cœlorum sint excludendæ

3. Etenim priores illæ, quoniam in Iudicio ipso suorum laborum mercedem referunt cœlestem beatitudinem; non possunt non suũ Iudicem in maiestate & cum potestate conspicere: vt cuius maiestatem atque potestatem à cœlesti beatitudine non facilè separaueris. Aut enim necesse est dicas Christum in cœlis non conspicuum esse sanctis in sua maiestate & potestate: aut quoque conspicuum esse in eadem maiestate & potestate in Particulari beatarum animarum Iudicio.

4. Porrò quæ à morte non statim beatæ sunt animæ, nec ad cœlestem curiam mox transferuntur, ijs non *eo nomine*, quo beatis, gloriosus Christi conspectus concedetur. An tamen concedetur? Sic probabiliter credideris. vt ob id sicut in extremo illo generalique Iudicio maiestas Iudicis corporalibus; ita spiritualibus oculis, in hoc Particulari animarum Iudicio, sit obseruanda.

5. Docuimus superius eadem, qua in cœlo existit, forma conspiciendum Christum Iudicem; propterea, quòd ille antoprosopos, qui in cœlis est Christus, sit iudicaturus: quidni igitur credamus, videri quoque in hoc animarum Iudicio, ea, qua in cœlo conspicuus est, gloria?

6. Iudicium hoc ad Christi dignitatem plurimum facit. quoniam profundæ humilitatis eius quædam est remuneratio. omninò igitur conuenit, vt non sine Christi Iudicis aliqua maiestate atque gloria, in qua appareat exerceatur.

7. Quandò de Generali illo, quod in fine seculorum peragetur, Iudicio, vel Dominus loquitur, vel Prophetæ; dignitatem atque maiestatem apparentis Christi prædicant quidem igitur licebit suspicari, non sine maiestate, quamuis non tanta, vt illud, peragendum etiam Particulare in quo non minus quam in Generali Idem Iudex ijsdem iudicandis suam retributurus est mercedem?

8. Sic prorsus conuenire videtur; vt qualem quamque potentem Iudicem habeant iudicandæ animæ, cognoscant: qualescunque etiã illę sint. Atqui ad hoc plurimum facit, si cum maiestate atque potestate earum ipse obtutibus offerat.

9. Si quidem res hæc de eorum esset genere, quæ vel nisi cum difficultate fieret; aut non nisi diuina interueniente potentia hærere quis animo posset. At non minus facilè est, vt cum maiestate atque pote-

potestate Christus appareat, quam quod appareat, ea, qua in cœlo conspicitur forma.

10. Forsitan pro hac Christi in Iudicio maiestate atque potestate est Iudicium quoddam, quod ex Gregorio Turonensi, de Gestis Francorum, lib. 2. cap. 23. ad sextum suorum Annalium Ecclesiasticorũ Tomũ transtulit Cæsar Baronius, circa annum 484. in qua pincerna quidam insons Christum vidit veluti *iudicem inter plurimo de albato, in sol o splendido sedentem*. quid enim vetat, vt hic splendor credatur Iudicium illius, in Iudicio?

11. Nec in maiestatis huius atque potestatis visione, pars quædam felicitatis est constituenda, qua indigni censentur, quicunque ob peccata sua à cœlorum regno, Deiq; conspectu, in perpetuum sunt reijciendi. Quoniam sicut ex gloriosa Christi apparitione in extremo generalique Iudicio non voluptatem sed dolorem, ita nec ex hac Christi vita gloria capient damnatæ.

12. Voluptatem tamen quandam hinc capient, purgandæ primum, & post beandæ animæ, quando, scilicet, iudicis sententia intelligent ad felicem illam seruatoris sui visionem, societatemque spirituum beatorum se admittendas, perpetuamque vitam ibidem victuros, postquam dignis, quas contraxerunt peccatorum maculas, pœnitentiæ operibus eluerint.

Capvt Trigesimvm Primvm.

An & quomodo Christum cognoscant, omnes, quibus ipse in Particulari Iudicio apparet.

Cognoscent omnes, alij per species quas hinc secũ deferũt, alij per species quæ ibi se ipsis cõmunicãtur.	*Duobus ergò modis contingit Christum iudicem in Particulari Iudicio cognosci.*

1. SI quicunque audiuntur & videntur, cognoscerentur præsenti quæstione opus non esset; nunc quoniam quosdam contingit videre & audire, qui tamen non agnoscuntur non frustra quæritur, An quicunque Christum in Particulari Iudicio vident & audiunt eundem agnoscant.

2. Et omninò videntur quidam iudicandorum eundem nõ agnoscere: illi videlicet, qui de Christo nihil vnquam audierint, in quorum numero non infideles tantum sunt, quibus de Christo annunciatum non est, verumetiam fidelium Christianorum pueri, sine

illi cũ sacramento regenerationis, siue sine illo, ex hac vita discedũt.

3. Fortè & de nostri temporis quibusdam hæreticis quæstio esse posset, ijs qui nullas Christi, sanctorumque Imagines patiuntur. Quemamodum enim illi, quoniam cruces tollunt scire paulatim non poterunt, quid sit Christum esse crucifixum, ita quia tollunt Christi imagines, etiamsi videant Christum, visum tamen fortè non agnoscent.

4. Qua enim ratione, vel hi, vel illi agnoscent? Hi possent ex auditu si quidem, qua forma Christus, vel nobiscum conuersatus est, vel cœlum ascendit explicaretur, sed vt Imagines Christi tollunt, ita de Christi forma summũ apud ipsos silentiũ Omnis eorũ de Christo oratio, in Christi meritis & satisfactionibus propemodũ cõsumitur. Illi verò, quia nec Christi imagines videre potuerunt nec quidquã de Christo audire nõ agnoscent eundẽ, si verũ est Philosophorũ axioma, quo dicitur *nihil esse in intellectu, quod nõ fuerit in sensu.*

5. Sed tamen quemadmodum Christum Iudicem, mentis oculis videbunt iudicandi, ita verisimile est, quod ipsum agnoscent Quid enim, cur minus cognoscant, prohibet? An quia Christi species atque ideò in sensu ipsorum non fuit, ideoque fieri nequit, vt mente eũdem concipiat? At si in futura vita in mente mortalium que cogitatione erit nihil quod non per sensus eò deuenerit, quantum erit plurimorum spirituum otium illorum, videlicet, qui mortem subierunt, antequam vsuram huius lucis potuerunt capere nõne perpetuum somnum necesse erit somniare, quis uerò hoc credat?

6. Alia illius vitæ, alia huius ratio Hic ad intellectum nihil transit, quod non quodam modo fuerit in sensu: ibi intellectus informari potest rerum simulachris sine vllo sensuum, quibus destitutus est, ministerio quemadmodum informari necesse est eorum, qui hinc sine vlla, vt ita loquar rerũ intelligendarum suppellectile discedũt.

7. Quocirca & sui speciem atque ideam communicare poterit Dominus ijs, qui dominicam formam, nec aliqua relatione, nec in picta imagine, nec in viua specie nouerunt, qua tamen specie opus nõ habebunt qui eundem in hac vita cognouerunt aut aliorum relatione, aut in picta imagine aut in viua quam circumtulit, specie.

8. Duobus ergò modis Iudicem Christũ in Particulari Iudicio cognoscent animæ. Vnus est per speciem Christi, quã hinc secum deferunt alter, per eiusdem speciem quã in [illegible] vita acquirunt, hic opus noua specie; quia secum nullã deferunt qui cognoscent, vbi nulla noua opus; quoniam quã in hac vita habent [illegible] morte non interit Hæc hoc loco breuiter. Reliqua quæ dici possunt, magis ad scholas pertinent.

LIB. R.

DE APPARITIONE CHRISTI FILII DEI SACRAMENTALI.

VSITATA ET PERE-GRINA.

LIBER.

AVTHORE PETRO THIRAEO, &c.

INTRODVCTIO
In Disputationem.

DE
APPARITIONE CHRISTI FILII DEI SACRAMENTALI.

PRæter varias Christi, siue Diuinas Noui Testamenti Apparitiones, quas partim prosecuti sumus; partim, Deo propitio persequemur; vna est, quam Sacramentalem dicere possumus, quæ ratione Sacramenti, in quo Christus verè, realiter & substantialiter est præsens, accidit, quam hoc libello explicamus: & quidem duplici Tractatu; prout duplex illa distingui potest: quædam enim Sacramentalis est sub speciebus sacramentalibus, quam priori Tractatu absoluemus; quædam sub speciebus peregrinis & insolitis, quam complectemur posteriori. Multa de vtraque dici possent; verum nos propria, & quæ Argumentum postulat, hoc loco tantum. A Sacramentali sub specie Sacramentali initium facimus.

TRAC-

TRACTATVS PRIMVS.

De Apparitionibus Sacramentalibus Christi, in quo quæ propriè Sacramentales sunt, & Sacramentales species permanent, explicantur.

CAPVT PRIMVM.

Quid sit Sacramentalis filij Dei, siue Christi, Apparitio.

Multis Sacramentis adest Christus, in quibus tamen non dicitur apparere.

In solo Eucharistiæ Sacramento, & huius solius ratione accidit Apparitio sacramentalis.

SAcramentalem Christi Apparitionem dicimus; qua Christus, Dei filius, in, vel cum, Eucharistiæ Sacramento, mortalium se oculis, supra omnem naturæ ordinem, quodam modo offerre creditur. 1.

Habet hæc illud commune cum omnibus Apparitionibus; quod in ea Christus appareat: sed hoc proprium, quod in, vel cum, sacramento appareat, & præsens sit. 2.

Non tamen omnis modus, quo Christus, in vel cum aliquo sacramento, præsens est, facit; vt *apparere* dicatur. Quis dixerit Christum apparere in Baptismo, Confirmatione, Pœnitentia, Ordine, Matrimonio, Extrema vnctione? & tamen quodam modo ibi præsens Christus: eo scilicet, quo causæ dicuntur adesse, atque præsentes esse suis effectis. Neque enim latet Theologos, non Deum solum; verum etiam Christum, Christique humanitatem operari in Sacramentis: 3.

Et operari non *meritoriè* tantum, per hoc; quòd merita atque passionis suæ virtus effectus suos obtineant & consequantur: verum etiam *efficienter*; per modum, scilicet, causæ instrumentalis cõiunctæ. Qualis est in omni effectu diuino Christi humanitas, inseperabili iam cum diuinitate vinculo copulata. 4.

Et hoc modo omnibus Sacramentis præsens est Christus: sed tamen vt diximus, non dicitur *apparere*: quemadmodum nec in 5.

 omni-

omnibus rebus apparere dicitur Deus; quamuis omnibus rebus sit præsentissimus. Apparere in illo Sacramento Christus dicitur; vbi non virtute tantum est præsens, aut etiam operatur; sed in quo ipsus personaliter continetur.

6\. Sic, scilicet, in solo Eucharistiæ est Sacramento de quo post omnium Christianorum, qui vnquam fuerunt, sensum atque consensum, definiuit Sancta Trindentina Synodus; *quod verè, realiter, atque substantialiter contineat Christum: hoc est corpus eius, animam eius, diuinitatem eius*. Itaque hoc intuens dici potest *videre Christum*: & Christus in hoc apparere: quæ in alijs Sacramentis locum non habent.

7\. Apparet tamen Christus hic non sub propria specie? quemadmodum apparuit olim, quando communem cum hominibus vitam egit. Quid quis eius in Sacramento sensu aliquo depræhendit? Apparet sub specie aliena: & magis creditur; quã videtur, esse præsens.

8\. Vires naturæ hæc Apparitio excedit: non hoc quidem sensu, quasi nullius naturæ viribus hic Christum videre dici debeat, gratiaque diuina opus habeat vt videat: sed quia supra vires naturæ est; quod vel in, vel cum, Sacramento existat, quod qua ratione intelligamus, sequens Caput docebit.

CAPVT SECVNDVM.

Quotuplex, sit Christi Apparitio Sacramentalis.

Alia est sub speciebus sacramentalibus, panis vel vini:	*Alia est sub speciebus peregrinis, carnis, sanguinis, pueri, &c.*
In qua Christus semper est præsens personaliter.	*In qua non semper est personaliter Christus præsens.*

1\. DVplex potest distingui Apparitio Christi Sacramentalis. Vna est sub specie Sacramentali; altera sub specie peregrina, & non sacramentali. Ibi est sub specie, qua ex institutione sua, & quasi ex pacto, in vltima cœna inito, adesse voluit: hic sub alia aliqua.

2\. In priori illa sacramẽtali, duplex ipsi seruit species; panis, & vini: & tantum panis & vini: in posteriori varia & incerta; nunc hæc, nũc illa; nunc pueri, nunc carnis, nunc sanguinis, nunc alterius alicuius, quod præsentiæ Christi vt plurimum symbolũ sit & argumentũ.

3\. Et in priori nunquam ipsius præsentia deest, quamdiu species sunt & supersunt: in posteriori, si quandoque dum species pueri, carnis,

carnis, sanguinis, &c. apparet, est præsens, nō tamē est præsens semper: queadmodum suo loco in sequentibus erit demonstrandum.

4. Quapropter nō omnis Apparitio, qua sub specie peregrina exhibetur, quodā modo Christus, ad hoc genus Apparitionum *Personalium* pertinet. Ea solummodo pertinet, quæ præsentem Christum antoprosopos habet: quod si quædam non habet, propriè huc non pertinet, alterius erit loci.

5. Sed nec omnis hæc si propriè loquaris, *Sacramentalis* est. Quid enim si panis & vini species desiderentur? Non cēsemus propriè sacramentalem vbi nullum est sacramentum quemadmodum nullum est, vbi nec species est panis, nec species vini.

6. Interim tamen hoc libello omnes, quæcunque ratione Sacramēti accidunt, siue verum Sacramentum perseueret, quod saluis sacramentalibus speciebus vsu venit: siue non perseueret, quod persæpè accidit quando in sacramentalium specierum locum peregrina succedunt, omnes, inquam, nobis sunt discutiendæ.

CAPVT TERTIVM.

Quibus modis & rationibus doceri possit Christum verè realiter atque substantialiter in Eucharistiæ sacramento sub panis vinique speciebus adesse doceri potest.

Sacrarum scripturarū authoritate;	*Confutatione & oppressione hæreticorum contrarium asserentium.*
Decretis summorum Pontificum,	*Varia Ecclesiæ praxi erga hoc Sacramentum.*
sensu & consensu totius Ecclesiæ;	
Sententia omnium Patrum;	
Miraculis pro hac re factis:	

1. Apparitio Sacramentalis, sub specie Sacramentali, illa est qua vt diximus, sub specie panis, & vini Christus præsens est, exhibetur & apparet. In hac vnum certum; alterū dubium. Certum, quod sub his speciebus verè realiter & substantialiter sit Christus: dubium, an dici possit Christus hîc apparere. Hoc capite sequenti explicandum: illud quibus modis certū sit, potius præsenti Capite indicandum, quam probandum. Res enim alterius loci est.

2\. Certum igitur illud est, recteque creditur, primò authoritate sacrarum scripturarum, quod huiusmodi Ratiocinatione docemus.

Recte illud á Christianis creditur, quod disertis Sacrarum Scripturarum verbis credendum proponitur.
Sed disertis Sacrarum Scripturarum verbis proponitur credendum, Christum verè realiterque in Eucharistiæ esse & contineri Sacramento.
Rectè ergo à Christianis creditur Christum verè realiterque in Eucharistiæ esse, & contineri Sacramento.

3\. Hic in priori propositione, quam *Maiorem* vocant, nulla difficultas, quoniam si alicui, certè Sacris Scripturis, quæ Dei sunt scriptum verbum, Christianus populus fidem accommodare potest, & debet. Et quidem sufficit, ad exterquendam fidem, semel aliquid expressisse, quod si idem in diuersis locis doceant, firmitudinis in credendo augetur ratio. Si idem per diuersa instrumenta & organa, per diuersos, inquam, diuinorum librorum authores, planè ad credendum cunctabunda confunditur humana superbia. Si illi omnes idem omninò vno ore; nullus per adulterinas interpretationes effugiendi locus. Sunt enim sibi mutuo testes, proprietatem, non tropum verborum se esse secutos, &c.

4\. Minor verò, siue altera Propositio (*Assumptionem* vocant alij) non minus est certa quoniam disertis verbis Scripturæ docent Christum promisisse, quod *seipsum* daturus esset, sub sacramento Eucharistiæ: & præterea quod dederit; & quod sequentibus temporibus daturus esset. Promisit, Ioannis 6. *Panis*, inquiens, *quem ego dabo caro mea est*. Dedit, Matth. 26. Marci 14. Lucæ. 22. *Accepit Iesus panē* &c. & quod sequentibus temporibus daturus, ibidē dicens. *Hoc facite* &c.

5\. Magnum igitur testimonium pro veritate Christi in Eucharistiæ Sacramento præbent Scripturæ. Quia omnes Euangelistæ vno ore, ijsdem verbis (hoc vno excepto, quod Ioannes *carnem* pro *corpore* substituit) idem omninò absque vlla, vel minima tropi significatione, de Eucharistia scripserunt. Ab his ne latum quidem vnguem Doctor Gentium discedit, in 1. Corinth. 11. sed ijsdem verbis, eodemque ordine, quo Euangelistæ, quæ in vltima cœna gesta sunt repetit. Sed & eo facit fidem ampliorē, quod cum Apostolica scripta ad Euangelica tanquam explanationes quædam accesserint, nihil tamen de verbis Euangelij mutarit, nec alterius sensus, quam quem verba præ se ferunt, vel tenuiter mentionem fecerit, vt non malè dixeris omnes in vnum quasi coisse, & conspirasse, vt veritatem simplicem nudamque in apertum producerent.

Duo

6. Duo verò sunt, quę hoc ex scriptura petitum argumentum egregiè confirmant, quæ & ipsa ex Scriptura deprompta sunt. Primò sunt prædictiones & magnæ, & variæ, quæ à Sanctis Patribus non malè de hoc Sacramento accipiuntur: quibus quid opus, si cõmunis hîc panis, communis potus porrigitur, & non alia ratione, quam alijs rebus præsens est Dominus? Prædictiones sunt hæ. *Non est alia natio, tam grandis quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Dominus Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris*, Deut. 4. *Ponam tabernaculum meum in medio vestri. Ambulabo inter vos & ero vester Deus*. Leuit. 26. *Dixerunt viri tabernaculi mei, Quis det de carnibus eius vt saturemur*. Iob. 31. *Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos, qui tribulant me*, Psal 22. *Calix meus inebrians, quam præclarus est*, Psal. 22. *Cibauit eos ex adipe frumenti*, Psal. 80. *Educas panem de terra*. Psal. 103. *Panis cor hominis confirmet*, Ibidem. *Vinum lætificet cor hominis*, Ibidem. *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus, escam dedit timentibus se*, Psal. 110. *Venite comedite Panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis*. Prou. 9. *Angelorum esca nutriuisti populum tuum*, Sap. 16. *Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, medullatorum, vindemiæ defecatæ*, Isaiæ 25. *Quid enim bonum est eius, & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines*. Zach. 9. *In omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo hostia munda*, Malach. 1. *Manducauerunt & adorauerunt omnes pingues terræ*, Psal. 21. *Adorate scabellum pedum eius*, Psal 98. *Non possum deserere vinum, quod lætificat Deum & homines*, Iudic. 9. *Erit firmamentum in terra in summis montium*, Psal. 71. Hæ prædictiones, plures omitto.

7. Sunt deinde Imagines & Figurę huius Sacramẽti variæ, v. g. panis à celebratissimo Dei altissimi Sacerdote Melchisedech offerri solitus: Panis, quo filij Israel in deserto, quadraginta annis continuò pasti sunt. Panes propositionis. Panis hordeaceus qui in castra Madianitarum per somnium deuolui visus est Panis subcinericius, ad caput Eliæ à facie Iesabelis fugientis repertus. Et hæ ostendunt nõ communè cibum aut potum hic porrigi. Quomodo verò? quia oportet imagines & figuras ab eo distare, cuius sunt figuræ, & quidẽ distare in excessu & præstantia eius, quod typus exprimit: & hic distare quantum vmbra & corpus. Nisi enim hæc distantia inter Eucharistiam & figuras illius constituatur, panis Eucharisticus multis modis superabitur à quocunque pane symbolico. Hic enim Symbolicus partim prodigiosus, partim cœlo missus: partim Angelorũ manibus allatus: forsitan & formatus: partim eximia sanctitate & dignitate excellentibus tantum ad vescendum destinatus partim vir-

facilius habetur: difficilius forsitan, quid in aliarum, quarum vel fœlicitas ad tempus differtur donec plenè sint expurgatæ; vel nulla speratur, quod peccatis suis ex gentibus, à regno cœlorum sint excludendæ.

3. Etenim priores illę, quoniam in Iudicio ipso suorum laborum mercedem referunt cœlestem beatitudinem; non possunt non suũ Iudicem in maiestate & cum potestate conspicere: vt cuius maiestatem atque potestatem à cœlesti beatitudine non facilè separaueris. Aut enim necesse est dicas Christum in cœlis non conspicuum esse sanctis in sua maiestate & potestate: aut quoque conspicuum esse in eadem maiestate & potestate in Particulari beatarum animarum Iudicio.

4. Porrò quæ à morte non statim beatæ sunt animæ, nec ad cœlestem curiam mox transferuntur, ijs non *eo nomine*, quo beatis, gloriosus Christi conspectus concedetur. An tamen concedetur? Sic probabiliter crediderîs. vt ob id sicut in extremo illo generalique Iudicio maiestas Iudicis corporalibus; ita spiritualibus oculis, in hoc Particulari animarum Iudicio, sit obseruanda.

5. Docuimus superius eadem, qua in cœlo existit, forma conspiciendum Christum Iudicem; propterea, quòd ille antoprosopos, qui in cœlis est Christus, sit iudicaturus: quidni igitur credamus, videri quoque in hoc animarum Iudicio, ea, qua in cœlo conspicuus est, gloria?

6. Iudicium hoc ad Christi dignitatem plurimum facit. quoniam profundæ humilitatis eius quædam est remuneratio. omninò igitur conuenit, vt non sine Christi Iudicis aliqua maiestate atque gloria, in qua appareat exerceatur.

7. Quandò de Generali illo, quod in fine seculorum peragetur, Iudicio, vel Dominus loquitur, vel Prophetæ; dignitatem atque maiestatem apparentis Christi prædicant quidem igitur licebit suspicari, non sine maiestate, quamuis non tanta, vt illud, peragendum etiam Particulare in quo non minus quàm in Generali idem Iudex ijsdem iudicandis suam retributurus est mercedem?

8. Sic prorsus conuenire videtur; vt qualem quamq́ue potentem Iudicem habeant iudicandæ animæ, cognóscant: qualescunque etiã illę sint. Atqui ad hoc plurimum facit, si cum maiestate atque potestate earum ipse obtutibus offerat.

9. Si quidem res hæc de eorum esset genere, quæ vel nisi cum difficultate fieret; aut non nisi diuina interueniente potentia hærere quis animo posset. At non minus facilè est, vt cum maiestate atque pote-

potestate Christus appareat, quam quod appareat, ea, qua in cœlo conspicitur forma.

10. Forsitan pro hac Christi in Iudicio maiestate atque potestate est Iudicium quoddam, quod ex Gregorio Turonensi, de Gestis Francorum, lib. 2. cap. 23. ad sextum suorum Annalium Ecclesiasticorũ Tomum transtulit Cæsar Baronius, circa annum 484. in qua pincerna quidam insons Christum vidit veluti *Iudicem inter plurimos dealbato, in solio splendido sedentem*, quid enim vetat, vt hîc splendor credatur Iudicium illius, in Iudicio?

11. Nec in maiestatis huius atque potestatis visione, pars quædam felicitatis est constituenda, qua indigni censentur, quicunque ob peccata sua à cœlorum regno, Deiq; conspectu, in perpetuum sunt reijciendi. Quoniam sicut ex gloriosa Christi apparitione in extremo generalique Iudicio non voluptatem sed dolorem, ita nec ex hac Christi vita gloria capient damnatæ.

12. Voluptatem tamen quandam hinc capient, purgandæ primum, & post beandæ animæ, quando, scilicet, Iudicis sententia intelligent ad felicem illam seruatoris sui visionem, societatemque spirituum beatorum se admittendas, perpetuamque vitam ibidem victuros, postquam dignis, quas contraxerunt peccatorum maculas, pœnitentiæ operibus eluerint.

CAPVT TRIGESIMVM PRIMVM.

An & quomodo Christum cognoscant, omnes, quibus ipse in Particulari Iudicio apparet.

Cognoscent omnes, alij per species quas hinc secũ deferũt, alij per species: quæ ibi se ipsis cõmunicãtur. | *Duobus ergò modis contingit Christum Iudicem in Particulari Iudicio cognosci.*

1. SI quicunque audiuntur & videntur, cognoscerentur præsenti quæstione opus non esset; nunc quoniam quosdam contingit videre & audire, qui tamen non agnoscuntur non frustra quæritur, An quicunque Christum in Particulari Iudicio vident & audiunt eundem agnoscant.

2. Et omninò videntur quidam iudicandorum eundem nõ agnoscere illi videlicet, qui de Christo nihil vnquam audierunt, in quorum numero non infideles tantum sunt, quibus de Christo annunciatum non est, verum etiam fidelium Christianorum pueri, siue

illi cũ sacramento regenerationis, siue sine illo, ex hac vita discedũt.

3\. Fortè & de nostri temporis quibusdam hæreticis quæstio esse posset, ijs qui nullas Christi, sanctorumque Imagines patiuntur. Quemamodum enim illi, quoniam cruces tollunt scire paulatim non poterunt, quid sit Christum esse crucifixum, ita quia tollunt Christi imagines, etiamsi videant Christum, visum tamen fortè non agnoscent.

4\. Qua enim ratione, vel hi, vel illi agnoscent? Hi possent ex auditu si quidem, qua forma Christus, vel nobiscum conuersatus est, vel cœlum ascendit explicaretur, sed vt Imagines Christi tollunt, ita de Christi forma summũ apud ipsos silentiũ. Omnis eorũ de Christo oratio, in Christi meritis & satisfactionibus propemodũ cõsumitur. Illi verò, quia nec Christi imagines videre potuerunt nec quidquã de Christo audire nõ agnoscent eundẽ, si verũ est Philosophorũ axioma, quo dicitur, *nihil esse in intellectu, quod nõ fuerit in sensu.*

5\. Sed tamen quemadmodum Christum Iudicem, mentis oculis videbunt iudicandi, ita verisimile est, quod ipsum agnoscent Quid enim, cur minus cognoscant, prohibet? An quia Christi species atque ideò in sensu ipsorum non fuit, ideoque fieri nequit, vt mente eũdem concipiat? At si in futura vita in mente mortalium que cogitatione erit nihil, quod non per sensus eò deuenerit, quantum erit plurimorum spirituum otiumsillorum, videlicet, qui mortem subierunt, antequam vsuram huius lucis potuerunt capere nõne perpetuum somnum necesse erit somniare, quis uerò hoc credat?

6\. Alia illius vitæ, alia huius ratio Hic ad intellectum nihil transit, quod non quodam modo fuerit in sensu: ibi intellectus informari potest rerum simulachris sine vllo sensuum, quibus destitutus est, ministerio quemadmodum informari necesse est eorum, qui hinc sine vlla, vt ita loquar rerũ intelligendarum supellectile discedũt.

7\. Quocirca & sui speciem atque ideam communicare poterit Dominus ijs, qui dominicam formam, nèc aliqua relatione, nec in picta imagine, nec in viua specie nouerunt, qua tamen specie opus nõ habebunt qui eundem in hac vita cognouerunt aut aliorum relatione, aut in picta imagine aut in viua quam circumtulit, specie.

8\. Duobus ergò modis Iudicem Christũ in Particulari Iudicio cognoscent animæ. Vnus est per speciem Christi, quã hinc secum deferunt alter, per eiusdem speciem quã in illa vita acquirunt. hic opus noua specie; quia secum nullã derunt quo cognoscent, vbi nulla noua opus; quoniam quã in hac vita habent cũ morte non interit Hæc hoc loco breuiter. Reliqua quæ dici possunt, magis ad scholas pertinent.

LIBER

DE APPARITIONE CHRISTI FILII DEI SACRAMENTALI. VSITATA ET PEREGRINA.

LIBER.

AVTHORE PETRO THIRAEO, &c.

INTRODVCTIO
In Disputationem.

DE
APPARITIONE CHRISTI FILII DEI SACRAMENTALI.

PRaeter varias Christi, siue Diuinas Noui Testamenti Apparitiones, quas partim prosecuti sumus; partim, Deo propitio persequemur; vna est, quam Sacramentalem *dicere possumus, quae ratione Sacramenti, in quo Christus verè, realiter & substantialiter est praesens, accidit, quam hoc libello explicamus: & quidem duplici Tractatu; prout duplex illa distingui potest: quaedam enim Sacramentalis est sub speciebus sacramentalibus, quam priori Tractatu absoluemus; quaedam sub speciebus peregrinis & insolitis, quam complectemur posteriori. Multa de vtraque dici possent; verum nos propria, & quae Argumentum postulat, hoc loco tantum. A Sacramentali sub specie Sacramentali initium facimus.*

TRAC-

TRACTATVS PRIMVS.

De Apparitionibus Sacramentalibus Christi, in quo quæ propriè Sacramentales sunt, & Sacramentales species permanent, explicantur.

CAPVT PRIMVM.

Quid sit Sacramentalis filij Dei, siue Christi, Apparitio.

Multis Sacramentis adest Christus, in quibus tamen non dicitur apparere.	*In solo Eucharistiæ Sacramento, & huius solius ratione accidit Apparitio sacramentalis.*

SAcramentalem Christi Apparitionem dicimus; qua 1. Christus, Dei filius, in, vel cum, Eucharistiæ Sacramento, mortalium se oculis, supra omnem naturæ ordinem, quodam modo offerre creditur.

Habet hæc illud commune cum omnibus Appa- 2. ritionibus; quod in ea Christus appareat: sed hoc proprium, quod in, vel cum, sacramento appareat, & præsens sit.

Non tamen omnis modus, quo Christus, in vel cum aliquo sa- 3. cramento, præsens est, facit; vt *apparere* dicatur. Quis dixerit Christum apparere in Baptismo, Confirmatione, Pœnitentia, Ordine, Matrimonio, Extrema vnctione? & tamen quodam modo ibi præsens Christus: eo scilicet, quo causæ dicuntur adesse, atque præsentes esse suis effectis. Neque enim latet Theologos, non Deum solum; verum etiam Christum, Christique humanitatem operari in Sacramentis:

Et operari non *meritoriè* tantum, per hoc; quòd merita atque 4. passionis suæ virtus effectus suos obtineant & consequantur: verum etiam *efficienter*; per modum, scilicet, causæ instrumentalis coniunctæ. Qualis est in omni effectu diuino Christi humanitas, inseperabili iam cum diuinitate vinculo copulata.

Et hoc modo omnibus Sacramentis præsens est Christus: sed 5. tamen vt diximus, non dicitur *apparere*: quemadmodum nec in

omnibus rebus apparere dicitur Deus; quamuis omnibus rebus sit præsentissimus. Apparere in illo Sacramento Christus dicitur; vbi non virtute tantum est præsens, aut etiam operatur; sed in quo ipsius personaliter continetur.

6. Sic, scilicet, in solo Eucharistiæ est Sacramento de quo post omnium Christianorum, qui vnquam fuerunt, sensum atque consensum, definiuit Sancta Tridentina Synodus; *quod verè, realiter, atque substantialiter contineat Christum: hoc est corpus eius, animam eius, diuinitatem eius.* Itaque hoc intuens dici potest *videre Christum*: & Christus in hoc apparere: quæ in alijs Sacramentis locum non habent.

7. Apparet tamen Christus hic non sub propria specie? quemadmodum apparuit olim, quando communem cum hominibus vitam egit. Quid quis eius in Sacramento sensu aliquo depræhendit? Apparet sub specie aliena: & magis creditur; quā videtur, esse præsens.

8. Vires naturæ hæc Apparitio excedit: non hoc quidem sensu, quasi nullius naturæ viribus hic Christum videre dici debeat, gratiaque diuina opus habeat vt videat: sed quia supra vires naturæ est; quod vel in, vel cum, Sacramento existat, quod qua ratione intelligamus, sequens Caput docebit.

CAPVT SECVNDVM.

Quotuplex, sit Christi Apparitio Sacramentalis.

Alia est sub speciebus sacramentalibus, panis vel vini:	*Alia est sub speciebus peregrinis, carnis, sanguinis, pueri, &c.*
In qua Christus semper est præsens personaliter.	*In qua non semper est personaliter Christus præsens.*

1. DVplex potest distingui Apparitio Christi Sacramentalis. Vna est sub specie Sacramentali; altera sub specie peregrina. & non sacramentali. Ibi est sub specie, qua ex institutione sua, & quasi ex pacto, in vltima cœna inito, adesse voluit: hic sub alia aliqua.

2. In priori illa sacramētali, duplex ipsi seruit species; panis, & vini: & tantum panis & vini: in posteriori varia & incerta; nunc hæc, nūc illa; nunc pueri. nunc carnis, nunc sanguinis, nunc alterius alicuius, quod præsentiæ Christi vt plurimum symbolū sit & argumentū.

3. Et in priori nunquam ipsius præsentia deest, quamdiu species sunt & supersunt: in posteriori, si quandoque dum species pueri, carnis,

carnis, sanguinis, &c. apparet, est præsens, nō tamē est præsens semper: quēadmodum suo loco in sequentibus erit demonstrandum.

4. Quapropter nō omnis Apparitio, qua sub specie peregrina exhibetur, quodā modo Christus, ad hoc genus Apparitionum *Personalium* pertinet. Ea solummodo pertinet, quæ præsentem Christum antoprosopos habet: quod si quædam non habet, propriè huc non pertinet: alterius erit loci.

5. Sed nec omnis hæc si propriè loquaris; *Sacramentalis* est. Quid enim si panis & vini species desiderentur? Non cēsemus propriè sacramentalem vbi nullum est sacramentum quemadmodum nullum est, vbi nec species est panis, nec species vini.

6. Interim tamen hoc libello omnes, quæcunque ratione Sacramēti accidunt, siue verum Sacramentum perseueret, quod saluis sacramentalibus speciebus vsu venit: siue non perseueret, quod persæpè accidit quando in sacramentalium specierum locum peregrina succedunt, omnes, inquam, nobis sunt discutiendæ.

CAPVT TERTIVM.

Quibus modis & rationibus doceri possit Christūm verè realiter atque substantialiter in Eucharistiæ sacramento sub panis vinique speciebus adesse doceri potest.

Sacrarum scripturarū authoritate;	*Confutatione & oppressione hæreticorum contrarium asserentium.*
Decretis summorum Pontificum,	*Varia Ecclesiæ praxi erga hoc Sacramentum.*
sensu & consensu totius Ecclesiæ;	
Sententia omnium Patrum;	
Miraculis pro hac re factis:	

1. Apparitio Sacramentalis, sub specie Sacramentali, illa est qua vt diximus, sub specie panis, & vini Christus præsens est, exhibetur & apparet. In hac vnum certum; alterū dubium. Certum, quod sub his speciebus verè realiter & substantialiter sit Christus; dubium, an dici possit Christus hic apparere. Hoc capite sequenti explicandum: illud quibus modis certū sit, potius præsenti Capite indicandum, quam probandum. Res enim alterius loci est.

2\. Certum igitur illud eſt, recteque creditur, primò authoritate ſacrarum ſcripturarum, quod huiuſmodi Ratiocinatione docemus.

Recte illud á Chriſtianis creditur, quod diſertis Sacrarum Scripturarum verbis credendum proponitur.
Sed diſertis Sacrarum Scripturarum verbis proponitur credendum, Chriſtum verè realiterque in Euchariſtiæ eſſe & contineri Sacramento.
Rectè ergo à Chriſtianis creditur Chriſtum verè realiterque in Euchariſtiæ eſſe, & contineri Sacramento.

3\. Hîc in priori propoſitione, quam *Maiorem* vocant, nulla difficultas, quoniam ſi alicui, certè Sacris Scripturis, quæ Dei ſunt ſcriptum verbum, Chriſtianus populus fidem accommodare poteſt, & debet. Et quidem ſufficit, ad extorquendam fidem, ſemel aliquid expreſsiſſe, quod ſi idem in diuerſis locis doceant, firmitudinis in credendo augetur ratio. Si idem per diuerſa inſtrumenta & organa, per diuerſos, inquam, diuinorum librorum authores, planè ad credendum cunctabunda confunditur humana ſuperbia. Si illi omnes idem omninò vno ore; nullus per adulterinas interpretationes effugiendi locus. Sunt enim ſibi mutuo teſtes, proprietatem, non tropum verborum ſe eſſe ſecutos, &c.

4\. Minor verò, ſiue altera Propoſitio (*Aſſumptionem* vocant alij) non minus eſt certa, quoniam diſertis verbis Scripturæ docent Chriſtum promiſiſſe, quod *ſeipſum* daturus eſſet, ſub ſacramento Euchariſtiæ: & præterea quod dederit; & quod ſequentibus temporibus daturus eſſet. Promiſit, Ioannis 6. *Panis, inquiens, quem ego dabo caro mea eſt.* Dedit, Matth. 26. Marci 14. Lucæ. 22. *accepit Ieſus panē* &c. & quod ſequentibus temporibus daturus, ibidē dicens *Hoc facite* &c.

5\. Magnum igitur teſtimonium pro veritate Chriſti in Euchariſtiæ Sacramento præbent Scripturæ. Quia omnes Euangeliſtæ vno ore, iiſdem verbis (hoc vno excepto, quod Ioannes *carnem* pro *corpore* ſubſtituit) idem omninò abſque vlla, vel minima tropi ſignificatione, de Euchariſtia ſcripſerunt. Ab his ne latum quidem vnguem Doctor Gentium diſcedit, in 1. Corinth. 11. ſed iiſdem verbis, eodemque ordine, quo Euangeliſtæ quæ in vltima cœna geſti ſunt repetit. Sed & eo facit fidem ampliorē, quod cum Apoſtolica ſcripta ad Euangelica tanquam explanationes quædam acceſſerint, nihil tamen de verbis Euangelij mutarit, nec alterius ſenſus, quam quem verba præ ſe ferunt, vel tenuiter mentionem fecerit, vt non malè dixeris omnes in vnum quaſi coiſſe, & conſpiraſſe, vt veritatem ſimplicem nudamque in apertum producerent.

Duo verò ſunt, quę hoc ex ſcriptura petitum argumentum egregiè confirmant, quæ & ipſa ex Scriptura deprompta ſunt. Primò ſunt prædictiones & magnæ, & variæ, quæ à Sanctis Patribus non malè de hoc Sacramento accipiuntur: quibus quid opus, ſi cõmunis hîc panis, communis potus porrigitur, & non alia ratione, quam alijs rebus præſens eſt Dominus? Prædictiones ſunt hæ. *Non est alia natio, tam grandis quæ habeat Deos appropinquantes ſibi, ſicut Dominus Deus noſter adeſt cunctis obſecrationibus noſtris*, Deut. 4. *Ponam tabernaculum meum in medio veſtri. Ambulabo inter vos & ero veſter Deus.* Leuit. 26. *Dixerunt viri tabernaculi mei, Quis det de carnibus eius vt ſaturemur.* Iob. 31. *Paraſti in conſpectu meo menſam, aduerſus eos, qui tribulant me*, Pſal 22. *Calix meus inebrians, quam præclarus eſt*, Pſal. 22. *Cibauit eos ex adipe frumenti*, Pſal. 80. *Educas panem de terra.* Pſal. 103. *Panis cor hominis confirmet*, Ibidem. *Vinum lætificet cor hominis*, Ibidem. *Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus, eſcam dedit timentibus ſe*, Pſal. 110. *Venite comedite Panem meum, & bibite vinum, quod miſcui vobis.* Prou. 9. *Angelorum eſca nutriuiſti populum tuum*, Sap. 16. *Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguiũ, medullatorum, vindemiæ defecatæ*, Iſaiæ 25. *Quid enim bonum eſt eius, & quid pulchrum eius, niſi frumentum electorum, & vinum germinans virgines.* Zach. 9. *In omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo hoſtia munda*, Malach. 1. *Manducauerunt & adorauerunt omnes pingues terræ*, Pſal. 21. *Adorate ſcabellum pedum eius*, Pſal 98. *Non poſſum deſerere vinum, quod lætificat Deum & homines*, Iudic. 9. *Erit firmamentum in terra in ſummis montium*, Pſal. 71. Hæ prædictiones, plures omitto.

7. Sunt deinde Imagines & Figurę huius Sacramẽti variæ, v.g. panis à celebratiſsimo Dei altiſsimi Sacerdote Melchiſedech offerri ſolitus: Panis, quo filij Iſrael in deſerto, quadraginta annis continuò paſti ſunt. Panes propoſitionis. Panis hordeaceus qui in caſtra Madianitarum per ſomnium deuolui viſus eſt. Panis ſubcinericius, ad caput Eliæ à facie Ieſabelis fugientis repertus. Et hæ oſtendunt nõ communẽ cibum aut potum hic porrigi. Quomodo verò? quia oportet imagines & figuras ab eo diſtare, cuius ſunt figuræ, & quidẽ diſtare in exceſſu & præſtantia eius, quod typus exprimit: & hîc diſtare quantum vmbra & corpus. Niſi enim hæc diſtantia inter Euchariſtiam & figuras illius conſtituatur, panis Euchariſticus multis modis ſuperabitur à quocunque pane ſymbolico. Hic enim Symbolicus partim prodigioſus partim cœlo miſſus: partim Angelorũ manibus allatus: forſitan & formatus: partim eximia ſanctitate & dignitate excellentibus tantum ad veſcendum deſtinatus partim vir-

17. Hinc colligitur primò; Iudicium Particulare aliquando peractũ fuiſſe, quando nullus viſus eſt aut apparuit Iudex. Hoc apud eos omnes accidiſſe credimus, quicunque ante Chriſti peractam paſsionem ex hac vita diſceſſerunt. Quem enim hi iudicem videre potuerunt? Non Deum vnum trinumque, quia ſine felicitate, quæ ante Chriſti paſsionem nulli mortalium contigit, hic videri non potuit. Non Chriſtum hominem, quia ante paſsionem, in nullo ille iudicio præſedit nullam ſententiam tulit.

18. Colligitur ſecundo: In Particulari animarum Iudicio quandoq; vnum tantum iudicem obſeruatum eſſe & viſũ. In omni videlicet eo, quo poſt Chriſtum paſſum mortales à regno cœlorum: aut ad tempus, aut perpetuò excluſi fuerunt. Siquidem mortalium creditur ab illo tempore iudicatus nullus, qui non Chriſtum ſuum Iudicem viderit.

19. Colligitur tertio in quorundam Pariculari Iudicio, non vnum ſed plures eſſe iudices viſos. In illorum ſcilicet, qui poſt Chriſtum paſſum, mox ab huius vitæ miſerijs ad futuræ gaudia ſunt tranſlati. Nam & hi Chriſtum hominem viderunt, quod commune habẽt cum omnibus, qui poſt Chriſtum ſunt mortui: & præterea viderunt Patrem & Spiritum; quod ijs tanquam beatis, proprium fuit.

20. Colligitur quarto. paucis admodum eſſe, quibus viſio Chriſti Trinitatiſq; in Iudicio illo contingit: plures quibus altera Chriſti tãtum adhuc plures, quibus nec Chriſti, nec Dei. Quoniam in tertio hoc genere ſunt, quicunque ab orbe condito, per quatuor millia plureſque annos fuerunt ad Chriſti vſque paſsionem. In illo ſecundo quicunque fuerunt à Chriſti paſsione: in primo ſoli mox à morte beati quorum minimus eſt numerus, ſecundum illud Matt. 7. *arcta eſt via quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt, qui inueniunt eam*, & illud Matth 22. *multi vocati, pauci electi.*

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

Qua forma & ſpecie Chriſtus iudicandis appareat.

Non apparet ſub forma Agni,	*Nec ſub forma Crucifixi,*
Quia reuera agnus non eſt Chriſtus	*Quia & hæc infirmitatis eſt.*
Nec ſub forma infantis,	*Apparet ea, qua glorioſus cælos aſcendit, & quã iam in cælis habet.*
Quia infirmitatis illa forma eſt	

Titulus capiti præfixus, de Christo Iudice tantum, indicat esse quæstionem: non de Deo vno trinoque: Et merito. In Deo enim vno trinoque forma frustra quæritur; quoniam sicuti ipsius nulla datur species, ita nulla forma. In Christo non temerè petitur? quia cum & apud homines olim degens varia apparuerit, visus etiam sit sub varia in apparitionibus Impersonalibus; quanam conspiciatur in hoc Iudicio dubiũ esse potest. 1.

Est autem de ea summum silentium apud Authores. Suspicor propterea; quod hanc curiosius quidam noluerint inuestigare: vel, quod difficulter hic quidquam certi constitueris: vel, quod parum ad Iudicandos pertinere crediderint, quanam forma Iudex appariturus sit; multum, vt clementem inueniant Iudicem. 2.

Vnum propemodum inuenio Innocentiũ 3. qui de forma Christi, pro Particulari Iudicio præsidentis aliquid asseruerit. Quoniã in eo, quem de mũdi contemptu, Opusculo, scripsit, lib. 2. cap. vltimo, docet Christum *in forma Crucifixi* apparere omnibus iudicandis tam bonis, quã malis. Verba ipsius ascribimus. *Videt etiam*, inquit, *tam bonus, quam malus, antequam egrediatur anima de corpore Christum in Cruce positum. Malus videt sibi ad cõfusionem, vt erubescat se non esse redemptum sanguine Christi, sua culpa exigente. vnde de malis dicitur in Euangelio; Viderunt in quem pupugerunt: quod intelligitur de aduentu Christi ad iudiciũ & de aduentu eius ad diem mortis cuiuslibet hominis. Bonus verò videt ad exultationem. Et hoc habemus ex verbis Apostoli, qui ait, vsque in aduentum Domini nostri Iesu Christi, id est ad diem mortis, quãdo apparet tam bonis, quam malis Christus in cruce positus. & ipse Christus de Ioanne Euangelista ait, Sic eum volo manere donec veniam, scilicet veniam ad obitum eius.* Ita Innocentius. 3.

Sed tamẽ quamuis curiosius Christi forma inquiritur, quia tamẽ sub aliqua conspicitur, illaque spectatoribus vel extremam miseriã vel perpetuam afferet felicitatem, non frustra inquiritur: & curiositas si non laudem meretur, certè caret reprehensione. 4.

Difficilis verò multas ob causas hic est definitio: tum quia scripturis nullis iuuamur: tum quia difficulter aliquã ex varijs sub quibus Christus aliquando visus est, assignaueris. Nec aliorum hic sententia niti licebit, quia summum omnium propemodum est silentium. 5.

Producit quidem Crucifixi speciem Innocentius P. sed vnus ille inter tam multos silentes. Dubitare etiam quis posset, cur sub Cruci- 6.

magis conueniẽtem tribuere Christo: ad cuius gloriam facit, quod Iudex viuorum atque mortuorum sit constitutus.

10. Et vix rectè dici posse videntur, quod bonis, ijsque, qui postquã corpora deposuerunt, Domini mox gaudia ingrediuntur; in Crucifixi forma sit conspiciendus. Cum enim hi illo ipso momento, quo iudicantur, fœlici Dei visione futuri sint beati, & Christum hominem quoque sint intuituri; an alia forma intuebuntur, quàm qua se in cœlis omnibus exhibebit?

11. Quocirca de beatis illis primum dixerim, visuros quidem ipsos Christum; sed forma se Christum ipsis offerre tali, qualem visus est habere quando cœlos gloriosè ascendit, & quali venturus est in extremo die Iudex viuorum atque mortuorum.

12. Addidero, eadem forma omnibus apparitur um, etiam malis. Quid enim opus est aliam assumat? Præterea cum Iudicium hoc per se exhibeat Christus, & per se ipse iudicandis sententiam dicat, non verò per Angelos, in propria quoque quam habet in cœlis sese forma offeret, commodius, quam alia aliqua, quam aliquando in hoc mundo est visus. Atque hoc de forma.

CAPVT TRIGESIMVM.

Cum qua maiestate & potestate in Particulari Iudicio Christus appareat.

Beatæ animæ suum Iudicem vident in maiestate & cum potestate,
Quia hæc cum beatitudine sunt coniuncta.
Verisimile & non beatos videre suũ Iudicem in maiestate & potestate.
Id & conditio Iudicij.
Et iudicandorum videtur postulare.
Nullam tamen voluptatem ex hac visione capient damnatorum animæ.
Summam capient animæ beatorum.
Aliquam etiam capient illorum, qui ad tempus expiantur igne purgatorio.

MAiestatem, de quo hîc quærimus, ponimus in corporis gloria, Potestatem in comitatu cœlestium Spirituum. Itaque quando quæritur, Vtrum cum potestate aliqua atque gloria, Christus in hoc Iudicio appareat, quæritur, Vtrum gloriosum ipsius corpus videbitur, atque vna cum ipso cœlestium Spirituum societas.

Et hic, quid in Iudicio mox beatarum animarum dicendum sit,

facilius habetur: difficilius forsitan, quid in aliarum, quarum vel fœlicitas ad tempus differtur donec plenè sint expurgatæ; vel nulla speratur, quod peccatis suis ex gentibus, à regno cœlorum sint excludendæ.

3. Etenim priores illæ, quoniam in Iudicio ipso suorum laborum mercedem referunt cœlestem beatitudinem; non possunt non suũ Iudicem in maiestate & cum potestate conspicere: vt cuius maiestatem atque potestatem à cœlesti beatitudine non facilè separaueris. Aut enim necesse est dicas Christum in cœlis non conspicuum esse sanctis in sua maiestate & potestate: aut quoque conspicuum esse in eadem maiestate & potestate in Particulari beatarum animarum Iudicio.

4 Porrò quæ à morte non statim beatæ sunt animæ nec ad cœlestem curiam mox transferuntur, ijs non *eo nomine*, quo beatis, gloriosus Christi conspectus concedetur. An tamen concedetur? Sic probabiliter credideris. vt ob id sicut in extremo illo generalique Iudicio maiestas Iudicis corporalibus; ita spiritualibus oculis, in hoc Particulari animarum Iudicio, sit obseruanda.

5. Docuimus superius eadem, qua in cœlo existit, forma conspiciendum Christum Iudicem; propterea, quòd ille antoprosopos, qui in cœlis est Christus, sit iudicaturus: quidni igitur credamus, videri quoque in hoc animarum Iudicio, ea, qua in cœlo conspicuus est, gloria?

6 Iudicium hoc ad Christi dignitatem plurimum facit, quoniam profundæ humilitatis eius quædam est remuneratio. omninò igitur conuenit, vt non sine Christi Iudicis aliqua maiestate atque gloria, in qua appareat exerceatur.

7. Quando de Generali illo, quod in fine seculorum peragetur, Iudicio, vel Dominus loquitur, vel Prophetæ; dignitatem atque maiestatem apparentis Christi prædicant quidem igitur licebit suspicari, non sine maiestate, quamuis non tanta, vt illud, peragendum etiam Particulare in quo non minus quam in Generali Idem Iudex ijsdem iudicandis suam retributurus est mercedem?

8. Sic prorsus conuenire videtur; vt qualem quamq́ue potentem Iudicem habeant iudicandæ animæ, cognoſcant: qualescunque etiã illæ sint. Atqui ad hoc plurimum facit, si cum maiestate atque potestate earum ipse obtutibus offerat.

9. Si quidem res hæc de eorum esset genere, quæ vel nisi cum difficultate fieret; aut non nisi diuina interueniente potentia hærere quis animo posset. At non minus facilè est, vt cum maiestate atque pote-

potestate Christus appareat, quam quod appareat, ea, qua in cœlo conspicitur forma.

Forsitan pro hac Christi in Iudicio maiestate atque potestate est Iudicium quoddam, quod ex Gregorio Turonensi, de Gestis Francorum, lib. 2. cap. 23. ad sextum suorum Annalium Ecclesiasticorũ Tomum transtulit Cæsar Baronius, circa annum 484. in qua pincerna quidam insons Christum vidit veluti *Iudicem inter plurimo dealbato, in solio splendido sedentem*. quid enim vetat, vt hîc splendor credatur Iudicium illius, in Iudicio? 10.

Nec in maiestatis huius atque potestatis visione, pars quædam felicitatis est constituenda, qui indigni censentur, quicunque ob peccata sua à cœlorum regno, Deiq; conspectu, in perpetuum sunt reijciendi. Quoniam sicut ex gloriosa Christi apparitione in extremo generalique Iudicio non voluptatem sed dolorem, ita nec ex hac Christi visa gloria capient damnatæ. 11.

Voluptatem tamen quandam hinc capient, purgandæ primum, & post beandæ animæ, quando, scilicet, Iudicis sententia intelligent ad felicem illam seruatoris sui visionem, societatemque spirituum beatorum se admittendas, perpetuamque vitam ibidem victuros, postquam dignis, quas contraxerunt peccatorum maculas, pœnitentiæ operibus eluerint. 12.

CAPVT TRIGESIMVM PRIMVM.

An & quomodo Christum cognoscant, omnes, quibus ipse in Particulari Iudicio apparet.

Cognoscent omnes, alij per species quas hinc secũ deferũt, alij per species quæ ibi sē ipsis cōmunicātur. | *Duobus ergò modis contingit Christum Iudicem in Particulari Iudicio cognosci.*

SI quicunque audiuntur & videntur, cognoscerentur præsenti quæstione opus non esset; nunc quoniam quosdam contingit videre & audire, qui tamen non cognoscuntur non frustra quæritur, An quicunque Christum in Particulari Iudicio vident & audiunt eundem agnoscant. 1.

Et omninò videntur quidam iudicandorum eundem nō agnoscere, illi videlicet, qui de Christo nihil vnquam audierint, in quorum numero non infideles tantum sunt, quibus de Christo annunciatum non est, verum etiam fidelium Christianorum pueri, sic e 2.

illi cũ sacramento regenerationis, siue sine illo, ex hac vita discedũt.

3. Fortè & de nostri temporis quibusdam hæreticis quæstio esse posset, ijs qui nullas Christi, sanctorumque Imagines patiuntur. Quemamodum enim illi, quoniam cruces tollunt scire paulatim non poterunt, quid sit Christum esse crucifixum, ita quia tollunt Christi imagines, etiamsi videant Christum, visum tamen fortè non agnoscent.

4. Qua enim ratione, vel hi, vel illi agnoscent? Hi possent ex auditu si quidem, qua forma Christus, vel nobiscum conuersatus est, vel cœlum ascendit explicaretur, sed vt Imagines Christi tollunt, ita de Christi forma summũ apud ipsos silentiũ Omnis eorũ de Christo oratio, in Christi meritis & satisfactionibus propemodũ cõsumitur. Illi verò, quia nec Christi imagines videre potuerunt nec quidquã de Christo audire nõ agnoscent eundẽ, si verũ est Philosophorũ axioma, quo dicitur, *nihil esse in intellectu, quod nõ fuerit in sensu.*

5. Sed tamen quemadmodum Christum Iudicem, mentis oculis videbunt iudicandi, ita verisimile est, quod ipsum agnoscent Quid enim, cur minus cognoscant, prohibet? An quia Christi species atque ideò in sensu ipsorum non fuit, ideoque fieri nequit, vt mente eũdem concipiat? At si in futura vita in mente mortaliumque cogitatione erit nihil, quod non per sensus eò deuenerit, quantum erit plurimorum spirituum otium [illegible], videlicet, qui mortem subierunt, antequam vsuram huius lucis potuerunt capere nõne perpetuum somnum necesse erit somniare, quis uerò hoc credat?

6. Alia illius vitæ, alia huius ratio Hic ad intellectum nihil transit, quod non quodam modo fuerit in sensu: ibi intellectus informari potest rerum simulachris sine vllo sensuum, quibus destitutus est, ministerio quemadmodum informari necesse est eorum, qui hinc sine vlla, vt ita loquar rerũ intelligendarum suppellectile discedũt.

7. Quocirca & sui speciem atque ideam communicare poterit Dominus ijs, qui dominicam formam, nec aliqua relatione, nec in picta imagine, nec in viua specie nouerunt. qua tamen specie opus nõ habebunt qui eundem in hac vita cognouerunt aut aliorum relatione, aut in picta imagine aut in viua quam circumtulit, specie.

8. Duobus ergò modis Iudicem Christũ in Particulari Iudicio cognoscent animæ. Vnus est per speciem Christi, quã hinc secum deferunt alter, per eiusdem speciem quã in illa vita acquirunt. hic opus noua specie; quia secum nullã deferunt quo cognoscent, vbi nulla noua opus; quoniam quã in hac vita habent cũ morte non interit Hæc hoc loco breuiter. Reliqua quæ dici possunt, magis ad scholas pertinent.

LIBER

DE APPARITIONE CHRISTI FILII DEI SACRAMENTALI.

VSITATA ET PEREGRINA.

LIBER.

AVTHORE PETRO THYRAEO, &c.

INTRODVCTIO
In Disputationem.

DE
APPARITIONE CHRISTI FILII DEI
SACRAMENTALI.

PRæter varias Christi, siue Diuinas Noui Testamenti Apparitiones, quas partim prosecuti sumus; partim, Deo propitio persequemur; vna est, quam Sacramentalem *dicere possumus, quæ ratione Sacramenti, in quo Christus verè, realiter & substantialiter est præsens, accidit, quam hoc libello explicamus: & quidem duplici Tractatu; prout duplex illa distingui potest: quædam enim Sacramentalis est sub speciebus sacramentalibus, quam priori Tractatu absoluemus; quædam sub speciebus peregrinis & insolitis, quam complectemur posteriori. Multa de vtraque dici possent; verum nos propria, & quæ Argumentum postulat, hoc loco tantum. A Sacramentali sub specie Sacramentali initium facimus.*

TRAC-

TRACTATVS PRIMVS.

De Apparitionibus Sacramentalibus Christi, in quo quæ propriè Sacramentales sunt, & Sacramentales species permanent, explicantur.

CAPVT PRIMVM.

Quid sit Sacramentalis filij Dei, siue Christi, Apparitio.

Multis Sacramentis adest Christus, in quibus tamen non dicitur apparere.

In solo Eucharistia Sacramento, & huius solius ratione accidit Apparitio sacramentalis.

SAcramentalem Christi Apparitionem dicimus; qua Christus, Dei filius, in, vel cum, Eucharistiæ Sacramento, mortalium se oculis, supra omnem naturæ ordinem, quodam modo offerre creditur. 1.

Habet hæc illud commune cum omnibus Apparitionibus; quod in ea Christus appareat: sed hoc proprium, quod in, vel cum, sacramento appareat, & præsens sit. 2.

Non tamen omnis modus, quo Christus, in vel cum aliquo sacramento, præsens est, facit, vt *apparere* dicatur. Quis dixerit Christum apparere in Baptismo, Confirmatione, Pœnitentia, Ordine, Matrimonio, Extrema vnctione? & tamen quodam modo ibi præsens Christus: eo scilicet, quo causæ dicuntur adesse, atque præsentes esse suis effectis. Neque enim latet Theologos, non Deum solum; verum etiam Christum, Christique humanitatem operari in Sacramentis: 3.

Et operari non *meritoriè* tantum, per hoc; quòd merita atque passionis suæ virtus effectus suos obtineant & consequantur: verum etiam *efficienter*; per modum, scilicet, causæ instrumentalis cõiunctæ: Qualis est in omni effectu diuino Christi humanitas, inseperabili iam cum diuinitate vinculo copulata. 4.

Et hoc modo omnibus Sacramentis præsens est Christus: sed tamen vt diximus, non dicitur *apparere*: quemadmodum nec in 5.

omnibus rebus apparere dicitur Deus; quamuis omnibus rebus sit præſentiſsimus. Apparere in illo Sacramento Chriſtus dicitur; vbi non virtute tantum eſt præſens, aut etiam operatur; ſed in quo ipſus perſonaliter continetur.

6. Sic, ſcilicet, in ſolo Euchariſtiæ eſt Sacramento, de quo poſt omnium Chriſtianorum, qui vnquam fuerunt, ſenſum atque conſenſum, definiuit Sancta Trindentina Synodus; *quod verè, realiter atque ſubſtantialiter contineat Chriſtum: hoc eſt corpus eius, animam eius, diuinitatem eius.* Itaque hoc intuens dici poteſt *videre Chriſtum*: & Chriſtus in hoc apparere: quæ in alijs Sacramentis locum non habent.

7. Apparet tamen Chriſtus hic non ſub propria ſpecie? quemadmodum apparuit olim, quando communem cum hominibus vitam egit. Quid quis eius in Sacramento ſenſu aliquo deprændit? Apparet ſub ſpecie aliena: & magis creditur; quã videtur, eſſe præſens.

8. Vires naturæ hæc Apparitio excedit: non hoc quidem ſenſu, quaſi nullius naturæ viribus hic Chriſtum videre dici debeat, gratiaque diuina opus habeat vt videat: ſed quia ſupra vires naturæ eſt; quod vel in, vel cum, Sacramento exiſtat, quod qua ratione intelligamus, ſequens Caput docebit.

CAPVT SECVNDVM.

Quotuplex, ſit Chriſti Apparitio Sacramentalis.

Alia eſt ſub ſpeciebus ſacramentalibus, panis vel vini:	*Alia eſt ſub ſpeciebus peregrinis, carnis, ſanguinis, pueri, &c.*
In qua Chriſtus ſemper eſt præſens perſonaliter.	*In qua non ſemper eſt perſonaliter Chriſtus præſens.*

1. DVplex poteſt diſtingui Apparitio Chriſti Sacramentalis. Vna eſt ſub ſpecie Sacramentali; altera ſub ſpecie peregrina, & non ſacramentali. Ibi eſt ſub ſpecie, qua ex inſtitutione ſua, & quaſi ex pacto, in vltima cœna inito, adeſſe voluit: hic ſub alia aliqua.

2. In priori illa ſacramẽtali, duplex ipſi ſeruit ſpecies; panis, & vini; & tantum panis & vini: in poſteriori varia & incerta; nunc hæc, nũc illa; nunc pueri, nunc carnis, nunc ſanguinis, nunc alterius alicuius, quod præſentiæ Chriſti vt plurimum ſymbolũ ſit & argumentũ.

3. Et in priori nunquam ipſius præſentia deeſt, quamdiu ſpecies ſunt & ſuperſunt: in poſteriori, ſi quandoque dum ſpecies pueri, carnis,

carnis, sanguinis, &c. apparet, est præsens, nõ tamẽ est præsens semper: queadmodum suo loco in sequentibus erit demonstrandum.

Quapropter nõ omnis Apparitio, qua sub specie peregrina exhibetur, quodã modo Christus, ad hoc genus Apparitionum *Personalium* pertinet. Ea solummodo pertinet, quæ præsentem Christum antoprosopos habet: quod si quædam non habet, propriè huc non pertinet, alterius erit loci. 4.

Sed nec omnis hæc si propriè loquaris; *Sacramentalis* est. Quid enim si panis & vini species desiderentur? Non cẽsemus propriè sacramentalem vbi nullum est sacramentum quemadmodum nullum est, vbi nec species est panis, nec species vini. 5.

Interim tamen hoc libello omnes, quæcunque ratione Sacramẽti accidũt, siue verum Sacramentum perseueret, quod saluis sacramentalibus speciebus vsu venit: siue non perseueret, quod persæpè accidit quando in sacramentalium specierum locum peregrina succedunt, omnes, inquam, nobis sunt discutiendæ. 6.

CAPVT TERTIVM:

Quibus modis & rationibus doceri posit Christũm verè realiter atque substantialiter in Eucharistiæ sacramento sub panis viniqueque speciebus adesse: doceri potest.

Sacrarum scripturarũ authoritate;
Decretis summorum Pontificum, sensu & consensu totius Ecclesiæ;
Sententia omnium Patrum;
Miraculis pro hac re factis:
Confutatione & oppressione hæreticorum contrarium asserentium.
Varia Ecclesiæ praxi erga hoc Sacramentum.

APparitio Sacramentalis, sub specie Sacramentali, illa est qua vt diximus, sub specie panis, & vini Christus præsens est, exhibetur & apparet. In hac vnum certum; alterũ dubium. Certum, quod sub his speciebus verè realiter & substantialiter sit Christus: dubium, An dici posit Christus hic apparere. Hoc capite sequenti explicandum: illud quibus modis certũ sit, potius præsenti Capite indicandum, quam probandum. Res enim alterius loci est. 1.

Duo verò sunt, quę hoc ex scriptura petitum argumentum egregiè confirmant, quæ & ipsa ex Scriptura deprompta sunt. Primò sunt prædictiones & magnæ, & variæ, quæ à Sanctis Patribus non malè de hoc Sacramento accipiuntur: quibus quid opus, si cõmunis hîc panis, communis potus porrigitur, & non alia ratione, quam alijs rebus præsens est Dominus? Prædictiones sunt hæ. *Non est alia natio, tam grandis quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Dominus Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris*, Deut. 4. *Ponam tabernaculum meum in medio vestri. Ambulabo inter vos & ero vester Deus*. Leuit. 26. *Dixerunt viri tabernaculi mei, Quis det de carnibus eius vt saturemur.* Iob. 31. *Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos, qui tribulant me*, Psal 22. *Calix meus inebrians, quam præclarus est*, Psal. 22. *Cibauit eos ex adipe frumenti*, Psal. 80. *Educas panem de terra*. Psal. 103. *Panis cor hominis confirmet*, Ibidem. *Vinum lætificet cor hominis*, Ibidem. *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus, escam dedit timentibus se*, Psal. 110. *Venite comedite Panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis*. Prou. 9. *Angelorum esca nutriuisti populum tuum*, Sap. 16. *Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguiũ, medullatorum, vindemiæ defecatæ*, Isaiæ 25. *Quid enim bonum est eius, & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines.* Zach. 9. *In omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo hostia munda*, Malach. 1. *Manducauerunt & adorauerunt omnes pingues terræ*, Psal. 21. *Adorate scabellum pedum eius*, Psal 98. *Non possum deserere vinum, quod lætificat Deum & homines*, Iudic. 9. *Erit firmamentum in terra in summis montium*, Psal. 71. Hæ prædictiones plures omitto.

Sunt deinde Imagines & Figurę huius Sacramẽti variæ, v. g. panis à celebratissimo Dei altissimi Sacerdote Melchisedech offerri solitus: Panis, quo filij Israel in deserto, quadraginta annis continuò pasti sunt. Panes propositionis. Panis hordeaceus qui in castra Madianitarum per somnium deuolui visus est. Panis subcinericius, ad caput Eliæ à facie Iesabelis fugientis repertus. Et hæ ostendunt nõ communẽ cibum aut potum hic porrigi. Quomodo verò? quia oportet imagines & figuras ab eo distare, cuius sunt figuræ, & quidẽ distare in excessu & præstantia eius, quod typus exprimit: & hîc distare quantum vmbra & corpus. Nisi enim hæc distantia inter Eucharistiam & figuras illius constituatur, panis Eucharisticus multis modis superabitur à quocunque pane symbolico. Hic enim Symbolicus partim prodigiosus, partim cœlo missus: partim Angelorũ manibus allatus: forsitan & formatus: partim eximia sanctitate & dignitate excellentibus tantum ad vescendum destinatus partim vir-

videtur, quod cum capitibus Ecclesiæ & Magistris fidei etiã Christiani populi præsides & præfectos complectatur. Hæc nititur authoritate Sacrorum Conciliorum & Synodorum & sic formari potest.

Quod vniuersa Ecclesia credit, semperque credidit, hoc rectè creditur à quolibet, qui Ecclesiæ cupit esse membrum.

Sed vniuersa Ecclesia credit semperque credidit veritatem Christi in Eucharistiæ sacramento.

Quilibet igitur Christianus, qui Ecclesiæ membrum esse cupit, rectè credit veritatem Christi in Eucharistia.

12. Non hic facilè à quoquam negabitur, rectè illud à quolibet credi quod vniuersa credit Ecclesia. Quid enim? præferet priuatus homo Iudicium suum vniuersę Ecclesiæ? vnus aliquis oculatior erit, plusque videbit, quam totus Christianus orbis? Et si Ecclesia errare nõ potest quemadmodum reuera non potest, *columna & firmamentum veritatis*, quomodo non tuto eius sententiæ statur? cur etiam eandem audiendam præcepit Dominus? Sed in hac re difficultas nulla.

13. Fortè negabitur Ecclesiam credidisse semper, veritatem corporis Christi in Eucharistia. At si Synodi & Concilia hoc tradunt, nõ licet de Ecclesiæ sententia dubitare. Quid ita? quia Ecclesia est populus Christianus suis pastoribus & capitibus vnitus. Inter quos hoc discriminis est, quod populus quemadmodum oues, pastorũ voces audiant & sequantur; pastores eidem quid credere debeat, quidue sequi, proponant. Ideoque illud rectè dicitur credere tota Ecclesia, quod capita & pastores Ecclesiæ credunt, credendumque proponunt, cum ab his dissentire oues non possint.

14. Fortè dubium de synodis & concilijs, vtrum qui in ijs præsederunt, sententiamque dixerunt, veritatem hanc tradiderunt. Sed nec hoc dubium. Sunt enim pro hac veritate Concilium Nicenum primum vniuersale anno 315. can. 14. Arelatense 2. anno 326. can. 15. Hispalense, anno 417. can. 25. Carthaginense 4. anno 436. can. 38. Ephesium vniuersale, 458. Ilerdense, 502. can. 10 Auernense, 504. can 5. Turonicum 2 569 cap: 3. Toletanum, anno 580. can. 1. Antisiodorense, 603 can. 8 Hispalense 11: anno 526 can 7. Toletanum 4. 620 can. 56 Toletanum 11., 653. cap 11 Bracarense 3. 655. can 3. Constatinopolitanum 3. vniuersale, 684 cap. 16. & 102. Toletanum 12. 686 cap. Nicænum 11. an 790. Actione 6. Rhotomagense, 795. ca. 2. Turonense 4. 798. cap 4. Cabilonense 11. 806 cap 26. Aquisgranense, 820. can 6. VVormatiens, 822. can. 15. & 31. Rhemense, 874 apud Burchardũ lib. 5. can. 30. Triburiense, 895. cap. Salegẽstadiense, 103.

cap 6. Romanum, 1040 sub Leone 9. Vercellense, sub eodem, Turonēse 5. 1035. Romanū sub Nicolao 11. Romanū, sub Gregorio 7. anno 1075. Lateranēse General. 1216. can. 1. Viennense, 1308. Oxoniense, 1358 Constantiense, 1415. sess. 13. Basiliens. 1439 sess. 30. florentinū generale 1439. sess. 25 Senonense, decreto 10. Coloniense, parte 7. can. 13. Moguntinum, can 31 Treuirense, Tritentinum. &c.

Quarto de veritate Christi in Eucharistia constat Patrum, qui omnibus seculis vixerunt, sententia, ex quibus sic licebit ratiocinari.

15. Quod crediderunt credendumque docuerunt, Ecclesiæ Christi Doctores, orbis Christiani lumina, Spiritus sancti organa viri omnifariam eruditione, linguarum peritia, scripturæ exercitatione, vitæ probitate, miraculorum gloria insignes, denique Spiritus sancti gratijs, donis & charismatibus instructi, id nunc recte credit Christianus populus.

Sed veritatem Christi in Eucharistia crediderunt, credendumque docuerunt Ecclesiæ Christi Doctores, Orbis Christiani lumina, Spiritus sancti organa, viri insignes pietate eruditione, miraculis &c.

Ergo veritatem Christi in Eucharistia nunc recte credit populus Christianus.

16. Multa sunt, quæ primam, id est *Maiorem* Propositionem, faciunt probabilem. Quid enim de veritate dubitaueris eius, quod credūt credendumq; docent viri probitate, diuinarum humanarumq; rerum scientia, miraculis & Spiritus sancti charismatibus insignes? Nam probitas facit, quod nemini velint imponere: scientia, quod non facilè errent; nec sine ratione aut credant, aut credendum aliquid doceant. Miracula atque spiritus sancti charismata, quod Deum Doctorem sequantur.

17. Et si horum numerus aliquis, facilè assensum præbueris, si magnus, nullo modo negaueris, si omnium, nullus relinquitur dubitandi locus. Quid vero si omnium omnino omnium temporum? Omnium, omnium locorum? Quid si nullus inueniatur, qui diuersum sentiat? quid si omnium vna quasi vox? quid si vnam eandemque veritatem varijs modis tradant, probent, confirment?

18. Et minus adhuc de horum sententia atque doctrina dubitaueris; si in cura gregis Dominici eosdem obseruaueris fuisse vigilantes, & solicitos: & cauisse serio, ne quid temerè effutirent, quo populus in errorem pertraheretur; quod de ijs facilè præsumpseris,

ris, qui exploratissimum habuerunt exigendam aliquando à se se ueram de subditis rationem.

19. Hoc primæ propositionis robur, & firmamentum, quod eo libentius ostendimus, quoniam egregiè nobis in nostra causa seruit Qui enim veritatem Corporis Christi in Eucharistia docent, fuerunt & egregij Doctores Ecclesiæ, & viri singularis sanctitatis, probitatis, eruditionis, & plerique miraculis atque spiritussancti charismatibus insignes & qui, quod exploratissimum haberent sibi exactissimam rationem dandam iusto Iudici pro subditis, soliciti fuerunt; ne quid temerè aut à Christiana religione alienum dicerent, aut docerent.

20. Et pauci hi non fuerunt nec in vna aliqua Christiani orbis parte aut loco. Nulla Christiani orbis fuit prouincia nulla regio; quæ non aliquot producat. Nullum vnquam tempus à temporibus Apostolorū ad hæc nostra; quo ijdem non claruerunt. Quicunque vnquam vllo loco claruerunt veritatem Christi in Eucharistiæ sacramento professi sunt qui contrarium docuerit inuentus est nullus.

21. Proferendi hi essent hoc loco, sed quid opus? Etiam Aduersarij nostri hunc omnium Patrum dicunt esse sensum & consensum. Referunt tamen eosdem eorumdemque verba quidam integris voluminibus. Inter alios vnus Garetius recenset 445. Ne eosdem omninò nos præterijsse videamur, saltem quibus modis pro hac veritate Christi in Eucharistia pugnent, breuiter indicandum est.

22. Primū igitur disertis verbis docet nos habere, & accipere in Eucharistia corpus & sanguinem Christi. Sic inter innumeros, ex latinis, Ambrosius, lib. 4. de Sacramentis, cap. 4. Hieronymus. in 11 Oseæ, Augustinus lib. 2. contra Aduersarium Legis & prophetarum, cap. 9. Gregorius. homil. 23. in Euāgel: similiter ex Græcis Athanasius, Apol. 2. Basilius, in Quæstionibus fusè explicatis, q 172. Gregorius Nissenus, Orat. de sancto Baptismate, Epiphanius, in Anchorate.

23. Secundò docent in Eucharistia non figuram tantum Christi corporis accipi, quod volunt sacramentarij aut nos secundum fidem tantum & gratiam, vniri cū Christi corpore, sed reipsa accipi illud, eodemque modo vniri Ita Damas. lib. 4. fidei orthod. cap 14. Theophilactus, in 14. Marci, Chrysostomus, homil 60. ad populum, Cyrillus, lib. 10 in Ioannem, cap 13.

24. Tertiò, summa orationis grauitate contendunt persuadere, ne in Eucharistiæ sacramento, sensibus credamus aut agnoscamus opus naturæ, sed opus diuinæ omnipotentiæ Hoc faciunt Ambrosius,

lib. de mysterijs initiandis, cap. 9. Eusebius Emissenus, homil. de Pasch. Hilarius lib. 9 de Trinit, Chrysostomus, homil. 83. in Matthæum Augustinus de verbis Apostoli.

Quartò, docent ratione huius sacramenti, per miraculũ Christũ esse in pluribus locis, quemadmodum docent Chrysostomus, lib. 3. de Sacerdotio, Basilius, in Liturgia, Gregorius Nissenus; Oratione de Pascha. Ambrosius, in Psal. 38.

Quintò, dicunt Christum nos pascere in hoc sacramento, suo proprio sanguine & corpore; vt Augustinus, in Psal. 33. Chrysostomus, homil. 83 in Matth.

Sextò, accuratè reddunt rationem, quare Christus hic voluerit sub aliena specie adesse; ne, scilicet, horrori esset sumentibus. Ita Ambros. lib 4 de Sacramentis, cap. 4. Damascenus, lib. 4 cap 14. Theoph in cap 26. Matth &c.

Septimo, accuratè explicant, quomodo non consummatur, vel minuatur Christus, quamuis in sacramento sumatur: vt Augustinus, serm. 2 de verbis Apostoli, Cyrillus, Catechel. 5. Mystag Emissenus, ser. 5. de Pasch.

Octauo ostendunt personam existentem in hoc sacramento constare natura non humana tantum, sed etiam diuina ideoque cibum hunc esse viuificum. Ita Cyrillus, in declaratione secundi Anathẽ. Concilij Ephes. Theodoretus, Dialog. 2 & 3.

Nonò, sumptione huius sacramenti dicunt nos vnum corpus fieri cum Christi corpore, atque vnam carnem hoc Irenæus, lib. 5, cap. 2. Nissenus in oratione Catechist Cyrillus, lib. 10. in Ioan. ca. 13.

Decimò, asserunt Christum in cœna seipsum comedisse. ita Chrysostomus, hom. 83. in Mattheum Hieronymus, ad Edibiam.

Vndecimò docent hoc sacramentum propter Christum adorandum, quemadmodum & Ecclesiæ praxis habet. Hæc & his similia copiosius persequitur Georgius de Valentia, lib. 1. de Reali Christi præsentia, in Eucharistia nos reliqua.

Ex miraculis quoque non malè docetur veritas Christi in sacramento. Id hac ratiocinatione ostendimus.

83.

Si quam sententiam aut opinionem Deus obseruatus est miraculis probare, & in hominum animis confirmare, illa falsa esse non potest & rectè creditur.

Sed Deus obseruatus est miraculis probare & confirmare sententiam de veritate Christi in Eucharistia.

Non igitur sententia illa potest esse falsa; sed rectè creditur.

Mira-

Miraculorum vis magna est, & ad bonos mores formandos: & ad fidem Christianam persuadendam atque confirmandam. Sed tamen in negotijs fidei maximè locum habent. Quocirca meritò virtute miraculorum illi instructi fuerunt, qui fidei Christianæ prima fundamenta posuerunt. 24.

Quemadmodum verò illis ad malos corruptosque mores inducinemo solet, aut potest, ita nemo ad opinionem, aut sententiam Christianæ religioni quouis modo contrariam. Ratio huius in promptu est, quod Deum ipsa habeant authorem, qui quemadmodum non potest ad malum operandum, ita ad falsum credendum quenquam inducere. 25.

Hinc colligitur, quod si quæ pro veritate Christi in Eucharistia proferri possint, Christianus populus de veritate Christi in Eucharistia dubium animum habere non possit. An verò aliqua proferri possunt? Possunt permulta de quibus Eusebius, lib. 6. hist. cap. 34. & lib 8 cap. 4. S. Cyprianus, serm. 5. de lapsis. Optatus Milleuitanus, lib. 2. contra Donatistas, Ambrosius, funebri prima de obitu fratris Satyri, Augustinus, lib. 22 de Ciuit. cap. 8. Gregorius, lib. 3. Dialog. cap. 3. & lib. 4 cap. 17 venerabilis Beda, lib. 4. Hist. Anglo. c. 22. Guuitmundus lib. 3. de Eucharistia, Bernardus, in vita Malachiæ, VValdensis, Tom. 2. de sacramentis, cap. 63. videndus pro his & alijs Eredenbachius in Collationibus. 26.

Potest etiam ex hæreticis veritas Christi in Eucharistia demonstrari qua ratione docent sequens Ratiocinatio. 27.

Illud rectè creditur, quod quicunque negarunt, vel oppugnarunt, increduli, siue hæretici habiti sunt & condemnati.

Sed quicunque veritatem Christi in Eucharistia negarũt vel oppugnarunt, increduli siue hæretici sunt habiti & condemnati.

Ergò rectè creditur veritas Christi in Eucharistia.

Duobus modis veritas alicuius dogmatis innotescit, assertione eiusdem, & oppugnatione contrarij. Vtroque dogma de veritate Christi in Eucharistia. Assertum est illud varijs modis, sicuti docent præcedentes Ratiocinationes. Idem innotescit etiam oppugnatione contrarij: quotiescunque enim inuenti sunt aliqui, qui veritatẽ Christi in Eucharistia aut negarent, aut oppugnarent, mox ipsis restitum est habiti sunt pro infidelibus aut hæreticis: damnati sunt. Docemus hoc historia præteritorum temporum. 28.

Primum negarunt quidam Christi discipuli, illi qui Ioannis 6 dicuntur 29.

cuntur abijsse retro, cum caphernaitis inter quos Iudã Iscariotem fuisse existimat Chrysostomus, homil. 46 in Ioannem. Atqui hunc Dominus vocat non credentem, Ioan 6. *Sunt quidam*, inquit, *ex vobis qui, non credunt.*

Secundò, quidã Corinthiorum teste Cyrillo Alexandrino, lib. 4. Penta. non videntur credidisse. Contra hos verò summa verborũ grauitate repetit Christi institutionem Apostolus. *Conuenientibus vobis in vnum*, inquit, *non est dominicam cœnam sumere*, &c.

Tertiò Gnostici, circa annum Domini, 129. docuerunt in Eucharistiæ Sacramento figuram tantum esse corporis Christi, siue imaginem, quemadmodum & Christum docuerunt non verum corpus sed corporis imaginem tantum assumpsisse. Hos refutarunt Irenæus, lib. 5. cap. 2. & Ignatius, in fragmento epistolæ ad Smirnenses.

Quartò, Ariani quidam putarunt in Eucharistia nõ accipi Christi humanitatem, sed tantum virtute diuinitatis accipi spiritualem gratiam. Hunc tanquam malè sentientem oppugnat Cyrillus Alexandrinus, lib. 10. in Ioan cap. 13.

Quintò, circa annum Domini 376. Messaliani docuerunt in Eucharistia sumi communem panem, qui conscientiæ nec prodesset, nec obesset, damnati sunt ab omnibus quemadmodũ docet Theodoretus, lib. 4 hist. cap. 11.

Sextò, circa annum 700. tempore Damasceni, negarunt quidam expressius præsentiam corporis Christi in Eucharistia. Hos oppugnat ipse Damascenus, lib. 4. cap 14. & Theophilactus, eodem tempore, in 26 Matthæi.

Septimò, circa annum 800. quidam Ioẽs Scotus, Monachus Benedictinus, præceptor Caroli Magni, figuram solam dixit esse hoc sacramentum non verò reipsa Christi corpus continere, eius liber damnatus est in concilio Vercellensi, teste Landfranco, Epis. Cantuariensi, lib. de sacramento Eucharistiæ.

Octauò, circa annum 1000. cæpit Berengarius Archidiaconus Ecclesiæ Andegauensis, maiori contentione, quam quisquam alius hanc hæresim propugnare Sed mox plurimi aduersus eũdem scripserunt, videlicet, Adelmannus Episcopus Brixiensis: Landfrancus Archiepiscopus Cantuariensis: Guuitmundus, Episcopus Auersanus in Apulia: Algerus monachus. Damnatus item est à 7. ex ordine Pontificibus, & haud paucioribus Cõcilijs, quare & sententiam suam reuocauit.

Nonò, eandem hæresim reuocauit, anno 1382. VVicleff & post

eum

eum Hieronymus Pragensis, teste VValdensi, lib. 2. de Sacram. cap. 2 atque Hugo, sed damnati in concilio Constantiensi, & rursus in Florentino.

Decimò circa annum 1522. eandem reuocant Carolstadius, OEcolampadius, Petrus Martyr, Caluinus &c qui hinc dicti sunt sacramentarij. Et damnati sunt ab omnibus orthodoxis, omnibus Academijs, & innumerabilibus Scriptoribus, atque Concilio OEcumenico Tridentino, & multis prouincialibus. Hæc sufficiat, qui plura velit, legat à nobis superius citatum Gregorium de Valentia.

Nos in dictis Ratiocinationibus, aliam, id est septimam, subiungimus, pro eadem Christi in Eucharistiæ sacramento veritate quã ex moribus & praxi Christi fidelium, erga hoc sacramentum petimus. Illam sic constituimus. 30.

> Non malè credunt iam Christiani, quod omnibus tẽporibus locisq; se credidisse multis modis, declararunt Maiores nostri, à quibus ad nos Christiana religio deriuata est.
>
> Sed multis modis illi declararunt se credere in sacramento Eucharistiæ aliquid esse præter nuda elementa panis & vini; imo adesse verè Christum.
>
> Non ergò iam malè creditur Christus verè adesse in Sacramento.

Maior huius Argumentationis facilius creditur propter Domini verba apud Ieremiam, cap. 6. quibus nos ad Maiorum nostrorũ vias ingrediandas hortatur., *State*, inquit, *super vias & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea, & inuenietis refrigerium animabus vestris.* 31.

Sed quibus modis Maiores declararunt se credere veritatem Christi in Eucharistia? Multis sanè, varijs & magnis. Nos aliquot recensemus.

Primus est quia eandem adorarunt; vtique non ratione panis, sed Christi Filij Dei. Meminerũt huius adorationis inter alios, Chrysostomus, atque B. Augustinus, ille, homil. in 1. Corinth. hic, in Psal. 21. & in epistol. 120. ad Honorium, cap. 27.

Secundus. Inuocatus etiam est Christus in Eucharistia, vt patet ex Dionys. de Eccles. Hierarch cap. 3. Gregorio Nazianzeno, Orat. de S. Gergonio, & ex Liturgijs Basilij atque Chrysostomi.

Tertius Summa semper religione tractata, & sumpta Eucharistia tanquam res sacratissima. Non percipiebatur nisi à ieiunis, non

nisi post diligens examen conscientiæ Lauebatur diligenter, ne quid eius excideret; ne ab infidelibus conspiceretur, aut à non baptizatis; ne manibus hominum deferatur domum.

Quartus, tanquam singulare viaticum præbebatur morituris De hoc viatico præcipitur in Nicæno.

Quintus, eidem constituebantur consecrabanturq; templa, vestimenta, vasa; pretiosissima: quorũ profanatores sacrileg habebãtur.

Sextus, summa dignitas fuit semper Sacerdotum, ob hoc sacramentum. De qua multa B. Chrysostomus libris de Sacerdote, & alij passim.

Septimus, Oblatio Eucharistiæ adhibebatur locis infestis. illaq; Dæmones pellebantur. Vide August. 22. de Ciuit. cap. 8. &c. & librum nostrum de dæmoniacis.

Octauus, sumebatur, cum difficilia & ardua fuerunt subeunda. Sic Cyprianis, lib. 4. epist. 6 docet eos qui Martyrium adibant, Eucharistiam sumere solitos & B. Ambrosius refert per hanc, fratrem suum tutum fuisse in naufragio.

Nonus, sumptione Eucharistiæ olim homines probabant innocentiam suam, vide huius egregia exẽpla apud Martinum Delrio, lib. 4 cap. 4. q 3. Disquisitionum Magicarum.

Atque hæc pro veritate Christi in Eucharistiæ Sacramento sufficiant.

CAPVT QVARTVM.

An possit dici Christus apparere in sacramento, quando sub speciebus sacramentalibus est præsens, & sacramentum videtur.

Dici quodam modo potest Christum apparere in sacramento.	*Propriè tamen non dicitur apparere,*
Quia non malè dicitur in Sacramento.	*Quia non sub propria specie videtur. Sic non propriè dici tur, videri.*

1\. Quæstio hæc de modo loquendi maximè est. De re enim quid sentiendum sit, præcedens Caput definit. Duobus verò Assertis ipsi responsum sit, quorum alterum est, posse quodam modo dici Christum in Sacramento apparere: Alterum, non ita propriè dici.

2\. Prius illud ex verbi *Apparere* conditione accipitur: quoniam hoc in illa conuenit, quæ sub visum maximè cadunt, quocirca si Christus

ſtus in ſacramento non male videri dicetur, poterit & rectè dici apparere. Quid verò? num videri negabitur? Non prorſus negabitur.

Primum hîc ſeruit communis loquendi modus, & apud Catholicos receptiſſimus Nunquid parentes à filijs interrogati, quid nã illud ſit, quod Vident Sacerdotem tempore Sacrificij Miſſæ offerre; reſpondent id Chriſtum eſſe? Et quis vnquam reprehendit Chriſtianum hominem, qui videns hoſtiam conſecratam dicit ſe Chriſtum videre? 1.

Deinde quis negauerit in hoc ſacramento rectè dici illud nos ſumere, manducare, tangere, tractare; quod videmus? ſimiliter illud videre; quod ſumimus, mãducamus, tangimus tractamus? At Chriſtum verè dicimur hîc ſumere, manducare, tangere, tractare: quidni igitur dicemus & videre? 2.

Certè modum hunc loquendi non refugiunt S. Patres, imprimis S. Chryſoſtomus, Homil. 24. in 1. Corinth. Illi (loquitur de Magis) inquit, *eum in præſepi viderunt: tu Vides, non in præſepi, ſed altari.* Et Hom. 60. ad Pop. *Quod*, inquit, *nunc dicunt, vellem ipſius formam aſpicere, figuram, veſtimenta, calceamenta: Ecce eum vides, ipſum tangis; ipſum manducas. Et tu quidem veſtimenta videre cupis: ipſe autem tibi concedit, non tantum Videre, verum & manducare, & tangere & intra te ſumere.* Denique Hom. 5. in Ioannem ſic loquitur. *Chriſtus, vt maiori nos charitate aſtringeret: & vt ſuum in nos oſtenderet deſiderium, non ſe tantum Videri permittens deſiderantibus, ſed tangi, & manducari, & dentes carni ſuæ infigi.* 3.

Nec obſtat, quod ſub propria ſpecie eundem non videamus. Sub propria ſpecie Deum nemo vidit & an idcircò ipſum vidiſſe nullus omninò dici debet? Certè plures eundem vidiſſe docet Caput 3. lib. 1. Diuinarum Vet. Teſt Apparitionum; qui tamen ſub propria ſpecie videre nequiuerunt; quod propriam certamq; ſpeciem, ſub qua videatur, Deus non habeat. 4.

Et qui Chriſtum olim in terris verſantem, coram intuebantur, verè dicere potuerunt, ſe Deum videre; qui tamen ſub propria effigie illum non viderunt. Ergò quemadmodum latebat diuinitas in Chriſto, Deus tamen videbatur, dum videbatur Chriſtus: ita dum videntur ſpecies ſacramentales, ſub quibus latet Chriſtus, Chriſtus videri dici poteſt. 5.

Qui veſtes hominis tranſeuntis tantum intuitus eſt non malè dicit ſe hominem vidiſſe; quamuis faciem, quæ proprie hominem prodit non viderit. Ergo & qui ſpecies ſacramentales Dominum 6.

continentes vidit, quamuis sub propria forma Dominum non viderit, Dominum vidisse dici potest, quoniam vix aliter species se ad Dominum; quam vestes habent ad hominem.

9 Sex modos tradi in Scriptura docet Claudius de Sainctes Repet. 4. cap. 6. de Eucharistia per quos fit mutua inter res coniunctas attributio & proprietatum communicatio. Fit enim, vel quia diuersa subiecta conueniunt in vna & eadem essentia: vt in Trinitate omnia attributa Patris, filij & Spiritus sancti dicuntur de Deo: quia in distinctis personis est vnica essentia. Vel contra; eo quod in eodem supposita vniuntur discrepantes naturæ: vt in incarnatione Christi diuinitas & humanitas in filio Dei. Tertio, quoniam multorum accidentium est vnicum subiectum, sic album dicitur dulce. Quarto cum plures res cohærent in eodem loco, quamuis non in eodem subiecto: vt arca, rubus & aliæ figuræ, quibus apparuit, dicuntur esse Deus, & columba Spiritus sanctus. Quinto non propter solam præsentiam in eodem loco, sed ob id, quod res habent quendam inter se ordinem, vt vna ex altera facta sit, & prioris accidentibus subsit: vt aer dicitur humidus vel terrenus vel igneus: & hic modus conuenit propriè corpori Christi in sacramento, vt accidentium panis & vini afficiatur attributis. Postremo propter solam coniunctionem significationis, vt v. g. vicit leo de tribu Iuda vbi propria Christo victoria transfertur in leonem, propter significationem, quam præfert de Christo. Ita Claudius.

10. Verum, vt diximus, non ita propriè Christus apparere dicitur, dum sacramentum, quod Christum continet, videtur: propterea, quod non sub ea forma atque specie exhibeatur; quam habuit, dum olim in mundo cum hominum genere est conuersatus.

11. Sic nec propriè *videri* dicitur. Quamuis enim hic adsit potentia visiua, & obiectum; deest tamen conditio naturalis requisita ad videndum, quæ est, vt obiectum proponatur secundum accidentia ipsi inhærentia, coextensum loco. Hoc enim modo, & non aliter immutatur sensus.

12. Atque hoc sensu loqui intelligendi sunt Patres; quando *sensus*, in hoc Sacramento dicunt *falli: latere hic simul humanitatem & diuinitatem:* solaque fide teneri, quidquid de Christo in Sacramento creditur. Huc pertinet D. Thomæ Rhythmus ad S. Eucharistiam:

Adoro te deuotè latens Deitas,
Quæ sub his figuris verè latitas.
Tibi se cor meum totum subijcit,
Quia te contemplans totum deficit.

Visus, gustus, tactus in te fallitur,
Sed auditu solo tute creditur.
Credo quidquid dixit Dei filius,
Nihil veritatis hoc verbo verius.
In Cruce latebat sola Deitas,
Sed hic latet simul & humanitas.
Ambo tamen credens atq; confitens,
Peto quod petiuit latro pœnitens.
Plagas sicut Thomas non intueor,
Deum tamen meum te confiteor.

Hæc à nobis idcircò dicta sunt, vt intelligatur, qua ratione in Apparitionũ numero hæc sacramentalis sit constituẽda; & ad quod Apparitionum genus reuocanda. In Apparitionum numero est constituenda; quia Christum verè sub sacramentalibus speciebus exhibet: Et ad Visibiles, siue Oculares pertinet; quia sub his speciebus in mortalium oculos incurrit. 13.

CAPVT QVINTVM.

In quem finem Christus realiter in Eucharistiæ sacramento præsens hominibus voluerit adesse

Vt esset, scilicet, sacramentum, quod à fidelibus sumeretur.	*Et esset sacrificium noua legis, quod passim offerretur.*

Qvæ diximus fortè de Apparitione Christi Sacramentali sub speciebus Sacramentalibus sufficerent, quia tamen pauca maiorem notitiam eiusdem faciunt, hæc breuiter attingenda sunt Inter quę primum est, In quemnam finẽ Christus in Eucharistia mortalibus verè realiter atque substantialiter præsens esse voluerit, quod hoc capite explicamus. 1.

Duplex verò finis ipsi propositus fuisse videtur vnus est, vt esset cibus spiritualis animæ: Alter, vt nouæ legis immaculata esset hostia, primum habet Eucharistia, quà sacramentum est: alterum, qua sacrificium, sed vtrunque ex Christi institutione: vtpote ad quem pertinebat in noua lege & sacramenta dare & sacrificium instituere. 2.

Prioris finis meminit Dominus frequentius, sed præcipuè sexto cap. apud S. Ioannem vbi carnem suam *cibum* vocat, & sanguinem potum. Posteriorem insinuat Regius propheta Dauid, quando do- 3.

tium maximè est. Hoc Iob (cap. 31.) significabat de seruis, à quibus maximè amabatur, qui suum amorem præ se ferentes, dicebant. Quis daret nobis, vt eius carnibus impleremur? Quod Christus fecit, vt maiori nos charitate astringeret & vt suum ostenderet desiderium, non se tantum videri permittens desiderantibus, sed tangi & manducari, & dentes carni suæ infigi, & desiderio suo omnes impleri. Ita Chrysostomus.

Hinc est, quod egregiè hanc vnionem patres commendent; & ceræ liquefactæ comparent, quæ in similem infusa, vna cum illa efficitur. *Quemadmodum*, inquit, Cyrillus, de hac vnione loquens, lib. 10. in Ioan. cap. 13. *si quis igne liquefactam ceram, alia cera similiter liquefacta ita miscuerit, vt vnum quid ex vtrisque factum videatur, sic communicatione corporis & sanguinis Domini, ipse in nobis est, & nos in ipso.* 2.

Eandem ob causam, hanc vnionem fermento, quod totam massam inficit comparat Gregorius Nissenus, in Orat. Catechist. verba eius hæc sunt. *Quemadmodum parum frumenti, teste Apostolo, Corint. 1. totam massam similem sibi reddit, sic corpus illud viuificum in corpus nostrum ingrediens, totum in se transfert, & transmutat, sibique similè & immortale (suo tempore) reddit.* 3.

Hinc quoque tam insignibus encomijs hanc Dei prædicant charitatem. *Hoc*, inquit, Ephrem, lib. de natura Dei minimè scrutanda, cap. 5. *sane excedit omnem admirationem, omnem mentem, omnemque sermonem, quod fecit nobis vnigenitus filius, Christus saluator noster. Ignem & Spiritum manducandum & bibendum præstitit nobis, corpus scilicet & sanguinem suum.* 4.

Audiamus, inquit, Chrysostomus, homil. 51. in Matth. *tam Sacerdotes, quam alij, quam magna, quam admirabilis res nobis concessa est. Audiamus oro, & perhorrescamus: carnes suas nobis tradidit, seipsum immolatum proposuit.* Idem Chrysostomus, homil. 60. ad popul. *Non sufficit ipsi hominem fieri, flagellis interim cædi: sed nos secum in vnam, vt ita dicam massam reducit, neq; id fide solum, sed re ipsa nos corpus suum effecit.* Idem Chrysostomus habet sequentia, lib. 3. de sacerdotio. *O miraculum, ò Dei benignitatem, qui cum patre sursum sedet, in illo ipso temporis articulo omnium manibus pertractatur, ac se ipsum tradit volentibus illum accipere & amplecti.* 5.

CAPVT SEPTIMVM.

Quare Dominus in Eucharistia se non offerat sub propria specie.

Vt constaret ratio Sacramenti, quod aliud à se debet significare.
Ne cum horrore sumeretur sacramentum.

Denique sic fides habet suum meritum: & quidem magnum propter difficilia, quæ hic credantur.

1. POtuisset sub propria specie se Dominus nobis offerre: sed quod sub externa, & non propria reliquerit; duæ potissimum sunt causæ. Altera est; quod in Sacramento voluerit adesse, & ab hominibus sumi. Altera, quod voluerit sumi sine horrore, quem necessariò homines concepissent, si sub propria, naturalique forma suscipere debuissent.

2. Sacramentum alienam formam postulabat; quoniam in genere signorum est; ideoque aliud à se significare debuit (quod ratio signorum postulat) Quocirca cum Christi præsentis signum hic esse debuit; aliud debuit esse quod significabatur, quod est Christus sub propria forma: aliud, quod externa est forma, quæ in oculos incurrit. Hanc causam dat Franciscus Soarez, disput. 43. sect. 1. Tom. 3. in 3. part D. Thom.

3. Alteram rationem plerique patres assignant. *Panis & vinum*, inquit, Damasc. lib. 4 cap. 14 *ob eam causam adhibentur, quia Deo nota & explorata est humana imbecillitas: quippe quæ vt plurimum ea, quæ vsu & consuetudine minimè trita sunt, grauiter ferat et auersetur.* Et Theophilactus, in 26. Matth *Quoniam*, inquit, *infirmi sumus, & abhorremus nudas carnes commedere, maximè hominis, ideo panis quidem apparet, sed caro est.* Et Cyrillus Alexandrinus, apud D. Thomam, in catena, circa cap. 22. Lucæ. *Ne enim horreremus carnem & sanguinem apposita sacris altaribus, condescendens Deus nostris fragilitatibus, influit oblatis vim vitæ, conuertens ea in veritatem propriæ carnis*, &c.

4. Duabus his tertiam addimus; quæ est, vt fides hic suum habeat exercitium & meritum. Atq; vt exercitium hic arduum atque difficile; ita meritum magnum & excellens. Ad quam enim res arduas fides hic extenditur? dum sub specie panis verus Dei creditur esse filius? & tantus sub tantilla quantitate? vnus indiuiduusque tot tamque diuersis locis? idque ad vnius sacerdotis, quamuis etiam praui, actionem & ministerium.

CAPVT OCTAVVM.

Quare sub duplici (panis & vini) specie Dominus voluerit contineri.

Sic melius refricatur memoria passionis Christi:	*habeat.*
Sic duplex Christi corpus exprimitur,	*Sic vis sacramenti iudicatur Sic conuenientibus reuerentia tribuitur sacramento.*
Sic indicatur commodè refectio spiritualis,	*Sic optimè peragitur sacrificium incruentum noua legis.*
Sic admonetur homo, quid à Christo	

PRæcipua quidem huius causa est, diuina ipsius voluntas; quæ quemadmodum se mortaliū generi relinquere voluit; ita voluit hoc vel illo modo relinquere. Sed tamē vt multę magnę iustissimæq; causæ diuinæ voluntati propositæ fuerunt, vt se relinqueret, ita vt sub his certis definitisque speciebus relinqueret. 1.

Ibi cōmendauit singularem suam clementiam, atque bonitatem, vt diximus: voluit hominum saluti sacramento atque sacrificio subuentum esse. & datum incitamentum ad redamandum tantum amātem: Ecclesiam quoque perpetuum habere miraculum, in quo partim fidem exerceret, partim confirmaret, hic quanquam eadem locum habeant, aliorum tamen etiam hisce speciebus admonentur homines. Quorum verò. 2.

Volunt quidam his externis symbolis ad memoriā reuocari passionem atque cruciatus, quos in Cruce sustinuit. Nam hoc in sacramento propositū Domino fuisse. & ipse insinuat, & explicat Apostolus cum, post consecratum panem hoc docuit fieri debere *in sui commemorationem.* Explicat Apostolus, dum sic loquitur, 1. Cor. 11. *Hæc quotiescunque feceritis, mortem Domini annunciabitis.* Vtraq; autem species clarius id præstat, quando sub specie panis, corpus q. à sanguine; & vini sanguis q. à corpore diuisus exhibetur, quæ mortis haud obscura sunt argumenta. 3.

Deinde species hæ accommodatæ sunt (accommodatas esse conueniebat) tum ad Christi corpus verum, tum etiam ad mysticum significandum. Quemadmodum enim panis & vinum ex multis granis, ita Christi verum quidem corpus ex purissimis membris B. Virginis mysticum verò ex multis Christi fidelibus adunatur. Rationem hanc B. Cyprianus habet, Epist. 63 & B. Augustinus, Tract. 26 in Ioannem. 4.

Sed & spiritualem refectionem hinc oportebat colligere. Nam qui se nascens dederat in socium; moriens daturus in precium, & regnans in præmium; ille conuescens se dare voluit in edulium, e- 5.

dulium, quo anima plenam perfectamque refectionem acciperet. Ergo cum perfecta corporis refectio cibum potumq; postulet tum perfecta animæ refectio etiam externis signis demonstraretur, conueniebat, vt se Dominus sub cibi potusque symbolis relinqueret.

6. Constat homo duplici parte; corpore atque anima. Vtraq; suam salutem atque fœlicitatem beneficio Christi habet. Huius sensibili signo admonendus homo erat; ne tanti beneficij aliquando ipsum caperet obliuio. Et admoneretur egregiè huius sacramenti speciebus: siquidem panis specie datur intelligi, quid corpus ab eodem habeat & specie vini, quæ sanguinem continet, quid anima, quæ sine sanguine esse nequit. Hanc pro duplici specie rationem dat B. Ambrosius in 1. Cor. 11. Eandem in suo de Eucharistiæ Sacramenti Hymno habet B. Thomas.

In mortem à Discipulo
Suis tradendus æmulis,
Prius in vitæ ferculo
Se tradidit discipulis:

Quibus sub bina specie.
Carnem dedit & sanguinem:
Vt duplicis substantiæ
Totum cibaret hominem.

7. Egregiè quoque vim huius Sacramenti exprimunt duæ hæ species. Vis hæc in gratia quam dignè sumentibus affert, consistit, quanta vero hæc? indicat species panis, cuius est, *cor hominis confirmare*, Psal. 103. & species vini; *quod Deum hominesq; lætificat*. Iudic. 9.

8. Debetur & huic Sacramento sua reuerentia: nec malè; vtpote, in quo Christus ipse, quem omnis honor & gloria decet continetur sub ijs ergò speciebus conueniebat ipsum præsentem esse, quę cum maiori reuerentia atque decentia possent tractari, an verò aliæ ab his esse possunt?

9. Denique sacrificium nouæ legis incruentum sub his speciebus erat peragendum: hoc porrò cum Deo omnium authori fiat, in ijs rebus fit conuenienter, quæ primitiæ quasi sunt creaturarum, & sub quibus sacra Scriptura vniuersa bona quasi comprehēdere solet, vt sunt panis & vinum. Illa Ireneus lib. 4. contra Hæres. cap. 22.

CAPVT NONVM.

Quare Dominus voluerit desinere substantiam panis & vini in Sacramento Eucharistiæ.

Desinere fide omnibus tenendum.
Quod desinatur pro Christi voluntate.

Fides etiam hinc habet suum meritum, quia magnum habet exercitium.

Sub-

SVbstantiam panis & vini desinere in Sacramento; & 1. sola ipsorum accidentia relinqui, Christi præsentia, constans Catholicorum, omni tempore, fuit assertio; quam, vt olim quidam, ita nostro tempore frustra oppugnăt Lutherani, de grege Lutheri. *Fideliter fatemur*, inquit B. Augustinus, (vt citatur c. Vtrum sub figura, de cons. dist. 2.) *ante consecrationem panem esse, & vinum quod natura formauit: post consecrationem verò carnem Christi & sanguinem esse, quod benedictio consecrauit.* & Serm. 28. de Verbis Domini: *Ante verba Christi, quod offertur panis dicitur: vbi Christi verba deprompta fuerint, iam non panis dicitur, sed corpus appellatur.* Citat eiusdé Augustini verba, Thomas VValdensis, Tom. 2. de Sacram. cap 83. ex eiusdem Tractatu quodam, de Corpore & sanguine Domini *Nec dubitare*, inquit, *debet aliquis, quod panis & vinum mutantur in veram substantiam Christi, ita vt non remaneat substantia panis & vini.* Ita Augustinus.

Desinit verò non quia nulla ratione simul cum Christi corpore 2. consistere potest, sed quia desinere, haud obscurè Christi indicat oratio Hinc optimè Concilium Tridentinum, sess. 13, cap. 4. *Quoniā* inquit, *Christus redemptor noster, corpus id, quod sub speciebus panis offerebat, verè esse dixit; ideo persuasum in Ecclesia Dei semper fuit, conuersionem fieri totius substantiæ panis in substantiam corporis Christi Domini nostri; & totius substantiæ vini in substantiam sanguinis eius.*

Et cur desinit? Quia vt desinat vult Dominus. Cur voluit? quia 3. sic placuit. Fortassis & fidei nostræ rationem habuit, quam hæc Transsubstantiatio egregiè exercet. Quot enim hîc & quam stupẽda, miracula, concurrunt? Desinit substantia panis & vini, absque vlla præuia dispositione, accidentia eorundem per se ad modum substantię subsistunt sub ijsdem est verè atque substantialiter filius Dei, & quantus in cœlo est tantus est sub tantilla quantitate panis atque vini, &c.

CAPVT DECIMVM.

An Christus totus sit sub speciebus panis & vini.

Sub quacunq; specie, & speciei parte, continetur.	*Abest quoq; Christus in Sacramento secundum accidentia absoluta.*
Christi corpus,	*Neque enim hic est sine quantitate aut figura.*
Christi sanguis,	*Nō adest secūdū accidētia respectiua*
Christi anima,	*Hinc non eundem situm habet hic & in cœlo.*
Christi diuinitas,	
Sed tamen alio atq; alio modo.	

Y Corpus

1. Corpus tantum, & sanguinem in Sacramento fortè quis crederet adesse, qui nudorum Domini verborum duntaxat rationem haberet. Ita enim ille in vltima cœna, quemadmodum & hodie, cum Sacerdotes Sacramentum conficiunt *Hoc est corpus meum. Hic calix sanguinis mei.*

2. Sed tamen non solum Christi hic est corpus, aut solus sanguis. Cum Concilio Tridentino, sess. 13. can. 1. anathema dicimus eum, *qui negauerit contineri cum corpore atque sanguine animam & diuinitatem. Est quidem*, vt idem Concilium loquitur, *corpus sub specie panis; & sanguis sub specie vini, vi verborum; sed anima sub vtraque vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ, qua partes Christi Domini, qui iam ex mortuis resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur: diuinitas verò propter admirabilem illam eius cum corpore & anima hypostaticam vnionem.* Nec hoc mirum; tale enim hîc Christi corpus, talem sanguinem confitemur, qualia iam in cœlo sunt ad Patris omnipotentis dextram.

3. Adest & Christus, in Sacramento, secundum *absoluta atque intrinseca ipsi accidentia*; atque adeo cum sua, quàm in cœlo habet quantitate. Quid enim? An forte hîc est sine membris? aut membra esse possunt sine quantitate? An est sine vlla forma figuraue? & hæc potest esse sine quantitate? Intellexerunt hoc Patres, Emissenus homil. 5. de Pasch. Ambrosius, de præparatione ad Missam, Augustinus in Serm. ad Infantes; quando docent *totum & integrum Christum a singulis percipi, tantumque esse in exiguo, quantum existit in toto.*

4. Veruntamen qui secundum accidentia intrinseca & absoluta adest, non adest *secundum respectiua*, quæ Christo non nisi in ordine ad locum conueniunt. Vnde in sacramento non eundem situm habet, quē in cœlo &c. Sed quoniam hæc ad scholas pertinēt, & Apparitio Sacramentalis, sub specie sacramentali, plura non requirit, finem facimus prioris Tractatus & ad alterum accedimus, in quo diligentius Apparitio Sacramentalis sub peregrina specie est explicanda.

TRAC-

TRACTATVS SECVNDVS.

De Apparitionibus Sacramentalibus,

inquo

Illæ diligentius discutiuntur, vbi sub speciebus & formis peregrinis atque inusitatis Christus creditur exhiberi.

ABsolutis Apparitionibus Christi, sub speciebus Sacramentalibus, restant explicandæ illæ, in quibus peregrinæ, insolitæ & inusitatæ formæ exhibentur; quæ quoniam plusculum, quàm priores, difficultatis habent, & à paucioribus sunt discussæ, paulo exactius requirunt examen. Quocirca nobis in hoc secundo Tractatu propositum erit, vt primò harum Apparitionum doceamus veritatem atque conditionem: Deinde, quidnam sub ipsis contineatur: tertiò, quæ earundem, siue rerum, quæ apparent, causæ sint efficientes: quartò, qui fines; quintò ac postremo quis vsus. A primo initium facimus.

CAPVT VNDECIMVM.

An dentur Apparitiones inusitatæ, sub speciebus non purè sacramentalibus, sed prodigiosis, & pereginis.

Dari probatur varijs exemplis sequẽtibus
VVide Kindi Ducis Saxoniæ,
Hebræi cuiusdam,
Rustici in Auernico,
Ciuis Coloniensis,
Matronæ Italicæ,
Sacerdotis dubitantis,
Abbatis increduli,
Phlegili presbyteri,
Sacerdotis Duacensis,
Pauli form sacrilegi,
Dorotheæ Lazezhæ,
Iudæorum Bruxellensium,
Petri Dani,
Mulieris zelotopia laborantis,
Eduardi Anglorum Regis,
Amalphitani Episcopi,
Mulieris procacis,
Godeschalci religiosi,
Adolphi de die ferno,
Episcopi Liuoniæ,
Cuiusdam dubitantis de Eucharistia.
Sacerdotis sordidi,
Mulieris infamis,
Sacerdotis cuiusdam,
Rustici apud Carnotenses,
Pueri Andegauensis,
Presbyteri cuiusdam,
Hugonis Lincoiensis,
Mariæ Oegniacensis,
&c.

DAri aliquas multorum, ne omnium dicam, seculorum probant & confirmant historiæ. Nos quibusdam exemplis id docemus.

VVidekindum Ducem Saxoniæ, ante annos octingentos, incessit cupido lustrandi Caroli magni castra. vt lateret, habitum regium in mendici mutat, sed agnitus inter mendicos (cum quibus eleemosynam petebat) perducitur ad Carolũ. rogatus quid vidisset: post alia sic inquit, *vidi hodierno die* (erat is sanctissimus Paschæ) *te primùm sollicitum & ad rem attentissimum. Postea verò mensam adieras, templo mediam, ita hilari mihi conspectus es vultu, vt repentina in te mutationis me caperet miraculum. Stupor autem erat videre, quod de manu purpurati sacerdotis singuli pulchellum puerum in os susciperent: quem quibusdam ludibundum arridere, vltro properare alijs verò abhorrentem auertisse vultum, & tamen in ora demissum, nec redeuntem aspexi. Hoc quid sit necdum accipio.* Tum Rex. *Bene*, inquit, *profecisti. plus tibi aliquid, quam cunctis sacerdotibus, & omnibus nobis ostensum est.* Hoc miraculo Dux commotus Christianam religionem amplectitur, Mindensis Episcopatus prima iaciens fundamenta. Historiam pluribus refert Albertus Crantzius, lib. 1. cap. 9. Eccles. Historiæ.

Diuinum ministerium agente S. Basilio, Hebræus quidam, tanquam Christianus se populo commiscuit, officium mysterij & muneris explorare volens: vidit verò per manus Basilij infantem partiri. Et sacram communionem accipientibus omnib. venit & ipse; data-

taque:

tamq; est ei hostia, vera caro facta, inde accessit ad calicē, sanguine repletum, & ipsius particeps factus est: atque de vtrisque seruans reliquias, abiensque in domum suam ostendit vxori suę ad confirmationem dictorum; narrauitque, quæ suis oculis viderat. Credens ergò verè, quod horribilia & admirabilia essent Christianorum mysteria, in crastinum venit ad Basilium, postulans sine delatione accipere, quod in Christo est signaculum. Ita Amphilochius Episcopus & Guuitmundus in vita Basilij, qui vixit anno 370.

Rustico cuidam, in Auernico territorio, à mago persuasum fuit; vt si apes, quas in aluearijs fouebat, vellet conseruatas, hostiam consecratam in aluearia immiteret. Paret Mago; & à sacerdote, acceptam, ore retinens, in aluearium vnum conatur immittere: verum in terram illa dilapsa, mox ab apibus in aluearium infertur. Non ita diu post, sceleris patrati conscientia cumpunctus rusticus, & de seipso quasi vindictam sumens, apes superiniecta aqua enecauit. Dum verò his extinctis intima fauorum rimatur, conspicit corpus dominicum in formam speciosissimi pueri immutatum, inter fauos & mella iacere. Quid faceret attonitus? Hoc capit cōsilij, vt acceptum puerulum ad Ecclesiam deferat & occultè sepeliat. Sed ex manibus ferentis ille disparuit. Ex vita Petri Cluniacensis Abbatis, lib. 1. de Miracul. cap. 1. 3.

Anno 1331. Coloniæ Agrippinæ quidam sumptum venerabile sacramentum, per vomitum eiecit in specie infantuli. Locus vbi accidit multis quondam miraculis claruit, nunc rem gestam testantur, templum ibidem extructum, Collegium Canonicorum Regularium, Pictæ imagines, Sodalitas Sacramenti, &c. 4.

Matronæ cuidam mysteria daturus B. Gregorius; cum diceret, *Corpus Domini nostri Iesu Christi conseruet animam tuam*, illa subrisit. Mox dextram vir sanctus retrahens partem Dominici corporis super altare deposuit: & expletis Missarum solemnijs causam risus à matrona sciscitatur. Illa quamuis inuita, tandem *Quia, inquit, panem quem proprijs manibus confeci, tu corpus dominicum perhibebas.* Tum Gregorius, cū plebe præsente, ad orationē cōuersus, pro mulieris salute Deū precatur. Ab oratione surgens inuenit hostiā carnem factā, quam coram cunctis incredulæ mulieri ostendens, hanc ad fidem induxit, illos in fide confirmauit, rursus deinde ad orationem conuersus effecit vt caro ad priorem formam rediret. Habet hoc Ioannes Diaconus, lib. 2. cap. 41 in vita B. Gregorij magni. 5.

Circa annum Domini 1264. VVulsinijs, in ditione vrbenetana, in Ecclesia S. Christinæ accidit, quod platinæ verbis referimus. *Dum* 6.

ctissimi pueri. Idem vidit aduocatus populus, nulli cœlestis visio negata est. Venit ad idem oppidum Thomas Cantipratensis, petijtque sibi exhiberi miraculum, vidit ipse; & magna, cum eodem, hominum turba; & omnium vna vox videre se suum Saluatorem, sed tamen *Ego*, inquit Thomas, *stabam attonitus, nihil videns, nisi tantum speciē panis albissimi; nihil quidem mihi conscius, quare corpus sacrosanctum in specie non viderem pueri cum cæteris. Nec diu*, addit, *cum ista mecum voluetam, vidi faciem in mensuram ætatis plenitudinis Christi, spineam habentem coronam in capite, & duas guttas sanguinis de frōte ex vtraque parte nasi descendentes.* Hoc Thomas à Cantiprato, lib. de Apibus, cap. 40. vixit anno Domini. 1467.

10. Anno 1510. Idus februarij, circa horam noctis secundam Paulus form in Marchiæ Brandeburgensis villa, Knobloch, è templo surreptam thecam argenteam, & inauratam, qua Eucharistia conseruabatur, cum sacra hostia vendidit cuidam Iudæo; qui post multos ictus pugionis videns eam integram permanere, ira excandescens; *Si tu es*, inquit, *Deus Christianorum teipsum manifesta*: mox hostia in tres partes diuisa, sanguine per oras maduit. Eo territus Iudæus postquam illas particulas panno inuolutas apud se detinuisset, missis duabus ad duos alios suæ factionis; tertiam iterum pugione confodit, sicq; denuo sanguinis guttulæ dimanarunt. Tunc timens, ne scelus proderetur, eam absumere voluit; sed cum non posset, proiecit in flumen; deinde illa enatante in ignem demum, cum intacta esset, commiscuit azymo; ac vbi furno imposuisset, illic, alioqui obscurus, resplenduit, & massula azymi, cui tertia illa particula erat immixta, in Iudæi faciem insilijt. Re à Magistratu cognita Paulus form forcipibus disceptus est, & in cineres redactus. Iudæi omnes illius Marchiæ carceribus inclusi sunt Burlini, ex quibus habita quæstione, cum inter alia flagitia faterentur se septem Christianorum infantes acubus, & punctionibus peremisse, eorum 38. flammis traditi sunt; & duo, qui ante mortem baptizari petierunt, capite sunt plexi. Genebrardus ad annum 1510. ex Surio, & Historia Rerum memorabilium.

11. Anno Domini 1556. in Poloniæ Regno ancilla quædam Dorothea Lazeza nomine, in oppido, cui nomen Sachazeto, Episcopatus Posnaniēsis, seruiuit Iudæo, nomine Bischeim, siue Benedicto, sollicitatur ab hoc vt sibi sacratissimum Christi corpus procuret promittit eidem tres daleros, ac vestem rubram sericis fimbrijs obductam si voto satisfaciat. Fœmina in peruigilio Paschæ facramentum, cum alijs, accipit, & ex ore extractum hero Iudæo defert. Re perfe-

,&a tres alij Iudæi (quorum nomina Michalerus, Sachans, & Iosephus) memoratum Benedictum accedunt Eucharistiam ad Synagogam deferunt: pugionibus & cultris confodiunt & ecce multus emanat cruor, quem illi in vitreum calicem colligunt. Res non diu latuit. Ancilla cum hero comprehenditur, & die veneris, post ascensionem Christi vterque ex mandato Sigismundi Regis publicè flāmis exuritur. Reliqui tres Iudæi, post sunt exusti. Ita Pontanus, lib. 5. Hist Rerum memorabilium, & Surius in commentario.

12. Anno Domini 1369. Iudæi quidam Bruxellæ, in Brabantia commorantes, nocte Capellam S. Catarinæ, prope Bruxellam ingressi, sedecim hostias consecratas, clam inde auferunt easdemque vsque ad diem parasceues, Christianis propter memoriam Christi passionis sacram conseruant. Tum verò in illas cultris atque ferraturis, vt historia habet, grassati, libidini suæ satisfaciunt sed mox signa miraculosa; tanquam guttæ sanguinis in ijsdem comparent, hostiæ adhuc hodie demonstrantur, & multis miraculis iam à multis annis redduntur illustriores Extat de his liber R P. Theodori Loer, Carthusiani Coloniensis è Notariorum publicis Instrumentis conscriptus, & anno 1532. in lucem editus.

13. Pignus habebat malæ & impuræ vitæ Sacerdos quidam, Petrus, cognomento Danus, apud Iudæum, cui nomen Eleazarus, à quo Petrus sextantem aurei Rhenani acceperat. Cum satis locuples pignori redimendo non esset, & tamen omninò sibi illud restitui cuperet; alias atque alias cogitationes fouebat, multumque angebatur. Obseruat hoc Iudæus: petit sibi duas hostias consecratas dari pro pignoris redemptione offerens insuper dimidium aurei. Offert, & affert sacrilegus hostias. Iudæus eas ad futurum filiæ suæ nuptiarum tempus asseruat: volens his nuptias filiæ reddere festiuiores. Non latuit res hæc alios Iudæos. Ergò cum iam in nuptijs, nuptiali conuiuio propemodum finis esset impositus, expetūt illi hostias. Ille pactus cum ijs fidem silentij, easdē producit in quas quam olim in Christum, concluserant, iam tyrannidem se exerciturcs. Proijcit in mensam Eleazarus hostias primus pugionem in illas stringit: sed mox sanguis vbertim effluens, per triplicem pannum ad supernam assulam mensæ peruenit. Miraculo perculsi omnes, vix sibi sunt præsentes. Eleazarus verò assumpto animo, alios ad simile facinus inuitat, qui dum parent, manantem rursus ex hostijs sanguinem conspiciunt Ad longum rem totam iusto libello prosecutus est Nicolaus Marescalcus Thurius. Accidit verò anno Domini, 1492 8. Idus Iulij in monte Stellarum Ducatus Megapolensis.

Refert

Refert Petrus Damianus in tractatu de quibusdam miraculis, mulierem fuisse, quæ maritum haberet suspectum de adulterio, eamq; consilij causa maleficam accessisse: illam verò suasisse sumeret consecratam hostiam, illamque certis carminibus incantatam marito offerret; fore sic, vt ab adulterio desistat, vbi hæc illa pararet, inuenit hostiam ex media parte in carnem conuersam, altera formam panis retinente. ita Damianus apud Surium Tom. 7.

14. Amalphitanus quidam Episcopus (nomen ignoratur,) retulit aliquando Stephano Romano Pontifici, sub iuramento; quod cum in mystica actione aliquando de veritate Corporis & sanguinis Domini, in Sacramento Eucharistiæ dubitaret, in eiusdem fractione rubra, & perfecta caro apparuerit, quæ etiam digitos cruentaret. Et hoc Damianus.

15. Quod sequitur habet Bozius, lib 14. de Notis Ecclesiæ, cap. 7. *Nouum miraculum contigit Ausidiin Piceno.* Siquidem anno 1273. quędam mulier cum sumpsisset ore Eucharistiam, non deglutijt; sed ,, seruatam secum detulit, vt illa vteretur ad amorem mariti concili ,, andum sibi per veneficia. Quamobrem sic malis artibus edocta, su- ,, per prunas in tegula proiecit, quo facto (mirabile dictu) cæpit Eu- ,, charistia apertissimè in carnem conuersa, sanguinem latè emittere; ,, ita vt prunas exstinxerit: neque cohiberi potuit cruoris eruptio, ,, donec canduerunt carbones, quamuis mulier nihil non egerit, in ,, ijciendo cinerem, puluerem, coramque apponendo Tum nouo e- ,, uentu attonita, linteo tegulam cum carne diuina & sanguine inuol ,, uens, stabuli propinqui stercore infodit. Latuit res annos septem; ,, quamuis aliquot miracula euenerint, quæ vndenam nascerentur, ,, alios quidem latebat, mulierem non ita, facti ac sceleris sui consciā. ,, Iis exactis illa tandem aperuit rem gestam sacerdoti: qui cum se eo ,, contulisset, reperit intactam carnem sanguinemque recentem. lin ,, teumque illæsum. Miraculum patefactum, cunctisque diuulgatum, ,, ex omnibus locis innumeros ad sui spectaculum commouit; & cō ,, mouet adhuc post annos ter centum & sexdecim. Visitur enim ca- ,, ro, visitur sanguis vitreis ampullis inclusus ad tantæ rei memoriā ,, sempiternam: neque post tanta temporum spacia, quidquam ex ijs ,, est corruptum, aut tabefactum. Hæc Thomas Bozius. ,,

16. Cæsarius plures refert similes Apparitiones lib 9. Vnam, cap. 2 qua religioso viro Godeschalco, de castro VVolmenstein oriundo, apparuit sub specie pulcherrimi infantis dum Missarum solemnia peragit die natalis Domini. Alteram, cap. 3 qua Adolpho de Dieferne, leuiculo sacerdoti, & de veritate corporis Christi in sacramē-

to addubitanti, apparuit, in eodem missæ officio, nunc in specie pueri, quem mater sinu foueret; nunc in specie agni: nunc in specie crucifixi. Tertiam, cap. 4. qua in Eucharistia corporalibus oculis Christum vidit Episcopus Liuoniæ. Quartam, cap. 5. qua cuidam dubitanti non hostia seu species panis, sed carnis visa est. Quintam, cap 6 pluribus prosequitur, docens fuisse Sacerdotem, qui cum hostia (quam ore continebat) ad amorem cuiusdam turpem sibi cōciliandum abuti vellet, diuinitus prohibitus est templo egredi: hostiam proinde ore extractam sepeliuerit. Verum cum conscientia sceleris compunctus, cum alio sacerdote peteret locum, vbi hostia erat sepulta terramque remoueret, inuenit non hostiam; sed carnē Crucifixi Christi formam referentem. Idem Author sequentibus Capitibus multis exemplis docet in calice obseruatum esse sanguinem.

18. Refert & Rolandus de monte ad Chronicum Sigeberti, circa annum Domini 118 . quatuor alias Apparitiones huius generis. Prima facta est, mulieri infami, in solemnitate Paschæ, apud Castrum dictum, Mons aureus, quæ hostiam, quam ore sumptam domum tulerat reperit conuersam in carnis & sanguinis effigiem. Altera similis conuersio, facta est sacerdoti hostiam manibus tenenti, in villa Abbatis S. Petri Carnotensis. Tertia, similis, accidit in Carnotensi Episcopatu tempore Roberti Episcopi Britanni, rustico, qui ad finem vitæ suæ Eucharistiam apud se conseruari constituerat, quam tā generis eiusdem obseruauit mulier Flandra. His adiunge duas alias ex eodem authore in quibus non caro, sed species pueri visa est inter Missarum solemnia. Prima contigit soli puero in Andegauensi Ciuitate, altera pio presbytero, iuxta fiscanum in die dedicationis Ecclesiæ S. Trinitatis. Hæc Rolandus

19. Legitur in vita Hugonis Linconiensis, quod sanguis manarit ex hostia, cum illam malæ vitæ Sacerdos, vt fieri solet, in Missæ sacrificio frangeret. Eidem Hugoni non rarò Christus in forma pueri apparuit, quando sacris tremendis ille operabatur sub qua forma eundem, Hugone celebrante, etiam astantes obseruarunt. Surius hæc in vita Hugonis.

20. Apud eundem Surium Tomo 3 de sanctis refertur in vita S. Mariæ Oegniacensis, quod viderit Christum sub forma pueri immenso lumine coruscantem, circa ędiculam, in qua sacrosanctum Sacramentum asseruabatur.

21. Sic Eduardus Anglorum Rex, dum Missali sacrificio interesset, in manibus presbyteri sacrificantis Christum ea forma conspexit,

quam

quam de Virgine matre sumpsit. Et hoc Surius Tomo. 1. & Marulus lib. 4. cap. 12 & Osbertus in vita Eduardi.

CAPVT DVODECIMVM.

An allatis, præcedenti Capite exemplis sufficienter fides fiat Sacramentalibus Christi apparitionibus, sub specie peregrina.

Plurimum pro ipsis faciunt,
Ipsarum multitudo omni ferè tempore:
Earundem varietas,
Testes diuersissimi:
Pluralitas conditionis & sexus quibus ostensa
Hostiæ prodigiosæ, & sanguis qua inueniuntur.
Miracula, quæ hodie & semper facta apud has hostias,
Annales regnorum, Ciuitatum
Scriptores docti, & pij qui ipsas descripserunt.
Similia prodigia, quæ circa Eucharistiam acciderunt.

A Deo nostris temporibus quidã difficiles sunt ad fidẽ rebus Christianæ religionis accõmodandam, vt quæ nõ ipsi oculis proprijs conspiciunt, aut nullo modo; aut certè difficulter credant. Hi queadmodum Cum Apostolo Thoma reprehensione sunt digni, ita optandum, vt cum Thoma, etiam ijs, quæ non vident credant. 1.

Et in propositis præcedenti Capite exemplis, pluribus fortassis hoc contingit, vt difficulter ijs credant: & ob id nullam fidem velint adhibendam Apparitionibus hisce Sacramentalibus sub peregrina specie. Nobis igitur propositum erit hoc capite breuiter indicare, & quod fidem allatæ exempla mereantur, & quod de veritate harum Apparitionum dubium esse non possit. 2.

Proant igitur in primis hoc ipsum, quod non vno tempore circa venerabile Sacramentum ipsæ sunt obseruatæ; sed omni propemodum; quo, vt Apparitiones fierent aut Dei honor, aut hominum salus aut etiam vtrumque meritò postulare potuit. 3.

Probat summa varietas, quę in ipsis obseruata est. Neque enim vno eodemque modo perfectæ sunt omnes. Nunc species pueri exhibita est, nunc carnis, nunc sanguinis, nunc ipsa hostia sanguine rubens, atque hæ ipsæ alia atque alia forma, quemadmodum allata exempla demonstrant. 4.

Probant diuersarum religionum testes. Non Christiani solum, 5.

 atque

atque Catholici, quorum fortaſsis ſuſpecta fides videri poſſet, has notarunt: notarunt etiam Hæretici & Apoſtatę à fide: notarunt crudeles Iudæi notarunt Gentiles, & ſinguli plures, variaſque.

6\. Probant omnis ſexus, ætatis, & conditionis homines. Nam & mulieribus Apparitiones hæ factæ, & quibus plus, quam illis creditur, viris: Rurſus in genere virorum, paruulis, pueris, adultę ętatis hominibus, & perfectæ ætatis ſenibus Probis item & quorum ſancta & innocens conuerſatio; atque ijs, quorum & diſſoluti mores, & vita corrupta.

7\. Probant, quæ multis in locis inueniuntur adhuc hoſtiæ; cruentatæ, ſpecies ſanguinis, & carnis, quæ & reuerēter aſſeruantur. magno Chriſtianorum ſtudio piè inuiſuntur, & multis modis honorantur An non vel hæ ſolæ, argumentum magnum hic præbent.

8\. Probant quæ ad eaſdem ſpecies carnis & ſanguinis, cruentaſque hoſtias facta ſunt hodieque ſiunt prodigia atque miracula, quorum meminerunt & Thomas Bozius, & Theodorus Loer Carthuſianus, vt omittam ſuſpenſas in horum memoriam Tabulas & anathemata.

9\. Probant locorum, vbi ipſa acciderunt, maieſtas & dignitas. Nam quæ olim antequam illis Apparitionibus notarentur, profanos vſus habuerunt, illa poſt Apparitiones in ſacros ſunt mutata; & diuino ſolum cultui conſecrata: & ſuſpenſis imaginibus nunc cunctis Apparitionum veritatem confirmant.

10\. Probant Annales Regnorum, Regionum, Ciuitatum, Prouinciarum; quæ & ſupplicia referunt ſumpta de Sacrilegis, qui in ſacratiſsimas hoſtias manus iniecerunt, & rei geſtæ in hoc Apparitionum genere, ſeriem diligenter annotant, poſteritati hac re egregiè conſulentis.

11\. Probant viri egregia ſanctitate illuſtres & ſingulari doctrina excellentes, qui huius Apparitionis varias deſcripſerunt hiſtorias; quibus idcircò facilius fides adhibetur, quod cur fabulas vendere voluerint poſteris, cauſas nullas habent; cur veritatem relinquere, plurimas.

12\. Addimus his, quod tam facilè accidere potuerunt, quæ Capite præcedenti retulimus; quam quæ olim accidiſſe referūt circa idem Euchariſtiæ ſacramentum B. Cyprianus, Chryſoſtomus Sozomenus atque Ioannes Moſcus: quorum primus teſtatur eandem in cinerem conuerſam; alter panem ſuppoſitum conuerſum in lapidem; tertius Euchariſtiam germinaſſe culmos & ſpicas. Sed exempla hæc prioribus addamus, prioraque confirment.

Ioan-

13 Ioannes Moscus ergò, cap. 79. Prati spiritualis sic habet, Vir qui- ,,
dam erat in ciuitate Seleucia, negotiator, valde religiosus & diues, ,,
sed hæreticus. Erat enim de Seueri sectatoribus. Habebat autem ,,
seruum fidelem quendam, sanctæ Apostolicæ Ecclesiæ communi- ,,
cantem. Hic iuxta prouinciæ consuetudinem die sancto Cœnæ ,,
Dominicæ sumptam communionem inuoluit in linteo purissi- ,,
mo & in armario posuit. Contigit autem, vt post sanctum Pascha ,,
vir ille fidelis mitteretur Constantinopolim, negotij cuiusdam ,,
gratia, dimissa per obliuionem sancta communione in armario. ,,
Quadam verò die aperiens armarium Dominus inuenit linteolũ, ,,
inuolutasque sanctas particulas communionis. Contristatus autẽ ,,
in hoc, hæsitabat; quidnam de illis faceret. Nam ex ipsis communi- ,,
care nolebat; eo, quod essent sanctæ Ecclesiæ Catholicæ; ipse verò ,,
Seuerianæ hæresis. Et tunc quidem dimisit eas in armario, vt erãt, ,,
cogitans, quia rediturus erat seruus & sumpturus eas. Cum autem ,,
venisset cœna Domini, neque seruus ille fidelis redijsset; voluit eas ,,
dominus ipsius comburere; ne rursus & in secundum annum ser- ,,
uarentur; apertoque armario vidit omnes sanctas particulas cul- ,,
mos & spicas germinasse. Vnde ingenti timore compræhensis in- ,,
nouo admirandoque spectaculo, sumens sanctas particulas, & cum ,,
omni domo sua clamans, Kyrieleison, cucurrit ad sanctam Eccle- ,,
siam, ad sacrosanctum & venerabilem Dionysium Episcopum. Hęc, ,,
Moscus. Addit deinde, quomodo plurimi hoc miraculo conuersi ,,
sint. ,,

14 Quod sequitur recitat Sozomenus, lib. 8. Eccles. Hist. cap 5. & cõ-
tigit circa annum Domini 412. Vir quidam è Macedoniana hæresi, ,,
vxorem eiusdem opinionis habebat. Hic cum Ioannem Chrysosto- ,,
mum, quo modo de Deo sentiendum esset, docentem audisset do- ,,
gma illius laudabat, & vxorem quoque vt secum sentiret hortaba- ,,
tur. Cum verò illa magis nobilium mulierum sermonibus, quam il- ,,
lius consuetudini obtemperaret, & post frequentes admonitiones ,,
vir illius nihil effecisset: *Nisi, inquit, in diuinis consors fueris, neque in vi-* ,,
te communione post hac eris. Mulier hoc audito, & consensum pollicita, ,,
rem eam famulæ cuidam communicat, quam sibi fidam esse iudica- ,,
bat; illiusque opera ad fallẽdum virum vtitur. Circa tempus autem ,,
mysteriorum (sciunt initiati quid sit, quod dico) illa quod accepit ,,
continens quasi oratura procumbit, famula astans clãculum, illi dat ,,
panem, quem secum in manu attulerat. Hic cum dentibus admoue- ,,
retur in lapidem congelascit. Mulier perterrefacta, metuens ne quid ,,
mali propter eam rem, quæ diuinitus acciderat, contingeret, ad ,,

,, piscopum cursu contendit, ad seipsam prodens lapidem ostendit,
,, adhuc morsus vestigia habentē, & materiam incognitam colorem-
,, que admirabilem ostendentem: simulque veniam cum lachrymis
,, petens, viro suo se consensuram pollicetur. Quod si cuipiam hoc
,, incredibile videtur, lapis ille testis est, qui etiam num inter cli-
,, nodia Ecclesiæ Constantinopolitanæ asseruatur. Hactenus Sozo-
,, menus.

,, Cyprianus Breuior est Sermone de lapsis 5. inter alia mira-
,, cula hoc affert. Et quidam alius, inquit, & ipse maculatus, sa-
,, crificio à sacerdote celebrato, partem cum cæteris ausus est la-
,, tenter accipere, sanctum Domini edere & contrectare non potu-
it, cinerem se ferre apertis manibus inuenit. Ita Cyprianus Mar-
tyr.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Varias esse admodum Apparitiones sacramentales sub specie peregrina & inusitata: & diuidi easdem posse.

Pro ratione formarum, quæ videntur,	*quibus fiunt:*
Pro ratione hominum, quibus fiunt Apparitiones:	*Pro ratione effectuum, qui sequūtur Apparitiones,*
Pro ratione temporum & locorum,	*Pro ratione finium, qui Deo potuerūt esse propositi.*

1\. EXemplorum copia, quæ capite præcedenti, multa, variaque relata sunt, multiplices quoque variasque suggerunt & suppeditant Apparitionis huius Sacramentalis, sub peregrina inusitataque specie, diuisiones. Et quia in his & *specierum* fit mentio, sub quibus Apparitiones perceptæ sunt: & *hominum*, tā illorum, qui quocunque modo earundem causæ fuerunt, quam quibus ipsæ factæ: *temporum* item atque *loci*, quo perfectæ: *effectuum* etiam, atque *finium*, qui Deo potuerunt esse propositi, ex singulis licebit ipsas & distinguere, & diuidere Res hæc, quia in sequentibus nobis seruiet, hic prætereunda non est.

2\. Ergò ratione *specierum* possunt sic distingui vt in ipsis dicatur vel

cum

cum sacramentali specie, alia aliqua percipi: vel percipi sola specie peregrina absque sacramentali, quæ est panis & vini, priores illæ rariores fuerunt, posteriores frequentiores.

3. Peregrinarum autem *specierum* modi sunt varij. Aliquando enim forma hominis est obseruata: aliquando non hominis, sed partis hominis, aliquando tertia aliqua, quæ Christi crucifixi typus esset & iudex. Et hominis formam nunc infans visus exhibuit, nunc Christus crucifixus. Partem hominis nunc caro testata est, nunc sanguis nunc manus nunc facies. Neutrum horum fuit, sed Christi typus, Agnus, quem semel apparuisse lego, apud Cæsarium cuius figuræ etiam meminit Paschasius.

4. Rursus in harum alijs nunc splendor quidam & claritas accedens, Apparitiones reddidit illustriores nunc nullus accessit, sed nuda species, aut hominis, aut partis hominis obseruata est.

5. Pro conditione hominum, qui his Apparitionibus Occasionem, vel causam dederunt, distingui possunt, vt aliæ dicantur factæ Iudæis: aliæ Gentibus: aliæ Hæreticis: aliæ Catholicis, partim malis, partim bonis. Et Iudæi sua crudelitate ferè ijs dederunt occasionem Gentes studio cognoscendi religionis Christianæ mysteria. Hæretici sua incredulitate. Catholici pij, vitæ probitate, & Christi videndi desiderio: mali, peruersa vitæ voluntate, qua vel sacramentis voluerunt abuti, vel indignos eorum se exhibuerunt ministros. Apud Iudæos ostendit Christus suam potentiam: apud Gentes, Hæreticos, peruersosque Catholicos clementiam, & desiderium eorum salutis: apud bonos & pios, ipsiusque mandatorum studiosos benignitatem.

6. Possunt & ratione *hominum* distingui: vt quædam dicantur petitæ à Deo & precibus obtentæ: quædam quasi extortæ: quædam nec petitæ, nec extortæ, sed vltro oblatæ. Petita illa cuius meminimus, Num. 8. Capitis 11. Extorta illa Iudæo sacrilego facta, cuius hæc insana vox fuit, *Si tu es Deus Christianorum, ostende* &c. Num. 10. Nec petita nec extorta, sed vltro oblata, illa quam habuit *Dux Saxoniæ* VVedekindus, Num. 1.

7. Rursus ratione *personarum* non malè distinxeris, si quasdam pluribus factas dicas, quasdam paucioribus aut vni soli. Quasdam etiam viris, quasdam mulieribus. Inter quas hoc discriminis quidam obseruant, quod quæ viris & paucioribus sunt factæ, sint plures contra quæ mulieribus & pluribus sunt pauciores.

8. Si ex *tempore* distinctio petenda, potest constitui duplex. Nam aliæ dicentur factæ tempore incruenti Sacrificij; aliæ extra Sacrificij tempus, quales in illis hostijs obseruatæ fuerunt, quæ olim à Christianis domi conseruabantur & ijs, quas quidam sacrilegis Iudæis perforendas vendiderunt.

9. Similiter pro *Loco* possunt distingui. Aliæ siquidem profano acciderunt, vt in Iudæorum ædiculis, aut inter priuatos aliorum parietes: aliæ in Deo consecrato, vt omnes, quæ inter Sacrificiorum Christianorum solemnia sunt obseruatæ.

10. Ratione *effectuum* partiri licebit dupliciter. Nam vel affectuum quos in hominum animis pepererunt, potest haberi ratio: vel fructuum, qui ipsas sunt consecuti. Ibi vel gaudium, spiritualemque voluptatem est obseruare; vel admirationem; vel timorem atque stuporem: hîc, quia aliquando fructus secutus est, aliquãdo nullus, distinguentur commodè in fructuosas & infructuosas. Fructus in fidei charitatisque cernitur virtutibus: quarum, si nihil est, infructuosæ Apparitiones dicentur.

11. Pro ratione *finis*, qui in ipsis potest esse propositus distribuẽtur, vt in alijs dicatur consolatio esse proposita & gaudium mentis, in alijs terror, in alijs instructior consolatio in ijs, in quibus Deus hominibus singularis sanctitatis suæ præsentiæ singularia argumẽta dare voluit. Terror in ijs, qui temerario vsu sanctissima sacramẽta tentarent profanare, & Christo insultare. Instructio in ijs, qui ignorantia Christianorum mysteriorum laborarent non culpabili, aut veniali.

12. Hæc pro varijs Diuisionibus Apparitionis Sacramentalis specie sub peregrina. Singula exemplis illustrare potuimus: sed Lectori hunc laborem relinquendum existimauimus; propterea quod sibi ipse hîc sufficiens esse possit, ex ijs, quæ Capite huius secundæ partis sunt dicta. Ex quo & alias diuisiones licebit colligere.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

Ad quod genus Apparitionum, hæ sacramentales, sub specie peregrina & inusitata pertineant.

Pertinent non ad Intellectuales:	*Nihilominus vera aliquando quæ visa est, accidit mutatio. Vt*
Non ad Imaginarias:	*Quando omnium sensus hic idem iudicauit.*
Non Auriculares:	*Quando item magnus timor allatus:*
Sed ad visibiles, siue Oculares.	*Quando sanguis v. g. calice exceptus.*
Sed tamen.	*Idem mappas & lintea infecit:*
Non semper in speciebus sacramentalibus accidit mutatio, quæ videtur accidisse, vt	*Quando species per multos annos cõseruata.*
Quando à paucis visa peregrina species:	*Frequentius ex parte rei, siue specierum Sacramentalium nulla fit mutatio.*
Quando subitæ mutationes notatæ:	*Rarius fit. Secundum Regulas S. Thomæ.*
Quando res Christo nonconuenientes obseruatæ:	
Quando fructus & finis easdem non postulauit.	

INitio libri primi de Diuinis Veteris Testamenti, Apparitionibus, quatuor Apparitionũ genera distinximus, ex sententia doctissimi Alphonsi Tostati Episcopi Abulensis. *Oculares*, alias *Auriculares*, alias *Imaginarias*, alias *Intellectuales*. *Cuius nam generis* sit hæc, quam oratione prosequimur, sub peregrina & insitata specie sacramentalis, nunc est explicandũ: præsertim cum constet hanc in numero esse Apparitionum: & certum sit omnem ad aliquod harum genus reuocari. 1.

Facilè verò quis hic se expediuerit; qui & dictarum Apparitionum, & præsentis nostræ expenderit conditionem. Cùm enim illarum duæ Internæ sint, *Imaginaria*, scilicet & *intellectualis*: præterea Externæ duæ, *Ocularis* & *Auricularis*, hanc mox ab illis separarit; propterea, quod hæc nec sola imaginatione, nec sola intellectus interna operatione perficiatur. 2.

Sic haud difficulter constituet, ad quam Externarum reuocari debeat. Auricularis esse non potest; quod illa aurium officium requirat, nostra nullum habeat. Quid ergo? Ocularem esse oportet. Atque ita est: indeque constat; quod in oculos, atque visum incurrant, aut incurrere existimentur, quæ in, vel cum sacramentalibus speciebus noua & insolita obseruentur. 3.

Facilius hæc sunt definita, difficilius illud, Qualis nam sit visio, siue Ocularis Apparitio. *Triplicẽ* enim licet distinguere. *Vna* siquidem contingit ex parte visus, siue visiuæ potentiæ tantum, quando 4.

extra oculum nihil est eius, quod videri iudicatur. *Altera*, quando cum potentia medium tantum concurrit; dum, scilicet, extra oculum res aliqua existens, in oculum incurrit, sed tamen reuera non illa est, quæ existimatur videri. *Tertia*, quando ad hæc duo etiam accedit obiectum, quod videri dicitur, illudque in potentiam visus, per medium, sui speciem transmittit, adeoque in potentiam agit: quæ perfecta veraque est visio. Quæ igitur harum trium hæc visio est?

5. Primam quis semper hîc existimauerit esse: ideoque non verè in, vel circa sacramentales species vllam fieri mutationem, quæ in oculos incurrat; sed præter fascinationem, aut delusionem esse nihil alius fortè in medio per quod visus fit, quidquid videtur, effingi. Nos vt fieri aliquando non negamus, ita negamus, fieri semper.

6. Tria ergo hic censemus probabiliter dici. Primum est, non semper in re, siue sacramentali specie existere, quod existere quibusdã videtur siue, non semper specierum sacramentalium fieri mutationem aut alterationem. Nam si v. g. verè vel caro vel puer, vel sanguis fuit, quando hæc videri visa sunt in sacramenti exhibitione, qui fit, quod qui præsentes sacramentali actioni fuerunt, & sacramentum exhiberi conspexerunt, nihil horum notarunt? notarunt, viderunt obseruarunt solas species sacramentales? nullum infantem, nullam carnem, nullum sanguinem? Ergo cum species peregrinas notarit vnus aut alter, sacramentales plurimi, potius species has permansisse, quam in peregrinas mutatas esse credendum est; & non plurium sensibus vim allatam, ne viderent; quam vnius aut alterius impositum, vt viderent.

7. At sæpè plurimos sacramentales tantum species vidisse: vnum verò aut alterum peregrinas & inusitatas multis exemplis est clarũ. Nobis sufficiunt ex pluribus tria primum est VVedekindi Ducis Saxoniæ; qui solus speciem infantis in os communicantium vidit inferri, vnde benè ad ipsum Carolus Imp *Tibi*, inquit, *plus*, *quam sacerdotibus, & omnibus nobis ostensum est*. Thes. 1. cap. 11. Alterum est Hebræi, qui & ipse solus vidit puerum communicantibus porrigi, quem non videbat, qui sacrosanctum sacramentum porrigebat Basilius. Thes. 2. cap. eodem Tertium est Abbatis qui hostiam quã conspiciebat cruentatam vidit; quæ socijs incruenta apparebat. Thes. 7. cap eodem.

8. Præterea subita specierum mutatio, quam notarunt, qui peregrinas se obseruasse existimarunt, confirmat quod dicimus. Si enim vera

vera illa specierum fuerat mutatio facta, quid opus erat peregrinæ species mox subtraherentur ijs, in quorum gratiam acciderāt? subtractas verò mox docet exemplum Adolphi de Dieserne, cuius Thes.17. cap 11. facta. In huius enim manibus vno quasi momento sacramentales species nunc pueri, nunc agni, nūc Crucifixi formam acceperunt.

Et quis reuera rem gestam; & non potius nudam visionem, & quæ in se fundamentum nullum habuerit, dixerit Apparitionem, quam iam dictus Abbas, cum duobus socijs habuit, illam inquam, quà visus est Angelus puerum conficere, & offerre; membra item partiri atque secare, quoties Sacerdos sacramentales species partiebatur? Res recitata est Cap.11. Thes.7. 9

Cum hæ Apparitiones, vt plurimum, acciderint, ob priuatas priuatorum hominum causas: ad fidem, videlicet, vni vel alteri faciendam vel confirmandam: aut vt quorundam pietati satisfieret: aut denique impostorum & impiorum confunderetur temeritas & audacia, certè non necesse semper fuit specierum sacramentalium in peregrinas fieri mutationem: cum etiam ijs saluis, dicti effectus in hominūanimis, apparētibus tantum rebus potuerint perfici? quēadmodum apparentibus tantum rebus sæpissimè sunt perfecti. 10.

Sed & sine miraculo quasi, hæc specierum trāsmutatio aut alteratio, secundum quosdam, non contingit. Neque enim eam vim esse existimant naturæ vt panis species, in carnis aut pueri, vini item in sanginem commutare ita subito posit, vt commutatæ in quibusdam Apparitionibus videntur quā verò rara sunt miracula? quā frequentes hę Apparitiones? Sed miracula non nisi ex magnis necessarijsque causis fiunt, quæ hic non semper esse videntur. 11.

Neque tamen impositum hominibus esse, hac ratione, dicendum est, quando puerum aut carnem existimarunt se videre, quæ reuera nec caro erant, nec puer; quemadmodum neque impositum discipulis à Domino in Emaus, quando sub peregrini specie eundem conspexerunt, neque Magdalenæ, quando veluti hortulanum vidit qui tamen reuera nec peregrinus erat nec hortulanus. Sicuti enim sub peregrini & hortulani specie præsentiam suam testatam Dominus voluit esse, ita hic sub specie peregrina testari se verè in sacramento præsentem esse, quamuis reuera non puer esset, aut caro, quod videbatur. 12.

Cæterum, quando in speciebus sacramentalibus nulla facta est mutatio, dupliciter accidere potuit visio peregrinæ speciei, siue sacramentalis sub peregrina specie Apparitio, primò, vt extra visum, 13.

rei quæ videri existimatur fuerit nihil, quam visionem phreneticis & febre laborantibus familiarem esse norunt omnes: deinde, vt circa species sacramentales, aut in medio aere qui inter illas, & visum intercedit, imago rei quæ videri existimatur, formetur, illaque in oculum videntis, *intentional*, vt vocamus, *specie* sese insinuet, visionemque, siue Apparitionem efficiat. Atq; hoc sit Assertorum primum. Addimus secundum.

14. Sed tamen quamuis non semper in re, siue in specie sacramentali accidat mutatio alteratioue, in eaque quod apparet, insit, accidere temen quandoq; nemo post dubitare. An hic omnium sensus semper potuit errare? & quod omnes viderunt, & videre se existimauerunt & existimauerunt se eodem modo videre, id non esse aut fuisse quod videbatur credi debet? At non rarò accidit, vt idem omnes viderint. Quæ hostia à B Gregorio mulieri subridenti primum oblata sub panis specie, post communem præsentis turbæ orationem in carnem versa est, eandem sub carnis specie non mulier solum, verum etiam B. Gregorius, & quotquot præsentes mysticæ actioni fuerunt, sub carnis specie viderunt, & eousq; sub carnis specie permansit, quousque vt ad pristinam speciem rediret, rursus communibus precibus à Deo fuit obtentum. Vide cap. 11. Thes. 5. Rursus alia quæ in Duacensi oppido, è terra leuata infantem retulit, hanc nō sub panis sed infantis specie cunctus populus, qui ad prodigium conspiciendum aduocatus fuit, aspexit, de qua Thes. 9. cap. 11.

15. Præterea timor & trepidatio harum specierum intuitu incussus, vehementer confirmat quod asserimus. Quamuis enim hæc etiam nudam quandoque opinionem atque existimationem sequantur, & non semper externo obiecto excitentur, externo tamen & facilius, & melius, & vehementius excitantur. Quanta verò quosdam trepidatio, quantæ angustiæ in his Apparitionibus inuaserunt? Testatur id Iudæus, qui sanguinem ex hostia manantem cernens, quid ageret, ignorabat, nunc hostiam in flumen conijcit nunc in ignem: nūc azymo commiscet, omnibus modis miraculum quod ipsi præsentissimum supplicium erat allaturum, obscurare contendens.

16. Ad hæc accidit quod sanguis non solum sit visus, sed etiam aliquando calicibus exceptus: aliquando lintea mappasq; altaris infecerit, aliquando manus cruentarit, aliquādo ignē extinxerit. An hic semper te[illegible] fuit lud ficatio, non sanguis exceptus, sed excipi visus est tantū? non infectæ mappæ, sed infectę visæ? nō manus cruentatæ? non ignis extinctus, sed visus extinctus. Cæterum hęc facta esse Elenchus exemplorum 11. capitis probat. Vitreis calicibus sangui-

nem

nem Iudæi exceperunt, qui in Eucharistiam sæuierũt in regno Poloniæ, de quibus Thesi 11. cap. 11. Sanguis infecit altaris mappas, qui ex hostia fluxit, quam addubitans Sacerdos consecrauit in Ecclesia S. Christinæ VVulsinijs, in ditione Vrbenatana de quo Thes. 6. & ex duabus illis, quas confodit Eleazarus Iudæus, de quo Thesi. 13. Sic manus suas cruentatas obseruauit Sacerdos, de quo Thesi 15. Et ignem extinxit ille, qui Aufidi in Piceno fluxit aliquando ex hostia: & nunc vitreis ampullis inclusus religiosè asseruatur ad perpetuam rei gestæ memoriam. Vide Thes. 16. eiusdem Cap.

17. Accedere videtur & hoc, quod nõ visa modo aliquando pueri species; sed & manibus excepta & aliquo vsq; gestata sit, queadmodũ, quem inter aluearia reperit, & ad Ecclesiam detulit occultè sepeliẽdam ille, cuius cap. 11. Thes. 3 facta est mentio: & quam sibi exhiberi petijt in Sacramento Sacerdos Phlegelus, qui quem puerum vidit, contrectauit, complexus est, pectori admouit, osculis datis prosecutus est, de quo Thes. 8.

18. Maius adhuc argumentum præbent, quæ hodie adhuc multis in locis exstant sacramentales species sanguine, quo aliquãdo maduerunt, rubentes. Talis est illa Bruxellensis, à Iudæis, pugionibus cõfossa, quę etiamnum religiosè & asseruatur & colitur. Talis cuius Thomas Bozius meminit quę innumeros ad sui spectaculum commouit, iam ab annis ter centum sexdecim, de qua Thes. 16. cap. 11. Hoc secundo loco sit dictum.

19. Tertium his addidero, frequẽtius ex parte rei siue specierũ sacramentalium nullam factam mutationem, rarius factã præsertim quãdo vel pueri, vel faciei, vel carnis, vel manus forma apparuit. Probãt hoc quæ ad primum Assertorum nostrorum allatæ sunt rationes: & confirmat communis omnium ferè opinio, qui rarissimas hîc credunt reales accidere transmutationes.

20. Seruiunt quoque hîc, quas pro hac re assignat Regulas S. Thomas 3. p. q. 76. art. 8 Duabus ille veram realemque mutationem deprehẽdi existimat, constantia siue duratione rei visæ, deinde multitudine siue pluralitate videntium. *Contingit*, inquit, *talis Apparitio per realem mutationem, quando talis species (pueri scilicet vel carnis) ab omnibus videtur et non ad horã sed per longũ tempus permanet. Nullã autem fieri immutationẽ, ex parte sacramenti. cõtingit, quando vni videtur sub specie carnis vel pueri, alijs tamen videtur sicut & prius sub specie panis. vel quando eidẽ ad horam videtur sub specie carnis vel pueri, & postmodũ sub specie panis.* Hæc regulę S. Thomæ. Iam verò speciẽ quarum meminimus rarius ab omnibus visæ sunt, & quando visæ ad breue admodum tempus sunt visæ quocirca & rarius realis transmutatio est facta.

SECVNDA PARS TRACTATVS SECVNDI DE APPARITIONE SACRAmentali ſub ſpecie peregrina & inuſitata quæ potiſsimum de re ſiue materia huius Apparitionis.

PRimam partem, quæ eſt de Apparitionibus Sacramentalibus ſub peregrina & inuſitata ſpecie, abſoluimus: ſecunda iam, Res quæ in Apparitionibus apparẽt, & in oculos incurrunt diſcutiendæ ſunt, & principio quidem, quam variæ illæ ſint explicandum: deinde quidnã ipſæ ſint, ſiue quid contineant, aperiendum. In illo minus eſt difficultatis, propter ea, quæ allata ſunt Cap. II: in hoc plurimum, propter varias doctiſsimorum hominum ſententias.

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Sub quibus, & quot, formarum generibus Sacramentalis, ſub peregrina & inuſitata ſpecie Apparitio obſeruata ſit.

Obſeruata ſub ſpecie.

Pueri ſiue infantis:	***Manus humanæ:***
Chriſti crucifixi:	***Carnis partim partim panis***
Chriſti venientis ad Iudicium;	***Sanguinis ſeparati:***
Faciei Chriſti:	***Hoſtiæ cruentatæ:***
Carnis humanæ:	***Agni immaculati:***
Carnis cruentatæ:	***Fortè & aliarum.***

REpetenti historias rerum præteritarum, quæ Sacramẽtalis, sub peregrina & inusitata specie Apparitionis mẽtionem fecerunt, decem propemodum formę vel facies offeruntur, quibus Christus, quodam modo apparuisse, & visus esse dici potest: quarum quædam prorsus à Sacramentalibus sunt alienæ, quædam cum ijs coniunctæ. 1.

Prima omnium sit, qua species *Infantis* siue *pueri* est visa. Hanc Apparitionem VVidekindus Saxoniæ Dux habuit, quando simulato habitu curiosius Christianorum ritus, homo adhuc infidelis, in aula Caroli Magni voluit perscrutari, quemadmodum dictum est Thes. 1. Capitis II. huius secundi Tractatus. Hebræus item, qui turbæ fidelium se immiscuit tempore Basilij, explorare volens & ipse Christianorum mysteria; de quo Thes. 2. eiusdem Capitis. Tertiò, Rusticus, qui hostiam, quam accepit, in aluearia immisit, spe cõseruandarum apum; de quo Thes. 3. Quartò, Ciuis Coloniensis, qui per vomitum hostiam reddidit. Thes. 4. Quintò, Abbas Senior; qui cum sacrificanti sacerdoti astaret; non panem, sed puerum in altari conspexit de quo Thes. 7. Sextò presbyter Phlegilus, postquã inusitatam hanc visionem à Deo precibus magnis obtinuisset, de quo Thes. 8 Septimò puer in Andegauensi Ciuitate, cuius meminit Robertus de Monte ad Chronicum Sigiberti. Nos eius mentionem fecimus. Thes. 18. Octauò, Godeschalcus de VVolmenstein, de quo Thes. 17 qui ipso Natalis Dominicæ die, dum sacrificium altaris Deo offerret, pulcherrimum infantem conspexit. 2.

Altera, qua non infantis aut pueri; sed *Crucifixi Christi aut ad Iudicium venientis* species & imago ostensa fuit. Meminit prioris Cæsarius, lib. 9. cap. 3. docetque Apparitionem hanc habuisse Adolphũ quendam licentioris vitæ sacerdotem; dum mala conscientia sacrificaturus altare accessisset, & sacrificij tempore de veritate corporis & sanguinis Christi in Eucharistia addubitaret. Vide Thes. 17. Cap. II. Eodem modo Caro in Crucifixi forma inuenta est à sacrilego Sacerdote, qui sacram hostiam, qua abuti cogitarat, sepeliuit: de qua, eadem Thesi. 17. Porro posterioris, Christi, scilicet, ad iudiciũ venientis, meminit Thomas Cantipratensis in historia quæ Duaci in templo S. Amandi circa venerabile sacramentum accidit. 3.

Tertia est, qua non Infantis aut pueri, non etiam Crucifixi perfecta species visa est, sed *faciei* tantum Christi, & quidem nunc pueri nunc adultæ ætatis. Huius vnum exemplum reperio apud Thomam Cantipratensem, quod Duacensibus concessum est in Ecclesia Canonicorum S. Amati, & notatum non à Canonicis solum, ve- 4.

rum etiam frequentissime populo, rei nouitate excitato adeoque obseruatum & posteritati traditum ab ipso Cantipratensi Thoma ex quo nos rem gestam descripsimus cap. 11. Thes. 9.

5. Quarta est, quia nihil hactenus dictorum est obseruatum: inusitata tamen cum horrore caro exhibita est. Talis fuit primum illa, quæ in vita Gregorij Magni describitur, & in gratiam incredulæ mulieris à Deo est concessa, & à pluribus obseruata, de qua Thes. 5. Deinde alia, quam habuit Amalphitanus Sacerdos, & ipse de veritate Corporis Christi in Sacramento Eucharistiæ addubitans, de quo Thes. 15. Affert & huius quatuor exempla Robertus de Monte ad Chronicon Sigiberti, quorum superius mētio facta est Thesi. 18. Capitis 11.

6. Quinto loco fit, qua non nuda caro, sed *caro nunc sanguine* fluens, nunc sanguine madens ostensa est. Prioris horrendum certissimumque exemplum refert Bozius in muliere, quæ hostiam sacratam prunis superposuit; quæ mox in carnem conuersa tanto sanguine fluxit, vt prunas extinxerit: posterioris Robertus de Monte in alia muliere, quæ sacratam hostiam cistæ incluserat, quam cum homo impurus aperiret, carnem sanguine manantem, non hostiam inuenit. Prius exemplum allatum est Thes. 16. Posterius Thes. 18.

7. Dicitur quoque in *manu* conuersa Eucharistia, quod sexto loco sit dictum. Exemplum huius legere nondum licuit. Eius tamen Apparitionis meminerunt, qui de hoc Apparitionum genere scripserunt, Conimbricenses in cursu Philosophico.

8. Septima huius Apparitionis forma est, qua *partim caro* obseruata est in Eucharistiæ Sacramento *partim panis species*. Meminit huius Petrus Damianus, in Tract. de Miraculis, docetque similem hostiam visam, quando altaris sacramento mulier per summum maleficium abuti voluit, ad mariti sui, à se alioquin alieni amorem conciliandum. Exemplum paulo pluribus relatum est superius Thes. 14. Capite. 11.

9. Octaua forma sit, qua *sanguis à sacramentali specie fuit diuisus, & separatus*, vt primum fuit, qui circa annum Domini, 1264. totam mappā (Corporale vocamus) tinxit de quo Thes. 6. Ille deinde, quem calice vitreo exceperunt Iudæi manantem ex hostia, in quam sacrilegè sæuierunt pugionibus: de quo Thes. 11. Et præterea ille, qui triplicē pannum vsq; ad suppositam mensam penetrauit, & ex hostia fluxit quam petulanter in filiæ suæ nuptijs confodit impius Eleazarus, de quo Thes. 13. Denique ille qui perterruit sacerdotem impuræ vitæ, quando altari astans, hostiam in partes pro sacrificantium more diuisit, de quo Thes. 19.

Nona

Nona fit quo *sanguinea signa* in hostia sunt depræhensa. Deprehendit hæc de veritate corporis Christi in sacramento hæsitans Abbas, de quo Thes. 7. Deprehendit Iudæus, qui hostiam à Paulo form emptã pugione confodit in Marchia Brandeburgensi, de quo Thes. 10. Deprehenderunt Iudæi, quorum mentio fit Thes 12. qui sedecim hostias Bruxellis clam ex D. Catharinæ sacra æde furati sunt & perfoderunt. 10.

Denique præter iam dictas, species Agni etiam legitur exhibita & quidem inter ipsum sacrificium Missæ. Testatur hoc Cæsarius de Adolpho sacerdote vitæ impuræ, & de veritate Christi corporis in sacramento dubitante: cuius mentio facta, Thes. 17. 11.

Atq; his modis Apparitionem hanc Sacramentalem sub peregrina & inusitata specie perfectam esse notauimus. An pluribus acciderit quæri potest, accidisse vix dubium est, præsertim, cum neque omnes quæ varijs locis, temporibusque acciderunt, literis sint cõmendatæ, neque omnes, quæ literis sunt commendatæ, à quoquam facilè possunt cognosci.

Verum quidquid de hoc sit, illud certissimum est, pluribus modis hanc Apparitionem cõtingere potuisse. Quemadmodum enim in alijs Apparitionibus, tam Personalibus, quam Impersonalibus, Christus alias atque alias formas assumpsit: & quemadmodum homo factus, nunc sub infantis, nunc pueri, nunc adolescentis, nunc viri specie visus est, ita hic quia voluit potuit forma apparere & videri velle. 13

Discutiendum hoc loco esset, quæ harum formarum & modorũ fuerint rationes: & cur has præ alijs assumere voluerit: verum quoniam hæc commodius explicabuntur, quando huius Apparitionis fines inquirentur, hic omittenda, & contenta harum formarum inuestiganda sunt. 14.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

Quodnam fuerit contentum specierum insolitarum, quæ in Eucharistiæ sacramento acciderunt: & principio, An Christus, vel Christi caro, aut sanguis verè realiterque illa fuerunt, aut fuerint sub ijs quæ sunt visa.

Omnipotentia Dei fieri potest, vt sub propria specie Christus, quemadmodum est in cælo, appareat in sacramento.

Quia non repugnat idem corpus pluribus locis esse.

Eadem Dei omnipotentia fieri potest, vt Christus vere appareat in sacramento sub specie pueri.

Quia potest ipse, quam vult formam assumere.

Eadem omnipotentia potest verè sub forma agni apparere.

Probat id apparitio sub specie sacramentali.

Quandocunque in his Apparitionibus nulla fit in speciebus sacramentalibus mutatio verè est, & manet sub ijs Christus.

Quia saluis speciebus adest Christus.

Quandocunq; salua specie sacramentali, sub forma peregrina (inquam videtur, sed non est cõuersa sacracramentalis) apparet, vel infans, vel caro &c.

Non illa Christum continent, nec sunt Christus aut eius caro &c.

Quia forma peregrina in aëre tanquam tum aut organo sensus tum est.

Quandocunq; specierum sacramentalium aliquid permanet, illud verè Christum continet, quamuis peregrina ad sacramentalem accidat.

Quia saluis speciebus manet Christus.

Nõ personaliter aut realiter est Christus aut videtur Christus, quando hostia mutata apparet aut puer, aut crucifixus.

Quia nec conuenit ibi Christum esse.

Nec necessarium ibi Christum esse.

Non Christi est caro aut sanguis: qui mutatis speciebus sacramentalibus aliquando apparet.

Eadem huius quæ præcedentis rationes.

Quandocunque in dictis Apparitionibus tanta in sacramento accidentium mutatio non facta est, quin sub ijs substantia.

Quin sub ijs substantia panis & vini possit subsistere, verè manet Christus.

Quia saluis speciebus à sacramento non desinit Christus.

Vt plurimum in his Apparitionibus adest verè Christus.

Quia vt plurimum manent saluæ species sacramentales.

1. Ontentorum nomine substantias intelligimus, quæ sub speciebus visibilibus latent. Quemadmodũ enim in alijs rebus, aliud est species, quæ per se videtur, & in oculos incurrit (Physici vocant *per se obiectum visus*) aliud quod per species indicatur (vocant *obiectum per accidens*) ita in hac Apparitione species est, quæ per se videtur, *Contentum* quod species indicat & prodit.

2. Et species hic quemadmodum variæ atque diuersæ; ita varias atque diuersas substantias indicant, quocirca & de varijs substantijs est.

est quæstio. Sed prima atque præcipua est, An verè, realiter, antoprosopòs siue personaliter Christus fuerit, sub omnibus, quæ hîc sunt obseruatæ, speciebus: sub specie, inquam pueri, crucifixi agni, manus, carnis, sanguinis, &c. Aliæ sunt minus principales, An, scilicet fuerit verus & viuus infans qui apparuit; verus agnus; item, vera manus, vera caro, verus sanguis. Prius illud hoc Capite inuestigandum est.

3. Distinctione autem ante omnia opus est duplici. Altera est facti, & potentiæ. Vel enim hîc loqui possumus de potentia, & definire quidnam per Dei omnipotentiam fieri potuerit aut possit; vel de facto, & docere quid verisimiliter factum esse, aut fieri existimemus.

4. Altera distinctio ex parte Sacramenti sumitur. Nam in hac Apparitione vel nulla facta est mutatio in speciebus sacramentalibus, panis & vini: vel facta est aliqua. Priori illo modo accedunt species peregrinæ ad sacramentales; illæque vel in oculis intuentium tantum resident, vel in medio efformantur, aut sunt iuxta sacramentum Corporis Christi. Posterior modus varius est.

5. Quoniam in mutatione specierum sacramentalium, contingit vel aliquid specierum sacramentalium, sub propria forma manere; & aliquid mutari; vt si hostia ex parte retineat speciem panis, & ex parte accipiat speciem siue figuram carnis: vel eius nihil quasi manet sub forma propria, sed aliam formam accipit, &c.

6. Atque hoc posterius rursus potest distingui. Nunc enim species pueri aut crucifixi aut agni apparet: nunc carnis aut sanguinis; idque vel sub eadem quantitate, & qualitate, sub quibus substantia panis & vini potest conseruari, vel ijs tantum immutatis, vt panis & vini substantia esse non possit sub ijsdem. Distinctiones has præmittendas iudicauimus. tum quod in re difficili cum maiore liceat versari luce: tum, quòd vna responsione propositæ quæstioni non possit fieri satis: tum etiam vt membris distinctionis respondeant membra responsionis, siue Asserta, quæ hîc putamus octo assignari debere.

7. Primum ergo Assertorum sit. Omnipotentia Dei fieri potest, vt sub propria specie, quemadmodum in cœlis ad dextram Patris residet, Christus in Sacramento appareat. Negant hoc quidam Thomistarum; verum communior iam plurium asserit sententia: atque ex eò manifestum est fieri posse; quod credatur aliquando factum, vt vno eodemque tempore, & in cœlis fuerit Christus, & in terris, eadem forma spectabilique specie. Hoc porro quia alios à

nobis demonstrabitur, hic pluribus docendum non erit.

8. Addimus & eadem Dei omnipotentia fieri posse, vt non eadem solum, qua in cœlis conspicitur, forma appareat & adsit, verum etiã appareat, & adsit pueri forma, aut crucifixi, aut carnis. qui enim olim peregrini atque hortulani formam assumpsit, quid prohibet cur minus posśit assumere pueri, crucifixi? carnis? Et quid ni nobis sub his formis potest; adesse. qui iam adest sub specie panis, & vini? Confirmant hæc vehementer illi, qui etiam in his Sacramentalibus sub peregrina specie Apparitionibus verè volunt adesse Christum, quales sunt Alensis 4. par. qæst. 53. memb. 4. ar. 3. Gabriel, lect. 51 in Canonem.

9. Præterea, addimus Dei omnipotentia posse fieri, vt verè realiterq; Christus appareat & adsit sub forma Agni. Et hoc probat Apparitio eius sacramentalis. Neque enim minus posśibile est, vt adsit sub Agni specie, quã panis & vini. Verum non quid posśit fieri, sed factum, fiatque in hisce, de quibus nobis est sermo, Apparitionibus aperiendum.

10. Ergò sit secundum Assertum. Quandocunque in hisce Apparitionibus nulla fit in speciebus sacramẽtalibus immutatio, verè realiterque est, manetque sub sacramentalibus speciebus Christus quales etiam circa sacramentum peregrinæ percipiantur Apparitiones, in quas sacramentum conuersum esse videri posśit Hoc ptopter illos, sit dictum, qui quando sub peregrinis formis Apparitiones fiunt, existimare possunt, Christum sacramentum deserere, & ad peregrinas formas transire. Non desinit vnquam Christus esse in sacramento, quamdiu nulla in sacramento facta est mutatio, quamdiu species sacramentales sunt saluæ. hæ si desinant, tum demum Christus desinit in ijsdem esse.

11. Atq; de hoc asserto tam parum dubitant Catholici, quam parum dubitant de veritate verborum Christi. Ipse vi verborum diuinorũ vult elementa transmutari in suum sanguinem & corpus: vultque hæc ipsa ibidem esse, non tum solum, quando sacramenta sumuntur, verum etiam quando sunt atque existunt. Quocirca quia ipsa existunt, dum supersunt species elementorum, ipse etiam his superstitibus præsens erit. Sed de hoc plura in priori Tractatu de Apparitione Christi Sacramentali.

12. Tertium Assertum sit. Quando salua sacramentali specie, sub forma peregrina (in quam sacramentalis videtur, sed non est, conuersa) apparet, vel infans, vel caro, vel quid aliud, non illud Christum continet, Christique carnem vel sanguinem, neque horum est aliquid.

Visionem enim hanc non sacramentum, quod Christum continet, offert. sed species Christi vel in medio aere efficta, vel in organo visus producta. Vtro verò modo accidat, vt Christus personaliter adsit non est necesse. quamuis personaliter sensibilibus oculis percipi existimetur. Quemadmodum enim in imagine rectè dicitur videri Imperator, ita hic rectè videri Christus: quando etiam non ipse, sed ipsius species videtur, vt ibi species Imperatoris tantum.

Et res hæc clara est: si visio ipsa solius organi operatione absque externo obiecto perficiatur, vt perfici sæpius est verisimile. Quis enim dixerit Christum antoprosopos in hominum esse oculis? Nullæ res secundum suas substãtias visum occupant omnes per species sui percipiuntur. Et Christus igitur per speciem dicetur videri. 13.

Similiter si ex medio visio occasionem causamque accipiat, necesse non est, in illo Christus se sistat vt videri verè dici possit. Multarum rerum species & formæ effingi possunt, in medio aere sensibus obiecto, quarum substantiæ longissimis distant spacijs. 14.

Deinde Apparitionum, quæ hoc modo fiunt, finis est, vt sub speciebus sacramentalibus adesse significetur verum Christi corpus atque sanguis, adeoque Christus ipse. At non necesse est verũ Christi esse corpus, verumque eius sanguinem, quæ verum corpus, verumque sanguinem significent. Hedera suspensa vinum venale non est, & tamen vinum venale significat. Imago Imperatoris verus Imperator non est, & tamen verum significat Imperatorem. Verus Deus non erat Angelus, qui dicebat: *Ego sum Dominus Deus tuus.* Exod. 20. qui tamen verum Deum significabat, verique Dei personam sustinebat. Quod in veteri lege verè rerum noui Testamenti figuræ erant, quæ tamen aliud erant à noui Testamenti veris rebus. 15.

Præterea magno hîc opus fuit miraculo, si verum Christi corpus vera eius caro, sanguisque extra sacramentales species constitui debeat. Neque enim vlla creata vi potest fieri, vt qui in cœlo est Christus, idem eodem temporis articulo sit cum hominibus in terris. Quid verò miraculo semper est opus? 16.

Denique in his Apparitionibus, quando saluis speciebus sacramentalibus peregrinæ pueri, infantis, carnis &c. sunt visæ, si vera Christi caro Christusque affuisset, hæc non vnus aut alter, sed plurimi, qui vno eodemque loco fuissent notassent. At contrarium, vt alia omittam, docet exemplum VVindekindi, Ducis Saxoniæ qui solùs pulcherrimum infantulum conspexit. Nisi forte omnium aliorum oculos dicas tum suis functionibus fuisse priuatos viuus VVindekindi sibi relictos. 17.

18. Addimus tribus quartum assertorum. Illud esto, quod Quandocunque aliquid specierum sacramentalium permanet: & pars altera, v g. conuersa est in carnem, si eiusdem hostiæ quantitas qualitasque permaneat, quamuis peregrina ad sacramentalem speciem accessit, verè realiter, personaliterque ibidem sub tota hostia contineri & esse Christum. Vtrum in hac alterius partis mutatione vera sit caro, nec ne, non iam disputo, inferius hoc examinandum est, vtraque parte hostiæ verum dicimus Christi corpus carnemque contineri. Nec hoc mirũ à sacramento non abest Christi corpus aut rarò, quãdiu integræ sunt sacramentales species vt hic sunt parum interest albæ sint quemadmodum sunt panis, vel rubræ, quemadmodum sunt carnis. Quemadmodum nec à Sacramento discedit Christus, si albi panis species, casu alium aliquem colorem contrahant.

19. Nihilominus si altera parte speciei panis salua altera eiusdem hostiæ ita immutaretur, vt cum eadem panis substantia non subsisteret; illa quidem verè Christum contineret, at hæc nequaquã. Prius illud certum est propter veritatem sacramenti, quæ non est sine Christi corpore posterius certum propter defectum sacramenti, quia Christus verè realiterque præsens non est, nisi aut sub propria forma, aut ratione sacramenti, quorum vtrumque in altera illa specie desideratur. Sed Quid si tota species sacraméti sit mutata? & præter puerum aut carnem, aut sanguinem videatur nihil? Quid inquã tum sentiendum.

20. Pro hoc sit quintum Assertum. Non personaliter, atque realiter est Christus, neque in se Christus (vt olim in terra, iam in cœlo) videtur, quando, hostia mutata, conspicitur, aut puer, aut species Christi crucifixi Docent hoc S. Thomas, 3. p. q. 76. ar. 8 & communiter Theologi, in 4. dist 10. Richardus ar. 5. q. 2. Durandus & Petrus Palud. ibidem. Marsilius q. 7. a 3 dub. 5. Antoninus 3. p. tit. 13. cap. 6 & 14. AEgidius Theor. 33 atque Thomistiæ omnes. Neq; his desunt rationes. quoniam atque conueniens est, & decens, vt ita adsit Christus, neque necessarium.

21. An fortè docens, & tangi & contrectari & indignè etiam tractari Christum ab hominibus, vt puer, vel crucifixus, tangi, contrectari, & indignè tractari potest, qui hic cõspicitur? nec est quod quis Christum in sacramento obijciat, quasi & hic tangatur, contrectetur, indignè tractetur alia Christi in sacramento siue sub sacramentalibus speciebus est ratio, alia hoc loco. ibi quidquid accidit, ratione specierum accidit, hic ipsi Christo fieret, quidquid fieret.

22. Sic necessarium non est, vt hic sit Christus. Quorsum enim? An

ne decipi dicantur homines, qui se, Christum videre existimant, & tamen Christum non vident? At non decipiuntur. Licet enim in obiecto, non fit id, quod apparet sensui; ea tamen mutatio, quæ fit in sensu ad veritatem aliquam significãdam ordinatur, quod in deceptione locum non habet. *Quando*, inquit B. Augustinus lib. contra Mendacium cap. 9. *simulatio ad aliquid verum significandum refertur, non est mendacium.* An fortè necessarium ad commouendos animos fidelium? Nec hoc quidem. Quia si id tantum, quod in sensibus fit consideretur, eundem effectum parit in animo; siue obiectum sensibile tale sit in se, quale apparet; siue non. Quod si verò consideretur fides animæ, quæ his signis excitatur, hæc illa præsentia sensibili carnis Christi non indiget, fides maximè est ex auditu.

Sequitur sextum Assertum. Non Christi est caro, non Christi sanguis, qui mutatis speciebus sacramentalibus, aliquando apparet & videtur. Et hæc quorum quinto Asserto meminimus est sententia. Et hîc quæ ibidem sunt allatæ, seruiunt rationes. Et quis credat, quando visus est sanguis ab hostia fluere, illum esse sanguinem Christi, & in terram vel linteum cadere? Rursus quando calix visus est repleri sanguine, ibi esse verum sanguinem Christi extra corporis venas? Et quando pars carnis conspicitur, illam esse carnem Christi? Denique diuturnitate temporis tabescit id, quod caro & sanguis videbatur: an verò hoc potest Christi carni sanguinique tribui? 23.

Duo forsitan his duobus, quinto & sexto, Assertis obstant, verumque hîcin se Christum, veramque in se Christi carnem atque sanguinem esse conuincunt. Alterum est quod *diuina*, hæc quæ visa est in sacramento, caro dicatur, *diuinusq;* sanguis, qualis vtique non nisi Christi Dei esse diciue potest. Diuinam autem vocat Thomas Bozius, lib. 14 de Votis Ecclesiæ, cap. 7. illam, in quam Aufidi in Piceno conuersa fuit hostia, quam prunis impia mulier superposuit, de qua nos Cap 11. Thes. 16. 24.

Alterum, quod hisce rebus diuinis honor sit exhibitus, hodieq; quibusdam locis exhibeatur. Et Thomas Cantipratensis de se testatur, cap. 40. lib. 2. Miraculorũ, quòd *postquam in hostia vidit* (vt ipse loquitur) *faciem in mensuram ætatis plenitudinis Christi, spineam habentem coronam in capite, & duas guttas sanguinis de fronte, secundum nares descendentes* mox genibus flexis, cum lachrimis Christum adorarit. 25.

Obstare quidem videntur hæc dictis: veruntamen non obstant Bozius fortè alijque, qui dictam historiam notarunt & referunt, dum *diuinam* carnem, diuinumque *sanguinem* vocant, illum qui pro- 26.

digiosè in Sacramento est obseruatus; ad eorum sententiam accedunt, qui in hisce Apparitionibus verum in se Christum, verámque in se Christi carnem videri existimant; vt existimant Alensis atque Durandus. At contraria nobis cum pluribus placet sententia. Quanquam & dici posset *diuinam* carnem sanguinemque dici, species; quę diuinam carnem sanguinemque indicant & continent, quemadmodum has indicare & continere mox dicetur.

27. Sic diuinus cultus his rebus exhibitus non probat ipsa quæ visa sunt, vel Christum, vel Christi in se carnem sanguinemque fuisse, Sacraméta Corporis & sanguinis Domini diuino cultu prosequimur; quæ tamen, si propriè loquaris, corpus & sanguis Domini non sunt, sed species, corpus & sanguinem Domini continentes, in quibus ipsum Christum, eo quo alioquin ipsum in se veneraremur, colimus & adoramus. Verum de hoc alias.

28. Sit hoc ergò constitutum, non esse Christi carnem, quæ prodigiosè conspicitur; nec esse sanguinem, qui sanguis esse videtur. An saltem sub his carnis sanguinisque speciebus sacramentaliter est Christi caro sanguisque, & esse dici potest? Ad hoc sit Septimum Assertum, quod sequitur.

29. Quandocunque in dictis Apparitionibus tanta in Sacramento mutatio facta non est in speciebus Sacramentalibus, quin sub ijs substantia panis vinique possit esse; semper Christi caro sanguisq; sacramentaliter verè realiterque adest. Non hoc mirum. quoniam, vt sæpe dictum, in Sacramento nunquam Christus esse desinit, quamdiu non desinunt esse species sacramentales.

30. Sed quando tanta fit mutatio? *Difficile*, inquit Soarez disp. 55. Sect. 3. de ar 8. q. 76. tertiæ partis S. Thomæ, *id à nobis diiudicari potest. Nam licet nos per accidentia cognoscamus substantiam; & per accidentia mutationem substantialem transmutationem factam esse coniectemus; difficile tamen est præsertim in his rebus inanimatis discernere, quando accidentalis transmutatio fit tanta, vt substantialem etiam habeat coniunctam.*

30. Et cum accidentium quædam sint propria, quæ ex substantijs atque naturis quasi fluunt, necessarioque cum ijs cohærent; quædam communia, quæ ad constitutas substantias accedunt, & non necessariò ijsdem adsunt, ex illorum maximè mutatione, non horum substantialis transmutatio debet æstimari.

31. Hinc octauum Assertum sequitur, videlicet: Vt plurimum in his Apparitionibus, siue sub peregrinis hisce speciebus, Christi carnem sanguinemque esse. Quid ita? quia accidentia quæ mutari obseruantur vt plurimum sunt color atque figura. At hæc ex genere

& clas-

& classe communium sunt, quæ non necessariò postulant ipsæ substantiæ, non verò ex classe propriorum quorum mutatio substantias desinere facit.

33. Itaque optimè hæ Apparitiones suo fini conueniunt. Nam vel fiunt ad confirmandum fidem præsentiæ corporis Christi, atque ita conueniens est, vt illa perduret: vel ad solatium alicuius iusti, quod solidum satis non esset, si vera sua præsentia Christus abesset solumque in imagine quasi, tantum adesset.

34. Atque huic sententiæ fauere videtur Ecclesiæ consuetudo, quæ hostias consecratas, immutatas secundũ colorẽ carneum, tantum aut sanguineum diu conseruat: eas in honore habet, &, vt verum Eucharistiæ sacramentum sub quo verè realiterque Christi corpus est, veneratur & adorat.

35. Porro, ex dictis iam finibus, qui Deo in his Apparitionibus propositi videntur atque item ex consuetudine cultus, quo Ecclesia has species, vt verum sacramentum veneratur, facile inducerer, vt crederem nunquam (aut certè rarissimè) tantam fieri mutationem accidentium sacramentalium, quin salua sub ipsis esse possit panis vinique substantia; ideoque verum Christi corpus.

36. De rarefactione fortassis posset esse quæstio; quando quæ sub Sacramento fuit, quantitas ita rarescere videtur in his Apparitionibus, vt substantia vini panisque, ex quibus sacramentum confectum, hac non possit contineri. Verum nec tum dicerem sacramentaliter carnem Christi vel sanguinem abesse: potius tantam specierum sacramentalium rarefactionem negarem fieri; aut dicerem ad priorem sacramentalem quantitatem accedere externam, ex aëre, aut densiori aliqua materia coactam; & sub priori quidem Christi esse carnem, vel sanguinem; sub illa accessoria verò non item.

37. Posset quoque esse quæstio de sanguine, qui aliquando ex hostia fluxit, & calicibus est exceptus. Verum quoniam hic prorsus à speciebus sacramentalibus hostiarũ fuit diuisus, nec Christi potuit esse sanguis, nec Christi sanguinem continere. Ille vero quo quædam hostiæ rubere sunt visæ, quoniam hostiarum quoddam fuit accidens, verum cum hostijs Christi corpus continuerunt, quemadmodum dictum est Thesi 32. &c. huius Capitis.

38. Dictis addo; quod quandocunque peregrina species apparet, sub qua Christi est caro, in illa tota totum esse Christum, & in qualibet ipsius parte, etiam minima, esse totum. Nec hoc mirum vlli videri debet. Cum enim hic alio modo non sit, quam sub sacramentalibus speciebus: vt sub his totus est, sub quacunque specie, & to-

Cc tus

Quamuis verò certò definiri difficulter queat; Vtrum aliquando sacramentum in hanc pueri aut infantis formam reuera mutatū sit;& omnis hæc visio citra realem sacramenti transmutationem fieri potuerit; quia tamen Dei potentia mutatio potuit accidisse, aut sub sensibili forma puer apparuisse;factum esse credamus:atque ita de hac nostrum examen instituamus. Quærimus igitur verus; viuusque infans, siue puer fuerit,qui in his Apparitionibus est exhibitus.

3. Et fuisse verum viuumque ex duobus tribusue coniectura accipitur.Primum quidem ex ipso nomine, siue sermonis proprietate. Qui enim has Apparitiones notarunt, & posteris tradiderunt, infantem vel puerum esse visum constanter asserunt, quemadmodū & illi,quibus Apparitiones factæ. Quocirca, cum impossibile non sit eundem verum viuumque infantem fuisse;non est, quod ad speciem aut imaginem infantis vel pueri confugiamus.

4. Deinde, motus,qui in infante hoc, vel puero aliquando obseruatus est, verum viuumque fuisse haud obscurè iudicat. Hoc enim viuentia deprehenduntur; & à non viuentibus separantur; quòd illa se moueant,hęc mouere nequeát,quemadmodum octauo Physicorum docet Aristoteles. At constat puerum in Eucharistia obseruatum se mouisse, & motu magna singularis intelligentiæ signa dedisse.De puero à se viso sic loquitur VVidekindus,Dux Saxonię, apud Albertum Krantzium,lib.primo Hist.Ecclef.cap 9. *Stupor,* inquit,*mihi erat videre,quod de manu purpurati sacerdotu singuli pulchellum puerum in os susciperent: quem quibusdam ludibundum arridere, vltro properare: alijs verò abhorrentem vultum auertisse, & tamen in ora demissum, nec redeuntem aspexi.*

5. Denique & impositum hominibus credi posset,si quem puerum aut infantem se videre existimarunt, verè puer aut infans non fuit. Qui verò hoc,nisi Deo,pro cuius voluntate hæ Apparitiones fiunt tribui debet?An iustè autem ipsi tribuitur,quod cuiquam imponat ipsi,qui nec potest falli nec fallere.

6. Interim tamen,verus viuusque puer,aut infans,nunquam fuit in hac sacramentali,sub pueri,aut infantis forma,Apparitione. Quanto enim hic miraculo opus fuisset,si sacramentales species in verum viuumque puerum transiissent,aut verus etiam, viuusque puer aliquando affuisset?præsertim cum nihil eorum hic locum habeat,quę in communi infantum & puerorum productione necessariò obseruantur? scilicet, vt concipiantur gestentur verò, in lucem producantur,& prodeant:&c.mox perfectus absolutusque infans con-

ſpicitur qui non niſi diuina virtute productus eſſe, credi poteſt.

8. Deinde animam rationis capacem oportet hic ſemper habuerit: propterea quod viuere non poteſt, nec verus eſſe puer, qui non ſit verus homo; homo autẽ eſſe nequeat, qui anima ſit deſtitutus participe rationis Et hic rurſus Dei omnipotentia requiritur, ſine qua anima eſſe, produciq; nequit quorſum verò hic illa opus?

9. Et productus puer, ſiue infans cuiuſnam religionis, aut profeſſionis fuiſſe dicetur? Alicuius enim neceſſe eſt fuerit? Cuius verò fuerit, profectò Chriſtianæ nequiuit eſſe, vt qui Baptiſmatis ſacramento, quod Chriſtianæ profeſsionis ſymbolum eſt, non initiatus fuit.

10. Præbet & ſumma quies in ſimilibus infantibus obſeruata magnũ argumentum, quod veri viuique infantes non fuerint qui viſi. Neque enim de vllo quod ſciam legitur quod ſe mouerit, vllumque vitæ indicium dederit. Vnus profertur à VVidekindo viſus, verum non hic ad realem mutationem ſacramenti præſens fuit: & motus qui in ipſo obſeruatus, non ipſi, ſed alteri tribui debet, quemadmodum in ſequentibus eſt declarandum, vt taceam credi poſſe viſionem hanc in videntis tantum oculis fuiſſe.

11. Præterea nec minori miraculo deſiiſſet hic infans, quam fuiſſet productus. Mortuus enim nunquam legitur, ſed mox poſt viſionẽ diſparuiſſe. Quapropter quemadmodum ex nihilo quaſi eſſet productus, aut certè ex ſacramentalibus ſpeciebus, ita rurſus vel in ſpecies ſacramentales rediiſſet, aut deſiiſſet in nihil. Dici hæc poſſunt: ſed quis credat.

12. Et quando eſſe aliquãdo deſiit puer, animã neceſſe fuit à corpore ſeparari, ſeparata verò quo tandem profecta ad infernum qui illam releget, nullum exiſtimo futurum: vt porrò ad cœlũ remittatur, fieri nequit ſaluis legibus Chriſti, cuius hęc oratio. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non poteſt introire in regnum cælorum* Ioan. 3.

13. Denique, quid opus fuit verum viuumque eſſe in hac Apparitione puerum aut infantem. Satis fit fini Apparitionis, quando etiam imago atque ſpecies pueri offertur. Quid, quod hac melius quam viuo veroque puero præſentia corporis Chriſti potuit demonſtrari, quam ſi verus aliquis homo fuiſſet exhibitus, qui Chriſtus non eſſet Chriſto tamen in ſacramento præſentem eſſe teſtaretur.

14. Verus ergò puer viuuſque, verus viuuſque infans non fuit, qui aliquando apparuit: non fuit verus viuuſque homo: quemadmodũ nec veri viuique fuerunt viri, qui Abrahamo Patriarchæ ſunt viſi Geneſ. 18. quamuis viri exiſtimarentur. Nec veri viuique ſunt viri,

quos

quos artifex effingit, Aristoteles, Plato, &c. quamuis verè dicatur esse Aristoteles, esse Plato, &c. Imagines fuerunt puerorum atque infantum qui pueri atque infantes dicuntur.

15. Quocirca in similibus simulachris non est quod anima quæratur aut sanguis, caro vel ossa, vel aliud quodcunque, quod in humano corpore inuenitur: quidquid humanum, aut hominis, hic dici potest & debet, id totum in externa, quæ in oculos incurrit, forma positum est.

16. Nec probant contrarium, quæ contra hanc Assertionem allata sunt argumenta. Puer, vt primò obijciebat. aut infans dicitur visus & exhibitus, non quia reuera pueris fuit, aut infans: sed, quia puer aut infans videbatur, & corpus sub pueri atq; infantis specie obijciebatur. Sic *vaccas* se vidisse, *& spicas* dixit Pharao, Genes. 41. quæ nō vaccæ & spicæ erant, sed vaccarum & spicarum imagines, & pincerna eiusdem Pharaonis putauit, dixitque se vidisse *vites*, quæ vitium erant imagines. Genes. 40. Non fuit vxor Loth, quę statua salis videbatur, & tamen *vxor Loth* dicebatur, quia vxoris imaginem referebat. Genes. 19. *Cherubin* dicebatur, qui supra propitiatorium erant, qui tamen non Cherubin erant sed Cherubin imagines.

17. Sic motus & gestus, amicus & tristis vultus, quæ VVidekindus notauit in puero qui tempore Caroli Magni, sacramentum percepturis porrigebatur à sacerdote nihil probat. Primum quidem, quoniam omnis à VVidekindo percepta visio, in solo visus organo perfecta est, aut certè non cū immutatione specierum sacramentalium. Neque enim, præter VVidekindum, vllus infantem conspexit Præterea, quamuis motus & gestus in puero fuissent, nondum tamen arguerent, viuum verumque puerum. Quot motus, & quot gestus in corporibus à Spiritibus, nunc bonis, nunc malis assumptis, in vtroque Testamento obseruantur? an idcircò quis viua hæc corpora dicet? Itaque quemadmodum in assumptis illis corporibus motis aliunde est allatus, & sui principium in se non intrinsecum habuit, sed extrinsecum: ita omnis in his infantibus motus aliunde est: ab Angelis scilicet, quorum, vt postea dicemus, in his Apparitionibus non parua est occupatio.

18. Denique (quod tertium argumentum arguebat) nec hac ratione hominibus impositum esse dici debet, quamuis verus puer non fuerit, qui verus puer visus est. Voluit Deus externo insolitoque argumento præsentiæ suæ in sacramento dare testimonium: quid interest, quomodo, verè viuo ne an non viuo, vero ne, an nōverò, puero? Quemadmodum præsentiæ suæ vera externaque signa voluit

 esse

esse etiam puras species sacramentales, quæ tamen in significando minorem hic, cum Christi præsentia proportioné habent, ita potuit has, de quibus nostra disputatio est, formas atq; imagines voluisse.

19. Ita de infante siue puero sit definitum de *Crucifixi atque Agni* imagine idem esto iudiciū. Nullus verus fuit Agnus, nullus verus crucifixus homo imaginibus perfecta sunt omnia, quæ aut in sacramétalibus fuerunt speciebus, aut circa species sacramentales, in corpore speciebus sacramentalibus adiuncto.

20. Idem volumus dictum de specie *faciei visa*, tum alibi, tum Duaci: quamuis posterioris, cuius conspectus factus est Thomæ Cantipratensi, crebra mutatio facilè persuaderet, nullam in Eucharisticis speciebus alterationem factam esse, & tantum apparentem fuisse visionem. Quam enim hostiam sub specie venustissimi puelli conspiciebat promiscuus populus, illam sub sola albissimi panis videbat Cātipratensis: & quam mox vidit referentem caput coronatum, atque cruentatum, eandem facta adoratione rursus vidit accepisse formā hominis super omnem effigiem honoratam, sed & eandem eodem tempore alij viderunt referre Christū in cruce extensum, alij Christum ad iudicium venientem, alij sub forma pueri, &c.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

Quid sentiendum de Carne visa in Eucharistia, item de sanguine qui aliquando fluxit de hostia, aliquando obseruatus in calice.

Non vera caro fuit, aut verus sanguis, qui aliquando apparuit.

Neque enim alicuius bruti fuit.
Neque hominis cuius enim?
Et si mansit cum speciebus sacramentalibus
Facta fuerit penetratio dimensionum.
Et quando desinit, in quid desinit?
Et pro breui tempore opus non est.
Longo, non fine miraculo conseruatur.
Finis etiam hic propositus, non postulat veram carnem verumque sanguinem.
Denique nihil potest afferri pro vera carne.
&c.

Pa-

FAcilius creditur verum sanguinem veramq; carnem fuisse in Eucharistiæ sacramento aliquando, quam verum puerum verum agnum, verum crucifixum, veram faciē, quæ præcedēti capite in his Apparitionibus exclusimus. Nam & hæc facilius producuntur, & quæ illic absurda accidere æstimantur, si illa fiant, hîc locum non habent. 1.

Historiæ quoque quæ prodigiosæ huius carnis meminerunt, hoc confirmant. Amphilochius, in vita Basilij magni, postquam retulit Hæbræum vidisse per manus Basilij infantem distribui, addit quod idem cum alijs sacramenta percepturus, accesserit altare, acceperitq; quemadmodū ipse loquitur, *hostiam veram carnem factam*. Sic in narratione, quam Ioannes Diaconus habet, de muliere, cui sacramentū sub specie panis voluit porrigere B. Gregorius dicitur, *quod hostia, post communes præsentis populi preces sit conuersa in carnem*, carnemq; crediderint, & B. Gregorius, & præsens populus, & incredula mulier: rursumque, muliere iam in fide confirmata, post repetitas preces redierit ad pristinam panis figurā. Sic *apertissimè* dicitur *conuersa in carnem* hostia, cuius meminit Thomas Bozius, & hodie asseruatur Aufidi in Piceno: de qua Capite 11. huius secundi Tract. Thes. 16. 2.

Similiter pro verò sanguine, vt omittam alios, est res gesta, quam in Vrbano 4. recenset Platina, qua dicitur *viuū sanguinē fluxisse*, VVulsmijs, in ditione Vrbenetana, ex hostia, sub qua vtrum Christi corpus contineretur, dubitabat sacerdos. An verò viuus sanguis, nō est verus sanguis? & si de hoc dubitatur, qui ex hostia, specieque panis fluxit, an de illo potest esse dubium, qui fluxit ex carne, & carne, quę vt Bozius loquitur, *apertissimè caro existimabatur*. 3.

Sed tamē quēadmodū verus infans, aut puer, nō fuit qui aliquādo puer aut infans apparuit in sacramēto: ita neq; vera caro fuit verusq; sanguis, qui sanguis aliquādo caroq; apparuit. Qualis enim sanguis fuit, & qualis caro si vera fuit? vt bruti alicuius animantis fuerit non cōuenit nec quis dixerit vt dicatur humana caro ratio nō permittit. 4.

Nam si humana, vnde petita? An fortè ex alicuius hominis corpore decerpta est? An non hoc, sed à Deo, vbi apparuit, ex nihilo facta Prius nullus concesserit, quia nullus sibi detractam esse vnquam notauit posterius sine miraculo non contingit, quo profectò in his prodigiosis Apparitionibus non est opus. 5.

Deinde, vel cum hac carne atque sanguine permanserunt Sacramentales species, vel ijs recedentibus substituta sunt caro atq; sanguis. Prius nequit esse sine dimensionum penetratione, quæ rursus 6.

Hostia, quam B. Gregorius mulieri obtulit, in carnem dicitur conuersa idcirco; quia quæ antea speciem panis referebat, post orationem communem retulit carnis speciem. Verum quemadmodũ cum speciem panis referret, non panis erat; ita cum referret speciem carnis, non caro erat. Vtrobique autem veram Christi carnem continebat. 12.

Caro, quæ Aufidi in Piceno asseruatur teste Bozio, caro non est. Hostia est consecrata, carnis formam olim cum primis imponere tur recipiens. Hęc si hodie pristinam formã retinet (quod Dei virtute fieri posse nemo dubitat) verum Christi corpus, vt quæuis consecrata hostia, continet. Si illa corrupta est, quod admodum est probabile, Christi corpus non continet: quamuis eidem suus sit deferendus honor. de quo postea. Idem dixerim de sanguine qui ex eadem hostia dicitur exceptus, quod Christi sanguinem ille non continuerit, ab hostia iam diuisus. 13.

Ille verò, quem Platina, in Vrbano 4. dixit fluxisse viuum ex hostia viuus verusque sanguis, qualis aut in venis est, aut ex viuo fluit corpore non fuit. Viuum ergò fortassis, dixerit vel ex eorum sententia qui Christi verum naturalemque sanguinem hunc volunt fuisse; quam sententiam non probamus: vel quia viuum sanguinẽ prorsus repræsentauit: quomodo *viuam aliquam illam imaginem* dicimus, quæ ad viuum, seu perfectissimè aliquem exprimit. 14.

Sic qui ex carne fluxit, & non (vt videbatur) hostia; viuus non fuit, aut verus sanguis (de quo superius Thes. 3 huius Capitis) quemadmodum neque vera viuaque caro, ex qua fluxit. Sanguis carni respondebat. & sicut quid simili erat carni, quod sanguinem sudabat: ita quid simile sanguini (sanguineus, scilicet, liquor) qui ex ficta carne profluebat. 15.

Dictis hoc addimus; quod vt verus sanguis non fuit, qui ex cõsecratis hostijs fluxit: ita neque veri sanguinis fuerunt vestigia, rubentis maculæ, in aliquibus hostijs deprehensæ quales sunt, quæ religiosè Bruxellis adhuc asseruantur: illa quoque, quam impius Paulus f.rm, sacrilego vendidit Iudæo, de qua Capite 11. huius Tract. Thes. 10. 16.

CAPVT DECIMVM NONVM.

Quodnam sit vel fuerit subiectum formarum & specierum peregrinarum, quæ in Apparitionibus Sacramentalibus sunt obseruatæ.

Quandoq; sunt hæ formæ in solo visus organo:
Quandoq; in solo medio:
Quandoq; in corpore Sacramentum circumstante.
Nunquam sunt in Christi corpore aut sanguine.
Non enim hoc illarum capax.
Sunt plerumq; & in speciebus Sacramentalibus: in his enim speciebus sunt, quæ ad formas concurrunt.
Hæ item species subiectum sunt mutationis hic.
Hæ apparent formis peregrinis cessantibus.
Quantitas propriè formarum harū subiectum.
Aliquando formæ sunt extra species Sacramentales.

1. OMnem formam atque speciem, in aliquo subiecto esse oportere, tam est certum, quàm omne Accidés, aliquod sibi subiectum (*materiam vocant in qua*) vendicare in quo subsistat. Accidentia enim sunt formæ, atque species. Et quemadmodum subiectorum est, accidentia suscipere, & quasi sustentare. ita formarum & specierum in subiectis subsistere. Itaque cum in Accidentium genere sint, quę in Sacramento Eucharistiæ peregrinæ formæ & species aliquando obseruantur, aliquod, necesse est, & illæ habeant subiectum, cui insint, & inhæreant. Quod verò illud? Hoc, pręsente Capite inquirendum & definiendum est.

2. Necesse porrò est formas has, vel in Christi esse corpore atque sanguine vel in speciebus sacramentalibus panis & vini: vel in aére, alioue corpore Sacramentum circumstante; vel in medio, quod intercedit inter visum atq; Sacramentum: vel in ipso visus, quo species percipiuntur, organo.

3. Necesse, inquam, est in horum aliquo existere. quid ita? quia cum ipsa visione necesse est semper horum aliqua, concurrere; atque vt sine omnibus his fiat prorsus impossibile. Siquidem in visione omni, organi siue potentiæ est munus & officium; est plerumque obiectum externum, quod impressionem in potentiam facit. est, vt plurimum, medium, per quod vel in potentiam agit obiectum; vel in quo species rei, quæ videri existimatur, effingitur. Cum igitur hæc tam multa variaque concurrant, in horum aliquo nostræ formæ constituentur? vbi verò? Respondemus sequentibus.

4. Sunt quandoque in solo visus organo: ita vt rerum, quæ videri & apparere creduntur prorsus sit nihil extra oculum, aut certè extra hominem. Tales non temerè creduntur in Apparitione fuisse, quæ Duci Saxoniæ VVidekindo concessa, qua infantem ipse solus in Sacramenti distributione notauit: in illa item, quā habuit Thomas

mas Cantipratensis, quà ipsi Christus visus vir apparuit qui alijs pueri formam referebat.

5. Quandoque in solo medio videntur habuisse sedem; atque ibidem productæ. Primum; non hoc esse impossibile, norunt docti. Deinde aliquando ibidem productas esse, si non multis à nobis Capite 11. allatis exemplis certè aliquibus persuaderi potest.

6. Quandoque etiam in corpore Sacramentum circumstante verisimile est substitisse. Hoc accidisse existimamus in illa Apparitione, quæ Thes. 20. Cap. 11. affertur, ex Laurentio Surio, qua S. Maria Oegniacensis dicitur vidisse Christum, sub forma pueri, immenso lumine coruscantem, circa ædiculam; in qua Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum, pro Catholicorum consuetudine, asseruabatur.

7. Cæterum, quoniam hæ iam recensitæ Apparitiones, omnes, sine reali Sacramenti immutatione perfectæ sunt; ideoque facilis in his, ad propositam Quæstionem fuit responsio; restat difficilior quæstio, de ijs, in quibus realis Sacramenti facta est mutatio, qualem aliquando accidisse nemini dubium esse potest. Itaque respondendum adhuc est, vbi nam resideant; & quæ subiecta habeant species atque formæ, quę in Apparitionibus conspiciuntur, in quibus ipsum Sacramentum, quodam modo immutatur & alteratur.

8. His verò necesse est, attribuamus subiectum, alterum ex duobus: videlicet, aut Christi corpus sanguinemque, aut species sacramentales, Christi corpus sanguinemque continentes Neque enim hîc tertium assignare possumus. *Duabus rebus*, inquiunt Cyprianus de Cæna Domini, atque Augustinus de Catechis. rudibus cap 6. *constat Eucharistia, terrestri atque cælesti.* illa sunt species visibiles; hæc corpus & sanguis Domini. In vtro horum edictas species constituemus? Ad quod duo sint dicta.

9. Primum est, Species atque figuras has non in Christi corpore atque sanguine subsistere: (siue quod idem est) corpus Christi, Christiq; sanguinem ipsarum subiectum non esse. Quemadmodū *mortuus Christus semel, amplius iam non moritur*: ita amplius iam mutationibus, alterationibusue, ratione vllarum specierum, non est subiectus.

10. Et profectò negari non posset; quin rursus mori, atque, vt ita dicam, desinere Christus possit aliquando, si has ipsi figuras, tribueremus. Quomodo verò? quia subiecta substantiasque rerum tum desinere certum est, cum ipsarum quantitas; & quæ cum quantitate coniunctæ sunt qualitates, tolluntur; quis verò fieri posse negabit,

quin formæ hæ (v. g. carnis, pueri &c) in quas Eucharistia est cõuersa, igne absumi; & in cineres redigi valeant?

11. Præterea ab his formis figurisque denominationem Christus acciperet diceretur rotundus à figura sacramentali rotunda: quadratus à quadrata: albus ab alba: ruber à rubra: niger à nigra. Quã verò hæc sunt indigna.

12. Et calefieri potest carnis species: & frigore constringi species sanguinis. Rursus potest diuidi, in partes secari (alia his similia omitto.) Et hæc omnia Christo conuenient? nunc calefiet? nunc frigus patietur? nunc diuidetur? Certè conuenire debent, si quæ apparent peregrinæ formæ extra Christi carnem sanguinemque non existũt.

13. Hinc iam Alterum dictorum sequitur; videlicet, formas has, quæ obseruatæ sunt, in speciebus sacramentalibus residere, & fundari. Res est clara. Cum enim necesse sit, aut in Christi esse corpore, sanguineque aut in hisce sacramentalibus speciebus: & Christi corpus atque sanguis, ipsarum capax non sit, oportet in sacramentalibus speciebus easdem constituamus.

14. Præterea, peregrinæ formæ in sacramentalibus Apparitionibus accidunt vel ratione inusitati coloris, (quando v g. hostia alba, rubrę carnis speciem accipit) vel figuræ nouæ: (vt si puelluli figuram reddat) vel rarefactionis & condẽsationis (vt dum maior, quæ ante minor, apparet & contra.) At hæc omnia ad species sacramentales pertinent: Omnes igitur formæ speciebus hærebunt sacramentalibus.

15. Quod dicimus hac Ratiocinatione clarius docemus. In omni mutatione idem est subiectum eius formæ, quæ abijcitur, atque eius quæ de nouo acquiritur (Philosophi vocant, *terminũ à quo, & ad quẽ.*) At verò subiectum formæ quę abijcitur, species sunt sacramentales non Christi corpus aut sanguis: subiectum igitur formæ, quæ acquiritur, etiam species erunt sacramentales. Hic quia certa omnia, probandum nihil.

16. Est quoque pro speciebus sacramentalibus hoc argumentum: quando peregrinæ aliquando desierunt, rursus apparuerint sacramentales, quocirca quemadmodum aqua frigida verè cognoscitur fuisse subiectum caloris accidentis quando post calorem prius frigus reuertitur: ita verè cognoscũtur subiectum peregrinarum Specierum sacramentales species; quando peregrinus recedentibus redeunt sacramentales, vt redierunt persæpè.

17. Interim tamen, non omnes sacramentales species peregrinarum subiectum sunt: ex omnibus vna tantum est quantitas: Neq; enim subiecta accidentium alia sunt præter substantiã & quantitatem (quę

subie-

subiectum quo in scholis dicitur, vt substantia *subiectum quod*) Quocirca cum substantia Corporis Christi harum formarum subiectum esse nequeat, vt dictum: & præter hanc in Sacramento nulla sit, si aliquod subiectum formæ hæ habent, vt habent, oportet habeant quantitatem.

Atque ita profectò res se habet. Nam & illa subiectum est albedinis atque figuræ hostiæ, sub qua est Christi caro, specierum item illarum vini, sub quibus est Christi sanguis, quocirca & peregrinarũ erit carnis sanguinisque &c specierum: cum *contrariarum*, quæ mutatione deponuntur, & acquiruntur, idem semper sit subiectum.] 18.

Ergò quæ quantitas prius, sub candidi panis specie, Christi continebat corpus, eadem omninò numero quantitas, post illius speciei immutationem, idem Christi corpus continet, sub specie carnis rubræ si tamen substantia panis sub illo potest conseruari, dictum. Et quantitas, quæ sub specie vini prius continebat Christi sanguinem, eadem post, priori specie deposita, sub specie sanguinis, verum continet Christi sanguinem. In vtraque vt mutatione idem manet subiectum, Vna eademque quantitas. 19.

Hinc iam perspicuum est, nihil eorũ, per se Christi corpori accidere, quæ peregrinis his formis accidere possunt. Nõ diuidi Christi corpus, si quæ videtur, & apparet caro, diuidatur: non in cineres redigi Christi corpus, si eadem in cineres redigatur: non calefieri aut constringi frigore, si calefiat aut frigore constringatur. Quemadmodum enim formæ hæ peregrinæ non in Christi sunt corpore, sed quantitate; à Christi corpore absoluta, & quasi per se subsistente, ita quæcunque his formis accidunt, quantitati absolutæ accidunt non Christo. 20.

Verum dubium est: semperne peregrinæ hæ formæ (carnis, sanguinis, infantis, &c.) in speciebus sint sacramentalibus. Non enim semper esse est verisimile. Quid enim si minima aliqua hostia formam accipiat Christi perfectum virum referentis? Quid si etiam sanguis ab hostia defluat, alioque vase excipiatur, quam hostia conseruetur. 21.

Quocirca duobus modis contingere dicemus, vt peregrinæ formæ extra sacramentales sint species, siue quantitatem: Vnus est si quantitas sacramentalium peregrinis non sufficiat. quemadmodum in priori exemplo accideret: alter est, si à sacramentalibus prorsus sint separatæ, vt accideret in posteriori. 22.

Magna verò inter duos hos modos est differentia. Nam si peregrinæ species maiorem quantitatem habeant, quam contulerũt sa- 23.

sacramentales sub illa, quam contulerunt species sacramentales, verum Christi corpus continebitur, si tamen substantia panis sub ijs salua esse possit,& sub accessoria nequaquam At vbi peregrinæ species à sacramentalibus prorsus sunt separatæ, vt accidit in hostijs, quæ sanguine fluxerunt, qui calicibus fuit exceptus, nihil ibi est Christi, aut corporis, aut sanguinis.

PARS TERTIA TRACTATVS SECVNDI IN QVA AGITVR DE Causis efficientibus Apparitionum Sacramentalium Christi, sub peregrina specie.

Ertia parte, huius Tractatus, Cau a efficiens potißimum huius Sacramentalis, sub peregrina specie, Apparitionis, inuestiganda est. Hæc autem, vel Physica est, vel Moralis. Illa propriè habet rationem efficientis: hæc, quasi efficientis: vt hic potest dici voluntas hominum, quæ Apparitioni occasionem præbuit. Quia verò Efficiens in agendo certum in subiecta materia modum seruat; prius, qualis hic in hac Apparitione sit, aperiendum est. Tribus ergò quasi membris, tertia huius Tractatus pars constabit. A modo facimus initium.

CAPVT VIGESIMVM.

De modis, quibus Sacramentales Apparitiones sub peregrinis formis accidunt.

Accidunt modis varijs, scilicet.	*Hi modi accidunt in Apparitionibus,*
Aut nouæ speciei productione tantum:	*quæ vel sunt tota in ipsis speciebus Sacramentalibus:*
Aut accessione nouæ quantitatis ad Sacramentalem.	*Vel tota extra ipsas:*
Aut immutatione quantitatis Sacramentalis:	*Vel partim extra, partim in speciebus:*
Aut alteratione qualitatum in speciebus Sacramentalibus.	*Veruntamen non omnes in omnibus Apparitionibus locum habent. &c.*

Apparitiones hæ, quemadmodum ex superioribus colligitur, triplices possunt distingui Nunc totæ sunt in ipsis speciebus sacramentalibus; nunc totæ extra species sacramentales: nunc partim extra ipsas, partim in ipsis. Primi exemplum præbet hostia conuersa in carnem, seruata priori sua quantitate. Secundi, Apparitio infantis, v. g. in solo visus organo existens. Tertij, hostia mutata in talem viri formam, cui hostiæ quantitas non fuit sufficiens. 1.

Qualescunque verò sint, necesse est fiant, aut nouæ tantum speciei productione: aut accessione nouæ quantitatis ad sacramentalem: aut quãtitatis sacramentalis immutatione: aut alteratione qualitatum in speciebus sacramentalibus. 2.

Noua species producitur, cum Apparitio nullam extra sensum sedem habet, aut certè absque Sacramenti fit mutatione. Noua quãtitas accedit, cum sacramentalis sufficiens non est ad figuram, qua Apparitio in oculos incurrit. Sacramentalis quantitatis fit immutatio, quando v. g. rotunda hostiæ figura accipit quadratã. Alteratio fit qualitatum, quando sanguinis speciem accipiunt species vini. 3.

His modis omnis Apparitio hæc accidit in tribus iam recensitis Apparitionibus veruntamen non omnes hi modi, in omni Apparitione, locum habent. quidam in hoc, alij in alio genere habent: & quoddam genus plures admittit, quoddam pauciores. Quod qua ratione verum sit, recteque dicatur, clarum erit, si tria genera Apparitionum lustrauerimus.

Primæ ergò illæ, quæ totæ sunt in ipsis speciebus sacramentalibus, tribus modis accidunt. Nam vel aliam formam figuramque sacramenta accipiunt sub eadem quantitate. Vel alias induunt qualitates sub eadem quantitate: vel qualitatis simul cum qualitate fit mutatio. Primum contingit, si hostia mu- 4.

tetur in candidum puellulum, aut species vini rubri in sanguinē. Alterum, si species vini albi in sanguinem. Tertium, si Crucifixi sanguine cruenti, hostia accipiat figuram.

5. Secundæ Apparitiones, nouæ speciei fiunt productione tantum; absque vlla sacramentalium specierum, aut immutatione, aut accessione. Neque enim has oportet aut immutari; aut accessione externæ quantitatis crescere; cùm quod videtur atque apparet, non in, sed extra sacramentum existat.

6. Noua verò, quæ hic producitur, species, tripliciter se habet. Aut enim in solo est visus organo: aut in medio aëre, eoque coacto formatur: aut circa ipsum sacramentum in alio corpore effingitur; ita; vt à sacramento separata non videatur esse. In primo illo modo, visio nulli contingit, nisi in cuius oculo est species. In secundo, potest contingere pluribus; quorum eodem modo visus se habet ad medium. In tertio, omnibus, qui in Sacramentum visum oculosq; dirigunt.

7. Tertiæ Apparitiones pluribus modis accidunt. Nam cum hæ partim consistant in speciebus Sacramentalibus; partim extra has species; principio modi, qui locum habent, in primo illo genere, vbi Apparitio omnis in sacramentalibus est speciebus, etiam hic possunt reperiri. Itaque & hic aliam formam figuramque sacramenta possunt accipere, & alias item induere qualitates.

8. Deinde, noua quantitatis hic fit accessio: quam necesse est fieri, si sub priori sacramenti quantitate, species, quæ exhibetur, non possit subsistere Quod quamuis rarius accidit, vt credimus: accidere tamen posse, non minus est probabile, quam euenire quascunque alias, in hoc genere Apparitiones

9. Alia verò conditio est sacramentalis quantitatis; alia eius, quæ ad sacramentalem accedit externæ: Sacramentalis est sine subiecto; &, veluti substantia, per se existit. Externa hæc, & accessoria, est in subiecto; nec suam, in qua residet. substantiam relinquit.

10. Itaque fit, vt duplex hic sit modus quantitatis, sub qua Christus apparere dicitur. alter est sacramentalis, alter naturalis. Vterque sibi manet: neuter alteri permiscetur: nisi forte sacramentales species in tantum accideret corrumpi, vt panis vinique substantiæ sub ijs consistere nequirent. Quod si fiat, vna ratio erit quantitatis vtriusque non duplex. Hoc de modo, quo Apparitiones hæ fiunt, breuiter, sequitur de Efficiente causa.

CAPVT

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

Quæ causa efficiens Apparitionis Christi sacramentalis sub peregrinis speciebus: & qua ratione formæ fiant.

Possunt omnes à Deo esse & fieri.	*Tribus modis Angelorum opera perficiuntur.*
Quid enim non potest Deus?	*Illusione sensuum.*
Possunt & Angelorum opera fieri.	*Quando in sacramento nulla accidit mutatio.*
Quia quæ hic requiruntur Angeli possunt præstare.	*Motu locali atque*
Ab Angelis quoque ipsæ fiunt.	*Applicatione actiuorum ad passiua*
Ita postulat ratio diuinæ prouidentiæ.	*Quando fit mutatio in sacramento.*

1\. APparitionis nomine, quādo Efficientem eius causam indagamus, non tam ipsam Apparitionem *(formaliter)* vt visio quædam est intelligimus; quam res, siue figuras in hac Apparitione apparentes. Nec enim prius opus est inquirere, difficultatē nullam habet, propterea, quod Apparitio, ea ratione, actus sit videntis, adeoque *vitalis*; vt dicimus; ideoque principium, siue causam Efficientem habeat Visum ipsum; qui visionem & producit, & in se suscipit.

2\. Res verò, siue species, quæ videntur, alias habent causas Efficientes. Et merito, quia obiecta sunt, quæ visu percipiuntur. quocirca necesse est, vt quemadmodum à visu illæ distinguuntur, ita alias à visu habeant causas, à quibus producuntur & efficiuntur.

3\. Omnes autem, quæ in his Apparitionibus sunt & inueniuntur, vel propria sunt visus obiecta; vel visui, cum alijs quibusdam sensibus, sunt communia. Propria sunt species colorum, qui percipiuntur; albedo, videlicet, rubedo &c. Communia, figuræ, siue modi quantitatis, vt forma pueri, infantis, &c.

4\. Notandum & illud, duobus modis Res has in Apparitionibus huiusmodi percipi; vel reuerà, siue realiter; quando extra sensus ipsæ existunt, & in sensus quasi impressionem quandam faciunt: vel secundum apparentiam tantum; quando, quæ visu percipi existimantur, formæ & figuræ, & colores, in solo sunt sensu.

5\. Ergo Res, quarum causæ Efficientes in his Apparitionibus dandę sunt primò sunt species atq; idola in humanis sensibus tantum

residentia deinde colores alij, tertiò formæ atque figuræ aliæ atque aliæ sub quibus Christus vt dicitur, apparet. Præter hæc nihil hic inuenitur. Et ob id ille propriè causa Efficiens harum Apparitionum dicetur, cui rectè decenterq; illorum trium effictio siue efformatio tribuitur. Et quis ille?

6. De Deo dubium non est, quin vt omnia per ipsum facta aliquando, cœlum terra, & quæcunque cœli ambitu continentur; ita hæc, quæ illis multo sunt inferiora possit. Optimè dixit Angelus, Lucæ 1. *Apud Deum nihil impoßibile.* Optimè Ester, *In ditione tua cuncta sunt posita.* Ester. 13.

7. Sic doctioribus vix dubium est; quin Angelorum ministerio fieri omnia posint. Triplici enim virtute plurimum illi præstare valent, per motum, scilicet, localem; per applicationem actiuorum ad passiua: per sensuum quandam; vt ita dicam, ludificationem. Quantum valeant per motum localem, testatur motus cœlorum velocissimus, tam magnorum vastissimorumque corporum, absque vlla ipsorum defatigatione. Quantum, per applicationem actiuorum ad passiua variæ Apparitiones, Dei in veteri Testamento, ipsorum opera administratæ. Quantum, per sensuum ludificationem Sodomitæ, cæcitateque ab illis percussi, quando vim in domum sancti viri Loth fecerunt.

8. Vtrique igitur, Deus inquam & Angeli possunt has Apparitiones efficere, veruntamen non eodem modo. Potest Deus, quo Angeli: sed non Angeli, quo Deus. Nam quemadmodum illas Angeli possunt motu locali, applicatione actiuorum ad passiua, sensuumque illusione; ita potest Deus, sed Deus præterea potest per se absque causis secundis agentibus & patientibus; hoc non possunt Angeli.

9. Atque hinc est; vt Apparitiones hæ respectu Dei posint dici, & esse nobis *supernaturales*; vt si solus ipse aliquando agat, ad agendum secum nullam causarum secundarum assumens quibus in simili negotio Angeli indigerent. Sed quatenus Angelorum opera perficiuntur; quia naturales ipsorum vires, secundarumque causarum, quæ ab Angelis assumuntur, non excedunt; quamuis naturales nō videantur, reuera tamen *naturales* sunt, dicique possunt & debent.

10. Verum sit ita: Posint Apparitiones, hę & Deum, & Angelos habere authores; sed quem habent? Angelos habent non Deum, vt plurimum. Persuadet hoc suauis diuinę prouidentię, qua cuncta administrat, ratio. Quæcunque enim fieri possunt ministerio causarum secundarum, quamuis sine his, & per se illa posit Deus, non

tamen

tamen per se illa operatur. Mouet cœlos per Angelos: producit hominem per maris fœminæque coniunctionem: animantia per virtutem naturalis seminis,&c.

Sed &,quæ omninò ipsius opera existimari potuerunt, corpora, corporumque variæ formæ, quibus se in veteri Testamento conspiciendum exhibuit, Angelorum opera sunt omnia; quemadmodum docet liber primus de Apparitionibus Veteris Testamenti. Et quæ in fine mundi mortuorum erit resurrectio sine Angelorum ministerio non perficietur: sicut habet Libellus de gloriosa Christi in Nubibus Apparitione. 11.

Aliò verò,atque alio modo ex tribus,(quibus plurimum Angelos posse diximus) Apparitiones has,siue res per quas Apparitiones hæ fiunt, efficiunt, prout aliæ atque aliæ sunt Apparitiones. Nam si in sacramento nulla facta sit immutatio illusione sensuum Apparitiones perficiuntur: si immutatio aliqua fiat; illam vel motu locali efficiunt,vel applicatione actiuorum ad passiua. 12.

Illusio sensuum contingit, vel ex parte potentiæ, vel medij, vel corporis circa Eucharistiam. Species enim Christi, quæ videri creditur,vel in organo sensus fingitur; vel producitur in medio; vel incipit esse in corpore aliquo Eucharistiæ vicino. Quomodocunque fiat, vbiuis formas, quæ videntur,producere possunt:in visus organo, subsidio humorum atque spirituum, & in ijs latentium specierum: in medio,& circa Christi corpus, partim per se, immediatè, aërem condensando,formamque, quam volunt,ipsi dando; Partim, mediatè, complicatione actiuorum & passiuorum,ad quã, quas volunt, formæ sequuntur. 13.

Motu verò locali,atque coniunctione actiuorum passiuorumq; vtuntur; quando in sacramento immutatio aliqua existit: & motu locali figuram peregrinam,vt plurimum, sacramenta accipiunt actiuorum autem passiuorumque coniunctione peregrinos colores,qualis est sanguinis Vtroque fit,vt plurimum, sanguis, qui ex hostia quandoque profluxisse est obseruatus. 14.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

An Apparitiones Christi Sacramentales sub peregrinis speciebus Quandoque Dæmonum opera perficiantur: quibusue hæ Apparitiones Dæmoniacæ accidant.

Possunt fieri, quia plurimum valent damones ijs, qua hic requiruntur,
Virtute mouendi corpora:
Facultate coniungendi actiua passiuis:
Illusione sensuum.
Verisimile quoque aliquando facta.
Si qua facta, ex ijs fuerunt, in quibus nulla in speciebus Sacramentalibus mutatio accidit.
Non rectè dicitur illas à Damonibus factas,
Vbi species tandem corrumpuntur.
Qua aliquando acciderunt, acciderunt hominibus,
Non infidelibus:
Non de veritate Sacramenti dubitantibus:
Non Sacramento abutentibus.
Sed qui sibi de sanctitate q. blandiuntur:
Seque alijs superbè praferunt, &c.

1. MAgnam Dæmonum esse vim, atque potestatem norunt omnes. Et quoniam eiusdem sunt cum bonis Spiritibus conditionis; & nec minores ipsorum, quam illorũ vires; poterunt, vt videtur; & harum sacramentalium Christi, sub peregrinis speciebus, non minus esse Authores, quàm Angeli boni.

2. Res eò facilius creditur, quod quibus modis Apparitiones hæ, ab Angelis perficiuntur, ijsdem etiam plurimum præstent Dæmones, quo enim sunt inferiores? An virtute corpora mouendi? an facultate componendi actiua passiuis? aut industria imponendi sensibus?

3. Virtute corpora mouendi non sunt destituti. Nullum est adeo vastum corpus, quod dæmones quadam impressione loco mouere nequeant, & quidem velocissimè; dummodo ea mutatione ordo vniuersi non turbetur. Itaque possunt rem aliquam oculis subtrahere, & aliam substituere, tam præproperè; vt animos oculosque intuentium fallant, eisque persuadeant prioris in hanc posteriorem integram conuersionem. Talis existimatur fuisse conuersio sociorum Diomedis in aues, de qua B. Augustinus lib. 18. de Ciuitate Dei, cap. 18.

4. Nec sunt destituti facultate actiua passiuis coniungendi Nam & hæc motu locali absoluitur. Mira verò hæc & possunt, & præstant, Nec mirum, cum rerum naturalium substantias proprietatesq; norint perfectissimè, norint etiam commoda applicandi tempora; & ea sint solertia, vt optimè horum ministerio, quos volunt, admirandos effectus producere queant. Hac industria vsi sunt, quando

pro voluntate Magorum AEgyptiorum, virgas in serpentes commutarunt; ranas item atque ciniphes produxerunt, quanquam sint, qui velint ipsos non aduertentibus spectatoribus virgas subtraxisse, & eorum loco veros serpentes, virgis mole æquales supposuisse; tam subitò & subtiliter, vt Aegyptij spectantes crederent ipsarum virgarum esse immutatam formam.

5. Nec minus possunt Dæmones sensibus imponere, quam Angeli boni: & quod non minus possunt, sæpius hi quã boni, faciunt, nunc per obiectum quod fingunt, nunc per medium, quod immutant: nunc per sensus, quos occupant.

6. Illudunt siue decipiunt ratione obiecti (quemadmodum docet Molina noster. 1. par. q. 3. ar. 4) primò, rerum ostensarum celeri agitatione, subita occultatione, varia collocatione, separatione, vel conglutinatione latente: deinde noui obiecti fabricatione, illiusque potẽtiæ repræsentatione: tertiò oppositione alicuius externi corporis quod vi sua efficiat, vt id quod videtur, aliud appareat, quam reuera sit.

7. Illudunt ex parte medij, impediendo species rerum, ne ad sensus deferantur: medium item aliqua qualitate imbuendo, qua species quæ per medium defertur, quasi inficitur, ideoque obiectum aliter quam est, repræsentet: præterea medium cõdensando, aut etiam vehementius agitando nam & vtroque hoc modo res aliam formam in sensibus accipit, quam in se habet.

8. Illudunt ex parte potentiæ vel organi, situm eius immutando humores & spiritus, in quibus rerum species resident, agitando & perturbando: vim sentiendi hebetando, aut crassiori aliquo humore spiritibus vitalibus viam obstruendo, ne ad organum perueniãt. Omitto alios modos nobis incognitos, ipsis notissimos.

9. His modis sensibus Dæmones solent illudere, & mirabilia videri efficere. Quædam referimus ex Clemente Romano, lib. 2. Recognition. & libro 6. Constitutionum Apostol quæ ille habet de Simone Mago. Docet eundem (hac Dæmonum arte) *ex aere nouum creasse hominem: quibus valebat inuisibilem factum: saxa quasi lutum penetrasse: statuas animasse: in igne positum non arsisse: duas, velut Ianum, facies habentem se ostendisse: in ouem aut capram se mutasse: in aërem sublatum volasse: aurum plurimum exhibuisse repente: reges facere eosq; deijcere potuisse: falci præcepisse, vt ipsa iret & meteret, eamque iuisse, & decuplo plus cæteris messuisse: eundem, cum esset aliquãdo Selene meretrix in turre quadã, & accurrisset multitudo ingens ad eam videndam, turrimque circumcinxisset adstantium coronam fecisse, vt illa per cunctas fenestras turris illius, omni simul populo prospicere*

eius tibi virtute præcipio, vt ab hac eius ancilla egrediaris. Ille testatur Dæmonem profligatum à puella communicatione Corporis Christi. Vtrumq; exemplum, & alia præterea pro hoc argumento, habes cap. 26. de Dæmoniacis.

Quapropter non probatur sententia Alexandri atque Gabrielis, qui etiam harum secundi generis, quasdam opera Diaboli perfectas esse credunt: illas videlicet, in quibus species carnis aut sanguinis, in quas hostiæ fuerunt conuersæ, computruerunt. Quam enim habet consequentiam. Computruit caro, in quam hostia est conuersa: ergò hostia Dæmonis arte, & opera in carnem fuit conuersa? 15.

Accedit quod hanc Alexandri atque Gabrielis sententiam Ecclesia suo ritu quodammodo videatur damnare: siquidem quascunque peregrinas species, sub quibus Christus quandoque visus est, magna habet in reuerentia, magnoque honore prosequitur, siue illæ à prima forma non degenerarint, siue corruptionem contraxerint. 16

Hominum autem rationem videntur habere Dæmones, dum his fictis Apparitionibus eosdem fascinant. Quibus ergò maximè hisce illudunt? Non infidelibus suspicor, & de veritate corporis Christi, in sacramento, dubitantibus. Quoniam magni excellentisque boni, id est, veræ fidei ipsis hac ratione præsens argumentum præberent, quemadmodum hac ratione præberi post demonstrabitur. Quis verò quærere bonum mortalium, dixerit humani generis hostes. 17.

Sic nec ijs, qui sacramentis altaris abutuntur. Nam & hos à scelere, quod patrarēt auocarēt, & ad saniora consilia adducerent, quod etiā ab ipsorum ingenio est alienum. Et, quot, quamque fædè impieque Sacramentis abutuntur ipsis deuotissimi Malefici & Sagæ? quando verò auditum quod horum quenquam insolita Apparitione terruerint Dæmones. 18.

Illis maximè à Dæmonibus illudi crederem, qui sibi de sanctitate blandiuntur, reuelationibus gaudent, hoc nomine videri desiderant, se alijs præferunt, melioresque existimant. Vnde & suum facilè iudicium aliorum, etiam prælatorum Ecclesiæ anteponunt; & suis opinionibus, quamuis falsis ita adhærent, vt nullis rationibus ab ijs dimoueri possint. Sed de his alias. 19.

CA-

Caput vigesimum tertium.

De causis quasi efficientibus harum Apparitionum, siue de Occasionibus, quæ quodam modo causæ Apparitionum dici possunt.

In harum numero sunt.

Quorundam pius affectus:
Impietas & studium vindictæ:
Nutatio in fide:
Indignitas sumentium Sacramenta:
Profanatio eorundem:
Studium cognoscendi mysteria religionis nostræ:

1. Restat Occasiones harum Apparitionum indagemus, quæ quamuis propriè *Causæ Efficientes* dici non debeant; quia tamen cum ijsdem aliquid habent commune: hîc potius, quam alio loco sunt assignandæ; simulque quid iusti æquitatisque contineant, aperiendum, & illud quidem præsenti Capite: posterius sequente.

2. Principio igitur inuenio quorundam pium, vt apparet, desideriũ his Apparitionibus occasionem dedisse. Docet hoc exemplum Phlegili presbyteri, qui postquam precibus à Deo contendisset vt Christi sibi, sub peregrina specie, visio contingeret, voti factus est compos, atq; Christum, in infantis figura, in altari conspexit, eundemq; contrectauit, complexus est, osculatus est, quemadmodum testatur Paschalius, Episcopus Corbiensis, lib. de corpore & sanguine Domini, in Eucharistia, cap. 14. Huc refero orationem (desiderij testem) B. Gregorij, præsentisque ipsi, populi, qua mutationem hostiæ in peregrinam speciem obtinuisse videntur à Deo; quando mulier, sacramentum sumptura, in risum dicitur profusa, quod corpus Domini diceretur, quem B. Gregorius panem existimatur dare. Orationem quoque duorum Abbatum, qui idem à Deo creduntur petiuisse in gratiam Abbatis, qui de veritate corporis Christi in Sacramento dubitauit. Historiam rei gestæ habet Metaphrastes in vita Arsenij.

3. Deinde ijsdem occasionem dederunt impietas atque studium vindictæ, quam quidam de Christo sumere desiderarunt. Nam quam in propria persona ipsi, tanquam in Cælo ad Patris dexteram residenti, contumeliam atque ignominiam inferre non potuerunt;

runt; voluerunt inferre sub sacramento venerabili latenti. Hoc nomine damnantur Iudæi, qui Sacramentum à sacrilegis Christianis emptum, pugionibus confoderunt; atque, vt Christus se in sacramento proderet, impijs aliquando vocibus postularunt. Horum nos meminimus Thesi. 13. & Cap 11.

Præbuit etiam occasionem, quorundam in fide mutatio, siue de veritate corporis Christi, sub sacramento, dubius animus: vt Sacerdotis illius, cuius meminit Platina in Vrbano 4. Amalphitani quoque Episcopi, de quo Damianus, Tract. de Miraculis, apud Suriũ, Tom. 7. Et Adolphi de Dieferne, apud Cæsarium, lib. 9. cap. 1 Vt mulierem omittam, atque Abbatem, quorum Thes. 2 huius Cap facta mentio. 4.

Quarto præbuit occasionẽ temeritas Sacramenta Domini Corporis & sanguinis impura conscientia tentantium sumere. In horum numero est mulier, cuius meminit Sigebertus ad annum Domini. 1180. Sacerdos quoque malæ vitæ, de quo in Vita Hugonis. Huc refero eos qui non satis reuerenter sacramenta tractarunt. inter quos fortè fuit Coloniensis, qui quam sumpserat Sacram hostiam, per vomitum eiecit. Vide Thes. 4. Cap. 11. huius secundi Tractatus. 5.

Quinto loco sunt, qui Eucharistiam in profanos vsus conuerterunt, vt conuerterunt primum ille, qui in aluiaria iniecit, spe conseruandarum apium: deinde mulier, quæ suasu malefici eandẽ certis carminibus incantauit, vt eadem maritum ab adulterio auocaret: tertiò alia non minus temeraria; quæ prunis impositam credidit valere ad amorem mariti sibi conciliandum. Exempla hæc ad longum posita sunt Cap. vndecimo. 6.

Sexto loco dedit his Apparitionibus occasionem studium siue voluntas cognoscendi mysteria Religionis Christianæ. Hæc locũ habuit in VVedekindo, Saxoniæ duce; atque Hebræo; cuius, in Vita B Basilij, meminit Amphilochius. Et ille quidem vidit de manu purpurati Sacerdotis pulchellum infantem ad os communicantiũ transire: hic per manus Basilij infantem communicantibus partiri. Res notæ sunt ex ijs, quæ Cap. 11. sunt dicta. 7.

Et hæc quæ diximus, Apparitionibus à nobis Capite 11 allatis occasionem dederunt. Potuerunt & res plures dedisse, fortè etiã de derũt plures, sed hæc præcipua. Aliquãdo etiã ex hominũ parte nihil potuit fuisse, & Deus suas habuisse causas, cur accidere easdẽ voluerit: quę vt nobis sunt ignotę, ita Deo notissimæ, atq; iustissimę. 8.

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

An cum, vel sine hominum peccato aliquando acciderint hæ peregrinæ & inusitatæ in Sacramento Apparitiones.

Quidam non peccarunt data ipsis occasione.
Fortè & bene fecerunt.
Quidam grauiter peccarunt. Vt
Qui dubitarunt de veritate sacramenti:
Qui indignè ad Sacramentum accesserunt:
Quidem in prophanos vsus conuerterunt:
Qui sæuierunt in Sacramentum.
Non videntur absque omni peccato fuisse, omnes, qui
Has Apparitiones optarunt
Non videtur licitum easdem optare.
Id insinuant in similibus rebus.
B. Augustinus &
Gerson.&c.

1\. QVid iusti æquitatisque in dictis iam Apparitionibus fuerit,& vtrum aliquod aliquando hominum hîc delictum interuenerit, hoc Capite est explicandum,in quibusdam facilis est responsio,in alijs difficilior. Nos tria rectè vereq; dici existimamus,quæ breuiter adiungimus.

2\. Primum est aliquando nihil peccatum esse ab hominibus, quando his Apparitionibus, occasionem dederunt. Quis peccati arguat VVidekindum, quando,vt Christianorum religionem exploraret, habitum mutauit;& dum in aliorũ oberrat turba Christum, in specie infantali obseruauit? Tantum abest, vt homo infidelis peccarit; vt hæc sancta curiositas principium illi fuerit ad fidem Christianam amplectendam,tenendam,profitendam,propagandam. Idem fortè quis non malè dixerit de Hebræo, cuius apud Amphilochium fit mentio.

3\. Alterum est, aliquando magnum hîc peccatum commissum esse &quidem à pluribus. Principio ijs,qui de veritate Corporis Christi in sacramento dubitarunt. Quomodo enim iustè,atque sine Dei offensa hîc Christianus homo potest dubitare;cui tot testimonia,& argumenta suppetunt pro veritate Corporis Christi in Eucharistiæ sacramento confitenda? Hæc, quia alias prosecuti sumus, hîc repetenda non sunt.

4\. Deinde ab illis, qui,cum conscientia peccati mortalis Corporis atque sanguinis sacramenta accesserunt; qui eò minus hunc accessum

ſum ſibi patere arbitrari debuerunt, quod iam olim grauiſsimè punitos eſſe, ex D. Paulo potuerunt cognoſcere eos, qui indignè ſacramenta percepiſſent. *Idcirco*, inquit ille, 1. Corinth. 11. (quia nimirum manducauerant & biberant indignè) *inter vos multi infirmi, & imbecilles; & dormiunt multi. Qui enim*, inquit idem, *manducat & bibit indignè, iudicium ſibi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini.*

5\. Præterea ab ijs peccatum; qui ſacramenta in profanos vſus voluerunt conuertere; & conuerterunt; ſibique ſuæque libidini fecerūt ſeruire. A quibus etiam grauius, quam à prioribus creditur delictum; quod & hîc ſacramenta indignè accipiantur plerumque; & præterea indignius tractentur.

6\. Denique grauiſsimè peccatum eſſe à Iudæis, qui in ſacramentum ſunt debachati, & in terris rurſus quodammodo Chriſtum crucifixerunt, dubium nullum eſſe poteſt. Quid enim horum (ſi non omnium, certè aliquorum) peccatum differt à peccato crucifigentium Chriſtum? quid quod horum, quorundam, illorum ſeparare potuerit? præſertim ſi ſummæ voluntatis nequitiæ ratio habeatur? vt ob id non immeritò in ſimiles ſacrilegos atque Blaſphemos, ſummis & exquiſitis ſupplicijs, pro Chriſti iniuria vindicanda animaduerterit Chriſtianus Magiſtratus.

7\. Tertiò dixero dubitari poſſe, an abſque omni omninò peccato fuerint omnes qui has ſibi Apparitiones fieri à Deo optarūt. Cur enim optarunt? An vt in fide, de veritate corporis Chriſti in Euchariſtia, confirmarentur? ad dubium & vacillantem eorum animum in fide hæc res arguit. An vt maiores haberent ſpirituales conſolationes? at magnas ſatis, ſufficienteſque pij animi habere poſſunt quamuis etiã nullæ ipſis ſimiles Apparitiones contingant. Sciunt, vel ſcire debent, non minus præſentem eſſe Chriſtum, ſub ſpecie panis, quam carnis, aut infantis, aut crucifixi.

8\. Quod ſi quis ſanctos viros objiciat, qui has, vel alias ſibi reuelationes & Apparitiones diuinitus fieri poſtularunt (vt poſtulaſſe leguntur Ephrem apud Amphilochium, in vita Baſilij, Maurus apud Surium, Tom. 1. in vita eiuſdem, & Hereberti, apud eundem Suriũ, Tom. 2. (Quemadmodum ego hos non auderem damnare: ſic neo vererer alijs ſuadere, ne idem ſibi putarent imitandum. Sunt multa in ſanctis admiranda, quæ non imitanda.

9\. Probo doctrinam B. Auguſtini, lib 10. Confeſſ. in ſimili propemodum argumento, cui cum perſuadere conatus fuiſſet Dæmon, vt à Deo ſignum peteret, ille hoc detrectauit, non ignorans, quam multos hæc curioſitas perdidiſſet. Ideo alibi (lib. de vera Relig.) mo-

uet his abstineamus, & quod intra nos est Dei regnum, in ijs quæ videntur, non quæramus.

10. Post B. Augustinum idem monemur à Gersone, cuius in similibus magna authoritas est, hisce verbis. *Enarrantur*, inquit, *exempla Sanctorum Patrum, qui curiositatem huiusmodi visionum vel miraculorum tanquam perniciosissimam fallacissimamq; refugerunt. A qua se Augustinus liberatum in suis Confessionibus, gloriatur in Domino. Quam propterea D. Bonauentura abhorrendam nimis determinat, totoque conatu repellendam, nunc increpationibus, orationibus nunc seu flagellationibus propriæ mentis & corporis, exẽplo illius, qui vt tentatione careret superbiæ, quæsiuit, & obtinuit à Deo, vt per tres menses dæmoniaca vexatione torqueretur. Alter Sanctorum Patrũ, dum sibi Dæmon, transfiguratus in Christum, diceret: Ego sum Christus, te personaliter visitans, quia dignus es: confestim clausit oculos vtraque manu, vociferans: Nolo hic Christum videre: satis est ipsum in gloria si videro: statimq; disparuit. Alter sub alijs verbis similem seruauit in huiusmodi illusione humilitatem: Vide*, inquit, *ad quem missus es. Ego certè talis non sum, quod dignus sim hic videre Christum*.

Ita Gerson.

PARS

PARS QVARTA
DE FINIBVS IN HIS APPARITIONIBVS Sacramentalibus Christi sub specie peregrina propositis.

Fines agētium sunt. *Omne enim agens, inquit Aristoteles 2. Physicorum tex. 90. propter finem agit, maximè verò Deus atque Angeli, tam boni, quam mali. Ergo quando nobis hic de finibus quæstio est. quidnam agentibus siue causis* Efficientibus *in his Apparitionibus fuerit propositum, quæritur.*

Quia vero Apparitiones ipsæ, quandoque Deum (qui tamen per bonos Angelos hîc agit omnia) habent authorem, quandoque Dæmones, & [illegible] um contraria sunt studia, non ijdem possunt Deo & Dæmonibus hic propositi esse fines, vtrorumque igitur inquirendi sunt, sed D[illegible]i imprimis, & ante Dæmonum.

Deus autem videtur has velle seruire vel institutioni, vel consolationi, vel redargutioni: In tertia hoc parum plerunque fructus exspectatur: In primo vel fides Christiana iuuatur, vel formantur boni mores. In secundo illo nullum per se horum intenditur. Hæc de finibus breuiter: in sequentibus paulò fusius illa explicanda. A Deo principium facimus, & initio quomodo fidei causam his Apparitionibus promoueat aperiendum.

Caput vigesimum quintum.

Quomodo à Deo fides Christiana his Apparitionibus Christi, sub peregrinis speciebus, promoueatur.

Promouetur primum ipsa fides in genere.
Quia in quibusdam nihil aliud potuit esse propositum.
Confirmantur deinde ijsdem quidam fidei articuli illi, de veritate Eucharistiæ:
De sufficientia alterius:
De sacramento extra vsum.
Magnũ argumentum ex ipsis sumitur pro tribus dictis articulis.
Sed tamen non authoritate harum Apparitionum tantum in dictis nituntur Christiani, sed præterea
Verbo Dei:
Traditione maiorum:
Consensione totius Ecclesiæ.

1. Nouum non est Deo, homines per miracula, resq; prodigiosas vel ad fidem Christianamque religionem adducere, vel in fide suscepta semel, nutantes confirmare & conseruare. Intellexit hoc B. Apostolus: vnde de quodã quasi miraculorum genere loquens, *Linguæ*, inquit, *in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus*. 1. Cor. 14.

2. Et Christus Dominus id suo exemplo, suaque doctrina egregiè confirmat. quando discipulos Ioannis Baptistæ, ad se, causa instructionis, missos ad miracula reuocat: ex his ipsos volens intelligere, quid credere, quidue sentire de se debeant. *Euntes*, inquit, *renunciate Ioanni, quæ audistis & vidistis: Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur* Matth. 11. Idẽ docet idcircò nõ sine infidelitatis peccato magno esse Iudæos, quod etiam, postquam præclara eius opera in miraculorum patratione vidissent, ipsi tamen non crederent. *Si*, inquit Ioannis. 15. *opera non fecissem in ijs, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent.* Hinc & Apostolos quos fidei propagandæ gratia in vniuersum mundum misit virtute miraculorum voluit esse instructos. Ita enim, Matth. 10. ad eosdem. *Euntes*, inquit, *prædicate dicentes: Quia appropinquauit regnum cælorum. Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, dæmones ejicite.* Et postquam secundò, iam ad cœlum ascensurus, hæc ipsis mandata dedisset, Marci vltimò, dicitur, quod *profecti prædicauerint vbique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.*

Duo-

Duobus autem modis miracula, siue prodigia, in fidei negotio 3. seruiunt,& seruiuerunt. Nam vel caput religionis & fidei siue ipsam religionem confirmant, veramque conseruant, vel certa quædam & singularia Christianæ religionis dogmata. v. g. Christi diuinitatem processionem Spiritus sancti à Patre & Filio, vim virtutemque sacramentorum nouæ legis, mortuorum resurrectionem, purgatorias, post hanc vitam, animarum pœnas.

In priori genere seruiuerunt propemodum quæ à Christo patrabantur atque Apostolis, qui *vbique prædicabant, sermonem confirmante Domino sequentibus signis*: in posteriori plura, quæ iacto aliquali fundaméto Christianę religionis acciderunt: qualia sunt, aqua euanescés, pro Baptismo nõ repetendo, de quo Nicephorus, lib. 14. cap 17. variæ Apparitiones piè defunctorum, viuorũ subsidia postulantiũ, de quibus in Appendice ad Libellum de Apparitionibus omnis generis Spirituum: mortuorum quorundam ad præsentem vitam reditus, de quibus vtrumque Testamentum: ampulla Chrismatis, quæ, inter ipsa saxa proiecta; integra permansit pro testimonio sacramenti Confirmationis, de qua Optat. Milleuit. deniq; pro Christi diuinitate confirmanda tempore Arij primum Christus in forma pueri apparens Petro Alexandrino, & quærentis vestem suam ab Ario scissam (apud Surium, Tomo 6. 15. Nouemb.) deinde subscriptiones duorum Episcoporum Chrysanthi atque Musonij, qui ex hac vita discesserunt, cum nondum definitioni Nicenæ Synodi subscripsissent: de his enim prodidit Gregorius Cæsariensis, (apud Lipomannum, Tom. 6.) in orat. de Nicena Synod. quod superstites Niceni Concilij Patres ad communem locum in quo dormiebant accesserint, hacque ad mortuos oratione sint vsi. *O fratres*, dixerunt, *& Patres, præclarum nobiscum certamen decertastis, cursum perfecistis, fidem seruastis. Si ergò quod factum est, Deo gratum iudicatis, nunc enim purius cernitis, ne quid sit impedimento, quo minus vos quoque decisionem subsignetis.* Hæc simul & dixerunt, & signata decisione sanctorũ Patrum, loculo imposita, totam illam noctem insomnem peragunt in oratione. Die autem sequenti, cum venissent ad loculum, solutis quæ erant imposita signaculis, cum sanctam reuoluissent decisionem, inuenerunt sanctorum Patrum ad eos adiectas subscriptiones, &c.

Atque vt Deo, in alijs fidei Christianę articulis propositum fuit 5. non rarò mentes hominum miraculis inducere. & confirmare; ita fuit in grauissimo difficilimoque sacrosanctæ Eucharistiæ sacramento. Nam & pro hoc voluit seruire miracula atque prodigiosa

Possunt fieri, quia plurimum valent dæmones ijs, quæ hic requiruntur,
Virtute mouendi corpora:
Facultate coniungendi actiua passiuis:
Illusione sensuum.
Verisimile quoque aliquando facta,
Si quæ facta, ex ijs fuerunt, in quibus nulla in speciebus Sacramentalibus mutatio accidit:
Non rectè dicitur illas à Dæmonibus factas,
Vbi species tandem corrumpuntur:
Quæ aliquando acciderunt, acciderunt hominibus,
Non infidelibus:
Non de veritate Sacramenti dubitantibus:
Non Sacramento abutentibus.
Sed qui sibi de sanctitate q. blandiuntur:
Seque alijs superbè præferunt, &c.

1. MAgnam Dæmonum esse vim, atque potestatem norunt omnes. Et quoniam eiusdem sunt cum bonis Spiritibus conditionis; & nec minores ipsorum, quam illorũ vires; poterunt, vt videtur; & harum sacramentalium Christi, sub peregrinis speciebus, non minus esse Authores, quàm Angeli boni.

2. Res eò facilius creditur, quod quibus modis Apparitiones hæ, ab Angelis perficiuntur, ijsdem etiam plurimum præstent Dæmones, quo enim sunt inferiores? An virtute corpora mouendi? an facultate componendi actiua passiuis? aut industria imponendi sensibus?

3. Virtute corpora mouendi non sunt destituti. Nullum est adeo vastum corpus, quod dæmones quadam impressione loco mouere nequeant, & quidem velocissimè; dummodo ea mutatione ordo vniuersi non turbetur. Itaque possunt rem aliquam oculis subtrahere, & aliam substituere, tam præpoperè; vt animos oculosque intuentium fallant, eisque persuadeant prioris in hanc posteriorem integram conuersionem. Talis existimatur fuisse conuersio sociorum Diomedis in aues, de qua B. Augustinus lib. 18. de Ciuitate Dei. cap. 18.

4. Nec sunt destituti facultate actiua passiuis coniungendi Nam & hæc motu locali absoluitur. Mira verò hæc & possunt, & præstant, Nec mirum, cum rerum naturalium substantias proprietatesq; norint perfectissimè, norint etiam commoda applicandi tempora; & ea sint solertia, vt optimè horum ministerio, quos volunt, admirandos effectus producere queant. Hac industria vsi sunt, quando pro

pro voluntate Magorum AEgyptiorum, virgas in serpentes commutarunt; ranas item atque ciniphes produxerunt, quanquam sint, qui velint ipsos non aduertentibus spectatoribus virgas subtraxisse, & eorum loco veros serpentes, virgis mole æquales supposuisse; tam subitò & subtiliter, vt Aegyptij spectantes crederent ipsarum virgarum esse immutatam formam.

Nec minus possunt Dæmones sensibus imponere, quam Angeli boni:& quod non minus possunt, sæpius hi quã boni, faciunt, nunc per obiectum quod fingunt, nunc per medium, quod immutant: nunc per sensus, quos occupant. 5.

Illudunt siue decipiunt ratione obiecti (quemadmodum docet Molina noster. 1. par. q. 3. ar. 4) primò; rerum ostensarum celeri agitatione, subita occultatione, varia collocatione, separatione, vel conglutinatione latente: deinde noui obiecti fabricatione, illiusque potẽtiæ repræsentatione: tertiò oppositione alicuius externi corporis quod vi sua efficiat, vt id quod videtur, aliud appareat, quam reuera sit. 6.

Illudunt ex parte medij, impediendo species rerum, ne ad sensus deferantur: medium item aliqua qualitate imbuendo, qua species quæ per medium defertur, quasi inficitur, ideoque obiectum aliter quam est, repræsentet: præterea medium cõdensando, aut etiam vehementius agitando nam & vtroque hoc modo res aliam formam in sensibus accipit, quam in se habet. 7.

Illudunt ex parte potentiæ vel organi, situm eius immutando humores & spiritus, in quibus rerum species resident, agitando & perturbando: vim sentiendi hebetando, aut crassiori aliquo humore spiritibus vitalibus viam obstruendo, ne ad organum perueniãt. Omitto alios modos nobis incognitos, ipsis notissimos. 8.

His modis sensibus Dæmones solent illudere, & mirabilia videri efficere. Quædam referimus ex Clemente Romano, lib. 2. Recognition. & libro 6. Constitutionum Apostol quæ ille habet de Simone Mago. Docet eundem (hac Dæmonum arte) *ex aere nouum creasse hominem: quibus valebat inuisibilem factum: saxa quasi lutum penetrasse: statuas animasse: in igne positum non arsisse: duas, velut Ianum, facies habentem se ostendisse: in ouem aut capram se mutasse: in aërem sublatum volasse: aurum plurimum exhibuisse repente: reges facere eosq; deijcere potuisse: falci præcepisse, vt ipsa iret & meteret, eamque iuisse, & decuplo plus cæteris messuisse: eundem, cum esset aliquãdo Selene meretrix in turre quadã, & accurrisset multitudo ingens ad eam videndam, turrimque circumcinxisset adstantium corona fecisse, vt illa per cunctas fenestras turris illius, omni simul populo prospicere* 9.

eius tibi virtute præcipio, vt ab hac eius ancilla egrediaris. Ille testatur Dæmonem profligatum à puella communicatione Corporis Christi. Vtrumq; exemplum, & alia præterea pro hoc argumento, habes cap. 26. de Dæmoniacis.

15. Quapropter non probatur sententia Alexandri atque Gabrielis, qui etiam harum secundi generis, quasdam opera Diaboli perfectas esse credunt: illas videlicet, in quibus species carnis aut sanguinis, in quas hostiæ fuerunt conuersæ, computruerunt. Quam enim habet consequentiam. Computruit caro, in quam hostia est conuersa: ergò hostia Dæmonis arte, & opera in carnem fuit conuersa?

16. Accedit quod hanc Alexandri atque Gabrielis sententiam Ecclesia suo ritu quodammodo videatur damnare: siquidem quascunque peregrinas species, sub quibus Christus quandoque visus est, magna habet in reuerentia, magnoque honore prosequitur, siue illæ à prima forma non degenerarint, siue corruptionem contraxerint.

17. Hominum autem rationem videntur habere Dæmones, dum his fictis Apparitionibus eosdem fascinant. Quibus ergò maximè hisce illudunt? Non infidelibus, suspicor, & de veritate corporis Christi, in sacramento, dubitantibus. Quoniam magni excellentisque boni, id est, veræ fidei ipsis hac ratione præsens argumentum præberent, quemadmodum hac ratione præberi post demonstrabitur. Quis verò quærere bonum mortalium, dixerit humani generis hostes,

18. Sic nec ijs, qui sacramentis altaris abutuntur. Nam & hos à scelere, quod patrarēt auocarēt, & ad saniora consilia adducerent, quod etiā ab ipsorum ingenio est alienum. Et, quot, quamque fœdè impieque Sacramentis abutuntur ipsis deuotissimi Malefici & Sagæ? quando verò auditum quod horum quenquam insolita Apparitione terruerint Dæmones.

19. Illis maximè à Dæmonibus illudi crederem, qui sibi de sanctitate blandiuntur, reuelationibus gaudent, hoc nomine videri desiderant, se alijs præferunt, melioresque existimant. Vnde & suum facilè iudicium aliorum, etiam prælatorum Ecclesiæ, anteponunt, & suis opinionibus, quamuis falsis ita adhærent, vt nullis rationibus ab ijs dimoueri possint, Sed de his alias.

CA-

CAPUT VIGESIMUM TERTIUM.

De causis quasi efficientibus harum Apparitionum, siue de Occasionibus, quæ quodam modo causæ Apparitionum dici possunt.

In harum numero sunt.

Quorundam pius affectus:
Impietas & studium vindictæ:
Nutatio in fide:
Indignitas sumentium Sacramenta:
Profanatio eorundem:
Studium cognoscendi mysteria religionis nostræ:

1\. Restat Occasiones harum Apparitionum indagemus, quæ quamuis propriè *Causæ Efficientes* dici non debeant; quia tamen cum iisdem aliquid habent commune: hîc potius, quam alio loco sunt assignandæ; simulque quid iusti æquitatisque contineant, aperiendum, & illud quidem præsenti Capite: posterius sequente.

2\. Principio igitur inuenio quorundam pium, vt apparet, desideriũ his Apparitionibus occasionem dedisse. Docet hoc exemplum Phlegili presbyteri, qui postquam precibus à Deo contendisset vt Christi sibi, sub peregrina specie, visio contingeret, voti factus est compos, atq; Christum, in infantis figura, in altari conspexit, eundemq; contrectauit, complexus est, osculatus est, quemadmodum testatur Paschasius, Episcopus Corbiensis, lib. de corpore & sanguine Domini, in Eucharistia, cap. 14. Huc refero orationem (desiderij testem) B. Gregorij, præsentisque ipsi, populi, qua mutationem hostiæ in peregrinam speciem obtinuisse videntur à Deo; quando mulier, sacramentum sumptura, in risum dicitur profusa, quod corpus Dominî diceretur, quem B. Gregorius panem existimatur dare. Orationem quoque duorum Abbatum, qui idem à Deo credũtur petiuisse in gratiam Abbatis, qui de veritate corporis Christi in Sacramento dubitauit. Historiam rei gestæ habet Metaphrastes in vita Arsenij.

3\. Deinde iisdem occasionem dederunt impietas atque studium vindictæ, quam quidam de Christo sumere desiderarunt. Nam quam in propria persona ipsi, tanquam in Cælo ad Patris dexteram residenti, contumeliam atque ignominiam inferre non potuerunt;

runt; voluerunt inferre sub sacramento venerabili latenti. Hoc nomine damnantur Iudæi, qui Sacramentum à sacrilegis Christianis emptum, pugionibus confoderunt; atque, vt Christus se in sacramento proderet, impijs aliquando vocibus postularunt. Horum nos meminimus Thesi. 13. & Cap 11.

4. Præbuit etiam occasionem, quorundam in fide mutatio, siue de veritate corporis Christi, sub sacramento, dubius animus: vt Sacerdotis illius, cuius meminit Platina in Vrbano 4. Amalphitani quoque Episcopi, de quo Damianus, Tract. de Miraculis, apud Suriū, Tom. 7. Et Adolphi de Dieferne apud Cæsarium, lib. 9. cap. 2. Vt mulierem omittam, atque Abbatem, quorum Thes. 2 huius Cap facta mentio.

5. Quarto præbuit occasionē temeritas Sacramenta Domini Corporis & sanguinis impura conscientia tentantium sumere. In horum numero est mulier, cuius meminit Sigebertus ad annum Domini. 1180. Sacerdos quoque malæ vitæ, de quo in Vita Hugonis. Huc refero eos, qui non satis reuerenter sacramenta tractarunt, inter quos fortè fuit Coloniensis, qui quam sumpserat Sacram hostiam, per vomitum eiecit. Vide Thes. 4. Cap 11. huius secundi Tractatus.

6. Quinto loco sunt, qui Eucharistiam in profanos vsus conuerterunt, vt conuerterunt primum ille, qui in aluiaria iniecit, spe conseruandarum apium: deinde mulier, quæ suasu malefici candē certis carminibus incantauit, vt eadem maritum ab adulterio auocaret: tertiò alia non minus temeraria; quæ prunis impositam credidit valere ad amorem mariti sibi conciliandum. Exempla hæc ad longum posita sunt Cap. vndecimo.

7. Sexto loco dedit his Apparitionibus occasionem studium siue voluntas cognoscendi mysteria Religionis Christianæ. Hæc locū habuit in VVedekindo, Saxoniæ duce; atque Hebræo; cuius, in Vita B Basilij, meminit Amphilochius. Et ille quidem vidit de manu purpurati Sacerdotis pulchellum infantem ad os communicantiū transire: hic per manus Basilij infantem communicantibus partiri. Res notæ sunt ex ijs, quæ Cap 11. sunt dicta.

8. Et hæc quæ diximus, Apparitionibus à nobis Capite 11 allatis occasionem dederunt. Potuerunt & res plures dedisse, fortè etiā dederūt plures, sed hæc præcipua. Aliquādo etiā ex hominū parte nihil potuit fuisse, & Deus suas habuisse causas, cur accidere easdē voluerit: quę vt nobis sunt ignotę, ita Deo notissimæ, atq; iustissimę.

Caput vigesimum quartum.

An cum, vel fine hominum peccato aliquando acciderint hæ peregrinæ & inusitatæ in Sacramento Apparitiones.

Quidam non peccarunt data ipsis occasione.
Fortè & bene fecerunt.
Quidam grauiter peccarunt. Vt
Qui dubitarunt de veritate sacramenti:
Qui indignè ad Sacramentum accesserunt:
Qui idem in prophanos vsus conuerterunt:
Qui sauierunt in Sacramentum.
Non videntur absque omni peccato fuisse, omnes, qui
Has Apparitiones optarunt
Non videtur licitum easdem optare.
Id insinuant in similibus rebus.
B. Augustinus &
Gerson. &c.

1. QVid iusti æquitatisque in dictis iam Apparitionibus fuerit, & vtrum aliquod aliquando hominum hîc delictum interuenerit, hoc Capite est explicandum, in quibusdam facilis est responsio, in alijs difficilior. Nos tria rectè vereq; dici existimamus, quæ breuiter adiungimus.

2. Primum est aliquando nihil peccatum esse ab hominibus, quando his Apparitionibus, occasionem dederunt. Quis peccati arguat VVidekindum, quando, vt Christianorum religionem exploraret, habitum mutauit; & dum in aliorũ oberrat turba Christum, in specie infantali obseruauit? Tantum abest, vt homo infidelis peccarit; vt hæc sancta curiositas principium illi fuerit ad fidem Christianam amplectendam, tenendam, profitendam, propagandam. Idem fortè quis non malè dixerit de Hebræo, cuius apud Amphilochium fit mentio.

3. Alterum est, aliquando magnum hîc peccatum commissum esse & quidem à pluribus. Principio ijs, qui de veritate Corporis Christi in sacramento dubitarunt. Quomodo enim iustè, atque sine Dei offensa hîc Christianus homo potest dubitare; cui tot testimonia, & argumenta suppetunt pro veritate Corporis Christi in Eucharistiæ sacramento confitenda? Hæc, quia alias prosecuti sumus, hîc repetenda non sunt.

4. Deinde ab illis, qui, cum conscientia peccati mortalis Corporis atque sanguinis sacramenta accesserunt; qui eò minus huncaccessum

ſum ſibi patere arbitrari debuerunt, quod iam olim grauiſsimè punitos eſſe, ex D. Paulo potuerunt cognoſcere eos, qui indignè ſacramenta percepiſſent. *Idcirco*, inquit ille, 1. Corinth. 11. (quia nimirum manducauerant & biberant indignè) *inter vos multi infirmi, & imbecilles; & dormiunt multi. Qui enim*, inquit idem, *manducat & bibit indignè, iudicium ſibi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini.*

5\. Præterea ab ijs peccatum; qui ſacramenta in profanos vſus voluerunt conuertere; & conuerterunt; ſibique ſuæque libidini fecerũt ſeruire. A quibus etiam grauius, quam à prioribus creditur delictum; quod & hic ſacramenta indignè accipiantur plerumque; & præterea indignius tractentur.

6\. Denique grauiſsimè peccatum eſſe à Iudæis, qui in ſacramentum ſunt debachati, & in terris rurſus quodammodo Chriſtum crucifixerunt, dubium nullum eſſe poteſt. Quid enim horum (ſi non omnium, certè aliquorum) peccatum differt à peccato crucifigentium Chriſtum? quid quod horum, quorundam, illorum ſeparare potuerit? præſertim ſi ſummæ voluntatis nequitiæ ratio habeatur? vt ob id non immeritò in ſimiles ſacrilegos atque Blaſphemos, ſummis & exquiſitis ſupplicijs, pro Chriſti iniuria vindicanda animaduerterit Chriſtianus Magiſtratus.

7\. Tertiò dixero dubitari poſſe, an abſque omni omninò peccato fuerint omnes qui has ſibi Apparitiones fieri à Deo optarũt. Cur enim optarunt? An vt in fide, de veritate corporis Chriſti in Euchariſtia, confirmarentur? ad dubium & vacillantem eorum animum in fide hæc res arguit. An vt maiores haberent ſpirituales conſolationes? at magnas ſatis, ſufficienteſque pij animi habere poſſunt quamuis etiã nullæ ipſis ſimiles Apparitiones contingant. Sciunt, vel ſcire debent, non minus præſentem eſſe Chriſtum, ſub ſpecie panis, quam carnis, aut infantis, aut crucifixi.

8\. Quod ſi quis ſanctos viros obijciat, qui has, vel alias ſibi reuelationes & Apparitiones diuinitus fieri poſtularunt (vt poſtulaſſe leguntur Ephrem apud Amphilochium, in vita Baſilij, Maurus apud Surium, Tom. 1. in vita eiuſdem, & Hereberti, apud eundem Suriũ, Tom. 2. (Quemadmodum ego hos non auderem damnare: ſic neo vererer alijs ſuadere, ne idem ſibi putarent imitandum. Sunt multa in ſanctis admiranda, quæ non imitanda.

9\. Probo doctrinam B. Auguſtini, lib 10. Confeſſ. in ſimili propemodum argumento, cui cum perſuadere conatus fuiſſet Dæmon, vt à Deo ſignum peteret, ille hoc detrectauit, non ignorans, quam multos hæc curioſitas perdidiſſet. Ideo alibi (lib. de vera Relig.) mo-

uet his abſtineamus, & quod intra nos eſt Dei regnum, in ijs quæ videntur, non quæramus.

10. Poſt B. Auguſtinum idem monemur à Gerſone, cuius in ſimilibus magna authoritas eſt, hiſce verbis. *Enarrantur*, inquit, *exempla Sanctorum Patrum, qui curioſitatem huiuſmodi viſionum vel miraculorum: tanquam pernicioſiſſimam fallaciſſimamq; refugerunt. A qua ſe Auguſtinus liberatum in ſuis Confeſſionibus, gloriatur in Domino. Quam propterea D. Bonauentura abhorrendam nimis determinat, totoque conatu repellendam, nunc increpationibus, orationibus nunc ſeu flagellationibus propriæ mentis & corporis, exẽplo illius, qui vt tentatione careret ſuperbiæ, quæſiuit, & obtinuit à Deo, vt per tres menſes dæmoniaca vexatione torqueretur. Alter Sanctorum Patrũ, dum ſibi Dæmon, transfiguratus in Chriſtum, diceret: Ego ſum Chriſtus, te perſonaliter viſitans, quia dignus es: confeſtim clauſit oculos vtraque manu, vociferans: Nolo hic Chriſtum videre: ſatis eſt ipſum in gloria ſi videro: ſtatimq; diſparuit. Alter ſub alijs verbis ſimilem ſeruauit in huiuſmodi illuſione humilitatem: Vide*, inquit, *ad quem miſſus es. Ego certè talis non ſum, quod dignus ſim hic videre Chriſtum.*

Ita Gerſon.

PARS

PARS QVARTA

DE FINIBVS IN HIS APPARITIONIBVS Sacramentalibus Christi sub specie peregrina propositis.

Fines agētium sunt. Omne enim agens, inquit Aristoteles 2. Physicorum tex. 90. propter finem agit, maximè verò Deus atque Angeli, tam boni, quam mali. Ergo quando nobis hîc de finibus quæstio est. quidnam agentibus siue causis Efficientibus *in his Apparitionibus fuerit propositum, quæritur.*

Quia vero Apparitiones ipsæ, quandoque Deum (qui tamen per bonos Angelos hîc agit omnia) habent authorem, quandoque Dæmones, & [illegible]um contraria sunt studia, non ijdem possunt Deo & Dæmonibus hic propositi esse fines, vtrorumque igitur inquirendi sunt, sed [illegible]i imprimis, & ante Dæmonum.

Deus autem videtur has velle seruire vel institutioni, vel consolationi, vel redargutioni: In tertia hoc parum plerunque fructus exspectatur: In primo vel fides Christiana iuuatur, vel formantur boni mores. In secundo illo nullum per se horum intenditur. Hæc de finibus breuiter: in sequentibus paulò fusius illa explicanda. A Deo principium facimus, & initio quomodo fidei causam his Apparitionibus promoueat aperiendum.

Duobus autem modis miracula, siue prodigia, in fidei negotio 3. seruiunt, & seruiuerunt. Nam vel caput religionis & fidei siue ipsam religionem confirmant, veramque conseruant, vel certa quædam & singularia Christianæ religionis dogmata. v. g Christi diuinitatem processionem Spiritus sancti à Patre & Filio, vim virtutemque sacramentorum nouæ legis, mortuorum resurrectionem, purgatorias, post hanc vitam, animarum pœnas.

In priori genere seruiuerunt propemodum quæ à Christo patrabantur atque Apostolis, qui *vbique prædicabant, sermonem confirmante Domino sequentibus signis*: in posteriori plura, quæ iacto aliquali fundaměto Christianę religionis acciderunt: qualia sunt, aqua euanescēs, pro Baptismo nō repetendo, de quo Nicephorus, lib. 14. cap 17. variæ Apparitiones piè defunctorum, viuorū subsidia postulantiū, de quibus in Appendice ad Libellum de Apparitionibus omnis generis Spirituum: mortuorum quorundam ad præsentem vitam reditus, de quibus vtrumque Testamentum: ampulla Chrismatis, quæ, inter ipsa saxa proiecta; integra permansit pro testimonio sacramenti Confirmationis, de qua Optat. Milleuit. deniq; pro Christi diuinitate confirmanda tempore Arij primum Christus in forma pueri apparens Petro Alexandrino, & quærentis vestem suam ab Ario scissam (apud Surium, Tomo 6. 15. Nouemb.) deinde subscriptiones duorum Episcoporum Chrysanthi atque Musonij, qui ex hac vita discesserunt, cum nondum definitioni Nicenæ Synodi subscripsissent: de his enim prodidit Gregorius Cæsariensis, (apud Lipomannum, Tom. 6.) in orat. de Nicena Synod. quod superstites Niceni Concilij Patres ad communem locum in quo dormiebant accesserint, hacque ad mortuos oratione sint vsi. *O fratres*, dixerunt, *& Patres, præclarum nobiscum certamen decertastis, cursum perfecistis, fidem seruastis. Si ergò quod factum est, Deo gratum iudicatis, nunc enim purius cernitis, ne quid sit impedimento, quo minus vos quoque decisionem subsignetis.* Hæc simul & dixerunt, & signata decisione sanctorū Patrum, loculo imposita, totam illam noctem insomnem peragunt in oratione. Die autem sequenti, cum venissent ad loculum, solutis quæ erant imposita signaculis, cum sanctam reuoluissent decisionem, inuenerunt sanctorum Patrum ad eos adiectas subscriptiones, &c.

Atque vt Deo, in alijs fidei Christianę articulis propositum fuit 5. non rarò mentes hominum miraculis inducere. & confirmare; ita fuit in grauissimo difficilimoque sacrosanctæ Eucharistiæ sacramento. Nam & pro hoc voluit seruire miracula atque prodigiosa

que animo cupiebant Christianæ religionis mysteria intelligere, quod laude non reprehensione dignum erat. Neque, vt hinc consolationem spiritualem acciperent; illa benè in fide fundatis, & qui excellenti in Deum charitate flagrant (quales illi non erant) vt plurimum conceditur. Neque vt à vitijs declinarent & in virtutum studia incumberent & hoc fidei requirit fundaméta, sine quibus nulla vera solidaque virtus subsistit. Itaque visione hac eos Deus dignatus est, vt ad Christianæ religionis professionem adducerentur.

11. Et hoc subsecutus effectus probauit. Nam Spiritui sancto post Apparitionem factam non restiterunt: mox animum ad Christianã religionem adiecerunt: & ille quidem in Germania magno Germanorum commodo, hic in Græcia cum suo suorumque fructu non pœnitendo Res ex 11. capite est clara.

12. Leue verò calcar non attulit vtrique visio. Quid enim aliud aut debuerunt aut potuerunt existimare, quam Dei singulare opus esse quam habebant, Apparitionem. Profectò hoc agnouit Imperator Carolus. Hinc hæc ipsius vox. *Plus tibi aliquid, V Vide sinde, à Deo, quam cunctis sacerdotibus & nobis concessum est.* Sit igitur hic primus finis, qui Deo in his Apparitionibus ad fidei negotium agendum propositus est.

13. Alter est, quod ijsdem iam Christianos atque fideles, in fide quibusdam articulis erudiat atque confirmet, & quidem tribus. Primũ enim Apparitiones hæ de veritate Corporis Christi in Eucharistia dubitantes confirmarunt, deinde indoctiores quosdam erudierũt, sufficere alteram speciem communicaturis, & non minus Christi sanguinem percipere eos, qui sub altera panis specie, sacramenta accipiunt, quam qui sub vtraque panis & vini. Tertiò verum perfectumque sacramentum esse Eucharistiam, etiam extra omnem sumentium vsum.

14. Magna hæc vtilitas est harum Apparitionum, quia magna incumbit Christiano populo necessitas, ne de horum vllo dubitet, dubitare sine præsenti animæ salutisque discrimine non potest. Quocirca & anathema in contrarium sentientes ferunt Patres concilij Tridentini. Pro necessaria professione veritatis Corporis Christi, est Canon 1. session. 13. vbi sic habetur. *Si quis negauerit in Sancti ßimo Eucharistiæ sacramẽto, contineri verè, realiter, & substãtialiter, corpus et sanguinem, vna cum anima & diuinitate Domini nostri Iesu Christi, anathema sit.* Pro sufficientia alterius speciei est Canon. 3. Sess. 21. sequens. *Si quis negauerit totum ac integrum Christum, sub vna panis specie sumi, anathema sit.* Pro veritate Sacramenti extra vsum est Canon. 4. sess. 13. cuius

hæc sunt verba: *Si quis dixerit, peracta consecratione in admirabili Eucharistia Sacramento, non esse corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi sed tantum in vsu, dum sumitur, non autem ante, vel post, & in hostijs seu particulis consecratis, quæ post communionem reseruantur, vel supersunt, non remanere verum corpus Domini, anathema sit.*

15. Egregiè verò pro singulis his tribus nostræ Apparitiones Christi sub peregrinis speciebus valēt Pro veritate enim corporis Christi in Eucharistia sunt sequentes, primum facta matronæ in præsentia B Gregorij: deinde facta sacerdoti, inter missarum solemnia. tertiò facta Abbati, ad preces duorum sociorum, quartò facta Episcopo Amalphitano, &c. Cum enim hi omnes vel de veritate Corporis Christi in Eucharistia addubitarent, vel de elementorum in cōsecratione, transubstantiatione quidnam verè realiterque sub sacramentalibus speciebus contineretur benè Deus demonstrauit, quādo species ipsæ nunc in carnem, nunc in sanguinem, nunc in puerum atque infantem sunt transmutatæ.

16. Quod nō minus sanguis Christi in sacramento percipiatur, altera panis specie porrecta, quàm vtraq; panis & vini: & præterea quod sanguis à Christi corpore diuisus non sit norunt quidem doctiores sine exhibitione harum peregrinarum formarum: indoctiores autem id facilius docentur quando hostias obseruant nunc fluere, nunc madere sanguine Atq; hoc etiam Deo in his Apparitionibus propositum fuisse quidam idcircò facilius credunt; quod eo tempore cruentæ hostiæ sint obseruatæ, quo Hæretici impotētius calicem vrserunt.

17. Similiter magnum argumentum ex ijsdem Apparitionibus sumitur, vt credatur extra vsum, veram rationem sacramenti Eucharistiæ existere Christumque sacramento præsentem esse, non solum dum sumitur vt quidam ineptè somniant: verum etiam quando de sumptione nulla est cogitatio. In aluearío proiectū Sacamentum, verum Christi corpus continuisse probat forma speciosissimi pueri, in quam videbatur mutatum, teste Petro Cluniacensi, lib 1. de Miraculis Cap. 1. & tamen nullus eo tempore erat sacramenti vsus Sic vsus hostiæ sacramentalis non erat, vt pugionibus confoderetur: & tamen, sanguis ex hostia fluens præsentiæ Christi certum fuit argumentum.

18. Et hæc quidem Deo hisce Apparitionibus proposita fuisse, facilè crediderim; tum præsertim quando aliorum finium, quos hic quoq; intendere solet, rationem non habuit. Interim si aliud propositum fuit, profectò ad hos de Eucharistiæ Sacramento arṫculos, robo-

roborandos, has apparitones plurimum posse nemo prudenter negauerit.

19. Id addiderim, pro sciolis quibusdam, non omne nos causæ nostræ Eucharisticæ præsidium in his ponere, vt illi nobis per calumniam obijciunt, quasi fundamenta fidei nostræ nudis, & non satis certis apparitionibus atque reuelationibus confirmemus Non tam inepti sunt Catholici, vt hæc suæ professionis existiment præcipua præsidia. Habent pro hac, quemadmodum & alijs omnibus, fundamenta firmiora certioraque: Dei verbum, Traditiones diuinas, cōsensum vniuersalis Ecclesiæ &c Ad quæ cum Apparitiones hæ accedunt, & firmius faciliusque credimus, & pluribus argumentis vrgemur, diuinæ bonitatis atque clementiæ agnoscere atque prædicare erga nos promptum studium.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

Quomodo eædem Apparitiones sub peregrinis formis faciant ad bonos & Christianos mores.

Docent.

Non abutendum Sacramento Eucharistiæ:
Non cum conscientia peccati illud accipiendum:
Nulla irreuerentia accipiendum suum ipsi honorem deferendum:
Sacrilegia cauenda, vt qua Deum habeant vltorem:
Magnam vim esse orationis:
Placere Deo renunciationem mundi:
Deo nihil est occultum.

1. QVemadmodum dictum est præcedenti Cap. fidei negotium miris, insolitis & prodigiosis; rebus agi, incrementa sumere, conseruari; confirmari; ita dubium non est easdem ad morum facere compositionem, & vitam Christianam piè feliciterque transigendam.

2. Exempla huius suppeditat & Vetus & Nouum Testamentum. Heliodorus sacrilegus, Dei contemptor, & templorum profanator postquam ab inuiso equite alijsque duobus ignotis iuuenibus egregiè verberibus fuit exceptus, *testabatur*, vt loquitur 2. Machab. liber cap. 3. *omnibus opera Dei magna, censebatque, si quis secundò, à Rege Antiocho,* hostem ipsius Hierosolymā mittendum; fore vt egregiè flagellatum reciperet. Et apud Lucam, nouo prodigiosoque genere exi-

re. Quid enim homo, alioqui de Catholica religione benè sentiens, aliud potuit suspicari, quam prodigio hoc temerariam suam audaciam damnari & admoneri se sancta sanctè tractanda esse?

9. Tertiū est Curandū seriò, ne post accepta & sumpta sacraméta, Eucharistiæ vlla fiat irreuerentia. Hanc rationem puto valuisse in Apparitione, qua puer est visus Coloniæ, postquam vt refertur, quidam post sacramenti sumptionem mox ad profanos cibos est conuersus, atque ita se infarciuit, vt per vomitum sacramentum reddere fuerit coactus.

10. Quartum potest esse, Reuerenter sacramentum esse conseruandum, nec permittendum, vt ipsi suus desit honor, sed maximè ne sordidè tractetur & habeatur. An non huius debuit admonere hostia Duacensis quæ in terram ceciderat, & inde primum Angelorū manibus in altari reposita deinde mox retulit faciem speciosissimi infantis? Eiusdem admonent sua præsentia Angeli quos altaris sacrificio adorabundos astitisse testatur B. Chrysostomus, lib. 6 de Sacerdotio Eius hæc est oratio. *Ego commemorantem olim quendam audiui, cum diceret senem quendam admirabilem virum, ac cui reuelationum mysteria multa fuissent diuinitus detecta, sibi narrasse, se tali visione à Deo dignū olim habitum esse, ac per illud tempus, sacrificij intellige, de repente Angelorum multitudinem conspexisse, fulgentibus vestibus indutorum, altare ipsum circundantium; denique sic capite inclinatorum, vt si qui milites præsente rege stantes videat.* Ita B. Chrysostomus.

11. Quintum est. Deum vindicem esse seuerum sacrilegorum, ideoque omnibus modis sacrilegia, & quidquid ad contemptum diuini nominis facit, declinandum esse. Docent hoc Apparitiones, quæ sacrilegis Iudæis in Eucharistiam sacratissimam barbarico furore debachantibus, magna cum ipsorum confusione, sunt factæ, quas nos recensuimus Cap. 11. Thes. 10. 11. 12. 13. facit & huc quod Optatus Milleuitanus de Donatistis refert; qui à canibus delacerati sunt quibus impiè sacram hostiam obiecerant Vide Breidenb: lib. 1. Collationum & Optat lib. 2. contra Parmen.

12. His accedit, quod hinc etiam colligi possit, quanta sit vis atque præstantia orationis; eius videlicet, quæ cum studio proximi salutem promouendi est coniuncta. Quamuis enim hæc etiam cognoscatur ex alijs rebus, naturæ vires superantibus; quæ oratione ad Deum facta obtentæ sunt; eius tamen etiam in his Apparitionibus argumentum dari, docet oratio B. Gregorij, vota sua coniungentis cum eodem populi, atque item duorum sanctorum eremitarum. Nam illius populique precibus hostia creditur in carnem conuersa,

deinde rursus, repetita oratione, redijsse in pristinam formam: horum verò conuersa in formam: pueri. vide Cap. 11.

13. Accedit & illud, quod magnum sint argumentum, egregieq; doceant, rem esse præclaram, Deoque gratissimam, abdicatis negotijs & curis secularibus totum se diuinis seruitijs mancipare Itaque facilè Apparitionis sacramentalis fuit capax, & particeps factus Phlegilus, qui ab ineunte ætate: diuinis legibus imbutus, & propter amorem Dei omnia relinquens, quemadmodum vnum quæsiuit Christum, ita Christum meruit in sacrmento, sub pueri forma videre. De hoc quoque Cap. vndecimo, Thesi 8.

14. Atque omnia hæc Deo in his Apparitonibus potuerunt esse proposita Omitto quod eædem mortales moneant Deo nihil esse occultum, & videre ipsum non opera nostra tantum, sed internas quoque cogitationes, latentesque in recessibus animarum maculas & sordes peccatorum. Rursus, summam Dei docere bonitatem atque clementiam, qui tam efficacibus rationibus indignos mortales ad saniora consilia cogitationesque reuocat. Rursus, demonstrare eundem nō impotentem esse quamuis etiam sæpè grauissima mortalium peccata dissimilet, & se de inimicis, facilè, si vellet posse vindicare. Hæcque hisque similia omitto, quæ quiuis haud difficulter hinc potest intelligere.

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

Quod & quomodo ad Consolationem piorum, & Christia mantium, faciant Apparitiones Sacramentales sub peregrina specie.

Facere dubium esse non potest.
Quia in quibusdam non potuit aliud propositum Deo fuisse.
Idem insinuant diuina promissiones,
Idem modus agendi Dei cum improbis.
Idem reuelationes pijs facta:

Non datur pijs hac ratione causa superbiendi,
Quin potius hinc proficiunt,
In gratitudine
In studio Christianarum virtutum
Deumque sibi nouis rationibus deuinciunt.

1. PRo consolatione proborum, Christumque amantium & desiderantiū, etiam has Apparitiones diuinitus esse permissas, atque concessas, docent quidam: & inter alios Algerus, lib. 1. de hoc sacramento, cap. 3. & Paschasius, lib. de

de Corpore & sanguine Domini, cap. 14. Et demonstrari potest exẽplis Phlegili atque S. Mariæ Oegniacensis. verum quoniam hoc quidam vix credunt, hoc capite docebitur & factum esse; vt conuenienter meritoque factum esse, fierique adhuc posse.

2. Et factum quidem haud obscurè colligitur exemplo Phlegili, qui hanc sibi contingere Apparitionem & petijt & obtinuit, quemadmodum refert Paschasius. Quid enim aliud in apparitione sibi facta Deo propositum esse potuit? An fortè, quæ in alijs Apparitionibus, hic eum rationes mouere potuerunt. Nullam illarum hic locum habuisse non malè dixeris.

3. Non ad fidem religionemque Christianam hac Apparitione adducendus erat Phlegilus, quemadmodum adducendus VVidekindus apud Krätzium, & Hebręus apud Amphilochium. Iam dudum ab ineunte ætate Christianæ religionis mysterijs fuerat imbutus.

4. Non erat in fide semel suscepta confirmandus, quemadmodum confirmandi, qui aut de veritate Corporis Christi in Sacramento dubitarunt, aut dubium habuerunt animum de Transsubstantiatione elementorum. Dubium animum in huius sacramenti mysterijs non habuit Phlegilus: nec dubium sine peccato habere potuisset.

5. Forsitan à vitijs sic fuit auocandus, quibus in Eucharistiam fuit iniurius: quia, scilicet, aut indignè sacramenta accessit, aut non in debito honore habuit: aut irreuerentius tractauit. De nullo horum in suspicionem venit vnquam Phlegilus.

6. An fortassis debuit hac ratione ad studium virtutum prouocari? At ab hoc studio plurimum commendatur: vt taceam, quod ad hoc visio vix aliquid per se facere videatur.

7. Debuit, scilicet, vim orationis intelligere: & ob id permissa & cõcessa Apparitio. At eandem probè cognouerat, ex infinitis propemodum Veteris nouique Testamenti exemplis Christique egregijs promissionibus. Et quia magnam eius vim esse credidit, magnam rem hanc inquam Apparitionem, petere à Deo ausus fuit.

8. Ergò quam oratione ad Deum facta obtinuit, eandem vitæ innocentia atque integritate quasi meruit: permissaq; illi Apparitio pro animi sui consolatione, spiritualique gaudio: vt docent, & bene docent, quos initio produximus, Algerus & Paschasius.

9. Hinc est, vt voti compos factus, & præsentem Christum iam sub specie infantis habens, se quasi effuderit, & gaudij sui atque consolationis spiritualis egregia argumenta dederit: imitatus Simeonem illum Euangelicum, cuius laus est apud S. Lucam, cap. 1. puerũ contrectarit, complexus sit, osculatus sit, & vbi pietati suæ satis fecit,

quemadmodum Simeon matri, ita ipse altari Dominum reddiderit rogaritque pristinæ formæ sacramentum restitui.

10. Quod de Phlegilo docemus, in alijs in quibus eædē rationes quę in hoc valent, locum habere credimus. Verū quiquid sit vel de hoc vel de alijs; dubitare rectè nō potest homo Christianus quin hęc res de earum genere sit, quæ fieri facillimè possunt, & quas Deus fieri, iustissimè potest velle. Quod breuiter docemus sequentibus.

11. Primū neminem latet singularibus beneficijs Deū eos prosequi singulares suos amicos; & eos præ reliquis, quibus vt cū Deo sint coniunctissimi, præcipuum est studium. *Si quis mihi ministrauerit honorificabit eum Pater meus*, inquit, Dominus,, Ioan. 12. *Et ad eum veniemus, & mansionē apud eum faciemus*, &c. Et 1. Reg. 2. *qui honorificauerit me, glorificabo eum.* Sed egregiè prolixeque id demonstrat, Psalmus 90: *Qui habitat in adiutorio altissimi*, &c, Quid igitur eosdem hac Apparitione dignabitur?

12. Fortè maius pręmium atque merces hæc Appartio est, quàm vllius hominis possit esse meritum. At non mercedis aut præmij loco ipsa conceditur: sed in signum amoris, quo dilgentes se Deus prosequitur. Et si ministros Christi Pater honorificat; & honorificat in cœlis atque terris, multo maioribus bonis quam visio hæc esse possit; visionem quæ minus bonum est, nunquam admittet?

13. Nec est, quod quis vereatur superbiendi atque se erigendi occasionem hominibus hac ratione dari: aut sic facilè induci posse mortales, vt de se multum præsumant: se sanctos & iustos credant. Non certa sanctitatis probitatisquè sunt argumenta hæ, quæ conceduntur Apparitiones: etiam impijs hominibus sunt comunes, quemadmodum Exempla 11 Capitis docent.

14. Quid, quod pijs hominibus incitamenta sint ad gratiarum actionem Deo reddendam? ad maiores etiam progressus in studio virtutum faciendos; Neque enim non possunt intelligere; quod quo à pluribus à Deo beneficijs ornantur, eo magis vrgeantur debito gratiarum actionis, studijsque virtutum: Ne si acceptis beneficijs sint ingrati, accipiendis in posterum inueniantur indigni.

15. Quod si Deus, quam rationem seruat cum impijs, eandem seruat (seruare quis negabit) cum probis, & iustis; facilius credetur has Apparitiones quandoque sanctis hominibus accidere. Illorū infernus quandoque in hac vita incipiet ergò & horum quandoq; in hac vita cœlum siue fœlcitatis aliqua species, Iam vero visio Dei fœlicitas perfecta: huius fœlicitatis species, seu vmbra quędam erit Apparitio hæc Christi in hac vita.

Et facilius credetur has Apparitiones sanctis hominibus, pro ipsorum consolatione concedi, quo pluribus exemplis constat non rarò eosdem diuinis reuelationibus illustrari, & illustratos esse De Apostolo Paulo manifestum est quod quantisque reuelationibus diuinitus fuerit cumulatus: Nota est ipsius confessio: *Raptus sum in tertium cœlum*, &c. Habuit & suas in Apostolorum actis S. Petrus. Quid quod vix in Apostolorum vllo eas desideremus. 16.

Sunt & alij sancti hoc nomine celebres, partim in veteri; partim in noua lege, & quidem in vtroque sexu, quemadmodum in fœminino sexu apud Christianos sunt S Angela Bohema: S. Brigitta Suevua vidua S. Brigida virgo Scota: S. Gertrudis Brabanta: S. Hildegardis: S. Catarina Senensis. 17.

Nec est, quod quis dicat de diuinis rebus hos institutos tantum fuisse, per reuelationes diuinitus factas, Christum ipsis se non exhibuisse. Quid enim interest Christum per reuelationes videas, an res arcanas diuinasque, & quid si qui de rebus arcanis instituti sunt Christum quandoque vidisse dicamus? De Apostolis hoc pluribus exemplis doceri potest. 18.

Sed fuerint reuelationes sanctis hominibus factæ absque exhibitione Christi. profectò negari non debet Christum sæpè sanctis hominibus se exhibuisse, nunc somno occupatis; etiã vigilantibus. Docet hoc liber de Christi Apparitionibus, Impersonalibus mox dandus Et qui extra Sacramentum sæpissimè apparuit, & se exhibuit, huic prohibitum erit, ne appareat in sacramento. 19

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

Quod Deus quandoque voluerit accidere has Apparitiones ad confundendos hostes Christianæ religionis.

Solet enim haud rarò confundere contrarios.
Christo in propria persona:
Item in suis membris:
In suis imaginibus:
In rebus ad cultum Christi pertinentibus:
In mandatis, ab ipso datis:
Et fuisse etiam in quibusdam Apparitionibus Deo propositum confusionem quorundam probant facta Iudæis aliquibus, quibus non profuerunt.
Ad fidem amplectendam, confirmandam:
Ad Christianos mores:
Ad Spiritualem consolationem.

1 D*Vrum est tibi contra stimulum calcitrare.* Ita ad Saulum Tarcensem de cœlo Dominus, quando ille spirans minarũ & cædis profectus Damascum, vt si quos eius viæ viros ac mulieres inueniret, perduceret Hierusalem. Significat verò frustra labores suscipere, seque confundere, imò sibi obesse, & detrimenta potius, quam lucra reportare, qui prauo & peruerso studio se ipsi opponunt: quemadmodum qui contra stimulum calcitrant, potius læduntur, quam lædunt.

2. Atque ita sanè, vt plurimum accidit. Confusionem, si non quid deterius reportarunt qui quouis modo Christo contrarij fuerunt vel in se, vel in suis, vel in ipsius imaginibus, vel in rebus ad ipsius cultum pertinentibus, vel etiam in contemptu atque negligentia ipsius mandatorum. Quemadmodum omnibus his modis contra stimulum quasi contingit calcitrare; ita omnibus lædi & confundi.

3. In proprio corpore, atque adeò propriâ persona ipsi contrarij fuerunt Iudæi, cum olim in terra communem nobiscum vitã ageret nunc quo fructu porrò; nũc eos ipse verbis perstrinxit, nũc ex manibus eorum dilapsus: nunc etiam in cruce pendens accersitis pro se quasi omnibus elementis, & à fide vera alienis hominibus, confudit & toti tandem mundo fecit contemptibiles.

4. Cõtrarius ipsi in sibi deuotis Christianis fuit Saulus, vt diximus & qui non nisi minas & cædes spirabat, voce diuinitus admonitus, atque in terram prostratus, in hanc humilitate plenissimam vocẽ erupit: *Domine quid me vis facere?* ab illoque tempore tantò constantius pertinaciusque Christi gloriam cœpit defendere, quantò maiori cum furore & barbarie eandem omnibus locis volebat esse proscriptam.

5. Contra Christi Imagines quidàm fuerunt insolentiores. quid verò præter confusionem perpetuamque ignominiam reportarũt. Refert Gregorius Turonensis, lib. 1. cap. 22. de gloria Martyrum, fuisse Iudæum, qui in Christi imaginem sæuijt, illamque telo transfodit: in imagine impiè suæ voluntatis argumenta daturus, quæ in Christo ipso libenter exercuisset. Sed sanguine vbertim ex imagine profluente primum confusus est, deinde proditus & lapidum turbine oppressus à Christianis, miseram animam efflauit Similia exempla plura ex varijs Authoribus collegit Breidenbachius lib. 3. Collationum.

6 Et apertè Christi Regni, rerumque ad Christi religionem cultumque pertinentium, se publicum hostem professus est Iulianus Apostata Sed quãta cum sui ignominia? dedecore? confusione? ipse

se

se à Galilæo (Christo) victum esse animam exspirâs blasphemo ore confessus est. Occisus fuit incerti spiculo & diuina visio prius ostẽsa fuit S. Basilio: cui cum B. Virgine S. Mercurius apparuit & discedens, & cruentam hastam referens quemadmodum ex Helladio D. Basilij discipulo docuit Damascenus, lib de Imaginib. Vide Sozomen, lib. 6. cap. 2. & Nicephorum lib. 1 . cap 35.

7. Nec tuti semper fuerunt qui non ita potenter in Christum sæuierunt: sed tamen hoc ipso contra eundem calcitrasse dici possunt, quod legibus ab ipso latis aut restiterunt, aut non satisfecerunt. Volebat Dominus, vt *quæ gratis [illegible] gratis darent*. Id non attendens Simon Magus, cum per impositionem manus Apostolorum obseruaret dari Spiritum sanctum, petit & hanc sibi tradi potestatem, non leui pecuniæ summa Apostolis oblata. Quod verò in Christi persona Petrus? *Pecunia tua*, inquit, *tecum sit in perditionem* Actuum cap. 8.

8. Hæc cum ita sint, nõ mirum cuiquam videri debet, si & ijs Christus opponat, eos egregiè confundat qui in sanctissimum sacramẽtum Eucharistiæ in quo verè realiterque Christi corpus est atque sanguis, sunt sacrilegi: & quam Christo in propria persona optarẽt, hanc in sacrosancto sacramento irrogant contumeliam. In quorum genere complures Iudæi fuerunt, quorum Thesibus 10. 11. 12. 13. capitis 11 mentionem fecimus.

9. Et egregiè ipsos in hoc sacramẽto confundit, Credebant Christũ nõ esse Deum vnde per summam contumeliam obijciebãt: Si Christianorum esset Deus, se ostenderet in nomine mille diabolorum. Quid vero? Mox ad impiam vocem prolatam hostia sanguine fluxit magno Christi diuinitatis argumento. Volebant nequitias & sacrilegia esse occultissima: Ipse vero effecit, vt in omnium essent oculis, & ad posterorum venirent memoriam. Omnem illi Christo subtractum cupiebant esse honorem: Christus suum honorẽ ijs ipsis hostijs promouit, & promouet; quibus illi quã potuerunt intulerunt iniuriam. Volebant de Christo in hostijs quasi vindictam sumere: Christus ex ijsdem hostijs se quasi vlciscitur quando effuso sanguine eorum scelus prodit; & in Magistratuum potestatem tradit extremis supplicijs excruciandos.

10. Atque hic etiam vnus est finium, qui Christo in his prodigiosos Apparitionibus, sub peregrina specie in sacramento, proposuit [illegible]erunt vt ob id dici, & credi debeat, quod quemadmodum illæ valent ad fidem persuadendam & confirmandam: ad mores Christianos formandos: ad priorum Christo deuotorum consolationem, ita ad

quorundam refractariorum insignem confusionem.

11. Neque enim de hoc, rectè dubitabitur. Quorsum enim hæ, inter priuatos sacrilegorum Iudæorum parietes, apud Christi Christianorumque coniuratissimos hostes? vbi ipsis hisce Apparitionibus prodigiosis spectatores facti sunt deteriores? quorsum, inquam, esse potuerunt?

12. Non his fides Christiana erat persuadenda, apud eos; apud quos tot prophetarum vaticinia nihil profuerunt. Nec erant in fide confirmandi, qui fidem Christianam omnibus modis oppugnabant.

13. Nec erant his ad saniora consilia vocandi; à fuga, videlicet, vitiorum; ad studia virtutum. Quoniam vbi fidei iacta fundamenta non sunt, vt apud Iudæos non erant, parum prosunt ad æternam vitam aut vitiorum fuga, aut studium exercitatioque virtutum.

14. Consolatione spirituali quis dignos censeat? Hac Deus in virtutum studio exercitatissimos & quibus frequens est de diuinis rebus meditatio, dignatur. Quid horum in perfidis Iudæis? qui hostili furiosoque animo Sacramenta aggrediebantur? & prodigijs territi, animos in nequitia confirmabant? & non minora bella contra conscientiam, sceleris testem; quam ipsum sacramentum gesserunt?

15. Maneat igitur ad ipsorum confusionem Deum voluisse has ipsis valere Apparitiones: & quemadmodum vltus est, in se, suas imagines in sibi deuotos, in suas leges atque sacra iniuriosos; ita his indignationem iustissimam voluisse demonstrare Iudæis, cum summa ipsorum confusione.

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

Quidnam Dæmonibus propositum sit, quando similibus Apparitionibus homines dementant.

Proposita est hominum pernicies non salus:	*Complacentiam verò excitat facilè*
Et vtuntur ob id medijs illi conuenientibus.	*Et magnitudo siue dignitas Apparitionis.*
Hic ipsis plurimum seruit complacentia;	*Et earundem varitas.*
Præsens animarum periculum,	*Hinc ardua solet Deus adiungere Reuelationibus.*
Ob superbiam, &	*Et sancti easdem deprecari, aut certè non expetere solent &c.*
Contemptum aliorum, &c.	

Quia

QVia non solum à Deo sunt nostræ, de quibus agimus Apparitiones sacramentales sub peregrinis speciebus: verum etiam quandoque Dæmones habent authores idcircò quid & ipsis in his propositum sit est aperiendũ, vt perfecta sit, quam damus de his Apparitionibus tractatio. 1.

Certum verò illud est aliud Dæmonibus, aliud Deo propositum esse. Contraria sunt eorum studia Dei studium opera Dæmonum dissoluere: horum euertere ciuitatem Dei, atque altare contra altare erigere. Quocirca cum in rebus omnibus Deus mortalium salutem quærat: non salutem sed interitum quærent Dæmones; vt idcirco optimè ipsos leonibus rugientibus comparat Apostolus, qui circumeundo quærant quos deuorent. 2.

Sed vltimus ille finis Dei est & vltimus hic diabolorum. Intermedios, & hunc quasi antecedentes alios habet Deus, quibus dum insistunt mortales fœliciter ad illum vltimum perueniunt: qui in his Apparitionibus plerique illorum sunt, quos, præcedentibus Capitibus, diximus Deo propositos fuisse; scilicet in fide Christiana institutionem & confirmationem: bonorum morum formationem & animorum recreationem & consolationem &c. 3.

Et præter vltimum illum (hominum interitum & perniciem) alios habent Dæmones, quibus tanquam medijs, ad extremum mortales deducunt: qui quemadmodum vltimus Dei vltimo ipsorum contrarius est, ita hi tanquam ad vltimum præcursores, illis intermedijs Dei sunt contrarij. 4.

Quocirca Dæmonibus propositum non erit homines, (quibus hisce Apparitionibus illudunt) in fide instutuere; aut ad bonos mores inducere: aut spirituali voluptate animos afficere: hæc Deus quærit suo fini illa non seruiunt, aliud quærent. Et quid illud? 5.

Vno verbo dixerim Complacentiam sui Hoc primum intendent versipelles, vt earum mentes, quos Apparitionibus hisce fascinant ad sibi complacendum inducant, quod vt credã, duabus rationibus persuadeor. Altera est, quod hac re præsens animarũ periculum afferatur: altera quod ad hanc in hominum animis generandam plurimum hæ Appartiones facere posse existimentur. Vtrumque sequentibus docendum est. 6.

Et prius illud docent fructus, qui cum sui complacentia sunt coniuncti. Qui illi Pauci quidem; veruntamen fœcundi plurimumque perniciosi. Sunt illi, vt plurimum, superbia; atque aliorum contemptus. Quam hi perniciosa progenie abundantes? 7.

Ex superbia præsumptio est, qua proprijs meritis existimatur 8.

Posſideri, quæ diuinitus poſsidentur Hanc ſequitur ingratitudo beſtia Deo hominibuſque inuiſa. Cui enim gratiarum actionem referes, ſi pro quo gratias agas, non inuenies? Et quid inueuies ſi tuis meritis omnia te habere perſuaſus es? Cum ingratitudine, vt plurimum coniuncta eſt impudentia, quæ honorem reuerentiamque Dei tollit, cui tamen etiam à ſanctiſsimis cum honore & tremore ſeruiendum eſt.

9. Contemptus aliorum tollit tantopere commendatam atq; prorſus in Chriſtiana Republica neceſſariam obedientiam. Qui enim ſibi placent, quia ſe cæteris, vel meliores, vel doctiores, exiſtimant, non aliorum imperia admittunt vt ſua iudicia aliorum præferunt, ita ſua putant præcedere debere imperata & conſilia.

10. Quam verò pernicioſæ ſunt hæ peſtes, præſumptio? ingratitudo? impudentia? inobedientia? Quod his machinis ex arce virtutis, ad quam humilitatis gradibus ſancti homines aſcenderunt, præcipites acti? quod extrema allata calamitas? Exemplis abundamus; ſed breuitatis ſtudioſi ad id, quod reſtat, accedimus, docemuſque has Apparitiones ad ſui complacentiam in hominum animis inſerendam plurimum Dæmonibus ſeruire poſſe.

11. Et poſſe ſeruire dignitas atque magnitudo ipſarum Apparitionũ earundemque raritas probat. Quanta, quæſo, res eſt Chriſtum. Filiũ Dei, ſub humana ſpecie, aut certè peregrina carnis, quæ alioquin verè in ſacramento latet, conſpicere? Et cum viſio hæc paucis admodum contingat quam facilè ſibi cõplacebit homo; ſi hac ſe viſione, præ cæteris, à Deo dignari animaduertat? præſertim ſi ſtudium virtutum præceſſerit, & propter illam viſio dari credatur?

12. Multa ſunt, quæ hominum animos erigunt, & vt ſibi complaceāt, efficiunt, ſed inter multa vix quidquam facilius potentiuſq; quam bonorum diuinitus acceptorum æſtimatio. Cum enim fomentum complacentiæ ſit bonorum poſſeſsio; quo maiora bona fuerint maior materia complacentiæ data videtur. Inter bona verò, quę maiora, quam quæ diuinitus dantur? & dantur rariſsimè? & intuitu virtutis dari creduntur? vt creduntur hæ Apparitiones?

13. Hinc & Apoſtololo Paulo frænum iniectum fuit: vt quantum ex horum bonorum poſſeſsione poſſet diſſolui, tantum aduerſantis mali fræno contineretur: & ex hoc tantum animus deprimeretur, quantum ex illo poſſet eleuari. *Ne magnitudo*, inquit, *reuelationum me extollat, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, angelus Satanæ, qui me colaphizet* 2. Corinth. 12.

14. Hinc quoque eſſe dicam, vt qui ſolidis ſemper virtutibus inſti-

terunt, tantum abest, vt has similesque visiones à Deo experierint, vt etiam oblatas difficulter admiserint: maluerintque potius ijs carere, quam, cum periculo aliquo sanctę humilitatis, potiri & frui. De S. Coleta virgine legimus, quod Deo multa ei secreta reuelare volenti, responderit: *Domine Deus sufficit mihi, te solum cognoscere, & peccata mea eorumque abs te veniam obtinere.* Sic Stephanus Iuliacus in eius vita, cap 5.

Fuerunt alij, qui quando eædem illis diuinitus sunt oblatæ, ne 15. hos nomine ab alijs suspicerentur atque ita gemino quasi laqueo diuini scilicet fauoris, & humani applausus, irretirentur, eas apud se summo silentio continuerunt, & diligenter, ne ad aliorum notitiam peruenirent, adlaborarunt. Hoc nomine commendatur S. Hildegardis, quæ vix superiorum iussu induci potuit, vt suas proderet: nec inducta fuit, donec Eugenius Pontifex, eã ad reuelationes suas scribendum animauit, quemadmodum testatur in eius vita, lib. 1. cap 4. Theodoric. Abb. Sic Arsenius sibi factas nunquam, nisi aliorum posceret vtilitas, narrabat, & tum narrabat, quasi alteri sibi nõ accidissent. Ita Metaphrastes in eius vita ad rem nostram nostrasque Apparitiones magis accedit studium S. Libuinæ. Huic enim cum Christus vigilanti apparens, quinque vulnerum suorum signa luculenter impressa reliquisset: & cerneret virgo tam hiantia vulnera latere non posse: timeretque concursum & applausum hominũ, sic Deum deprecata scribitur: *Maneat obsecro, Domine, hoc dignationis sacramentum inter me & te. Sufficit enim mihi gratia tua.* Hoc Ioan Brugmanus, in vita eius cap. 8 part. 2.

Aliqui, qui huius silentij non tantam rationem habuerunt, aliquid humanitus sunt passi Cognouit id, cuius iam mentionem fe- 1. cimus S. Lebuina, diuinitus enim instituta intellexit quendam solitum Reuelationes suas narrare & quod facilè accidit, narrationis calore quędam de suo adijcere, idcircò pœnis purgatorij addictum esse. Et hoc Brugmannus.

Quid quod horum nomine quidam insolescere cœperunt: eoq; 17. arrogantię venerunt, vt primum quidem fructus bonorum operũ, quæ multis magnisq; laboribus sibi cõparassent iacturam fecerint; deinde ad miserrimas vitæ conditiones peruenerint: illa tentarint quæ & humanis & diuinis legibus essent contraria. Exemplo hic est Magdalena de la Cruz, Cardubæ, quæ eo progressa est, vt solemni ritu (quasi per eam Christi loquente) hostiam incruentam prolatis verbis Canonis consecrare auderet de qua P Ribadinera, lib 1. patris nostri Ignatij cap 10. Sed rerum magis Particulariũ fines etiã inuestigemus.

CAPUT TRIGESIMUM.

Inquiruntur causæ & rationes formarum peregrinarum, sub quibus Christus creditur, exhibitus in sacramento.

Vna omnibus est communis, Dei voluntas	*Et quia caro ipsius est cibus hic.*
Propria alia & alia:	*Sanguinis, eadem rationes,*
Crucifixi ratio, memoria passionis:	*Et quia sanguis in vtraque specie datur.*
Pueri exiguitas specierum,	*Manus Christi in Sacramento potentia.*
Innocentia Christi,	*Agni, illud, Ecce Agnus Dei.*
Castitas eiusdem,	*Et quia ipse Agnus occisus ab origine mundi.*
Faciei, Christi præsentia.	
Carnis, Christi item præsentia,	

1\. IN genere fines Apparitionum Christi, in Venerabili Sacramento, sub peregrinis speciebus, exposuimus: restat fines siue rationes scrutemur, cur has potius, quam illas formas assumpserit: & videri voluerit, nunc sub specie hominis siue crucifixi, siue infantis: nunc partium hominis, faciei, carnis, sanguinis, manus: nunc quoq; agnelli. Nam quemadmodũ sine ratione sub peregrina specie non apparuit; ita sine ratione, sub hac vel illa specie non apparuit.

2\. Fuit quidem vna in omnibus ratio; voluntas diuina: qua vt apparere voluit, ita potuit, sub qua voluit forma, apparere: veruntamen quia sine magno consilio agit nihil, ita sine consilio hic vel minimum voluisse qui credit, dubito vtrum Christo iniuriam faciat. Ergo quæ causæ specierum & formarum? Quantum ratione consequi possumus, dicimus.

3\. Crucifixi forma exhibita est; vt cuius sacramenta tractarentur doceretur: illius, videlicet, qui crucem, pro hominum genere sustinuisset; & hoc sacramentum in memoriam passionis suæ atque Crucis peragi inter fideles instituisset, fortè & hoc Christi passio in memoriam erat reuocanda, certè reuocãdam in vsu huius sacramenti & Dominus insinuat Matth 26. & explicat egregiè S. Paulus dicens: *Hæc quotiescunque feceritis, mortem Domini annunciabitis*, 1. Corinth 11.

4\. Puer exhibitus fortè respondit speciebus sacramentalibus, quæ magnæ esse non solent; & facilius infantem, quàm virum referunt

forte

fortè & pudicitiæ, castitatis atque innocentiæ Christi qui sub sacramento continetur, argumentum est. Posterius hoc non displicet: prius magis placet. Amica quoque magis est pueri quam viri forma.

5. Facies hominem prodit, ergò facies exhibita in sacramento, hoc fine exhibita est, vt Christum prodat, qui sub sacramento latet. Hinc est, vt non qualemcunque faciem, sed talem, qualis Christi fuisse creditur, exhibitam existimem ostenduntur & in Franconia prodigiosæ quædam facies in *Corporali*, vt vocamus, ex effuso sanguine domini, eo contractæ quæ quod dicimus, eo ipso confirmant, quod Christi coronatam faciem referant.

6. Carnis exhibitæ, nescio vtrum alia causa detur; quam quod solam Christi præsentiam testetur. Nisi fortè huius ratio dicatur illis *Caro mea est verè cibus*, Ioan. 6. hoc enim de Sacramento intelligi norunt docti.

7. Idem dici potest de specie sanguinis. Nã & sanguinis Christus meminit & sanguis Christi in sacramento est præsens. Sunt etiam qui credant hoc insinuari non abesse à sacrmento verum Christi sanguinem: sed ratio hæc tantum locum habet quando sanguis ex hostia defluxit, non quando in calice ille depræhensus est.

8. Manus, cuius iudicium fuerit, difficulter dixeris Potentiæ alioquin atque virtutis esse symbolum notarunt multi; & Multa docent Sacrarum Scripturarum loca. vtrum hic sit, incertum hoc certum, singularem Christi potentiã in sacramento multis argumentis demonstrari.

9. Agnus suspicor alludit ad illud Ioannis 1. *Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi.* Et profectò egregiè conuenit cum sacramento, in quo Agni ab origine mundi occisi sanguis pro mundi peccatis offertur hæc breuiter.

Ii. PAR-

PARS QVINTA DISPVTATIONIS DE APPARIT. SACRAmentali qua de vsu specierum Sacramentalium peregrinarum, sub quibus Christus creditur Apparuisse agitur.

Vplicem harum specierum vsum distinguere possumus, vnus ad sumptionem pertinet: alter in cultu & honore ijs deferendo consistit. Ibi quæritur, vtrum hæ species, in quas sacramentum conuertitur, sumi possint, vel debeant: hic, vtrum cultus ijs aliquis, siue veneratio tribuenda, vtrumque breuissimè, vltima hac Disputationis parte expediendum est. Sit igitur.

CAPVT TRIGESIMVM PRIMVM.

Quid sentiendum de sumptione specierum peregrinarum in Sacramento Eucharistiæ.

Si post peregrinas depositas, redeant Sacramentales illa secunda.
Quid enim sumptionem hic prohibet?
Quid quod lex sumptionem vrgeat?
Si peregrina perseuerant nulla necessitas incumbit easdem sumendi.
Nec quidem sacerdoti celebranti.
Eidem nec incumbit nouam cõsecrationem instituere vt perfectum absoluerit sacrificium.

1. Acramentũ Eucharistiæ à Christo Domino institutũ esse vt sumatur, nemo Christianorũ ignorare potest. Nã & nomina cibi atq; potus, quę sumuntur, obtinet, & vt sumatur Christi mandato vrgentur fideles, *Nisi*, inquit Dominus Ioan. 6. *manducaueritis carnem filij hominis, & sanguinem eius biberitis, non habebitis vitam in vobis* Hinc idem Dominus, sacramentum primo instituens, dixit, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum*, & rursus *porrigens calicem*, *Bibite ex eo omnes*. Matth. 26.

Hæc

Hæc cum ita sint, non sine causa quæritur, vtrum etiam, si species sacramentales Christus in sacramento deponat, & peregrinas quasi assumat, sumi vel debeat, vel possit. Horror forsitan suadebit sumptionem intermittendam: necessitas verò diuini præcepti non negligendam. Quid verò. 2.

Duplici distinctione præmissa res definienda est. Altera ex parte specierum sacramentalium sumitur, altera ex parte obligationis sumendi. Nam ibi vel species sacramentales, post peregrinas, sub quibus Christus apparuit, sunt restitutæ, vel eædem perseuerant, hic verò, vel quid fieri necesse sit, vel quid possit fieri, disputatio est. 3.

Ergò si species sacramentales sacramento sunt restitutæ, & peregrinæ depositæ reuerenter illæ religioseque sunt sumendæ Quid enim hic sumptionem potest prohibere? Horror peregrinarum specierum? at illæ iam depositæ. Periculum quod timetur, vomitus? at illud hîc non maius, quam si nulla obseruata fuisset transmutatio. Lex forte vel mandatum sumptionem vetans? at quæ vetat? nulla inuenitur. 4.

Quid quod Sacerdoti (si hæc transmutatio specierum tempore sacrificij accidat) necessitas incumbat, vt species sacramentales sumat. Probabile enim est, non minus ad perfectionem sacrificij necessarium esse sumptionem vtriusque speciei, quam vtriusq; consecrationem, quo fit etiam, vt quando alteram speciem deficere contingit (contingit verò multis modis) illius noua consecratio sit necessaria, ne mancum sit, mutilumque sacrificium. 5.

Verum si peregrinæ formæ permaneāt, tanta necessitas species illas sumendi non est, nec ipsis quidem sacerdotibus, imposita: nec si horror etiam sumptionē non impediret, nec etiam si nulla propter vomitum irreuerentia timeretur. Sed nec vlla lex est, quæ sumptionem mandat. 6.

Addo quod non sine ratione dubitent quidam, vtrum vel possit sub peregrinis speciebus sacramentum sumi Certè inueniuntur inter Scholasticos Doctores non pauci, nec leuis eruditionis qui conseruandas, non consumendas species illas arbitrentur. Et hi partim pro sua sententia credunt esse horrorem sumentium partim irreuerentiam, quæ per Vomitum potest accidere: partim etiam, quod hîc sub forma humani cibi (sub qua Christus sumendum reliquit) sacramentum non accipiatur. 7.

Nos ad has leges mortales non astringimus: nec tantam illis necessitatem imponimus, quid enim, si nullus sit horror? nullum irreuerentiæ periculum? Sed tamen quia consuetudo recepta est, vt 8.

ſpecies conſeruentur, potius conſeruandas, quam abſumendas, exiſtimamus.

9. Conſuetudini forſitan graues rationes cauſam dederunt. Neque enim dubium eſt, harum ſpecierum præſentia in fide Chriſti fideles confirmari: maioribus ſtimulis ad dignè ſacramenta tractanda inſtigari, pluribus diuinæ beneficentiæ argumentis ad gratiarum actionem prouocari.

10. Cæterum hîc nunc quæſtio oritur, quid ſacrificanti Sacerdoti agendum ſi mutatio ſacramentalium ſpecierum in peregrinas, tempore ſacrificij accidat an nouam auſpicabitur conſecrationem? Ita ſentiunt quidam; ſiue in vtraque ſpecie tranſmutatio ſit facta; ſiue facta in altera tantum: propterea, quod perfectum ſacrificium, vt dicunt, poſtulet, vt non ſolum à Deo efferatur, verum etiam à ſacrificante abſumatur. Vt quidem hoc fiat probamus: verum, vtrū omninò ſit neceſſarium, non intelligimus.

11. Fortè neque ſi in vtraque ſpecie tranſmutatio eſt facta, noua vtriuſque ſpeciei conſecratione, eſt opus: neque opus alterius ſpeciei conſecratione, ſi facta mutatio tantum in altera. Quia ibi non ſupplebitur ſacrificij defectus, ſed noua conſecratione nouum repetetur ſacrificium. hîc non neceſſe ſupplere alteram ſacrificij partem, quod iam antea ſacrificium fuerit perfectum vtriuſque ſpeciei conſecratione, vt porrò totum, (id eſt ſub vtraque parte) à ſacrificante ſumatur; quæ ratio cogat hîc, vbi, miraculo quaſi, prohiberi Sacerdos videtur, non intelligo.

CAPVT TRIGESIMVM SECVNDVM.

An Chriſto ſub ſpeciebus ſacramentalibus & Sacramento Chriſtum continenti, diuinus cultus tribui poſsit ac debeat.

Chriſtus ſub ſacramentalibus ſpeciebus eſt adorandus.	*Recepta & probata olim fuit hæc adoratio.*
Quia etiam tum, verus eſt Deus.	*Adorandum etiam eſt ſacramentum Eucharistiæ, quod Chriſtum continet:*
Maioribus argumentis vrgemur ad adorationem hanc.	*Patet exemplo purpureæ,*
Sunt qui hanc adorationem velint præceptam.	*Sententia Patrum*
	Definitione Conciliorum.

De

1. DE tribus in his Apparitionibus Christi sacramentalibus sub speciebus peregrinis, quæstio esse potest, quando in controuersiam vocatur, an & quis ijs cultus reuerentiaque debeatur. De speciebus, quæ verè Christi corpus sanguinemque continent; quales illas esse diximus, sub quibus verè panis vinique substantia potest existere. Deinde de speciebus in quibus tanta facta alteratio; vt panis vinique substantia sub ijs nequeat conseruari. Denique de speciebus quibusdam, quæ & omnino à sacramentalibus sunt distinctæ & Christum sub imagine vel pueri, Crucifixi, &c referunt. De his tribus inquam quæstio est: Quia horum trium semper aliquod; in his Apparitionibus inuenitur. Sed ad primum respondebitur præsenti capite.

2. De hoc verò duo à nobis asseruntur primum est: Christum sub speciebus sacramentalibus adorandum esse. Alterum, totum quod in oculos incurrit (quod sunt species corpus dominicum continentes) esse adorandum. Prius illis opponimus, qui corpus Christi in sacramento contineri negant: aut si hoc concedant, negant adorandum, quia non eo fine, vt adoretur, in sacramento sit relictũ; sed solum, vt sumatur: Posterius illis, qui, quia timent ne diuinum honorem ad creaturas transferant, Christum sed non sacramentum docent adorandum.

3. Verum facillimè prius demonstratur, Quid enim? An non Dominum Deum iustè adoraueris? aut Dominus Deus non est, qui sub sacramento est, Christus Iesus? Alium Iesum sub sacramento ignoramus, quam; quem in symbolo confitemur Dominum nostrum conceptum de spiritu sancto, natum ex Maria Virgine. Quod verò adorandus sit; ita cordibus hominum impressa lex est vt expungi nulla ratione possit. Vt interim taceam, adorationem Dei præceptam, & Matth. 4. *Dominum Deum tuum adorabis*: &. Apo. 14. *Adorate eum, qui fecit cælum & terram.* & Psal. 69.: *Adorate eum, omnes Angeli eius.*

4. Hinc mirum non est, quod diuinum honorem Christo olim inter homines versanti, quidam tribuerint; nulla etiam habita ratione, vbi adorarent. Adorarunt in stabulo Reges, Math 2 existentem in via leprosus, Mat. 9. & mulier Cananæa Mat. 15. in templo cæcus natus, Ioan. 9. in vtero matris Baptista Ioannes, Luc. 1.

5. Porro, qui, per se, adorandus est Dominus, ille in sacramento maioribus argumentis homines ad adorationem vrget: argumentis, scilicet, summæ humanitatis & beneuolentiæ. Quid enim hæc

ipsa carne hic ambulauit, & ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit. Nemo autem illam carnem manducat nisi prius adorauerit, inuentum est, quemadmodum adoretur tale scabellum pedum Domini: & non solum non peccemus adorando, sed peccemus non adorando. Hactenus B. Augustinus.

Hanc adorationem Christi, in Eucharistia Patres, maiores nostri non ignorarunt Nam eorum quidam Christum adorarunt: quidam adorandum docuerunt: quidam rectè adoratum tradiderunt. 10.

Adorarunt B. Thomas cuius egregius extat Rhitmus. 11.

Adoro te supplex, latens Deitas.
Quæ sub his figuris verè latitas.

Adorarunt quicunque sacramentum perceperunt. Neque enim hunc cibum quisquam sumit, nisi prius adoratum, teste B. Augustino in Psalmũ 98. Adorarunt, qui vsi Liturgijs Basilij, Iacobi, Chrysostomi, quæ omnes adorationem continent.

Adorandum docuerunt Cyrillus, Catechesi. 5. Mystag. sic scribens, *Accede pronus adorationis in modum & venerationis.* B. item Chrysostomus *exemplo Magorum*, qui adorarunt in stabulo, hom. 24 in 1. Corinth. Origenes denique, qui homil. 5. in diuersos Euangelij locos à communicantibus corpori & sanguini Domini, vult dicendum illud Centurionis, *Domine non sum dignus.* 12.

Docuerunt benè adoratum Damascenus, lib. 4. fidei orthod. cap. 14. dicens *veneramur ipsum tum corporis tum animæ puritate*, Augustinus quoque (habetur de Conf. dist. 2.) *Nos*, inquiens, *in specie panis & vini, quam videmus, res inuisibiles, id est, carnem & sanguinem honoramus.* Et B. Gregorius Nazianzenus, Orat. de obitu Sororis, docet sororem post adorationem Eucharistiæ & orationem ad Christum in Eucharistia factam, pristinæ sanitati restitutam esse. 13.

Et hi quidem ab hominibus tradiderunt adoratum, adoratum atque adeò adorari etiam ab Angelis docuerunt B. Gregorius atque Chrysostomus. *Quis*, inquit B. Gregorius lib. 4. Dialog. cap 58. *fidelium habere dubium possit, in ipsa immolationis hora ad Sacerdotis vocem cælos aperiri in illo Iesu Christi mysterio Angelorum choros adesse?* Idem docet Chrysostomus duobus exemplis lib. 6. de Sacerdotio. 14.

Hinc suspicor, ritus apud Catholicos inualuit vt sub tremendis Missæ sacrificijs hostia eleuetur: scilicet, vt præsens populus, quem in sacramento agnoscit Christum præsentem; eundem quo par est, religionis cultu reuerentiaque prosequatur. Habeat hic ritus alias quoque causas, atque rationes; hanc haud obscurè insi- 15.

nuat Basilius, lib de spiritu Sancto, cap. 27 cum sic loquitur, *Inuocationis verba, cum ostenditur panis Eucharistiæ, & poculum benedictionis, quis Sanctorum nobis in scripto reliquit?*

10\. Quocirca optime hunc canonē 6 in sessionem 13. posuerunt Patres consilij Tridentini. *Si quis dixerit*, inquiunt, *in sancto Eucharistiæ Sacramento Christum* vnigenitum Dei *filium* non esse cultu *latriæ, etiam externo adorandum: atque ideo nec festiua peculiari festiuitate celebrandum: neque in processionibus secundum laudabilem, & vniuersalem sanctæ Ecclesiæ ritum & consuetudinem, solemniter circumgestandum, vel non publicè, vt adoretur, populo proponendum, & eius adoratores esse Idololatras anathema sit.*

11\. Atque ita quidem prius illud demonstratum est: posterius duplicem potest habere sensum Vnus est, vt & Christum dicamus adorandum & præterea adorandas species: ita vt in adoratione Christi specierum non habeatur ratio? & in cultu specierum excludatur Christus: alter, vt species à Christo non secernamus, sed adoratio in sacramentum feratur; quod sunt species Christum continentes. Hoc posteriori, non priori illo dictum volumus *totum quod in oculos* incurrit adorandum esse.

Exemplo Regis purpuræ vtrumq; fit manifestum Hanc etenim

12\. si à Rege mente cogitationeque sepires; & materiæ, ex qua constat, rationem tantum habeat, non dices honore aut reuerentia dignā: at si purpuratus tibi Rex occurrat, & cogitatione purpuram à Rege non distinxeris, non malè purpuratum Regem, & in purpura Regem adoraueris. Ita si species tantum attendas, qua accidentia sunt, quanttati inhærentia, per se nullo honore illas dignaberis: magno dignaberis, si à corpore Domini non secreueris.

13\. Hinc est, quod non Christum tantum in Sacramento sed etiam sacramentum Christum continens, adorandum dicamus: quemadmodum non adorandum tantum Regem, qui purpuram indutus est; sed ipsum quoq; purpuratum. Et modus hic loquendi idcircò probatur; quod eundem & sanctissimi doctissimique Patres vsurparint: & grauissima Concilia.

Beatus Augustinus, lib. 1. & Serm 28 de verbis Apostoli, nostrum hoc, de quo quæstio est, vocat, *caleste atque venerabile Sacramentum* & lib 20. contra Faustum, cap. 13 *Sacramentum religionis, cui longe diuersus cultus; quam pani communi, aut vino debeatur* Sic religiosissimus Pontifex & Martyr, Alexander sub nomine *oblationis*, de hoc sacramento loquens, docet *hanc ab omnibus venerandam esse & colendam.*

Eadē phrasi vtitur Concilium Vienenese, 300. propemodum Patrum,

trum, sub Clemente V. celebratum. Nam & *venerandum, & adorandum dicit sacramentum altaris.* Et Tridentinum sess. 13. cap 5. docet *piè admodum religioseq́; in Ecclesiam Dei introductum hunc morem, vt singulis annis ipsum sacramentum singulari veneratione & solemnitate celebretur* probat etiam morem receptum, quo cultus latriæ illi defertur. Vt idcircò credi debeat optimè ab Ecclesia inuitari Cristian s ad hunc cultum Sacramento deferendum, cum sic dicitur: *Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui.*

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM.

An & quæ reuerentia debeatur speciebus, sub quibus iam panis & vini substantia esse nequit: ideoq́; nec verè Christi corpus aut sanguis est.

Non malè honor & reuerentia hisce speciebus tribuitur à fidelibus	*Debetur ijsdē honor, qualis Reliquijs*
Quia olim benè tributa,	*Quia sunt quasi aliquid Christi.*
Eandem Deus miraculis probat,	*Honor & cultus hic inferior est illo, qui tribuitur hominibus.*
Et confirmat cultum aliarum rerum.	*Vterque tamen ab eadem virtute est.*

DVplices sunt species, siue res, quæ post Sacramentum aliquando relinquuntur. Aliæ enim carnem, vel sanguinem referunt, non panem aut vinum, aliæ neque carnem aut sanguinem, neque panem aut vinum, sed tertium quid, in quod vel species carnis aut sanguinis, vel species panis & vini sunt conuersæ.

De his duplex hoc loco quæstio est Altera, An honor aut reuerētia aliqua ijs debeatur & altera, Quæ debeatur Et vtrarumq; specierum eadem ratio est. Si quæ his debetur, eandem debetur vtrisque: nec his alia, quam illis: nec his maior, quam illis, propterea quod neutræ Christum contineant, & quæ vtrisque tribuenda, tribuenda sit ea solum ratione, quod sub his (licet aliter affectis) Christi aliquando corpus sanguisque latuerit. 2.

Ergò vt de quæstione priori prius constituamus, dubium non est, quin ijs reuerentia aliqua tribuēda sit. Neq; enim quis temerè damnarit iam à multis annis receptam legem, & probatam consuetudinē qua hæ res, in quas sacramētales species quandoq; cōuersæ legūtur, religiosè conseruantur, & piè à Catholicis colūtur atq;, honorātur. 3.

Sed & hunc cultum Deus miraculis, atq; prodigijs probare & vrgere videtur. Exemplo sunt, inter alias species, quarum vna Aufidi 4.

(Quod secundum est) quis ijs honor, cultus aut reuerentia tribuendus? Respondetur eandem qui Reliquijs: ideoque non *absolutam* deferendam, sed *respectiuam*; quam in ordine ad id habent, quod per se honore reuerentiaquè est dignum: quod hic Christus est, cuius quædam quasi Reliquiæ sunt species; vtpote relictæ ex accidentibus, quæ per Christi in Eucharistia corpus, suam, quasi subsistentiam habuerunt.

Itaque cultus hic inferior est illo, quem personis quarum Reliquiæ sunt, deferimus. Illæ siquidem per se honore sunt dignæ, hæ quem habent, personarum ratione, honorem habent. Sed tamen ab eadem religionis virtute vterque proficiscitur, quod qua ratione fiat, docet Franciscus Soarez in fine Tomi primi, in 3. par. S. Thom. 11.

CAPVT TRIGESIMVM QVARTVM.

An & quæ reuerentia debeatur speciebus, qua Christum sub forma pueri aut crucifixi referunt

Si cum dictis formis permaneant species sacramentales, rectè Christũ & formas Christum continentes, adoraueris	*Si species sacramentales non permaneant, etiam his formis, non malè tribueris, eundem quem Christo honorem.*

DVobus modis potest accidere, vt sub forma pueri, aut Crucifixi Christus appareat: vno saluis speciebus sacramentalibus, altero ijs corruptis, hic sacramentales transeunt in has peregrinas: ibi ad Sacramentales hæ peregrinæ accedunt. Vtrobique Christo suus honor tribuendus est. 1.

Et in priori illo res difficultatem non habet. Quemadmodum enim vno eodemque adorationis actu, in sacramentum, quod Christum continet & Christum, qui in sacramento continetur; ferimur: nec sacramentum à Christo, aut Christum à sacramento distinguimus: ita vno eodemque actu hic ferimur in Christi formã sacraméto præsentem, atque sacramentum Christi formam referentem. 2.

Nec obstat, quod puer v. g. aut qualibet species, alia quæ videtur, reuera Christus non sit, quemadmodum neque obstat, quod sacramentum propriè Christus non sit, & tamen verè adoretur. Etiam purpuræ regium honorem deferimus, & à Rege non distinguimus, quamuis propriè purpura Rex non sit, sed opus industriæ artificis. 3.

Posterior modus difficilior videtur. Neque enim hic in sacraméto præsens est Christus, præterea, quod esse desierint sacramenta- 4.

les species Christum continentes: neque etiam puer, aut alia quæcunque effigies quæ in oculos incurrit, reuera est Christus. Cui igitur hic religionis cultum deferes?

5. Deferes tamen & hic non malè hisce speciebus, & quidem eundem non malè deferes, quem Christo propterea, quod Christum referant. Neque enim alia harum formarum conditio est, quam illarum sub quibus Christus conspicitur in Apparitionibus Impersonalibus, hic verò, quamuis etiam autoprosopos præsens non sit, ipsius formæ atque imagini idem defertur, qui autoprosopos præsenti deferreretur honor & cultus. Docent hoc exempla, quæ de Impersonali Christi Apparitione alias afferentur.

6. Ex veteris Testamenti Apparitionibus res clarior est. Nunquam per se Deus ibi visus est, quidquid videbatur, Angelorum fuit opus. Quid verò? an idcircò deliquerunt qui Diuinum hic honorem tribuerunt? aut fortè nullus eundem ipsi tribuit? Tribuerunt inter alios Abrahamus, Loth, Iacob, Iosue, quemadmodum docet tertium Caput lib. primi Apparitionum Diuinarum Veteris Testamenti.

7. Quod verò non deliquerint multa demonstrant. Hoc primum quod hoc nomine quasi commendentur, & nobis ad imitandum proponantur; quemadmodum facilè intelliget, qui attentius Apparitiones illas discusserit.

8. Deinde Deus, id est Angelus Dei personam sustinens diuinum honorem sibi tribui nunquam passus fuisset, ne hominibus idololatriæ, aut erroris causa esset. At verò passus est tribui non semel. Quid quod ad eundem quasi inuitauit, vt inuitauit; quando sacrificium exspectauit à Gedeone?

9. Addo, quod Deus, id est in Dei persona Angelus hoc ipso hunc honorem vrsisse credi potest, quod se præsentem esse, seque videri atq; audiri declarauerit: An potuit non reuereri, diuinoque honore prosequi Moyses, atque Iudæorum populus, quem præsentem in monte Thabor editis signis agnoscebat, & cuius hanc vocem audiebat, *Ego sum Dominus Deus tuus, non habebis Deos alienos coram me*? Et tamen Angelus erat, qui loquebatur, atque audiebatur, teste B. Stephano, Actuum cap. 7. non ipse, in propria persona Deus.

DE

DE APPARITIONIBVS CHRISTI IMPERSONALIBVS LIBER.

AVTHORE R. P.
Petro Thiræo, &c.

INTRODVCTIO

IN

LIBRVM DE APPARITIONIBVS CHRISTI IMPERSONALIBVS.

QVos de Apparitionibus Christi, siue filij Dei in nouo Testamēto, Tractatus hactenus dedimus, ad Personales, in quibus ipse in propria persona est præsens, illi pertinent. Præter has quædam Impersonales sunt, in quibus non in propria persona, siue autoprosopos, sed hæteroposopos rebus viuentium interest: quas præsenti libello inuestigamus, & persequimur.

Ad quatuor autem summa Capita reuocabuntur omnia. Primo, ipsarum Apparitionum ratio explicabitur, ipsaque varijs exemplis docebuntur. Altero earundem Causæ variæ assignabuntur. Tertio, examinabuntur Actiones, quæ in Christo apparente sunt obseruatæ. Quarto atque postremo Circumstantiæ, atque effectus ipsarum discutientur. Singula plura continent membra. A primo initium facimus.

CAPVT PRIMVM.

Posse dari Christi, siue filij Dei in Nouo Testamento Apparitiones Impersonales, docent Apparitiones Impersonales.

Dei in veteri Testamento,	*Bonorum Angelorum,*
Hominum adhuc viuentium,	*Angelorum Apostolorum siue Dæmonum,*
Spirituum defunctorum qualiumcunque.	*Qui impersonaliter apparere possint*

IMpersonales Christi filii DEI, Apparitiones vocamus: in quibus Christi, aliqua species percipitur, aut ipse etiā creditur, quāuis reuera sub specie, qua percipitur ipse non sit præsens, nec eius ore vox formetur, quæ ab eius ore proficisci existimatur. 1.

Posse aliquas tales dari dubium non est · quemadmodū nec dubium dari, & DEI in veteri Testamento & hominum viuentium: & spirituum, tam humanorum, quam Angelicorū, siue illi DEI gratia sint beati siue propria malitia miseri, & infœlices. 2.

DEVS in veteri Testamento sæpissime apparuit, & visus est. docent hoc, qui dati sunt de diuinis Veteris Testamenti Apparitionibus libri sed autoprosopos visus est aut nunquā, aut rarissimè. Omnes propemodum ipsius Apparitiones fuerunt Impersonales. Angeli sancti ipsius personam etiam tum gesserunt, quando ipse maximè visus, aut auditus credi potuit. 3.

Et in Comædijs atque Tragædijs producuntur Imperatores & Reges ijdem quandoque per maleficos exhibentur. An in propria persona sunt præsentes? In comædijs nunquam. Per maleficos, si aliquando, profectò rarissimè. Dæmonum arte & industria hîc perficiuntur omnia: vt viuentes defunctorum hominum ibi agunt personas. 4.

Humanos spiritus quandoque redire ad viuos, res plana est: & de Samuele exemplum probet Sacra Scriptura & plana, redire damnatorum spiritus: beatorum quoque & eorū qui purgatorias pœnas persoluunt. Pluribus exemplis docet hec liber de Locis Infestis Idem docet non semper in propria persona redire· Sæpissimè omnia fiunt opera nunc Dæmonum, nunc bonorum Angelorum quę per hos fieri existimantur. 5.

Angelos bonos in humanis corporibus autoprosopos adesse sacræ docēt scripturę. An verò semper autoprosopos, & nō aliquādo heteroprosopos, & impersonaliter adsint, non apertè declarāt Quid prohibet dicamus: quod quémadmodum homines hominū quādoque personam sustinent, sic Angeli Angelorum? Si corpora non assumunt alij Angeli, quam mittuntur, vt alicubi doctum est & non 6.

mittuntur illi superiorum ordinum, profectò hi aliquando hæteroprosopos humanis rebus interfuerint.

7. Idem de dæmonibus credi, & dici facilius potest, vt scilicet vnus alterius personam simulet, & sustineat: at apparere se dicat quamuis reuera in propria persona non sit præsens: ideoque credatur esse Lucifer, qui reuera non est Lucifer, sed Luciferi personā fingit.

8. Itaque fieri potest vt quamuis autoprosopos Christus, Dei filius, præsens credatur, non tamen autoprosopos sit præsens: Quid quod factum hoc sit non rarò? In promptu sunt plurima exempla: Quædam à nobis proferentur, si prius quot modis hæc Impersonalis Apparitio possit accidere, aperuerimus, & quam persequi nobis sit propositum.

CAPVT SECVNDVM.

Trium opera contingere posse Impersonales Christi apparitiones.

Malorum spirituum,	*Bonorum Angelorum*
Hominum ipsorum,	*Hæ postremæ persequendæ nobis.*

1. TRibus modis fieri potest, siue trium opera, vt Christus apparere dicatur, videri, atque audiri, & tamen reuera personaliter non sit præsens. Opera malorum Spirituum, hominum, atque Angelorum bonorum: quanquā non ita propriè & perfectè omnium.

2. Malos Spiritus Christum quandoq; exhibuisse & simulasse plura exempla docent. Cum morti proximus esset sanctissimus Martinus, ea se specie ipsi exhibuit Dæmon, quæ Christum referret, & qua nisi habitus versipellem prodidisset, fortè vir sanctus deceptus fuisset. Ita in vita Martini Sulpitius. In eadem Christi specie se exhibuit Secundulo, cuius meminit Gregorius Turonensis, lib. de Vita Patrum cap. 10. atque vt eremum relinqueret, auctor fuit. In eadem Valenti, etiam eremi cultori, quemadmodum ad longum describit Palladius, in Historia SS Patrum, sect. 28.

3. Hominum quoque opera exhibetur quandoque Dominus, quando tamen ipse autoprosopos, personaliter non est præsens. Id duobus modis contingit, nunc in comædijs, & Tragædijs, in quibus res gestæ Christi in scenam producuntur: nunc in pictis imaginibus, & sculptis statuis. Vtrobique Christus videri, exhiberi & appa-

apparere dicitur: neutrobique tamen in propria persona est præsens, sed ibi in persona aliena, hic in simili figura.

Exhibetur & opera bonorum Angelorum, per quos etiam credimus apparitiones peractas, quarum mentionem Capite sequenti faciemus: quæ hoc ab illis alijs, hominum vel Dæmonum opera perfectis, differunt, quod hæ pro Christi imperio fiant, & voluntate illæ pro Dæmonum vel hominum tantum: De prioribus nostra disputatio est, in quibus etiam verè dicitur Christus apparere. 4

CAPVT TERTIVM.

Apparitiones Christi impersonales confirmantur exemplis virorum Christianorum.

Simonis Apostoli,
Iudæ Apostoli,
Petri Apostoli,
Carpi Cretensis,
Petri Alexandrini,
Panteleemonis Martyris,
Procopij Martyris,
Kiliani Episcop. Herbip,
Menæ Martyris,
Tutusthymeni Hipponens.
Martini Turonensis
Gregorij Magni,
Mauritij Imperat.
Pincernæ cuiusdam,
Vdonis Magdeburg,
Henrici Imperat.
Matyrij monachi,
Alphonsi Regis,
Pueri Cremonensis
Bernardi Abbatis
Francisci Assis.
Nicolai Tarentini,
VVilhelmi Abbatis,
Vincentij prædicatoris
Dominici prædicat.
Laurentij Iustinian.

POsse dari Apparitiones Christi Impersonales primo capite demonstratum est: datas, nunc exemplis docendū. Verum quoniam plura illa sunt, in certas classes distinguuntur, quarum prima continet Christianorum virorum: altera sexus fœminini; tertia infidelium. Prima hoc Capite referimus. 1.

De Iuda & Simone Apostolis refert Abdias, quod cum solem & lunam cogerentur adorare, Iudas ad Simonem dixerit, *Frater Simon video Dominum meum Iesum Christum vocantem nos.* Ad quem Simon responderit, *Diu est, quod aspectum Domini intueor in medio Angelorum.* Idem Abdias testatur à Domino admonitum Thomam, vt in Indiam, gentibus Euangelium prædicaturus, tendat. In vita autem P. Mariæ Ogniacensis, lib. 2. cap. 8. habetur quod Thomæ apparuerit sub specie mercatoris, 2.

3. Apparuit etiam D. Petro persecutionem fugienti, dixitque se Romam tendere; vt iterum crucifigeretur. Ex quo Petrus intellexit Domini voluntatem esse, vt Romam rediret, in crucem agendus, quod & factum est. Ita Ambrosius; Epist. 32. contra Auxentium Gregorius, in 4. Psal. pœnitentialem, Egesippus lib. 3. de Excidio, c. 2. Abdias lib. 1.

4. Carpo Cretensi Iesum, multis Angelis comitatum apparuisse & reprehendisse nomine inclementiæ, quod lapsi fratris, & seductoris interitum expeteret; docet Dionysius Areopagita, Epist. 8 ad Demophilum.

5. Cum ad Dominum precarer, inquit Petrus Alexandrinus, astitit mihi puer, quasi duodecim annorum, cuius faciei claritatem ferre non poteram. *Ille autem lino ſtimum erat indutus colobium, scissum in partes vtrasq; à collo vsque ad pedes, tenensq; gemina manu colobij scissuras, applicabat eas pectori suo quatenus propriam tegeret nuditatem. ad hanc ego obstupui, & exclamans dixi: Domine, quis scidit tibi indumentum? & ille Arrius mihi scidit: sed caue, ne eum in commendam accipias.* Hæc Eusebius, lib. 8 c. 5 Post Eusebium Baronius, Tom. 3. ann. 310. Vide item Surium, Tom. 6. 15. Decemb.

6. Panteleemoni martyri in plagis & vstionibus Christus apparuit in habitu Hermolai senis, eum consolans, & dicens *Ego sum tecum in omnibus, quæ propter me pateris. statimque laxata sunt manus lictorum, & lampades, quibus torquebatur extincta*, Hoc Surius, Tom. 4 ex Metaphraste. Idem Metaphrastes testatur eundem Christum manifestè, extra somnum, apparuisse Procopio martyri; ingenti luce coruscũ mutasse ipsius nomen (antea enim Neanias dicebatur) hortatumque ad constantiam, in aduersis pro Christi nomine ferendis.

7. De S Kiliano Herbipolensium Episcopo refert Cæsar Baronius Tom. 8. ad annum Domini 689. quod in habitu formaque pulcherrima Christum in somno, viderit, & hæc ex eodem audiuerit: Amice Kiliane. *Surge: nolo te diutius laborare, duntaxat certamine tangeris.* Kilianus euigilans intellexit visionem esse diuinam. Eandem mox exitus confirmauit. Nam paulò post Martyrium sustinuit. vide etiam Surium, Tom. 4 in vita Kiliani.

8. Crudelissimè excarnificatus est Menas ab Hermogene præfectò. Siquidem oculi eidem effossi: euulsa lingua: caro misere dilacerata Sed diuina non caruit consolatione. Apparuit misero Christus, atque omnia ipsi membra restituit & sanat. hortatur quoque deinceps ad constantiam promittitque præsens in aduersis omnibus auxilium. Metaphrastes in eius vita, & post eum Surius, Tõ. 6.

Aliam

9. *Aliam apparitionem referimus ex sermo. 117. B. Augustini, illorum qui sunt impressi Louanij, anno 64. apud Hieronymum Vvellium fuit hic Hipponi: inquit homo quidam simplex innocens, benè fidelis à multis vestris, id est Hipponensibus, imo ab omnibus cognitus, Tutuslymeni vocatus. ab illo audiuit, quod dico. Nescio quis negauit ei quod ei debebatur, & homini fidei se cõmisit. Cõmotus prouocauit eum ad iusiurandũ. Iurauit ille iste perdidit: Sed isto perdente, ille penitus periit. Dicebat ergo iste Tutuslymeni, homo grauis & fidelis ipsa nocte se exhibitum fuisse ad iudicem quendam & admirabilem virũ cui parebat officium similiter excelsorum, iussum fuisse perturbatum retro reuocari, & interrogatum fuisse his verbis: Quare prouocasti hominem ad iurationem; quem sciebas falsum esse iuraturum? Respondit ille Negauit mihi rẽ meam. Responsum est illi. Et nonne melius erat, vt rem tuam, quam exigebas perderes quam animam hominis istius falsa iuratione perimeres? Prostratus est, iussus est cadi. Casus est tam grauiter vt, in dorso euigilantis vestigia plagarum apparerent.* Hæc B. Augustinus.

10. B. Martinus cum nihil haberet, præter arma vestimentum quo tegebatur; Ambiani pauperi ac nudo ab eo petenti, aut Christi nomine sibi Eleemosynam tribuerit, partem Chlamydis dedit. Huic sequenti nocte Christus dimidiata veste apparens indutus, hanc vocem dedit *Martinus Catechuminus hac me veste contexit.* Sulpitius in Vita Martini.

11. Commendatur hospitalitas B. Gregorij erga pauperes. Sed & cũ hospitalitate insignis fuit cõiuncta humilitas. Siquidem discumbẽtibus ipse quandoque ministrauit, qua re meruit conuiuam habere Christum. Semel enim inter ministrandum dum se paulisper auertisset conuersus depræhendit, vnum ex conuescentibus non apparuisse. Quam rem vehementer secum admiranti nocte proxima affuit in visu Dominus, dicens. *Eo quod cateris quidem diebus membra sua hospitio mensaque acceperit, dignum fuisse, qui hesterno acciperet & caput.* Ita Marulus, lib. 1. cap. 3. ex Ioanne Diacono in vita Gregorij lib. 2. cap. 22.

12. Mauritius Imperator in somno quadam nocte huiusmodi visionem habuit. Visus est sibi astare ante Dominum interrogantem, Vtinam sibi pœnas rependi vellet; In hac an futura vita: respondisse porro, in hac, Baronius, Tom. 8. fol 160. apud Plautinum.

13. Idem Baronius, Tom 6 circa annum Domini, 484. fol. 422. ex Gregorio de gestis Francorum, lib. 2. cap 23. refert quod sequitur. *Pincerna quidam insons vidit Christum, veluti Iudicem, inter plurimos dealbatos, in splendido solio sedentem. ibidemque Sidonium cum presbytero, qui ipsi molestus fuerat, quasi litigantem, & contendentem, damnato porro pres-*

bytero quæsitum esse, quis alterum presbyterum, qui & ipse Sidonio molestus fuerat accerseret: cum vocatum à Iudice pincernam. missumque cum mandatis ad presbyterum accersendum: qui mox auditis mandatis exspirauit.

14

Circa annum Domini 419. refert Cæsar Baronius, Tomo 5. Christum visum super montem Oliueti in nubibus: & visione illa territos mortales, in suspicionem venisse iam tum adfuisse diem extremum Iudicij, de quo Matth. 25.

15.

Cum Vdo, Magdeburgensis Episcopus, ne signis quidem, ac diuinis vocibus commonitus, ab impudicitia sibi temperaret: viri religiosi Deum, vt Episcopum aut corrigeret aut tolleret, rogauerunt. Inter eos, eum nocte in Cathedrali Ecclesia S. Mauritij. Fredericus Canonicus, eiusmodi precibus operam daret, vehementioris venti afflatu; omnia, quæ in templo erant, lumina extingui perspexit, nec multo post duos iuuenes venire duo candelabra accensis cereis ferētes & Christum, cum parens, eius, atque Apostolis subsequi. A quibus cum essent vocati sancti homines, quorum corpora in templo quiescebant, visus est inter eos Mauritius venire, qui longa atque graui oratione Vdonem Episcopum accusauit, quem haud multo post Christus nudum afferri à Duobus iussit, atque damnauit. Is autem pugno ab ipsorum altero, qui eum portarunt, grauiter in medijs renibus ictus, Christianā hostiam quam in communione eius diei pridie sumpserat, reuomuit in calicem, qui altari impositus fuit, atque securi percusso vdone rerum omnium illarum visio euanuit. Quare vehementer territus Fredericus, cum ad altare accessisset; calicemq; in eo esse cum Christiana hostia inspexisset, & simul Episcopum mortuum humi iacentem, alios viros religiosos excitauit, qui ablatum inde Episcopi corpus in agro sepeliuerunt. Ita Fulgosus lib. 9. Exemp. cap. 12. & Nauclerus, 2. par. Generat. 34.

16.

Idem Nauclerus eadem Generat. habet, quod sequitur. *Fertur de Henrico Imperatore (II. is fuit) quod ingrediens vrbem Romam, semper primam noctem solitus sit in Ecclesia S. Mariæ Maioris manere. Contingit autem semel, quod dum solitarius oraret, visus sit sibi Christus, pontificalibus indutus, procedere, missam celebraturus, quem sequebatur S. Laurentius, & loco subdiaconi Vincentius: Post hos Virgo Dei genitrix, cum multitudine virginum, & Angelorum: de hinc Ioannes Baptista, cum Patriarchis, & Prophetis: Post hos Petrus & Ioannes, cum cæteris Apostolis & Euangelistis: S. Stephanus cum martyribus: S. Martinus cum confessoribus. Angeli inceperunt introitum,* Suscepimus Deus misericordiam tuam; *& cum cantaretur.* Dextera tua plena est iustitia, *omnes Christum & B. Virginem imitantes extenderunt digitos in Henricum. Post Euangelium indicibili iubilo Angelus, librum deosculatum à Christo præsentauit B. Virgini, & post eam omnibus per ordinem, deosculandū. Demū innuit. B. Virgo Angelo, vt porrigeret librū etiam Henrico ad osculandum dicens.* Præbe ei pacis osculū, cuius mihi

Vir-

Virginitas placet. *Et cum præ nimio gaudio aptus, nesciret ad plenā intendere, angelus spiritum in neruis tangens dicit*, hoc tibi erit signū dilectionis Dei, propter tuam castitatem & iustitiam, *& exinde vsque ad mortē claudicabat, ex quo euentu vocatus est Henricus Claudus.* Hæc Nauclerus.

Quod sequitur refert, hom 39. super Euang. B. Gregorius: & ex Gregorio Cæsar Baronius, Tom. 8. ad annum Domini, 592. *In Isauria prouincia*, inquit, *fuit quidam, Martinus nomine, vita valde venerabilis monachus, qui ex suo monasterio visitationis gratia ad aliud monasterium tēdebat, cui spiritualis pater praerat. Pergens itaque leprosum quendam, quem densis vulneribus elephantinus morbus per membra fœdauerat, inuenit in via, volentem ad suum hospitium redire; sed præ lassitudine non valentem. In ipso verò itinere perhibebat se habere hospitium, quo idem Martynus monachus festinabat. Vir autem Dei eiusdem leprosi lassitudini misertus, pallium quo vestiebatur, in terram protinus protecit, & expandit, ac desuper leprosum posuit, eumque suo pallio vndique constrictum super humerum leuauit, secumque reuertens, detulit. Cumque iam monasterij foribus propinquaret: spiritualis pater eiusdem monasterij magnis vocibus clamare cœpit:* Currite, ianuas monasterij citius aperite: quia Frater Martyrius venit Dominum portans. *Statim verò, vt martyrius ad monasterij aditum peruenit, is qui leprosus esse putabatur, de collo eius exiliens, & in ea specie apparens qua cognosci ab hominibus solet Redemptor humani generis Deus, & homo Christus Iesus, ad cœlum, Martyrio aspiciente rediit, eique ascendens dixit:* Martyri tu me non erubuisti super terram: ego te non erubescam super cœlos. *Qui Sanctus vir, mox vt est monasterium ingressus, et pater monasterij dixit: Frater Martyri, vbi est, quem portabas: Cui ille respondens dixit. Ego si sciuissem, quis esset, pedes eius tenuissem. Tunc idem Martyrius narrabat, qui cum portasset, pondus eius minimè sensisset. Nec mirum. Quomodo enim pondus sentire peterat, qui portantem portabat.* Hactenus B. Gregorius. Simile propemodum exemplum licebit legere apud Surium, Tom. 5. in vita? Ethbini Abbatis, in Britannia minori nati, & apud VVilhelm. Eising in Chronico Spirensi. de Leone 9. ad annum Dom 1049.

Alphonsus Lusitaniæ Rex anno 1112. pugnaturus contra quinque Reges Saracenorum iussus est in somno, à Christo, bono esse animo, & signo vti in prælio, cui quinque vulnerum imago inscripta. Paret mandato, victoriam speciosissimam obtinuit. Hinc Regum Lusitaniæ fluxit insigne. Ita Varæus, & alij, & post hos Martinus Detrio lib. 2. fol. 298. Magicarum Inquisitionum.

Anno 1117 cum plurimis prodigijs inter cætera trepidaret Italia Cremona quidam infantulus in cunis iacens pannis obsitus in primam loquēdi vocem,

Contra naturam, os aperuit matremque escam parantem fratri suo maiori qui plorando panem petiuerat à corporis curis compescuit asserens sibi visam DEI Genitricem Mariã ante Christi tribunal stantem, iussisque precibus pro iudicio quod mundo, propter peccata sua intenderat ipsi supplicantem. Et post hac deposuit eloquium vsque ad tempus humana conditionis congruum Verba sunt dodechini in Histo.

Denique S. Bernardo Christus apparuit eo modo quo in Bethleẽ in mũdum editus est à Matre vt habetur lib. 8. Vitæ eius cap. 1, apud Suriũ Tom. 4. Sancto Farncisco ad modum, quo crucifixus est cap. 1. Vitæ eius. S. Nicolao [Tarentino iam morituro innitens B. Virgini atq; S. Augustino; eidemq; dixit *Euge, serue bone & fidelis intra gaudiũ Domini tui* S. VVilhelmo Abbati Roschildensi, in dania sub forma speciosissimi adolescentis, vocans eundem proprio nomine & dicens *Noueris V Vilhelme te ad quandam insulam mecum profecturum & multas ibidem tentationes perpessurum*. Vide apud Surium Tom. 2. sexto Aprilis. S. Vincentio mirabili claritate coruscans quem inter multitudinem Angelorũ comitantibus SS. Francisco & Dominico hortatus, sit fortis & strenuus præco extremi Iudicij ad quod ab ipso sit delectus. Habetur lib. 2. vitæ eius cap. 3. apud Surium Tom. 2 De eodem Dominico refert Theodoricus, de Apoldia, lib. 2. Vitæ ipsius, cap. 13. quod Christum quandoque viderit vna cum Virgine Matre Cumque apud hos variorum ordinum fratres intueretur sui nullum ? mærore sit affectus: sed recreatus mox vbi à Christo ad Matrem missus, sub ipsius pallio quasi sub tutela etiam plurimos suæ familiæ conspexit.

D. Laurentius Iustinianus liceat hoc addere affirmat in fasciculo amoris, sibi, virginem quandam sole candidiorem apparuisse quæ se Sapientiam DEI esse diceret: quæ propter hominum reformationem humanam formam suscipisset & ab eo in sponsam accepta, dato pacis osculo recesserit: atque hunc fuisse D. N. IESVM Christũ hac illi forma apparentem volunt illius vitæ scriptores.

CAPVT QVARTVM.

Exemplis generis fœminini confirmantur Impersonales Christi Apparitiones.

Videli-

Videlicet.

Mariæ Magdalenæ,	*Leucippæ virginis,*
Trasillæ virginis,	*Mariæ Martyris*
Brigidæ virginis,	*Coletæ virginis,*
Elisabeth Reginæ,	*Cibuniæ virginis,*
Barbaræ virginis,	*Mariæ Oegniacensis.*

EXemplis virorum omnis generis, subiungimus exempla sexus fœminei; quem Christus quoque suis Apparitionibus dignatus est, & omnibus propemodum temporibus, quemadmodum propemodum omnibus temporibus viros. 1.

Testatur Magdalena Heliæ cuidam, cui apparuit, quod Christus ipsi in spelunca pœnitentiã agenti apparuerit centies, & decies. Vnam ex his Apparitionibus explicat qua Christus humana forma visus sit, ea maiestate, qua se exhibuit in monte Thabor quodque stipatus fuerit corona cęlestiũ militum, qui flerum serta in capitibus, & ramos, palmarum, atque oliuarum in manibus gestarint. Hoc apud Surium in vita Magdalenæ per Syluestrum Perierum. 2.

De Trasilla sic scribit B. Gregorius, lib. 4. Dialog. cap 16 *Nonnunquam in consolatione egredientis animæ ipse apparere solet auctor, & retributor vitæ. Trasilla virtute continuæ orationis, grauitate vitæ, singularitate abstinentiæ ad culmen sanctitatis excreuerat: Huic per visionem fœlix atauus meus apparuit, eiq; mansionem perpetuæ claritatis ostēndit, dicens* Veni quia in hac te lucis mansione recipiam. *Quæ subsequenti mox febri correpta ad diem peruenit extremum. Et sicut nobilibus fœminis, virisque morientibus multi conueniunt, qui eorum proximos consolentur, eadem hora exitus eius, multi viri, ac fæminæ eius lectulum circumsteterunt. Tunc subito illa sursum respiciens Iesum venientem vidit, & cum magna animaduersione cœpit circũstantibus clamare dicens:* Recedite, Recedite: *Iesus venit. Cumque in eum intenderet, quem videbat sancta illa anima est è corpore egressa. Tantaq; subito fragrantia miri odoris aspersa est, vt ipsa quoque suauitas cunctis ostenderet illic authorem suauitatis vidisse. Cumque corpus eius ex more mortuorum ad lauandum esset nudatũ, longa orationis vsu in cubitis eius & genibus camelorum more inuenta est obdurata cutis excreuisse.* Hæc Gregorius. 3.

Brigidæ, cum puella ad huc esset decem annorum, in somnis apparuit Christus quasi eadem hora crucifixus (eodem die coucionem de Domini passione ante audiuerat) sic illam visus alloqui 4.

En vt cruciatus sum. Illi quærenti, *quis fecisset*; respondit dominus: *qui me, contemnunt & charitatem meam negligunt.* Cum eadem Romę ageret iam adulterior ætate, vidit eundem corporeis oculis, in conclaui, quod habebat; hæcque mandata ab ipso acccepit: *induat habitum monasticum: & sit mater in VVasthena,* significans Romæ moritúram, & corpus in VVasthena deportandum Surius in eius Vita. Tom. 2

4\. Elisabeth Pannonum Regis filia, dum se supra tollens, cælestia meditatur, in exstasmi abibat, & mente cernebat, quod oculi peruidere non possunt: quod ne tum quidem cū ad se redij [?] flet, dissimulare poterat tantam etiam tacita facies hilaritatem præferebat. Eadem cum aliquando nimio labore fatigata, lassaque resedisset; oculis in cœlū nitentis, fronte modo iucunda, modo tristis apparuit Cuius causam interogata, confessa est: se in nubibus vidisse Iesum, qui nunc se ostendens lætam reddebat, nunc tegens mæstam: denique ipsum hæc sibi dixisse. *Bono animo esto filia: ego tecum sum*: & se respōdisse: *Ita Domine: tu mecum: atque ego tecum.* Ita Marulus, lib. 2. cap. 4. Eidem, post vitā multis annis religiosè transactam, idem Dominus apparuit, atq; dixit: *Veni sponsa; cælesti thalamo potire.* Hoc in eius vita Iacobus Montanus Spirensis. Visionem hanc mox secuta mors.

5\. Aparuit Christus in carcere existenti B. Barbaræ præsentia sua carcerem mirificè illustrauit, atque virginem ad constantiam est hortatus. Eodem Tempore mox plagæ eius curatæ sunt magna omnium admiratione. Metaphrastes in vita Barbaræ.

6\. Leucippa, vxor Clitophontis, hominis Idololatriæ, multis annis sterilis ad religionem Christianam ab Honofrio monacho conuersa. cum fide, concepit prolem. Maritus Dijs hoc beneficium tribuit. At illa: *Non, inquit, ita: DEVS cæli est, à quo prolem. habeo. Ille mihi etiam in somnis apparuit, formam habens humanam: sed manus modū crucis extensas monens, vt tibi marito eādem fidem suadeam.* Ita Metaphrastes in Vita Galachonis & Epistomes.

7\. Maria virgo & Martyr cuius festum primo Nouembris peragitur post flagellis & vngulis laceratū corpus includitur carceri Hic leuat oculos ad cęlos DEVM precata. Et ecce tibi, videt Angelorum aciem. & Sanctorum. Christumque ad Patris dextram residentem. Vincentius in speculo Hist lib. 11. cap. 86 & 87.

8\. Coleta Virgo ordinis S. Claræ insignis reformatrix, Multum studij in passione Domini meditanda ponebat. Huic studio insistenti quantumuis paruulæ, adhuc apparuit Christus, simulque indicauit quantos in singulis membris cruciatus sustinuisset; teste Stephano Iuliaco, in Vita ..plius, cap. 34. Eidem quoq; ante mortem Christus visus dicitur.

Vigi-

10 Vigilanti Libuinæ Christus apparens, quinque vulnerum suorum signa luculenter impressa reliquit. Cum verò cerneret. Virgo tam hiantia vulnera homines latere non posse, timeretque concursum & applausum eorundem Sic Deum deprecata scribitur *Maneat obscuro Domine hoc dignationis sacramentum inter me & te. sufficit enim mihi gratia tua.* Hinc mox magno miraculo, cute vulnera obducta fuere. dolore tamen & liuore perpetuo manente Ioann: Brugmãnus. in vita Libuinæ part 2, c. 8. qui & plures eiusdem visiones refert ibidem,

11. Mariæ Oegniacensis varias visiones refert Iacobus de vitriaco apud Surium. Tom. 2. Aliquando vidit Christum sub forma pueri, cũ immenso lumine, circa arculam, in qua sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum asseruabatur, vt videre est., lib. 2. vitæ eius cap. 8 aliquando in ecstasim rapta eundem vidit sub forma agni, columbæ, & arietis cum stella In eiusdem vita refertur ex vita S. Paulæ per Hieronymum scripta, quod eidem Christus in Bethleem visus sub forma infantis iacentis in cunis. & quod præ diuersitate festorum species varias retulerit.

CAPVT QVINTVM.

Exemplis Infidelium tam Iudæorum, quam Paganorum demonstrantur Impersonales Christi Apparitiones

Scilicet.

Polieucti Militis	*Valgij sine victoris Castec*
Iosephi Iudæi,	*Eustachij Ducis.*

1 ETiam Infideliũ exemplis doceri potest dari quasdam Christi Apparitiones Impersonales, & Infidelium non Iudæorum tantum, verum etiam Paganorum. Exempla eorum fide á quibus relata sunt referimus.

2. Polyeuctus miles, nondum Christianus, sic ad Nearchum commilitionem Christianũ *Vidi* inquit, *ego Christum, quem tu adoras ad me accedentem, & hac qua indutus sum sordida veste exuentem, alia verò valde speciosa (ò quis eius splendorem, &*

 pul.

pulchritudinem dixerit.) induentem, cuius humerum fibula constringebat aurea, insuper equum alatum dedisse. Hoc Metaphrastes apud Surium, Tom. 1. in Ianuario. Idem Metaphrastes exponit visionem, docetq; non vanam fuisse, siquidem vestis mutata in pulcherrimam, mutationem in melius ex eo quod deterius est significat: quæ tunc accidit, quando ex terrena militia in cœlestem ascriptus est, & in Martyrum chorum assumptus. *Sic alatus equus,* inquit, *significabat à terra in cœlum ascensum.*

3. Iosephus quidam Iudæus fuit tempore Constantini, magno loco apud Imperatorē, & suos, & Christianorum fidelis hospes. Huic in somnis aliquoties apparuit Christus, hortans ad Christianam religionem. Ille persistit in perfidia. Vrget ipsum Christus morbo: cum quo dum luctatur, iterum apparet ipse eadem inculcans. Promittit religionem: sed sanitati restitutus fidem fallit, tandem maioribus promissis à Christo acceptis fidem Christianam suscepit, postquam aqua cruce signata in Christi nomine Dæmonium ab obsesso expulit. Rem gestam pluribus persequitur Epiphanius, Hær. 30. & post Epiphanium Baronius, Tom. 3. ann. 327.

4. Refert de sene quodam Catechumeno adhuc (qui Valgius primo, postea à Domino victor dictus est) Paulinus Epist. 34 ad Macarium, quod in tempestate quadam à socijs in naui per obliuionē relictus, postquam sex dies & noctes ieiunus varijs procellis est iactatus, Domini accedentis præsentia, & verbis sit recreatus, auxilio etiam adiutus, atque post viginti tres dies ex periculis maris ereptus *inter cætera sic scribit. Mira,* inquit, *fides & ineffabilis pietas Domini Saluatoris, qui senem, si fortè somno piger lentius ad gerenda consurgeret, & molli manu ante præpalpans, ne trepidus expergesceret, vellicata blandè auricula suscitauit, cum leniter adnitens senex à primo statim conatu suo, manibus Angelicis res effectas videret, vt vix rudentem attigerit, cum velum videret iam exsinuatum in contos suos: si parum flabat, vel nauis vela faciebat, aquarimis nauis accepta mergere tentauerat, & post vnum vel alterum breuis sentinaculi haustum ore destricto siccatque naui, quod ageret non habebat, stupens laborem sibi sine labore præcepi, & actum suum occulta manu præueniri: si benè occulta dicitur, quæ tam perspicuum præstabat auxilium. Sed nec ipsi operatores simplicibus innocentissimi senis oculis subtrahebatur. Nam sæpè vidit armatos videlicet de exercitu cæli milites excubare nauigio, & cuncti nautici muneris administrare. Nec sanè nauem illam nisi Angeli nautæ ducebant, cui gubernaculum erat mundi gubernator. Ipse enim Dominus nunc suo vultu coruscus, vt in apocalypsi describitur, & coma fulgidus, nunc confessoris & amici sui, Domini mei communis patroni felicis*

ore

ore venerabilis in puppi sedebat, sicut nautico vsu dicitur ad timones vel potius pro timonibus, quos cum anchoris pariter & nautis in illo naufrago littore nauis amiserat: infelix feliciter, vt pro amissis omnibus viris & armis suis, aut Domini martyrem, aut Dominum Martyris obtineret. Narrat gaudio lachrymans senex, se ad ipsius pedes, nunc Domini, nunc Martyris gubernantis sibi solium procubare, etiam familiarius ipso allectante, in genibus quoque & sinibus sacris beatum, & adflatibus diuinis odorem reclinati capitis puluinar habuisse. Hæc & plura Paulinus in epist. 4 3. ad Macar.

5. Admiranda est Apparitio, quam Eustachio Martyri & exercitus Duci tempore Traiani, accidisse narrat Metaphrastes 2. Nouemb. ex quo eandem repetit Surius. Cum venationi operam daret in ceruum incidit, inter cuius cornua crux radiabat & in cruce Christi crucifixi imago, qui sic ad eundem: *Placida*, hoc ipsi primum nomē fuit, *quid me persequeris. Ego sum Christus qui tuis te creatus virtutibus non patiar esse occultari. Nihil me de cœlo fecit ad terram venire & pati, quam hominum amor, quos per mei cultum ad salutem perducam.* Obstupescit ad insolitam visionem & vocem Eustachius: & tandem ad se quasi rediens, *Quis es*, quęrit, *Domine*? & rursus ex imagine vox. *Ego sum*. Narrat deinde mysterium redemptionis humanæ: iubet Sacerdotem accedere: baptismum petere: religionis Christianæ capita discere. Domum hinc rediens, singula aperit vxori. Cui mox illa. *Et ego*, inquit, *vidi in somnis Christum qui hæc mihi dicebat, Tu & maritus tuus & duo tui filij, cras ad me venietis.* Visioni parent baptismo initiantur, &c. Post baptismum acceptum Eustachius montem, vbi prima Apparitio facta repetit: petit secundam sibi visionem concedi. Voti fit cōpos in eademque Christo reuelante intelligit, quæ quantauè Christi nomine sit passurus. Vide Damasc. lib. 3. de Imag.

CAPVT SEXTVM

Exemplis aliquot docetur alia Christi Impersonalis Apparitio, qua auditus quidem, non autem visus est:

Exemplis inquam

Antonij eremitæ,	*S. Claræ virginis,*
Eiusdem Antonij,	*S. Thomæ Aquinatis.*

Allatis

1. Allatis tertio quarto & quinto Cap. exemplis clarum est dari Impersonales Christi apparitiones. Plura afferri possent, sed pluribus haud opus. Addidimus vnum aut alterũ alterius generis Apparitionis, quam etiam hoc Tractatu persequemur, qua Christus auditus non autem visus est.

2. De B. Antonio refert Athanasius in eius Vita (habetur Tom. 1. Surij fol. 383.) Quod cum multa à Dæmonibus esset passus, viderit desuper culmen aperiri & deductis tenebris ad se radium lucis influere. Ipse Hinc Domini præsentiam intelligens ex intimo pectore longa cæpit trahere suspiria, atq; ita ad visionem loqui: *Vbi eras bone Iesu, vbi eras? quare non principio affuisti, vt sanares vulnera mea.* Et vox ad eum facta: *Ego*, inquit, *Antoni hic eram*: sed exspectabam videre certamen tuum.

3. De eodem Antonio ex eiusdem vita adfert Cæsar Baronius, Tó. 3 circa annum Domini 339. quod sequitur. sedens aliquando inter fratres fixis oculis cœlum intuebatur, & in lachrimas solutus, rogabat Dominum valde, vt scelus auerteret. Interrogatus à socijs, quid vidisset hoc tantum respondit: *Magnum scelus & malum imminet vniuersis seculis. Vidi altare Domini mulorum magnitudine circumdatum & crebris calcium ictibus peti: & vox Domini facta: Abominabitur altare meum.* Visio significabat, Arianam persecutionem quæ mox secuta est.

4. Cum Assisium obsideretur à Saracenis, iubet se ad portas ante hostes præcedente Sacerdote cum sacra hostia duci. S. Clara Virgo ibique in oratione prostrata. *Placetne mi Domine*, inquit, *inermes ancillas tuas tradi in manus hostium paganorum? Custodi quæso Domine has famulas tuas* Et ecce vox quasi pueri ad eius aures personuit: Ego vos semper custodiam: Addidit & hanc orationem *Mi Domine, protege ciuitatem, quia nos pro tuo amore sustentat*: Et Dominus: *Grauamina sustinebit, sed meo munere defendetur* In vita S. Claræ apud Surium cap. 14.

5. Neapoli cum ad Imaginem crucifixi, vehementius oraret S. Thomas Aquinas hanc vocem audiuit: *Benè scripsisti de me Thoma: quam ergo mercedem accipies?* Cui ille, *Non aliam Domine, nisi te ipsum*: Breuiarium Romanum, ex vita eius per Ioannem Garzonem.

CAPVT SEPTIMVM.

Qua-

Quadruplices esse Apparitiones Christi Impersonales.

Visibiles siue oculares,	*Imaginarias, &*
Vocales siue Auriculares,	*Intellectuales,*

1. IMpersonalium Apparitionum Christi quatuor dantur genera quemadmodum Dei in veteri testamento, quatuor, ex sententia Tostati Abulēsis, de quibus nos quatuor libris, de veteris Testamenti Apparitionibus. Primam dicemus *Ocularem* siue *Visibilem*: alteram *Auricularem*, siue *Vocalem*: tertiam *Imaginariam*: quartam *Intellectualem*. Quid enim prohibet tot distinguamus filij Dei in nouo Testamento, quot Dei patris in Veteri? Nunquid tot modis se offert? cognoscitur? nobiscum agit; aut agere potest.

2. Et Ocularis, siue visibilis Christi Apparitio illa erit qua in oculos mortalium Christi aliqua species venit; cuius etiam opera illa erit producta quamuis reuera sub specie illa Christus personaliter diuinam humanamque naturam continens Præsens non sit qualis fuit, quam Eustachius DVX habuit, de qua nos superius Capite 5. Thes. 5.

3. Auricularis siue vocalis erit, qua Christi creditur vox audiri quam tamen non Christus, sed aliquis Christi personam sustinens formabit, quemadmodū in veteri lege Apparitiones erant, quibus Deus audiebatur loqui in Nube, Propitiatorio, Rubo, per Vrim & Thunomim &c. Atq; talis nobis erit illa qua Christi vocē percepit S. Antonius: illa item qua eundm loquentem audiuit Sanctissima Virgo Clara De quibus cap. 6.

4. Imaginariam vocabimus qua per imaginationem tantum percipietur, & in somnis nobiscum agit, quomodo vt Deus in veteri testamento sæpissime; ita filius DEI non rarò in Testamento nouo cum hominibus agit, eisdemque nunc diuina reuelat mysteria: nūc suggerit quæ ad vitam benè beatèque transigendam faciunt. Huius generis suspicor plures fuisse, à nobis capite 3. 4 & 5. recensitas.

5. Intellectualis perficietur operatione intellectus Hanc aliquam dari illud cōuincit quod exhac vita discedētibus mortalibus Christus dicitur apparere Iudex, singulisque prout meruerunt, mercedē reddere qua enim hoc apparitione? Certè nulla alia quā intellectuali quando cum animabus, scilicet & sensibus & imaginibus, vi destitutis & solo intellectu instructis occupatio est.

6. Sed & inhac vitapotuerūt similes Apparitones quibusdā esse cō-

cessæ. Atque vt illam taceam Elisabethæ factam. de qua cap. 4. Thes. 5. illam quoque quam habuit Maria Oegniacensis, de qua Capite 4. Thes. 11. quid prohibet dicamus eandem contigisse D. Paulo, Actuũ 22. vbi de eodem sic loquitur 5 Lucas? *factum est autem reuertenti mihi in Ierusalem: & oranti in templo fieri me in stupore mentis et videre illum dicentem mihi: festina & exi velociter ex Ierusalem quoniã non recipient testimonium tuum de me &c.* Certè eandem indicat vox, *stupor mentis*

CAPVT OCTAVVM.

An omnes Christi, post Ascensionem in cœlos, Apparitiones sint Impersonales, & vnde constet esse tales.

Non omnes esse Impersonales, sed quasdam Personales esse
Non omnes esse personales, sed quasdam esse Impersonales.
Impersonales esse omnes quibus alia quam humana forma visus est.
Impersonales item, quibus alia quã virili forma apparuit.
Impersonales, quibus sub pueri aut Crucifixi specie exhibitus est.
Impersonales quibus non visus est sub eadem quantitate, cum qua cœlos ascendit.
Quando etiam, sub eadem quantitate obseruatus est Christus nec dum credendum semper Personalem fuisse Apparitionem.
Vocales Apparitiones Christi, omnes fuisse Impersonales, nisi Christo in terra existente sint facta.
Hinc patet paucissimas dari Christi Apparitiones Personales, plurimas Impersonales.

1. Quæ in veteri Testamento Dei Apparitiones sunt obseruatæ, omnes Impersonales fuerunt: quæ in nouo, Christi, filij Dei acciderunt, non similiter omnes; propterea, quod Christus secundum propriam speciem, atq; corpus autoprosopos ijs præsens esse potuerit, quibus apparuisse dicitur; Deus verò, qui specie & corpore caret, non item.

2. Hinc est, quod duplices Christi distinguantur Apparitiones: & quædam dicantur *Impersonales*, quædam *Personales*. In his autoprosopos & personaliter est præsens, quibus apparet, in illis non item. Vnde verò, quæ Impersonales sunt, aut Personales, deprehenditur? Hoc inquirendum est præsenti capite.

3. Et difficultas præcipuè est de Visibilibus atque Vocalibus, in quibus aut præsens Christus esse potest, aut per Angelum, qui eius personam sustineat. De Imaginarijs atque Intellectualibus res faci-

sius expeditur, cum præsens obiectum circa quod versentur, illæ non requirant. De Visibilibus dicamus primum.

4. Sunt qui in omni visibili Christum heteroprosopos, & impersonaliter adesse credunt, & adfuisse nunquam autoprosopos; personaliter; postquam ille semel ad cælos ascendit, & sedit ad dexteram Dei patris nunquam deserat, suamq; perpetuam ac stabilem in cælis sedem habeat.

5. Sunt qui non cælorum terminis ipsum concludunt; sed quocunque libuerit volūt esse potestatē eundi: aliquando etiam cælos relinquere cū hominibus hic in terris agere, conuersari: Et quod cælum eius locus definiatur, non ea volunt necessitate intelligi quasi hunc locum deserere nunquam possit; sed quod cælum eius ordinarius sit locus: interim alio esse quandoque non prohibeatur.

6. Priores illi etiam D. Paulum negant vidisse Christum in propria persona aut si vidit, visui ipsius tantas aiunt datas vires, vt & media elementa & vastissima amplissimaq; cœlorum spacia penetrarit, vt ob id ita Paulus, quemadmodum Stephanus protomartyr, Christū vidisse dici debeat. Posteriores hi in D. Paulo difficultaten nō habēt.

7. Sed nec difficultatem haberent in eodem Paulo qui vnum idemque corpus in diuersis locis , diuina virtute esse posse admittunt, quemadmodum eadem virtute fieri asserunt, quod plura aliqua in eodem loco, eodem temporis momento consistant. Verum vt hoc plurimi non sine magnis rationibus admittunt, ita difficiliorem faciunt diiudicationem inter Personales atque Impersonales Christi Apparitiones quid igitur cōstituendū? Id aliquot assertis docemus.

8. Primum sit Non omnis visibilis Apparitio Christi, post gloriosam ascensionem, est Impersonalis; sed quædam Personalis. Id certū esse credimus de illa, quæ D. Paulo facta est Personalem illam fuisse Christumque in propria persona eidem apparuisse haud difficulter probatur. Sic enim ait Apostolus 1. Cor. 15. *Tradidi vobis, quod & accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris: & quia sepultus est secundum Scripturas: & quia visus est Cephæ: & post hoc vndecim: deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul: deinde visus est Iacobo. deinde Apostolis omnibus. Nouissimè autem omnium, tanquam abortiuo, visus est & mihi*

Ex quo loco clarum est, Christum aliquot annnos post ascensionē visum esse Apostolo: & quidem ita visum esse ab eodem, sicut visus est Cephæ, sicut visus est Iacobo, sicut visus est plus quam quingētis fratribus & Apostolis omnibus, vt scilicet non minus ipse quā cæteri testimonium magna cum fiducia & certitudine reddere posset resurrectionis corporis Christi Domini nostri.

9. Hanc Apostoli orationem confirmat testimonium Ananiæ: qui vt est apud Lucam. cap 22. sic Apostolum postquam is Christum admirabiliter in itinere viderat alloquutus est *Deus patrum nostrorũ præordinauit te vt cognosceres voluntatem eius, & Videres Iustum & audires vocem ex Ore eius: quia eris testis illius ad omnes homines, eorum quæ vidisti & audisti*

Congruit cum his oratio ipsius Christi qui vt Apostolum resur-
10. rectionis suæ idoneum testem faceret, non itinere tantum illi præsens adfuit & ad id testimonium reddendum cohortatus est; verũ etiam in castris Claudij Lisiæ, Tribuni militum, cum ibi in custodia teneretur. Sic enim narrat D Lucas: *Sequenti autẽ nocte assistens ei Dominus ait: Constans esto. Sicut enim testificatus es de me, in Hierusalem, sic te oportet & Romæ testificari*

Adde quod Apostolus ex hac Apparitione sibi facta probet se nõ
11. minus Apostolum esse quam alios: quæ profectò probatio parum conuinceret, nisi eodem modo, quo alij ipse quoque, Christũ in proprio corpore vidisset. Verba eius hæc sunt 1 Corinth 9. *Non sum Apostolus? nonne Christum Iesum Dominum nostrum vidi?*

12. Et quia Personalis hæc Christi Apparitio fuit: idcircò Christum Apostolus, nõ in cælo vidit residentem & eminus: sed cominus, aut in terra aut certè in aëre. Id quidem probant verba Ananiæ & Lucæ in *terra* & *astitisse* sed ratio quoq; confirmat: quomodo enim fieri non potuit, vt interra existens Apostolus visu, Christi corpus quod in cœlo residebat, attingeret?

13. Forsitan dices Christum cœlum non reliquisse, quando Apostolo apparuit Nec nos reliquisse dicimus: confirmati sequentibus Scripturæ locis, Psal. 109. *Sede à dextris meis Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*, & ad Heb 8. *Consedit ad dexteram magnitudinis cælis*; & ad Ephes. 1. *constituens eum ad dexteram suam in cœlestibus*. (quæ vocabula firmitatem quandam & stabilitatem mansionis declarant) & ad Colos. 3. *quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est ad dextram Dei sedens*. Itaque qui in cælis ad dextram Dei patris residebat, idem eodem tempore in terris Apostolo erat præsens.

Atque vt hoc verè dici existimamus, ita non improbabile puta-
14. mus, vt cœlum tunc ad tempus Christus reliquerit, & ad terras descenderit. Est hæc S. Thomæ sententia, in 3. part. quæst 57. a. 6. ad 3. ibidem Caietan & quorundam recentiorum. Quocirca quæ Scripturę loca Christo post ascensionem ad cœlũ tribuunt, solum probabunt locum cœlestem esse proprium & permanens domiciliũ Christi, vbi tanquam in proprio regno & trono habitat & residet: non tamen

tamen ideciro necesse est, vt ibidē immobiles semper maneat. vide Franciscum Soarez, Tom. 2 in 3 part. D. Thomæ Disp. 51. Sect. 4. Atque hæc pro primo Asserto.

15. Secundum sit Non omnem Christi Visibilem Apparitionē quæ ab eius Ascēsione ad cœlos facta est, esse Personalē; sed quasdam esse Impersonales Et hoc quidem Capite 2. doctū est vnde vero Impersonalis depræhendatur, iā aperiendum. Itaque pro hoc sit.

16. Tertium nostrum Assertum. Inpersonalis est omnis Apparitio, qua sub alia, quam humana, forma visus est Christus Nihil hic de sacramentali, quæ alterius est loci. Sed neque hic assertum volumus sub alia aliqua specie, quam humana, Christum apparuisse Id solum dictum volumus; quod si sub aliqua alia, quàm humana visus est, & apparuit, autoprosopos non adfuit ideoque Apparitiones illæ inter Impersonales esse habendas. Quid mirum? vnica tantum forma filio Dei est, ergo si autoprosopos, personaliter apparet; hac oportet appareat.

17. Quartum sit Impersonalis & illa erit, qua quamuis sub humana forma apparet; non tamen apparet sub virili sed fœminea. Nec hic constitutū, & ratum esse volumus, quod sub fœminea quandoq; visus sit Dominus. Quid de visione Christi sub forma fœminea facta B. Laurentio Iustiniano sentiendū sit alias dicetur. Quod si apparuit sub fœminea, autoprosopos præsens nō fuit. Et huius eadē quæ superioris ratio: quod vna tantum sit forma Christi, quemadmodum Vna persona, qua videri potest

18. Quintum Assertum esto. Inpersonales quoq; illæ sunt Apparitiones, quibus quamuis sub viri specie se offert, puerū tamē refert, vel crucifixum aut alterius alicuius hominis personam. Quamuis enim puer, ali quando Dominus fuerit, & in crucem actus; formam etiam hortulani aliquando simularit, iam tamen statura pueri, aut crucifixi forma eidem non conuenit & quia apparet vt cognoscatur, non nisi propria forma qua cognosci potest, debet apparere, si autoprosopos humanis rebus interesse dici debet.

19. Sextum Assertum Impersonales Apparitiones sunt, in quibuscunque non sub eadem quantitate Christus conspicitur, cum qua cælos ascendit, & olim, in fine seculorum venturus est iudicare viuos & mortuos. An fortè Dominus aut de mole corporis iam aliquid potest deponere; aut nouam quantitatē sine magno miraculo assumere? Quid verò in Christi Apparitionibus miraculo opus? Quocirca sicut sub maiori, aut minori quātitate quā naturali & propria Dominus aliquando visus est, autoprosopos præsens non fuit.

Nn Addo

20. Addo Assertorum postremum: Quod ètiam, quãdo sub humana & virili, & ea, quã modo in cœlis habet, forma, quantitateq; conspicitur Christus; nõ mox autoprosopòs apparere dici debeat. Non dubito quin hoc modo Dominũ conspexerit Stephanus Act. 7. quãdo dixit, *Video cœlos apertos & Iesum stantem à dextris virtutis Dei* at verisimile quod antoprosopos Dominum non viderit, si quemadmodum indicat, *in cœlo* Dominum vidit. Quomodo enim, nisi fortè cœlos Dominus reliquerit, Dominum in tanta distantia videre potuit? Si planetæ, quamuis immensæ magnitudinis sint, ob nimiã tamen distantiam, non magni videntur, Christi corpus quod infinitis propemodum modis, illis mole cædit, in cœlo consistens, ab humano oculo potuit videri.

21. Eadem ratione impersonalem facilius credere Apparitionẽ Petro factã, qua ipsi Dominus iuxta Romã apparuit, dixitq; Romam se vt crucifigeretur, redire: maximè, si constituatur Christum, cœlos postquam semel ipsos est ingressus; non deserere, suamque ibi stabilem mansionem habere. Siquidem hoc fundamento semel posito fieri non potuit, vt absque ingenti miraculo Dominus Petro adesset quo quid opus? An non potuit Petrus Domini voluntatem nisi per Dominum antoprosopos præsentem, intelligere?

22. De Sanctissimo Paulo longè diuersa fuit ratio quoniam cum testis & prædicator verus veræ Resurrectionis Christi esse debuit, nõ minus quam cæteri Apostoli; omninò conueniebat vt ei nõ minus quam cæteris Apostolis se in propria persona Dominus exhiberet Et qui quemadmodum cæteri verus erat futurus Apostolus: vt cæteri in propria persona Dominum debuit videre, vtramque rationem habet Apostolus priorem 1. Corinth. 15. posteriorem 1. Cor. 9.

23. Hinc iam manifestum est quam paucę Christi fuerint, post gloriosam ipsius ad cælos ascensionem Apparitiones visibiles Personales quam multæ Impersonales. personales fortè duæ, D Paulo factę altera in via, altera in castris Impersonales reliquæ; tam ipsi, quam quibuscunque alijs factæ. Atque hæc de visibili Apparitione qnid de Vocali?

24 Hoc breuiter, Omnes esse Impersonales, nisi quæ à Christo antoprosopos in tera existente sunt factę Vera siquidem propriaque ipsius vox non nisi à verò Christi ore proficiscitur: at vt in cœlo existens & loquens, ab hominibus audiatur in terra, quis credat?

25. Quocirca quemadmodum paucissimæ sunt visibiles, ita paucissimæ sunt vocales Christi Apparitiones personales. Cũ enim præsentiam Christi requirant: ille verò rarissimè in propria persona

morta,

mortalibus fuerit præsens, nonpotuit à multis propria eius vox esse percepta.

Et fortè præter vnam vix dederis, illam, scilicet; quam socij D. Pauli in via habuerunt, qui vocem quidem Domini loquentis audiuerunt, Dominum vero loquentem. vt Apostolus, non viderunt Cum enim eandem vocem & illi, & Apostolus audiuerint (quamuis Apostolus articulatam, illi confusam & obscuram) vt Apostolus veram Christi, ita illi veram Christi vocem audiuerunt. 16.

Apostolo tamen Apparitio illa vocalis non fuit, non quia veram propriamq; Christi vocem non audiuit; sed quia non solũ audiuit, verum etiam vidit loquentem Dominum: quod vocali non in Apparitione accidit, vt quę solo auditus ministerio perficitur, quemadmodum docet de Apparitonibus veteris Testamenti liber secundus. 17.

SECVNDA PARS DE APPARITIONIBVS CHRISTI IMPERSONAlibus quæ causæ explicantur earundem.

SEquitur inquiramus Causas Apparitionum Christi Impersonalium. Quæ quemadmodum in alijs rebus ita hic possunt distingui quatuor formalis, materialis, efficiens, finalis, de formali primum.

Hanc non oportet in omnibus Impersonalibus curiosius quæramus, sed in ijs tantum, in quibus se Christus aut intellectui, aut imaginatione, aut visui offert, ideoque in tribus tantum Apparitionum generibus, videlicet, intellectualibus, Imaginarijs & visibilibus: in his siquidem Christus sub aliqua forma offertur; In vocali siue Auriculari, vbi tantum non autem sub forma & specie aliqua percipitur, eius ratio non habetur, quia tamen & ipsa vox qua vocalis Apparitio perficitur etiam suam quandam formam habet hæc quoque inuestiganda, postquam formam qua Christus in tribus illis Apparitionum generibus obseruatus est, explicauerimus.

CAPVT NONVM.

Sub quot generibus formarum Christi impersonalis Apparitio acciderit, & quibus ipse propriè dicitur apparere.

Genera formarum quatuor possunt distingui:	*In quibusdam testari præsentiã suã,*
In quibusdam noluit agnosci,	*Sub quartis formis propriè dicitur*
In quibusdam agnosci voluit proprietates suas,	*Christus apparere:*
In quibusdam commendare amicos	*Non sub primis,*
	Non sub secundis,
	Non sub tertijs,

NOn vna aliqua forma, sed varia atque multiplici Christum exhibitum esse, docent exempla. quæ pro Impersonali Apparitione eiusdem dedimus, superioribus capitibus 3.4.5.6. Omnes verò ad quatuor genera reuocari posse videtur Nam sub quibusdã voluit latere, & occultus esse: sub quibusdam non se, sed conditiones suas proprietates, atque officia indicari: sub quibusdam amicos suos commendare: sub quibusdam se mortalibus exhibitum esse & innotescere.

2. voluit occultus esse & latere, quando nunc mendici personam apud B Gregorium (Thes. 11. cap: 3:) nunc leprosi, apud eundẽ Gregorium (Thes. 17. cap. 3.) simulauit: Neque enim horum personam, sed potius, qua aliquando cum mortalibus conuersari visus est, assumpsisset, si agnosci voluisset.

3. Proprietates suas atque conditiones & officium, triplicibus formis prodidit: rerũ, scilicet, animatarũ inanimatarũ, sed ratione carẽtiũ & humana, sed fœminea. Harũ mentio fit in vita S. Laurentij Iustiniani atque Mariæ Oegniacensis. Nam illi dicitur apparuisse sub specie virginis, quæ splendore solem quasi æquaret, quemadmodum habetur, superius; cap. Thes. 21. hinc sub forma agni, columbæ stellati arietis. cap. 4 Thes. 11.

4. Sub aliquibus formis suos voluit Dominus commendare. Harum duo exempla dedimus. Nam quãdoque sub Hermolai visus est quandoque sub felicis. Sub huius seni Catechumeno cuius naufragium & miram Apparitionem scribit B. Paulinus, superius cap. 5. Thes. 4. sub illius Panteleemoni. cuius mentio facta cap. 3. Thes. 6.

Quartum genus formarum est; sub quibus voluit innotescere, & significare se mortalibus adesse. Cuiusmodi varij, quemadmodum mox dicemus: si priùs, iudicauerimus sub his propriè dici Christum apparere, sub prioribus verò illis non item propriè.

5. Cum enim apparere Dominus idcircò voluisse dici debeat, vt in hominum sensus atque notitia, ea, quæ ipsi naturalis est forma veniat, quis propriè apparere dicet vbi propriam naturalemque for-

En vt cruciatus sum. Illi quærenti, *quis fecisset*; respondit dominus: *qui me, contemnunt & charitatem meam negligunt.* Cum eadem Romæ ageret iam adulterior ætate, vidit eundem corporeis oculis, in conclaui, quod habebat; hæcque mandata ab ipso acccepit: *induat habitum monasticum: & sit mater in VVasthena,* significans Romæ morituram, & corpus in VVasthena deportandum Surius in eius Vita. Tom. 2

4. Elisabeth Pannonum Regis filia, dum se supra tollens, cælestia meditatur, in exstasmi abibat, & mente cernebat, quod oculi peruidere non possunt: quod ne tum quidem cũ ad se redijsset, dissimulare poterat tantam etiam tacita facies hilaritatem præferebat. Eadem cum aliquando nimio labore fatigata, lassaque resedisset; oculis in cœlũ nitentis, fronte modo iucunda, modo tristis apparuit. Cuius causam interogata, confessa est: se in nubibus vidisse Iesum, qui nunc se ostendens lætam reddebat, nunc tegens mæstam: denique ipsum hæc sibi dixisse. *Bono animo esto filia: ego tecum sum*: & se respõdisse: *Ita Domine: tu mecum: atque ego tecum.* Ita Marulus, lib. 2. cap. 4. Eidem, post vitã multis annis religiosè transactam, idem Dominus apparuit, atq; dixit: *Veni sponsa; cælesti thalamo potire.* Hoc in eius vita Iacobus Montanus Spirensis. Visionem hanc mox secuta mors.

5. Aparuit Christus in carcere existenti B. Barbaræ præsentia sua carcerem mirificè illustrauit, atque virginem ad constantiam est hortatus. Eodem Tempore mox plagæ eius curatæ sunt magna omnium admiratione. Metaphrastes in vita Barbaræ.

6. Leucippa, vxor Clitophontis, hominis Idololatriæ, multis annis sterilis ad religionem Christianam ab Honofrio monacho conuersa. cum fide concepit prolem. Maritus Dijs hoc beneficium tribuit. At illa: *Non,* inquit, *ita: DEVS cæli est, à quo prolem. habeo. Ille mihi etiam in somnis apparuit, formam habens humanam: sed manus modũ crucis extensas monens, vt tibi marito eãdem fidem suadeam.* Ita Metaphrastes in Vita Galachonis & Epistomes.

7. Maria virgo & Martyr cuius festum primo Nouembris peragitur post flagellis & vngulis laceratũ corpus includitur carceri Hic leuat oculos ad cęlos DEVM precata Et ecce tibi, videt Angelorum aciem. & Sanctorum Christumque ad Patris dextram residentem. Vincentius in speculo Hist lib. 11. cap. 86 & 87.

8. Coleta Virgo ordinis S. Claræ insignis reformatrix, Multum studij in passione Domini meditanda ponebat. Huic studio insistenti quantumuis paruulæ, adhuc apparuit Christus, simulque indicauit quantos in singulis membris cruciatus sustinuisset; teste Stephano Iuliaco, in Vita ipsius, cap. 34. Eidem quoq; ante mortem Christus visus dicitur.

Vigi-

10 Vigilanti Libuinæ Christus apparens, quinque vulnerum suorum signa luculenter impressa reliquit. Cum verò cerneret Virgo tam hiantia vulnera homines latere non posse, timeretque concursum & applausum eorundem Sic Deum deprecata scribitur *Maneat obscuro Domine hoc dignationis sacramentum inter me & te. sufficit enim mihi gratia tua.* Hinc mox magno miraculo cute vulnera obducta fuere. dolore tamen & liuore perpetuo manente Ioann: Brugmãnus, in vita Libuinæ part 2, c.8. qui & plures eiusdem visiones refert ibidem,

11 Mariæ Oegniacensis varias visiones refert Iacobus de vitriaco apud Surium. Tom. 2. Aliquando vidit Christum sub forma pueri, cũ immenso lumine, circa arculam, in qua sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum asseruabatur, vt videre est., lib. 2. vitæ eius cap. 8 aliquando in ecstasim rapta eundem vidit sub forma agni, columbæ, & arietis cum stella In eiusdem vita refertur ex vita S Paulæ per Hieronymum scripta, quod eidem Christus in Bethleem visus sub forma infantis iacentis in cunis. & quod præ diuersitate festorum species varias retulerit.

CAPVT QVINTVM.

Exemplis Infidelium tam Iudæorum, quam Paganorum demonstrantur Impersonales Christi Apparitiones

Scilicet.

Polieucti Militis	*Valgij siue victoris Cæsar.*
Iosephi Iudæi,	*Eustachij Ducis.*

1 ETiam Infideliũ exemplis doceri potest dari quasdam Christi Apparitiones Impersonales, & Infidelium non Iudæorum tantum, verum etiam Paganorum. Exempla eorum fide à quibus relata sunt referimus.

2. Polyeuctus miles, nondum Christianus, sic ad Nearchum commilitionem Christianũ *Vidi* inquit, *ego Christum, quem tu adoras ad me accedentem, & hac qua indutus sum sordida veste exuentem, alia verò valde speciosa (ò quis eius splendorem, &*

Mm pul-

pulchritudinem dixerit.) induentem, cuius humerum fibula constringebat aurea, insuper equum alatum dedisse. Hoc Metaphrastes apud Surium, Tom. 1. in Ianuario. Idem Metaphrastes exponit visionem, docetq; non vanam fuisse, siquidem vestis mutata in pulcherrimam, mutationem in melius ex eo quod deterius est significat: quæ tunc accidit, quando ex terrena militia in cœlestem adscriptus est, & in Martyrum chorum assumptus. *Sic alatus equus,* inquit, *significabat à terra in cœlum ascensum.*

3. Iosephus quidam Iudæus fuit tempore Constantini, magno loco apud Imperatorem, & suos, & Christianorum fidelis hospes. Huic in somnis aliquoties apparuit Christus, hortans ad Christianam religionem. Ille persistit in perfidia. Vrget ipsum Christus morbo: cum quo dum luctatur, iterum apparet ipse eadem inculcans. Promittit religionem: sed sanitati restitutus fidem fallit, tandem maioribus promissis à Christo acceptis fidem Christianam suscepit, postquam aqua cruce signata in Christi nomine Dæmonium ab obsesso expulit. Rem gestam pluribus persequitur Epiphanius, Hæres. 30. & post Epiphanium Baronius, Tom. 3. ann. 327.

4. Refert de sene quodam Catechumeno adhuc (qui Valgius primo, postea à Domino victor dictus est) Paulinus Epist. 34 ad Macarium, quod in tempestate quadam à socijs in naui per obliuionẽ relictus, postquam sex dies & noctes ieiunus varijs procellis est iactatus, Domini accedentis præsentia, & verbis sit recreatus, auxilio etiam adiutus, atque post viginti tres dies ex periculis maris ereptus *inter cætera sic scribit. Mira,* inquit, *fides & ineffabilis pietas Domini Saluatoris, qui senem, si fortè somno piger lentius ad gerenda consurgeret, & molli manu ante præpalpans, ne trepidus expergefieret vellicata blandè auricula suscitauit, cum leniter adnitens senex à primo statim conatu suo, manibus Angelicis res effectas videret, vt vix rudentem attigerit, cum velum videret iam exsinuatum in contos suos: si parum flabat, vel nauis vela faciebat, aquarimis nauis accepta mergere tentauerat, & post vnum vel alterum breuis sentinaculi haustum ore destricto siccataque naui, quod ageret non habebat, stupens laborem sibi sine labore præcepi; & actum suum occulta manu præueniri: si benè occulta dicitur, quæ tam perspicuum præstabat auxilium. Sed nec ipsi operatores simplicibus innocentissimi senis oculis subtrahebatur. Nam sæpè vidit armatos videlicet de exercitu cœli milites excubare nauigio, & cunctis nautici muneris administrare. Nec sanè nauem illam nisi Angeli nautæ ducebant, cui gubernaculum erat mundi gubernator. Ipse enim Dominus nunc suo vultu coruscus, vt in Apocalypsi describitur, & coma fulgidus, nunc confessoris & amici sui, Domini mei communis patroni felicis*

ci &

ore venerabilis in puppi sedebat, sicut nautico vsu dicitur ad timones vel potius pro timonibus, quos cum anchoris pariter & nautis in illo naufrago littore nauis amiserat: infelix feliciter, vt pro amissis omnibus viris & armis suis, aut Domini martyrem, aut Dominum Martyris obtineret. Narrat gaudio lachrymans senex, se ad ipsius pedes, nunc Domini, nunc Martyris gubernantis sibi solium procubare, etiam familiarius ipso allectante, in genibus quoque & sinibus sacris beatum, & adflatibus diuinis odorem reclinati capitis puluinar habuisse. Hæc & plura Paulinus in epist. 4 3. ad Macar.

Admiranda est Apparitio, quam Eustachio Martyri & exercitus Duci tempore Traiani, accidisse narrat Metaphrastes 2. Nouemb. ex quo eandem repetit Surius. Cum venationi operam daret in ceruum incidit, inter cuius cornua crux radiabat & in cruce Christi crucifixi imago, qui sic ad eundem: *Placida*, hoc ipsi primum nomē fuit, *quid me persequeris. Ego sum Christus qui tuis recreatus virtutibus non patiar eas occultari. Nihil me de cœlo fecit ad terram venire & pati, quam hominum amor, quo per mei cultum ad salutem perducam.* Obstupescit ad insolitam visionem & vocem Eustachius: & tandem ad se quasi rediens, *Quis es*, quęrit, *Domine?* & rursus ex imagine vox. *Ego sum.* Narrat deinde mysterium redemptionis humanæ: iubet Sacerdotem accedere: baptismum petere: religionis Christianæ capita discere. Domum hinc rediens, singula aperit vxori. Cui mox illa. *Et ego*, inquit, *vidi in somnis Christum qui hæc mihi dicebat, Tu & maritus tuus & duo tui filij, cras ad me venietis.* Visioni parent, baptismo initiantur, &c. Post baptismum acceptum Eustachius montem, vbi prima Apparitio facta repetit: petit secundam sibi visionem concedi. Voti fit cōpos in eademque Christo reuelante intelligit, quæ quantaue Christi nomine sit passurus. Vide Damasc. lib. 3. de Imag. 5.

CAPVT SEXTVM

Exemplis aliquot docetur alia Christi Impersonalis Apparitio, qua auditus quidem, non autem visus est:

Exemplis inquam

Antonij eremitæ,	*S. Claræ virginis,*
Eiusdem Antonij,	*S. Thomæ Aquinatis.*

 Allatis

1. Allatis tertio quarto & quinto Cap. exemplis clarum est dari Impersonales Christi apparitiones. Plura afferri possent, sed pluribus haud opus. Addidimus vnum aut'alterū alterius generis Apparitionis. quam etiam hoc Tractatu persequemur, qua Christus auditus non autem visus est;

2. De B. Antonio refert Athanasiùs in eius Vita (habetur Tom. 1. Surij fol. 383.) Quod cum multa à Dæmonibus esset passus, viderit desuper culmen aperiri & deductis tenebris ad se radium lucis influere. Ipse Hinc Domini præsentiam intelligens ex intimo pectore longa cæpit trahere suspiria, atq; ita ad visionem loqui: *Vbi eras bone Iesu, vbi eras? quare non principio affuisti, vt sanares vulnera mea.* Et vox ad eum facta: *Ego*, inquit, *Antoni hic eram*: sed exspectabam videre certamen tuum.

3. De eodem Antonio ex eiusdem vita adfert Cæsar Baronius, Tō. 3 circa annum Domini 339. quod sequitur. sedens aliquando inter fratres fixis oculis cœlum intuebatur, & in lachrimas solutus, rogabat Dominum valde, vt scelus auerteret. Interrogatus à socijs, quid vidisset hoc tantum respondit: *Magnum scelus & malum imminet vniuersis seculis. Vidi altare Domini malorum magnitudine circumdatum & crebris calcium ictibus peti: & vox Domini facta: Abominabitur altare meum.* Visio significabat, Arianam persecutionem quæ mox secuta est.

4. Cum Asisium obsideretur à Saracenis, iubet se ad portas ante hostes præcedente Sacerdote cum sacra hostia duci. S. Clara Virgo ibique in oratione prostrata. *Placetne mi Domine*, inquit, *inermes ancillas tuas tradi in manus hostium paganorum? Custodi quæso Domine has famulas tuas* Et ecce vox quasi pueri ad eius aures personuit: Ego vos semper custodiam: Addidit & hanc orationem *Mi Domine, protege ciuitatem, quia nos pro tuo amore sustentat*: Et Dominus: *Grauamina sustinebit, sed meo munere defendetur* In vita S. Claræ apud Surium cap 14.

5. Neapoli cum ad Imaginem crucifixi, vehementius oraret S. Thomas Aquinas hanc vocem audiuit: *Benè scripsisti de me Thoma: quam ergo mercedem accipies?* Cui ille, *Non aliam Domine, nisi te ipsum*: Breuiarium Romanum, ex vita eius per Ioannem Garzonem.

CAPVT SEPTIMVM.

Qua-

Quadruplices esse Apparitiones Christi Impersonales.

Visibiles siue oculares,	*Imaginarias, &*
Vocales siue Auriculares,	*Intellectuales,*

1.

IMpersonalium Apparitionum Christi quatuor dantur genera quemadmodum Dei in veteri testamento, quatuor, ex sententia Tostati Abulésis, de quibus nos quatuor libris, de veteris Testamenti Apparitionibus. Primam dicemus *Ocularem* siue *Visibilem*: alteram *Auricularem*, siue *Vocalem*: tertiam *Imaginariam*: quartam *Intellectualem*. Quid enim prohibet tot distinguamus filij Dei in nouo Testamento, quot Dei patris in Veteri? Nunquid tot modis se offert? cognoscitur? nobiscum agit; aut agere potest.

2. Et Ocularis, siue visibilis Christi Apparitio illa erit qua in oculos mortalium Christi aliqua species venit; cuius etiam opera illa erit producta quamuis reuera sub specie illa Christus personaliter diuinam humanamque naturam continens Præsens non sit qualis fuit, quam Eustachius DVX habuit, de qua nos superius Capite 5. Thes. 5.

3. Auricularis siue vocalis erit, qua Christi creditur vox audiri quam tamen non Christus, sed aliquis Christi personam sustinens formabit, quemadmodũ in veteri lege Apparitiones erant, quibus Deus audiebatur loqui in Nube. Propitiatorio, Rubo, per Vrim & Thunomim &c. Atq; talis nobis erit illa qua Christi vocé percepit S. Antonius: illa item qua eundm loquentem audiuit Sanctissima Virgo Clara De quibus cap. 6.

4. Imaginariam vocabimus qua per imaginationem tantum percipietur, & in somnis nobiscum agit, quomodo vt Deus in veteri testamento sæpissime; ita filius DEI non rarò in Testamento nouo cum hominibus agit, eisdemque nunc diuina reuelat mysteria: nũc suggerit quæ ad vitam benè beatèque transigendam faciunt. Huius generis suspicor plures fuisse, à nobis capite 3. 4 & 5. recensitas.

5. Intellectualis perficietur operatione intellectus Hanc aliquam dari illud cõuincit quod ex hac vita discedẽtibus mortalibus Christus dicitur apparere Iudex, singulisque prout meruerunt, mercedẽ reddere qua enim hoc apparitione? Certè nulla alia quã intellectuali quando cum animabus. scilicet & sensibus & imaginibus vi destitutis & solo intellectu instructis occupatio est.

6. Sed & in hac vita potuerũt similes Apparitones quibusdã esse cõ-

cessæ. Atque vt illam taceam Elisabethæ factam. de qua cap. 4. Thes. 5: illam quoque quam habuit Maria Oegniacensis, de qua Capite 4. Thes. 11. quid prohibet dicamus eandem contigisse D. Paulo, Actuũ 22. vbi de eodem sic loquitur S. Lucas? *factum est autem reuertenti mihi in Ierusalem & oranti in templo fieri me in stupore mentis et videre illum dicentem mihi: festina & exi velociter ex Ierusalem quoniã non recipient testimonium tuum de me &c.* Certè eandem indicat vox, *stupor mentis*

CAPVT OCTAVVM.

An omnes Christi, post Ascensionem in cœlos, Apparitiones sint Impersonales, & vnde constet esse tales.

Non omnes esse Impersonales, sed quasdam Personales esse.
Non omnes esse personales, sed quasdam esse impersonales.
Impersonales esse omnes quibus alia quam humana forma visus est.
Impersonales item, quibus alia quã virili forma apparuit.
Impersonales, quibus sub pueri aut Crucifixi specie exhibitus est.
Impersonales quibus non visus est sub eadem quantitate, cum qua cœlos ascendit.
Quando etiam, sub eadem quantitate obseruatus est Christus nec dum credendum semper Personalem fuisse Apparitionem.
Vocales Apparitiones Christi, omnes fuisse Impersonales, nisi Christo in terra existente sint facta.
Hinc patet paucissimas dari Christi Apparitiones Personales, plurimas Impersonales.

1. QVæ in veteri Testamento Dei Apparitiones sunt obseruatæ, omnes Impersonales fuerunt: quæ in nouo, Christi, filij Dei acciderunt, non similiter omnes; propterea, quod Christus secundum propriam speciem, atq; corpus autoprosopos ijs præsens esse potuerit, quibus apparuisse dicitur; Deus verò, qui specie & corpore caret, non item.

2. Hinc est, quod duplices Christi distinguantur Apparitiones: & quædam dicantur *Impersonales*, quædam *Personales*. In his autoprosopos & personaliter est præsens, quibus apparet, in illis non item. Vnde verò, quæ Impersonales sunt, aut Personales, deprehenditur? Hoc inquirendum est præsenti capite.

3. Et difficultas præcipuè est de Visibilibus atque Vocalibus, in quibus aut præsens Christus esse potest, aut per Angelum, qui eius personam sustineat. De Imaginarijs atque Intellectualibus res faci-

lis

sius expeditur, cum præsens obiectum circa quod versentur, illæ non requirant. De Visibilibus dicamus primum.

Sunt qui in omni visibili Christum heteroprosopos, & impersonaliter adesse credunt, & adfuisse nunquam autoprosopos; personaliter; postquam ille semel ad cælos ascendit, & sedit ad dexteram Dei patris nunquam deserat, suamq; perpetuam ac stabilem in cælis sedem habeat. 4.

Sunt qui non cælorum terminis ipsum concludunt; sed quocunque libuerit volũt esse potestaté eundi: aliquando etiam cælos relinquere cũ hominibus hic in terris agere, conuersari: Et quod cælum eius locus definiatur, non ea volunt necessitate intelligi quasi hunc locum deserere nunquam possit; sed quod cælum eius ordinarius sit locus: interim alio esse quandoque non prohibeatur. 5.

Priores illi etiam D Paulum negant vidisse Christum in propria persona aut si vidit, visui ipsius tantas aiunt datas vires, vt & media elementa & vastissima amplissimaq; cœlorum spacia penetrarit, vt ob id ita Paulus quemadmodum Stephanus protomartyr, Christũ vidisse dici debeat. Posteriores hi in B. Paulo difficultaten nõ habẽt. 6.

Sed nec difficultatem haberent in eodem Paulo qui vnum idemque corpus in diuersis locis, diuina virtute esse posse admittunt, quemadmodum eadem virtute fieri asserunt, quod plura aliqua in eodem loco, eodem temporis momento consistant. Verum vt hoc plurimi non sine magnis rationibus admittunt, ita difficiliorem faciunt diiudicationem inter Personales atque Impersonales Christi Apparitiones quid igitur cõstituendũ? Id aliquot assertis docemus. 7. 8.

Primum sit Non omnis visibilis Apparitio Christi, post gloriosam ascensionem, est Impersonalis; sed quædam Personalis. Id certũ esse credimus de illa, quæ D. Paulo facta est Personalem illam fuisse Christumque in propria persona eidem apparuisse haud difficulter probatur. Sic enim ait Apostolus 1. Cor. 15. *Tradidi vobis, quod & accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris: & quia sepultus est secundum Scripturas. & quia visus est Cephæ: & post hoc vndecim: deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul: deinde visus est Iacobo. deinde Apostolis omnibus. Nouissimè autem omnium, tanquam abortiuo, visus est & mihi* Ex quo loco clarum est, Christum aliquot annnos post ascensionẽ visum esse Apostolo: & quidem ita visum esse ab eodem sicut visus est Cephæ, sicut visus est Iacobo, sicut visus est plus quam quingẽtis fratribus & Apostolis omnibus, vt scilicet non minus ipse quã cæteri testimonium magna cum fiducia & certitudine reddere posset resurrectionis corporis Christi Domini nostri.

9. Hanc Apostoli orationem confirmat testimonium Ananiæ: qui vt est apud Lucam. cap 12. sic Apostolum postquam is Christum admirabiliter in itinere viderat alloquutus est *Deus patrum nostrorũ praordinauit te vt cognosceres voluntatem eius, & Videres Iustum & audires vocem ex Ore eius: quia eris testis illius ad omnes homines, eorum quæ vidisti & audisti*

Congruit cum his oratio ipsius Christi qui vt Apostolum resur
10. rectionis suæ idoneum testem faceret, non itinere tantum illi præsens adfuit & ad id testimonium reddendum cohortatus est; verũ etiam in castris Claudij Lisiæ, Tribuni militum, cum ibi in custodia teneretur. Sic enim narrat D Lucas: *Sequenti autẽ nocte assistens ei Dominus ait: Constans esto Sicut enim testificatus es de me, in Hierusalem, sic te oportet & Romæ testificari*

Adde quod Apostolus ex hac Apparitione sibi facta probet se nõ
11. minus Apostolum esse quam alios: quæ profectò probatio parum conuinceret, nisi eodem modo, quo alij ipse quoque, Christũ in proprio corpore vidisset. Verba eius hæc sunt 1 Corinth 6. *Non sum Apostolus? nonne Christum Iesum Dominum nostrum vidi?*

12. Et quia Personalis hæc Christi Apparitio fuit: idcircò Christum Apostolus, nõ in cælo vidit residentem & eminus: sed cominus, aut in terra aut certè in aëre. Id quidem probant verba Ananiæ & Lucæ in *terra* & *astitisse* sed ratio quoq; confirmat: quomodo enim fieri non potuit, vt interra existens Apostolus visu, Christi corpus quod in cœlo residebat, attingeret?

13. Forsitan dices Christum cœlum non reliquisse, quando Apostolo apparuit Nec nos reliquisse dicimus: confirmati sequentibus Scripturæ locis, Psal. 109. *Sede à dextris meis Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*, & ad Heb 8. *Consedit ad dexteram magnitudinis cælis*; & ad Ephes. 1. *constituens eum ad dexteram suam in cœlestibus*. (quæ vocabula firmitatem quandam & stabilitatem mansionis declarant) & ad Colos. 3. *quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est ad dextram Dei sedens.* Itaque qui in cælis ad dextram Dei patris residebat, idem eodem tempore in terris Apostolo erat præsens.

Atque vt hoc verè dici existimamus, ita non improbabile puta-
14 mus, vt cœlum tunc ad tempus Christus reliquerit, & ad terras descenderit. Est hæc S. Thomæ sententia, in 3. part. quæst 57. a. 6. ad 3. ibidem Caietan & quorundam recentiorum. Quocirca quæ Scripturę loca Christo post ascensionem ad cœlũ tribuunt, solum probabunt locum cœlestem esse proprium & permanens domiciliũ Christi, vbi tanquam in proprio regno & trono habitat & residet: non

tamen

tamen ideciro necesse est, vt ibidē immobiles semper maneat. vide Franciscum Soarez. Tom. 2 in 3 part. D. Thomæ Disp. 51. Sect. 4. Atque; hæc pro primo Asserto.

15. Secundum sit Non omnem Christi Visibilem Apparitionē quæ ab eius Ascēsione ad cœlos facta est, esse Personalē; sed quasdam esse Impersonales Et hoc quidem Capite 2. doctū est vnde vero Impersonalis deprædendatur, iā aperiendum. Itaque pro hoc sit.

16. Tertium nostrum Assertum. Inpersonalis est omnis Apparitio, qua sub alia, quam humana; forma visus est Christus. Nihil hic de sacramentali, quæ alterius est loci. Sed neque hic assertum volumus sub alia aliqua specie, quam humana, Christum apparuisse Id solum dictum volumus; quod si sub aliqua alia, quàm humana visus est, & apparuit, autoprosopos non adfuit ideoque Apparitiones illæ inter Impersonales esse habendas. Quid mirum? vnica tantum forma filio Dei est, ergo si autoprosopos, personaliter apparet; hac oportet appareat.

17. Quartum sit Impersonalis & illa erit, qua quamuis sub humana forma apparet; non tamen apparet sub virili sed fœminea. Nec hic constitutū, & ratum esse volumus, quod sub fœminea quandoq; visus sit Dominus. Quid de visione Christi sub forma fœminea facta B. Laurentio Iustiniano sentiendū sit alias dicetur. Quod si apparuit sub fœminea, autoprosopos præsens nō fuit. Et huius eadē quæ superioris ratio: quod vna tantum sit forma Christi, quemadmodum Vna persona, qua videri potest

18. Quintum Assertum esto. Inpersonales quoq; illæ sunt Apparitiones, quibus quamuis sub viri specie se offert, puerū tamē refert, vel crucifixum aut alterius alicuius hominis personam. Quamuis enim puer, aliquando Dominus fuerit, & in crucem actus; formam etiam hortulani aliquando simularit, iam tamen statura pueri, aut crucifixi forma eidem non conuenit & quia apparet vt cognoscatur, non nisi propria forma qua cognosci potest, debet apparere, si autoprosopos humanis rebus interesse dici debet.

19. Sextum Assertum Impersonales Apparitiones sunt, in quibuscunque non sub eadem quantitate Christus conspicitur, cum qua cælos ascendit, & olim, in fine seculorum venturus est iudicare viuos & mortuos. An fortè Dominus aut de mole corporis iam aliquid potest deponere; aut nouam quantitatē fine magno miraculo assumere? Quid verò in Christi Apparitionibus miraculo opus? Quocirca sicut sub maiori, aut minori quātitate quā naturali & propria Dominus aliquando visus est, autoprosopos præsens non fuit.

20\. Addo Assertorum postremum: Quod ètiam, quãdo sub humana & virili, & ea, quã modo in cœlis habet, forma, quantitateq; conspicitur Christus; nõ mox autoprosopôs apparere dici debeat. Non dubito quin hoc modo Dominũ conspexerit Stephanus Act. 7. quãdo dixit, *Video cœlos apertos & Iesum stantem à dextris virtutis Dei* at verisimile quod antoprosopos Dominum non viderit, si quemadmodum indicat, *in cœlo* Dominum vidit. Quomodo enim, nisi fortè cœlos Dominus reliquerit, Dominum in tanta distantia videre potuit? Si planetæ, quamuis immensæ magnitudinis sint, ob nimiã tamen distantiam, non magni videntur, Christi corpus quod infinitis propemodum modis, illis mole cædit, in cœlo consistens, ab humano oculo potuit videri.

21\. Eadem ratione impersonalem facilius credere Apparitionẽ Petro factã, qua ipsi Dominus iuxta Romã apparuit, dixitq; Romam se vt crucifigeretur, redire: maximè, si constituatur Christum, cœlos postquam semel ipsos est ingressus; non deserere, suamque ibi stabilem mansionem habere. Siquidem hoc fundamento semel posito fieri non potuit, vt absque ingenti miraculo Dominus Petro adesset quo quid opus? Annon potuit Petrus Domini voluntatem, nisi per Dominum antoprosopos præsentem, intelligere?

22\. De Sanctissimo Paulo longè diuersa fuit ratio quoniam cum testis & prædicator verus veræ Resurrectionis Christi esse debuit, nõ minus quam cæteri Apostoli; omninò conueniebat vt ei nõ minus quam cæteris Apostolis se in propria persona Dominus exhiberet. Et qui quemadmodum cæteri verus erat futurus Apostolus: vt cæteri in propria persona Dominum debuit videre, vtramque rationem habet Apostolus: priorem 1. Corinth 15. posteriorem 1. Cor. 9.

23\. Hinc iam manifestum est. quam paucę Christi fuerint, post gloriosam ipsius ad cælos ascensionem Apparitiones visibiles Personales. quam multæ Impersonales. personales fortè duæ, D Paulo factę altera in via, altera in castris Impersonales reliquæ; tam ipsi, quam quibuscunque alijs factæ. Atque hæc de visibili Apparitione qnid de Vocali?

24\. Hoc breuiter, Omnes esse Impersonales, nisi quæ à Christo antoprosopos in tera existente sunt factę Vera siquidem propriaque ipsius vox non nisi à verò Christi ore proficiscitur: at vt in cœlo existens & loquens, ab hominibus audiatur in terra, quis credat?

25\. Quocirca quemadmodum paucissimæ sunt visibiles, ita paucissimæ sunt vocales Christi Apparitiones personales. Cũ enim præsentiam Christi requirant: ille verò rarissimè in propria persona

morta,

mortalibus fuerit præsens, nonpotuit à multis propria eius vox esse percepta.

16. Et fortè præter vnam vix dederis, illam, scilicet; quam socij D. Pauli in via habuerunt, qui vocem quidem Domini loquentis audiuerunt, Dominum vero loquentem, vt Apostolus, non viderunt Cum enim eandem vocem & illi, & Apostolus audiuerint (quamuis Apostolus articulatam, illi confusam & obscuram) vt Apostolus veram Christi, ita illi veram Christi vocem audiuerunt.

17. Apostolo tamen Apparitio illa vocalis non fuit, non quia veram propriamq; Christi vocem non audiuit; sed quia non solũ audiuit, verum etiam vidit loquentem Dominum: quod vocali non in Apparitione accidit, vt quę solo auditus ministerio perficitur, quemadmodum docet de Apparitonibus veteris Testamenti liber secundus.

Genera formarum quatuor possunt distingui:
In quibusdam noluit agnosci,
In quibusdam agnosci voluit proprietates suas,
In quibusdam commendare amicos
In quibusdam testari præsentiā suā,
Sub quartū formis propriè dicitur Christus apparere:
Non sub primis,
Non sub secundis,
Non sub tertijs,

Non vna aliqua forma, sed varia atque multiplici Christum exhibitum esse, docent exempla, quæ pro Impersonali Apparitione eiusdem dedimus, superioribus capitibus 3.4.5.6. Omnes verò ad quatuor genera reuocari posse vidētur Nam sub quibusdā voluit latere, & occultus esse: sub quibusdam non se, sed conditiones suas proprietates, atque officia indicari: sub quibusdam amicos suos commendare: sub quibusdam se mortalibus exhibitum esse & innotescere.

2. voluit occultus esse & latere, quando nunc mendici personam apud B Gregorium (Thes. 11. cap: 3:) nunc leprosi, apud eundē Gregorium (Thes. 17. cap. 3.) simulauit. Neque enim horum personam, sed potius, qua aliquando cum mortalibus conuersari visus est, assumpsisset, si agnosci voluisset.

3. Proprietates suas atque conditiones & officium, triplicibus formis prodidit: verō, scilicet, animatarū inanimatarū, sed ratione carētiū & humana, sed fœminea. Harū mentio fit in vita S. Laurentij Iustiniani atque Mariæ Oegniacensis. Nam illi dicitur apparuisse sub specie virginis, quæ splendore solem quasi æquaret, quemadmodum habetur, superius; cap. Thes. 21. hinc sub forma agni, columbæ stellati arietis. cap. 4 Thes. 11.

4. Sub aliquibus formis suos voluit Dominus commendare. Harum duo exempla dedimus. Nam quādoque sub Hermolai visus est quandoque sub felicis. Sub huius seni Catechumeno cuius naufragium & miram Apparitionem scribit B. Paulinus, superius cap. 5. Thes. 4. sub illius Panteleemoni. cuius mentio facta cap. 3. Thes. 6.

Quartum genus formarum est; sub quibus voluit innotescere, & significare se mortalibus adesse. Cuiusmodi varij, quemadmodum mox dicemus: si prius, iudicauerimus sub his propriè dici Christum apparere, sub prioribus verò illis non item propriè.

5. Cum enim apparere Dominus idcircò voluisse dici debeat, vt in hominum sensus atque notitia, ea, quæ ipsi naturalis est forma veniat, quis propriè apparere dicet vbi propr iam naturalemque for-

Vbi non vult agnosci? vt occultauit & agnosci noluit, quando mendicum & leprosum simulauit?

6. Sic propriæ apparere eundem non dixeris, quando Brutorũ animantium, aut rerum insensibiliũ, aut species fœminæ ipsum exhibent. Quia nec forma, hac olim cum mortalibus conuersari visus est Quocirca quemadmodum cum leonem, agnum, vitam, viam, & similia quæ Christum significant, vides, nõ propriè Christũ diceris videre, & tibi Christum apparere, ita nec propriè Christum dices apparuisse Mariæ Ogniacensi, atque Laurentio Iustiniano; quando illa agnum & columbam; hic speciosam Virginem conspexit, licet illa Christum denotarent.

7. Quando verò quosdam voluit Dominus cõmendare; ideoq; sub ipsorũ persona quasi conspici; non tam Christi tum illæ, quã dictorum hominum fueruut Apparitiones, propterea, quod à formis externis hominum quos, referunt Apparitiones nomen sortiantur quæ tamen quadã ratione Christi dici possunt quia vbi prius Christus; ibi mox Fœlix v. g. atq; Hermolaus conspectus est, & Christus quasi in illos mutatus.

8. Itaque illas Christi hoc loco Apparitiones dicemus, quibus Christus naturali sibi forma exhibetur, siue ea sit, quam olim communẽ nobiscum vitam agens habuit, siue quam habebit aliquando, Iudicẽ acturus viuorum & mortuorum. Atque harum formarum nobis præcipuè habenda ratio est, quamuis priores non sint omninò prætereundæ.

9. Tria verò, vel quatuor, hic inquirenda sunt, quæ ad formas has quodam modo pertinent, primùm est, ipsa coporis species & figura corpori naturalis. alterum splendor & maiestas corpori accedens, tertium habitus, quo corpus partim vestitur. partim ornatur, quartum apparatus, qui cum Christo apparente est obseruatus.

CAPVT DECIMVM.

De naturali specie atque forma, qua alia atque alia Christus alijs atque alijs apparuit.

Apparuit siquidem sub forma
Iudicis, Decori gloria
Pueri, Viri perfecti,
Adolescentis Crucifixi
Quando in Apparitione non sit mẽtio formæ Christi, veri simile virili apparuisse:
Et quidem naturali.
Frequentius hac forma apparuit.

Ergo

ERgo vt ab eo quod primum circa formam examinandum est, initium sumamus, duplicem speciem siue formam Christo dabimus: vnam qua in terra cum hominibus agens, visus est aliquãdo: alteram qua aliquando videbitur, vtraq; apparuisse ex recensitis à nobis exemplis est clarum & manifestũ: & manifestum: alio atque alio apparuisse modo. 1.

Modus in posterori varius esse potest. sed duplici Dominum obseruatum fuisse docent eadem exempla. Nunc enim sub forma Iudicis visus est; ea scilicet, qua creditur ad Iudiciũ venturus, in fine seculorum ita Dominum vidit pincerna, cuius visionem retulimus superius, Thes. 13. cap. 3: & puer in cunis iacens, cuius prodigiosam Apparitionem refert Dodechimus accidisse anno Domini, 1117. nunc in maiestate, ad dextram Dei Patris aut sedens, aut stans & sedentem quidem vidit Maria virgo & Matyr (Thes. 8. cap. 4.) stantem S. Stephanns, Actu. 7. 2.

Sic in posteriori duplicem suppeditant exempla: vno formam pueri habuit: altero viri adulti, perfectiorisq; ætatis: Sub pueri forma apparuit Petro Alexandrino: sub adulti viri, virgini Libuinæ, alijs que, vt mox in sequentibus patebit. 3.

Et puerilis semper eadem non fuit. Nam aliquando prorsus infantem, & in cunis vagientem Dominnm retulit, aliquando puerũ octo dierum aut quadraginta, aut annorum duodecim. Visus est Petro Alexandrino, sub specie pueri annorum duodecim, querens sibi vestem ab Ario scissam, Thes. 5. cap. 3. sub specie infantis iam in lucem editi S. Bernardo Thes. 20. cap. 3. Et in vita B. Mariæ Oegniacensis dicitur, quod Paulæ insigniter B. Hieronymo commendatæ, visus sit alia atque alia forma, pro diuersitate festorum, quæ Ecclesia de Christi pueritia agit. 4.

Sic nec vnus modus formæ virilis fuit. Aliquando in specie crucifixi obseruatus est: aliquando iusti adolescentis: aliquando hominis maturioris ætatis. Sub specie crucifixi apparuit Eustachio inter cornua cerui, Thes. 5. c. 5. B. Francisco quoq; Thes. 20. cap. 3. & Leucippæ Thes. 7. & 4. sub adolescentis VVilhelmo Rochildensi Thes. 20. c. 3. sub hominis maturioris ætatis Magdalenæ, aliquando, quẽadmodum docet. Thes. 2. Capitis quarti. 5.

Et harum formarum meminerunt exempla à nobis alllata. Sed qua apparuisse credendus est, quando apparuisse quidem perhibetur, sed formæ sub qua apparuit, mẽtio fit nulla, neq; enim nouũ est 6.

vt apparuisse Dominus dicatur; & forma, sub qua apparuit taceatur. Docet hoc Apparitiones, factæ Petro Apostolo Thes. 3 c. 2: Simoni & Iudæ Thes. 2. c. 3. Carpo Cretēsi, Thes. 4 Policucto militi, Thes. 2. c. 5 Iosepho Iudæo, Thes. 3. c. 5 Kiliano Apostolo frāconiæ Thes 7 c. 3. S Menæ Thes 8 c. 3. S. Martino Thes. 10 c. 3. Valgio siue victori. Thes. 4. 5. Mauritio, Thes. 12 c. Alfonso Regi Lusitaniæ, Thes. 18. S. Vincentio, Thes. 20. S. Dominico. Thes 20. S. Procopio Thes. 6. cap. 3. Trasillæ, Thes. 3. c. 4. Barbaræ In his igitur, qua forma Dominus apparuit; virili an puerili?

3. Quamuis temerariū fortè sit, hic certi aliquid velle definire; probabile tamen admodū est apparuisse virili; & tali, qualē iā Christus in cęlo habet. Duæ huius sunt rationes. Altera est, quod quādo Christi iā mentio fit, vix alia, quam tali forma eundem concipiamus: altera, quod si alia aliquando, quam illa virili, appareat, id in ipsa Apparitionis descriptione significetur: nec dicatur simpliciter apparuisse Dominus; sed apparuisse sub forma pueri, infantis, &c

4. Hinc quoque, qua virili specie apparuisse Christus dicendus sit colligitur. Non crucifixi, scilicet sed naturali: quia non crucifixi, sed naturalē in cælo refert. quanquā & hoc ex actionibus, quæ in apparēte Christo obseruatæ sunt liceat colligere & præterea ex eo, quod quando Crucifixi specie apparuit id historia Apparitionis exhibitę non facile silentio inuoluat.

5. Colligitur hinc & illud; qua videlicet, specie frequentius apparuisse credi possit, hac, nimirum, eadem virili. Cum enim frequentius simpliciter dicatur apparuisse, quam forma apparentis indicetur: & præterea vbi forma indicatur; virilis non rarò fiat mentio; dubium vix esse potest quin hac frequentius quam alia aliqua apparuerit

11.

CAPVT VNDECIMVM.

De maiestate & splendore in Christo apparente obseruatis.

Non semper gloriosa fuit Christi apparitio: sed nec conueniedat semper esse.	*Aliquando fuit gloriosa* *Plerunq; sua vultus fuit Christi maiestas.*

1. IMagines rerum, rebus ipsis respōdere solent. Quocirca cum Apparitiones hæ Christi Impersonales, de quibus nostra tractatio est, Christi veri, quædam quasi sint imagines; oportet Christo ipsi quodam modo respondeat

Et respondent vel formæ, qua aliquando obseruatus est; vel qua aliquando obseruabitur.

2. Vtrobique verò eius forma dupliciter se habuit & habebit. Nam & olim, quando in terra visus est, nunc infirmam & fragilem, atque humanam communem non excedentem, formã retulit; vt ferè toto vitæ mortalis tempore: nũc luce quadam & claritate illustrem atque gloriosam; quali conspectus in monte Thabor. Et rursus post resurrectionem eius à mortuis, quamuis gloriosum semper corpus habuerit non tamen semper gloriosum ostendit. Ostendet in fine seculorum omnibus mortalibus: ostendit iam in cælo omnibus ciuibus cælestibus.

3. Vtraque etiam forma obseruatus est Christus in Impersonalibus Apparitionibus: forma, scilicet, ingloria siue ingloriosa; & gloriosa. Quocirca quemadmodum, quamuis vnam eandemque virilẽ ætatem in cælo habeat, alia tamen, quam virili, in terra est visus; ita quãuis gloriosum in cęlis semper corpus habeat, nõ semper tamen quãdo ab hominibus in terris, post ascensionem, est visus; gloriam corporis sui demonstrauit.

4. Non demonstrauit, quando S. Petro apparuit, & reditum Romã insinuauit. Thes. 3. cap. 3. Menæ item Martyri, Thes. 8. cap 5. multisque alijs. Sed nec demonstrare debuit, in ijs præsertim Apparitionibus, in quibus noluit agnosci, quales fuerunt quando nunc mendicum, nunc leprosum simulauit, nunc mercatorem. Hoc enim tãtum abest, vt gloriosa corpora doceat, vt nequaquam ipsis conuenire sciant omnes.

5. Demonstrauit autem in Petro Alexandrino, ea claritate, quam sancti hominis non potuerũt ferre oculi. Thes. 5. c 3 in S. Eustachio, qui inter cornua cerui Christum crucifixum, de se radios mittere conspexit; Thes. 5. c. 5. in S. Procopio qui sub forma humana vidit eundem luce clarissima circumfusum, Thes. 6. cap 3 in Valgio, siue Victore qui sub ea maiestate atque gloria vultum Christi conspexit qua describitur in Apocalypsi, Thes. 4. c. 5 in B. Maria Magdalena, cui similis illi Thaborinæ, Lucæ 9. visio & Apparitio facta est Thes. 2 c 4. in B. Barbara, quando sua præsentia carcerem, quo illa tenebatur conclusa, illustrauit, Thes. 6. c. 4.

6. Atque vt in his demonstrasse docent historiæ: ita verisimile admodum in ijs demonstrasse, vbi Angelorum caterua legitur comitatus vt fuit, quando apparuit Simoni Apostolo, atque Vincentio. Thes. 2. & 20 c. 3 Item quando visus est in cœlo, quemadmodum visus B. Stephano Act 7. præterea, quãdo stipatus corona & comitatu

Sanctorum se ostendit Pincernæ Thes. 13. Vdoni Episcopo Magdeburgensi, Thes. 15 Romæ item Henrico Imperatori, Thes. 16 c. 3.

7. In omnibus verò hanc gloriam non demonstrauit. Quid enim opus? Sæpè Apparitione sua, suam tantum præsentiam testatam esse voluit: quam potuerunt mortales intelligere, quamuis etiam absque luminis splendore & gloria se offerret.

8. Nunquam tamen in his, vbi agnosci voluit, Apparitionibus, vultus dignitatem atque maiestatem desideratam esse credi potest, propterea, quod quæ figura atque imago Christum referre debuit, suo prototypo Christo, qui *speciosus forma, præ filijs hominum*, dicitur, respondere debuit Et fortè hoc insinuat, quod in forma pulcherrima dicitur apparuisse S Kiliano, Thes. 7. cap. 3. speciosissimi adolescentis VVilhelmo Rochildensi, Thes. 20. eiusdem capitis.

CAPVT DVODECIMVM.

De habitu Christi, sub quo visus est in Apparitionibus Impersonalibus.

In quibusdam cum habitu obseruatus est sed alio atque alio, quia
Alius seruiuit ad Christum iudicandum.
Alius ad eundem occultandum.
Alius ad mysterij alicuius reuelationē
Alius ad certum officij genus exequendum.
Quædam habitum eidem negare videntur.
Quando in Apparitionibus habitus mentio non fit, non ob credendum nullam habuisse.
Habuisse autem credendum est semper non peregrinum,
Sed commune atque vsitatum
Et decentem, quali Christus dicitur vsus aliquando.

1. DE habitu Christi heteroprosopos apparētis ex ipsis Apparitionibus iudicium peti debet. Nā sicuti ipsum probamus apparuisse ex factis Apparitionibus, ita habitum ex eo, qui in apparente obseruatus est oportet definire.

2. Apparitionum verò quæcunque Christi fuerunt, tria possumus ratione habitus, distinguere genera Quædam enim habitum produnt: quædam nullam ipsius faciunt mentionem & quędā ipsi quasi excludunt: quemadmodum quædam maiestatem formæ indicant quædam eius non meminerunt, quædam eandem excludunt.

3. Quæ produnt non vnum eundemque produnt; sed alium atque alium, pro ratione personarum, quas Christus apparens voluit sustinere.

Sinere ratione item mysterij atque sacramenti, quod mortalibus voluit per habitum significatum esse: denique ratione officij, quod in Apparitionibus visus est sustinere.

4. Personam suam nunc voluit agnosci quasi præsentem esse: nunc suam alia simulauit. Hic alium, quam quo aliquando visus est, debuit assumere ibi conueniens fuit, vt suum quam quandoque habuisset refert Hinc in ipso dum mendicum simulauit & leprosum, non oportet quæras habitum, sub quo visus est in Iudæa, & dum Infans in cunis voluit agnosci talis, qualis aliquando fuit: non benè postulaueris habitum mendici. Ibi seruiunt fasciæ, hic vestis lacera & attrita.

5. Quod si Dominus habitum externum signum esse voluit rerum arcanarum, aut eodem homines officij atque beneficij admonere: sicut personam non debuit occultare & velle latere; ita non habere rationem aut proprij olim ab ipso vsurpati habitus, aut peregrini & externi: sed talis, qui á re significanda non discreparet.

6. Hinc pulchrè nunc sub scissa veste exhibitus est; nunc sub dimidiata, sub illa visus est Petro Alexandrino; hoc S. Martino. Illa significabat Ecclesiam suam (quam vestis indicat) impio Arij errore scindi & lacerari: Hac quantum & ipse faceret & mortalibus commendatum cuperet studium subueniendi necessitatibus proximorum.

7. Ratione officij, quod in Apparitione visus est subire; habitu Sacerdotis celebrantis apparuit Henrico Imperatori. Nec malè: quia astans altari, tanquam sacrificium Missæ peracturus eidem visus est quod sine certo sacroque habitu ritè decenterque non peragitur.

Quocirca quadruplicem, ex his, Christi habitum possumus distinguere, vnus seruit ad dominum manifestandum: vt qui ipsũ refert, quo aliquando est visus, alter ad dominum occultandum; vt est peregrinus mendici Tertius significatoris causa assumitur; quartus officij atque functionis, quam subire videtur, est index.

8. Porro, quæ Apparitiones Christo habitum negare videntur, paucæ sunt admodum: vt existimo, vix aliæ præter duas quarũ vna ipsum sub specie Iudicis in nube exhibet; altera sub specie Crucifixi. Nam & quando Iudex venturus est mortuorum atque viuorum, nullus ipsi habitus seruiet, quemadmodũ docet Disputatio de gloriosa Christi Apparitione Iudiciaria: & sub crucifixi specie non rectè exhibebitur habitum indutus, quod nudus, crucifixus sit Dominus (vt de Cruce docet Gretzerus noster) cui imaginem hanc apparentis in Cruce Christi oportet respondere.

10. Sed quid de Apparitionibus, quæ nec habitus mentionem faciunt nec eundem etiam excludunt. An fortè hîc Domino quoque habitus aliquis tribuendus? an prorsus negandus? Mallem tribuere, quam negare; vt hominum, quibus Christus apparuit, hac ratione verecundiæ consultum dicatur. Qualis verò hîc tribuendus? Puto quatuor responderi posse.

11. Primum est; sæpè nullum certum potuisse deprehendi, ob magnitudinem luminis, quo visus Dominus coruscare. quod maximè locum habere dixerim in ijs Apparitionibus, in quibus in cælo videri visus est; vt visus est B. Stephano.

12. Alterum est; peregrinarum habitum in his Apparitionibus Domino non tribuendum. Quem enim in alijs damnat, eũdem ipse assumet? Soph. 1. Quocirca etiam ex habitu deprehendit S. Martinus Christum non esse, quem esse facilè facies vultusque persuasissent, *Dominus meus, inquit, Iesus Christus, non purpuratum aut diademate renitentem venturum esse prædixit.*

13. Tertium est; vt plurimum tali habitu visum Christũm, qualẽ habuit aliquando vel habuisse creditur, communem cum mortalibus vitam agens. Cum enim hoc fine apparuerit, vt innotesceret: & hominem prodant non facies tantũ aut vox; sed habitus quoque exterior; & hoc, vt potuit, ita debuit præsentiam suam testari Dominus.

14. Quicunq; verò hîc habitus fuit, decentissimus, vt verisimile est, compositissimusque fuit. Atque hoc quarto loco sit dictum. Indicat hoc Apparitio S. Kiliano facta, quæ ipsi formam habitumq; tribuit pulcherrimum. sed apparentis Christi dignitas id in primis postulat.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

De Apparatu, cum quo Christus obseruatus est in Apparitionibus suis Impersonalibus.

Constitit his apparatus,	*Viuis quoq; aliquando hominibus.*
Nunc Angelis,	*Sed tamen non in omni Apparitione fuit.*
Nunc sanctis Dei,	*Quid quod nec conueniebat eundem.*
Nunc vtrisq;,	*In omnibus conueniri.*
Et aliquando pluribus, aliquãdo paucioribus,	

APparatus qui in comitatu & societate personarū Christo præsentium consistit; si non ad formam apparentis Christi; profectò ad formam pertinet Apparitionis Christi: & quemadmodum pulchra membrorum proportio cum venustate coloris formam apparentis ita apparatus egregiè exornat Apparitionem. 1.

Ornabit hic admirabilem illam Christi Apparitionem, quando in nubibus intuebitur eum omnis caro, venientem ad iudicandum viuos & mortuos. Quoniam, vt dicitur, Matth. 25. *Veniet filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo*: qui vtique non parua pars erunt maiestatis. 2.

Ornauit idem Apparitionem illam Thaborinam; quoniá cū trāsfigurato Domino fuit Moyses atq; Elias, ea maiestate & gloria, quæ summam intuentibus afferret voluptatem: vt etiam præ visionis dignitate, quasi obstupescens, Petrus exclamauerit; *Domine bonum est nos hic esse: faciamus hic tria tabernacula.* 3.

Ornat & modo Apparitionem Christi in cœlis, vbi in gloria cęlestis curiæ residens, sui se intuitu præbet summum bonum, quoniam vt ipse loquitur, *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.* 4.

Sed & Sacramentalem Apparitionem hic Apparatus ornat, quoniam, vt docet B. Gregorius, 4. Dialog. cap 58. ipsa immolationis hora Domino suo astant Angelorum exercitus: quemadmodum idem, datis exemplis, confirmat diuinus Chrysostomus lib. 6. de Sacerdotio. 5.

Hic Apparatus etiam Christi Impersonalem Apparitionem exornauit, aliquando, quemadmodum indicāt exempla à nobis superius allata: vt idcircò non minus dignitatis atque splendoris hæc Impersonalis nostra, quam multæ Christi Apparitiones Personales habuerunt. 6.

Et nunc quidem constitit comitatu Angelorum tantum: nunc hominum tantum, nunc & hominum & Angelorum: vt ob id triplicem, prima diuisione, hunc Apparatum distinguere possumus. 7.

Sed & hominum, qui cum Christo visi sunt, non vna omnium fuit conditio. Aliquando visi sunt cum Christo, piè in Domino defuncti: aliquando ij, qui superstites adhuc credebantur, & rursus, aliquando plures, aliquando pauciores, vnus aut alter etiam. Omnia hæc confirmat sylua exemplorum, quam dedimus.

Comitatus societate Angelorum apparuit Dominus primum 8.

Simoni Apostolo. *Dix est*, dicebat ipse Iudæ passionis & Martyrij socio, *quod aspectum Domini intueor, in medio Angelorum*: deinde Carpo Cretensi, qui plures Angelos Domini socios obseruauit; quando inclementiæ est accusatus, Thes.4 cap. 3. Valgio siue Victori, qui eosdem Angelos in Apparitione dominica obseruauit fungi officio nautarum, eorumque opera præsentissimum periculum effugit, Thes.4 cap. 5.

9. Comitatus societate Sanctorum hominum apparuit Pincernæ, cuius Apparitionem describit Cæsar Baronius, circa annum Christi, 484. ex quo nos eandem retulimus Thes.13. cap 3. hic siquidem in corona dealbatorum Christum Iudicem conspexit. Apparuit & Frederico Canonico Magdeburgensi, qui cum Christo Virginem Matrem, Mauritium compluresque Sanctos obseruauit, de quo Thes.15. cap 3.

10. Vtramque societatem, Angelorum, scilicet, & sanctorum habuit quando Henricum Imperatorem sua visione est dignatus Romæ, in templo Mariæ Maioris. Nam in ea nec Angeli defuerunt: nec homines Sancti. & quidem variorum ordinum, atque diuersi sexus, quemadmodum explicat, Thes. 16. cap 3. vtrosque etiam Vincentius obseruauit, de quo Thes.20. vtrosque B Maria Virgo & Martyr, de qua Thes.8. cap.4.

11. Et in hisce Apparitionibus plures cum Christo sunt visi & qui visi, piè in Christo fuerunt defuncti. Aliquando non plures sed vnus tantum obseruatus aut alter. Ita refertur de Nicolao Torrentino, quod præsentem Christo tantum viderit B, Augustinum cum Christi Matre Thes.20 cap.3 & puer cuius Thesi 18 cap. 3. mentio facta est, solam matrem visam esse significat.

12. Sic qui cum Christo visi fuerunt, aliquando fuerunt adhuc superstites; non vita functi. Tales in visione obiecti sunt S. Dominico, plures enim primum aliorum, deinde sui ordinis vidit quando Christi atque B. Virginis visione dignatus est, eum Dominus quẽadmodum indicat c. 13. lib. 2. Vitæ eiusdem à Theodorico de Apolda scriptæ. Ita de Apparitionibus, in quibus huius Appparatus mentio facta.

13. Quædam præterea sunt, vbi summum eius silentium est, quibus quemadmodum ob id illum non demimus, ita neq; eundem ipsis facilè tribuimus. Verisimile est in quibusdam illum non defuisse in quibusdam defuisse. Quid enim vt vbique sit est necesse.

Si dignitas personæ affertur quæ illum postulat; respondebimus autoprosopos Dominum non affuisse. Constat & Dominum

auto-

autoprosopos præsentem fuisse; & hunc comitatum desideratum esse, quemadmodum desideratus est multis annis, quibus mortalē vitam cum mortalibus in terris egit Dominus.

Certe nec fuit necesse debuit in ijs Apparitionibus, vbi præsentiam suam Dominus noluit, agnosci; sicut noluit, cum personā sustinuit mendici aut leprosi. Quemadmodum enim vt diximus, tunc minimè conueniebat, assumere corpus gloriosum & luce coruscum ita non conueniebat hic apparatus, præsertim splendidior. 14.

Et in alijs Apparitionibus permultis satis fuit dominum agnosci: Ad hoc verò quid opus pompa & comitatu pluriū personarum Ipsa vultus species, atque forma Christi hic potuit sufficere, quamuis & alijs rationibus se Dominus etiam tunc manifestare potuit. 15.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

De formali causa in Apparitione Impersonali Vocali, qua Christus auditur, & non videtur.

Forma vocis siue orationis Christi in eius consistit quantitate & qualitate.
Qualitas idioma respici quod necesse est fuerit notum auditoribus.
Quantitas in duratione & intensione consistit:
Duratio rebus respondet, de quibus sermo,
Intentione magna non fuit opus,
Quod & priuatus quidam fuerit sermo.

QVæ hactenus de formali causa Apparitionum Impersonalium diximus, ad tria tantum Apparitionum genera se extendunt: atque in iis Christus ea; quam pluribus prosecuti sumus & explicauimus, forma percipitur: verum quoniam præter tria, quartum datur, Apparitionum Vocaliū atque illud quoque suam, qualem qualemetiam, formam habet antequam ad reliquas Apparitionum causas accedamus, hæc inquirenda & explicanda est. 1.

Forma vero hic ab ipsa voce siue oratione, quæ Christo tribuitur, nō differt; propterea; quod vox siue oratio in accidentium sit genere ideoque sicut accidentium non sunt formæ, sed ipsa sunt formæ ita nō alia orationis & vocis est forma quam ipsa vox & oratio. 2.

Ergo quæ in ipsa oratione sunt & voce, qua in aures incurrit, & auditu percipitur, ad formā vocis atque orationis pertinebunt quę 3.

si in voce qua Christus loqui auditus est indicauerimus, formam vocalis Apparitionis sufficienter explicauerimus:

Hæc porrò præcipuè sunt duo, vocis siue Orationis quantitas & qualitas, quantitas vel extensionis est, vel intensionis: qualitas idiomatis. In idiomate atenditur, an Græcum, latinum hebraicum Syriacum aut aliud quoduis. In quantitate extensionis; in diutur nior aut breuior. In quãtitate intensionis; an altior aut submissior.

5. Qualia verò hæc in Christi loquentis Apparitione fuerint, ex rerum, de quibus sermo fuit; & personarum, cum quibus fuit, æstimandum est conditione. Quoniã enim cum ratione & iudicio acta sunt omnia horum in voce atque oratione Christi ratio præ cæteris est habenda.

6. Et de idiomate quidem ex conditione auditorum iudicium est accipiendum. Eo vsus est Dominus, quod quibus cum loquebatur, esset notum: qualecunque etiam esset, quo illi vterentur: non quo ipse in terra cum hominibus agens vsus fuisse creditur. Quid mirum? loquebatur enim, vt intelligeretur: intelligi non potuit, si alio quàm quod auditores nossent, vsus fuisset.

7. Quantitas extensionis, ex rebus, de quibus sermo instituebatur est accipienda. In rebus ergò quæ longum sermonem postulabant, vsus est oratione breui: contra non sermonem producebat, si potuit, quod voluit, paucis, explicare. Hîc nihil voluit superesse: ibi nihil deesse.

8. Omnis verò oratio, qua vsus creditur, demissior & moderatior esse videtur: tum, quod quæ vehementiorẽ orationem requirerent tractasse non legitur: tum, quod cum priuatis priuatas quasi habuit sermocinationes, & cum amicis amicas. Quod dicimus, clarum est in Apparitionibus vocalibus, quas retulimus cap sexto.

9. In Visibilibus Apparitionibus quoque Christi oratio obseruatur non rarò sed illa propriè huius loci non est. Hæc tamen breuiter sit dictum, quod quæ hîc de ipsius oratione dicta sunt, illi etiã accommodari possint & debeant. Atque hæc hoc loco breuiter. Plura, quæ de locutione Dei, in Veteri Testamentocapite 12. 13. 14. lib 2. de Apparitionibus Vet. Testam. dicta sunt hîc seruiunt quocirca & hîc breuitate studuimus. Hactenus ergò de formali causa Apparitionum Christi Impersonalium.

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

De

De Apparitionum Christi causa materiali siue subiecto.

Materia siue subiectum formarum, quibus Christus percipitur in Apparit. Intellect. est intellectus:	*In vocali atque visibili,*
In Apparit. Imaginaria est vis Imaginatio.	*Nunc ipsi sensus visus, aut auditus*
	Nunc medium ipsum:
	Nunc externum aliquod corpus plerunque non viuum.

1. CAusam formalem,& quæ ad formam pertinent Apparitionum Christi Impersonaliũ examinauimus sequitur, vt inquiramus materialem Hanc illam vocamus, in qua sedes suas q. habuerunt formæ siue species quibus Christus,& quæ cum Christo coniuncta fuerunt apparuit. *Subiectum* nõ malè dixerimus. Quod ergò formarum harũ subiectum?

2. Illud partim extra homines, quibus Apparitiones hæ factæ sunt fuit, partim intra ipsos homines Rectè quoniam formæ, quibus Christus hic percipi visus est,& quę à subiecto discerni non potuerunt, nunc solum in hominibus fuerunt nunc etiam aliquando extra homines sedes suas habuerunt.

3. Et in quibusdam Apparitionibus solum intra homines fuerunt; in quibusdam partim intra, partim extra ipsos. Nullorum (si generum tantum habeamus rationem) ea conditio est, vt, nisi extra homines illæ sint, visio siue Apparitio perfici non potuerit. Quod dicimus, intelliget, qui Apparitionum genera lustrauerit.

4. Ergò in Intellectuali atque Imaginaria formæ intra ipsos sunt homines, quoniam ea illarum potentiarum quibus formæ percipiuntur, ratio est, vt rerum species, quas percipiunt, in suo sinu quasi foueant,& nisi ijsdem instructæ sint, suas operationes feliciter perficere nequeant. Vt verò præter has species, res ipsę, quæ percipiuntur, ijsdem sint præsentes, nullo modo est necesse.

5. In Apparitione Visibili extra visum deferri in suis simulachris, atque ita visio siue Apparitio fieri. Idem potest accidere in Vocali. Vox alicubi potest formari, & iam facta per aerem ad aures deferri, atque ita audiri. Quocirca hic alia, quam in superioribus illis ratio.

6. Sed præter hunc modum, alius est, quo visio fieri potest, vt, scilicet, extra organum res; quæ videtur non sit, quemadmodum in Febricitantibus & amentibus accidit, qui mira suis oculis obseruari credunt & asserunt, quorum tamen nihil in re est, atq; extra ocu-

 los

los. Idem in auditu fieri contingit: quemadmodum & iam dictorũ exemplo & similitudine visus confirmatur.

7. Cæterum extra visum res existens, nunc in solo medio effingitur, nunc in externo aliquo corpore subsistit, atque inde per medium ad visum tendit visionemque efficit. Vtrumque aliquando accidere ex ijs, quæ de visu tradunt Philosophi, manifestum est, quem immutari volunt nunc ex parte obiecti, nũc ex parte medij, in quo rerum visibilium formæ finguntur, quamuis quæ formis respondeant, nulla externa sint obiecta. Legendus Loduicus Molina in 1. par. S Thomæ ad q 110.

8. Ex his, quod sit subiectum formarum atque specierum, sub quibus Christus obseruatus est, facilè concluditur. Vnum in omnibus esse nequit, aliud atque aliud est, pro diuersitate Apparitionum in quibus exhibitus est. Nam in quibus formæ extra homines non fuerũt, frustra ipsarum extra homines quęritur subiectum: & in quibus extra ipsos fuerunt, frustra quæritur in ipsis hominibus.

9. Formæ igitur, quæ Imaginarijs atque Intellectualibus seruiunt Apparitionibus, in ipsa imaginatione atq; intellectu resident; quocirca extra S. Pauli intellectum Christi species non fuit, quando *in stupore mentis* vidit Dominum, quemadmodum dicitur Actuum 22. & extra imaginationem Iosephi eadem non fuit, quando ille visus est in somnis, videre Christum se ad Christianæ religionis fidem adhortantem.

10. Quæ verò seruiunt Visibilibus, & Vocalibus, duplex subiectum habere possunt, aliquando in solis sunt sensibus, visus atque auditus, aliquando etiam extra sensus inueniuntur: idque vel in medio tantum, & non verò formatoque corpore, aliquando in verò, & quod Christi personam exhibet, corpore. In medio fuisse dicerem illam, quæ exhibita est Mariæ Oegniacensi, quando Christum conspexit circa ædiculam sacram, in qua sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum asseruabatur, in verò externoque corpore, aliam, sub qua S Petrus Dominum conspexit Romam redeuntem.

11. Corpus autem quod eandem retulit, vel potuit aliunde esse assumptum vel de nouo fictum formatumque, & quemadmodum illud fieri potuit, ita hoc plerumque, aut quod verisimilius est, semper factum.

12. Quod enim corpus aliunde assumere debuit, aut potuit Dominus, in quo se oculis mortalium offerret? Viuine alicuius hominis? Quis dixerit? Si defuncti, cuiusnam conditionis & status? Non beati illi requies debebatur, nec alicuius damnati, quia vt in illius filius Dei appareret non conueniebat. Nec

Nec huic obstat, quod quandoque sub S. Felicis, quandoque sub Hermolai specie visus sit Dominus. Quoniam quæ videbantur esse, non Sanctorum erant corpora. Si quis Sanctorum ibi fuit, Spiritus, fortè, sub peregrinis fuit corporibus, quæ tamen sanctorum referebant formam. 13.

Hinc facilè colligitur, quot modis Apparitiones hæ possint accidere. Vnus idemque est omnium Intellectualium & Imaginariarum duplex Visibilium & Vocalium, quoniam in illis nũquam extra potentias suas ipsæ formæ: in his nunc in ipsis sunt sensuum organis, nunc extra eadem etiam. 14.

Et si Visibiles cum Vocalibus conferas, illæ has varietate sua excedunt, quamuis enim vtræque etiam externis formis perficiantur, plures tamen modi illi seruiunt, quam Vocali, quemadmodum hic pluribus modis sensum immutare contingit, quam ibi. Atque hæc de subiecto formarum, quæ in Impersonalibus Apparitionibus interueniunt, breuiter pleniorem cognitionem suggerunt libri de diuinis Vet. Testam. Apparitionibus, primus maximè à capite 10. ad 19. quæ omnia hic locum habent. 15.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

De causa efficienti Apparitionum Christi Impersonalium.

Illa non ipsus est Christus, Sed Angelus aliquis pro Christi voluntate.	*Nulli enim Angelorum deest aut solertia aut potentia, quæ hic requiruntur, & sufficiunt.*

CAusam Efficientem Impersonalium Christi Apparitionum dederimus, si à quo, quæ in ijsdem inueniuntur efficiantur, & perficiantur, demonstrauerimus. Hoc eò breuius hîc præstabimus quo plura dicta sunt de efficiẽte causa Apparitionum Diuinarum Veteris Testamenti, quæ hîc pleraque seruiunt. 1.

Duo verò sunt præcipuè, quæ hîc inueniuntur, materia atque forma, quæque vel cum ijs sunt coniũcta, vel eorum rationem subeunt. Plura inquiri non debent quia omnis Agentis Causæ occupatio est circa materiam & formam: nimirum, vt illam ad formam accipiendam aptet, si necesse est: & hanc vbi apta atque disposita illa fuerit, introducat. Quocirca, quando horum Efficientẽ causam, dederimus, efficientem causam Apparitionum harum assignauerimus 2.

3. Efficiens autem tribus modis se habere potest ad materiam, circa quam occupatur. Nunc ipsam producit de nouo: nunc ante productam sibi suisque vsibus aptat: nûc in per se aptam introducit formam. In Apparitionibus nostris? posteriora duo, non primum illud, inquirenda.

4. Rectè hoc quam enim producit, si producit? Duplicē, quasi materiam præcedenti cap distinximus, quæ formarum in Apparitionibus Impersonalibus sit capax: vnam in ipsis collocauimus potentijs, quibus Christus percipitur; alteram extra potentias, in externo corpore. Ibi sunt intellectus, imaginatio atque sensus, aut harū potentiarum species: hîc aer, aut ex aere similique materia conflatū corpus. Nihil horum de nouo in his Apparitionibus producitur.

5. Producta igitur materia à nostro Efficiente, vel ad formā accipiendam aptatur; vel si iam apta sit, formam ab eodem accipit: Accipit in Apparitionum vna, illa scilicet, quam vocalem dicimus. Aptatur ad accipiendam in reliquis tribus. Explicamus sequentibus.

6. Aer, quem materiam siue subiectū vocis, & Orationis diximus (quam item formalem causam diximus in Apparione vocali) nec ab eo, qui vocis, & siue Orationis Christi author est, fit; neque vt vocis siue Orationis subiectum atque vehiculum fit vlla indiget præparatione. Ex se talis est, vt vocem factam mox suscipiat, atque ad audientium aures transferat Si aliquod agentis in hac Apparitione est officium, totum id in vocis formatione consistit.

7. At in reliquis oportet materiam ad formam speciemque Christi, sub qua percipiendus est, aptari. Nam in illa visibili, qua sub externo corpore conspicitur, quod corpus dabis, quod Christū referet? Negauimus in viui alicuius hominis conspici corpore, aut etiam in defuncti. Ex aere, aliaque simili materia indicauerimus formari aliquod, quod Christi corpori respondeat. Cum ergo aer aliudue simile corpus per se Christum non referat; agente opus est, quod aerem Christo conformet, vt eandem referre valeat.

8. In alia visibili, qua extra visum nihil est Christi similiter in Imaginaria atque intellectuali, specierum quæ in potentijs sunt, alius est vsus plerunque, aut nouus; atque ab agente, quodcunque tandem illud est, hoc tantum accipiunt, vt potentiæ ad actus reducantur Christumque percipiant.

9. Duobus vero modis id accidit. Nunc enim species Christi, quæ in potentijs resident, ad actū reuocantur. nuc diuersæ, quæ Christi propriæ non sunt ita componuntur, vt quamuis singulæ Christi propriæ non sint, simul tamen cōpositæ Christum pulchrè referat

& re-

& repræsentẽt. Omnis hæc circa species occupatio Agentis, est veluti circa materiam suam.

10. Circa formam etiam occupatur Agens: Sed aliter in rebus Artificialibus, quæ ingenio & industria perficiuntur aliter in naturalibus, in quibus natura præcipuas partes habet. In his forma è potentia materiæ educitur: in illis in potentiam materiæ introducitur. Educit de potentia ligni ignem ignis: introducit in potentiam lapidis Mercurij formam ingeniosus artifex.

11. Apparitiones nostræ in rerum artificialium sunt ordine, industria atque ingenio agentium, & non solis naturæ viribus perficiuntur; quocirca agentis hic non tam erit formam è materia educere; quam eandem in materiam introducere. Atque hoc fieri in omnibus hisce Apparitionibus deprehendet, qui diligentius ipsas scrutabitur. In aerem aliudue simile corpus Christi species introducitur in Visibili Apparitione. Eadem species additur phantasmatibus, & speciebus intelligibilibus (nisi fortè ipsam habeant) in visione Imaginaria atque Intellectuali. In Vocali Christi vox formatur & fingitur in aere.

12. Atque hæ circa materiam formamque sunt occupationes Agentis in Christi Apparitionibus Impersonalibus. Nunc, cui illæ tribuendæ; & quis ipsarum author, atque Efficiens causa constituendus sit, definiendum. Necesse verò est, alterum è duobus dicamus, scilicet aut Christum, aut aliquem Angelorum, quo ministro Christus hic vtatur. Neque enim vlli de alijs, in mentem potest venire cogitatio.

13. Et fortasse Christum quis hic idcircò excluserit, quod autoprosopos præsens non sit, sed ad dextram Patris in cœlis resideat, quamuis in terra præsens nobis existimetur. An fortasis tanto interuallo à nobis distans nunc aerem condensare, suamque ipsi formam imprimere, nunc in intellectum atque Phantasiam nostram se poterit insinuare?

14. Veruntamen non rectè idcircò reijcitur, quoniam etiam in cœlis existens non pauca operatur in terra: neque hoc secundum diuinam tantum naturam, qua omnia cum Patre, Spirituque sancto, vnus idemque Deus, agit, verum etiam secundum humanam, qua & iam in sacramentis subit conditionem causæ efficientis, gratiámque & quæcunque homini ad salutem proficiunt, largitur.

15. Quid igitur, An ipse harum Apparitionum causa efficiens dicẽdus est? Non est. Quemadmodum de Apparitionibus Vet. Test demonstratum est earum causas Efficientes esse Angelos; ita creden-

dum harum esse Angelos & quibus de causis conueniebat ibi constitui Angelos; ijsdem conuenit hic constitui quod pluribus, ne eiusdem repetitio molesta sit, demonstrandum non erit.

16. Et certè nihil ad has Apparitiones producendas est necessarium quod in Angelis possis desiderare. Perficiuntut in ipsis vniuersa ingenij acumine atque potentia: an maiori, quam fortè est in spiritibus angelicis? Non maiori.

17. Etenim acumen ingenij hic sufficit, quo cognoscitur, v. g. quomodo aer aliaque corpora, quæ Christi formam debent recipere, cõdensanda sint & cõpingenda: quomodo in eodẽ aere species Christi producenda; & vox eiusdem formanda: vbi sedes suas habeant species rerum, quæ cognoscuntur aut per imaginationem, aut per intellectum: quod quæque referant: quomodo eædem alio atque alio modo, pro rerum diuersitate quas repræsentare debent, sint componendæ: An hæc Angelos latere possunt? Angelos, inquam, quorum ingenium perspicacissimum quibus rerum quodammodo omnium scientia congenita? qui tot seculis à condito mundo tot effectus notarunt & obseruarunt? Nec ipsi quidem maligni Spiritus hæc possunt ignorare.

18. Similiter maior hic potentia necessaria non est, quam in Angelis inueniatur. Possunt ipsi plurimum duplici operatione: mediata & immediata illa in actiuorum passiuorumque congrua conuenientique consistit coniunctione: Hęc in motu locali rerum. Quæ vero in his Apparitionibus potentia & vis requiritur, ad solum motum localem est necessaria: qua quantum Angeli possint. inde est manifestum, quod nullum sit tam vastum, corpus vt id hi Spiritus qu adam impulsus impressione mouere non possint. Angelos igitur quemadmodum conuenit esse harum Apparitionum Authores ita possibile est esse:

Caput Decimum Septimum.

De finibus Apparitionum Christi Impersonalium.

Et primo, cur post gloriosam ad cœlos ascensionem hominibus aliquando voluerit apparere.

Et

Ex parte ſua voluit.	*Ex parte hominum voluit,*
Vt fidem verbis ſuis faceret,	*Vt auocaret vel eriperet à malo,*
Vt curam ſuam erga nos teſtaretur,	*Vt vrgeret ad bonum,*
Vt daret argumenta ſuæ clementiæ,	*Vt confirmaret in bono,*
Vt doceret ſe iuſtum iudicem,	*Vt commendaret virtutis ſtudioſos,*
Vt commendaret ſtudium orationis.	*Vt honore eoſdem proſequeretur.*

1\. ET cur apparere atque mortalibus ſe exhibere filius Dei voluerit.& cur heteroproſopos non antoproſopos, perſonaliter, voluerit apparere:& cur hac atq; illa forma,hoc atq; illo modo,quantũ ingenio atque ratione poſſumus, vt doceatur,ratio finis,quẽ in his Apparitionibus inquirimus.poſtulat.Neq; enim quidquã horũ ſine cõſilio,diuinaq; prouidẽtia factũ eſſe fas eſt exiſtimare Primũ hoc expediẽdũ.

2\. Illius verò rationes partim ex Chriſti voluntate,partim ex hominum conditione accipi poſſunt. Ibi quid Chriſtum facere fuerit cõueniens attẽditur:hic quid hominũ res atq; vtilitas poſtulauerit

3\. Norunt omnes, plurimas extare Apparitiones Dei in Veteri teſtamento, & quidem omnis generis,alias Viſibiles,alias vocales,alias Imaginarias & intellectuales:eaſdemq; omnis propemodũ conditionis hominibus factas eſſe quidni & in nouo Teſtamento filij Dei extarent Apparitiones?Neque enim ſi ibi probandæ,hic improbandæ.Neque ſi hic improbandæ,ibi probandæ.

4\. Et iuſtius à Chriſto exſpectari poſſe videbantur,poſtquam ad cęlos ille à nobis diſceſsit, videlicet,vt hoc ſuo ad nos aliquoties repetito reditu ſuis verbis fidẽ faceret:& adeſſe ipſum ſemper nobis quamuis eundem non ſemper videamus crederemus,qui antequã à nobis diſcederet,teſtatus eſſet,*ſe ad conſummationem ſeculi nobiſcum futurum*,Matth 28.

5\. Datur quoque hinc intelligi Chriſtum rerum noſtrarum curam cogitationemque non depoſuiſſe, quamuis etiam in gloria ſit Dei Patris.Quocirca & tunc ſæpius voluit adeſſe,quãdo vel ipſius præſentia videbatur magis neceſſaria.vel pluribus aut maioribus rationibus aliqui hac Chriſti benigna viſitatione videbantur digni.

6\. Sed & diuinæ clementiæ atqe benignitatis erga humanum genus plura dantur argumenta;quando poſt tot,quibus ſalutem noſtram operatur,collata beneficia,nouis quaſi ſtimulis, quos his Apparitionibus addit, vrget, ad Chriſtiani hominis officium magno conſtantique animo peragendum.

Dedit præterea diuinæ suæ iustitiæ hac ratione non parua iudicia; tum in primis, quando etiam hoc nomine apparuit, vt iusta de reprobis supplicia sumeret, ostenditque in hac vita, quas in futura pœnas esset exacturus, quodque non sen per peccata hominum dissimulaturus. Quis hoc nō deprehendit in Apparitione Frederico, Ecclesiæ Magdeburgensis canonico, facta? de qua Thes. 15. ca. 3. illa quoque quam habuit Pincerna, cuius meminit Baronius ad annū Domini, 484. de qua Thes. 13. eiusdem cap. 5.

8. Potuit & orationis virtutē his Dominus commendari, quod ex ijs est clarū, quę à Deo pręcibus sunt obtentæ: vt fuit secunda S Eustachio facta, qua, iā Christianus factus, eo loco petijt sibi Dominum apparere, in quo primum apparens eundem ad Christianam religionem complectendam est adhortatus: hanc enim cui melius, quam piè Eustachij orationi tribues?

9. Hominibus verò multis modis illæ videbantur vtiles, & nunc quidem illis ipsis, quibus fiebant: nunc non tā ijs, quam alijs, qui ab illis instituti formarique debebant. Prius illud in pluribus locū, habuit. Posterius in puero de quo Thes. 19. c. 3: qui iratum ob hominum vitia Dominum supra vires naturæ mundo annunciauit & præterea in S. Vincentio, quem á Christo diximus admonitum; vt constans sedulusq; extremi Iudicij esset prędicator, Thes. 20. cap. 3.

10. Vtrobique autem propositū fuit; vt vel à malo auocarentur homines, aut eriperentur: vel ad bonū vrgerentur: vel in eodem confirmarentur: vel commendarentur ad bonum iam præstitum: vel Apparitionibus his, veluti præmijs quibusdam honorarentur.

11. Malū, quod Dominus ipsis tollere voluit, triplex est primū culpę alterū pœnę, tertium periculū peccati. A primo & tertio auocat Dominus, ex secundo eripit. Exempla horū suggerunt Apparitiones à nobis Cap. 3. & 4. & 5. allatæ & exempla varia, pro malorū quæ tollenda erant conditione varia.

12. Nam in primo illo auocandi fuerunt á malo vel infidelitatis vel malorum morum. Et hic seruiuit sua Apparitione Dominus quando apparuit Eustachio, Thes. 5. cap. 5. & Iosepho, Thes. 3. ibidē: quando item apparens, Carpū Cretensem damnauit inclementiæ, Thes. 4. cap. 1. & Ciuē Hipponensem reprehendit, quod iusiurandum, illi detulisset, quē sciuit peieraturum. Thes. 9. cap. 3. Huc videtur pertinere Apparitio Christi in monte Oliueti facta, anno 410. de qua Baronius Tom. 5. neque enim minus hæc potuit terrere, homines atque à peccandi consuetudine auocare, quā ipsius extremi Iudicij memoria; propterea, quod hæc Christum Iudicem oculis obiecerit mortalium.

A pœ-

A pœnis, quas maximas sustinebat, sua Visitatione atque præsentia eripuit Dominus Panteleemonem, Thes.6.c 3. Menam item, cui & membra & pristinas vires corporis restituit, Thes.8. c 3 vt alios omittam complures. 13.

Ad auertendum periculum peccandi, grauissimique erroris, pro fui Apparitio facta Petro Alexandrino; qua admonitus est, ne in cõmendam acciperet Aurium. Neque enim non potuisset non præsens periculum pluribus afferri, si pernitiosam illam animarum pestem vir Sanctus admisisset. Vide Thes.5.cap.3. 14.

Vrgere ad bonum multiplex Dominus potuit, dum apparuit. Exempla verò quæ dedimus, mentionem faciunt triplicis. I. Christianæ institutionis, quam D. Paulo impertiri Dominus Ananiæ apparens præcepit Act. 9. & Iudis, D. Thomæ. Thes.2 ca.3.2. Christianæ religionis, quod propositum fuit in Apparitione facta Polyeucto militi, Thes.2.cap.5. atque Eustachio Thes.5.c.3. 3. Martyrij, ad quod S Petrum, dum eidem apparuit visus est Dominus induxisse. Thes 3. cap.3. 15.

Sic potuit in multiplici bono confirmare. Confirmauit autem in studio hospitalitatis sua sub mendici specie Apparitione B.Gregorium io officijs humilitatis S.Martyrium, apparens in specie leprosi, Thes.17.c.3. in patientia S. Barbaram, Thes 6.c 4. atque Procopium Thes. 6. c. 3. in fortitudine & constantia ad libro Domini nomen prædicandum S Paulum. Act 23. 16.

Ob præstitum bonum dignus commendatione erat S. Martinus. Et commendatus est, non parum quando quam partem clamydis dedit pauperi, datam esse Domino intellexit reuelatione & Apparitione Christi sibi diuinitus facta, vbi eundem loquentem vidit, & audiuit: *Martinus Catec humenus hac me veste contexit.* 17.

Sanctioribus verò hominibus atque in studio virtutum sed in primis in rerum diuinarum contemplatione exercitatis hæ Apparitiones solatij & cuiusdam præmij; quasi loco concessæ videntur: vt scilicet, coram aliquando intuerentur quem animo cogitationemque semper versarent, cuiusque fruendi desiderio flagrarent. Hoc fine Dominum veri simile est apparuisse S. Kiliano, quando eundem ex hac infelici ad felicem illum in cœlis vitam euocauit, S. item Imperatori Henrico, cuius insignis virtus, cum rarò castitatis exemplo, commendatur: denique S Francisco S. Bernardo Trasillæ, Magdalenæ, Brigidæ, Elisabethæ, Coletæ, Libuinæ &c. 18.

Ex dictis facilè colligitur, quorum vitiorum fuga, & quarum virtutum exercitia Christianis hominibus commendata esse debe- 19.

ant: Illorum scilicet; pro quibus tam inusitatis machinis vsus est Christus Dominus, qualia in genere vitiorum sunt infidelitas, immisericordia periurium. in genere bonorum, studium promouendi salutem proximi, officia Christianæ erga proximum indigentem charitatis, assidua contemplatio, oratio, rerum humanarum contemptus &c.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM

Cur non autoprosopos, personaliter: sed hæteroprosopos Christus voluerit apparere.

Voluit libere non ex necessitate. Alioquin potuit per se semper adesse. Vt per se adesset non conueniebat maximè, quod vires naturæ hoc superaret.

1. Qvare Christus aliquando apparuerit, demonstratum est, demonstrandum nunc, quare non autoprosopos, sed hæteroprosopos, non in propria persona, sed aliena apparuerit. Nam vt illud non sine magno consilio, iustissimisque ex causis factum est, ita neque hoc: quamuis illæ hic difficilius, quam ibi assignentur.

2. Ex impotentia porrò Christi id accidisse, nequaquam est credêdum, quasi autoprosopos in propria persona apparere nequiuerit. Idem ipse qui in cœlis est, nobis in terra potuit & potest adesse: atque omnia quæcunque per cœlestes Spiritus suo nomine sunt perfecta, exequi & præstare. An quod per alios potuit, per se non potuit Dominus vniuersorum.

3. Quid quod autoprosopos apparuerit aliquando, postquam semel cęlos ascendit? Et si sæpius id, atque cum pluribus, accidisse certò astruere nõ possumus, acidisse tamen, quando à B. Paulo in via qua Damascum petebat, dicitur esse visus ab Anania, non sine magnis rationibus docti viri affirmant. Vide superius cap. 8

4. Ex voluntate igitur Christi est, quod hęteroprosopos rebus viuentium adsit, non ex necessitate: & sicut apparet idcircò maximè quia vult; ita hæteroprosopos, non autoprosopos apparet, quia vult.

5. Voluntatis huius causæ multæ esse possunt: & quas ipse melius. quam aliquis mortalium assignauerit. Id nos non malè dicere posse videamur, conueniens fuisse ipsum rebus humanis hæteroprosopos

sopos interesse, propterea, quod non docuerit vt aut cœlum sæpius desereret: aut vno eodemq; tempore, duobus pluribusque locis inueniretur.

Et horum alterum omninò oportebat fieri in ijs Apparitionibus autoprosopicis. Necesse erat si nobis in terris vellet adesse cœlum desereret: aut si cœlum deserere non voluit, simul sedem suam in cælo occupare, & simul hîc in terra nobiscum conuersari. 6.

Vtrum verò erat conueniens? Prius dubito an facilè & frequenter admiserit D. Paulus, qui vult cogitationes nostras semper *in cœlis esse, vbi Christus est ad dextram patris; quæ sursum sunt sapere, quæ sursum sunt quærere.* Quid verò, an rectè quæ sursum sunt quærimus, cogitationesque nostras ad Christum in cœlos dirigimus, si aliquando in cœlis est Christus? 7.

Vt porrò in pluribus locis constituatur Christus, fieri quidem potest sed vt sæpius atque identidem fiat, dubium, vtrum expediat. Magna hic vis naturæ infertur, res hęc vires ipsius superat sine miraculo, omnipotentisque Dei virtute non peragitur: quid verò necesse est, vt quoties aut visus, aut auditus Christus legitur, hæc cōcedamus? quando, vt diximus, ministerio Angelorum omnia hæc commodissimè conuenientissimèque possunt fieri? 8.

Itaque quemadmodum in veteri Testamento Deus Optimus Maximus, non per se in propria persona, autoprosopos apparuit; ita conueniebat, vt non autoprosopos hominib⁹ adesset Christus, quando apparebat in Nouo Testamento. vt hic locum habere possit quod de Dijs ad Nabuchodonosorem dicebant Magi, Dan. 2. *quorum non est cum hominibus conuersatio.* 9.

Etiam Reges atque Imperatores habent, vt suam præsentiam subtrahant; & non per se omnia exsequantur & præstent, habent, suos officiales atque ministros; qui officia subeant, ministeria expediant personam sustineant; quorum tamē dicta facta ipsis regibus tribuuntur, & in quibus Reges ipsi honorantur. 10.

CAPVT DECIMVM NONVM.

Cur non sub vna aliqua, sed alia atque alia forma Christus voluerit apparere.

Triplices formæ dici possunt sub quibus Christus apparuit,
In quibusdam Christi notitia fuit proposita:
In alijs rei vel personæ commendatio:
In tertijs Mysterij significatio.
Secundarij fines alij atque alij fuerunt.

1 REstat formarum sub quibus apparuit,& visus est, fines atque rationes ... mus.In his igitur propositæ fuisse videntur.vel Christi notitia: vel alicuius seria commendatio vel misterij alicuius sigificatio.

2. Christi notitia in ijs propositam credi potest,quæ Christum repræsentarunt,eo modo,quo aliquādo visus est in terris,cum mortalibus cōmorans,aut videndus creditur in fine seculorum.qui modus,quia non vnus fuit,sed varius,hinc est,quod nunc hanc,nunc illam formam retulerit:& nunc infantis,nunc viri,nunc crucifiixi nunc Iudicis.

3. Alios nihilominus præter dictum in his ipsis formis , quasi secundarios;fines habuisse non sine ratione creditur, qui vel ex ætatis conditione.qua apparuit , vel modi,quo apparuit, vel comitatus qui eidem affuit; vel maiestatis, quam præ se tulit.accipiuntur Cur enim Bernardo potius sub specie infantis,qua viri apparuit;& Eustachio potius sub specie crucifixi,quam infantis?Ciui Hipponensi sub forma Iudicis?Et nunc cum splendido comitatu? nunc lumine coruscans?Quemadmodum hæc facta sunt;ita non sine ratione facta sunt.

4. Ergò qui in dictis formis omnibus, se prodere voluit, & suam præsentiam testari, ille varietate hac formarum;alia atque alia voluit indicata esse. Fortè studiū meditationis infantilis ætatis Christi , eiusdemque humilitatis voluit commendare sub infantis imagine S.Bernardo : amorem ergà genus humanum eiusdemque salutis Eustachio sub imagine Crucifixi : quod hominum vindicaturus peccata, sub specie Iudicis Ciui Hipponensi:& gloriam, qua in cœlis fruitur confirmare comitatu Angelorum atque Sanctorum,& quo sæpius visus est.corruscare,lumine.

5. Duo verò alij quibusdam formis, quæ ipsum non prodebant, commendare voluit: nunc virtutum quarundam studium : nunc personas. Virtutis studio illustres . virtutūquidem studium , sub forma mendici atque leprosi:.quomodo apparuit S.Gregorio atq; Martyrio:Personas verò; quando nunc Hermolaum finxit in Ap-

pa-

paritione facta Menæ, nunc fœlicem, apud Valgium. Sed & personarum commendatio tunc quoque proposita fuit, quando Henrico Imperatori visus est Romæ cum pluribus Sanctis de quo The 26.c.3.& Frederico Canonico Magdeburg. cum alijs, de quo Thes. 15.eodem cap.

6. Mysterij rationem habuisse videtur Dominus in illis Apparitionibus, qua visus dicitur sub forma virginis, agni, arietis stellati. Neq; enim harum formarum aliam facilè dixeris rationem, quam illarum, quæ variæ Sanctissimo Ioanni in Apocalypsi sunt exhibitæ de qua B. Hieronymus, quot tot contineat mysteria, quot verba. Sed & mysterij rationem habuit, Dominus, quando Petro Alexandrino lacera veste apparuit, docuitque ab Ario vestem suam, idest Ecclesiam scindi atque dissolui. Hæc de finibus Apparitionum Impersonalium.

TERTIA PARS
DE ACTIONIBVS CHISTI QVAE IN Impersonalibus eiusdem Apparitionibus obseruatæ fuerunt.

Causas Apparitionum Impersonalium Christi, filij Dei explicauimus: causis Inquam, quibus & fiunt; & sunt, & propter quas fiunt. Nunc quoniam apparens Christus non otiosus fuit, sed quædam operari & agere visus est, non abs re fuerit, si actiones has scrutemur quod facimus.

CAPVT VIGESIMVM.
De Multiplicibus Actionibus, quæ in apparente Christo sunt obseruatæ.

Nam

Aliæ internæ aliæ externæ, & In vtrique genere species variæ	*Exempla singulorum suggerunt Apparitiones allatæ alias,*

1. Actiones Christi, hoc loco, omnē motū vocamus, qui in Apparitione Christi obseruatus est siue in Christo ille hæserit, & in rem externam non transierit: siue à Christo in rem externam transierit. Illum fortassis quis dixerit *Actionem Internam*, hunc *Externam*, & illius subiectum constituet Christum, huius aliud aliquid à Christo.

2. Ad prius genus referri possunt exercitia sensuum exteriorum operationes item intellectus atq; voluntatis, quas argumenta quædam externa, atque imprimis oratio, mentis index, prodūt. Ad posterius motus, atque omnes, quæ sine externo motu non sunt, functiones.

3. Inueniri dictas Actiones in Christi à nobis, superius allatis, Apparitionibus dubium non est. Sed tamen demonstrandum per singulas. Ergò non dubitabatur audire Dominus, quando responsa ad interrogata dedit, vt dedit Petro interrogāti quo tēderet, Thes. 3. c.

3.c.3.B. Antonio quærenti, vbi fuiſſet ipſe, ſe varijs Dæmonū moleſtijs agitato, Theſ 2.cap.6 S Claræ poſtulanti ne famulas ſuas deſereret. Theſ. 3. His ſi non omnibus, aliquibus, alijs autem quā plurimis doceri & poteſt ipſum vidiſſe. Pro tactu vero eſt Apparitio exhibita in naui Catechumeno Valgio Theſ.4.c.5 pro guſtu cænatio facta apud B. Gregorium Theſ 11.c.3. Locutionem quæ linguæ officium poſtulat in his coniungo.

3. Operationes internas intellectus atque voluntatis produnt ab ore Christi profectæ orationes & voces quæ in dictis Apparitionibus inueniuntur permultæ. Neque enim hæ propriè conueniunt, niſi ratione vtentibus; cum mentis atque rationis index, ſit ſermo. Sed & per Christi orationem propoſita, tam certa ſunt horum argumenta, vt certiora dari nequeant. Et quæ illa hortari ad bonum, arguere ob mala: teſtari futura atq; præſentia euocare ad cœleſtia gaudia: promittere ſecuritatem: cōſolari in aduerſis prædicare virtutū ſtudia: voluntatem hominum inquirere: cum mandatis aliquò mittere: nomen mutare & cruciatus toleratos recenſere, &c.

4. Motus etiam varij ſunt obſeruati. Viſus eſt Dominus Petro iter quaſi Romam faciens, & B Thomæ, in India quaſi feſtinans mercator. Sic in naui quæ Valgium ſaluauit, de quo Theſ.4.c.5. non vnum, ſemper eundemque, ſed nunc hunc occupat, nunc alium locum. Sic ad ſe quaſi ex cœlo deſcendentem, obſeruauit eundem Traſijlla, de qua B Gregorius, 4. Dialogorum, cap. 16. & nos Theſ.3 cap. 4.

5. Cum motu, aut non ſine motu, fuerunt plures eius Actiones. Referimus aliquas. Vna eſt, qua viſus eſt ſibi Polyeuctus (c.5. Theſ.2) videre Chriſtum ſe ſordida exuentem, & ſpecioſa veſte induentem. Altera, qua membra integritatemque corpori reſtituit Menæ Martyri, de quo Theſ. 8 c. 3. Tertia, qua viſus capere cibū cū alijs, quos ſuæ menſæ adhibuit B. Gregorius. cap. 3. Theſ. 11. Quarta qua Miſſæ officium indicatus eſt offerre. Theſ. 17 c.3. Quinta, qua vulnera ſua impreſsit ſanctiſsimæ Virgini Libuinæ, Theſi, 10. cap. 4.

6. His (quāuis propriè Chriſti actionē non dixeris) addidero ſuauē odorē, quem ſpirauit aliquando, hominibus apparens. Teſtatur ſiquidem B. Paulinus Epiſtola 34 ad Macarium, teſtatum eſſe cum lachrimis Valgium, cuius Apparitionem pluribus idem Paulinus deſcribit odorem gratiſsimū à Chriſti capite allatū eſſe puluinari, in quod ipſe illud reclinarat, & à puluinari deinde in proxima loca, diffuſum. Hæ ferè Actiones atque operationes apparētis Chriſti.

7. Plura de his, ſed potiſsimum tria, aut quatuor poſſunt inquiri. Primum, quod quidem ad ipſarum ſubſtantiam pertinet, eſt, quæ

quales visæ. Alterum, quis ipsarum sit author & Fabricator. Tertium, rectenè omnes Christo conueniant, tribuine possint. Quartum, (quod orationi proprium est) an ipsi semper fides tribui debuit ab auditoribus.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

Quæ conditio Actionum Christi in Apparitionibus Impersonalibus.

Actiones quæ viuens requirunt, à quo fiunt, & in quo fiunt, partim verè tales fuerunt *Quales iudicata fuerunt, partim nequaquam,* *Actiones, quæ nec viuens requirunt, à quo fiunt, nec in quo fiunt, verè tales esse potuerunt, quales iudicata sunt.*	*Actiones quæ viuens requirunt, à quo fiunt, non autem in quo fiunt, secundum genus tales fuerunt quales iudicata:* *Secundum speciales verò rationes nō item,* *Propriè non dicitur Christus se in his Apparitionibus mouere.*

1\. DVm conditionem Actionum Christi in Impersonalibus Apparitionibus inuestigamus, Vtrum verè tales sint, quales iudicantur, inquirimus: ideoq; propositum est, vt iudicetur, An vera ibi fuerit visio vera auditio, verus tactus, veræ item operationes intellectus & voluntatis in immanētibus actionibus: & vera vox atque locutio, quæ illarum est iudex: veri item motus, & quidquid tandem cum motu coniunctum est.

2\. Conditionem hanc in Apparitionibus inquirere non oportet quia nec Christus in omnibus visus est videre, audire loqui, intelligere, moueri & mouere se. In Visibili, vel omnes, vel plurimæ obseruantur, ad quas ob id nobis conijciendi oculi, & ex illis de alijs iudicium accipi debet.

3\. Definitio verò ex Actionum natura & ratione petenda est. Quarundam illarum ea est ratio vt à viuente fieri debeant, & in viuente etiam existere, aliarum vt quidem à viuente illas effici sit necesse non tamen necesse, sint in viuente, sunt tertiæ quædam, quas nec fieri à viuente est necesse, nec in viuente existere. Ad primum genus refero actiones sensuum, atque intellectus & voluntatis: ad alterum motus, quorum præcedenti Capite meminimus: ad tertium spirationem suauis odoris.

Et

Et quia primæ illæ pendent à viuente in fieri & esse, idcirco, si alicubi illæ obseruantur, vbi viuens non sit, veritas illarum proprietasque non subsistet. Tertiarum veritas plenè consistit, quamuis nec à viuente proficiscantur, nec sit in viuente. Secundæ, quia partim viuentis opera indigent, partim non indigent, hinc est, vt earum veritas secundum aliquid postulet viuens, secundum aliquid illud non requirat. 4

Hinc iam facilè concluditur, quid de cōditione actionum Christi sit dicendum. Etenim primæ illæ, quia & principium viuens, à quo sint, requirunt, & subiectum viuens, vt in illo sint. si alterum horum desideretur, veritas ipsarum non subsistet, nec tales, quales videntur, rectè dici poterunt. 5.

Aliæ ergò ex his verè tales sunt, quales iudicantur: aliæ nequaquam, sed veras similitudine quadam referent. Veræ erunt intellectus & voluntatis: non veræ, sed veris similes, sensuum exteriorum Nam exercitia intellectus atque voluntatis (quæ in Christi apparitionibus oratio prodit) & à viuentibus potentijs proficiscuntur, & in ijsdem subsistunt: exercitia sensuum exteriorum neutrum habent. 6.

Ratio huius pendet ex eo, quod illæ plenè perfectèque esse possint sine corporis viuentis ministerio: hæ necessario illud requirūt. Quocirca cum viuum corpus non sit, quod in his Apparitionibus circumfertur, quamuis videantur, non tamen verè sunt Actiones sensuum, quæ sensuum propriè esse videntur Actiones. 7.

Vera igitur non est visio, qua Christus videri existimatur dum apparet: nec vera auditio: nec verus tactus: quia à verè viuo corpore illæ non sunt, nec viui corporis subsidio aut perfectæ, aut subsistentes. 8.

At intellectio aut volitio, si quæ in Apparente corpore exercetur quia & verè viuum habet principium à quo est, & in eodem iā producta residet, vera est diciturque & intellectio, & volitio. 9.

Nec obstat, quod vtraque in corpore fiat, non viuo. Quamuis in corpore fiat, corporis tamen subsidio aut ministerio neutra indiget neutra iuuatur, nec quidem tantum, quantum noster intellectus in sua operatione à corpore, quod necesse est illi sua subministret phantasmata. Non indiget vllis phantasmatibus mens, quæ in apparente corpore intelligit: nec corpus, in quo intelligens residet vlla phantasmata subministrat. 10.

His iam dictis primi generis Apparitionibus opponuntur illæ tertiæ, quæ neutro modo viuens requirunt, aut à quo sint, aut vt 11.

subsistant atque idcircò nec sensuū sunt externorū, nec intellectus aut voluntatis; Itaque verè illæ tales esse possunt, quales iudicantur & æstimantur, atque idcircò verè propriè q; dici potest corpus Christi odorem suauem spirare, eundemque alteri corpori communicare.

11. Mediæ Actiones, quæ vel motus sunt, vel cum motu coniunctæ, quodam modo propriè Christo & tribuuntur & conueniunt, quodam modo non ita. Tribuuntur sub ratione generali, quatenus nō necessariò principium viuens, includunt: Non tribuuntur secundum rationes proprias, quibus illud includunt. Itaque propriè nō dixeris Christum ambulare, progredi, loqui: propriè tamen dixeris moueri, atque alia corpora mouere.

12. Mouere tamen se non dixeris propriè, propterea, quod viuentium illud sit, quæ sui in se motus principium habent & actiuum & coniunctiuum, quale hic non habet Christi quod apparet, corpus. Principium motus sui, quod habet, separatum est, non coniunctum quemadmodum v.g cœlum habet assistentem, non coniunctam intelligentiam, quocirca nec ipsum dicitur se mouere, sed moueri ab assistente sibi Intelligentia.

13 Verum quamuis corpus hoc se non moueat, sed moueatur; qui tamē in corpore latet spiritus, verè & corpus mouet, & per corpus suum, corpora externa. Corpus mouit v.g. dum Petro visus est, ambulans Dominus: alia, per hoc suum corpora, quando v.g clauum rexit in naui. Thesi 4 cap. 5.

14. Et dum corpus suum mouet, ille mouentis, corpus mobilis tantum subit conditionem: dum per suum alia, ille quidem mouentis officium retinet, sed suum corpus instrumenti potius, quam mobilis; propterea, quod hoc vt instrumento artifex, in alijs quibus motum affert, vtatur.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

De causa Efficiente actionum Christi in Apparitionibus Impersoalibus: quomodoque eædem à suo auctore proficiscantur.

Efficiens earundem est Angelus, qui Christi hic personam sustinet Duobus modis verò ab ipso proficiscuntur, nunc mediata, nunc immediata Actione.

Dum

DVm Auctorem Actionum atq; Operationum Christi in his Impersonalibus ipsius Apparitionibus inquirimus simul quomodo eædem à suo auctore perficiantur, aperiemus. In priori illo nulla, vel parua, est difficultas, si quæ superius cap 16. diximus, sunt vera. Eundem dicimus esse operationum siue actionum Christi causam efficientem atq; authorem, quem superius diximus efficientem ipsarum Apparitionum, siue rerum, quæ vel ad corpus fingendum vel ad formam in ipsum introducendum pertinent: Angelum scilicet qui Christi in his Apparitionibus agit vices. 1.

Conuenienter hoc dicitur. Neque enim necesse est alium constituamus auctorem actionum atque operationum alium ipsius, vt ita dicam quæ apparet, substantiæ præsertim quando qui substantiæ est auctor, nō minores vires habet ad operationes perficiendas, quam ad ipsam substantiam constituendā sunt necessariæ: nec minus conueniat ab illo perfici operationes, qui substātiæ auctor est & artifex. 2.

Præterea operationes oportet á spiritu corpus in quo Christus apparuit inhabitante proficisci: at ab hoc corpore Christum exclusimus, suam ipsi in cęlo sedē dedimus: á quo igitur alio, quam Angelo producentur? 3.

Varia fuerunt officia atque exercitia, quæ Deo olim in Vet. Test apparēti tribuuntur: & dubito. vtrum pauciora, quā in Christi Apparitionibus sint obseruata: & tamen omnia hæc Angelorum ministerio peracta sunt quidni & hæc Angelis relinquimus, 4.

De vna forsitan actione difficultas est, quæ Angelorum videtur superare vires, illa, videlicet, qua Menæ Martyri & membra legitur restituisse & lacero corpori suā integritatē reddidisse de quo Thes. 8 c. 3. Sed nec hîc Angelorū operā excludimus. Quāuis in hac plus Deo, & minus Angelis, quā in alijs actionibus tribuere necesse sit. In alijs Angeli sustinuerūt officiū causę principalis, hac Deus Agēs principale, Angeli quasi secūdarij Agentis & causæ instrumentales. 5.

Duobus verò modis Actiones siue Operationes ab Angelis, in Apparitionibus producuntur: mediatè atque immediatè. Hic ipsorum sola & propria virtus cernitur: ibi ipsorum cum causis alijs naturalibus Vbi causarum naturalium subsidio vtuntur, nunc actiua passiuis coniungunt, quæ deinde quas ipsi volunt effectus producunt: nunc vnis corporibus contenti sunt, quorum ea conditio, vt sola, quæ ipsi cupiunt, possint præstare. Vbi sola sua virtute agunt, si quandoque causas secundas admittunt certè admittere 6.

non habent opus cum ſolus, hic qua plurimum poſſunt, ipſis ſeruiat motus localis.

7. Immediata porrò actione agunt pleraque in his Apparitionibus maximè externis, quia motu locali in ipſis perficiuntur pleraque. Clarum eſt hoc in duobus Actionum generibus, quæ ſunt frequentiores, actionibus; inquam, ſenſuum exteriorum, atque ijs, quos in motu poſuimus. De his quis dubitat? in prioribus res certa, quia ſenſuum actiones ſine motu locali non perficiuntur, imò vix hic aliud, quam motus localis.

8. Mediata actione agunt carnis. Neque enim opus. In ſpiratione illa, qua ſuauem odorem Domini corpus ſpiraſſe dicitur, illa locum habuiſſe videtur. Hic enim non immediatum, ſed mediatum Angeli opus eſſe potuit: & vel Actiuorum paſsiuorumque coniunctione, vel vno aliquo ſubminiſtrato, per motum localem, corpore, cui odor ille ab auctore naturæ communicatus fuit, excitatus.

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

Rectenè omnes conueniant, Chriſtoque tribui debeant Actiones, quæ in Imperſonalibus Apparitionibus ſunt obſeruatæ.

Rectè omnes omnino tribuuntur
Vt inductione oſtenditur.

Etiam illa, quæ viſus eſt celebrare.
Vt docetur varijs modis.

1. Ex duplici cauſa dubium eſſe poteſt, vtrum benè conuenienterque Chriſto tribuantur Actiones, quæ in Apparitionibus ipſius Imperſonalibus obſeruatæ fuerunt. Altera eſt, quod authores illæ habeant Angelos, vt diximus, ideoq; potius Angelis, quam Chriſto ſint tribuendæ. Altera, quod quædam ipſarum videantur minimè Chriſtum decere.

2. Sed non idcircò à Chriſto ſunt remouendæ, quod illi earundem in propria perſona author non ſit. Neque enim ipſi idcircò tribuũtur; quod ab ipſo ſint profectæ, ſed quod ipſius nomine ſint peractæ, atque ab eo qui eius hic vices perſonamque geſsit.

3. Nouum verò & inſolens nõ eſt, vt quæ noſtro nomine alij adminiſtrant & agunt, nos adminiſtrare & agere dicamur. Dei in Veteri Teſtamento, omnes propemodum Apparitiones habuerunt ad mi-

ministros Angelos: quia tamen Dei personam illi, & non propriam ibidem sustinuerunt, à Deo, quæ in ijs facta leguntur, facta, & perfecta esse non malè dicitur. Sed de hoc plura libris de diuinis, Vet. Test. Apparit.

Altera causa in quibusdam, non omnibus actionibus locum habet. quasdam benè conuenienterque Christo tribui nemo dubitat. Quis sensuum functiones negarit ipsi conuenire? Olim nobiscum agens, vt nos, sensuum habuit exercitia: iam in cœlis agens eadem ipsi non desunt, & nescio quem horrorem mortalibus potuisset incutere, si sub humana forma, absque vllo sensuum officio apparuisset. 4.

Sic non inconueniēter ipsi tribuitur sermo atque oratio, & quarum hæc nuncij sunt, operationes intellectus atque voluntatis. Nā & iam hæ ab ipso sunt alienæ: & olim fuerunt vsitatæ: & si aliquas, has, præ ceteris, conueniebat demonstrare, ne sine ratione atque cōsilio rebus viuentium iudicaretur interesse. 5.

Sunt aliæ, in quibus exercitatus fuit quandoque, mortalem adhuc vitam agens, quæ iam in cœlis existenti non videntur conuenire: quales sunt, voluntates hominum inquirere, testari futura & præsentia, mutare nomina, &c has quamuis non tribueris, quod iā ipsas in cœlo exerceat, non tamen facilè damnaueris, quod à præteritæ vitæ conditione, quam aliquando habuit non sint alienæ. 6.

Quædam in Apparitionibus relatæ sunt, quas nec prǽterita olim vita admisit, nec præsens, quam in cœlis agit, potest admittere. in quarum genere, vt alias taceam, est, quod altaris sacrificium visus est peragere Henrico Imp quis enim hanc modò tribuerit Christo regnanti in cœlis, quis in terra obseruauit, eo præsertim modo, quo Imperator, obseruauit? Hæccine, forsitan, an indigna, aut non conueniens Christo? 7.

Sed nec à Christo apparente hanc alienam esse credi debet. Non necesse est, vt qualcunque apparens Christus operationes exercet, exercuerit aliquando, vel etiam iam in cœlo, & vita altera exerceat, quemadmodum nec necesse est, vt non aliam formam, iam apparens Christus referat, quam vel iam habet in cœlo, vel aliquando habuit in terra. 8.

Et in Apparitionibus Imaginarijs atque intellectualibus id frequentius vsu venire norunt omnes. Quid verò si hanc Imparatori Henrico factam, inter Imaginarias referamus? Certè referendam non tempus solum quo accidit, verum etiam multa, quæ cum eadē coniuncta sunt, persuadent. 9.

hic personam agunt, tantum habuerit rationē, facilè se expediuerit qui tamen quasdam orationes, quæ in Apparitionibus occurrunt, diligentius attenderit, dubitabit forsitan, an fides ijs accōmodāda.

Etenim de Christo nulli dubium esse potest, quin falli non possit, nec errare, vt qui Patris est sapientia, veritas diuina, in quo omnes thesauri sunt sapientiæ & scientiæ Dei. Et vt falli non potest & errare, ita nec potest fallere, atque in errorem inducere. Bonitas infinita, quam eandem habet cum cœlesti Patre, hoc non permittit. Quocirca omnis quæ ab ipso oratio proficiscitur, & verissima est & plenam fidem meretur. 3.

Nec hic dubium de Angelis. Quamuis enim, si naturæ ipsorum tantum rationem habeas, possint fallere, & in errorem inducere, confirmati tamen iam in gratia nequaquam volunt aut possunt. Et vt etiam possent & vellent, in his Apparitionibus, vbi Christi personam sustinent, verendum est nihil, quod in Christum redundaret, si alicuius erroris hic causa ipsi existerent. 4.

Interim vt diximus, Orationes quædam in Christi Apparitionibus, difficultatem habent imprimis illa D. Petro facta, qua interrogatus quo iret, respondit se Romā pergere ad Crucem quid enim? Rursum crucifigendus Dominus? Et, Petrus debuitne Domino asserenti credere? an fidem negare? Si credere debuit contrarius est B. Paulo, *qui amplius negat moriturum Dominum*, ad Rom. 8. Si fidem negat, iniuriam facit Christo. 5.

Difficultatem etiam habet illa ad Eustachium facta (de qua Thes. 5. cap. 5.) qua in Crucifixi imagine apparens inter cornua cerui, dixit se Christum esse, qui hominum causa eorundem salutem operaturus, de cœlo descenderit. An forte quæ inter cornua cerui cernebatur, crucifixi species, Christus erat? illa de cœlo descenderat? hominum erat operaturus salutem? Nihil hic Christi erat. Totus in cœlo erat Christus. 6.

Præterea, tertia est, quæ etiam non caret difficultate, hæc ad B. Martyrium facta, ipsi dictum à Domino, quod se non erubuerit super terram, quando ille leprosi misertus, eundem in humeros suscepit, atque in proximum hospitium deferre voluit. Neque enim Christum, sed leprosum se portare credidit Martyrius: & qui portabatur leprosus, verè Christus non fuit, quomodo igitur non erubuit Christum Martyrius? 7.

Sed tamen sicuti propter Christi apparētis, & Angelorum Christi personā gerentiū authoritatē, fidem eius meretur oratio quæ ad mortales facta est, ita propter iā allatas orationes, illisq; similes eadē 8.

infringi non debet. Nulla dictarum est, quæ falsum contineat: nulla est, cui non fidem adhibere debuerunt & potuerunt illi, ad quos eędem fierent.

19\. Ex mente loquentis oratio censenda est, quæ in illa ad B Petrum facta non erat; quod Dominus Romam tenderet crucifigendus, sed vt Petrus se ad crucem subeũdam sciret admoneri & vocari. In quo non malè Dominus crucifigi dicitur, quia se persecutionem pati testatus est à Paulo, quando non Christum ipse, sed Christi discipulos persequebatur. Atque hunc Dominicę orationis sensum Petrus intellexit: ideoque Romam reuersus, Crucis Martyrio vitam finiuit.

20\. Quod Eustachio videbatur & loquebatur, non autoprosopos Dominus erat: sed Domini imago. Non tamen fallebat, quę dicebat se Dominum esse: quia imagines rerum sortiuntur nomina. Non erant spicæ, quas Pharao dormiens viderat: spicas tamen se vidisse non malè dixit. Non erat autoprosopos, Deus, qui dicebat, *Ego sum Dominus Deus tuus.* & tamẽ verè dixit, *Ego sum Dominus Deus tuus.* Exod. 20.

21\. Et quia imagini idem, qui prototypo, honor tribuitur: & in suis etiam Christus honoratur, sibique existimat fieri, quod suis fit; non mirum, si se honoratum, dixit à Martyrio, qui honorasset, & non contempsisset Christi q personam exhibentem leprosum.

PARS

QVARTA PARS.

De circumstantijs effectisque Apparitionum Christi Impersonalium.

Quarta atque postrema parte huius de Christi Apparitionibus Impersonalibus, Tractatus duo potissimum restant inquirenda, quæ ad pleniorem Apparitionum harum notitiam faciunt vnum ad illarum pertinet circumstantias, alterum ad effectus ipsas consequentes. vtrunque breuissimè expedimus.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

De tribus Circumstantijs Apparitionum Christi impersonalium, personis, temporibus locis.

Nullarum Christus singularum habuit rationem in his Apparitionibus.	*Quemadmodum nec harum habuit singularem rationem Deus in Apparitionibus Vet. Test.*

Quæ de circumstantijs Diuinarū Apparitionum Veteris Test. dicta sunt. Cap. 36. libri primi; omnia illa propemodum hic seruiunt: siue personas attendas, quibus nostrę Apparititones sunt factæ, siue Tempora & loca quando & vbi factæ. Quocirca pluribus hic haud opus imo vix alijs, quam ibidem allatis est opus. 1.

In Personis enim hic quemadmodum nec ibi, Dominus rationē non videtur habuisse, vt certas sibi deligeret quibus appareret Nō habuit rationem sexus vt viris, ita fœminis, solutis coniugatisque sese exhibuit. 2.

Ætatis aliquam ibi rationem videtur habuisse, quia, quæ pueris, aut amentibus acciderint, nullæ referuntur Apparitiones Hic vna datur infantulo, in cunis, facta anno 1117 quam ex Dedechino retulimus Thes, 19. cap 3. alia enim Brigidæ, decem annorum virgini. Hæc priuatæ personæ seruiunt: illam ad multorum vtilitatem 3.

voluit valere Dominus virginis debebatur pietati, hac vehementius mouendi animi mortalium.

4. Profeßionis fidei etiam non ſemper ratio habita. Quamuis enim fidelibus & Chriſtianis; non ſemper tamen fidelibus & Chriſtianis ſeſe Dominus exhibuit Sed tamen, qui Chriſtiani atque fideles nō erant, vt fideles atque Chriſtiani fierent, Apparitione dignabantur vide Caput 3.4.5.

5. Et quoniam non omnes Chriſtianis; factæ ſunt; nec omnes factæ ſunt probis. Neque enim proquibus, non Chriſtianus, ſed & Chriſtianis non probis factæ. Docet id ſuo exemplo is, qui iuſiurandum detulerat illi, quem peieraturum ſciuit, de quo Theſ. 9. Cap. 3.

6. Denique nec conditionis hominum habita ratio. Et priuatarum rerum ſtudioſis, & ad quos aliorum cura pertinebat, factæ ſunt: licet priuatis frequentius, minus frequēter publicis. Sed & quaſdam priuatis hominibus factas; Dominus voluit prodeſſe pluribus non minus, quam alias publicis conceſſas. Hæc de Perſonis breuiter.

7. Temporis rationem prorſus nullam videtur Dominus habuiſſe ſiue totum attendas, quod à Chriſto ad noſtram ætatem defluxit, ſiue diſcrimina noctis & diei, ſacri, & non ſacri. Omni propemodum tempore aliquot notabis: & quaſdam nocte, quaſdam die, quaſdam ſacro, quaſdam non ſacro accidiſſe.

8. Idem dicendum de loco. Quemadmodum quandocunque Domino placuit, ita vbicunque Domino placuit, Apparitiones notatæ, in campis, in vrbibus: in locis profanis, & Deo conſecratis: in publicis & priuatis. Quoniā, vt omnibus temporibus, ita omnibus locis Dominus, quod ſibi in hiſce Apparitionibus propoſitum fuit potuit exequi.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

De triplicibus Effectibus Apparitionum Chriſti Imperſonalium.

Primi ſunt paßiones atque affectus qui non ſemper fuerunt tremor et trepidatio: ſed aliquando hac aliquando gaudium &c. & qua vtriuſque cauſa.	*Secundi ſunt, effectus paßionum,* *Tertij ſunt dicta, factaq, qua in Apparitionibus interuenerunt; qua reſpondent, finibus Chriſto propoſitis.*

VArij distingui possunt Effectus Apparitionum Impersonalium Christi Alios ipsa per se affert, alios res, quae in Apparitione dicuntur, aguntur fiunt. Rem docemus exemplo Apppatitionis veteris Testamenti Apparuit Gedeoni Deus. Iudic. 5 & terrore concutitur ad apparentis aspectũ Vnde, *Heu mihi* inquit, *Domine Deus; quia vidi Angelum Dei facie ad faciẽ* hunc ipsa Appa ritio affert. Idem post, vt admonitus, bellum contra populi Iudaici hostes suscepi. Hic effectus orationis in Appariti one habitae. Eodem ergo modo hic, quorundam ipsa nuda Apparitio est causa; quorundam, quae cum Apparitione sunt coniuncta.

Et Apparitio ferè passionem aliquam atq; affectum, quendã animo affert; qui nunc solus est, nunc cum re aliqua, quam ipse sequitur cuius & ipsa Apparitio causa dici potest. Prioris exemplum est in Apparitione Dei facta Iacob patriarchae, Genes. 28. qui pauisse dicitur quando scalam vidit Angelos ascendentes & descendentes, & Dominum scalae innixum posterioris in alia facta Danieli, cap. 8. qui & pauore correptus est, & ex pauore in aliquot dierum morbum incidit.

Ergo triplices Effectus nostrarum Apparitionum non malè distinguemus primos, secundos, tertios, primos dicemus, passiones ipsas atque affectus: secundos, quae passiones sequuntur, & ab ipsis quasi afferuntur: tertios quorum dicta factaque in Apparitionibus sunt causa.

In tertijs effectibus magna inquisitione opus non est. Ex finibus, qui Christi orationi atque operationi, in his Apparitionibus propositi fuerunt illi accipi possunt. Quod enim hic Domino mente cogitationeq; fuit propositum, id in rem productũ, & effectui datum, effectum non malè dixeris. propterea, quod idem sit effectus agentis cum fine agentis, & vt Aristoteles docet, 2. libro Physicorũ, *eadem numero causa finis & forma.*

Ergò hi effectus in Christi Apparitionibus pro finium diuersitate possunt & debent distingui, atque vt alij & alij fines Christo fuerunt propositi, ita alij & alij dicentur effectus. Et quoniam propositum fuit in omnibus, vt Christus agnosceretur, agnosceretur eius prouidentia, qua suorum curam gerit, bonitas & clementia, qua hominum salutem quaerit. iustitia, qua peccatum vindicat: rursus, vt homines peccata fugiant, iustitiam sectentur, studiorum atque pietatis etiam hic fructum sentiant, &c. idcircò haec in hominibus, atque apud homines ex hisce diuinis Apparitionibus secuta effectus ipsarum erunt Apparitionum.

quæ pro Christi nomine sustinebant prioris, egregium exemplum 13. præbet Tralilla posterioris S Barbara.

Hic iam triplex quæstio est Prima, cur non ita frequẽter tremor ac trepidatio hisce filij Dei Apparitionibus, hominibus sint allata vt allata sunt illis Dei in veteri Testamento. Altera, cur sæpè contrarij motus allati: & gaudium atque consolationem senserint, qui Apparitionibus dignarentur. Tertia, cur in quibusdã etiam priores motus obseruati. Ad has, vbi breuiter fuerit responsum, Capiti 14. atque Disputationi finem imponemus.

Ergo primũ illud Conditio nouæ legis quasi postulare videtur quam longè aliam esse à veteris omnes norunt. Illa erat seruitutis. (ad Gal. 4.) in eademq; Deus Opt. Max eam cupiebat hominum esse mentem vt se timerent, quemadmodum dicitur Deut 4 cap. At nouo nostra gratiæ est cupitque Dominus apud suos amorem potius esse quam timorem. Itaque ibi ea forma atque maiestatè se ple 15. runque exhibuit, quæ timorem incuteret, hic gratia & amabili qua mortales recrearentur, & afficerentur.

Deinde plerẹque ex Apparitionibus nostris ijs sunt concessæ, quorum continua quasi per orationem atque meditationem, cum Christo fuit occupatio. Quid verò mirum, si præsentia Domini illis terrorem non attulerit? Si enim Dominum in Apparitionibus Imaginarijs atque Intellectualibus postea apparentem habuerunt, vix à prioribus cogitationibus habuerunt: si oculis corporeis, per Apparitionem visibilem conspexerunt, perturbari multum non potuerunt, quoniam multum terret oculis obiectum corporali 16. bus, in cuius contemplatione cum voluptate occupati fuerunt mentis interni oculi.

Præterea quod ardenter petimus, illud si voti efficiamur compotes minimè nos perturbare solet, quin potius recreare atque mirifice afficere At quot Apparitiones hæ petentibus sunt concessæ? Et si quidam ipsas non petiuerunt, sed Christi tantum auxilium sibi præsto esse postulauerunt (vt credibile est petijsse plures in summis difficultatibus constitutos) ij quoque insolita Apparitione perturbari non potuerunt propterea quod suas orationes efficaces fuisse 17. cognoscerent; & præsentissimum sibi auxilium Christi præsentia possiderentur.

Hinc ad secundum Quæstionem facilis est responsio. Consolationem multis attulerunt, & gaudium hæ Apparitiones, quod intelligerent concessæ, vel quia petitæ, vel pro auxilio, vel loco alicuius mercedis atque retributionis, qua piorum studia Dominus solet